MAGYAR FERENCES
KÖNYVTÁR
01000652

1499.

Vox ſt bo^m quoque q^o venit ... Nota mysterium ſecundum
1 divina iusticia — presumptio
2 dei misericordia — desperatio
3 veritas agnita — impugnatio veritatis agnite
4 fraternalis gratia — invidia fraterne gratie
5 ... — impenitentia
6 ... debita et medita — obstinatio

Sermones Quadrageſimales Pomerii fratris Pelbarti de Themeſwar diui ordinis ſancti Franciſci incipiũt feliciter.

de Sacratissia communioe

Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Verba sunt apostoli i Cor. xi. ...

primus dicitur ... ſitatis
2o dicitur virtuositatis
3o dicitur utilitatis

... Cor. xi ... Manducaverit panem et ... calicem ...

... mentis

Octavo qr ipsi peiores sunt iudeis / primo quia maior quam ignoti
xpm crucifixerunt / 2o quia maior quia contumelia xpo tunc facta a
iudeis et illata / quam que ab indigne communicantibus totiens fiunt et
vn apls iudeis crucifigentes d 3o qr ipsi cum xpo subitanea
Morte moriuntur / vt patet de illo que fur prohibuit
4o qr ipsi iudicium sibi manducat / apls quod manducat
et bibit indigne iudicium etc vn dicuntur / iste male:
dicti in igne et mult vt patet de illo observavio cum quo
dyabolus fecit evomere ad tabulam corpus xpi / o ipse etc
Nono qr ipsi similes sunt iude / et eis contingit sicut iude
de quo legitur / quod sathanas intravit / qui xpm
tradidit et desperavit et semetipsum suspendit / sic
qui indigne communicat incidit in maiorem potestatem dyabo-
li in quantum in se est tradet illum demonibus / dum
indigne sumit / dum ponit eum in locum ... demoni
O ipse etc ipsa te ... veras ... qui ... cibis
vnde legitur quod ... sanctus rogat ... vt revelaret sibi
Merita sunt communicantium / et vidit aliquos qui erant
Nigros / aliquos qui ferrum ignitum / aliquos vero san-
guinolentos / Ceteros vero vt solem fulgidos / Et dicitur
Angelus nigri sunt superbi et luxuriosi / ignitii avari
et invidi / sanguinolenti sunt iracundi blasphemi maledici
mendaces periurii / quod omnes sunt indigni qui firmum
spiritum non habent / ... habent solis lucididatem sunt
illi qui firmum spiritum habent se emendandi

Circa scdm quod dicebatur fructuositatem sciendum quod bonum
fit se preparare ad percipiendum hoc sacramentum propter excellentias
ex hijs prelectis que ibi sumuntur / primo excellentia ... quos sumit
in hoc sacro / primum est ipsum corpus quod sumpsit de virgine quod est
de purissimo sanguine marie formatum / 2o est sanguis ipsius
quem fudit in cruce / 3o est ipsa anima xpi / 4o est vita eterna
quam ... 5o est ineffabilis deitatis / ... et accipit corpus xpi percepis
6o est in effabilis ... bonorum que ... operum et in vita / Circa 3o
efficiens ... bonorum ... vtilitates vide alibi / Signa autem ve
autem ... dicebat vtilitates ... / primo si ... de ... peccatis ...
vel digne communicat sunt quatuor / ... et paratus satisfacere ...
dolet et ... tenuerit / ... satisfacere ...
bonam voluntatem ... amodo ... / ... septem ... bonum
omnia bona opera / 3o si vbi dei libenter audit / 4o si ... scriptis
indulgentie paratus est

In nomine do
mini noſtri ieſu xpi incipit Quadrageſi/
malis pars ſermonū Pomerij de penitē
tia ꝛ eius ꝑtibus: ac correquiſitis ꝛ ꝑtinē
tibus ad eandem.

Circa partē au
tem iſtam ꝓmitto ꝙ pro ferialibus dieb⁹
breuiores ſermones faciā. Tum quia pro
illis diebus populus minori numero cō/
fluit ꝙ̄ dieb⁹ feſtiuis vel dominicis. Tū
quia gaudent breuitate moderni: vt ſcri/
bitur. ff. Qđ metus cauſa. l. j. in gloſa. ꝛ
C. de appellationib. l. ampliorez. Pro di/
ebus aūt dñicis lōgiores aliquātulū ſer/
mones faciem⁹: vt multis ꝯcurrentibus
ꝑtūc tā plebeis ꝙ̄ ſciētificis ꝛ altioribus
poſſim⁹ ꝑ modulo ſatiſfacere. Deniꝙ̄ iu
dicio ſagacis ꝓdicatoris relinquit᷑: vt ſer/
mo ꝑ aliquo die hic aſſignat⁹ poſſit ꝑ al/
tero die tranſponi ꝛ ꝓdicari ſicuti videbi
tur populo ꝛ tpi ꝯgruere. Nā ꝛ ꝑm pl̄m
ſermones aptandi ſunt ꝑm ꝯgruētiā ꝛ ca
pacitatē audiētiū. Hoc ſolū depcor vt ꝗc
quid defectuoſuz in hoc ope ꝛ alijs meis
laborib cōpitur mihi ip̄ius inſufficientie
aſcribat᷑. ꝛ ꝑ me ad deū orones dirigant᷑
Quicqđ autē boni viſum fuerit: deo altiſ
ſimo a quo eſt attribuat᷑. cui laus et glo/
ria ſit in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Feria quarta Cinerū ſeu in capi
te ieiunij quadrageſimalis Sermo pri/
mus ſcꝫ de inuitatiōe eccleſie ad peniten
tiā ꝛ ieiuniū.

Conuerti/
mini ad dn̄m deū veſtruz
quia benign⁹ ꝛ miſericors
eſt Iohel. ij. et in epl'a ho/
dierna. Sancta mater eccl'ia hodie canit
hec verba exhortañ. omnes filios. i. fide/
les ad penitentiā his diebus agendā. In
q̄bus verbis inducit ad penitentiā ex cōſi
deratiōe diuine miſericordie: qua ꝓmiſit
penitentib veniā ꝛ celeſtia bona. Propte
rea etiā in euāgelio hodierno canit ꝟbuz
ſaluatoris noſtri Matth. vj. di. Theſau
rizate vobis theſauros in celo. qđ etiam
poni pōt ꝑ themate. Audiam⁹ ergo hor/
tante matrē eccl'iam. Cōuertimini o virī
o mulieres ad dn̄m deū ꝛc. Ex quo ſan
cta eccl'ia hortat᷑ nos ad penitentiā: ꝛ in/
ducit nō ſolū verbis ſed etiā exēplis Id/
circo tria myſteria ꝑ ſermone iſto declare
mus ꝑm qđ tripliciter hortat᷑ nos eccleſia
ad penitentiā dieb iſtis.

Primū dr̄ exēplaris inductiōis.
Secūdū dr̄ q̄drageſimalis obſuatōis
Tertiū dr̄ diuialis inuitatiōis.

A Circa primū de exemplari in
ductiōe vel inuitatōe aduertendū ē ꝙ ſan
cta eccl'ia inuitat ꝛ inducit nos ad penitē/
tiā exemplo quadruplicis cerimonie que
facit hodie ꝛ diebus iſtis quadrageſima
libus.

Primo in miſſaꝝ exhortatiōe.
Secūdo in veſperaꝝ anticipatiōe.
Tertio in cinerū ꝯſecratiōe.
Ultio in imaginū apđ certos ꝓtectōe.

Primo inꝙ̄ in miſſarū oīm exhortatione.
Nā in fine miſſaruz cantari ſolet. hūiliate
capita veſtra deo. quare hoc facit his tpi/
bus qđ al's ꝑ totū annū nō facit: niſi pro/
pterea vt pctōr q̄ a toto anni curriculo in
peccatis ſupbiuit ꝯtra deū: iam nūc hūilē
etur ad penitentiaz tripliciter. ſcꝫ in corde
ꝑ ꝯtritionē. in ore ꝑ ꝯfeſſionē. in ſatiſfacti
one opis ꝑ ieiuniū: elemoſynā ꝛ oratione
quaten⁹ gratiā dei ꝛ gloriā ꝯſequat᷑. Naz
Iac. iiij. Deus ſupbis reſiſtit: humilib⁹
aūt dat gratiā. ꝛ ſic gloriā. B Secū
do in veſperaꝝ anticipatōe. Nā his dieb
quadrageſimalib veſpere ante prandiū
dicunt᷑: cū toto anno poſt meridiē dicant᷑.
Sed hoc quare fit niſi ad penitētie indu/
ctionē. Nimirū vnde hoc fiat dicendū ꝙ
ex decreto de ꝯſe. di. j. c. Solent. vbi cōci/
liū dicit ſic. Solēt plures q̄ ſe ieiunare pu/
tant in quadrageſima mox vt ſignū audi
erint ad nonā horā manducare q̄ nullate/
nus ieiunare credēdi ſunt ſi ante mandu/
cauerint ꝙ̄ veſptinū celebret᷑ officiū. Cō/
currendū eſt em̄ ad miſſam. ꝛ auditis miſ
ſarū ſolēnijs: veſptinis officijs: largit ele
moſynis ad cibū accedendū ē. Si ꝓ ali/
quis neceſſitate ꝯſtrict⁹ fuerit: vt ad miſ/

ſam venire nō valeat: exterminata veſpti/na hora cōpleta oratione ſua ieiuniū ſoluat. Hec ibi. Quare aūt. ſic fuerit institutū Dicendū ꝙ vt ſic ieiunādo xp̄m imitari i pnīa ⁊ ieiunio q̄ntū poſſum⁹ nos inducamur. Quia em̄ nō poſſum⁹ ſine cibo ieiunare tot dieb⁊ ſicut fecit xp̄s: saltē ieiunemus vſqꝫ poſt veſpam. Et qꝛ multi nō poſſunt ieiunādo expectare horā diei veſpertinā: ſaltem veſpis anticipatis comedant in meridie. Tercio in cinerū ꝯſecratione. Nā hodie eccleſia cineres conſecrat et capitib⁊ hoim imponit vt ſe mortales cognoſcāt ⁊ ideo pnīam agāt. vn̄ ſacerdos imponēdo cineres dic̄. Memēto hō qꝛ puluis es ⁊ in puluerē reuerterꝫ. Quia nimiꝝ nil ſic ad pnīam ꝓuocat ſicut mortis memoria Ecci. vij. Memorare nouiſſima ⁊ in et̄. non pec. Ideo qꝫ eccl̄ia hodie canit. Emēdem⁹ in melius q̄d ignorāter peccauim⁹. ne ſubito p̄occupati die mortis q̄ram⁹ ſpaciū pnīe ⁊ īuenire nō poſ. ⁊c̄.

Quarto in imaginū cōtectiōe. Et hoc apud certas eccl̄ias ſecularīū maxie ſolet fieri. Sed q̄re hoc niſi ad ſignificandū ꝙ pctōr nō eſt dign⁹ videre faciē dei aptam ⁊ ſctōꝝ gl̄iam niſi agat pnīam. Eſaie. xxvj Tollat̄ impius ne videat gl̄iam dei. O ḡ pctōr ptimeſce ⁊ age pnīam. qꝛ de⁹ et ſancti angeli ⁊ btā v̄go ⁊ oēs ſcti abominantur te in pctīs exiſtentē aſpicere. ⁊ ſic pibis O infelix ppende qꝛ ſine pnīa celū habere non poteris.

C Circa ſecundum de quadrageſimali obſeruatiōe Querit̄. q̄re ſub numero quadragenario voluit deus hoc ieiuniū obſeruari a populo. ſ. xp̄iano. Ad qd̄ aſſign̄t p̄cipue rōnes q̄tuor ſm doc.

Prima ratio decimatiōis tpalis.

Scd̄a rō afflictiōis pnīalis.

Tercia rō ꝯſecratiōis nūeralis.

Quarta rō imitatiōis xp̄i formalis.

Prima inquā rō decimatiōis tpalis. Nā bon⁹ xp̄ian⁹ debet deo decias ſoluere de bonis oib⁊. ſ. poſſeſſionib⁊ ⁊ etiā corpalib⁊ ⁊ ſic etiaꝫ de tpe annuali vite ſue. Sed vt ſcribit̄ p Grego. de ꝯſe. diſt. v. c. Quadrageſima (inq̄t) ipſi dies decie anni ſunt. ifra Verbi grā. Si p. ccclxv. dies annus voluit̄. deinde p. xxxvj. dies affligimur q̄ſi anni deo decimas damus. Ratio. q̄a. xxxvj. ſunt decima nūeri. ccclxv. dieꝝ ⁊ ſex horarū: quē numeꝝ ꝯtinet annus tot⁹. Subdit̄ ibidē. Sed vt ſacer nūer⁹. xl. dieꝝ adimpleat̄: q̄tuor dies ad ſupplemētū. xl. dierū addunt̄. Hec in dicto capl̄o de ꝯſecratione ſ. Ideo q̄drageſimā ieiunare debemus ꝑ decima tp̄is ⁊ corp̄is exoluenda. Idcirco em̄ q̄tuor dies addim⁹. qꝛ corp⁹ ex quatuor elementis eſt ꝯſtitutū. vt ſic ieiunando ſoluam⁹ q̄cq̄d in corpe p annum pe[illegible]auim⁹. Secūda rō afflictiōis penitentialis. quia nūerus. xl. a p̄ncipio mundi deputat⁹ eſt ꝑ pnīa hoim expectāda vl̄ faciēda. Et hoc patet p̄mo in diluuio qd̄ pluit. xl. dieb⁊ Gen̄. vij. Scd̄o in exitu filiōꝝ iſrael. xl. annis p deſertū q̄ ſi nō peccaſſent. xl. dieb⁊ intraſſent fines terre ꝓmiſſionis. Tercio. xl. dieb⁊ ieiunauit Moyſes ꝑ lege accipiēda. Quarto. xl. dieb⁊ Helyas aſcendit in montē oreb ad colloq̄ndū cū deo. Quinto deniqꝫ poſt paſſionē xp̄i xl. annis expectauit iudeos ad ꝯuerſionē Sexto qꝛ etiā niniuitas an̄. xl. dies ad penitentiā monuit. Septimo qꝛ xp̄s. xl. diebus ꝑ nobis ieiunauit i deſerto. Hinc canit eccl̄ia. Lex ⁊ ꝓphete p̄mit⁹ hoc p̄tulerunt poſtmodū xp̄s ſacrauit oīa ⁊c̄.

Tercia rō ꝯſecratiōis nūeralis. qꝛ xp̄s dn̄s nūeꝝ quadragenariū multipl̄r conſecrauit. Sed hāc rationē tercio articl̄o ꝑſequar ob breuitatē ⁊ deuotōeꝫ. Quarta rō imitatiōis xp̄iformis ⁊ ſpecialis. q̄a vt dicit Bern̄. chriſtian⁹ a xp̄o dr̄ vt chriſti frater ⁊ imitator reputet̄. ſed xp̄s dn̄s xl. dieb⁊ ieiunauit. ḡ ⁊c̄. D Sed q̄rit̄ hic. Quare eccleſie filij xp̄iani n̄ eo mō in hoc ieiunio xp̄m imitant̄ ſicut xp̄s ieiunauit. quia ipſe xp̄s ieiunauit ꝯtinue ſine dieꝝ interpolatōe. chriſtiani aūt dies dominicos interceptos nō ieiunant. ⁊ ſic diſcōtinuāt ieiuniū. Ad hoc rn̄det̄ ꝙ hoc rōnabiliter ordinauit eccl̄ia triplici ratione

Primo ꝓpter reſurrectiōis xp̄i venerationē. Et hanc ponit Alexāder de Ales in. iiij. Nam xp̄s in dominica reſurrexit ⁊ die illa bis comediſſe legit̄. ſcꝫ cū diſcipulis in emaus eūtib⁊. ⁊ cum apl̄is quib⁊ apparuit ianuis clauſis vt patet i euāgelio.

Ideo ꝯgruit xp̄ianis eo die bis comedere vel nō ieiunare. ita tn̄ ꝙ cibos quadrageſimales ſumāt: vt ſic q̄ntum p̄nt xp̄o ꝯformen̄t q̇ in dictis apparitionib⁹ panes ⁊ piſces ac mel ⁊ nō carnes legit̄ comediſſe ipſa die reſurrectiōis. Secundo ꝓpter vitandam ſuperſtitionem. Nam ꝓpter hoc ieiunare ꝓhibitum eſt ab eccleſia die dn̄ico de ꝯſe. diſ. iij. Ieiuniū. ⁊ ca. ſe. Nā ſi q̇s ieiunaret die dn̄ica cā abſtinentie vel aliq̄ bona intētione. vel ex p̄cepti p̄lati impoſitione: bonū eſſet. vt patet ꝑ Hiero. lxxvj. diſt. Utinā inq̇t omni tp̄e ieiunare poſſemus ⁊c̄. Sed ſi q̇s in dn̄ica ieiunaret q̄ſi faciēs ꝯtra ꝯſuetudinē ꝓpl̄i xp̄iani. vel cū ſcandalo alioꝝ. vel ſi ꝓpter ſupſtitionē aliquā: ſic peccaret. Un̄ ꝯgruit illo die. ſ. dominico non ieiunare. Tercio ꝓpter ieiunij deuotionē. q̇ꝛ ex ꝯtinua ieiunij afflictione faſtidiū fatigaret hoīes. ⁊ ſic deuotio ieiunādi ꝑiret. Hec ex Alex. i. iiij. ⁊ Tho. ij. ij. q. cxlvij. O ergo xp̄iane imitare xp̄m ieiunādo. ſ. his dieb⁹ ꝓut eſt ſtatutū. imitare pn̄iam agendo ⁊c̄.

E Circa tercium de inuitatione dei aduertendū eſt ꝙ miſericors deus ⁊ dn̄s ieſus hūc nūeꝝ q̄drageſimalem conſecrare voluit multiplicit̄. vt attēdentes hoīes talia: inuitent̄ ad obſeruantiaꝫ ipaꝫ q̄drageſimalē i pn̄ia ⁊ ieiunijs ⁊c̄. vn̄ in ep̄la hodierna Ioelis. ij. canit̄. Hec dicit dn̄s cōuertimi ad me in to. corde ve. in ieiunio ⁊ fl. ⁊c̄. Primo em̄ ꝯſecrauit aduentu in generatiōis deſcriptōe. q̇ꝛ Matheus euāgeliſta ſcribēdo generatōeꝫ xp̄i poſuit. xl. generationes vt Aug⁹. dicit. licet Hieronym⁹ dicter generationes. xlij. ⁊ hoc paꝝ diſtat. Sed q̄re h̄ Aug⁹. dicit ſic. Ad hoc domi⁹ ſue generatōis q̄dragenario nūero ad nos deſcendit vt nos ad deū nr̄o q̄dragenario aſcēdam⁹ ⁊c̄. Secundo ꝯſecrauit in ꝯceptōe ſm̄ ꝙ dic̄ Frāciſc⁹ Maro. q̇ꝛ. xl. hebdomadis in vtero ꝟgineo māſit a ꝯceptione. Tercio in ieiunatiōe. q̇ꝛ. xl. dieb⁹ ieiunauit vt patuit s̄. Quarto in p̄dicatiōe ⁊ miracloꝝ opatiōe. q̇ꝛ a. xxx. anno q̄ cepit p̄dicare vſq; ad q̄rti āni dimidiū q̄ paſſus ē mortē. xl. meſes nūerāt̄. Quīto ꝯſecrauit ſua morte q̇ꝛ. xl. horis ab hora expiratōis. ſ. nona vſq; reſurrectōeꝫ mortu⁹ q̇euit. Sexto ꝯſecrauit reſurrectiōe ⁊ tādē aſcēſiōe. q̇ꝛ p⁹ reſurrectionē. xl. die i celū aſcendit. O g̊ peccator audi xp̄m deuꝫ inuitantē ad pn̄iam agendā ⁊ ꝯſecres te deo his dieb⁹. O infelix q̇d tardas penitere cū neſcias ſi diē craſtinū habeas. Sed ⁊ ecce ꝯſideres hodie quō cineres imponunt̄ capiti xp̄ianoꝝ vt moueant̄ ad pn̄iaꝫ. F Nimiꝝ i dyal. Ceſarij Exemplū legit̄ q̇d ⁊ narrat̄ in ſermonib⁹ diſcipuli. Carnifex q̇dam cuꝫ tercia feria ante diē cinerū totā pene noctē in comeſationib⁹ ſicut heu multi ſolēt expendiſſet. Et tandeꝫ mane cū collega biberet ⁊ audiſſet pulſationē ad eccl̄iam ꝓ cineribus ſuſcipiēdis dixit ſocio. Ego tibi cineres ⁊ tu tandē mihi dabis. Tollēſq; cineres de foco iactauit ſuꝑ caput illi⁹. ⁊ ecce mox in penā ſenſit pulueres acſi ſibi follibus inſufflaret̄. et exclamās tātū ſibi hauſit vt vix ꝙ nō ſuffocaret̄. Accurrūt multi ducūt eundē ad inſulā vbi nō erāt pulueres. ſed nil ꝓfuit. Un̄ iuſto iudicio cunctis videntib⁹ turbie cineꝝ ſuffocat⁹ expirauit Ue g̊ ve miſeris pctōrib⁹. Sed vos chariſſimi ꝯuertimi ad dn̄m deū vr̄m q̇ꝛ miſericors ē penitētib⁹. Roge⁹ g̊ xp̄m vt det ⁊c̄.

¶ Feria q̇nta poſt cineꝝ Sermo. ij. ſcꝫ de congrua inſtitutiōe ieiunij q̄drageſime in vere.

AIt illi ieſus

a Ego veniam et curabo eum. Math. viij. ⁊ in euāgelio hodierno. In q̇b⁹ verbis oſtendit̄ ꝙ dn̄s ieſus ex imenſa pietate pat⁹ eſt curare infirmitates: p̄ſertim aīaꝝ vere penitentiū et ſuppliciter orātiuꝫ. Sicut fecit Cēturioni petēti ꝓ ſeruo. vt patet in euāgelio. Sed q̄m vt Salomō ſcribit Eccēs. iij. Oia tēꝑus hn̄t. Eſt em̄ tp̄s ridēdi vel gaudēdi. ⁊ eſt tp̄s plāgēdi. Ideo chariſſimi aduertite q̄m antea tp̄s vob̄ erat gaudēdi mundialit̄. ſed iā inſtat tp̄s plāgendi pctā ⁊ ieiunādi ac cōfeſſionē faciēdi. ꝓpterea d̊ hoc tp̄e pōt accipi ꝓ themate aliud ſmonis illud Eccl̄i. iiij. Fili conſerua tp̄s ⁊ deuita a

malo. nõ ꝯfundaris ꝑ aīa tua dicere verꝫ ſcꝫ in cõfeſſione. Et q̄ hec facit venit ad eū xp̄s ꝑ grām ⁊ curat eum. ſ. in aīa ab infirmitatibꝫ pctõꝝ. ꝓut ꝓmiſit Cēturioni d. s̄. Ego veniā ⁊c. Et ī euāgelio. Itaqꝫ de hoc tp̄e q̄drageſimali quo ſolēt fideles aīe ꝑ pniā ⁊ ieiuniū a xp̄o curari tria myſteria notem⁹ ꝑ ſermone.

¶ Primū dr̄ ꝯuenientia ꝟnalis tp̄is

¶ Scōm dr̄ ꝯgruētia q̄drageſimalis in//

¶ Terciū dicit̄ euidentia ꝯſtitutionis ꝓbabilis rationis.

H Circa primum de conuenientia vernalis tp̄is inq̄rendū eſt Unde conuenit ꝙ eccl'ia ꝑ tp̄e ieiunij et pnie int̄ alia tp̄a deputauerit hoc vernuꝫ tp̄s. Ad qd̄ dicendū ꝙ hoc ſumme ꝯueniēs fuit: ꝑcipue ex hui⁹ verni tp̄is ꝯditiōe triplici.

¶ Primo qꝛ hoc eſt tp̄s medicationis.

¶ Secūdo qꝛ hoc eſt tp̄s plātationis.

¶ Tercio qꝛ hoc eſt tēpus renouatōis.

Primo inquā hoc vernū tp̄s eſt tp̄s medicationis. Nā ꝑ iſto tp̄e mēſis marcij ſolent hūores cōmoueri in homie vt volūt phiſici. ⁊ ideo ꝯſulunt ꝑ hoc tp̄e fieri purgationes ꝑ amaras potiōes vel ſudationes. Proinde Johes Meſue in practica ꝓma dic̄. ꝙ oē malū aut morboſuꝫ qd̄ in corpe latitauerit: ⁊ in vere medicinis aut laboribꝫ. ſ. ſudādo expurgatum nō fuerit: eſtate ſuccedente hō piculoſi⁹ febꝛibꝫ eſtuabit. Hoc idē dicit etiā Cōſtantin⁹ li. de natura morboꝝ. Ideo qꝫ ſicut hoc tēpus cōuenit ꝑ corpoꝝ medicia. ita plus cōuenit ꝑ aīabꝫ medēdis ꝑ amaritudinē pnie ⁊ expurgationē lacrimaꝝ tanq̄ ſudoꝝ et qꝫ laboꝝ operū bonoꝝ. Und̄ Eccl'i. xviij. Añ languorē. Lyra. ſ. mortis. adhibe medicinā. ⁊ añ iudiciū. i. horā mortis interroga teipm̄. ſ. ꝑ diſcuſſionē ꝯſcie. ⁊ inuenies in cōſpectu dei ꝓpiciationē. O tu pctor q̄d eſt ꝙ times mori in corpe ⁊ nō times mori in aīa ꝑ pctm̄. ſic facis acſi digitū amputari timeres ⁊ caput decollari non timeres. qꝛ aīa vt caput digitum improportionabiliter ꝓcellit corpus. Secundo hoc vernū tempus eſt tēpus plantatōis. Naꝫ hoc tp̄e putant̄ vinee: eradicant̄ herbe nociue ⁊ plantant̄ vinee herbe ⁊ arbuſta ⁊c. Sic ſpūaliter cōuenit vt eradicem⁹ vicia ⁊ plantemus in nobis virtutes ꝑ penitentiam. Sed heu multi contrariū faciūt cōtra q̄s chriſtus Lu. xiij. ponit parabolam de arbore plātata in vinea ⁊ q̄rens dominus fructū in ea ⁊ nō inueniēs: dixit cultori. ſuccide illā vt quid terrā occupat. At ille. Dñe dimitte illā ⁊ hoc anno vſqꝫ dum fodiā ſtercora. hoc eſt: recognitiōeꝫ pctōꝝ tanq̄ ſtercoꝝ. Et ſi q̄dē fecerit fructū penitentie. ſin aūt: in futuꝝ ſuccides ⁊c. Sic in ꝓpoſito. Tercio hoc eſt tēp⁹ renouationis ſcꝫ tam curſus celi quia ſol iam intrat in ꝓmū ſignū arietis: qꝫ etiam elemētoꝝ ⁊ in eis exiſtentiū. nam aer iaꝫ ſerenat̄ aues in aere cantare incipiūt et nidificare ac pullificare. ſic piſces in aq̄s procreare. prata ⁊ arbores in terrꝫ vireſcere ⁊c. ergo conuenit hoc tp̄e ⁊ homines in aīa renouari ꝑ pniam. q̄a vt Aug⁹. dicit. Impoſſibile eſt nouā vitaꝫ. ſ. celeſtem inchoare niſi q̄s veterꝫ vite. ſ. pctōꝝ penitcat. Oh q̄nta hoīm ſtultitia pctōꝝ. quia vt dr̄ Hieremie. viij. Miluus in celo: turtur: irūdo: ⁊ ciconia cognoſcūt ⁊ cuſtodiūt tp̄s aduentus ſui. populus aūt meus. ſ. xp̄ian⁹ nō cognouit iudicium dñi. ſ. futuꝝ ꝯtra impenitentes.

H Circa ſecundum de congruentia inſtitutionis querit̄ Quare ieiuniū quadrageſimale eſt inſtitutū. ſ. ꝑ hoc verno tp̄e ſeruanduꝫ. Cū em̄ xp̄s dñs nō hoc tp̄e ieiunauerit. ſed imediate poſt epiphaniā Math. iiij. Mirū ergo eſt ꝙ ieiuniū q̄drageſime nō ꝑ illo tp̄e ſꝫ ꝑ hoc tp̄e veris inſtituit eccl'ia ſancta. Ad qd̄ reſpōdet̄ ſm̄ Alexā. de Ales. ⁊ ſanctū Thomā in. iiij. ꝙ ſcꝫ tp̄e veris congruentius inſtitutū eſt ieiuniū ⁊ aſſumit̄ ac exercet̄ ꝓpter tres rationes. nō obſtante ꝙ xp̄s alio tp̄e ieiunauit. qꝛ ſic voluit ⁊ cōgruit.

¶ Primo ꝓpt̄ carnal' ꝯcupiſcētie repſſiōeꝫ

¶ Scdo ꝓpt̄ fideliū ad paſca ꝑparationem.

¶ Tercio ꝓpt̄ ꝓmoꝝ parentū traſgreſſionē

Primo inquā ꝓpter carnalis cōcupiſcētie repſſiōeꝫ. Et hāc rationē ponit Johānes beleth in ſūma ſua de officio. qꝛ vicꝫ in vere maxime inſurgūt ⁊ inualeſcūt mot⁹ carnales ⁊ concupiſcentie magis accendunt̄.

Sicut etiã videm⁹ in aĩalib⁹ et auib⁹ q̃ in vere magis mouent̃ naturaliter ad cõmiſcendũ ꝓ generatione. Et hoc accidit ideo qꝛ ꝓut Johẽs Damaſcen⁹ dicit. In eſtate colera auget̃ in hoĩe. in autũno melancolia. in hieme flegma. ⁊ ĩ vere ſanguis increſcit. et ſic tunc ex incremento calidi ſanguinis ꝯcupiſcẽtia accẽdit̃. Ideoqꝫ h̾ tp̄e veris cõuenienter ieiuniũ eſt ad repmẽdũ carnalem ꝯcupiſcentiam. In alijs aũt tẽporib⁹ ſunt minoꝛa ieiunia ĩſtituta. vt ſũt ieiunia quatuoꝛ tẽpoꝝ que iſtituit Calixtus papa. lxxvj. diſt. c. Jeiuniũ. ac Urbanus papa. e. diſt. c. Statuim⁹. vicȝ in eſtate in hebdomada penth̄. vt repmat̃ colera iracundie et fallacie. Colericus em̄ eſt naturaliter iracundus ⁊ v̾ſutus. Item in autumno. ſ. in ſeptẽbꝛi vt debilitet̃ melancolia cupiditatis ⁊ triſticie. Melancolic⁹ em̄ naturaliter cupidus eſt et triſtis. Deniqꝫ in hyeme vt debilitet̃ flegma ebetudinis ⁊ pigritie. ⁊ hoc fit ĩ decẽbꝛi. Quartum fit ieiuniũ q̃tuoꝛ tẽpoꝝ ĩ q̃dragesima rõne iaȝ dicta. Et ſm Alexã. d̓ Ales hec ieiunia ꝯuenienter fiunt trib⁹ diebus iuxta numerũ triũ menſiũ vt ſatiſfaciam⁹ in dieb⁹ trib⁹ de his pctis q̃ cõmiſim⁹ ſingulis trib⁹ menſibus p̄tium anni. Itẽ fit feria quarta ꝓpter memoꝛiã traditõis xp̄i Et feria ſexta ꝓpter xp̄i crucifixionẽ. ⁊ ſabbato ꝓpter xp̄i q̇etem in ſepulcro ⁊ triſticiam ap̄loꝝ de nece dñi. Et ſic patet. J

Secũdo ieiuniũ q̃dragesimale ꝓ verno tp̄e obſeruandũ eſt ꝓpter fideliũ ad paſca debitã p̄parationẽ. Nam ad feſtũ paſce ſpecialiter debet ſe pꝛeparare popul⁹ chꝛiſtianus: maxime ꝓpter p̄ceptum cõicandi eucariſtiam. ⁊ ꝓpter venerandã paſſionẽ chꝛiſti ac reſurrectionem que in vere facta eſt. ergo cõuenienter circa confiniũ dominice paſſionis ⁊ reſurrectõis in vniuerſo oꝛbe obſeruatio q̃dragesime ap̄lica inſtitutione obſeruat̃. vt dicit Iſidoꝛus. vj. ethimol̓. Quatin⁹ etiam per hoc inſtruamur qꝫ ſicut chꝛiſtus domin⁹ ꝑ ſuam paſſionem ꝑuenit ad gloꝛiã reſurrectionis. ita et per ieiunium ac per penitẽtie opa ꝑuenimus ad gloꝛiam eterne beatitudinis. O ergo tu qui iaces in peccatis quo peruenies niſi in infernuȝ. Tercio ꝓpter p̄moꝛũ parentũ tranſgreſſionem. quia p̄rimi parentes peccauerunt in vere ſm Alexandrũ de Ales in ſcd̓o volumine ſũme. ergo tunc ieiunam⁹. vt ſicut ab ipſis gaudijs paradiſi per gulam cecidimus. ita ꝑ abſtinentiaȝ tunc faciendam ad ea redeamus. Unde canit eccleſia. Paradiſi poꝛtas ieiunij tẽpus nobis aperiet: ſuſcipiamus illud oꝛantes et dep̄cantes vt in die reſurrectiõis cũ domino gloꝛiemur. Hec in officio dñice prime. Unde autẽ pꝛobatur qꝫ homo peccauerit in veris tempoꝛe ꝓpter breuitatem articulo tercio reſecando proſequar.

k Circa tertium de euidentia rationis qua ꝓbabiliter agnoſcit̃ qꝫ p̄mus homo in tẽpoꝛe veris peccauit ꝑ gulam: ideoqꝫ in veris tempoꝛe congrue inſtitutum eſt pꝛo remedio peccati ieiuniuȝ hoc: ꝓpter capacitatẽ ſimpliciuȝ hyſtoꝛice ꝓſequamur. Narrat̃ q̇ppe ex quibuſdã codicibus Iſidoꝛi. viij. ethimologiaꝝ repertum ꝓut habetur in ara celi in bibliotheca fratrum minoꝛũ ſic videlicet qꝫ poſt aſcenſioneȝ domini apoſtoli occupati in pꝛedicatione nil tradiderunt de die q̃ paſca deberet celebrari. Cum v̾o ipſi ex hoc mundo trãſiſſent: per oꝛbem vniuerſum diuerſa introducta fuere ieiunia. Alij em̄ ieiunabant quadraginta dies. Alij viginti. Alij tm̄ q̃draginta hoꝛas. Diſcꝫ gallia octauo kl̓. apꝛilis paſca celebꝛabat. Oriẽtales v̾o quocunqꝫ die menſis marcij luna. xiiij. veniſſet paſca tenebant. Tunc papa Victoꝛ roman⁹ epiſcopus direxit dãs autoꝛitatẽ ad Theophilũ ceſarie paleſtine epiſcopũ vt ex hieroſolyma vbi chꝛiſt⁹ dominus fuit cõuerſatus: paſcalis oꝛdiatio ꝓueniret. Tũc ep̄s Theophilus adunato concilio ſapientum ⁊ doctoꝛuȝ dixit eis. Quem diem primum creditis in mũdo creatũ. Et cõcoꝛditer rñderunt de die dñico. At ille. Quõ ꝓbatis. Rñderũt. ex ſcꝑtura q̃ dicit. Factũ ẽ mane ⁊ veſpe dies p̄m⁹. deinde ſcd̓s. vltio ſeptim⁹ in q̃ q̇euit de⁹ h̾ eſt i ſabbato. Cũ g̃ ſabbatũ ſit dies nouiſſim⁹ q̇s p̄t eſſe p̄oꝛ niſi dñic⁹. Theophil⁹ acceptauit. ſȝ iterũ iterrogauit d̓ p̄te anni q̃. ſ. tp̄e fact⁹ ſit mũds. rñdert qꝫ i vere.

At ille. Probate qđ dicitꝫ. Scriptura ait Germinet terra herbā virentē ⁊ facientē ſemen. ⁊ lignū pomiferū faciens fructuꝫ. et hoc tēpore veris videmus fieri incipi. Theo. dixit. Verū eſt. ſed quoniā in vere tres menſes ſunt in quo illoꝝ mūdus cepit eſſe: Reſpōderūt. In eqnoctio. qꝛ ſcriptura dicit. Fecit deus lucē ⁊ vocauit diē. fecit tenebras ⁊ vocauit noctē. ⁊ diuiſit deus lucē a tenebris. Theo. di. Quid de luna: an plena ſit creata. Rñderūt ꝙ plena facta eſt in pncipio. qꝛ ſcriptura dicit. Fecit deus duo luminaria magna ⁊c̄. Et cū tali inueſtigatiōe in illo ꝯcilio ſtatuerunt paſca nō debere celebrari ante. xj. kalend. Aplis: qđ eſt altero die imediate ſequēti poſt feſtuꝫ ſancti benedicti. Ex iſtis patet ꝙ pmi parentes in vere peccauerūt. Ideo ꝙꝫ tali tpe ſcꝫ. viij. kl's Aplis xp̄s mortuꝰ eſt. ⁊ nos cōuenienter tali tpe ꝑ amore xp̄i ieiunamus. Rogemus ergo dn̄m ieſū vt det nobis gratiā ⁊c̄. Amen.

¶ Feria ſexta poſt Cinerū Sermo tertiꝰ in ordine ſcꝫ de incitatiōe xp̄i ad ꝯuerſionē a peccatis noſtris faciendā.

Estote et vos ꝑfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis ꝑfectus eſt Matth. v. ⁊ in euangelio hodierno. Verba ſunt hec ſaluatoris noſtri ieſu. In qbus hortaꝛ ad ſanctitatē vite perfectā ſectandā exēplo dei omipotētis ꝑ modulo noſtre infirmitatꝫ poſſibili. Sed qm̄ vt dicit phs. vij. phiſicoꝝ. Vnūquodqꝫ ꝑfectū tunc eſt cuꝫ attingit ſuū finē ſcꝫ ſm cōuenientē gradū ſui ſtatꝰ ⁊ ꝑfectiōis. finis aūt creatiōis hūane deꝰ ē quē penitētes attigūt ꝑ ꝯuerſiōꝫ ꝑfectā ad ipm. Vnde vt exēpli grā loqmur. Sicut oculꝰ q̄ factus eſt a deo ad videndum nō dr̄ ꝑfectus niſi plenū viſuꝫ poſſit habere: ſic manꝰ in opando: ſic pes in ambulādo ꝑfectus ē dū pōt facere qđ debet. Hō ḡ tūc ꝑfectus dr̄ qñ ad finē ſuū ſcꝫ ad deū attingit. hic ꝑ gratiā ⁊ in futuro ꝑfectiſſime ꝑ gloriā. ipm amādo laudādo ⁊ poſſidēdo. Et hec oīa inchoanꝛ ꝑ penitentiaꝫ quā ꝓ his tpibus vt agamꝰ iuitat eccl'ia. clamant etiā verba xp̄i in pmiſſo themate ⁊ in euāgelio. Itaqꝫ de penitētie inchoande cōuerſiōe tria myſteria notabimꝰ ꝑ hoc ſermone.

¶ Primū dr̄ xp̄i admonitiōis.
¶ Secundū dr̄ modi ꝯuerſionis.
¶ Tertiū dr̄ ſtulte dilationis.

Circa primū de chriſti admonitiōe ſcꝫ ad penitētie cōuerſionē. Et q̄ hodierna dies ſcꝫ feria ſexta eſt paſſiōis dn̄ice. Idcirco hodie ex eiꝰ memoria paſſiōis ꝓſequen̄. ſermonē aduertendū eſt. ꝙ xp̄s dn̄s admonet nos ad penitentiā agendā quā precipue debemus in hoc tpe facere. Admonet aūt xp̄s hoc die paſſus ꝑcipue quadrupliciter.

¶ Primo ex nr̄e mortꝫ incertitudine.
¶ Secūdo ex pene infernalis cōminatiōe
¶ Tertio ex regni celeſtis ꝓmiſſiōe.
Quarto ex amara crucꝫ paſſiōe.

I Primo ex mortꝫ incertitudine Math. xxiiij. Illud aūt ſcitote qm̄ ſi ſciret paterfamilias q̄ hora fur veniret vigilaret vtiqꝫ ⁊ nō ſineret ꝑfodi domū ſuā. Ideoqꝫ ⁊ vos eſtote pati. qꝛ q̄ hora nō putatis filiꝰ hoīs veniet. Itē Marci. xiij. Vigilate neſcitꝫ eī qñ dn̄s veniet: ſero an media nocte an gallicantu an mane ne cū venerit rep. inue. v. dor. Qđ autē vobis dico oībus dī. vigilate ⁊c̄. Sꝫ heu ꝙꝫ multi nō curāt admonitiones xp̄i ſub ſpe longioris vite dī. Adhuc iuuenis ſū: penitere potero cū ad ſenectutē ꝑuenero. Sed tales aduertant qm̄ (vt Tulliꝰ li. de ſenectute ait) Fruſtra inqt ſꝑat adoleſcens ſe diu victuꝝ. Quid em̄ ſtultiꝰ ꝙꝫ incerta ꝓ certis habere. qm̄ etiā illa etas (ſcꝫ adoleſcentie vel iuuentutis) plures ꝙꝫ ſenectꝰ habet caſus ſcꝫ mortis. Facilꝰ em̄ adoleſcētes morbos icidūt grauiꝰ egrotāt. triſtiꝰ moriunꝛ. Hec ille. O ḡ fatui q̄ ſperatis ꝙ in magna hebdomada penitentiā agetis ⁊ nūc in pctō ꝑſeueratꝫ ſub tali ſpe. Quis ſcit ſi ſupuiuetꝫ vſqꝫ ad magnā hebdomadā. ⁊ ſi ſciretꝫ nōne meliꝰ ē ꝑuenire. qꝛ vt Augꝰ dicit đ penitētia diſt. v. ca. ⁊. §. j. Qui agnoſcit cito pctm̄: cito inueniet deū ꝓpitiū. q̄ aūt pctm̄ diutiꝰ retinet: tāto auget ꝯtēptū. Exemplū. Petrꝰ xp̄m negās cito ſe recognouit ⁊ miſericordiā cito inuenit. ſed iudas tar-

de ſcʒ poſt xp̄i reſurrectiōem ſe recognouit ꝛ miſericordiā n̄ inuenit. O ḡ hō noli ee̅ vt iudas quē xp̄s dn̄s noſter monuit ad penitentiā tā verbo q̄ʒ oſculo dādo q̄ʒ pedes ei⁹ abluēdo. ꝛ tn̄ ille oīa hec ↄtempſit. Et nūc te monet xp̄s verbo in ſcripturis. Itē oſculo dādo ſe ad oſculandū ꝛ guſtandū in eucharistia. ꝛ pedes abluēdo .i. affect⁹ ꝑ aq̄s lachrymaꝝ. Nā ſi hec ↄtēnis differēdo ꝑibis vt iudas. Scḋo ex pene infernalis cōminatōe. Xp̄us nos admonet ad penitētiā Luc. xiij. di. Dico vobis niſi penitētiā egeritis oēs ſilr ꝑibitis. Et iterū Matth. vij. Oīs arbor .i. hō. q̄ nō fac fructū bonū excidet. ꝛ in ignē .ſ. infernalē. mittet ꝛc. Et Luc. ſ. ponit exēplū d arbore fici plātata in vinea. de q̄ dn̄s ꝑmiſit h anno vt fodiat circa eā ſcʒ recognoſcēdo pctōꝝ ſtercora. Et ſi fecerit fructū penitentie: bn̄ q̄dē. Si autē: excidat. Amb. Ve mihi ſi ingrat⁹ fuero .ſ. xp̄o. ve mihi ſi peccata mea n̄ defleuero. qm̄ ſecur ad radicē poſita ē. Faciat ḡ fructū pn̄ie hō. alioqui igni tradet ꝑpetuo. Tertio ex regni celeſtis ꝓmiſſiōe. Admonet xp̄s Mat. iiij. di. Penitētiā agite appropinq̄bit em̄ reg. celoꝝ. O q̄ntū ꝑmiū dat penitētie. ſcʒ regnū celoꝝ. Nō terrenū. nō vna villa vl' ciuitas: ſʒ regnum eternū. O mira hoīm demētia. ꝓ decem aureis flerēt ꝛ ↄfiterent ꝛ penitētiā vtiq̄ facerēt. ꝛ tn̄ ꝓ īdicibili theſauro celeſti nō faciūt. Ideo Bern̄. li. de interna ↄuerſatiōe dicit. Tribuit mund⁹ ꝑua ꝛ ſeruit ei auiditate magna. tribuit deus magna ꝛ eterna ꝛ vix ſeruit ei vnica hora. Interdū ꝓ vno numiſmate vſq̄ ad mortē litigat. ꝓ celeſti aūt regno nec pes a terra leuat. O ſtulti ḡ filij adā ꝛc. Quarto ex amara crucis paſſiōe. Nā q̄re xp̄s paſſus ē baiulās ſibi crucē in q̄ mori voluit niſi vt exēplo ſuo inuitaret nos ad penitētiā Vn̄ Mat. xvj. ait. Qui vult venire poſt me ab. ſe. ꝛ tollat crucē .ſ. penitentie. ꝛ ſeq̄t me .ſ. i opib⁹ bonis. Iō Bern̄. dicit. Xp̄s in altū crucis aſcēdit vt ab oīb⁹ videretur. clamauit fortiter vt ab oībus audiret. clamori lachrymas addidit vt hō cōpateret. qui ad eius clamorē nō compungitur durior eſt petra ꝛ ſaxo. grauior inferno. fetidior ſepulchro. O ergo anima audi xp̄ʒ de cruce ad te clamantē. Reuertere ſunamitis .i. aīa peccatrix. Ecce manus expādi vt te penitentē amplexarer. caput inclinaui ad oſculandū te. pedes configi volui vt fugere nequeā te. ſanguinē fudi vt abluā a peccatis te. lancea latus apertum teneo vt ſuſcipiā te per amorē in corde. ecce dulciſſime voco te ad penitētiā. vlciſci diſſimulo. peccata tua penitenti tibi dimitto iſuꝑ grām tribuo. ꝛ glīam ꝑpetuā i celo tibi dabo. O ḡ fidelis aīa recognoſce amorē xp̄i ꝛ vocē ꝛ penitere.

M Circa ſecundū de modo cōuerſiōis notandū q̄ paſſio xp̄i que fuit vera penitentia ꝓ noſtris peccatis docʒ nos qualiter ↄuertamur ad deū ꝛ veracit penitere. Nā xp̄s paſſiōē ꝑtulit crucē p̄cipue q̄tuor mōis. ꝛ his mōis debem⁹ ꝛ nos penitere.

¶ Primo totaliter.
¶ Secundo fortiter.
¶ Tertio amanter.
¶ Quarto ꝑſeueranter.

Primo inq̄ totaliter. q2 xp̄s totū ſanguinē fudit in paſſiōe nil reſeruās ꝛ totū corpus expoſuit dolori. Sic debet hō xp̄ianus totaliter ↄuerti: ita q̄ nullū peccatū
retineat: ſʒ de oībus peniteat Iohel. ij. 10
Hec dicit dn̄s. cōuertimini ad me in toto corde veſtro. Contra hoc peccāt q̄ licet de alijs peniteant. tn̄ aliqua reſeruāt videlicet alienanō reſtituēdo vel irā tenēdo vel ſcortū nō eijciēdo. Scḋo fortiter. quia fortē ꝛ acerbiſſimū dolorē xp̄s ꝑtulit ſuꝑ oēs martyres. Sic ꝛ hō debet fortiter dolere de peccatis ꝛ caſtigare vitia. Gal. v. Qui xp̄i ſūt carnē ſuā crucifixerūt ↄcu. ꝛc. Vnde ꝓ hoc tpe canit ecclīa. Vtamur ḡ parcius verbis cibis ꝛ potibus ſomno iocis ꝛ artius perſtemus in cuſtodia. Vitemus autē peſſima que ſubruunt mentes vagas. nullūq̄ dem⁹ callidi hoſtis locū tyrannidi. Tertio amanter. quia xp̄us ex amore maximo ꝓ nobis paſſus eſt. i cuius ſignū cor ſuū vulnerari voluit vt dicit Bern̄. Sic ꝛ homo ex amore dei debʒ penitere vero corde. Vnde Iohel. ij. Scindite corda veſtra ſcʒ vehementis doloris ꝛ amoris vulnere ex memoria paſſiōis xp̄i

N. Exemplu; narrat magiſter nider in ſermone ꝙ quedā ſancta mulier ⁊ deuota his diebus tāto amore compatiebat̄ chriſto paſſo ꝙ ꝑ totā quadrageſimā infirmata paraſceues die mortua eſt. ⁊ tūc dixit filio ſuo. Triginta anni ſunt ꝙ nullaʒ diem ꝑtermiſi quin fleuiſſem pro chriſti paſſiōe ⁊ ſic conſolata ⁊ leta in chriſto feliciter migrauit. Quarto pſeueranter. vt ſic xp̄s nec amore matris ſub cruce plāgētis: nec ad verba iudeoꝝ dī. Si chriſtus eſt deſcēdat de cruce ⁊ credim⁹: deſcēdit. Sic homo vſqȝ ad mortē perſeueret in gratia penitentiali ⁊ nolit ꝑpetuo declinare in peccatuʒ. Nam Matth. xxiiij. Qui perſeuerauerit vſqȝ in finem: hic ſaluus erit. Ergo anīa diſce hec exemplo chriſti.

Circa tertium de dilationis ſtulticia breuiter ſufficiat exemplariter proſequi tm̄modo de ſtultitia eoꝝ q̄ licet ī hac quadrageſima ieiunent vel alia deuotōis opera faciant: tamē conuerſionē verā peccatoꝝ ⁊ contritionē differunt vſqȝ ad finē quadrageſime. nec curant verā contritionē antea formare. ¶ Unde talis dilatio penitentie oſtendit̄ eſſe ſtulta. ⁊ a fortiori ſi ampliorē quis dilationē faciat exēplo quadruplici. Primū exempluʒ. Si quis vellet p̄cioſiſſimū balſamū infundere vaſi vel malmaticū ⁊ hmōi ip̄m vas vidēs immundū fore: nō lauaret antea: ſʒ poſtea q̄ȝ ex illo vaſe ebibit iam malmaticū vel euacuationi eſt proximū tunc velit lauare: ſtultū vtiqȝ eſſʒ. Sic q̄ volūt ſacra ⁊ ieiunia ⁊ alia bona facere ſine p̄cedēti cōtritione. Secundū exemplum. Si quis ꝑ totam quadrageſimaʒ vellet laborare in vinea. et quolibet die pro precio accipe monetas malas nil vel paꝝ valētes vellet ſʒ tm̄mō in vltima hebdomada vellet bonas accipe: nōne ſtult⁹ eēt. Sic ī ꝓpoſito. Tertiū exemplū. Si quis fedata manu per ſtercora cum rege in menſa comederet ⁊ non niſi in fine prandij ſe lauaret. ſtultus eſſet. Applica ſic in propoſito. Quartum de theſauris. quia ⁊ chriſt⁹ dominus in euāgelio prime diei quadrageſime admonuit nos dicens. Theſaurizate vobis theſauros in celo Matth. vj. Sed dato ꝙ aliquis condens theſauros reponeret quolibet die centum aureos in capſa: ⁊ fur quotidie totidē ex eadeʒ capſa tolleret. ⁊ cū vltimo die vel citra omībus furatis theſauris iam vacue capſe ſeraſ et vectes apponeret: nonne ſtulte feciſſʒ qui ſcienter prius apponere neglexiſſet. Sic ī ꝓpoſito applica. Ergo chariſſimi rogemus dominū ⁎c̄.

¶ Sabbato poſt Cinerū Sermo quartus ſcʒ de penitētie dilatione periculoſa ⁊ q̄ȝ fatuū ſit differre ⁊ iniquū.

Quotquot tangebant eum. ſ. ieſuʒ ſalui fiebant Marci. vj. et in euangelio hodierno. Spiritualiter quotquot tangunt ieſum ſalui fiunt. ſcilicet tangendo corde in vere penitentie dolore ⁊ amore. Nam vt Bern. dicit duo ſunt inquit brachia quib⁹ amplexamur chriſtū ieſum ſcilicet timore reuerētiali ⁊ amore filiali. Sʒ timor incitat peccatorē ad dolendū de peccatis. ⁊ amor veram penitentiā conſūmat tanq̄ȝ finis precepti que eſt charitas vt patet. j. Timot. j. Nam ideo penitentiaʒ agere debemus vt deum diligamus. Unde optime dicimus ꝙ quotquot fideles tangunt ieſum ſcilicet per vere penitentie gratiaʒ ſalui fiunt vt dicit hoc euangeliū. Ex quo autem ſunt multi qui nolunt chriſtū per penitentiam tangere cum poſſent: ſed differunt de die in diem. ⁊ ſic a diabolo decepti ꝑibūt. nec ſalui fiunt. Idcirco de dilatione ſacre penitentie in hoc ſermone ageñ. tria myſteria notabimus.

Aliō thema ſi placʒ habes ītra ſmonē.
¶ Primū dr̄ ꝑiculoſitatis.
¶ Secūdū dr̄ fatuitatis.
¶ Tertiū dr̄ iniquitatis.

P Circa primū de periculoſitate notandū ꝙ q̄ȝuis vt magiſter in. iiij. di. xx. dicit. melior ſit penitentia ſera q̄ȝ nulla tn̄ vtiqȝ ſūme ꝑiculoſuʒ eſt penitentiā differre tm̄modo ad extremū vite ⁊ nolle penitere in tꝑe ſanitatis. Quapropter ſcribi

tur. Eccl. v. Ne tardes conuerti ad domi nū. ⁊ ne differas de die in diem. ſubito em̄ veniet ira illius. et hoc poteſt eſſe thema. Sunt autē ꝑcipua tria pericula dilate pe nitentie.

¶ Primū eſt difficultatis.

¶ Secūdū eſt dānoſitatis.

¶ Tertiū eſt dubietatis.

Primū periculū difficultatis. q̇ꝛ vt magi‑ ſter vbi ſuꝑ ca. j. dicit. Timendū eſt de pe nitente ſero: maxime cū filij quos illicite dilexit ſunt p̄ſentes ⁊ vxoꝛ ⁊ mūdus ad ſe vocet. Periculoſū itaq̧ eſt ⁊ interitui vi‑ cinū ad moꝛtē ꝓtrahere penitentie reme‑ diū. Difficile em̄ eſt vt ſit vera penitentia tunc quādo cruciatus mēbꝛa ligat et do‑ loꝛ ſenſū opprimit vt vix homo aliquid co gitare valeat. Hec ibi. Ratio hu9 eſt. q̄a vt Aug9 ſermōe de innocētibus dicit. Iu ſto dei iudicio hac aīaduerſiōe peccatoꝛ ꝑcutit̄: vt moꝛiens obliuiſcat̄ ſui: qui dū viueret oblitus eſt dei. Et Cyp̄anus de penitentia diſt. vij. §. Hoc autē dicit. ꝙ iuſto dī iudicio nō eſt dignus in moꝛte ac cipere ſolaciū qui ſe in vita non cogitauit moꝛiturū. O durū dictū. Sed hec vt ma giſter vbi ſupra oſtēdit ſic intelligēda ſūt. ꝙ q̄uis in fine vere penitere ſit difficile. ſi tamē ex dī miſericoꝛdia inſpirat̄ alicui tūc vera penitentia hominē liberat licȝ ꝑ mul tos ignes vel penas. ⁊ exemplū ponit de latrone iuxta chꝛiſtū. Secūdū pericu‑ lū dānoſitatis. Certū eſt em̄ ꝙ talis mul‑ ta dāna meritoꝛū incurrit. ⁊ multa bona interim q̄ ſcȝ in gratia feciſſet vł̓ facere po tuiſſet ad p̄mia vite eterne. Sicut em̄ cū aliquis eſt excōicatus nil ꝑcipiet d̄ ꝯuentibꝫ ſuoꝝ beneficioꝝ q̄ diu manȝ ex cōicatus. Exemplū de appellatiōibꝫ cap. Paſtoꝛalis. Sic peccatoꝛ de beneficijs dī ⁊ eccł̓ie ſuffragijs ac meritis paſſiōis chꝛi ſti nil ꝑcipit q̄ diu ſtat in peccato moꝛtali. tāq̄ a deo excōicat9. iuxta illud. p̄s. Ma‑ ledicti q̄ decli. a mā. tuis. Tertiū ꝑicu‑ lū dubietatis. q̇ꝛ penitētia ſolum in extre mis eſt dubia. ⁊ videt̄ coacta timoꝛe pene ⁊ ꝑ ꝯſequēs falſa. nec ſalutifera. Nimirū vt dicit Aug9. Penitētia in moꝛte raro ve ra. nec inuenit̄ in ſcꝑtura canonica niſi vn9 ſcȝ latro q̄ in fine vere penituit. Ille vt nul lus deſperet ſolus vt nullus ꝑſumat. q̄a ī ſano homie penitentia eſt ſana. in ifirmo infirma. in moꝛtuo moꝛtua ⁊c̄. Vn̄ prout idem Aug9 allegat̄ a magiſtro vbi ſuꝑ. ⁊ etiā de pe. diſt. vij. ī pncipio dicit. Si q̄s poſitus in vltima neceſſitate ſue egritudi nis voluerit accipere penitentiā ⁊ accipit: ⁊ mox reconciliat̄ ⁊ vadit hinc. fateoꝛ vo‑ bis non illi negamus qđ petit: ſed non p̄ ſumimus ꝙ bene hinc exit. ſi ſecurus hinc exierit ego neſcio. Penitentiā dare poſſu‑ mus: ſecuritatē vero dare nō poſſumus. nūquid dico dānabitur. ſed nec dico libe rabit̄. Vis ergo a dubio liberari age pe‑ nitentiā dum ſanus es. quia penitentiam egiſti eo tēpoꝛe quo peccare potuiſti. Si vis agere peniteſttiā quādo iam peccare nō potes: peccata te dimiſerunt: nō tu il‑ la. Itē due res ſunt aut ignoſcit̄ tibi aut nō. quid hoꝝ ſit tibi futurū neſcio. ergo te ne certū: dimitte incertum. Hec Aug. O ergo homo peccatoꝛ noli differre penitere ne in dubio pereas.

R Circa ſecundum de fatuitate eoꝝ qui differūt penitere. Et pꝛo hoc no ta ꝙ tales pꝛecipue triplici fatuitate labo rant.

¶ Pꝛima d̄ꝛ abbꝛeuiatiōis.

¶ Secūda d̄ꝛ ruinatiōis.

¶ Tertia d̄r ceſſatiōis.

Pꝛima fatuitas. q̇ꝛ ſicut fatuus eſt qui ſcȝ quadraginta aut quinquaginta annis ia cere vellet moꝛtali languoꝛe infirmitatis ⁊ nolle ſanari. ſed hoꝛa tm̄mō moꝛtis vita ſana fungi. ⁊ tā bꝛeui tp̄e ſcȝ diei vel hoꝛe: aut aliq̄t dieꝝ paucoꝝ. ⁊ iteꝝ moꝛi ſub du bio ꝑpetue moꝛtis. Sic fatu9 eſt q̇ vult in lāguoꝛe moꝛtali aīe iacere toto tp̄e. ⁊ bꝛe ui tm̄mō tp̄e in extremis viuere ⁊ ſic mo‑ ri. Nā pctm̄ moꝛtale eſt aīe moꝛs. Ro. vj. Stipēdia pctī moꝛs. et Ezech. xviij. Aīa q̄ peccauerit ip̄a moꝛiet̄. Sȝ penitētia ē ḡ tia viuificās aīam. Scđa fatuitas rui‑ natiōis. quia vt Grego. dicit. Peccatum quod citius per penitentiā deletum non fuerit mox ſuo pondere ad aliud trahit ⁊ ruere facit. Stultus ergo reputatur ali‑ quis ſi ſciens ſe comburendum ſibi ſarci‑ nā lignoꝝ accumulat ⁊ ſupaddit. Sic ⁊

ī ꝓpoſito. Exēplū de viſione ſcti Arſenij in vitaſpatrū.ſ. de eo q̄ ligna ſecabat et in ſarcinā alligabat: tēptabat leuare et portare ⁊ nō poterat. ⁊ adhuc plura ligna ſupalligabat ⁊ totiens hoc fecit ꝙ oīno corruit ſub onere. Et angelꝰ expoſuit ſuo mō de pctōribꝫ ſibi ad īferni ignē pctā ſupaddētibꝫ. Tercia fatuitas dr̄ ceſſatōis. q̄a pctōꝝ ſtulta cogitatio ſubito ceſſat ⁊ morte inſpata q̄cquid p̄meditat̄ de lōga.ſ. vita. de domo palatij. de filijs. de diuitijs: ceſſat. vt patet Luc. xij. de diuite q̄ cogitabat ampliare horrea: ꝯgregare multa: comedere ⁊ bibere ⁊ req̄ſcere. ⁊ tn̄ illa nocte dictū eſt ſibi inſperato. Stulte hac nocte repetēt a te aīam tuā ⁊ q̄ cōgregaſti cuius erunt. Ve ḡ talibus.

S Circa tercium de iniquitate dilatiōis pnīe Notandū ꝙ pctōr differens pnīam iniquus dr̄ eſſe triplici p̄cipue iniq̄tate. Primo ꝯtra deū ⁊ celeſtem curiā. Scdō ꝯtra ꝓpriā aīam. Tercio ꝯtra oēm creaturā. Primo inquā ꝯtra deū ⁊ celeſtē curiā. Nā differens penitētiā ad ſenectutē vel mortis horā: deteriorē ꝑtē vite ſue.i. ſenectutē vl' finē vite deo reſeruās: dat ⁊ imolat diabolo meliorē.ſ. iuuētutē. ideoq̄ iniquꝰ eſt ꝯtra deū imo ⁊ maledictꝰ. Malach.i.ca. Maledictus doloſus q̄ in grege ſuo habet maſculum.i. animal bonum. ⁊ forte ⁊ aptū immolationi ⁊ imolat debile dicit dn̄s. Deniq̄ ex q̄ toti celeſti curie gaudium eſt ſup vno pctōre pnīam agente Lu.xv. talis agit iniq̄ ꝯtra xp̄m ⁊ btām ꝟginē Mariā ⁊ ꝯ oēs angelos ac btōs ꝙ q̄ntum in ſe ē nō auget illorū glīam ⁊ gaudiū accidentale de ſe. qd̄ fieret penitēdo. Scdō iniquus eſt talis ꝯtra ꝓpriā aīam ſuam. q2 tādiu differēdo vult potius habere aīam malā q̄ bonā et ſeipm ſeruū q̄ liberū: in ſtatu latronis q̄ in ſtatu regis: et inutilē q̄ multū valentem. peccatū em̄ facit in hoīe hec oīa.

Tercio cōtra oēm creaturā. q2 vt Auguſtinꝰ dicit. offenſo creatore offendit̄ oīs creatura. ſicut rege in faciē ꝑcuſſo oēs ſerui fideles offendunt̄. Et q2 ſepe deꝰ ꝓpter impenitentiā hoīm punit etiā creaturas alias. Nam ꝓpter pctā p̄moꝝ parētū terra fuit maledicta a deo. Itē ꝓpter pctā hoīm totus mundus diluuio deletus eſt. Itē ꝓpter pctā iudeoꝝ xp̄m crucifigentiū ſol obſcuratꝰ eſt ⁊c̄. O ḡ pctōres expgiſcimini et feſtinate ad pnīā. ¶ Vt autē ꝯuerſionis grāſ hō a deo obtinere poſſit: multū valet ſeruitꝰ deuotionis btē matris dei. Sicut legit̄ exemplū de hoc in libro apū. et in ſpe. exē. lit. di. v. ꝙ iuuenis q̄dam mortuis parentibꝫ hereditatē totā in ludis ⁊ tabernis diſſipauit ⁊ vagabūdus ferebat̄ nec patrui ſui monitōem curabat nec deū nec pnīam ſuſcipere volebat. Cui tandē ſemel patruus dixit. Care frat̄ faceres ne aliq̄d ꝓ me. Cui ille. Vtiq̄. At ille Volo vt glīoſā virginē Mariā ſalutes q̄tidie.l. Aue Maria dicēdo. Cui cachinnando reſpondit. Hoc ſemel tm̄modo faciam ⁊ nō oī die. Patruus inſtitit ⁊ vix illum induxit vt oī die faceret ſaltem feſto q̄ tenet̄ ire ad eccl'iam. Et poſt annū viſus ē ſtatim mutatꝰ a vecordia ⁊ vanitatū ſeq̄la. Tandē patruꝰ inſtitit vt duplicaret ſalutationes. Quo facto magis factus eſt ſtabilitus. Et tandē induxit vt triplicaret dicendo. cl. Aue Maria. Conſentit ille iuuenis ⁊ factꝰ eſt omnino ſtabilis in bono. Patruus ergo ſponſam illi copulauit Et dum vicinis et amicis conuenientibꝫ ſederent in menſa ſponſus et ſponſa: iuuenis recordatus eſt ꝙ illo die non perſoluiſſet ſalutationes beate Marie. Et ſurgēs de menſa intrauit thalamū ⁊ cepit orare. Et ecce apparuit illi glorioſa virgo lucidior ſole oſtēdēs tres togas.i. pallia. aureis lrīs ꝯſcriptas. di. Ecce ſalutatōes tue conſcripte ſunt quibꝫ me honoraſti. ſcito ꝙ tercia die venies ad me in celū. et ſic diſparuit virgo. Iuuenis ergo intrans ad conuiuium letabatur. Tandē tercio die dum alij epularētur iuuenis iſte febre correptus lectum aſcendit. et quid ſibi contigerat conuocatis patruo: ſponſa: et aliq̄bus narrauit. confeſſuſq̄ ſacerdoti cōmunicauit. et beate virgini ſe commendans feliciter migrauit. Sponſa ꝟo eius in ſancta virginitate perpetuo manſit. Ecce ergo patet q̄ bonū eſt ſeruire virgini. Rogemus ergo dominum noſtrum Ieſum chriſtum vt ⁊c̄.

Dñica prima quadrageſime in mane
Sermo q̈ntus quo ad p̄cedētes ſcꝫ ꝺ pe
nitentie valoꝛe ſaluberrimo.

Ductus eſt
ieſus in deſertum a ſpiritu
Matth.iiij.ꝛ in euāgelio
hodierno. Dñs ieſus volens nobis exem
pluꝫ p̄bere ſalutis ductus eſt a ſpūſancto
in deſertū ad faciendū penitentiā maxiaꝫ
ieiunādo: vigilando: oꝛādo: ſine lecto ī nu
da terra doꝛmiēdo: eſtui ventis ꝛ pluuijs
ſe ſine cella exponēdo: inter ſcoꝛpiones ſer
pentes ꝛ feras que in illo deſerto abūdāt
iacendo. quatenꝰ eius exemplo aiaremur
nos ad penitentie opa. Et ad hec oia du
ctus dicit a ſpūſancto ſm Nico. de Lyra.
ꝛ oēs expoſitoꝛes. qꝛ vt ſcribit Roma.
viij. Quicūqꝫ ſpū dei agunt: hi filij di ſūt.
Sed qm̄ diabolus ꝯtra oēe bonū tēta=
toꝛ ſtatim adeſt vt impediat Ideo Eccl.
ij. Fili accedēs ad ſeruitutē dei ſta in timo
re ꝛ p̄para aiam tuā ad tentationē. Pro=
pterea ꝛ xp̄s tētatus eſt: ſed vicit vt nobis
exemplū ꝛ virtutē vincendi daret vt patꝫ
in euangelio.

¶ Textū ꝛ expoſitoꝝ euāgelij ꝛ q̄ſtiōes cir
ca eā vide alibi. hic em̄ ꝑtrāſeo ob breuita
tem. qꝛ latius tractabo deo dante in alio
quadrageſimali ſermone de tentatione.

Itaqꝫ ex quo xp̄s ſuo exemplo peniten
do in deſerto inuitat ad penitentiā faciē=
dā. Idcirco de ipa tria myſteria notabi=
mus in hoc ſermōe agentes. ſ. de ſacre pe=
nitētie ſaluberrimo valoꝛe.

¶ Primū dꝛ diuie acceptatiōis.
¶ Secundū dꝛ diffinitiue cognitiōis.
¶ Tertiū dꝛ mirifice opatiōis.

I Circa primū de acceptatiōe
penitētie apud deū inquirendū ē ꝛ decla=
randū qualib; ſignis oſtēdi poſſit ꝙ deus
benedictus multū acceptat ꝛ amat pecca
toꝝ hominū penitentiā. Ad qꝺ reſpōdē=
do notemꝰ plura ſigna dilectionis dei ad
penitentē. Primū ſignū p̄dicationis xp̄i
ꝛ p̄me monitiōis. qꝛ dei filius veniens in
mundū ꝓ ſalute hominū: p̄mo oim ince=
pit p̄dicare de penitentia. Math. iiij. Ce
pit ieſus p̄dicare ꝛ dicere. penitentiā agi=
te appropinq̄. em̄ reg. ꝛc. Ecce chariſſimi
quantū amat xp̄s penitentiā hois. qꝛ pri=
mo oim ad eā monet p̄dicādo. ꝛ pro ea re
gnuꝫ celoꝝ ꝓmittit di. Appropinquabit
em̄ regnū celoꝝ. Secundū ſignū aperti
onis ſcꝫ ianue celeſtis. qꝛ deus nulli hoim
celuꝫ aperire voluit anteqꝫ filius dei dñs
ieſus penitentiā duriſſimā egit ꝓ peccatꝭ
hominū. Per ꝯtrariū ad oīa pctā ſcꝫ cō
tra ſuperbiā hois ſe humiliando. ad ſuſti
nendā moꝛtem turpiſſimā crucis: ꝛ abie=
ctā. Itē ꝯtra auariciā. nudus pependit ꝛ
veſtimēta ſua crucifixoꝛib; diuidenda re=
liquit. Item ꝯtra luxuriā in virgineo coꝛ
poꝛe de planta pedis vſqꝫ verticē: vulneri
bus ꝛ doloꝛib; plenus extitit. Itē contra
iram ꝓ crucifixoꝛibus oꝛauit. Cōtra gulā
felle cibatus ꝛ aceto potatus eſt. Cōtra i
uidiā manus expandit ad amplexandum
caput inclinauit ad oſculandū ꝛ coꝛ vulne
rari ꝑmiſit ad coꝛdialē amoꝛē erga oēs pe
nitētes oñdēdū ſm Bern. Itē ꝯ accidiā.
vſqꝫ ad moꝛtē in cruce ꝑſeuerauit foꝛtiter
O q̊ hō ꝛ tu exēplo xp̄i age penitentiaꝫ vt
ameris a xp̄o ꝛ obtineas celū. Tertiū ſi
gnū miſeratiōis. qꝛ plꝰ facit miſericoꝛdiā
deꝰ ad vnicā verā penitentiā ꝙꝫ faceret ad
itercessiōes oim ſctōꝝ. Nā ſi vnꝰ hō ī pctō
moꝛtali exiſtens nollet penitere. tali deus
pctā nō dimitteret etiā ſi oēs ſcti ꝛ btā ꝟ=
go ꝓ illo intercederent. ſꝫ ſi penitet etiam
nullus ſanctoꝝ ꝓ eo intcedat ſtatiꝫ deus
peccata miſicoꝛdit dimittit. Ezech. xviij.
Quacūqꝫ hoꝛa ingemuerit hō nō remini
ſcoꝛ oim iniquitatū eiꝰ dicit dñs. Quar
tū ſignū amicatiōis. qꝛ ſi vnus homo to=
tius mūdi peccata feciſſet ꝛ eſſet quantū=
cūqꝫ maximus dei inimicus. ſicut eſt dia=
bolus. talis ſi penitet mox deus benedi=
ctus ipm in amiciciam recipit ꝛ gratiā ei
dat in p̄ſenti ꝛ ꝑſeuerāti gl'iam in futuro.
Exemplū de latrone in cruce p̊us chriſtū
blaſphemāte ꝛ cōuiciante: ꝓut habetur
Matth. xxvij. Et Marci. xv. Sꝫ poſtea
viſa xp̄i patiētia vt dicit Lyra penituit et
xp̄s ei dixit. Hodie mecuꝫ eris in paradi=
ſo Luc. xxiij. Quintū ſignū inimicatōis
ſcꝫ hois a penitentia declinātis. qꝛ hō q̄n=
tūcūqꝫ deo dilectus ſit ꝛ amicus. ſi a peni
tentia declinauerit in peccatū moꝛtale ſta

tim deus habebit eũ ꝓ inimico ꝛ ſubtrahit ab eo gratiam ſuam. Nã etiã ſi aplius aliqs vl' btũs ꝑ impoſſibile peccaret in celo: ſtatim inimic⁹ dei fieret. ſicut et lucifer peccauit ꝛ a deo eiectus eſt cum oib⁹ ſuis cõplicib⁹. O ḡ chriſtiane aduerte q̃ntũ te deus diligit ſi pniam egeꝛ. ꝛ quãtũ odit ſi nõ egeris.

X Circa ſecundum de diffinitione pnie vt cognoſcamus quid ſit pnia que deo eſt tã accepta ꝛ gratiſſima ac nobis ſaluifica Aduertenduꝫ ꝙ q̃uis varie dent̃ de ea diffinitiones: tamẽ magiſtral' ꝛ potiſſima eſt quã ponit mḡr in. iiij. diſt. xiiij. vbi dicit ſic. Pnia eſt virt⁹ vl' gr̃a q̃ cõmiſſa mala cũ emẽdationis ꝓpoſito plangimus ꝛ odim⁹ ꝛ plãgẽda iterꝫ cõmittere nolum⁹. Et ꝯſil'r diffiniũt pniam Gregorius ꝛ Amb. de pe. diſ. iij. §. j. in ṗncipio. Ex qua diffinitione dant̃ nob̄ p̃cipua q̃nq; documenta de ſacra pnia. Primũ ꝙ penitens debet de cõmiſſis pctis ſuis dolere. Ideo d̾. qua cõmiſſa mala plãgim⁹ et odimus. hoc eſt ſm Scotũ peccaſſe nolle. vel diſplicere ꝙ peccauit. ſiue pctm̃ de eteſtari. vñ nõ ſunt penitẽtes q̃ delectãtur in peccatis vel placet eis ꝙ peccauerũt: licet tales ꝯfiteant̃. Secundũ eſt ꝙ penitẽs debet peccata velle punire ſicq; emẽdare. Ideo addit̃. cũ emẽdatõis ꝓpoſito. vt idẽ Scot⁹ dicit eadẽ diſt. Vñ Iſido⁹ li. ethimol. ait. Penitẽtia appellat̃ q̃ſi punientia eo ꝙ hõ in ſe penitẽdo punit qḋ male admiſit. Vñ illi q̃ ꝛ ſi doleãt de pctis: tñ nolunt emẽdare ꝑ confeſſionẽ verã ꝛ ſatiſfactionẽ debitã vel reſtitutionem ablatoꝝ: nõ dicunt̃ penitentes. Terciũ eſt ꝙ penitẽs debet ꝓpoſitũ cauẽdi de cetero hr̃e. Ideo addit̃. ꝛ plangẽda. i. pctã mortalia iterꝝ cõmittere nolum⁹. vnde illi q̃ adhuc aliq̃n volũt peccare non ſunt penitentes. Exemplũ. Si tibi morbido vl' intoxicato daret̃ aliq̃ medicina q̃ morbũ vel venenũ expelleret euomẽdo ꝛ tñ naturã non caueret a morte ſtatim vel de ꝓximo ſubſequẽti: inutilis ſic eſſet medicina tal'. Sic licet hõ doleat pctã ſua ꝛ cõfiteat̃: tñ ſi nõ vult cauere nõ ſufficit ad euadendũ mortem eternã. Quartũ eſt ꝙ penitens debet p̃dicta facere ex electione ꝛ non coacte ſed voluntarie. Ideo pnia d̾ in diffinitõe virtus. q̄ ẽ act⁹ ꝟtutis meritoꝛi⁹ vite eterne. Vñ phus. viij. Ethi. dicit ꝙ ṗncipale in virtute morali eſt electio. ideo ad veraꝫ pniam req̃rit̃ mot⁹ liberi arbitrij cũ gr̃a concordãs. Vñ q̃ coacte penitẽt vel penitentiã aut penã ꝓ pctis inflictam nõ ſuffe runt patienter: nõ ſunt penitẽtes veracit̃. vt patet ꝑ Scotũ s. Quintũ eſt ꝙ penitens vere habet gr̃am dei poſſidere. ideo d̾ ꝙ pnia eſt gr̃a. Et hoc ſm Alexãdrũ de Ales intelligendũ eſt nõ eſſentialit̃. q̄ penitentia ꝛ gr̃a nõ ſunt idẽ eſſentialit̃. ſꝫ intelligenduꝫ eſt cauſatiue: q̄ ſic gr̃a habet iuſtificare ꝛ gratũ deo reddere peccatoꝛẽ. ſic ꝛ pnia eoſdẽ effectus habet in homine cauſare. Y Unde aduertendũ ꝙ penitentia melioꝛ eſt ꝛ maioꝛ multiplici gr̃a.

Primo em̃ p̃ualet q̃ꝫ gr̃a ꝓphetie. q̄ prophetare põt etiã reprob⁹. vt cayphas fecit ꝛ balaam ꝓpheta. Et etiã diabolus multa occulta põt p̃dicere vt Aug⁹. dic. ij. ſup Geñ. Et incãtatores. ꝛ hmõi. Sed vera pnia eſt bonoꝝ et ſalutꝭ ſignũ: in q̃ q̃s moriens nõ põt dãnari. ḡ ꝛc̃. O ḡ tu hõ plus debes penitentiam appetere q̃ꝫ ꝓphare.

¶ Scḋo pnia preualet gr̃am eijciendi demones. q̄ hoc etiã mali xp̃iani pñt facere ꝑ nomẽ xp̃i. vt patet de Iuda. ꝛ de q̃dam Mar. ix. ꝛ alijs. Sed pniam agere veraꝫ nõ poteſt q̃s niſi deo grat⁹. Tercio penitentia p̃ualet etiam vnica q̃ꝫ facere q̃q; miracula. mortuos ſuſcitare. infirmos curare. ꝛ queq; hmõi. q̄ hec non faciũt deo gratũ. Vñ Math. vij. xp̄s dic. Multi dicent mihi in illa die. Dñe: nõne in nomie tuo ꝓphetauim⁹ ꝛ demonia eiecim⁹ et virtutes multas. i. miracula fecim⁹. ꝛ tũc cõfitebor illis quia nõ noui vos. diſcedite a me ꝛc̃. Sed pnia gratũ facit deo ꝛ eternã ſalutẽ tribuit. O ḡ hõ noli q̃rere gr̃aꝫ miraculoꝝ ſed poti⁹ pniam. q̄a vna cõtritio vel vna ꝯfeſſio ꝛ ſatiſfactio p̃ualet oĩa illa. O ḡ ſacra pnia q̃ntũ te debem⁹ amplecti ſine q̃ nec etiã alia ſacr̃a puta baptiſmus. ꝯfirmatio. ordo. euchariſtia. matrimonium. vnctio q; extrema valẽt ad ſalutẽ.

Z Circa tertium de peniten-

tie mira operatione conſiderandū eſt q̄ penitentia multa et maxia mirabilia pōt effi cere ad ſalutē. ideo eſt diligenda

pnia mira operatur

Primo qdē in hoīe impio.
Scđo in hoīe iuſtificato.
Tercio in mortis termino.
Quarto in purgatorio.
Quinto in inferno.
Sexto in celo.
Septimo in ipſo deo altiſſimo.

Primo qdem in impio. qr pnia impiū vel pctōrez iuſtificat. Aug⁹. aūt ſup Joh. dic̄ q̄ mai⁹ eſt vnū iuſtificare ipiū q̄ d nihilo creaſſe mundū. Ratio. qr in creādo mundū de⁹ nullū habuit adiutoriū. ſed tm̄ dixit et facta ſunt oia q̄ voluit vt dic̄ ps̄. Sz in iuſtificando impiū reqrit deus liberuz arbitriū ꝯſentiēs hoīs. Nā q̄ creauit te ſine te: nō iuſtificabit te ſine te. vt Aug. vbi ſ. dicit. Itē qr in iuſtificādo nō ſuffecit vt de⁹ dicat. ſed et oportuit dei filiū incarnari et mlta pati: vt ſic ſanguie et morte iuſtificaret ipios. Scđo in hoīe iuſtificato. qr plus facit pnia mereri in vnica hora q̄ pctōr poſſit mereri mille annis. Nimirū q ri pōt Utrū pnia ſit potēs ad oia. vtpote infinite ꝟtutꝫ. Rn̄deṫ q̄ pnia eſt īfinite poteſtatꝫ vel ꝟtutis. qđ oſtēdiṫ ꝭm Thomā in. iiij. diſ. xv. arti. ij. Et etiā Bonauē. etc. qr culpa ꝯtra deū cōmiſſa eſt infinita inq̄ tum eſt ꝯtra deū infinite maieſtatꝫ. et etiā inq̄tum obligat ad penā gehēne q̄ eſt infinita a pte poſt vtpote ꝑpetua. et tn̄ penitentia ſatiſfacere pōt ꝓ pctis infinite grauitatꝫ ex infinita dei miſcdia acceptante: adeo q̄ etiā ſi qs oia ſcelera toti⁹ mūdi cōmiſiſſet: ꝑ veraz pniam ſibi remitterenṫ. ḡ pōt oia q̄ ſunt ad ſalutē neceſſaria. Exceptis aliq̄b q̄ nō licet redire ꝑ pniaz. qr nec ſunt ſaluti neceſſaria. tn̄ in aliq̄ equalenti pōt et illa abūdanṫ lucrari hō. Primuz eſt q̄ virginitatē ꝑditā non pōt recupare. tn̄ hō ꝓ hoc pōt pmia eſſentialia maiora acq̄rere. vt patet de magdalena q̄ ꝑ penitentiā ſublimari meruit p̄ multis ꝟginib
Secūdū eſt q̄ tēpus ꝑditū nō pōt reſtituere. tn̄ pōt ꝓ eo abūdantius ſatiſfacere. vn̄ licet ſenex nō poſſit iuueneſcere: tn̄ pōt penitere et ſatiſfacere de iuuentute male ꝑdita. Terciū eſt q̄ aīas finali ſnia a deo damnatas nō pōt eripe ex inferno. tn̄ penitentia pōt in vita iſta p̄ſeruādo eripe ne damneṫ talis. Ex iſtis patet mira virt⁹ ſacre pnie. et Tercio in mortis termio pnia facit mira. qr ſi qs a pncipio mundi vſq̄ finē ſemp in pctis vixiſſet et in termino mortis verā pniam faceret: ſtatim per pniam mereret̄ grām et ſalutē eternam.

Sed forte d. Quare ḡ volo penitere an̄ terminū mortꝫ: cū in mortis hora poſſim lucrari ſalutē eternā. Ad id reſpōdeṫ q̄ feſtinare debes nūc ad pniam. qr vt Aug⁹. ait. Qui veniā ꝓmiſit de⁹ diē craſtinā nō ſpopondit. vn̄ neſcis qn̄ morieris. et ſic in pctis morte ꝑuent⁹ in eternū ꝑibis. Exēplū cape ex lege ciuili. ff. Arbor furtim ceſarū. l. Si plures. in. ff. nouo caſus notaṫ et iudiciuz daṫ q̄ ſcz arbor ſit illius in cu⁹ orto viuit et radices habet. et nō ill.⁹ v̄ſus cu⁹ terrā declinat qn̄ ſcindiṫ. Sic eſt iuſtū dei iudiciū de hoīe q̄ q̄ in preſenti vita viuit in terra diaboli ꝑ pctm̄ et ibi ſp fixit radices amoris et cordis ſui. talis et ſi i ſciſſione mortis declinet ad dei terrā penitēdo ꝭm ſigna extiora tm̄ ex timore mortis: vtiq̄ adiudicabitur diabolo: nō deo. niſi tūc vere penituerit ex dei amore. et ſic radicē illuc fixerit. qđ ſolus deus facit. et in raris. ḡ etc. Quarto i purgatorio facit mira: qm̄ pnia pōt eſſe tanta q̄ totū reatum purgatorij delet. vt patebit i alijs ſmōib

Quinto in inferno. qr ꝑpetuā penā ibi debitā pctō ſi qs penitet in p̄ſenti vita ſibi ꝯuertit in tpalē et vna hora ꝓ illa ſatiſfacere pōt. Sexto i celo. qr oēs angelos et btōs miro mō letificat. Lu. xv. Gaudium eſt angelis etc. Septio in deo. Un̄ Bern̄. O felix lacrima penitētiū tu iferni ignē hoib extinguis: tu celum reſeras: tu btōs vino ꝯuiuij letificas. Et qđ ſupmū eſt tu vincꝫ deū iuincibilē et ligas oipotētē Hec ille. Nā de⁹ dr ligari et vici ꝑ pniaz. qr ex libali ꝓmiſſiōe q̄i cogiṫ pcere penitēti et ſniam mutare. vt patet in exēplo de niniuitis. Itē de Achab hūiliato et Manaſſe. Immo vt legiṫ in hyſtoria ſcti martini q̄ ſi etiā diabolus veraciter poſſet penitere et deo hūiliṫ dicere culpā ſuā: de⁹ ei miſericordiā faceret. O ḡ ſacra pnia q̄ amabil'es q̄ ꝟtuoſa etc. Roge⁹ xpm vt det etc.

¶ Dominica eadē poſt prandiū Sermo ſextus ſcʒ de penitentie obligatiōe ꝛ eius qualitate veritatis diſcernēda.

Ecce nunc tē

pus acceptabile: ecce nūc dies ſalutis. ij. Corʒ. vj. ꝛ in epiſtola hodierna. Verba ſunt ſancti apoſtoli. In q̄bus ſancta eccl'ia canēn. hortat' nos ad penitentiā faciendā iſtis diebus. Naʒ iſti dies ſacre quadrageſime cōmendant' ꝑ penitentia ex tribus que in epiſtola notant' hodierna. Primo q: his diebus oratio eſt magis exaudibilis. Vñ dicit' i epiſtola. Fratres hortamur vos ne in vacuū gratiā dī recipiatis. Lyra. In vacuū gratia recipit' quādo quis in ea nō viuit bene vt deberet facere xpian⁹ in gratia baptiſmali. q: nō conſequit' gloriā niſi bñ viuat. Sicut ꝯ̄ medicina dicit' in vanuʒ accepta que nō ſanat: ſic in ꝓpoſito. Et ſubdit. Ait em̄. ſ. deus Eſaie. xlix. Tēpore accepto exaudiui te. Ex q̄ patet ꝙ hoc tempore accepto deus magis exaudit oratiōes fideliū penitentiū. q: orō in hoc tp̄e habet duas alas q̄b⁹ volare ad ꝯſpectū dei meli⁹ pōt ſcʒ ieiuniū ꝛ deuotionē paſſiōis xp̄i q̄ potiſſime hoc tp̄e recolunt'. Secūdo quoqꝫ hoc tēpore homo eſt magis deo acceptabilis ꝑpter penitentiā ſolitā ꝑ hoc tempore a fidelib⁹. Tertio q: hoc tēpus p̄cipue dicit' eſſe tēpus ꝛ dies ſalutis. quia ab eccleſia inſtitutū eſt ꝑ ſalute ſpecialius acq̄renda ꝑ ꝯfeſſionē eucharistiaʒ ꝛ hm̄oi. O ergo chariſſimi viri ꝛ femine cognoſcite h̄ tēpus et cōuertimini ad penitentiā audiēn. quia ecce nunc hoc tēpus acceptabile ꝛc̄. Itaqꝫ de penitentia quā p̄cipue facere debemus hoc tēpore vt ſimus accepti dō ꝛ ſaluemur notemus tria myſteria ꝑ iſto ſermone.

¶ Primū dr̄ obligatiōis.
¶ Secundū dr̄ diſtinctiōis.
¶ Tertiū dr̄ diſcretiōis. Thema aliō habes intra ſermonē.

A Circa primū de obligatiōe penitentie queri pōt vtrū om̄is homo pctōr obliget' ad penitentiā. ꝛ qualibus legib⁹ obligat' ad eā. Reſpondet' recolligēdo ex doctoꝝ dictis ꝙ ſic. Et p̄mo ex lege nature. q̄ȯ oſtendit' clare. Primo in p̄mo hoīe Gen. iij. q̄ poſtq̄ʒ peccauit dñs dixit eideʒ. Adam vbi es: Vbi Glo. ꝛ Aug⁹ dicunt ꝙ hec vox eſt reuocantis ꝛ ad penitentiaʒ reducētis. ꝑpter q̄ȯ (vt doct. di). ſi Adam tūc ꝯfeſſus fuiſſet penitendo deus peperciſſet. Secūdo in ſancto Iob ſub lege nature teſtante. c. xxj. Audite ſermones meos ꝛ agite penitentiam. q̄m in diem ꝑditionis ſeruat' malus. ꝛ hoc poteſt etiā poni ꝑ themate. Tertio oſtēdit' ex naturali ratiōe. q: vt Tullius ait li. de officijs. cap. j. Generi aiantiū omniū eſt a natura tributū: vt ſe vitā corpuſqꝫ tueant'. ꝛ declinet ea que nocitura vident'. om̄ia q̄ʒ que ad viuēdū neceſſaria ſunt inquirat ꝛ paret. Hec Tullius. Sed incompabiliter magis tenet' homo ad vitā aīe que p̄cellit om̄e corpus: vt eius mortē deuitet ꝑ penitentiā. ꝯ̄ ꝛc̄. Heu heu mi deus videmns coruos et lupos cauere pericula ſua in laqueis que cognouerint: ꝛ tñ homo nō cauet: ſed potius currit ꝑ peccata ſe p̄cipitare in talia.

Secūdo ex lege ſcripture hoc idem oñdit' ꝙ homo obligat' ad penitentiaʒ. quia omnis ſcriptura hoc teſtat' vicʒ diuinalis legis que precipit ſanctificari ſabbata penitendo de peccatis vt volunt doctores. ꝛ ꝓpheralis ꝛ ſapientialis. inſuper ſcriptura euangelicalis: vt patet. ꝛ apoſtolicalis. et iuris canonicalis. ac ciuilis legis. Quaꝝ dicta ſingillatim eloqui nō caperet tēp⁹. iō breuitatis amore ꝑtrāſeo. B Tertio obligamur vel induci ꝛ incitari ad penitentiam videmur ex lege exempli om̄is creature. quia vt Hugo de arca noe. lib. ij ca. iij. dicit. Om̄is creatura nobis loquit' ꝛ clamat vt fugiam⁹ ſupplicium eternū ſcʒ ꝑ penitentiā. Et hoc oſtendit' ſm̄ Bonauenturā li. ſilitudinū. alioſqꝫ in mult' creaturis ꝛ eoꝝ exemplis. Primo in terreſtribus videmus ꝙ om̄ia terrena ſcentia creſcunt ſurſum ꝛ in hyeme arefacta iterum tēpore veris renaſcunt' ꝛ reuireſcūt. Sic ꝛ nos debem⁹ ad penitentiā exurgere ꝛ reuiuiſci per gratiā. Secūdo in aialibus irrationalib⁹ videmus ꝙ aues capti laqueo piſceſqꝫ in ſagena. ꝛ mures in muſcipula. nō poſſunt quieſcere: ſed laborant exire to

to poſſe. Item aſinus bos equus et om̄e animal ſi ceciderit in lutum ſurgere curat. Elephas ſi ceciderit fortiter barrit⁊ lugẽſ donec vnicornis auxilio ſubleuatur: ſic debet hō exire de laqueis diaboli ⁊ lugẽdo ad deū clamare: q̄tenus ei⁹ auxilio poſſit ſurgere ꝑ pniaꝫ. Tertio in aq̄s ⁊ fluminib⁹ q̄ oīa ad mare tendūt tā℥ ad fontale p̄ncipium ſuū. Quarto in aere ⁊ ignibus q̄ ſi ad ima p̄manẽt nihilominus ſurſum ſemꝑ ferunt ad ſua loca. Sic ad ꝓpoſitum applica. Quinto in celeſtib⁹: quia ſidera et ſi occidāt tñ ad ortū ꝓperare non deſiſtūt: debet ergo ⁊ hō a caſu peccati ſurgere. Ultimo in humanis corꝑibus q̄ ſi vulnerant vel infirmitatē incurrūt nonne ꝓperant ad medicinā. Ideo Aug⁹ ſuper Pſ.l.di. Sūt multi q̄s peccare nō pudet: agere aūt pniam pudet. O crudelis inſania de vulnere ipō nō erubeſcis ⁊ de ligatura vulneris erubeſcis. Nōne vuln⁹ fedius ⁊ putridi⁹ eſt: cōfuge ergo ad medicum et age pniaꝫ. hec ille ⁊c̄. O g̊ chariſſimi ecce ex iſtis poſſumus ꝓ documento habere ꝙ peccator q̇ non vult penitere peior ē om̄i creatura mūdi ⁊ om̄i beſtia. Nā ⁊ Areſtoteles. vij. ethicoꝝ. Homo beſtialis centies milleſies peior ē om̄i beſtia. Inſuꝑ nō ſolum beſtialis dr̄ ſed ⁊ diabolicus: quia Chryſo. li. de cōpūctiōe cordis dic̄. Peccare humanū ē: ſed ꝑmanere in peccatꝭ diabolicū eſt. Exemplum de Iuda de q̊ xp̄s dixit. Unus ex vob̄ diabolus eſt ⁊c̄.

C Circa ſecundum de myſterio diſtinctionis ſcꝫ penitētie. Notandum ꝙ ſm̄ canoniſtas doctores pnia generaliter diſtinguit ſic ꝙ quedam eſt pnia vera quedam aūt falſa vt patet de pe. di. iij. §. Siue autē q̄s ⁊c̄. ꝑ v̄ba Graciani. Et de his regule tres p̄cipue tradunt ibideꝫ ſcꝫ generales. Prima regula ꝙ falſe penitētie nunq̄ indulgētia ꝓmittitur. Un̄ Eſicius de pe. ibidē etiā dicit ꝙ ſicut vera penitētia veniam ꝓmeret: ita falſa pnia ⁊ ſimulata deū irritat ſcꝫ ad iraꝫ ⁊ vindictā.

Scd̄a regula ꝙ vere penitētie nūq̄ venia a deo negat: nam ibidem ꝑ diuerſa capitula ſcribit ꝙ deus nunq̄ ſpernit penitentiā veraꝫ. Etiā ſi q̄s ad ſummū malorū ꝑueniat ſed quātācūq̄ penitentiam et quātocunq̄ paruo tꝑe factā ſi tñ fuerit vera de⁹ reſpicit: acceptat ⁊ peccata remittit ſicut patet ibi ꝑ doc. plures. Tertia regula ꝙ multo plurimi hoīes faciunt falſam pniaꝫ q̄ verā ⁊ congruā ⁊ ſic damnātur. Hāc regulā ibidē tangit Ambro. circa principiū eo. §. di. ꝙ facili⁹ ē inuenire q̄ recte ſeruauit innocentiam q̄ qui cōgrue egerit pniaꝫ. hec ibi. Sed quō hoc intelligendū ſit glo. ibidē dicit inter cetera. ꝙ de pnia ꝑfectiſſima q̄ non ſolū delet peccata ſed etiā peccādi affectionē: qđ eſt difficilimū ergo rariſſimū. O g̊ homo caue a falſa pnia ne pereas: ſicut exemplum legit li. Kilił. de lupo penitente in cuculla monachali et veniam petente ab ouib⁹ ⁊ bob⁹ de preda facta. cui pepercerūt ⁊ gauiſi ſūt ſed poſtea lupus vbicūq̄ ſolitariū pecus reperiebat deuorabat di. Non poſſū mendicare nec laborare g̊ viuere de p̄da oportet: ſed occiderūt hoīes illum.

D Circa tertiū de penitentie diſcretiōe. Notandū ꝙ ſm̄ Aug⁹: quedaꝫ diſcernit eſſe penitētia ſana ſcꝫ in homine ſano debite facta. Quedā infirma vtpote dubia ſcꝫ q̄ fit tm̄ in mortis hora. Quedā omnino mortua vt in hoīb⁹ poſt morteꝫ. Sed vera pnia ſaluifica diſcernit a falſa p̄cipue ꝑ decē ſigna q̄ notemus iuxta litteras huius dictiōis penitētia. Primuꝫ ſignuꝫ accipit iuxta lr̄am. P. Et dicit punitio ꝓ peccatꝭ. Nā Aug⁹ de pe. di. iij. ca. Penitētia (inq̄t) eſt q̄daꝫ dolētis vindicta puniens in ſe qđ dolet cōmiſiſſe. Penitere enī eſt penā tenere vt ſemꝑ puniat in ſe vlciſcēdo. ſcꝫ dolore habituali ſm̄ glo. qđ cōmiſit peccādo. hec ibi. Un̄ ⁊ ſm̄ gloſaꝫ ibidē. Si q̄s ieiunat ꝑ aliū ⁊ non vult per ſe ieiunare cū bene poſſet: nō vere penitere videtur. Hinc Iohēs os aurei. e. di. iij. d̄ pe. caplō. Perfecta (inq̄t) pnia cogit peccatorē oīa libēter ſufferre. Et infra. In corde eius ꝯtritio: in ore eius cōfeſſio: in oꝑe tota humilitas. hec ē fructifera penitētia. hec ibi. O g̊ homo diſce ſic vere penitere.

Scd̄m ſignū iuxta. E. dicit emēdatio ſcꝫ in ſtatū vite melioris. Naꝫ Iſidor⁹ de pe. di. iij. ca. Irriſor (ait) eſt ⁊ nō penitens

qui adhuc agit qđ penitet. Itē ibidē ca. Ille penitentiā agit digne ꝛc. Smaragdus dicit. Qui plangit peccatū ꝛ iterum admittit peccatuꝫ q̄ſi quis lauet laterem cruduꝫ quē quāto magꝭ abluit tāto magis lutum facit ꝛc. Tertiū ſignū iuxta N. dicit negatio videlicet occaſiōis peccādi ꝛ tranſgreſſionis: qꝛ vt Grego. de pe. di. v. falſas. ꝛ Innocēti⁹ ibidē ca. fratres. di. Falſa penitētia ē cum penitens ab officio vel a curiali negocio qđ ſine peccatis agi nō pōt non recedit. Similiter ſi qs a ſocietate mala mulieꝝ ſcꝫ tenendo meretricē ꝑ quā trahitur ad peccatuꝫ nō vult ſeparari. ꝛ ſic de alijs. Quartū iuxta. I. dicitur indulſio. videlicet iniurie fratris et dilectiōis. Nā xp̄s ait Mat. vj. Si non dimiſeritis hoib⁹ peccata eoꝝ nec pater veſter celeſtis dimittet vob peccata. Un̄ Innocēti⁹ vbi. ſ. dicit. Falſa ē penitentia cum qs odiū in corde geſſerit: aut ſi offendēti offenſus nō indulgeat. aut ſi offenſo cuilibet nō ſatiſfaciat ꝛc. E Exēplū de Eſau de quo apl's dicit Heb. xij. ꝙ nō inuenit locū penitētie q̄q̄ cū lachrymis inquiſiuiſſet eā. hoc ꝓpter odiū fraternū.

Quintuꝫ iuxta. T. dicitur tentio ſcꝫ iuſte ꝛ nō inique poſſeſſiōis. Un̄ Greg. vbi. ſ. ca. falſas. inq̄t ſic. Qui bona alteri⁹ iiuſte detinet recognoſcat ſe verā penitentiam nō poſſe ꝑagere q̄ ad eternā vitā ꝑueniat niſi bona q̄ iniuſte abſtulit reſtituat. Ad idem Aug⁹. xiiij. q. vj. Si res. peccatū nō dimittitur niſi reſtituatur ablatū. Sextum iuxta. E. dicitur erroris excluſio ſcꝫ hereſis omis. qꝛ Heb. xj. Sine fide vera impoſſibile ē placere deo/ quātācunq̄ aſperā talis faciat penitētiā: ꝛ quecūq̄ bona agat. vt patet per Auguſti. Extra de hereticis ca. firmiſſime ꝛc. Un̄ nec idolatre nec incantatores. nec ſciſmatici. nec alij heretici ſiue errent de peccatoꝝ remiſſiōe. ſiue de alijs fidei articulis: penitere poſſunt vere niſi credant q̄cunq̄ credit eccl'ia ꝛ eidem obediant ꝛc. Septimū ſignū iuxta. N. dicitur nolitio. hoc ē diſplicētia peccati ꝑteriti ꝛ futuri mortalis: vt patet ex diffinitione penitētie de q̄ ſermōe ꝑcedēti. X. Un̄ falſa eſt penitentia quādo homo vel non vult deteſtari peccata preterita mortalia vel non habet ꝓpoſituꝫ cauendi decetero futura ꝛc. Octauū ſignū iuxta. C. dicitur cōfeſſio. Nā vt volunt oēs doc. ſup. iiij. Cōfeſſio ē ꝑs vere penitētie. Qui ergo lꝫ doleat tamē ſi ꝯfiteri nō vult peccatū: falſe penitet: quia ꝑceptum tranſgreditur ꝛc.

Nonū iuxta. I. dicitur integratio ſcꝫ penitētie de malis cunctis: vt ſcꝫ integraliter de oibus peniteat homo ꝛ cōfiteatur: nullo peccato mortali ꝑtermiſſo ſine penitētia qđ menti occurrerit. Un̄ Innoc. papa de pe. di. v. fratres. dicit Falſam penitētiā eſſe conſtat cū ſpretis pluribꝫ de vno ſolo penitētia agitur: aut cum ſic agitur de vno vt non diſcedatur ab alio. Exempluꝫ de his q̄ aliqua ꝑcepta decalogi obſeruant aliqua non: vel ꝑcepta ſaltem eccl'ie ſcienter non ſeruāt ꝛc. Decimū iuxta lr̄am. A. dicitur amatio ſcꝫ diuinalis. Nā ſi hec omnia predicta facit homo ex amore dei vera eſt penitentia. Si aūt non ſed ex ſolo timore ſeruili: falſa penitētia ē. Ideo Aug⁹ vt allegat magiſter i. iiij. di. xx. dicit. Arbitrij libertateꝫ q̄rit de⁹ vt deleri poſſint cōmiſſa non neceſſitatē ſed charitatē nō tm̄ timorem: qꝛ ſine charitate nemo ſalu⁹ eſſe pōt. hec ꝛ plura ibidē. O ergo chriſtiane penitere ſtude. puniendo peccata: ꝛ vitā emendando. occaſiones peccati deuitando. proximis indulgendo. aliena reſtituēdo. errores cauendo. ꝓpoſitum non peccādi tenendo. integre cōfitendo. dei amore hec oīa faciendo vt ſalueris ꝛ nō pereas ineternū ꝛc.

F Pro exemplo finali ad terrorē peccatorū ponitur qđ narratur in ſpeculo exemplorū. di. ix. exemplo. ccxiij. et ex vitaſpatrum ꝙ quidaꝫ vſurarius vel fenerator habuit duos filios. vnus in ꝑdicatiōe verbi dei cōpunctus. dixit patri ꝛ fratri. reddamus vnicuiq̄ qđ abſtulim⁹: quia ſic moriēdo damnabimur. illi indignanter reſponderunt. Nōne tu debes eſſe confeſſor noſter vade ſi nobiſcū non vis mori: nos tenebimus bona noſtra. ille ergo iuit in heremū ſeruiens xp̄o. Tādē cuꝫ mortē patrꝭ ſui ꝛ fratris ſui audiſſet orauit deum vt reuelaretur ſibi ſtatus illoꝝ. et ecce angel⁹ eum manu tenens duxit ad quendā montem ꝛ vidit vallem ſub illo monte fumigantē: et voces mirabiles lugētium: et primo vi

dixit patrem ſuū q in magna olla bullienti in igne coquebatur feruētiſſime. qui exclamauit dicēs. Ve ve ve maledicta hora in qua cōceptus et natus ſum etc. Cui heremita. O infelix pater: nonne tu es hic? reſpōdit. Ego ſum. Ecce ego maledictus quomodo perij: quia penitere et reſtituere nolui etc. tandē ecce vidit fratrem ſuū venire in alia olla bulliētē: et cepit dicere ille patri in penis. Maledictus es tu pater mi ineternū: quia iniuſta bona ſuper me hereditaſti: et me damnaſti. Cui pater reſpōdebat. Maledictus ſis tu fili: quia propter te talia acquiſiui iniuſte et retinui: et propterea impenitens damnatus ſum. Heremita ait illis. Dicite ſi poſſint vos aliq̄ ſuffragia iuuare. reſponderūt. Nō. Et mox cū magno eiulatu di. Ve nobis ve et ve. i profundum inferni deſcēderūt. tunc heremita rediit ad ſe et maiorem decetero penitētiam egit. Rogemus ergo xpm etc.

Item ex quo in hac pma dominica de ieiunio chriſti ſpecialiter agitur. ideo pro iſtis diebus libet ſermones fieri de ieiunio nr̄o faciendo ad exemplum chriſti.

Feria ſcd̄a poſt primā dominicā q̄dragesime ſermo ſeptimus ſcz de ieiunij ſacri qualitate et cōmendatione.

Eſuriui et dediſtis mihi manducare.

ſitiui et dediſtis mihi bibere. Mat. xxv. Et in euāgelio hodierno. Verba hec loquitur ſaluator noſter dn̄s ieſus q ſcz in iudicio finali talia dicturus eſt electis. ¶ Circa qd̄ aduertendū q ex euangelio cōperimus xpm dominū eſuriuiſſe et ſitiuiſſe pluries. Primo quidem in puericia et tunc dedit ei manducare et bibere beata virgo maria que lactauit eum virgineo lacte: et prouidit omnia ei neceſſaria. Scd̄o in deſerto Mat. iiij. Cū ieiunaſſet q̄dragita diebus et q̄draginta noctibus poſtea eſuriit. qd̄ poteſt poni pro alio themate. et vt ibidē habetur. Acceſſerunt angeli et miniſtrabāt ei vt putamus cibū et potū afferēdo etc. Tertio ſitiuit et eſuriit ſemper ſpūaliter hominū ſalutē deſiderando. Vn̄ et in cruce clamauit. ſitio ſcz ſalutē hominū ſm Bern. Et nos chariſſimi ſi offerimus xpo caſtitatē cū maria. obedientiā cum angelis. contritionē et confeſſionē et ieiuniū et bona opera et diligenter procuramus noſtram ſalutē. tūc damus xpo paſſo cibum et potum deſideratiſſimū ſm Chry. Itē q̄rto xps eſurit et ſitit i mēbris hoc eſt in pauperibus. et de hoc iudicabit in fine diſceptādo de his qui fecerūt miſericordiam pauperibus et qui non. et illis dabit regnū celeſte. iſtis aūt ſcz imiſericordibus dabit ſupplicia: vt patet in euāgelio.

Itaq vt xpo eſurieti et nos compatiamur eſuriendo et ieiunando. et ſic cibū bonorum operum noſtrorū demus eidem tria myſteria declaremus de ieiunio in hoc ſermone.

¶ Primū dicitur diſtinctionis.
¶ Scd̄z dicitur moderationis.
¶ Tertium dicitur cōmendatiōis.

¶ Circa primū de diſtinctione ieiunij vtile eſt ſcire vt ſciamus diſcernere Pro quo notandū q vt colligitur ex dictis Alexā. in. iiij. volumine ſūme et Rich. in iiij. di. xv. ieiuniū eſt pcipue q̄druplex ſcz.

¶ Primum naturale.
¶ Scd̄m ſpirituale.
¶ Tertium virtuale.
¶ Quartum irrōnabile et nō laudabile.

¶ Primū naturale ſcz ieiuniū ē cū qs nō comedit aliqd nec bibit q̄cq̄d a media nocte talis diei vſq q̄ vrget neceſſitas. et tale ieiuniū requiritur ad eucharistie ſūptiōem in hoie ſano de pcepto. ſed tale ieiuniū cōmuniter nō ē meritoriū. quia propter ea q̄ inſunt nob a natura nec laudamur nec vitupamur. ij. ethicoꝝ. Et quia nō comedere eo q nō a ppetitis naturale ē. ergo nec meritoriū nec demeritoriū. Scd̄z ē ieiuniū ſpūale: qd̄ ē abſtinere a vicijs. Vn̄ Aug. de cōſe. di. v. ca. ieiuniū (inq̄t) Magnū et generale ē abſtinere ab iniq̄tatibus et ab illicitis voluptatibus ſeculi etc. Nam ibidem ca. nihil. Pius papa dicit. Nihil prodeſt homini ieiunare et orare et alia bona religionis agere niſi mens ab iniquitate et ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Et gloſa ibi dicit q intelligendum eſt q nil prodeſt ad

vitam eternā pmiādo tamē valet ad alia multa ieiunare et bona agere etiaʒ in peccato mortali: vt de hoc ſermone. x. A. patebit. pinde ⁊ Greg⁹ in omelia quadrageſime dicit. Incaſſum caro atterit ſi a prauis voluptatib⁹ animus non refrenat ⁊c. ❡ I Tertiū ieiuniū eſt virtuale qđ p virtutis exercitio inſtituit eccleſia tenendum in corporali abſtinentia. ⁊ hoc Alex. in. iiij volumine diffinit ſic Ieiuniū eſt abſtinentia a cibo ⁊ potu ſm formaʒ eccleſie intuitu ſatiſfaciendi vel vitandi peccatū. vl' acquirendi vitam eternā. Ex qua diffinitōe habetur quare debeat fieri ieiuniū qꝛ nō p vana gloria vel in hypocriſi aut aliqua intentione ſiniſtra. Et đ hoc ꝟſus. Abſtinet eger egens cupidus gula ſimia virt⁹. Expone. Abſtinet eger. vel qꝛ non poteſt comedere vel ꝓpter medicinaʒ. Egens qꝛ non habet. Cupidus quia non vult expēdere. Gula vt poſtea audi⁹ comedat. Simia id ē hypocrita vt laudetur. Virt⁹ id ē virtuoſus vt mereat. Et hac ſola vltima intentione ſcʒ bona ꝟtutis ieiuniū eſt ſanctū ⁊ beatitudinis meritoriū ⁊c. Quartum ieiunium eſt irrationabile quādo ſcʒ excedit moduʒ virtutis ⁊ diſcretionis: et hoc non eſt laudabile. ideo Bern̄. ponit ꝟſus. Omnib⁹ adde modū modus ē pulcherrima virtus. ꝟſus. Omne qđ eſt nimiū ꝟtitur in vitiū. Et đ hoc in ſubſequēti articulo patebit.

K Circa ſecundū de moderamine ieiunij. ad qđ hortat apl'us Roma. xij. dicēs ſic. Obſecro vos itaq; fratres p miſericordiaʒ dei vt exhibeatis corpa veſtra hoſtiam viuentē ſanctā deo placentē rationabile ſit obſequiū veſtꝝ. Sʒ iuxta hoc querit quō debeat homo ſuū ieiuniū moderare vt ſit deo acceptabile ⁊ laudabile. Ad qđ rn̄detur recolligēdo ſm Rich. iiij. diſ. xv. et Tho. ac alios ꝙ ex quo ieiuniū eſt ꝟtutꝭ actus. Virtus autē in medio cōſiſtit ſemp. ij. Ethicoꝝ. Ideo ieiuniuʒ debet moderari mediū tenēdo inter duo extrema ſm rationē videlicet ꝙ nec abſtinētia ſit nimia nec comeſtio vl' potatio ſit nimia. Proinde nota ꝙ plures ſunt caſus in quibus ieiuniuʒ non eſt laudabile quorū tres primi ponunt per Rich. vbi ſupra. et Tho. Alij autē ſupaddunt ꝓ ſimpliciū inſtructione. Primo quādo id qđ ē neceſſariū vite ſibi negat. nam nō licebit ſic ieiunare ſicut nec ſeipm interficere vel infatuare licet. Ideo Hiero⁹ ad Nepocianū dicit. Tantū tibi ieiuniorū ipone quātuʒ ferre potes ⁊c. Sed hꝫ raro fit qꝛ vt Boecius ait. ij. de cōſola. Natura paucis mini miſq; ꝯtenta eſt. Idē ⁊ Seneca. Secūdo quādo id qđ eſt neceſſariū quo ad officium vel ſocietatē ſubtrahit. hoc ē quādo quis ſic ieiunat ꝙ ſibi neceſſaria ſm ea q̄ incumbūt faciēda ex officio. vel ex ſocietate eoꝝ cū quib⁹ cōuiuit: ſubtrahit ſibij pſi puta ſi eſt p̄dicator vel cantor in choro. et tantuʒ ieiunaret ꝙ non poſſet p̄dicare vel cantare. vel ſi p̄latus deficeret ex ieiunio ab executione ſui officij. vel ſi ſubdit⁹ tātū ieiunaret ꝙ p̄ defectu non poſſet cōmunē vitam fratrū quibus cōuiuit tenere. et ſic de alijs. tales offerrēt de rapina holocauſtum. Unde dicit Hiero. de ꝯſe. di. v. ca. nō mediocriter. ꝙ de preda offert holocauſtum qui ciborū nimia egeſtate vl' ſomni penuria corpus ſuū imoderate affligit ⁊c. Tertio quādo quis p ieiuniū nimium ab operibus vtilioribꝫ impedit videlicet ab operibꝫ charitatꝭ a vigilijs oportunis ⁊c. ad que licet non teneat tamen indiſcretum eſt ⁊ non laudabile tale ieiuniū. Vn̄ Hiero. dicto ca. non mediocriter. inquit. Illi maiori bono p̄ferūt min⁹ bonū. qui ieiuniū charitati aut vigilias p̄ferunt ſenſus itegritati. hec ille. Quartus caſus additur in quo non eſt ieiunium laudabile quādo quis ex ſuo voto ad nimiam corporis macerationem per ieiuniū aſtringitur. et hoc rationibus dictis. L Vn̄ querit vtrum liceat homini vouere nimiā carnis maceratioueʒ. Rn̄det ſm Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ꝙ ſi ipſa maceratio corporis per ieiuniū ex voto ꝓmiſſuʒ ⁊ huiuſmodi ſic fiat ꝙ natura non nimis grauetur. ſed rationabiliter votum tale impleat bene licet. Si autem magnū grauamen imineret nō debet homo votum tale ſeruare. ſʒ ſm arbitriū ſuperioꝝ vel cōfeſſorū mutare. Quinto et vltimo. ieiunium non eſt laudabile quando in comedēdo ⁊ bibēdo

ob ieiunium nimis excedit. Nam ſunt plurimi pſertim magnates qui ꝑ die ieiunij magꝫ exquiſita cibaria ꝛ epulas abūdantius faciunt ꝙ alijs diebus cōmunibus. et ſe gula ꝛ ebrietate plꝰ ingurgitāt ſine moderamine. alijs autē dieb; parcꝰ comeduut lꝫ pluries. Et tale ieiuniū non eſt laudabile vt dicit Rich. ſup̄. quia ieiunium ordinatū eſt ad refrenandū carnez. Iſti aūt ecōtra. igit taliter potiꝰ carnales voluptates augent ꝛ excitāt. hec ille. Sꝫ di. tū vt di. xlj. non cogant. Augꝰ dic̄. Nō cogantur diuites cibis pauperū veſci ſed vtantur ꝯſuetudine infirmitatis ſue. hec ille. Cur ergo non liceat eis p̄dicto modo ieiunare: aut quid debeant facere de hoc rn̄detur ꝙ q̄uis poſſint vti diuites cibis lautioribus: vt dicit Rich. vbi ſup. ꝛ non artant ad cibos pauperū. verūtamē tenētur a gula mortali ſe oēs cauere: quia ꝑ h̄ frangit ieiuniū generale. hec ſm Rich. xv. di. q̄rti. Deniqꝫ ꝛ Augꝰ dicto ca. non cogant. docet quid faciant diuites ꝓpter cibos lautiores ſibi cōceſſos di. Voleant aliter ſe non poſſe ieiunare dent inopibus neceſſaria vtant precioſis ſed dent pauperibus vilia. hec ille. Et ſic patꝫ quomodo diuites poſſunt ieiunia ſubleuare. O diues obſerua hec.

M Circa tertium notanduꝫ ꝙ cōmendat ieiuniū ab omnib; generibus hominū ſemꝑ a p̄ncipio mūdi. Primo dictis ꝛ exemplis phoꝝ. quia vt Hiero. contra Iouinianū ait in libro antiq̄tatū. Dicearchus laudat aurea ſecula ſaturni quoniā cum tunc oīa humus funderet nullus comedebat carnes ſed vniuerſi viuebant pomis ꝛ herbis que terra ſponte gignebat. Et hoc a principio mundi vſqꝫ diluuiū. Itē Tulliꝰ ꝺ tuſc. q̄ſti. dicit ꝙ lacedemonij magis parſimonia ꝙ cibis delectant. huiꝰ teſtes ſūt Xenophon Theophraſtus ꝛ pene oēs greci ſcriptores. hec de phis ſufficiant. Secundo exemplis et verbis ſanctorū patriarcharū ꝛ ꝓphetarū. Nā ſanctꝰ Dauid in Ps̄. dic̄. Humiliabā in ieiunio aīam meā. Itē niniuite ieiunio placauerūt deū ꝛ oratione. ſic ꝛ oēs patres ve. teſta. vt patꝫ in biblia. Tertio commendat ex ꝟbis ꝛ exemplis xp̄i ac eius diſcipuloꝝ. Naꝫ xp̄s docuit ieiunare Mat. vj. Et ipe ieiunauit q̄draginta diebus ꝛ noctib;. Et apl̄i ac diſcipuli ieiunauerunt etiā in dn̄icis dieb;: vt ait Hiero. lxxvj. di. vtinā. Quarto ex ꝟbis ſāctorū ꝛ exemplis ſcꝫ martirū ꝯfeſſoꝝ ꝙ ſācti baptiſte. ſancti Nicolai q̄ etiā in cunabulo q̄rtā ꝛ ſextā ferias ieiunauit. Itē Anachoritarū. in heremo erant eni mira ieiunia bine aut trine hebdomade. Itē exemplis ſanctaꝝ ꝟginū ꝛ viduaꝝ ac ꝯiugatorū. de q̄bus dicere non ſufficimꝰ ꝑ ſingula.

Deniqꝫ vltimo ſup oīa dicamꝰ ꝙ altiſſimus deꝰ cōmēdauit nob ieiuniū i p̄mis parētib; i paradiſo: q; voluit non ſimpliciter omī cibo vti in ꝑadiſo hoīes. ſed ab aliq̄ ſcꝫ a vetito abſtinere: vt ex abſtinentia ampliꝰ mererent. Geñ. iij. O ergo ſacrum. o cōmendabile ieiuniū dignū eſt vt te amemus. et cū ſanctis te obſeruādo ad celum ꝑueniamus p̄ſtante xp̄o.

Feria tertia poſt primā dn̄icaꝫ q̄dragesime. Sermo. viij. ſcꝫ de ieiunij obligatione ꝛ ordinationis fractione.

Cum intraſ

ſet ih̄s hieroſolymā cōmota ē vniuerſa ciuitas. Mat. xxj. et in euāgelio hodierno. ſicut Augꝰ dicit ꝺ doctrina xp̄iana. Oīs xp̄i actio eſt nr̄a inſtructio. ideo ꝑ hec ꝟba myſtice docemur ꝙ cum xp̄s dn̄s intrauerit aīam ꝑ gratiā tanꝙ hieroſolymā pacificā que dicit ciuitas dei ſūmi ꝛ habitaculum ſp̄ūſſancti vt docet aplus. tunc vniuerſa in ſuis virib; cōmouet ſcꝫ volūtas ad dei amorē. intellectus ad dei cognitionē ꝑ fidem. memoria ad beneficioꝝ dei ꝛ paſſionis recordationē. et vires exteriores ad bona opera ꝛ ad corpis caſtigationē vt ſpiritui ſubijciatur ꝑ ieiunia ꝛ hmōi. Proinde cogitemꝰ ꝙ xp̄s dn̄s intrat ꝑ grām in cordis nr̄i ciuitatem. et cōmoueamur ad dei laudeꝫ ꝛ bona oꝑa p̄ſertim ad ieiunia nūc exercenda. ſicut ꝛ dr̄ in themate: ꝙ Cuꝫ intraſſet ih̄s ꝛc̄. patꝫ in euangelio. Itaqꝫ ex quo ꝑ his dieb; ꝺ ſacro ieiunio cepimꝰ p̄ſequi

idcirco tria myſteria ſubſequēter notem⁹ p̄ h̄ ſermone declaranda.

Primū d̄r obligationis.

Scōm d̄r ordinationis.

Tertiū d̄r violationis.

A Circa primuȝ de obligatiōe ieiunij Notandū ē ꝙ ieiunīū cadit ſub p̄/cepto: vt ptȝ p̄ Rich.in.iiij.di.xv. Et hoc primo ꝓpter eccleſie mandatum: que ſta/tuit ſub precepto fidelibus certis tempo/ribus ieiunanduȝ. Jdeo.xiiij.q.j.ca. quiſ quis. Aug⁹ dicit. Quiſquis preceptis nō obtēperat reus eſt et debitor pene. hec et plura ibi. Sȝ quib us diebus inſtituit ec cleſia ieiunandum fidelibus ſub precepto ſatis conſtare poterit ex pleb anorum pro ſingulis hebdomadis denūciatione. idō hic pertranſeo cauſa breuitatis. Secūdo ꝙ tenetur homo ieiunare propter emiſſuȝ votum: quod obligat puta ſi quis vouit ob paſſionem chriſti ieiunare feria quar/ta vel ſexta: vel ob deuotioneȝ beate vir/ginis ſabbato. ꝛ ſic de alijs. De huiuſmo di Aug⁹. Vouere voluntatis eſt: ſed red/dere neceſſitatis. Similiter ſi quis ex pro/feſſiōe regule ſue tenetur ad certa ieiunia Tertio tenetur propter penitentie iniun/ctionem ad ſatiſfaciēdum. quia ſm Sco tum tenetur homo obedire licito confeſ/ſoris precepto.

B Circa ſecundum de ordinati one ſunt aliqua dubia pertractanda: vt ſciamus qualiter eccl'ia ordinauit obſer/uari ieiunia. ad q̄ ſcȝ ex precepto nos obli gauit.

Primo queritur de cibi ꝛ potus qua/litate.

Scōo de ſūptionis tēporalitate.

Tertio de numeri ei⁹ quātitate.

Primo igitur q̄ritur qualibus cibis de/bet homo ieiunare ſm ordinatiōeȝ eccle/ſie. Ad qḋ reſpondet̄ ſm Rich. ꝛ cōmuni ter doc. Carnes ꝓhibentur principaliꝰ: quia eſus carnium fouet concupiſcentiaȝ carnalem a qua eccl'ia intendit abſtrahe/re ieiunādo. Unde eſus carnium ſemper frangit ieiunium. oua autem ꝛ lacticinia interdicūtur inq̄ꝫtum ſunt orta ab anima libus carnes habentibꝰ. di.iiij. Deniq̄ ꝛ ab iſtis debēt abſtinere ieiunātes ſm cō/ſuetudinē patrie: quia vt Hiero.lxxvj.di. vtinaȝ.dicit. Unaqueq̄ ꝓuincia abūdat in ſuo ſenſu vt morē obſeruet in ieiunijs. et ſm Jnnocētiū ꝓpter penuriaȝ piſciū in aliqbꝰ ꝓuincijs ꝯceſſus ē vſus lacticiniorꝫ ꝛ ouorꝫ excepto ieiunio q̄drageſime: vt di cit frater Angel⁹. Rich. aūt dicit etiā i q̄/drageſima vti poſſe talibꝰ vbi eſt ꝯſuetu/do. Sȝ piſces comedere ieiunātibꝰ ꝯcedi tur: q̄r ſūt frigidi vt plurimū. idō minus fouēt ꝯcupiſcentiaȝ carnis. Jtē q̄r piſces ex aqua viuūt. aīalia aūt ex terra. Aq̄ aūt nō fuit maledicta a deo ſȝ terra q̄ ꝓduxit fructū quē hō comedendo peccauit. ꝙ ꝛc. Jtē fructus ꝛ legumia ꝯcedūt̄ ſm Alex. ideo p̄ſertim: q̄r i illis dominat̄ aq̄ ꝛ terra q̄ ſūt ambe frigide nature. ꝛ ſic nō ſūt incē tiua. P Sed di. vini pot⁹ ſup̄ oīa accē dit ad luxuriā. Prouer.xx. Luxurioſa res vinū. Et ad Eph.v. Nolite inebriari vi/no i q̄ ē luxuria. Quare ꝙ non ꝓhibet̄ ieiu nantibꝰ pot⁹ vini. Rn̄det̄ ſm Alex.in.iiij. volu. ſūme. et Rich. ꝙ h̄ factū eſt Primo ꝓpt̄ periculū vitādū trāſgreſſionis. Mul ti enim fuiſſent talis p̄cepti trāſgreſſores. Scōo ꝓpter letificationeȝ: q̄r ieiuniū ſepe triſticiā excitat. Uinū aūt letificat cor ho/minis: vt dicit Ps. ideo cōcedit̄. Tertio ꝓpter neceſſitateȝ digeſtionis. Multi enī habēt ſtomachū debilē. q̄bꝰ neceſſari⁹ eſt vſus vini ad digeſtionē ꝑficiēdā. Un̄ ſm Tho.ij.ij.q.cxlix.arti.iij. Null⁹ pot⁹ illici/tus ē ieiunātibꝰ: niſi p̄ accidēs i certꝭ caſi/bus. Primo ex voto cū q̄s ſe obligauit vo to ad ieiunādū aq̄ tm̄ vel ad nō bibēdum vinū. Scōo ex exceſſu ſcȝ qn̄ ꝓpter potus exceſſū ꝑcipit ſe hō inebriari: tūc tenet̄ ab/ſtinere vel moderare ne ꝑiculo ſe exponat. Tertio ex ſcādalo ſcȝ qn̄ alij ex h̄ ſcandali ſant̄. Roma.xiiij. Noli cibo tuo illū ꝑde/re pro q̄ xp̄s mortu⁹ ē. ꝓpterea ꝓhibitū eſt ep̄is: clericis: ꝛ religioſis tabernas ingre di niſi cauſa neceſſitatis in ꝑegrinatione. xliiij. di. Nō optet. Et duobꝰ ſe. capl'is ibi dem. et ſic ptȝ ad q̄ſitū Q Scōo q̄rit̄ que tēporis hora ſit aſſignata ſcȝ ad come dendū in ieiunij obſeruātia. Rn̄det̄ breui ter ſm Alexā. de ales. Rich. et concordat

Archidi. in ca. Solēt. de ꝯſe. di. j. Alioſqꝫ
ꝙ cōmunis ꝯſuetudo ſequēda ē q̄ cōmu/
niter tenet horā nonā. ſ3 h̄ nō ē in ꝑcepto
vel neceſſitatis. q2 hora nona habet mag
nam latitudinē determinatā ſm groſſam
extimationē ſc3 poſt ſextā poſtq̄ ſatis par
uo reſiduo tpe nona occurrit dicenda in q̄
cibus ſm inſtitutionē eccl'ie ſumēdus eſt
ſc3 die ieiunij: vt dicit frater Angelus de
clauſ. Et hec hora nona ꝯuenieter de ter/
minaꝛ ieiunantibꝫ: vt ſic de alijs diebꝫ ali/
quā afflictione3 ſentiētes xp̄o compatiāꝛ.
nam xp̄i paſſio cōpleta fuit hora nona q̄n
inclinato capite emiſit ſpiritū. Unde ſm
Alexā. ꝛ fratrē Ange. Si qs ante ſtatutā
horā comedit in die ieiunij. etiā ſi ꝑ ſpaci/
um notabile ꝑueniat: nō frāgit ieiunium
2 nō peccat mortaliter niſi faceret in fraudē
ieiunij. Si autē ex cauſa rationabili face/
ret nullū pctm̄ eēt. puta vel cauſa itineris
aggrediendi. vel q̄nqꝫ religioſi ita mane
ſurrexerūt: ꝛ adeo fatigati ſunt ꝙ oportet
anticipare horā. ꝙ ſi quis differret come/
dere i die ieiunij poſt meridiē augeret me
ritū ſuperogādo. Nā apud nos ꝯſuetudo
cōis tenet circa meridiē. ḡ ꝛc. R Ter
tio q̄riꝛ quotiēs licitū ſit comedere vel bi/
bere in ieiunali die. Ad qđ cōmuniter ꝓ
regula ponūt doctores ꝙ ſemel tantūmo
do in die comedendū ē: ſed pluries bibere
in die quecūqꝫ potū vel aquā licitum eſt.
Ratio. Alexā. ꝛ Tho. ij. ij. q. cxlvij. Et in
iiij. quia potus ſumiꝛ magis ad alteratio
nē corpis ꝛ digeſtionē ciboꝝ q̄z ad nutriti
onē: l3 aliq̄ modo nutriat. ꝓpterea q̄uis
imoderate bibentes ſicut etiā imoderate
comedētes i vnica refectiōe: poſſūt pecca/
re: ꝛ meritū ieiunij ꝑdere: tn̄ eccleſia nō ꝓ/
hibet pluries extra horā comeſtiōis etia3
bibere. S3 qm̄ eccl'ia nō potuit determi/
nare quātitatē pōder3 vel molis in ſumē/
do cibo: quia qđ vni eſt multu3 alteri ho/
mini eſt modicū. ꝛ ecōuerſo. ideo determi
nauit quātitatē viciſſitudinis. h̄ ē ſemel i
die ieiunij comedere. tum vt ſic ieiunans
differat ab alijs non ieiunantibꝫ qui plu/
ries comedere ſolēt in die. Tum quia ſic
chriſtiana religio differre oſtendiꝛ ꝛ ꝑcelle
re ritum paganiſmi. nam Augꝰ libro de
vera religione dicit. Omis religio omnis
ſecta habet ſua ſacrificia ſuos ſacerdotes
ſuaqꝫ ieiunia. ſed ſacrificia religionis chri
ſtiane ꝑcellunt omnia alia. ergo ꝛ ieiunia
debent precellere ieiunia aliarum ſectarū.
Exempli gr̄a ſaraceni ꝛ turci ꝛ huiuſmo
di ieiunant vſqꝫ ad ſero quo viderint ſtel/
lam. ꝛ tandem in nocte tota ingurgitant
ſe ꝛ plura carnalia faciunt. Deniqꝫ ſic ſta
tutum eſt. tum etia3 quia in die vel nocte
pluries comedere: ad brutalem naturam
accedit magis q̄z ad rationalem: ſicut ꝛ in
paradiſo homo ſemel ſaltem in die come/
diſſet. ergo ꝛc. Exemplum narraꝛ ad id
ꝙ quidam in heremo cum pluries come/
deret de radicibus ꝛ herbis vl' pane i die
quotienſcūqꝫ ſibi placeret: venit ad eū an
gelus ꝛ ſalutauit eum dicēs ſic. Aue bru/
tum: ꝛ diſparuit. ille huius rationē cogita
re cepit ꝛ ꝓpoſuit: vt tātūmodo bis in die
comederet. Et iterum veniens angelꝰ ſa
lutauit eum dicēs. Aue homūcio. tande3
cum cepit ſemel comedere tātūmodo i die
angelus eum ſalutauit dicēs. Aue ange/
lice homo. De ptinētibꝫ ad hanc q̄ſtionē
plura ꝓſequamur tertio arti. ſubſequēti.

S Circa tertium de ieiunij vio
latione vel fractione queriꝛ quibus mo
dis violatur vel frangitur eccleſiaſticū ie/
iunium. ad qđ Rūdeꝛ ſm doct. theolo. et
canoniſtas. recolligendo ꝙ ꝑcipue q̄ttuor
modis violatur vel frangitur eccleſie ieiu
nium. Primo quidem nimium de cibo
q̄uis ſemel ſumendo. Un̄ Rich. in. iiij.
dicit: ꝙ qui diebus ieiunioꝝ ſemel dū/
taxat tantū comedit quātum actu duabꝰ
vicibus comederet q̄uis litteras ſtatuti
ſeruet non tamē eiꝰ intentioni obedit. nec
meritum ieiunij acquirit. nam. C. de legi
bus. l. non dubium dicit. Nō dubium eſt
in legem committere eum qui verba leg3
amplexus contra legis nititur voluntatē.
Exemplum ſm Aureolū. Quid aliud eſt
dare ventri. denarium vnū q̄z duos obo/
los. Scđo interdicta in cibū accipiēdo
ſc3 carnes ꝛ hmōi. vt. ſ. patuit. Tertio
numerꝝ dieꝝ nō adimplēdo vt plures fa/
ciūt ieiunādo i q̄drageſima tm̄ tres dies

in hebdomada vel quatuor. Talib⁹ ꝗuiſ
meli⁹ ſit aliq̃d facere ꝗ nihil: tñ vt Aug⁹
in ſermone dicit de q̃dragesima ꝙ totam
quadrageſimā integro numero debem⁹ ie
iunare quotidianis ieiunijs. vt ſi q̃s vnā
diem ꝑtermiſerit totā quadrageſimā vio
lauerit ⁊ fructū amiſerit magni laboris ꝓ
pter cibū modici tꝑis. hec ille. Quarto
ieiunium eccleſie violat̃ pluries in die ꝗ ſe
mel comedēdo: vt iam patuit ex ꝓcedenti
bus. Proinde qui in mane vel ſero come
dunt in die ieiunij electuaria vel fruct⁹ vel
etiā morſellū panis ⁊c. in fraudē ieiunij vi
olatur ieiuniū. Secus ſi talia ſumant per
modū medicine: vt dicemus ſmōe. x. D.
Et hic ꝑtranſeo amore breuitatis. Roge
mus ergo dñm ieſum vt det nobis grām
bene ieiunandi ⁊ penitēdi: quatenus vitā
eternā poſſimus ꝓmereri Amen.

Notare volo ꝙ ꝓ iſtis ſermōib⁹ quadra
geſimalibus ꝗuis ꝓ ſingulis poſſint alia
themata ꝓpriora cōuenienti⁹ aſſignari Ue
rūtamen ego ꝓ vnoquoqꝫ ſermone ſtatui
thema accipe ex ſacro talis diei euangelio
aſſignato iuxta morē ordinarij romani in
miſſali. eo ꝙ deuotio populi hui⁹ expoſcit
⁊ delectat̃ audire ex euangelio aliquid vl̃
ſaltem textualiter.

Feria quarta poſt primā dominicam.
Sermo. ix. vicꝫ de tranſgreſſione dānabi
li ieiunij ſacri ⁊ excuſatione

Extendēs Je
ſus manum in diſcipulos ſuos
dixit. Ecce mater mea ⁊ fratres
mei. Mat. xij. ⁊ in euangelio hodierno.
Quibus ꝟbis et ſequentib⁹ oſtēdit domi
nus ieſus maximā caritatē erga omes xpi
anos fideles. Nam ſm Hiero. oēs chriſti
anos deſignauit chriſtus ꝑ diſcipulos. qꝛ
omnes qui faciūt dei voluntatē: peccata. ſ.
cauendo: ꝓcepta implendo ⁊ penitentiā:
ieiunia et alia bona oꝑa faciendo chriſtus
diligit vt matrē et fratres: quia tales fide
⁊ amore chriſtū cōcipiunt in corde ſic ma
ter ⁊ imitant̃ vt fratres. Proinde chariſſi
mi faciamus dei voluntatē ieiunando et
deum diligēdo quatenus chriſt⁹ extendat
manum in nos di. Ecce iſti mater mea et
fratres ⁊c. Itaqꝫ de ieiunio tractañ. pre
ter ꝓdicta notemus adhuc ꝓ ſmone tria
alia myſteria.

Primū mortalis tranſgreſſionis
Scōm dicit̃ rationabilis excuſatōis
Terciū dicit̃ dānabilis defraudatōis.

T Circa primū de mortali pec
cato trāſgreſſionis ieiunij q̃runt̃ precipue
tria pro edificatōe

Primo de peccati qualitate
Secundo de eius numeroſitate
Tercio de ſoluendi neceſſitate

Primo inqꝫ querit̃ qualiter peccēt qui frā
gunt ieiunia de ꝓcepto eccl'ie: an ſemꝑ pec
cent mortaliter. Rñdet̃ ſm fratrē Angelū
de clauaſ. in ſūma. Rich. in. iiij. di. xv. ali
oſqꝫ recolligendo. ꝙ ex quo ſtatutū eccleſie
de ieiunandis certis dieb⁹ eſt de iure poſi
tiuo. Legiſlatoris autē in ꝯdendo ius po
ſitiuū non eſt intentio nec eſſe debꝫ vt obli
get ad obſeruatōem homines eos q̃ ha
bent legitimā ⁊ rationabilē cauſā non ob
ſeruandi illō. Uñ extra de obſer. ieiuni. c.
conſiliū. dicit̃. ꝙ legi nō ſubiacet neceſſitas
Ideo ad queſtionē dicendū ꝙ qui frangit
ieiuniū peccat mortaliter in certis caſib⁹ ⁊
nō ſemꝑ. vicꝫ Primo ſi frangit ſine neceſſi
tate vel ſine rōnabili cauſa vt cōiter docto.
tenent cū glo. in. §. alias autē ea demum.
xxv. di. Et hoc ſi faciat ſcienter. Secūdo ſi
faciat ex cōtemptu ſolutōem ieiunij. Un
de Bern. li. ij. de ꝓcepto ⁊ diſpēſatōe dicit
Non qualiſcūqꝫ mandati (ſcꝫ eccl'ie vel ꝓ
lati) preteritio criminalē inobedientiā facit
ſed repugn̄re ⁊ nolle obedire. Tercio ſi ſol
uat talia ieiunia ex ꝯſuetudine. ſic em̄ dicit̃
contempt⁹ interꝓtatiuus ⁊ peccatū mor
tale ſm Rich. in q̃dlibeto ꝑmo. q. xix. Pre
ter hec eſt veniale U Secūdo querit̃
vtrū homo frangens ieiuniū totiens pec
cat mortaliter quotiēs comedit in die ieiu
nij ſine cauſa rationabili. Reſpondet̃ ſm
Durandū in. iiij. et fratrē Ange. ſup. ꝙ nō
peccat mortaliter preterqꝫ ſemel in illo die.
niſi comedens nouo cōtemptu mentē plu
ries comederet qꝛ tūc totiens peccarꝫ mor
taliter. et hec eſt cōmunior opinio. Alit̃ ob
ligaret̃ ad impoſſibile. qꝛ ex quo ſemel illo
die ieiuniū fregit iam nō poteſt illo die ie

iunare. ꝛ ideo pceptū eſt ſibi factū impoſſibile. Sed in ieiunio quadrageſime ſi fregerit vno die poteſt ꝛ tenetur nihilominus ieiunare alijs diebus ſingulis. ꝛ ſic quot dies obmittit in quadrageſima tot pctā mortalia ꝯmittit. Sic ꝛ in quatuor tpibus. ergo debet confiteri X Tercio queritur vtrum frangens ieiuniū aliquot diebus teneatur tot dies alios pro illis ieiunare. Rñdetur ꝙ licz textus de obſer. ieiu. c. j. videatur velle ꝙ ſic tñ ſm fratrē Angelū ſupra dicendū eſt p capitulū. ij. ibidē. ſ. de obſer. ieiu. ꝙ non tenetur quia ibi non imponitur frangentibus vt alio die ieiunēt: ſed penitētie ſunt arbitrarie. ſicut ꝛ de illo qui dimiſit vno die dicere officium nō tenetur illud reaſſumere. vt no. In no. c. j. de cele. miſ. Et pluribus modis probat hoc frater Ange. O ergo hō obſerua ieiunia ne pecces ꝛ pdas animā tuam.

y Circa ſecundū de rationabili excuſatōne queritur. Que ſunt ratōnabiles cauſe excuſantes a ieiunio indicto ab eccleſia. Rñdetur ſm Richar. in. iiij. di. xv. ar. iij. q. iiij. et cōmuniter docto. ꝙ pſone plures ꝛ cauſe aſſignantur. Primo pueri etate exiſtentes. Secūdo ſenio deficiētes. Tercio egrotantes. Quarto mēdicitate victitantes. Quīto ſeruiētes. Sexto pegrinantes Septimo laborātes. Octauo impgnate mulieres. Nono nutrices. Decimo vxores Primo pueri qa in eis viget calor. ꝛ indigent cibo dupliciter. ſ. ad nutrimentum ꝛ ad augmentū. ideo mlta fit cōſumptio in eis. vnde oportz eos comedere pluries et freqntius. ideo rationabiliter a ieiunio excuſantur. Sed vſqꝫ ad quotū annū etatis. cōmuniter theologi tenēt vſqꝫ ad vigeſimuz pmū annū put tāgit frater Ange. intelligendo ꝙ vſqꝫ ad. xxj. annū licz nō teneantur ad omnia ieiunia tñ bene ad aliqua eis cōmenſurāda iuxta augmentū et propetatē ad dictū annum ſm Tho. in. iiij. di. xv. vñ arbitrio boni viri eſt relinquendū Secūdo ſenes ſcz nimiū ſm Richar. pter defectum caloris ꝛ virtutis debilitatē vt cōfortētur in natura. Sed hꝫ etiā a quoto āno frater idem Ange. dicit. ꝙ licz aliqui dixerunt a. lv. anno. tamē arbitrio boni viri et cōſcientie eſt relinquēdū. qꝛ alij putāt poſt ſeptuageſimū annū. Tercio egrotātes qꝛ ad ſanitatē plus cōfert pluries ſumere qȝ ſemel ſumeret ꝛ ſic noceret Quarto mēdicādo victitātes. vicz qñ cibū neceſſariū ſufficienter habere pro vnius comeſtiōis hora nō poſſunt Quīto ſeruiētes. ſ. ad mēſam nobiliū aut religioſorum. vel legentes ꝗ aliqd plibant. ne. ſ. deficiant in legēdo vel ſeruiendo ſm Rodoneñ. ſi hoc faciant poſitis menſis vel parante. ita ꝙ continuatio tpis dici debeat vna menſa nō ſoluitur ſic ieiunium ſed excuſantur. Similiter illi ꝗ iam incepto prandio vadūt portare vinuz vel encenniū ad vicinū vel aliquid aliō faciunt ꝛ redeunt ad pficiendā comeſtionez excuſantur ſm fratrē Angelū Sexto peregrinantes. ſcz ſi ſimul cū pegrinatōe ieiunare non pōt. nec cōmode differri pōt tempus. Et ſm Tho. deberet hoc fieri cū diſpenſatōe ſupioris. Idem dicit frater Angelus de quacūqꝫ alia bona operatōe: puta obedientia plati: pdicatōe. cōfeſſionum auditōe et hmōi. ar. c. Non mediocriter. de conſe. di. v. Septimo laborātes. hoc ē graui labore victū neceſſariū querentes. ꝗ ſcz cum ieiunio nō poſſunt cōmode opari. ſimiliter et itinerātes ꝛ hmōi ſm fratrē Angelū. Tamē vt Richar. dicit. debēt ſi aſſit facultas a ſuo ſacerdote petere diſpenſationem in talibus. et ille debꝫ concedere. Aduerte tamē ꝙ intentio maioris lucri nō excuſat ſm Aſtexanū. Octauo impgnate mulieres. qꝛ tales cōſueuerūt habere varios appetitus ciborū quibus niſi ſatiſfacerent poſſet eſſe piculum ſui vel fetus. Vñ ſm Rodoneñ. tales imo tenentur ſoluere ieiuniū. Nono nutrices qꝛ debēt cape cibum pro ſe ꝛ pro puero alēdo. Decio vxores ſcz quādo prohibentur a viris excuſantur in ieiunijs voluntarijs ſed nō a ieiunijs indictis ab eccleſia. xxxiij. q. vlti. Manifeſtū. tamē quādo pter ſcandalū viri nō poſſet obuiari ſacerdos ꝓprius vel confeſſor poteſt diſpenſare cū talibus. qꝛ pceptum iuris poſitiui nō obligat quem cū ſcandalo vt probat frater Angelus

z Circa tercium de damnabili fraude ieiunij aduertendū ꝙ in ieiunio poteſt quis fraudē facere. Primo gulā mortalem cōmittendo vt in pcedentibus patuit Secundo cibū phibitū ſumendo ſicut p-

ſertim faciunt aliqui caſtores et huiuſmodi comedendo. Queritur ergo vtrū in die ieiunij liceat comedere beueros ſeu caſtores. Aliqui dicunt ꝙ non. ſed verius ſm Guilh. durādi in rationali li. vj. reſpondet ſic di. Quidam piſces ſunt habētes ex vna parte formā quadrupedū. ⁊ ex altera formam piſciū ſicut eſt beuer. et huiuſmodi in ieiunio poteſt comedi tantūmodo ex ea parte qua piſcis videt ex alia vero parte non. cōcordat katholicon. Nō q: cū ſit aīal monſtruoſum ſm phm: ergo ex ea parte qua ē piſcis veraciter nō prohibet. Veruntamē ſi quis comederet pedes eiuſdē eo ꝙ natat peccaret. quia nō licet comedere ſicut nec pedes aucaꝝ ⁊ auiū natantiū. Nam nullus piſcis eſt pedatus. Cauda tñ quia piſcis eſt poteſt comedi. licꝫ ꝓpter delicioſitatem meritū ieiunij attenuet. Tercio fraudem facit ieiunio qs pluries ꝯmedēdo ſiue publice ſiue occulte. Et ꝙ damnabile ſit Exēplū legimus in dyalogo Grego. de quodam monacho qui ſanctus putabat ⁊ ad extremū ductus fratribus tremens dixit. Quando me ieiunare credebatis occulte comedebā ⁊ ecce nunc datus ſum draconi ad deuorādū: qui cauda ſua pedes meos colligauit. caput autē ſuū immittēs i os meū ſpiritū ebibit. ⁊ ſtatim mortuus eſt ſine penitētia. O ergo dei iudicia. Rogemus xpm ⁊c̄.

¶ Feria quīta poſt pmā dominicā. Sermo decimus de ſctitate ieiunij obſeruāda ⁊ fructibus eius

Illa venit et adorauit eū. ſ. ieſuꝫ dicēs. Domine adiuua me. Math. xv. ⁊ i euāgelio hodi. Quicunqꝫ vult vt a dn̄o Jeſu adiuuetur ad conſequendā ſalutē eternaꝫ oportet vt ad ipm accedat. ſ. ꝑ rectam fidē ⁊ penitentiā ac bona opa ⁊ ipm humiliter adoret ⁊ auxiliū poſtulet: in hūiliatōe cordis ſe indignū reputādo. vtpote pctōrem dei inimicū. Itē cum hoc in humili oris confeſſione. ⁊ inſuꝑ in humiliatōe corporis que potiſſime fit ꝑ ieiuniū ꝑ quod caro in ſeruitutē redigit vt dicit apl's. j. Corin. ix.

Et deo ſacrificiū ſanctū viuū ⁊ deo placitum reddit. Roma. xij. Ideoqꝫ in exēpluꝫ nobis ꝓponitur hodie mulier chananea q̄ venit ad chriſtū ⁊ magna hūilitate ſupplicauit pſeuerant vt chriſtus filiā ſuā a demonio liberaret. ⁊ ſic a chriſto ſalutē obtinuit: vt patet in euāgelica hiſtoria hodierna. Itaqꝫ de ieiunio ſacro per qd̄ ꝓmeremur chriſti auxiliū ad ſalutē pter ea que in p̄cedentibus ſermonibus egimus tria adhuc myſteria ꝓ iſto ſmone declarabimus.

¶ Primū dicit ſanctificatōis
¶ Secundū dicitur inuiolatōnis
¶ Terciū dicitur fructificatōis

A Circa primū de ſanctificatione ieiunij ad qd̄ nos ſcriptura hortat Johelis. ij. dicēs. Canite tuba in ſyon. ſ. laudādo deū. Et ſequit. ſanctificate ieiuniuꝫ id ē ſanctū facite vt ſit deo gratū. Queritur ergo quō d̄beat hō ſanctificare ieiuniū ſuuꝫ vt ſit deo gratū ſacrificiū ⁊ meritoriū p̄miorū celeſtiū. Ad qd̄ reſpondet recolligendo ſm ſcripturas ⁊ doctores ꝙ ad ſanctificandū ieiuniū requirunt p̄cipue conditiones quinqꝫ que ſunt ſcꝫ.

¶ Primo vt fiat ſancta intentōne
¶ Scd̄o vt fiat ſancta cautione
¶ Tercio vt fiat ſancta aſſociatōne
¶ Quarto vt fiat ſancta diſcretōe.
¶ Quinto vt fiat ſancta inuiolatōe

Primo inqꝫ vt ieiuniū fiat ſancta intentōe ſcꝫ ꝓ deo ⁊ ꝓ virtutis exercitio ⁊ ꝓ ſalute n̄ autē ꝓ vana glīa vel ypocriſi ⁊ hmōi. Vn̄ Math. vj. chriſtus dicit. Cum ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite triſtes ⁊c̄. Et infra Amē dico vobis receperūt mercedem ⁊c̄. Nā tale ieiuniū nō reputat ſanctū ſed iniquum: q: vt Hiero. ait. Simulata ſanctitas nō eſt ſanctitas ſed duplex iniquitas. Tū q: talis in ſeip̄o nequam eſt. tū q: opatur nequiter querēdo vanā glīam ab hominibus ꝑ ieiuniū ⁊ hmōi. Scd̄o requiritur vt ieiuniū fiat ſancta cautiōe. hoc eſt ſine omnis peccati mortalis inq̄natōe: q: ſi peccatū nō cauet ieiuniū non meret celeſte p̄miū. Queritur ergo vtꝝ ieiuniū factum in peccato mortali valeat aliqd̄. Ad qd̄ rn̄det frater Ange. in ſūma ꝙ valet ad plura ꝓpter que etiā i peccato nō eſt obmit

tendum. Primo valet ad obedientiã mã-
dati. ꝛ ſic peccati noui euitatõem qꝺ hõ in
curreret quãdo ieiuniũ eſt pceptũ ab eccle
ſia vel ex voto ꝛ penitẽtia ꝛc̃. ſi em̃ tale ieiu
nium nõ faceret peccaret ꝑ inobedientiaꝫ.
Scꝺo valet nihilominꝰ etiã in pctõ ad cor
poris maceratiõem. Tercio valet ad plu-
ra alia que valẽt opera in pctõ mortali fa-
cta. ſ. ad bona tpalia aſſequẽda ꝛ mala eui
tanda ꝛ hmõi. ſed non valẽt ad conſequẽ-
da pmia vite eterne directe. ideoꝗ melius
eſt vt talis conteratᷣ ꝛ ſic ieiunet. Tercio
requiritᷣ vt ieiuniũ fiat cum ſancta aſſocia
tione. vicꝫ elemoſyne ꝛ oratõis. Thob. xij
Bona eſt elẽoſyna cum ieiunio ꝛ orõe ma
gis ꝙ theſauros auri cõdere ꝛc̃.
Sed di. quod hoꝝ ſit melius facere qñ ſilᷣ
elemoſinã cum ieiunio nõ poſſet quis face
re. Rñdet Orige. in omelᷣ. ſup euãgelᷣ. Cũ
ieiunatis Nolite fieri ꝛc̃. dicẽs ſic. Bonũ
eſt ieiunare fratres ſed melius eſt elemoſy
nã dare. ſi aliquis vtrũꝗ poteſt duo bona
ſunt. ſi ꝟo non poteſt meliꝰ eſt elemoſynam
dare. Et ſi poſſibilitas nõ fuerit ieiunan-
di ſufficit ſibi elemoſyna. Jeiuniũ vero ſi-
ne elemoſyna nõ ſufficit dũ vtrũꝗ poteſt.
Si autẽ forte aliquis ita pauꝑ eſt vt non
habeat quod tribuat illi ſufficit bona vo-
luntas. Quarto vt fiat ſancta diſcretõne
vt ſcꝫ nec abſtinẽtia ſit nimia: ꝓut patuit ſ
mõe. vij. k. Nec etiã comeſtio ꝛ potatio ſit
nimia ſed moderataꝫ teneat menſuraꝫ ſm
rationẽ. Sed ſi queratur: quantũ debe
at quis ieiunãs comedere ꝛ bibere. Ad id
Bonauẽtura li. ꝺ prof. relig. reſpondet di
cens. ꝙ de hoc certa regula dari nõ poteſt
Hoc tamen inquit obſeruandũ eſt ꝙ non
comedat quis tantũ vt poſt comeſtionem
orare vel de deo cogitare non poſſit. nec tã
modicum ꝙ laborare nequeat. Hec ille.
Ultimo vt fiat ſancta inuiolatõne. hoc eſt
vt ieiuniũ non violetur aliquo modo. Et
de modis violatõnis egimus ſermõe. viij
S. Circa hoc tamẽ alique queſtiones ſũt
tractande quas ꝓſequemur in ſubſequen
ti articulo ſermonis. O ergo homo diſce
ieiunium tuũ ſanctificare.

C Circa ſecundum ergo de ie
iunio inuiolato et ſanctificato queſtiones
aliquas tractemus. Prima qͦſtio vtruꝫ
gula frangat vel violet ieiuniũ ſacruꝫ. Ad
quod reſpondetᷣ ſm Richardũ ꝙ ieiuniuꝫ
eſt triplex. vnũ ab iniquitatibꝰ abſtinere.
ꝛ hoc frangitur ꝑ quodlibet mortale pec-
catum. Aliud eſt actus virtutis abſtinen
tie. et hec eſt refectio quotidiana ſatietateꝫ
fugiens: de conſe. diſt. v. Sint tibi ꝛc̃. Et
hoc frangitᷣ ꝑ gulam mortalẽ ſed non per
venialem. Nam vt Auguſtinꝰ ꝺ bono cõ
iugali dicit. Non omnis gula eſt peccatuꝫ
mortale: ſed veniale licꝫ minuat meritum
tamen non frangit omnino ſicut facit pec
catũ mortale. Terciũ eſt ieiuniũ ex inſtitu
tione eccleſie: et hoc licꝫ ꝑ gulam mortaleꝫ
perdat meritũ abſtinentie quo ad celeſte p
mium: tamen ſpecialius frangitur ꝛ vio-
latur comedẽdo cibos interdictos ieiunã-
tibus. ſcꝫ carnes vel oua. vt patuit ſermõe
viij. O. Item frangitur etiã nimis nota-
biliter horam comedendi determinatam
ab eccleſia ſine cauſa ratõnabili ꝓuenien-
do. Et deniꝗ frangitᷣ comedendo pluſ ꝙ
ſemel. Hec Richar. ſup. iiij. diſt. xv.
Secunda ergo queſtio eſt vtrũ in die ie-
iunij comedere mane vlᷣ ſero electuaria aut
huiuſmodi vel fructus: aut etiã morſellũ
panis violet ſanctũ ieiuniũ. Ad quod re-
ſpondetur ſm fratrẽ Angelũ in ſumma ꝙ
licꝫ varie fuerint opiniones ꝛ aliqui dixe-
rint ꝙ ſola electuaria confectaꝗ ꝛ huiuſ-
modi medicinalia poſſint licite comedi. ta
men moderni tenent doctores pro genera
li regula: ꝙ quicquid preter interdicta ci-
baria extra horam vnice comeſtionis ſu-
mitur intentõne comedentis ordinãte ad
medicinam potius ꝙ ad cibum principa-
liter in modica quantitate non frãgit ſan-
ctum ieiunium: licꝫ illud nutriat aliquali-
ter. Exempli gratia. quia indigens potu
ꝛ timens ne dilauet ſtomachũ et ſic noce-
at ſumit aliquid: ſiue illud ſit electuarium
ſiue panis etiam: vel fructus aut amigda
la nuces: et quicquid aliud huiuſmodi qꝺ
ſumitur per modum medicine pro euitã-
do nocumento potꝰ nõ frangeret ieiuniuꝫ.
qꝛ eccl'ia nõ intẽdit talia ꝓhibere. Tercia
qͦ vtꝝ qs tl'ia pdicta ſumẽs ad ꝺlectatõꝫ

frangat ieiuniū. rn̄detur ſm doc. ꝙ ꝗuis poſſet meritū ieiunij minorare. non tn̄ ꝑceptū eccl'ie de ieiunādo frāgeret moderate ſumptū intentione bona vl' medicine: niſi ſumeret in fraudē ieiunij vel ſtatuti eccleſie ſcʒ in magna quātitate ad extinguēdum famē in toto vel in pte tunc frangeret ieiuniū ſanctū. Hec patēt ex dictaminibus Tho. Rich. Pet. de pal. Quarta qſtio vtrū ebrietas frāgat ſanctū ieiuniū. rn̄det ſm Rich. vbi. ſ. ꝙ qn̄ ē pctm̄ mortale: frāgit eo modo ꝗ ſupdictū ē de gula ꝛ pōt hō pl' peccare ſeipm inebriādo ꝗ̄ ſi frāgeret tm̄ ſimpliciter ieiuniū. hec Rich.

E Circa tertiū de fructibus ſacri ieiunij. Aduertēdū ꝙ ſacrū ieiuniū cōfert hoī fruct' ſalubres multiplices quos breuiter tangēs Greg' in ꝑfatione dicit. Qui corpali ieiunio vitia cōprimis: mētē eleuas: virtutes largiris ꝛ pmia. per xp̄m dn̄m nr̄m. Vt aūt clari' hec pſequamur notabim' ſacri ieiunij fructus pcipue ſeptem. Prim' fruct' dr̄ pteritoꝝ pctōꝝ ſatiſfactio. Nā ſm doc. in. iiij. ieiunium ponit vna ps ſatiſfactiōis. Scd̄s dr̄ vitiorū repſſio. vt dicit Grego. ſ. exemplū de Eua ꝗ ꝗ̄diu abſtinēs fuit i padiſo: pmāſit in ꝟginali innocētia. ſʒ dū ꝯſenſit gule pctm̄ incurrit. Terti' dr̄ futuroꝝ pctōrū pſeruatio. qꝛ p ieiuniū corp' domat et ſpiritui ſubijcit. ꝛ ſic a peccatis cauetur. j. Cor. ix. Caſtigo corp' meū ꝛ i ſuitutē redigo ne ꝛc. O ꝗ̄ multi dicāt non poſſum cauere pctm̄ cōſuetū. Sʒ tales aduertāt ꝙ nō ē caſtꝝ tā forte qd̓ expugnari nō poſſit ſi victualia eidē ſubtrahāt: ſic ſi hō corpori gulaʒ ſubtrahit expugnabit ꝛ vincet illud ieiunio. ideo Ambro. Nullū ē tā grāde pctm̄ qd̓ ieiunio nō expurget. Quartus dr̄ infirmitatū ſanificatio Eccl. xxxvij. In multis eſcis non deerit infirmitas. qui ꝟo abſtinēs ē adijciet vitā. Galien' etiam dic. Abſtinētia ē ſūma medicia. F Exemplum i vitaſpatꝝ de ꝗdā diuite ꝗ non poterat curari medicina. ſʒ poſtꝗ̄ fact' eſt monach' ſanat' ē. Interrogat' ꝗ a ꝗdaʒ amico ꝗs eum curaſſet. rn̄dit. Fames ꝛ faba. Quint' dr̄ mentis illuminatio vt dicit Grego. in pfa. ſ. Vn̄ Moyſes ieiunādo meruit accipe legē illuminātē ꝓpl'm. Et ſic ieiunātib' diſcipulis ꝛ orantib' miſit ſpiritūſanctū illuminātē. Sextus dr̄ demonū effugatio Mat. xvij. Hoc gen' demonioꝝ nō eijcit niſi i oratiōe ꝛ ieiunio. Nā ſicut fames expellit lupū de nemore. ſic ieiuniū diabolū. Septim' dr̄ operū mirādoꝝ in oib' ꝑpetratio. Vn̄ Ambro. li. de ieiunio. Magna ē ieiunij ꝟtus. helias ieiun' clauſit celū. ieiunus filiū vidue ab inferis reſuſcitauit. ieiun' pluuias depoſuit. ieiunus ignē de celo eduxit. ieiun' raptus ē in padiſū. et tanto plus meruit quanto ampli' ieiunauit. hec ꝛ plura ibi. O ꝗ chariſſimi aduertam' ꝗ̄ bonū ē ieiunare: tā ad bona corpalia ꝗ̄ ſpūalia ad meritaꝗ̄ grē in pn̄ti: ꝛ glorie in futuro pro pmio eterno. Rogemus ergo ꝛc.

¶ Feria ſexta poſt primā dominicā. Sermo. xj. de penitentie impedimentis trib' ꝛ remedijs.

Ecce ſanus fact' es: iā noli peccare ne deteri' tibi aliqd ꝯtingat. Joh. v. et i euāgelio hodierno. Hec verba dixit xp̄s dn̄s hoi qui. xxxviij. ānis fuerat infirmus quē ſanauit dn̄s iuxta ꝓbaticam piſcinā īter multos lāguidos iacētē. in quibus ꝟbis docet oēs penitētes vt caueāt a reciduuo peccati poſtꝗ̄ ſūt p pniaʒ ſanati qꝛ ꝓpt ingratitudinē grauiorē penā demerētur reciduātes: vt accipit ex ipis ꝟbis xp̄i i euāgelio. Jdō Eccl. xxj. Fili peccaſti ne adijcias iterum: ſed de priſtinis depcare vt dimittāt. qd̓ pōt eē aliud thema. Ex ꝗ aūt diabol' mltos ſolet īpedire ꝛ retrahere a pnia varijs modis ꝛ īpedimentis. idō i h̓ ſmōe agem' de trib' īpedimentis ꝗbus pmaxime ſolet retrahere multos a pnia. ꝛ ſic tria myſteria notabimus remedia applicando.

Primū dr̄ error ſeductiōis.
Scd̄m dr̄ timor ſatiſfactionis.
Tertiū dr̄ fauor exemplificationis.

B Circa primū de errore ſeductionis Aduertendum eſt ꝙ diabolus ſeducit mentes hominū multorum per errorem vanum de pdeſtinatione diuina. et recidiuatione in peccatū ꝯſuetudinarie.

nam multi diabolico inſtinctu ſeducti di/ cunt ſic. Quare debeo penitere cum deus me pordinauit vel ad vitam vel ad dāna tionem nec poteſt aliter fieri ꝙ̄ put deus preuidit. ideo ſi ſum ordinatus ad vitam eternā dabit deus gratiaꝫ penitendi quā/ do vult ſaltem in hora mortis. Siauteꝫ ſum de numero reproborū vtiqꝫ finaliter damnabor. ideo fruſtra penitentiaꝫ nunc ago exquo finaliter ſim caſurus. Item qꝛ inquiūt tales etiam ſic. Ego ſcio ex ꝯſue/ tudine mea ꝙ non poſſum cauere a recidi uo peccati: quia adeo aſſuetus ſum ꝙ con cupiſcentia mala ſtatim vincet me. nōne ergo melius eſt mihi non penitere ꝙ̄ poſt penitentiaꝫ recidiuādo grauꝰ ſcꝫ damna ri. Juxta illud pmiſſum in themate dictū chriſti. Ne tibi deterius ꝯtingat. ꝛc̄ Sꝫ ad hec repellenda pro remedio ſunt conſi/ derationes tres. Prima de dei ordinati/ one. quia diuina pdeſtinatio ita eſt a deo pdiſpoſita vt electi ad eam nō niſi merēdo ſcꝫ per penitentiā ꝛ opa ac pcibus perue/ niāt. vt dicit Grego. xxiij. q. iiij. ca. obtine ri. Unde conſidera ꝙ in pordinatione dei due ſunt ſentētie late vel puiſe. vna ꝙ pec/ cator ſi penituerit ſaluet. alia ꝙ ſi peccator non penituerit damnet. Stultꝰ eſt ergo ꝙ̇ ſententiā mortis eterne damnatiōis cum nunc poſſet: nō vult mutare penitēdo ſcꝫ in ſententiā vite eterne ꝛ ſalutꝭ. Nā ibidē Augꝰ dicit. Nouit deus mutare ſentētiā ſcꝫ damnationis ſi tu noueris mutare de/ lictū. Ad id exemplum ponit ſm eundeꝫ Augꝭ. xxiij. q. iiij. ca. nabuchodonoſor. §. Itē qui p ꝓphetam. ꝙ ſicut ſcimꝰ neminē vltra terminū ſibi a deo pfixum eſſe victu rum: tamē ſi cōtingat languor omnibꝫ lā/ guentibꝫ non incongrue medicinā exhibe mus. ita lꝫ ſcimus ꝙ ſoli pdeſtinati ſaluā tur: tamē omnibꝫ peccantibꝫ adhibenda eſt correctio ꝛ penitētia. ꝛ ſic ptꝫ ꝙ homo debet deponere talē errorē diabolicuꝫ et feſtināter penitere. Scd̄a cōſideratio de penitentie accelerate valore: qꝛ quāto qs feſtinat pluries etiā cadens reſurgere pluries tanto ex hoc diabolꝰ debilitat ne hominē illum ſubiectum tenere poſſit in ſeruū ppetuū. tāto etiā magis deus puo/ catur vt ꝯfortet illum p grām ſuam ꝛ tā/ to plus iuſtificat ſaltem in hora mortꝭ ex habitu pnie crebre acqſito. Unde Hiero. ad Ruſticū mo. de pe. di. iij. §. ꝙ autē di/ cit. Septies cadit iuſtꝰ et reſurgit. Si ca/ dit quō iuſtus. ſi iuſtus quō cadit. ſed iu/ ſti vocabulū nō amittit ꝙ̇ p penitentiam ſemp reſurgit. et nō ſolum ſepties ſed ſep tuagieſſepties delinquēti ſi cōuertat ad penitētiā peccata donāt. hec ibi. O ergo peccator reſurgere feſtina quotiēs cadis.

Tertia ꝯſideratio de periculoſa in pec cato māſione et ꝯſuetudinis aſſidua ag/ grauatiōe. qꝛ qſqꝫ quāto pluries ꝛ quo/ tiens peccat: tāto ſibi penas plures accu/ mulat. Unde Job. xx. Pluet dn̄s ſup eos vim furorꝭ ſui. Glo. dic. ꝗt ſūt gutte i plu uia: tot dabit dominꝰ impio tormēta ſcꝫ iuxta omnia ꝛ ſingula opa eius. Reuera ſtultus ē ꝙ̇ ſibi quotidie vellet augere cru ciatus. Et de hoc exemplū ponemꝰ i fine huius ſmonis. H Sed di. tamē ſcri ptura expſſe dicit. ij. Pe. ij. ꝙ refugientes coinquinatiōes ſcꝫ peccatoꝝ. his rurſum implicati facta ſūt eis poſteriora (inqt) de teriora prioribꝫ. Et ſeqt. Meliꝰ eni erat illis non cognoſcere viam iuſticie ꝙ̄ poſt agnitionē retrorſū ꝯuerti ab eo qd̄ tradi tum ē ſancto mādato. hec ibi. Videt er/ go melius homini ſtare in peccato ꝙ̄ pe/ nitere/ niſi ſic peniteret ꝙ poſtea non reci/ diuet i peccatū/ qꝛ ingratitudo aggrauat peccatū recidiuātis ꝛc̄. Sed cū ſciam me ex ꝯſuetudine recidiuare qre debeo peni tere. Ad h̄ rn̄det ſm ſniam Scoti in. iiij. di. xxij. alioſqꝫ. ꝙ non ē ꝓpterea in peccatꝭ manendū ſed melꝰ eſt ſepius reſurgere qꝛ ꝙ̄uis peccatum ſubſequēs in recidiuāte ſit grauiori pena puniendū ꝓpter ingrati tudinē reſpectu peccati priꝰ commiſſi. et h̄ modo intelligendū eſt ꝙ poſteriora facta ſunt deteriora prioribꝰ peccatis cōpando adinuicē ipa peccata: nihilominꝰ tn̄ peiꝰ eſt in peccato ſtare rationibꝫ ſupradictꝭ in reſpectu quo ad hominē penitētē: nec cō/ ſurgit etiam ſemp tantus reatꝰ ex ingra/ titudine recidiuatiōis quātꝰ fuit reatꝰ p/ teritorum peccatorū vt patet p Scotum ſup. vn̄ autoritas Petri pdicta itelligēda eſt faciēdo cōpationē peccati poſterioris ad peccatuꝫ prius in eodē genere peccati

vel ſpecie: et non q̄ ad hominis ſtatū: q꞉ melius eſt cognoſcere viam iuſticie per fidem ꝛ penitentiā: q̄ӡ oino nō cognoſcere. et melius eſt ex luto peccati crebro exſurgere: q̄ӡ in ip̄o ꝯtinue iacere. Vn̄ Chryſ. de cōpunctione dicit ꝙ humanū eſt peccare: ſed diabolicum eſt in peccato ꝑſeuerare. et ſic ptꝫ. O q̄ peccator. o peccatrix noli negligere: noli ī peccato dormitare: ſed feſtina celerius reſurgere vt poſſis dānationem ꝑpetuam euadere ꝛc̄.

I Circa ſecundū de timore ſatiſfactionis. Nā multi errore diabolico decepti dicunt: ego non poſſum de peccatis ſatiſfacere tanto labore quo deberem cū ſint peccata mea multa ꝛ magna. ꝛ ſic iuxta Pſ. Illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Similes leonibꝫ qui vt dicit̃ timent gallum album eo ꝙ putāt in eo eſſe quendā lapidē nomine albeſton. et ſimiles etiam elephantis qui timēt mures vt hec patent in examerō Ambroſij. ſicqꝫ tales non penitent. Sed contra hm̄oi remedia ſunt ꝯſideratiōes triplices. Prima cōſideratio dicit̃ penitentialis facilitatis. Naꝫ ſi q̄ratur: vtrum poſſit homo faciliter per penitentiaꝫ de omnibꝫ peccatis ſatiſfacere. rn̄det̃ ſm̄ Tho. in. iiij. di. xv. ꝙ pius deus non exigit ab homīe peccatore equiualens vel equale: hoc eſt vt q̄ӡtū malum per peccatum nocuit ꝛ q̄ӡtum bonuꝫ ꝑdidit intantū ſatiſfaciat: quia hoc eſt impoſſibile. Vn̄ phus. viij. ethicoꝝ dicit ꝙ ī his honoribus qui ſunt ad deū ꝛ ad parentes non tenet̃ homo ad equiualēs ſed ad poſſibile. vnde non exigit de᷒ in penitētia ab homine niſi ꝙ eſt ſm̄ ſuam poſſibilitatem: quia ad impoſſibile nemo obligat̃ ff. de regul̃ iur̃. l. impoſſibiliū. Ideoqꝫ homo quātūcunqꝫ ſit magnus peccator poterit faciliter ſatiſfacere faciēdo qđ in ſe ē ꝛ quātū pōt. ꝛ virtus paſſiōis xp̄i ſupplet qđ deeſt. Nā Bern̄. dicit ꝙ vna gutta ſāguinis chriſti ꝑponderat̃ ſuꝑ omnia peccata totius mūdi. Secūda ꝯſideratio dicit̃ penalis modicitatis. Nā ſi bene aduertimus: om̄is pena p̄ſentis vite modica eſt ꝛ quaſi nihil reſpectu pene future vt dicit Aug᷒. ſicut extrahere capillum vnū de capite minim᷒ dolor eſt reſpectu crurifragij aut aſſatiōis. Tertia cōſideratio cōſolabilis ſuauitatis: quia deus magna cōſolatione delectationē infundit penitētibus ſicut ꝓmiſit chriſt᷒ Matth. xj. di. Venite ad me om̄es qui laboratis ſcꝫ in mundialibus: ꝛ onerati eſtis ſcꝫ peccatis: ꝛ ego reficiam vos. Tollite iugū meū ſuper vos ſcꝫ iugum penitētie. Iugū enim meum ſuaue eſt ꝛ onus meū leue. Chryſ. dicit. O homo penitentiā times: nihil in ea duruꝫ eſt ſꝫ delectationē habet. cū guſtaueris tūc ꝑſenties q̄ӡ ſuauis ē ſapor ei᷒.

K Circa tertiuꝫ de fauore exemplificationis. Nam multos retinet ꝛ impedit a penitētia fauor exempli multoruꝫ quos vident tam cleros q̄ӡ ſeculares maiores ꝛ minores hominū: ꝑ abrupta vitiorum currere. ꝛ dicūt. Si illis hoc licet q̄re non mihi. Si illi ſperant ſaluari: q̄re ego damnabor. ꝛ ſic exemplo illorū a penitentia retrahūt̃. Sed ad hec repellēda notemus tria remedia ꝯſideratiōis. Prima conſideratio de multoruꝫ dānatione quia vt chriſt᷒ dicit Mat. vij. Lata via q̄ ducit ad ꝑditionem: multi ambulant per eā. Vn̄ ſi tu vides multos currere ad dānationem: non debes poſt eos currere ad ignē gehēne: ſed teip̄m ſaluare. ſicut ſtultus eſſet qui videns ꝙ alij occidunt ſe p̄cipitādo in ignē ip̄e ſil̄r faceret. L Secunda de infernali ardore. Nam ſi querat̃ vtrū quāto plures erūt ī inferno tāto dānati habeant ampliorē ꝯſolatiōeꝫ ex multitudine ſocietatis. Iuxta illđ prouerbiū cōmune. Gaudiū eſt miſeris ſocios habere penaꝝ. Ad hec rn̄det Aug᷒ omelia de pn̄ia. Et habet̃. ij. q. j. ca. multi. vbi dicit ſic. Nō q̄rāt hoies ſibi comites ad ſupplicia nec gaudeāt: q꞉ plures inueniunt ſibi ſil̄es in culpa. Nā non ꝓpterea min᷒ ardebunt q꞉ cū multis ardebunt. hec ibi. ꝛ ſic in dānatis fallit ꝓuerbiū ſupradictum vt dicit Aureol᷒. Tertia conſideratio de xp̄i paſſione. Nā ideo xp̄s ꝓ nobis ſāguinem fudit: dolores ſuſtinuit: crucem baiulauit: ꝛ in ea mortu᷒ eſt: vt nobis exēpluꝫ ꝛ incitamentum daret pn̄ie. ſeq̄mur ergo xp̄m plus q̄ӡ alios. Exempluꝫ ad ſuꝑ

dicta ꝓ finali ponamus ex vit. pa. de ſancto Arſenio q oravit vt ſibi opa hominũ revelaret de⁹. tunc apparuit angel⁹ dicẽs. Egredere de cella. Egreſſus vidit ethiopem ligna cedẽtẽ ꝛ facientẽ ſarcinã grãdẽ quaꝫ teptabat levare nec poterat. Et ille iterum plura ligna cedens ſupaddebat. iterũ tẽptabat levare. Et tã diu plura ſup addidit ꝙ corruit ꝛ oppreſſus eſt ſub onere. Vñ angel⁹ expoſuit Arſenio di. Sic faciũt peccatores pctã peccatis accumulãdo: et ſic penas inferni augẽdo ſibi. Iterũ vidit alium ſtantẽ ſup lacum ꝛ aquã hauriendo fundentẽ in canale pforatum ſubtus ꝛ effluebat aqua. ꝛ cum vellet vas illud implere ſic: nõ poterat. Et angel⁹ ait. Sic ſũt multi q licet bona operenť tñ qꝛ a malo non deſiſtunt vere penitendo evacuant merita. hec ſufficiãt. Rogem⁹ ergo dominum ieſum ꝛc̃.

Sabbato poſt primã dominicã. Sermo. xij. de aliꝭ impedimentis penitentie ꝛ remediꝭ.

Audiẽtes diſcipuli ceciderũt in faciẽ ſuam ꝛ timuerũt valde. Mat. xvij. ꝛ i evãgelio hodierno Sicut dicit Remigius. Domin⁹ ieſus gl̃iam ſue claritatis in trãſfiguratione oſtẽſurus duxit illos in montẽ excelſum ſeorſũ vt ſignificaret ꝙ q volunt xp̃m in gl̃ia celeſti videre non debent ſtare in infimis vicioſis voluptatibꝫ mundi. ſed amore ſupernoꝝ eriganť ad celeſtes mõtes ꝑ penitentiã ꝛ virtutes. Vñ et in hui⁹ myſteriũ qñ diſcipuli viderunt ibi gloriam trãſfiguratiõis: audiẽtes vocem dei patris xp̃o ſuo filio teſtimoniũ ꝑhibẽtis: mox ceciderũt in faciẽ ſuã: qꝛ ſancti penitẽtes ꝛ deũ timẽtes in faciẽ cadere dicũť: q̃ſi ſe añ deum ad pniaꝫ faciendam ꝓſternẽtes: ſed impꝭ retrorſũ fugiẽtes deum: ꝑ pctm̃ cadũt in infernũ. hec ſm Remigiũ. Et nos ḡ chariſſimi vere penitendo audiam⁹ xp̃m deũqꝫ patrẽ vocantẽ ad pniaꝫ ꝛ ꝓſternamur cadẽtes in faciẽ ne in morte cadamus in infernũ impenitẽtes. iõ dic evãgeliũ ꝙ audiẽtes diſcipuli. ꝛc̃.

Itaqꝫ de aliꝭ adhuc impedimẽtis penitẽtie ꝓſequẽdo cũ remediꝭ tria myſteria in h̃ ſmõe poſt p̃dicta declarabimus.

Primum dr̃ impedimentũ pudoris.
Scdm dr̃ p̃ſumptionis.
Tertium dr̃ deſperationis.

Circa primũ de pudore penitẽdi. Nã plurimi ꝯfundũť pudore verecũdãtes penitere ꝛ ꝯfiteri pctã. ꝛ ſic retrahuntur a pnia. tales ſũt p̃cipue ſuperbi ꝛ hypocrite q volũt videri boni cũ ſint omĩ ſpurcicia pleni: et ſic verecũdãť veraciter ꝯfiteri vel ſe humiliare ad pniaꝫ. Vñ de pnia di. iij. §. inter hec hircũ. dicit Adamanci⁹. Pigra ꝛ verecunda ẽ pnia q̃ p̃ſentiũ pudore p̄mitur. Glo. i. reprimiť. Item ſũt heu multi q obmittunt facere pniaꝫ ꝛ alia bona ne irrideantur a malis vł aliꝭ hoib⁹: certuꝫ ẽ eni ꝙ diſplicet malis vita bonoꝝ. Prouer. xxix. Abominanť impꝭ eos q in recta via ſunt. verũtñ valde fatui ſunt q ne irrideantur a malis: ꝓpterea in malo pſeuerant nec pniam aggredi curãt Unde tales ꝓ remedio anime tria debẽt conſiderare.

Primo aſſimilationẽ exemplarẽ.
Scdo rationẽ naturalem.
Tertio futurã ꝯfuſionẽ finalẽ.

Primo incꝫ aſſimilatiõeꝫ exẽplarẽ. Nã tu hõ qñ ꝑcipis ꝙ mali vel quicꝫ hoies irridẽt te ꝑ eo ꝙ bonitatẽ facis. cõſidera ꝙ ſiłe ẽ h̃ ac ſi ceci irriderẽt eum q bñ videt. aut claudi irriderẽt eos q recte ambulãt. aut ſi laceratis veſtibus induti irriderent eos q regio habitu fulgẽt. aut in ſtercore iacẽtes irriderẽt eos q mũdos ſe a ſtercorũ feditatibꝫ ſuauerũt vel reſurgũt ex talibꝫ ꝛ ſe mũdãt. Sꝫ dic mihi o hõ. Nõne ſtult⁹ eẽt q taliũ ꝛ tales irriſiones curaret itãtũ vt ſibi ocłos erueret ne a cecꝭ irrideret. aut claudũ ſe faceret aut amictũ regiũ ꝓꝭceret. aut ſe mundare nollet ob hmõi irriſiones. ſic in ꝓpoſito. Scdo ꝯſidera rõneꝫ naturalẽ. Nã rõ naturalis dictat ꝙ ſi nõ erubuiſti facere turpe ꝛ inhoneſtũ: ſicut ẽ peccare mortaliť. nõ debes erubeſcere id qd ẽ honeſtũ ꝛ vtile. Vñ Ber. O inſania hoim nimia pudet ablui ꝛ non pudet inquinari. abſtergiť caliga ꝛ cõtemnitur anima. hec ille. O homo dic mihi. Si tu latrocinium vel furtum cõmiſiſſes

et in eo crimine deꝓ̄hēſus: nonne erube-
ſceres: certū eſt ꝙ ſic: nonne petere tibi re-
mitti a iudice penā mortꝭ erubeſceres cer
tum eſt ꝙ non. Sic in ꝓpoſito: non debes
erubeſcere penitendo remiſſionē peccati a
deo petere. Tertio ꝯſidera ꝯfuſionē fi-
nalem: qꝛ ſi tu nunc in pnīa non vis erube
ſcentiā ſufferre corā vno pſbytero in ꝯfeſ-
ſione faciēda heu heu ꝙ̄ maximā ꝯfuſio-
nem oportebit te ſuſtinere i finali iudicio
corā toto mūdo. qꝛ dn̄s dicit Naū. iij. Re
uelabo pudēda tua ⁊ oſtendā gentibꝫ nu
ditatem tuā et regnis ignominiā tuam.
Ve tibi miſer peccator qꝛ tunc nō poterit
tibi fieri aliqua remiſſio ꝑ illā ꝯfuſionem
nūc autē erubeſcētia eſt ſalutifera in ſacra
pnīa. Elige ergo tibi ꝙ vis: qꝛ vel hic vel
in futuro verecūdiā de peccatꝭ tuis opor-
tebit te ſuſtinere: hec ergo cogita.

N Circa ſecundū de impedi
mēto pſumptiōis Notandū ē ꝙ multi a
penitētia retrahunt ⁊ decipiunt per vane
ſpei pſūptionē triplicem.

¶ Primo ꝑ ſpem diutius ſuꝑuiuendi.
¶ Scd̄o ꝑ ſpem miſcd̄iam conſequendi.
¶ Tertio ꝑ ſpem bene moriendi.

Primo inq̄ꝫ ꝑ ſpem diutius ſuꝑuiuendi.
Nā vt inqt Cicero li. de ſenectute. Nemo
eſt tam ſenex q̄ ſe non putet annū viuere.
Et Hiero. ad Gerūciā. Nemo ē tam fra-
ctis viribꝫ et tam decrepite ſenectutis vt
nō ſe putet adhuc annum poſſe ſuꝑuiuere
vn̄ ſubrepit obliuio ꝯditionis ſue ⁊c̄. Ve
rūtamē ꝓ remedio tu homo cōſidera: qm̄
quicqd qs cogitet, vita nr̄a breuis ē et in-
certa: nec pōt eſſe diuturna. Iac. iiij. Que
eſt vita nr̄a vapor ad modicum parens ⁊
deinde exterminabit. ido feſtinemꝰ ad pe
nitētiā. Exemplū Luc. xij. de diuite cogi-
tante in copia bonorum epulari ⁊ gaude
re in annos plurimos. cui dictū ē. Stulte
hac nocte repetēt a te aīam tuā ⁊ que con
gregaſti cuiꝰ erunt ⁊c̄. Scd̄o retrahūt
a pnīa hoīes et decipiunt ꝑ ſpem ꝯſequē
di miſcd̄iā a deo ex ſola magnitudine mi
ſericordie cum tn̄ male viuant. Sed ꝯtra
hoc ꝓ remedio cōſidera qꝛ deus nō minꝰ
iuſtꝰ ē ꝙ̄ miſericors vt ait Chryſo. Ideo
ꝙ̄ ſcribit Eccl. v. De ꝓpiciatu pctōꝝ noli
eſſe ſine metu. Et ne dicas. Miſeratio do
mini magna ē. Multitudinis pctōꝝ meo
rū miſerebit. Miſcd̄ia eni ⁊ ira ab illo ci-
to approximat. ne ergo tardes cōuerti ad
dominū. hec ibi. Aug. In ſacra ſcriptura
canonica nō inuenit niſi vnꝰ ſolus q̄ in fi-
ne vere penituerit ſcꝫ latro i cruce. Ille vt
nullus deſperet ſolus vt nullus pſumat.
hec ille. Tertio multi a pnīa retrahunt
ꝑ ſpem bene moriēdi penitendo in fine: et
tota vita male viuunt: tales ſine meritis
operum bonoꝝ ſperant ſaluari. Sed ꝓ re
medio conſiderandū ē ꝙ vt Augꝰ ſmōe
de Innocē. dicit. Hac aīaduerſiōe ꝑcu
tit peccator vt moriens obliuiſcat ſui: qui
dum viueret oblitꝰ eſt dei. Itē Hiero. de
tranſitu dicit. Vix de centū milibꝫ homi-
nū quoꝝ mala fuit vita reperit vnus qui
in morte mereat indulgētiā inuenire. hec
ille. quia talis non videt veraciter penite
re: ſed mortis timore: vt de hoc latiꝰ dixi-
mus ſermone. iiij. Exemplū legit de q̄dā
penitentiā ꝓcraſtināte qui veniens ad ex
tremū dixit eiulando. O cras cras ꝙ̄ lō-
gam reſtem fecit q̄ ſuſpēdar ſcꝫ i inferno.

O Circa tertium de impedimē
to deſperationis. Nimirū diabolus ſic ſo
let peccatorem decipe ꝙ anteꝙ̄ hō pecca-
uit ꝑſuadet ſibi ꝙ peccatū ſit remiſſibile
ꝑ dei miſcd̄iā: ideoꝙ̄ faciat illō ⁊ poſtea
poterit miſcd̄iam ꝯſequi penitendo. Sꝫ
poſtꝙ̄ homo peccauit pluries: tunc inſti-
gat vt homo deſperet de dei miſcd̄ia. tum
ꝓpter peccatoꝝ magnitudinē. tum ꝓpter
viciſſitudinem. tum ꝓpter multitudinem.
Sed ꝯtra tria ꝓ remedio ſunt cōſide-
randa. Primo xp̄i paſſio cuiꝰ vnica gutta
ſanguinis ꝑponderat peccatis totiꝰ mun
di ad ſatiſfaciēdū. vt dicit Bern. vn̄ glo.
ſuꝑ illud Iob. vj. Vtinā ꝑpenderēt pec
cata mea in ſtatera. Gloſa dicit. crucꝭ paſ
ſio et mors xp̄i plus ponderat ꝙ̄ multitu
do peccatoꝝ ſuꝑ numeꝝ arene marꝭ. Se-
cundo miſcd̄ie dei magnitudo q̄ eſt infini
ta adeo ꝙ oēs etiā ex inferno ſi vellet poſ-
ſet liberare: infundendo eis penitētiā ſicut
infundit peccatori primā gratiā mere gra
tis vt ꝓbat hec Rich. in. iiij. Tertio cō
ſiderāda eſt deſperatiōis grauis offenſio

quia vt di. Hiero. ⁊ Isid. sup oia alia peccata grauiꝰ peccatū est desperatio et plus punit in inferno. Nam ⁊ iudas grauiꝰ peccauit desperando ꝙ xp̄m tradendo. Hec ibi. Proinde etiā si putares te a deo reprobatū ⁊ damnādū: adhuc nō debes desperare etiā in hora mortis. ¶ Sed qrit p instructione quō debeat hō spem habere. et hoc etiā in extrema hora mortis. Ad hoc respondet Gregorius li. xxxiij. moral. di. In homis pectore incessanter debent spes fiducia ⁊ timor simul coniungi. qꝛ in cassum miscdiam quis sperat si nō etiā iusticiā formidat. Et incassū iusticiā metuit si nō etiam de miscdia cōfidit. Oportet ergo de nr̄a infirmitate formidare et de dei miseratione cōfidere. Hec Greg. Exēplū In castro forti existenti in ꝯfinibꝫ inimicoꝝ: ꝗuis confidas de fortitudine castri: nunq̄ tamē sic debes p̄sumere qn custodes adhibeas. Sic in ꝓposito nos qui continue versamur in cōfinibꝫ demonū volentiū castrum aīe nostre occupare: debemꝰ custodie christi ⁊ beate Marie nos cōmendare. ⁊ in nostris viribꝫ minime cōfidere. Nam Augꝰ. dicit ꝙ nemo a deo firmat nisi q̄ ex seipo infirmū se recognoscit Sicut legimꝰ ad hec exemplū in li. apum et speculo exēploꝝ dist. v. exē. cviij. Qdam deuotus dū in hora mortꝭ nimis cōfidēs in suis meritꝭ exultaret ꝙ secure trāsiret ad celum. Ecce in agone cepit flere. Interrogatꝰ respōdit ꝙ scꝫ btā virgo sibi apparuit ⁊ admonuit ꝙ fiduciam spei cū moderamine timoris haberet. ⁊ sic deberet vltimū diē excipe. Et sic cōpūctꝰ: a fratribꝫ astantibꝫ orationē petiuit vt hec noxa sibi dimitteret a deo. De hoc miraculo habet ser. de tpe. xxvj. G. post pēth. Rogemꝰ g dn̄m Jesum vt det nobis ⁊c̄.

Dn̄ica. ij. q̄dragesime in mane Sermo xiij. de ꝯtritiōe. Et aduertēdū ꝙ fm ordinariū curie romanū i hac dn̄ica legit euāgeliū diei hesterni. i. sabbati qd est de trāſfiguratione xp̄i. Sed in ecclesijs secularium sacerdotū legit euāgeliū p̄cedētis qnte ferie scꝫ de mliere chananea. Ideo thema pōt de vtroq̄ p̄dictoꝝ euangelioꝝ accipi sicut placuerit p̄dicatori.

Accessit Jesus et tetigit eos: dixitq̄ eis. Surgite nolite timere ⁊c̄. Math. xvij. et in euāgelio hodierno. Sicut docet Bern. dn̄s iesus qd semel et in vno loco corpaliter fecit hoc spūaliter q̄tidie ad salutē nostrā p grām facere non desistit. Sicut g in trāffiguratiōe ex voce patris celestis territos ⁊ ꝓstratos nō deseruit in timore sed pie ad eos accessit ⁊ etiā tetigit manu ac ꝯfortauit di. Surgite nolite timere. q. d. nō est timendū vobis. quia ego salus eterna sum vobiscū. Sic spūaliter benignꝰ iesus ⁊ nūc accedit ad cor peccatoris qn. s. ad vocē dei inuitātis ꝯuertitur ⁊ ad penitendū ꝓsternit corā iesu veniam petendo ⁊ se humiliando. Nam teste Esa. lvij. dn̄s habitans est cū ꝯtrito ⁊ humili spū vt viuificet spūm hūiliū ⁊ cor cōtritoꝝ. Hec ibi O vere mira xp̄i hec dilectio. Itē xp̄s dn̄s iesus nō solū accedit ad peccatorē sed etiā manu miscdie illū tāgit adiuuādo vt surgat a pctis: ⁊ cōfortando sua ꝓmissione vt nō timeat. qꝛ vere penitentibꝫ ꝓmisit xp̄s regna celoꝝ Mat. iiij. O g charissimi audiamus qd dicit euangeliū. s. Accessit iesus ⁊c̄.

Item ex euangelio alio thema accipe Miserere mei dn̄e fili dauid filia mea male a demonio vexat Math. xv. ⁊ in euāgelio. In qbꝫ verbis nos exemplo huiꝰ mulieris chananee docemur quō pctōr ꝯtritus debeat miscdiam dei inuocare. qꝛ primo ꝯsiderādo ⁊ allegādo xp̄i diuinā misericordiā magnā: cui ꝓpriū est misereri fm Ber. iō dic Miserere mei dn̄e. s. deꝰ. Scdo allegādo vl ꝯfitēdo xp̄i icarnatōē vl hūanatiōē. iō addit. fili dauid. Tercio pctōꝝ suoꝝ ꝯfessionē verā. iō addit. filia mea a demonio vexat. fm Rabanū hoc est: conscientia peccato grauat. Hec ex euāgelio qd legit hodie in ecclesijs seculariū.

Itaq̄ postq̄ egimꝰ de pnīa in generali Jam agendū restat de eiꝰ prima pte q̄ est contritio. de qua tria mysteria declarabimus p hoc sermone.

¶ Primū dr realis notificatiōis.

¶ Scdm dr regularis modificationis.

Terciū dr ſalutaris reiterationis.

Q Circa primum de reali notificatione Notandū ꝙ valde neceſſariuꝫ eſt nobis hoc noſſe qd ſit realiter vera cōtritio. quia ipſa eſt ps pma pnie: q ſi nō valuerit nil valebūt pnie cetere ptes. ſcꝫ confeſſio ⁊ ſatiſfactio. Sicut ſi alicui⁹ ſtructure fundamentū male fuerit iactū nil valebit ſupedificata in eo ſtructura. ſed corruet. Vñ mgr in. iiij. diſt. xvj. c. j. dicit. In pfectione pnie tria ſunt ꝯſideranda. ſ. Contritio cordis vel cōpunctio. Cōfeſſio oris. Satiſfactio opis. Hec eſt inqt fructifera pnia vt ſicut trib⁹ modis deuꝫ offendim⁹ corde: ore: ⁊ ope. ita trib⁹ modis ſatiſfaciamus. Hec mgr ibi. Quapropt diſcam⁹ agnoſcere quid ſit realiter cōtritio. Ad qd rñdet ſm Bonauen. diſt. xvj. li. iiij. et Rich. ac Tho. e. li. iiij. diſt. xvij. art. j. q. j. Et ꝯcordit alios doc. ꝙ Contritio eſt dolor volūtarie aſſumptus p pctis cū ꝓpoſito confitendi ⁊ ſatiſfaciēdi. Sed vt hec diffinitio magis innoteſcat ſimplicib⁹ hic querit Quare talis dolor pnialis ſcꝫ pro pctis noiat contritio. nā hoc vocabulum qre hꝫ. Ad h nota ſm eoſdē pdictos doc. vbi ſ. ꝙ ſicut in materialib⁹ durū dr illud qd nō cedit tactui p phm. iiij. metheroꝝ. Frāgi aūt dr aliqd dū diuidit in ptes magnas. Sed dr cōminui vel cōteri qñ redigit in ptes puas ⁊ minutas vt qſi annihilet. Sic methaphorice cor hominis duꝝ dr eſſe qñ diuine inſpiratōi qſi manui tāgenti non cedit. ſed obuiat. hoc eſt: duꝫ in affectu peccandi dure pmanet. Sed quādo hominis cor reſipiſcere incipit a peccatis frangi dicitur p attritionē. Qñ aūt intantū quis cōterit in ſe affectū peccati ita vt voluntas peccādi in eo pfecte ⁊ totaliter deſtruat et ab eo recedat: tunc contritio dicitur. Et ſic patet ſm Franciſcū maro. ⁊ alios ꝙ attritio differt ab ipſa contritione. quia attritio eſt dolor impfectus. et quia eſt ſine gratia gratūfaciēte. Contritio vo eſt dolor pfectus ⁊ cum gratia gratum faciente. licet contritio ⁊ attritio materialiter idem ſint. Sicut eñ lux aurore incipit mane: ſic in homine attritio: q creſcendo fit contritio quaſi lux ipa meridiei ⁊ pfecte diei. licet materialiter ſint idem. Exempli gratia. Unus magnus peccator deo inſpirante incipit ſe recognoſcere de peccatis ⁊ dolere ſed nondum habet pfectum ꝓpoſitum deſerendi peccatū: talis attritus eſt. Quando aūt talis pfecti⁹ dolet: adeo ꝙ omino vult abſtinere a pccato: confiteri: ⁊ cauſas peccatorū excidere. puta meretricē a ſe abijcere. aliena reſtituere. iram deponere ⁊ hmōi. iam contrit⁹ ē Ex qbus patet ꝙ ad verā ꝯtritionē qtuor requirunt quorum ſi vnum tm̄modo defuerit: vera contritio non erit. Primū eſt dolor preteriti peccati. Secundū eſt ꝓpoſitum de cetero cauendi. Terciū eſt ꝓpoſitum vere confitendi. Quartum eſt ꝓpoſitum iuxta poſſe ſatiſfaciendi. Et de his clarius agemus in ſequentib⁹.

R Circa ſecundum de regulari modo ꝯtritionis notande ſunt quatuor regule pcipue.

- Prima de modo nō volendi.
- Scda de modo deteſtandi.
- Tercia de modo dolendi.
- Quarta de modo ꝓpoſitū habendi.

Prima regula ꝙ hō ꝯtrit⁹ vere: debet velle pctm̄ nō feciſſe. ⁊ ꝙ fecit diſplicere. vt ponit ſm Scotū ⁊ doc. Sed di. Quomō poteſt homini diſplicere ⁊ nolle qd iam pteritū eſt: cum illud non poteſt nō eſſe. nā pteritum non eſſe pteritū implicat ꝯtradictionē ſm phm. ij. Periher. Stultū eñ eſt nolle quod nō poteſt non eſſe. Sed ad hoc reſpondet ſm Tho. in. iiij. di. xiiij. ar. j. q. vj. in ſolutione argumenti. Q ꝯuis voluntas completa in ipſo penitente non ſit abſolute de impoſſibili. eſt tñ de ipſo et debet fieri volūtas ꝯditionata. Vellem⁹ eñ ſi eſſet poſſibile ꝙ hoc nō fuiſſet. ⁊ hoc ſufficit. Hec ibi. Secūda regula. ꝙ homini cōtrito vere: ſi nō poteſt dolere de h quod fecit: ſufficit deteſtari ꝙ illud inordinate ꝯtra legem dei fecit ⁊ offendit. S

Nam Querere poſſes. Quō hō q non poteſt peccatum dolere eo ꝙ exinde vtilitatem habuit vel ꝯſecut⁹ eſt poſſit eſſe in ſtatu ſalutꝭ. Exempli grā. Ideo nō dolet qa ex adulterio filiū generauit q magn⁹ et potens vel ſciētific⁹ p tota puincia vel ec-

cleſia poſtea vtilis effectus eſt. Ul'ſi q̄s ex rapina ditatus eſt q̄ſtum faciēdo p̱ rapta bona ⁊ iam reſtituere pōt ⁊ ſe ac ſuos ſuſtentare. ⁊ nō dolet ꝙ rapuerat: qm̄ ex hoc ditatus eſt. Rn̄det̃ ſm Hen. de Gandauo in q̄dlibeto. Q, circa pctm̄ pn̄t cōſiderari tria. Primo ſub̄a actus peccati. Secundo aliq̇d bonū q̇d euenit ex pctō. puta filiū generauit ex adulterio vt dictū eſt. et hmōi. Tercio inordinatio actus ipſi⁹. ſ. ꝙ ꝯtra legem dei factū eſt tale. Homo autē tenet̃ dolere ſolū de inordinatōe actus eo ꝙ deum offendit ꝯtra eius legem faciēdo Ideoq̃ licet homo nō poſſit dolere de delectatione quā habuit in actu peccati vel de ſubſtantia illius actus. aut etiā de bono ſecuto puta de filio generato et hmōi. Nihilomin⁹ talis pōt ſaluari ſi doleat ꝙ talem delectationē ⁊ filiū ſeu aliā vtilitatē habuit ex inordinato modo et cum offenſa dei. Et hoc dolere ſufficit ad ꝯtritionez ſaluificam. Tercia regl'a. ꝙ ad verā cōtritionē non neceſſario requirit̃ dolor ſenſualis. ſed ſufficit dolor voluntatis. Si tn̄ cōcurrit dolor ſenſualis: meritorius eſt et multū vtilis. Ratio. q: dolor ſenſualis nō eſt in ptāte homis vt poſſit ſe excitare hō ad ſenſibiliter dolendū ⁊ plorandū. Nam vt ph'us dicit mulieres ſunt naturalit̃ ad fletum faciles. viri aūt duri. Sed de⁹ non requirit ab hoie id quod eſt impoſſibile. Nā. ff. de regul' iuris. l. Impoſſibiliū. Ad impoſſibile nemo obligat̃. Propterea ad ꝯtritionē veram qn̄ hō nō poteſt ſenſualiter dolere: ſufficit ad ſalutē dolere ſaltē intellectualiter et volūtarie. hoc eſt: velle nō feciſſe ꝯtra deum. aut ſaltez dolere de hoc ꝙ non pōt dolere ſenſibiliter flēdo. vel dolere ꝙ nō pōt ſic velle nō feciſſe. Nā vt cancellarius pariſiēſis quodam tractatu. ⁊ ſequitur eū Anthonin⁹ floreñ. aliiq̃ moderni d. Aliqn̄ inquit non tam meritoriū eſt dolere ſenſibiliter de pctīs. ſicut velle dolere ⁊ nō poſſe. Probat̃ hoc p̱ Ps̄. di. Deſiderium pauperū exaudiuit domin⁹: preparationē cordis eorū audiuit auris tua. Et ita iudicat nos deus ſm ratiōis ſupioris arbitriū voluntatem ⁊ iudiciū. ⁊ non ſm ea que nobis inuitis ⁊ cōtra nitentib⁹ ex rationis electioneq̃ nolentibus portio ſenſualis inferior aduehit. Hec ille.

Exemplum ad hec narrat̃ ꝙ q̄dam nobilis ⁊ ditiſſima mulier illegitime cōcepit ⁊ peperit ſucceſſiue tres filios q̄s fecit erudiri ⁊ facti ſunt doctores maximi: ita ꝙ p̱ eos m'lti de eccleſia ſunt illuminati. Un⁹ illoꝝ fuit theologus maximus. alius canoniſta. tercius hyſtoriarū magiſter. Cū ꝙ mulier illa ad extremā tandem horam in infirmitate pueniſſet: acceſſerunt predicti filii eius ⁊ monebant eam ad penitentiam. Illa di. Non poſſum dolere peccata illa ex quibus tanta ꝑuenit vtilitas vt tales doctores genuerim. At illi monentes eam diligenter et ſollicite induxerunt vt doleat de hoc ſaltem ꝙ non poteſt dolorem habere. Illa aſſentiens ſic deceſſit. Et tandem cuidam viro bono apparuit dicens ſe eſſe in purgatorio. ⁊ ſic de ſaluādorū numero. Quarta regula. Q, ad veritatem contritionis ſalutifere ſufficit in ꝓpoſito voluntatem non peccādi de futuro habere. Nec requirit̃ neceſſario cōtinuatio de facto pro omni futuro tempore vt non contingat a penitentia vera poſtmodū aliquādo de facto excidere. Nā vt Thomas in. iiii. diſ. xiiii. dicit. erroneum eſt dicere ꝙ non fuerit vera pnīa vel cōtritio vera qn̄ inq̇nat̃ ſequenti culpa. vel ꝙ a vera pnīa non poſſit q̄s excidere vl' pnīaz iterare. Un̄ ſufficit ad veritatē cōtritiōis hoc in ꝓpoſito hr̄e ꝙ de cetero nunq̄ velit mortalit̃ peccare dei gr̄a adiuuāte ⁊ iuxta ſuum poſſe. q̄uis neſciat ſi aliqn̄ peccabit aut licet putet ꝙ aliqn̄ peccabit. Unde et chriſtus Joh. viii. loquens adultere dep̄henſe ⁊ etiā aliis quos abſoluit: dixit. vade et ampli⁹ noli peccare. hoc eſt: habeas voluntatē vel ꝓpoſitū nō peccandi. ⁊ non dixit. non peccabis amplius. De hoc patebit clarius etiam in ſequenti articl'o. O ergo homo diſce quomodo per ꝯtritiōez ſaluari poſſis.

V Circa tercium de ſalutari reiteratione q̄rit̃ Utꝝ hō q̇ ſcit ſe ꝯſuetudinarie iteratis vicib⁹ in peccatuz futurum cadere: poſſit verā contritionē ſemꝑ quotiens vult ſibi formare ⁊ vere penitere. Rationes queſtiōis ſunt ꝓ vtraq̃ pte.

Nã poſſes arguẽdo dicere ꝙ nõ. q꞉ ꝑut ḋ
pe.di.iij.§.j. Aug⁹.c. Inanis eſt peniten-
tia (inq̄t) quam ſequens coinquinat cul-
pa. ergo videꝛ ꝙ talis non vere penitet cũ
ſciat ſe iterato peccare. quoniã ad verã pe
nitentiam requiriꝛ ꝓpoſitum non peccan
di. Sed in contrariũ eſt. quia vt ibidẽ. ſcʒ
de pe. diſt. iij. §. Hac auctoritate. Gratian⁹
dicit. ꝙ iteratã penitentiã deus non con-
temnit. et ſepiſſime iterata penitẽtia ſem-
per pctã remittunꝛ. Itẽ Chryſoſtom⁹ ibi
dem c. Talis mihi (inq̄t) crede eſt erga ho
mines pietas dei ꝙ nunq̄ ſpernit peniten
tiã ſi ei ſimpliciter ⁊ ſincere offeraꝛ. etiam
ſi ad ſummũ q̄s ꝑueniat maloꝝ ⁊ inde tñ
velit reuerti. Hec ibi. Ad hec rñdeꝛ ẜm
Rich. ſup. iiij. diſt. xiiij. q. ix. ar. ij. et Tho.
ꝯcoꝛ. alioſq̄ recolligẽdo ꝑ q̄tuoꝛ documẽ-
ta. Primũ eſt de p̄terite pnie veritate.
vicʒ ꝙ pnia quam ſequens inq̄nat culpa
nihilominus vera eſt nec ḋr inanis ꝑ Au
guſt. vbi ſ̄. ſic intelligẽdo ꝙ nõ fuerit vera
q꞉ potuit eſſe vera. Sʒ inanis ḋr: ſic itelli-
gẽdo ꝙ ꝑ pctm̄ ſeq̄ẽs moꝛtificaꝛ ⁊ reddiꝛ
inſufficiens ad vitã eternã. Et bñ ſic ḋr in
anis eo ꝙ erit ſine fructu pnie vere ꝑſeue-
rantis in grã: cuius fructus eſt vitatio ge
hẽne ⁊ adeptio glĩe. Hec patet in glo. ibi.

Secundũ documentũ de hmõi penitẽ
tie qualitate. ꝙ ſcʒ peccatoꝛ ꝯſuetudinarie
recidiuans põt iteratꝭ vicibus ſꝑ velle nõ
peccaſſe ⁊ ꝓpoſitũ habere nõ peccãdi. licʒ
putet ſe nõ impleturꝝ hoc ꝓpoſitũ ſed iterꝝ
caſurum ex fragilitate vel praua conſuetu
dine. Et hoc ſufficit ad veram contritio-
nem. ſ. habere ꝓpoſitũ. vt patuit ex ſupra
dicta regula. iiij. articulo p̄cedenti. Nã vt
Auguſtin⁹ li. retractationũ. j. caplo. xviij.
dicit. Nullus ſceleratus quantũcunq̄ peſ
ſimus q̄diu in hac vita eſt conſtitutus de
bet vel habet deſperare. quia ſemꝑ quoti
enſcunq̄ cadit põt reſurgere ad veraʒ pe-
nitentiam p̄dicto modo. O ergo dei miſe
ricoꝛdia maxima. X Tercium docu-
mentum de excuſationis falſitate. ꝙ vide-
licet illi qui ſe excuſant ꝑ ꝯſuetudinẽ dicen
tes ꝙ ideo non poſſunt veraciter penitere
quia ſciunt ſe iterum ꝓlapſuros in pecca-
tum: falſum dicunt. Primo quia neſciunt
ſi foꝛſitan moꝛiantur anteq̄ iterato pecca
bunt. ideo habeant nunc ꝓpoſitum ⁊ ſuffi
cit. Secundo quia foꝛſitan deus dabit ſi
bi virtutẽ ꝑſeuerandi vt de cetero nõ pec-
cet. ſicut multis facit ex miſcḋia de⁹. Ter
cio. quia tali occaſione nõ reſurgere fatuũ
eſt. Sicut exempli gratia. Si tu ſcires ex
certa dei reuelatione ꝙ inde tranſiens an
teq̄ ꝑuenias ad domũ tuam ter es caſu-
rus in lutum. Dum ergo p̄ma vice vel ſe
cunda cecideris ſi non vis reſurgere: eo ꝙ
adhuc habebis pluries cadere: ſtult⁹ es.
Sic ẽ in ꝓpoſito de caſu pcti. O ꝗ hõ exur
ge de fecibꝫ pcti quotienſcunq̄ cadis.

Quartũ documẽtũ de iterate ⁊ creber-
rime ꝯtritionis ſalubritate. ꝙ vicʒ multũ
valet ad ſalutẽ homini crebro cadenti: cre
bro ⁊ ſtatim ꝑ ꝯtritionẽ reſurgere. y
Ad quod docet nos Primo ſcriptura tã
ſacra q̄ canonica. Nã Hiero. ad Ruſticũ
monachũ de pe. diſt. iij. §. M, autẽ. dicit.
Septies in die cadit iuſt⁹ et reſurgit. Si
iuſtus: quõ cadit. ſi cadit: quõ iuſtus. Sʒ
iuſti vocabulum non amittit qui per pe-
nitentiam ſemꝑ reſurgit. Et nõ ſolũ ſepti
es ſed etiam ſeptuagieſſepties delinq̄n-
ti ſi cõuertaꝛ ad penitẽtiã peccata donan-
tur. Hec ille. Secundo exemplũ et ra-
tio ex lege phĩca pariter ⁊ ciuilica. Nã oĩs
homo naturaliter optaret quotienſcunq̄
occidereꝛ ſi poſſibile foꝛet ſemꝑ reuiuifica
ri ⁊ a moꝛte reſurgere. quanto magis de-
bet a moꝛte anime per veram contritiõeʒ
ſtatim reuiuificari ⁊ reſurgere. Nimiruʒ
ff. de legibꝫ. l. Ex his. in. ff. veteri gloſa q̄-
rit Utrum reſuſcitatus ſicut Lazar⁹ de-
beat rehabere poſſiones quas prius tenu
it. An fili⁹ qui ſtatim intrauit patre moꝛ-
tuo. Et videtur magis tenere cum patre.
Et bene. quia princeps qui ꝯceſſit illi p̄n
cipale ſcʒ vitam intelligiꝛ etiaʒ conceſſiſſe
acceſſoꝛia. extra de reg. iurꝭ li. vj. tex. cum
glo. Sic quem deus reſuſcitat ad vitam
gratie quotienſcunq̄ ſemper reddit ei oĩa
bona ſpiritualia et merita operum q̄ ha-
buit anteq̄ peccaſſet. Z Tercio ꝓ fi-
nali ponamus miraculum ex hyſtoꝛia. nã
Ceſarius in dyalo. narrat ꝙ quidam iu-
uenis hoꝛrenda peccata cõmiſit que confi
teri nulli ſacerdoti poterat. Sed poſt tꝑa
multa extimuit dei iudicium et compun-

ctus eſt. venitq; ad ſanctū Victorē priorē et cepit confiteri tot lacrimis ꝛ ſingultibꝫ vt loq̄ nō poſſet. iterum atq; iterū incipiēs confeſſionē loq̄ nō poterat p̄ fletu. Tunc prior dixit ei. Vade ſcribe pctā tua in cedula ꝛ defer ad me. Et fecit ſic. Iterū volens verbis ɔfiteri: defecit. ſed cedulā porrexit cū rugitu. Prior plecta cedula dixit. Non ſufficio tibi ɔſiliū dare. Sed ſi vis p̄ſentabo cedulam abbati ꝛ conſiliū req̄ram. Iuuenis licentiauit eū. Venit prior ad abbatē ꝛ narrauit ſibi ꝛ porrexit cedulam. Et ecce tota illa ſcriptura inuēta eſt fore deleta in ſignū q̄ deus dimiſerit ſibi oīa peccata. ad quod obſtupuerunt. et iuueni cedulā oſtenderūt. Illeq; ſūmo gaudio repletus deo grās egit ꝛ de cetero ſp̄ contritionē ꝛ ɔfeſſionē freq̄nter iterando bene vixit. Rogemus xp̄m ꝛc̄.

Dñica eadem poſt prandium Sermo xiiij. de contritionis ſalubris formatione et ſufficientia.

Cor cōtritū et humiliatū deus non deſpiciet. pſ. l. Hec verba dixit dauid dum peniteret de peccatis. In q̄bus oſtendit q̄ deus multū amat hominē contritū de peccatis. Ideo min⁹ dicēdo plus ſignificat p̄ figurā litote. di. Cor ɔtritū et hūiliatū. ſ. ad penitendū: de⁹ nō deſpiciet. id eſt multū diligit. A Sed q̄re hoc. Vtiq; ideo. quia per cōtritionē ſacrificatur homo ipſi deo Primo in aīa vel ſpiritu p̄ doloris interni afflictionē. ideo ibidem p̄mittit Pſ. d. Sacrificiū deo ſpiritus ɔtribulatus. Secundo in corde vbi eſt fons ſanguinis p̄ amoris ignē ꝛ ardorem. quia amore dei cōpungit̄ ꝛ punit peccatum. Tercio in oculis et capite p̄ lacrimationē. Bern̄. Lacrime penitentiū vina ſunt angelorū ꝛ ſic etiam dei illorum. Quarto in ore: gutture: ꝛ in lingua p̄ confeſſionem. Item quinto in facie p̄ ruborē erubeſcentie. Sexto in toto corp̄e p̄ oīmodam ſacrificationē. Iſtis modis chriſtus domin⁹ ſe in ſacrificiū in cruce obtulit pro nobis. ſ. in anima: corde: oculis patiendo ergo exemplo ſuo debemus ꝛ nos ꝛc̄. Vn̄ etiā in epl̄a hodierna apl̄us. ſ. Theſ. iiij. dicit. Non vocauit nos deus in imundiciam ſed in ſanctificationē in chriſto ieſu domino noſtro. quod pōt eſſe aliud thema. Propterea merito Pſ. dicit q̄ cor cōtritū deus diligit vt ſanctū ſacrificiū. Itaq; de ſacra contritione tria myſteria p̄ter p̄dicta declaremus in hoc ſermone.

Primū dicit̄ ſalubritatis.
Scd̄m dr̄ ſerioſitatis.
Terciū dr̄ ſingularitatis.

Circa primū de ſalubritate cōtritionis querit̄ Vtrū ad conſequendam ſalutē ſufficiat peccatori habere q̄ntācūq; paruam ɔtritionē. nam multi ſunt qui valde modicū dolēt de peccatꝫ ſuis B

An ergo tales ſaluentur. Rn̄det̄ ex Richar. doctorūq; dictꝫ i. iiij. diſt. xvj. ꝛ. xvij. recolligēdo. q̄ ɔtritio pōt dici modica tripliciter. Vno modo vicꝫ ſic q̄ deficit a vere ɔtritionis rōne. Et ſic potius dr̄ attritio q̄ contritio. puta quādo quis ex ſolo timore ſeruili ꝓpter euadendā penā aliquantulum dolet peccaſſe ꝛ non ex amore dei. vel quādo aliqua tm̄ peccata deteſtatur ꝛ non omnia. vel ſi omnia deteſtet̄: tamen non habet plenam voluntatem omnia cauendi in futurum. vel non vult occaſiones peccatoꝝ ꝓut tenetur euitare. videlicet meretricē quam tenet nō vult eīcere aut aliena non vult reſtituere. aut iram et odium erga ꝓximū nō vult deponere ꝛc̄. Talis contritio deficiēs vel potius attritio non ſufficit homini ad ſalutē: ſi in tali quis decedat ſtatu. ſm tamen Scotū facienti quod in ſe eſt attrito gratia infunditur virtute clauium in confeſſione. attritioq; format̄ in contritionis gratiam. qd̄ patet infra ſermone. xxvij. H. ſm Scotū in. iiij. diſ. xiiij. q. vlti. ꝛ ɔcor. Tho. in q̄dlibeto. iiij. Vnde Iohānes Gerſon cancellarius pariſienſis tractatu ſup̄ queſtione quadam facta de ſtatuto ordis Carthuſ. notat hanc doctrinā q̄ abſolutio ſacramētalis poteſt delere peccata que nōdū erāt contrita ſufficienter ſed ſolū attrita. Stat eñ q̄ confitens non ſit contritus actu ſed ſufficit attritio cum receptione abſolutio-

nis vicẽ ſacramentalis. Hec ille. Et hoc intelligendum puta quando obicem diuine gratie talis non poneret: manente fixa voluntate in pctō aliquo. Nā attritio formari in ↄtritionē ꝑ inſtructionē ↄfeſſoris in tali poſſet. vicȝ vt doleret nō ſolo timore ſeruili ⁊ de oib⁹ et ꝓponeret cauere de cetero ⁊ hmōi. Alij defect⁹ aūt poſſent ſuppleri virtute clauiū in non ponente obiceȝ gratie. Secundo modo ↄtritio dr̄ modica vel parua. ſic ꝙ vera eſt ↄtritio charitate informata ⁊ grā gratū faciente: ꝙuis modica ſit affectus deuotione. Et tal' qn̄tumcūꝙ ſit modica dūmodo ſit informata charitate in ſolo infimo etiā gradu charitatis: ſufficit ad ſalutē. quia pctō ↄtrariatur charitas ⁊ ipſa operit mltitudinē peccatoꝝ. j. Pe. iiij. Vn̄ ſi qs habet pctōꝝ diſplicentiā in volūtate cū ꝓpoſito cauendi oia de cetero mortalia: ꝙuis iſta cōtritio ſit modice deuotiōis vel qſi nulle affectionis: dūmodo anim⁹ moueat̃ ad hec ex dei dilectione pncipali⁹ ſm voluntatꝭ electionem. talis cōſequit̃ remiſſionē pctōꝝ et ſalutem. ⁊ ſi ꝑ ignem purgatorij. Tercio modo ↄtritio dr̄ ſic ꝙ parū habet de dolore ſenſuali ⁊ ↄtriſtatione. Et talis modicitas fletus vel doloris ſenſualis nō impedit rationē vere ↄtritiōis. nec reqrit̃ neceſſario. ſed eſt ad pnie ꝑfectioneȝ. vnde ſine ea eſt ſalus. Nec pōt hō ſemꝑ flere. ſed ſufficit voluntari⁹ dolor homis quē pōt ſemper habere ad gratiā dei acqrendā. ¶

Ratio eſt ſm Rich. in. iiij. di. xvij. quia deus ex ſua ineffabili miſericordia oi facienti quod in ſe eſt attrito nec obicem gratie ponenti ordinauit et ꝓmiſit ſe daturuȝ gratiā Lu. xj. Omnis qui petit accipit et q querit inuenit. Et. ij. Paral'. vlti. Tu domine ſm bonitatē tuam ꝓmiſiſti penitentiam remiſſionis peccatoruȝ. Ideoꝙ neceſſariuȝ eſt aliquo modo a deo dari gratiam gratum facientē peccatori dum facit quod in ſe eſt attritus nec ponit obiceȝ gratie. Et hoc eſt neceſſariū non neceſſitate coactionis vel imutabilitatis abſolute quia deus nulli debitor eſt. ſed neceſſitate immutabilitatis ex ꝓmiſſione liberali q̄ deus ſic ordinauit ⁊ ꝓmiſit. Exemplū ad id ponit Petrus de palude ſuper. iiij. ꝙ in ciuitate Lugdu. repertum eſt a fodientibus fundamētū cuiuſdam palatij teſtudo in qua erat vnū caput habens os linguam ⁊ labia ac dentes viua ⁊ recentia. et audierunt ab eo vocem di. Vocate epm. Illi admirantes cucurrerūt nunciantes epō. Qui veniens interrogauit qs eſſet ⁊ qd vellet. rn̄dit. Ego fui iudex legū: gētil' fui ſed virtuoſe vixi ꝓut cognoui debere. nil iniuſte iudicaui. neminē iniuſte leſi. i fine vite de omnib⁹ pctis dolui. ſed abſqꝫ fide xpi diſceſſi que ad me non ꝑuenit. propter qd deus miſericors in hoc capite animā meam reſeruauit. Nunc ergo da mihi ſacruȝ baptiſma ⁊ anima mea volabit in celum. ⁊ pro ſigno veritatis hoc caput mox rediget̃ in pulueres. Epiſcop⁹ ꝗ baptiſauit. ⁊ ſic factum eſt vt dixit. O ergo mira dei miſcdia. O pctōr chriſtiane age penitentiam.

D Circa ſecunduȝ de ſerie cōtritionis formāde Querit̃ ꝓ practica iformatiōe vtiliter Quali ſerie ⁊ modo debeat contritionem formare ſibi pctōr homo Ad qd ſm theologos doctores ſuper. iiij. Scotū ⁊ alios recolligendo reſpondet̃ ꝙ ad habendā contritionē charitate formatam ⁊ peccata mortalia delentē ac bn̄ circumſtantionatā: congruit talem ſeriem in contritione formanda tenere ſm qd ad talem veram contritionem reqruntur hec.

Primo requirit̃ examinatio ↄſcientie ⁊ diſtincta oim mortaliū recogitatio cū ſuis circumſtantijs in aliud genus vel ſpeciem trahētib⁹. Secundo ſinguloꝝ mortaliū deteſtatio ⁊ oim nolitio. Nam ſctūs Thomas in. iiij. diſt. xvij. dicit. ꝙ nō ſufficit contritio generalis. Verbigratia. Si quis dicat generaliter ſic. Ego doleo omnia peccata mea. hoc non ſufficit ꝙtū ad principiū contritionis. vt latius dicet̃ ſer. xxiiij. D. Sed oportet ꝙ ſit ſpecialis dolor ſaltem attritiōis de ſingulis de qb⁹ nōdum penituit. Tamē quo ad terminū cōtritionis qui eſt dolor gratia informatus ſufficit vna generalis deteſtatio de omnibus quia agit in ꝟtute omniū. Pro exēplo conſolatorio ad excitanduȝ Narrat̃ ꝙ quidam paſtor videns leporeȝ iacere ſub

rubo: gauiſus cogitauit capere illum ꝛ vē
dēn de ꝑcio diuitias plures ſucceſſiue ac-
quirere. ꝛ tandem ꝙ ſic diceret exclamādo
Vxor: porta de optimo vino. Ad hāc au
tem eius exclamationē lep⁹ mox aufugit.
et ſic paſtor fruſtratus eſt tali cogitatione
ſua. Unde multo magis debet homo ſol
licite pro ſe cogitare de penitentia pro ſin
gulis peccatꝭ vt ditetur celeſtibus bonis
in eterna beatitudine. E Sed quid
de illis qui non habent opportunitatem
tēporis ꝛ ſufficiētiam vt ſcꝫ poſſint de ſin-
gulis recogitare. puta in articulo accelera-
te mortis. Reſpōdetur ſm doctores moder
nos ꝛ fratrem Angelū de Clauaſ. in ſua
ſumma. Q, q̄ntum adeſt opportunitas
ꝓportionata fragilitati humane tenetur ho-
mo ſpecialiter de quolibet mortali cogita
re vt peniteat. Aliter non remittuntur pec-
cata mortalia de cōmuni lege que ſunt co
gnita. Secus de ignoratis ꝛ oblitis. Q,
ſi non adeſt opportunitas tēporis vel ſta-
tus aut hmōi. vt in bello ꝯſtitutꝭ aut gra-
ui infirmitate ꝑuentis. aut ſubito in ma-
ri vel alibi periclitantibus. vel in articulo
mortis: tunc ſufficeret generalis cōtritio
omniū peccatoꝝ. ſiue optatiua vtputa vti
nam in nullo peccaſſet. ſiue implicitū ꝓpo
ſitum confitendi ꝛ ſatiſfaciendi. hoc eſt: ꝙ
licet non actualiter ꝓponeret confiteri: ha
beret tñ diſplicentiā talem ꝙ ſi ibi cogita-
ret hoc ꝙ de his confeſſio eſt facienda face
ret ſi adeſſet tempus ꝛ copia ſacerdotis.
F Exemplū ad id legitur in ſermonib⁹
et in Speclo exemploꝝ. diſt. ix. exem. xlj.
Q, q̄dam nobilis ſceleratus quodā tem-
pore ab inimicis captus: cum ſtatim vel-
lent eum occidere dixit ad illos. Rogo ꝓ-
pter deum differte mortē ad modicū q̄uſ-
ꝙ confitear ſacerdoti. Illi noluerunt. ſed
ꝑceperunt vt ꝓſternat ſe ad decollandum
Tunc ille dixit hoc verbuꝫ. Deus tu ſcis
voluntatem meā. En animā meam virgi
nis filio chriſto cōmendo. Sicqꝫ decolla-
tus eſt. Erat aūt quidaꝫ obſeſſus a demo
ne in ciuitate: cui cū diceretur ꝙ de tā facino
roſo occiſo gaudiū magnuꝫ complices ſui
in inferno haberent Reſpōdit demō. Ne-
quaqꝫ: vnum em̄ verbū dum mori debu-
it ꝓtulit ꝓpter quod ſaluat⁹ eſt. Et ſic pa-
tet ꝓpoſitum. O ergo magna dei pietas.
Tercio ad veram ꝯtritionē formandā
req̄ritur ignorato ꝝ pctoꝝ ꝛ oblitoꝝ genera
lis contritio. Quarto ꝓpoſitū cauendi
oīm mortaliū de cetero. Quīto ꝓpoſituꝫ
confitēdi ꝛ ſatiſfaciēdi tp̄e opportūo ꝛ loco
Sexto liberi arbitrij in deū mot⁹ et in-
tentio. vt ſcꝫ oīa hec faciat ꝑncipalius ꝓpter
dei amorē. Ultimo vna vniuerſalis oīm
pctōꝝ deteſtatio. Nimirꝫ phīci dicūt ꝙ
qñ in infirmo eſt ſudor vniuerſal. i. in oib⁹
ptib⁹ corporis: ſignū eſt ꝙ talis in ꝓximo ſa-
nabitur. Sed quando vnū membrū ſudat
ꝛ aliud non ſudat ſignū eſt ꝙ nō ꝯualeſcit
Sic ſpūaliter qñ homo vniuerſalit de oi-
bus peccatis formata contritione dolet ſi
gnum eſt ſalutis eterne. Si aūt non de oī
bus ſignum eſt damnationis. O ḡ hō di
ſce conteri ꝑdicto modo.

G Circa tertium de ſingula-
ritate ꝯtritiōis queritur Utrū contritio ſin
gulariter ꝛ ſe ſola ſine cōfeſſione et ſatiſfa-
ctione ſufficiat ꝓ pcti remiſſione. De hoc
ꝑ magiſtrū in. iiij. diſt. xvij. varie adducū-
tur autoritates ꝓ ꝛ cōtra. tamē in hoc cō-
corditer dicūt oēs doc. theologi ꝛ canoni-
ſte ꝙ dūmodo homo ꝯtritus habeat vo-
luntatem cōfitendi ꝛ ſatiſfaciendi: ſtatim
in cordis contritione ante factam actu cō
feſſionē ꝛ ſatiſfactionē peccatū dimittitur.
Probatur Primo autoritate Ps. Dixi cō
fitebor aduerſum me iniuſticiā meā dño
et tu remiſiſti impietatem peccati mei. ps
xxxj. Ubi Caſſidor⁹. dixi. i. deliberaui in
corde ꝙ ꝯfitebor aduerſum me ⁊c. ꝛ tu re
miſiſti pctm̄. Sed di. Quare ḡ debeo cō
fiteri cum remiſſum ſit ante in contritiōe.
Rñdetur ꝙ ꝓpter ſatiſfaciendum precepto.
Nam deus qui ꝑcepit ꝯtritionē precepit
etiam facere confeſſionem homi dum po
teſt ꝛ ſatiſfactionem. et cum hoc ꝓpter ec-
cleſie reconciliationeꝫ que fit ꝑ abſolutio-
nem ſacramētalē ſm Scotū. Scḋo ꝓ-
batur ratione. quia vera cōtritio nō pōt eſſe
q̄ tollat pctm̄ niſi ſit cum ꝓpoſito ꝯfitendi
et ſatiſfaciendi. ſ. ſer. xiij. Q. voluntas au
tē ꝓ facto capitur. Proinde ſi q̄s in articulo
mortis non poteſt confiteri quia obmute
ſcit. vł quia non habet ſacerdotem: ſaluatur

per contritionē habendo ꝓpoſitū confiten
di. Si autem nollet confiteri ꝛ ſatiſfacere
nō eſſꝫ eius contritio ſalubris. H.
Tertio ꝓbatur exemplificatiōe. Narrat em̄
Jacobꝰ de vitriaco. ꝙ mulier quedā mor
tuo viro viduata facta ē occulte meretrix
que cū eſſet antiquata. ab amatoribꝰ con
tempta. in paupertate magna deſperata
diabolo ſe daturā iurauit ſi eam ditaret.
Tūc diabolus iniūxit ſibi ꝓmo ꝙ omnia
peccata que poſſꝫ facere nō deſiſteret. Se
cūdo ꝙ nullā miſericordiā in pauperes ex
hiberet. Tertio ꝙ nunqꝫ peniteret nec cō
fiteretur. Ditata ergo cepit hec omīa obſer
uare. Tandē cuꝫ mortis hora aduenisſet
monetur a filio ꝓprio ad penitentiā. que di
xit ſibi nil valere nec poſſe penitere: ſed cū
a filio cū lachrymis peteretur vt confiteretur.
victa illius verbis ꝛ lachrymis cepit ipſa
flendo reuelare quō confederata ſit cū di
abolo. Ad illius autē inſtantiaꝫ docentis
veniā penitentie repromiſſaꝫ. Mulier ait
Voca ſacerdotē parata ſū facere qđ hor
taris. Filio abeūte poſt ſacerdotē: ecce de
mones irruerūt ſuꝑ eam. quoꝝ timore cō
cuſſa mortua eſt in gratia contritiōis cuꝫ
ꝓpoſito ꝯfitendi anteqꝫ aduenisſꝫ ſacerdos
tunc eius filius ſibi p̄dicta peccata reue
lata ſacerdoti confeſſus eſt ꝛ magnā peni
tentiā pro matre fecit. Cunqꝫ ſeptimo an
no oraret pro ea apparuit ſibi mater gra
tias agens ꝓ liberatiōe. O ergo peniten
tia felix ꝛ benedicta. o ſacra contritio. ꝛc.
Rogemus chriſtū ꝛc.

¶ Feria ſecūda poſt dn̄icā ſecundā q̄dra
geſime Sermo decimuſquintus de contri
tiōe p̄teritoꝝ peccatoꝝ futuroꝝ ꝛ alienoꝝ.

SI nō credideritis quia ego ſum morie
mini in pctō veſtro Joh. viij.
ꝛ in euangelio hodierno. Verba ſunt ſal
uatoris noſtri. qui vt oſtenderet ꝙ graue
malū ſit eſſe in ſtatu peccati pluries repli
cauit ꝑ eadē verba ꝛ per eandē ſententiaꝫ
loquēs iudeis peccatoribꝰ. ſcꝫ ꝙ in pecca
tis morerentur. quatenꝰ omes peccatores
cognito periculo peccatoꝝ ſollicite quere
rent ſibi medicinā ſalutis ꝑ veram cōtri
tionē ꝛ penitentiā. Proinde ipe chriſtꝰ do
minus dicit. Si non credideritis ſcꝫ fide
formata ꝑ charitatē dei verā vel gratiaꝫ.
que vtiqꝫ peccatori infunditur in contritiōe.
Quia ego ſum ſcꝫ xp̄us deus tollens pec
cata hominū ꝛ ſaluans eos ꝑ paſſionem.
Moriemini i peccato. q. d. ſcḋm Origenis
expoſitionē ꝑ contrariū hortando. Si er
go creditis quia ego ſum. nō moriemini ī
peccato ſed viuetis ꝑ fidem ꝛ gratiā vere
penitētie. Et de his verbis chriſti loquitur
euangeliū. Itaqꝫ de ipa contritiōe proſe
quen̄. notemus tria myſteria p̄ter p̄dicta
in hoc ſermone.

¶ Primū de cōtritōe peccatoꝝ p̄teritoꝝ.
¶ Secūdū de emēdatōe pctōꝝ futuroꝝ.
¶ Tertiū de dolore pctōꝝ alienoꝝ.

I Circa primū de contritiōe
p̄teritoꝝ peccatoꝝ ꝓ inſtructiōe occurrūt
vtiles queſtiūcule. Prima queſtio vtrū ve
re contritus debeat dolere de peccato ori
ginali ac penarū inflictiōe. Reſpondetur ſcꝫ
Petrū de tharan. in. iiij. di. xiiij. ꝙ peniten
tia nō eſt ꝓprie niſi de aliquo actu volūta
rio. ideo nō requiritur ꝯtritio de peccato ori
ginali. quia nō eſt in nobis volūtariū pro
priū. tamē requiritur in adulto diſplicentia
cū conſiderat illud. Itē ſcḋm Tho. di. xvij.
Contritio ꝓprie nō eſt etiā de penis ſed d̄
culpis: vt patet ex contritiōis diffinitiōe
ſupra ſermone. xiij. M. Nā nec debemus
de penis confiteri vel emendare ſed pati
enter tolerare. vt ſic per eas meritū ꝛ pre
miuꝫ valeamus acquirere. verūtamen de
malis pene ſiue originalis culpe vt ſūt fa
mes: ſitis: laboris anxietas: infirmitas:
mors ꝛ hmōi: ſiue etiā de penis culpe ac
tualis vt ſunt iudiciales pene iuſte iflicte.
poteſt homo dolere nō ratiōe pene ſed ra
tione peccatoꝝ quibus demeruimꝰ tales
penas. Et ſic accipiendū eſt dictū Augu.
li. de penitētia ſcꝫ Nemo vitā eternā deſi
derat: niſi eū huius vite mortalis penite
at. Hec ille. Intelligendo ſcꝫ ꝙ de morta
litate vite que eſt quedā pena. ꝛ ſic etiā de
alijs penis debemus penitere nō ratione
ſui ſed ratione peccatoꝝ. K. Secūda
queſtio vtrū vere contritus debeat dolere

etiã de amiſſione vel ꝑuatiõe virtutis per peccatũ perdite. Reſpondet̃ ſm Tho. in iiij. di. xvij. q̃ dolor de ꝑuatõe virtutis nõ eſt de eſſentia contritiõis expſſe. Un̄ ſine tali dolore poteſt eſſe vera contritio ð peccatis. tamẽ talis dolor ꝑtinet ad ꝑncipiũ vere contritionis. ſicut aliquis mouet̃ ad dolendũ de aliquo facto ꝓpter malum qð inde ſecutũ eſt: puta dolet ſe ludũ feciſſe. quia multa ibi perdidit. Proinde bonũ eſt dolere de meritoꝝ omniũ ⁊ virtutũ ac operũ bonoꝝ a puericia acquiſitorũ perditiõe facta ꝑ peccatũ. Inſup de meritorum paſſionis chriſti ac celeſtiũ bonoꝝ ꝑpetuoꝝ ⁊ totius eccleſie orationũ ⁊ ſuffragioꝝ amiſſiõe. quia oĩa ꝑ peccatũ mortale amittunt̃ vt ꝓ tantis damnis acrius doleat de peccat ꝑ que talia ꝑdidit. Unde Aug. dicit. Penitens debet dolere etiam de hoc q̃ virtute ſe ꝑuauit. Exemplũ Coniugata debet dolere nõ ſolum q̃ adulteriũ cõmiſit: ſed etiã quia bonũ matrimonij ſcʒ fideʒ ⁊ ſacramentũ leſit ⁊ fregit ⁊ fructũ triceſimũ ꝑdidit. vidua ſimiliter de hoc q̃ peccauit ⁊ q̃ fructũ ſexageſimuʒ ꝑdidit. ⁊ virgo de hoc q̃ tantũ theſauruʒ ⁊ fructũ cẽteſimũ perdidit. O ergo pctõr o peccatrix cogita ⁊ dole de tantis dãnis.

L Circa ſecundum queritur. vtrũ contritus dolere debeat nõ ſoluʒ de ꝑteritis peccatis ſed etiã de futuris. Rñdetur ſm Tho. in iiij. di. xvij. q̃ contritio ꝑncipali actu reſpicit peccatũ ꝑterituʒ vel cõmiſſum. ſed ex conſequẽti reſpicit etiaʒ peccatũ futurũ. ⁊ hoc ꝑmo nõ quideʒ ad dolẽdũ de peccato futuro qð nonduʒ ẽ: ſʒ ad cauẽdũ ab illo. Secũdo ad pctĩ futuꝝ effectũ conſequendũ. Nã quãdoqʒ peccatũ aggrauat̃ ex effectu futuro conſequendo. Nam. xj. q. iij. ꝑcipue Greg. dicit. Tot mortibus quiſqʒ dign⁹ eſt: quot prauitatis exempla in poſteros reliquit. Et propterea Aug⁹ dicit q̃ pena arrij nondum eſt determinata. quia plures hereſim eius ſequũtur quotidie. Sic eſt ⁊ de alijs inuẽtorib⁹ hereſuʒ ⁊ nouitatũ mortaliũ pctõꝝ. Proinde vere ꝯtritus tãto pl⁹ debet dolere quanto putat q̃ plures ipm imitabũtur in tali peccato quibus ipe cauſam vel occaſionẽ dedit ſequendi. Nam ⁊ talibus in inferno totiens augetur pena accidentalis. Sic ergo dicendũ q̃ contritio ꝓprie debet fieri de peccatis ꝑteritis. tamen cũ hoc de futuris debet fieri cauendi propoſitum. ⁊ ſatiſfactio vel emendatio quantũ talis homo poteſt cohibendo: ne ſequantur ex ſuo peccato ĩ futurũ plura mala. O ergo homo chriſtiane diſce ex ꝑdictis conteri de tuis peccatis. Nam de ſimilibꝫ idẽ ẽ iudiciũ vt de huiuſmõi caſibus patebit arti. ſequenti.

M Circa tertium de contritione alienoꝝ peccatoꝝ querit̃. vtrum vere contritus debeat dolere de peccatis non ſolũ ꝓprijs: ſed ⁊ alienis? Ad qð reſpondetur ſm Tho. in. iiij. di. xvij. et alios. q̃ licʒ ꝯtritio neceſſaria nõ ſit ꝓprie loquendo niſi de peccatis ꝓprijs. nihilomin⁹ vere contritus debet de peccatis alioꝝ. ⁊ tenet̃ exhibere dolorẽ ꝑcipue in tribus caſib⁹ videlicet. Primo in caſu fraterne dilectiõis ⁊ correctiõis. quia tenemur ꝓximũ diligere ſicut noſipos. Ideoqʒ tenent̃ ꝑſertim ꝑlati ⁊ alij homies ꝓ ſuo modulo quos poſſunt a peccat cohibere vel retrahere ⁊ dolere q̃ peccãt. Claret de ecclie ꝑlatis. Itẽ de ꝑncipibus. Itẽ de iudicibus. Iteʒ de patrefamilias et hmõi qui tenent̃ dolere de increſcentibus peccatis. ⁊ corrigere vt poſſunt. Nã ca. Culpã vel facietis. lxxxvj. di. Johãnes Chryſ. ait. Culpaʒ pculdubio facient habet qui qð poteſt negligit emendare. Exempluʒ ſcripture habet̃ de hely ſummo ſacerdote. j. lib. Reg. qui ꝓ iniquitate filioꝝ dãnatus eſt vt dic Hierony. ⁊ male mortuus eſt. Secũdo in caſu date occaſionis. Nam ſcribit̃ extra de ĩiurijs ⁊ dãno dato. ca. Si culpa. Qui occaſionẽ damni dat: damnũ ſe dediſſe videtur. Sicut exempli gratia. Qui fodit foueã in publica platea in quã cadũt boues ⁊ animalia tenet̃ dominis illorũ ad reſtitutioneʒ damni Sic qui occaſioʒ damni dat ad peccandũ: ipe reus eſt animaꝝ peccantiũ. Propterea ⁊ chriſtus domin⁹ ait Matth. xviij. Ve illi ꝑ quem ſcandaluʒ venit. Unde talis peccator dans ſcandalum ⁊ occaſionẽ peccandi alijs: tenet̃ peni

tere de peccatis alio ꝑ. Exemplū de mulieribus ſe oꝛnātibus ad concupiſcentiam prauā. Item de ſacerdotibus ⁊ religioſis male vite alios ſcandaliſantibus. Itē de ſeducētib⁹ ꝟgines vel mlieres ad peccatū

N Tertio in caſu male cōicationis. Unde Pſ. oꝛat dicens. Ab alienis parce ſeruo tuo. quia ſepe quis peccat in cōmunicando alienis peccatis. ⁊ ſic tenetur conteri etiam de alienis quibus conſenſit cōmunicando. Et hoc fieri poteſt nouē modis: iuxta verſus. Iuſſio conſiliū cōſenſus palpo recurſus. Participans tacens: non obſtans nō manifeſtans. In iſtꝫ peccatis alienis contritio eſt formanda. Exemplum habemus de ſalomone. qui cuꝫ multis mulieribus peccauit. ⁊ occaſioneꝫ ac exemplū peccandi multis pꝛeſtitit. Nā ſingulis ſuis vxoꝛibus idola deoꝛum ſuorum erexit. Dicunt auteꝫ quidam doctores ꝙ ſaluatus ſit finaliter eo ꝙ penitentiam egerit. Sed Lyra dicit hoc eſſe valde dubium eo ꝙ idola non deſtruxit que erexit cum tenebatur ⁊ poterat autoꝛitate regia facere. Ideoqꝫ videtur ꝙ veram penitentiā non fecit etiam ſi penituit exterioꝛi oſtenſione. ſed reliquit in futurum occaſionem peccandi multis. O ergo ſi talis ſapiētiſſimus rex ⁊ deo acceptiſſimus antea adeo vt ſibi deus apparuerit. Si inqꝫ tantus ⁊ talis damnatus eſt ꝓpt̄ falſam penitentiam. quid fiet de miſeris cōmunibus hominibus peccatoꝛibus enoꝛmia crimina cōmittentibus. Rogem⁹ ergo chꝛiſtum vt det ⁊c̄.

Feria tertia poſt dominicam ſecundaꝫ Sermo ſedecimus de contritionis neceſſitate generali ⁊ medicamine.

Qui ſe hūiliat exaltabitur Matth. xxiij. ⁊ in euangelio hodierno. Uerba hec dixit ſaluatoꝛ noſter docens diſcipulos ſuos verbo ⁊ exemplo euitare ſuperbiam ⁊ maliciam ſcribarum ⁊ phariſeoꝛū ⁊ humilitateꝫ tenere in omnibus. quia inquit. Qui ſe exaltauerit. ſcilicet in pſenti ſuperbiendo ⁊ diuinis pꝛeceptis ſe non ſubdendo. humiliabitur. ſ. i futuro ꝑ gehenne penā. Et qui ſe humiliat. videlicet in pſenti ad veraꝫ ⁊ humilem penitentiā. exaltabitur. ſcilicet ad celeſtem gloꝛiā. Unde Bern̄. ſuper cantica ſermone. xxxv. Qui ꝓuehendus eſt ad maxima ſcilicet celeſtia bona: humilitate meretur. Idō xp̄s dicit. Qui ſe humiliat exalt. ⁊c̄. vt patet in euāgelio. Itaqꝫ de humili contritione per quā homo exaltatur in gratia ⁊ gloꝛia notemus tria myſteria ꝑ hoc ſermone.

Primū de contritionis neceſſitate.
Secūdū de obligatiōis generalitate.
Tertiū de contriti coꝛdis ſanitate.

O Circa primū de neceſſitate contritionis queritur vtrum contritio ſit ad ſalutem peccatoꝛū hominū neceſſaria. Ad quod ex doctoꝛum theologoꝛū et canoniſtarum ſententia recolligendo ponitur talis cōcluſio. videlicet ꝙ contritio vera ad ſalutem peccatoꝛuꝫ hominū adeo ē neceſſaria. ꝙ nec cōfeſſio nec abſolutio nec ſatiſfactio nec quecunqꝫ penitentie opera valent ad ſalutem ſine ipa. Et hoc pꝛobatur pꝛecipue tripliciter.

Primo autoꝛitatib⁹.
Secūdo rationibus.
Tertio exēplis ⁊ reuelationibus.

Primo inqꝫ autoꝛitatibus. Nam Pſ. dicit. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus ⁊c̄. Ubi gloſa dicit. Cōtritio coꝛdis eſt ſacrificium in quo peccata ſoluūtur. ergo ſine ea non eſt ſalus. Item ꝙ quātūcūqꝫ aſſint alia ſine coꝛdis contritione nullum peccatū dimittitur homini. Aug⁹ et Gratianus de peniten. diſt. j. §. Econtra. ⁊ ea vero teſtātur. Itē. xxiij. q. j. ca. Ubi. idem Aug⁹ dicit. ꝙ vbi charitas non eſt non poteſt eſſe iuſticia. Deniqꝫ Rom. vj. Apoſtolus ait. Stipendia peccati moꝛs. gratia autē dei vita eterna. Sed qui non eſt vere contritus de peccato moꝛtali non eſt in charitate nec in gratia. et per conſequens in moꝛte peccati manet. propterea nulla ei alia opera valent ad ꝓmiū celeſte.

Secundo ꝓbatur rationibus. Nam Leo papa. xxiij. q. j. cap. Manet inqt petri priuilegiuꝫ vbicūqꝫ ex equitate fertur

iudicium. Ubi Glo. dicit. ꝙ hoc dicit̄ de ſententia qua quis ligatur quo ad deum Eſt ergo ratio talis ꝙ nunꝙ inferior iu/dex poteſt abſoluere quem ſuperior tenet ligatū. Sed in abſolutiōe deus eſt autor principalis ⁊ ſuperior iudex. ⁊ ſacerdos ē miniſter di. ⁊ ſic inferior. Cū ergo aliquis non eſt vere contritus coram deo tenetur ligatus in peccato. ergo non pōt abſolui a ſacerdote. Et ſi ſacerdos talem ſcienter abſoluat peccat. ac ille nullo modo eſt ab/ſolutus. Non eī tenet ꝓtunc ſacerdota/lis abſolutionis priuilegiū petro datum quia non ex equitate fertur iudiciū in tali caſu. Sententia eī iniuſte lata nō tenet. extra de ſentent. excom. cap. Per tuas.
Alia ratio theologica. quia ad iuſtificati onē impij requiritur vera contritio: vt te/netur pro cōmuni regula apud oēs do ctores theologos ſuper. iiij. ſententiarū. Ideo nō poteſt peccator iuſtificari. et per conſequens nec ſaluari ſine vera contritio ne etiam ſi confiteatur ⁊ operetur ſatiſfa/ctoria. Sed tamē ꝓpterea non debet deſi ſtere a confeſſione ⁊ bonis operibꝰ. quia nihilominus valent ad alia, put opera in mortali facta. ¶ Tertio ꝓbatur exē/plis ⁊ reuelationibus. Nam in ſpeculo ex emplo. diſt. ix. exem. xxx. ſcribit̄. qđ refert magiſter Jacobꝰ carthuſien. in li. de pec/catis mortalibus ꝙ romanus quidā pō/tifex fini vite appropinquans: capellano ſuo autoritatē apoſtolicam contulit: vt ſci licet abſolueret ſe plenaria remiſſione. ſic ſolet fieri in anno iubileo. capellanus pa/pā abſoluit ⁊ ſic obijt. nō multo poſt mor/tem ipi capellano papa apparuit triſtis ⁊ dixit ſe eterne morti adiudicatū. Ille in/terrogauit. Quare: cū plenaria autoritate te abſoluerim. Reſpondit. quia ſūmus iu dex abſolutionē illam non habuit ratam. Hoc ideo. quia vere contritus non fui. et ſic diſparuit. ergo patet ⁊c̄. Item ſimile narratur etiā de quodam fratre apoſtoli ci abſoluto. Propterea narrat̄ etiā ꝙ qui/dam cardinalis pape charus cum morti appropinquaſſet papa eidem abſolutio/nem plenariā liberaliter obtulit. Cui ille ait. Sanctiſſime pater da potius mihi cō tritionē ſi potes. O ergo ſancta ⁊ virtu/oſa contritio vtinam te peccatores agno/ſcerent.

Q Circa ſecundum de obliga/tione generali querit̄. vtrum generalit̄ ob liget̄ neceſſario oīs peccator homo ad contritionē vt conſequat̄ peccati remiſſi/onē. Ad qđ reſpondet Scotus ſuper. iiij di. xiiij. q. j. ꝙ quāuis deus poſſet remittere peccatum ſine omni actu hominis illius cui remittit. ſicut facit ſanctificatis in vte/ro remittēdo peccatū originale ſine ſacra/mento. Deniꝗ poſſet etiā remittere pec/cata homini ꝑ aliquē feruentē motū dile/ctiōis in deum abſꝗ actu contritiōis ſub ꝓpria ratione: vtpote in actu feruoris ad martyriū ſtatim ſuſtinendū: vbi forte nō eſſet cogitatio de aliquo peccato mortali prius cōmiſſo. Nam talis ſaluaret̄. Qđ ꝓ bat idem Scotus ſic. quia inquit nullus excludit̄ a regno celorū qui facit illud qđ ſimpliciter eſt neceſſariū. ſed poſſibile ē ali quē vſꝗ ad inſtans. A. exiſtentē in pecca/to mortali. ab inſtanti. A. hoc ē ab iſto pū cto hore neceſſitari tā vehementer ad to to corde inſiſtendū circa actꝰ martyrij di/ſtrahentes a cogitatione de peccato com miſſo: vtpote ſtatim expoſito martyrio ar tiſſimo. Verbi gratia ꝑcipitando repen/te in ignem vel in aquā ſubmergendo et hmōi. Sed quādo deus ſic remitteret ta li peccata mortalia: hoc faceret ex ſpeciali lege ⁊ nō lege cōmuni regulariter. Regu lariter eī dicit̄ hoc fieri qđ fit ſm̄ reglas determinatas a ſapientia diuina. R
Quarum inquit hec eſt vna ſcilicet gene ralis regula ꝙ peccatū cōmiſſum non de leatur ſine diſplicentia de peccato cōmiſ/ſo. ⁊ hoc fit per verā cōtritionē. Hec Sco tus. Sed di. Quare ſic ordinaſſe con/gruit. Reſpondet idem Scotus ibidem ꝙ rationabile multū hoc apparet vt ſicut peccatū auertit a fine: hoc eſt a deo ⁊ con/uertit hominē ad creaturam: ita rationa/bile eſt ꝙ non deleatur peccatū niſi ꝑ mo/tum oppoſitū. ſcꝫ auertendo a creatura vl̄ peccato ⁊ cōuertendo ad deū. Hec Sco/tus. O ergo pctōr ꝯuertere ad deū ꝑ ꝯtritio nē. Ex his claret ꝙ bn̄dictꝰ deꝰ de cōmu ni lege ſic ſtatuit ⁊ obligauit hoīes. vt nō

remittant̄ eis peccata niſi ꝑ ꝯtritionē ve/
ram generaliter quo ad omnes adultos ⁊
ſane mentis vel rationis cōpotes: de pec
catis memorari valentes. Itaqꝫ ab hac
generali obligatione excipiunt̄ tria gene/
ra hoīm. Primo pueri nondū dolicapa
ces. ⁊ ſimil'r adulti vſu rōnis carentes. vt
fatui ⁊ amentes quos ignorantia inuinci
bilis excuſat ſicut a pctō ita et a cōtritiōis
obligatione. xv. q. j. c. Si qs inſaniens.
Scdo excipiunt̄: pctā aliq̄ omnino ob/
liuioni tradentes nec recordari potentes
Nā ad impoſſibile nemo obligat̄. Si ta/
mē aliqn̄ in memoriā veniāt tenet̄. Ter
cio pctō mortali actuali ꝑ dei grām caren
tes. Nam de veniali nō eſt neceſſaria ſpe/
cialis ꝯtritio. ſed ſufficit generalis et ipli/
cita. tamē de venialibꝫ ꝯteri ſpecialiter eſt
ꝑfectionis. vt legimus de ſctō Auguſtino
⁊ Franciſco ⁊c. qui etiam de minimis con
fitebant̄ cum dolore.

S Circa tercium de ſanitate
vel medela cōtritionis ſiue cōtriti cordis
Aduertendū q̄ anie hūane vel cordis me
dela in ſcriptura ſup oīa attribuit̄ contri/
tioni. Vn̄ in veteri teſtamēto Eſa. lxj. chri
ſtus dei filius dicit ſic. Spūs dn̄i ſup me
ſm Lyrā humanitas xp̄i dicit hec. ſequit̄
ad annunciandū miſit me: vt mederer cō/
tritis corde. Hec ibi. Vn̄ ſi q̄rat̄ Que ē
medicina in toto mūdo ꝑoptima. Rn̄det
Augꝰ li. de pnia. di. Nil eſt qd̄ medicamē
tū pnie ꝑcellere poſſit. nā ſine ea nil valent
oīa alia. Ipſa aūt ſola valet ad eterna cō/
ſequenda vite ꝑmia. Reuera ſi tot legeren
tur miſſe q̄t ſunt celi ſtelle et maris arene:
non ꝓdeſſent hoī exiſtenti ſine vera cōtri/
tione ⁊ pnia. Proinde q̄ri pōt. Quare
ſcriptura potiꝰ attribuit ꝯtritiōi medelā
aīe. Rn̄det̄ q̄ ꝑmo ſm Lyrā ibidē. q2 con
tritio habet ſanare oīa conſcientie vulne/
ra. Scdo q2 ipſa eſt q̄ſi confectio amara
abſinthiatica de q̄ Dyaſcorides dic̄ q̄ cō
fectio facta arte apothecarioꝝ de abſin/
thio cū zucaro valet ꝑcipue ad q̄tuor. Pri
mo epati ⁊ interioribꝫ viſceribꝫ ſubuenit.
Scdo ſtomachū ꝯfortat. Tercio appeti/
tū excitat. Quarto ebrietati reſiſtit. Hec
ille. Spūaliter abſinthiū ſignificat contri
tionem amarā que ſi cōficiat̄ cum zucaro
diuini amoris dulciſſimi: ſubuēit Primo
interioribꝫ. i. affectionibꝫ deuotis. Scdo
cōfortat ſtomachū aīe in ſuſcipiendo ver/
bo dei. Tercio excitat appetitū aīe ad de/
ſideriū celeſtium. Quarto reſiſtit ebrieta/
ti. ſ. mundialiū bonoꝝ cupiditati. O ergo
chariſſimi hanc medicinā ſalubrē accipi/
te. Rogemus g̃ xp̄m ⁊c.

Feria quarta poſt dn̄icam. ij. Sermo
xvij. de contritione lacrimoſa ⁊ eius virtu
oſitate.

Filius homi
nis tradet̄ ꝑncipibꝫ ſacerdotuꝫ
et ſcribis ⁊ cōdemnabunt eum
morte Math. xx. et in euangelio hodier/
no. Sicut Rabanus ſup hoc euāgelio di
cit. Dn̄s ieſus idcirco in hoc mūdo nolu/
it ꝓſperari ſed grauia pati vt oñderet no/
bis viā pnie: quatinꝰ nos q̄ ꝑ delectatio/
nē culpe cecidimus ſciremus cū qua ama
ritudine redire. ſ. ad patriā celeſtē debea/
mus. Propterea xp̄s ipſe dn̄s voluit con/
demnari morte vt nos ꝑ pniā diſceremꝰ
euadere dānationē eterne mortis. et nos
mortui pctīs viuere xp̄o. Itē tradi voluit
xp̄s ad illudēdū: vt exemplo ſui tradamꝰ
nos ad ꝯtemptum mundanoꝝ: nec cure
mus illuſiones hoīm. Item flagellari vo
luit ⁊ crucifigi: vt nos exemplo eiꝰ corpus
flagellemus in pnie auſteritatibus: ⁊ vicia
ac ꝯcupiſcentias crucifigamꝰ in nob̄ Gal.
v. Qui xp̄i ſunt carnē ſuā crucifixerūt cuꝫ
vicijs ⁊ ꝯcupiſcentijs. Vn̄ ⁊ diſcipul' ſuis
xp̄s dn̄s paſſiones iſtas ꝑdixit. Et cū mr̄
filioꝝ zebedei ꝓ filijs gl'iam regni peteret
de hmōi ſequela illos interrogauit dicēs.
Poteſtis bibere calicē quē ego bibiturus
ſum. Et tandē hūilitatē docuit eſſe neceſ/
ſariā ad ꝯſequendū regnū celeſte ſuo exē/
plo. vt patet i euāgelio. Itaqꝫ de pniali
ꝯtritione q̄ debemꝰ xp̄m dn̄m ꝓ nob̄ paſ/
ſum ⁊ mortuū imitari tria myſteria (ꝑter
ꝑmiſſa) in hoc ſermone declaremus.

Primū de intellectuali dolore.
Secundū de ſenſuali lacrimatione.
Terciū de lacrimali ꝑpōderatione.

T Circa primū de intellectuali doloꝛe ſiue voluntario vel coꝛdiali queriť. quale dolorē exigit vel requirit deus in vere contrito peccatoꝛe ꝑ peccatoꝝ remiſſione. Ad qđ reſpondeť ſm̄ Richard. et Petruz đ Tharan. ſup .iiij. di. xvij. ꝙ duplex eſt doloꝛ de peccatis. Unus eſt intellectualis ſiue rōnis doloꝛ quādo homo ex electiōe deliberata peccatū deteſtať: ita ꝙ nolit peccaſſe ⁊ velit nunꝗ̄ de cetero moꝛtaliter peccare. ⁊ talez doloꝛē deus exigit neceſſario in vere contrito vt iam pluribus alijs ſermonibus etiā tactū eſt. Alius eſt doloꝛ ſenſualis qui ſcꝫ excitatur ex p̄dicto doloꝛe intellectuali. quando videlicet homo intantū dolet de peccatis ꝙ ſenſibiliter eius coꝛ amaricať vel etiā ad fletuz cōpungiť. Et de hmōi doloꝛe tria documenta tradunť. Primū eſt. ꝙ ſenſualiter dolere de peccatis nō requiriť neceſſario in cōtritiōe. quia ſine hmōi doloꝛe ſufficit intellectualis doloꝛ ꝑ peccati remiſſiōe. Ratio huius eſt. quia generalis regula iuris dictat. ⁊ eſt dictū Chryſ. qđ poniť extra de regu. iuris. c. j. Omnis res ꝑ quaſcūqꝫ cauſas naſciť: ꝑ eaſdē diſſoluiť. ſed peccatū oē ſufficiēter ꝑ actū ſolius volūtatis pōt naſci. ergo ſufficiēter etiā ꝑ ſoluz voluntatis actū contrariū poteſt tolli: hoc eſt ꝑ diſplicentiā ⁊ doloꝛē ratiōis ꝗ̄tuz eſt ex ꝑte noſtra. ⁊ ſic concurrēte p̄ncipalius gratia dī peccatū dimittiť. Secūdū documentū ꝙ hō quādo nō poteſt de peccatis ſenſibiliter dolere nō debet ex hoc timere quaſi non dimittereť ſibi peccatū. ſi tamē habeat doloꝛē in voluntate. Nā miſericoꝛs deus nō requirit ab hoīe plus ꝗ̄ pōt. Tertiū. ꝙ hō quādo poteſt etiā ſenſibilē doloꝛem de peccatis habere multū debet đ h̄ deo gratias agere. quia hoc eſt ſūme vtile ⁊ ſignū penitētie ꝑfecte vt patebit arti. ſe.

V Circa ſecundum de lachꝛymis contritiōis notandū eſt. ꝙ lachꝛymarū effuſio in contritiōe eſt mirabilis ⁊ indicibilis virtutis ⁊ potētie. Un̄ eā habere ē ſumme vtile. Et hoc declarať ſic. Nā ſi querať. que ſunt in toto mūdo ſup omnia foꝛtiſſima vł potētiſſima. Ad id reſpōdet magnus Albertus ſup Miſſus ē ꝑbando ex ſcꝑturis ꝙ p̄cipua foꝛtiſſima ſūt tria. Primū ē moꝛs que oīa moꝛtalia p̄mit ⁊ moꝛdet ac necat. ij. Regꝫ. xiiij. Oēs moꝛiemur. ⁊ quaſi aque dilabi. in terraz. Un̄ Aug⁹ in yponoſticon. reſponſiōe. j. dicit ꝙ moꝛs hoc vocabuluz accepit eo ꝙ moꝛſu venenoſi ſerpentis. i. diaboli in homines introducta oēs moꝛdeat taz potentes reges ꝗ̄ oēs alios. Secūdū foꝛtiſſimū eſt diabolus. Job. xlj. Nō eſt poteſtas que competur ei ſuper terrā. ⁊ loqͥtur de diabolo. Tertiū ſup oīa p̄dicta ē deus qui eſt oīpotens. Sed deus benedictus tantā virtutē dedit lachꝛymis vere contritiōis vt vincere poſſit oīa hec foꝛtiſſima. X Primo nāqꝫ lachꝛyme vincūt moꝛtē triplicē Unā moꝛtē coꝛꝑalē vt patet in Ezechia rege q̄ lachꝛymis meruit moꝛtis dilationē ⁊ vite ꝓlongationē annis. xv. vt patet Eſa. xxxviij. Aliā moꝛtē ſp̄ualē vincūt q2 aīas viuificāt. Ezech. xviij. Si impius egerit penitentiā de oībus iniq̄tatibus que fecit vita viuet ⁊ nō moꝛieť. Tertiā moꝛtē gehennalē vincunt lachꝛyme q2 eternā penā gehenne ꝑ pctīs debitā aut oīno extinguūt aut in penaz tꝑalem: id eſt purgatoꝛiā cōmutant. Unde Bern̄. dicit. O quāta vis ꝯſiſtit in peccatoꝝ lachꝛymis que oēm abluūt culpaz ⁊ extinguūt gehennā. Secūdo lachꝛyme vincūt diabolū. Un̄ Chryſ. Sicꝫ aq̄ calida expellit canem a coq̄na: ita calide lachꝛyme contritiōis expellūt diaboluz ab aīa. Exemplū habemus in magdalena que ꝑ lachꝛymas ꝓmeruit vt xp̄us ab ea eijceret ſeptez demonia. Tertio lachꝛyme vincūt oīpotentē deuz qđ eſt valde mirabile. ⁊ hoc intantū vt etiā ſententiaz latam īmutare faciant. ſicut patet in rege Ezechia ſup̄ ⁊ in niniuitis. Item lachꝛyme vincūt deū in tantū vt quicquid poſtulať impetret. Un̄ Chryſ. Nemo aliquando ad deū flens acceſſit qui nō accepit qđ poſtulauit. Hec ille. Propterea Bern̄. exclaman̄. dicit. O felix penitētie lachꝛyma tuū eſt regnū: tua eſt potentia. tu ante iudicē intrare nō vereris: quicq̄d petierꝭ impetrabis. tu accuſantibꝫ (etiā demonib⁹) ſilentiū imponis. Quid plura dicā de te o ſacra lachꝛyma: tu vincis deū inuinci

bilem ꝛ ligas omīpotentē inclinans dī filiū ꝛ ꝟginis natū ad fedū peccatorē. Hec Bern. De lachrymaꝝ valore plura ſmone. xxij. ꝑ totū.

y Circa tertium de preponderatione lachrymaꝝ inquirenduꝫ eſt quales lachryme ꝑponderanť. ꝛ ꝑ ceteris meliores fore reputanť. Ad qđ reſpondetur ꝙ ſm ſanctū Uincentiū de valeñ. in ſermōe Alioſcꝫ. Gradus valoris lachrymarū ſic aſſignanť quo ad meritū ꝛ ꝑmiū homis. Primo ꝙ lachryme ſūt in ꝑmo gradu bone de tēporali miſeria ꝓximi vel corporali afflictiōe: puta de morte patris vel matris aut fratris vel amici. qui poteſt eē meritorius conformādo ſe diuine voluntati. ꝓſertim ſi talis dolor ē ex amore dī ꝑncipalius ꝛ recta intentiōe. Secūdo lachryme meliores ſunt ex cordiali compūctione. de quibus Pš. Exitus aquarū deduxerunt oculi mei quia nō cuſtodierūt legē tuam. Iſte dicunť meliores. quia lauant animā ad perpetuā ſalutē conſequendā. ꝛ ipi homini peccatori ſunt vtiliſſime. Tertio lachryme optime ſunt ex ſpirituali deuotione videlicet ſi qs defleuit peccata ſua iam dulciter paſſionē chriſti contemplādo deplorat ex cōpaſſione. ſicut legimus de ſancto franciſco qui iugiter chriſtū dominuꝫ crucifixū quaſi oculis ꝑn̄tē cerneret mente: lachrymabať. z Ultimo lachryme ſūt ex pietate ꝓcedentes pro animaruꝫ zelo ꝛ ſaluatiōe. Proinde Bern. ſup Cantica ſermone. xj. et. xij. dicit. Bonū eſt contritiōis vnguentū. qđ de recordatiōe peccatoꝝ conficiť: mittiturcꝫ in pedes domini (ſcꝫ ꝑ magdalenā) quia cor contrituꝫ et humiliatū deus nō deſpiciet. Longe aūt melius eſt vnguentū deuotionis factum de recordatiōe beneficiorū dei. qđ ꝛ capiti idoneū reputať de quo diciť. ſacrificiū laudis honorificabit me. Porro vtrūcꝫ vincit vnctio pietatis ꝗ̄ de reſpectu miſeriaꝝ accipiť. Hec Bern. li. originaliū. ꝛ intelligendū eſt potiſſime de aīe miſerijs periculoſis. z Exēplū de ſancto ladiſlao rege noſtro de quo legiť ꝙ peccata populi maximis ꝛ mltꝭ lachrymis plāxit adeo vt lachrymis etiā lapides duros cauaret.

Narrať etiā ꝙ dum quidā doctor ſanctus expelleret demoneꝫ de quodā obſeſſo. Demon queſiuit ꝗ̄ eſſet optima aqua ſuper om̄es aquas mūdi. Cuncꝫ doctor ille diceret de aqua benedicta ꝛ de aq̄ baptiſmi. Demon irridebat. Adhuc eſt alia aqua melior his. Unde doctor ille dixit dē aqua que ex latere chriſti fluxit in cruce. et de aqua que immiſceť vino in calice eo ꝙ tranſit in ſanguineꝫ chriſti. Demon dixit ꝙ adhuc ꝑ his aqua hominibus vtilior. ſcꝫ que fluit ſurſum a ſuo fonte. Qđ cum non intelligeret doctor ille adiurauit illū per crucifixū dicere nudam veritatē. Tūc reſpondit. aqua ſuper om̄ia optima eſt lachrymarū fluentiū de cordis fonte contriti ſurſum in oculos. Sine em̄ iſta alie paruuꝫ valent: hoc eſt ſine contritiōe vera ꝛc. Rogemus ergo dn̄m vt ꝛc.

Feria quinta poſt dominicā ſecundam

Sermo decimuſoctau⁹ de remiſſione peccatoꝝ per contritionē. ꝛ de erroribus circa hoc refutandis.

SI quis ex mortuis ierit ad eos penitentiā agent Luc. xvj. ꝛ in euāgelio hodierno. In hoc ſacro euangelio dn̄s ieſus ponit terribilē parabolā. vel ſm aliquos narrat factam hiſtoriā de dānatiōe diuitis epulonis qui lazaro pauperi micas panis negauit. ꝛ cuꝫ eſſet poſt mortē in tormentis petiuit guttā aque ꝓ refrigerio ꝛ nō obtinuit. Item petiuit vt lazarus mitteref ad ſuos fratres quincꝫ ī hac vita vt moneret illos ad penitentiam ne dānarenť diceñ. verba iſti⁹ thematꝭ ꝑmiſſi. Si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiā agent. Et Abraā reſpondit. Si moyſen ꝛ ꝓphetas nō audiunt: necꝫ ſi qs ex mortuis reſurrexerit credent. Et hͦ patuit de iudeis ꝑ effectū. quia lazaro reſurgenti nō crediderunt: ſed eū interficere voluerunt Joh. xij. Et nos ergo chariſſimi agamus penitentiā ne cuꝫ illo diuite dānemur ꝛ torqueamur ꝑpetuo vt dicitur in euangelio. Itacꝫ de cōtritōe adhuc tria myſteria declarabimus.

Primū de peccatoꝝ remiſſiōe.
Secundū de erroꝝ refutatiōe.
Tertiū ꝺ penitētie poſt mortē dilatōe.

A Circa primū de remiſſione peccati ꝑ contritionē querit̄. vtruʒ poſſit eſſe peccatū tam graue ⁊ totiens iteratuʒ ꝙ ꝑ contritionē nō remittat̄. Ad qꝺ poſſʒ argui ſic. quia poteſt homo maxima peccata quaſi innumerabiliter facere ⁊ iterare q̄tidie tota ſua vita vt poſſit cū Ps̄. dicere. Peccaui ſup nūerū arene marꝫ. Mirū ḡ videt̄ ꝙ ꝑ ꝯtritionē oīa ⁊ tā innūerabilia a deo dimittant̄. Sed ad hec rn̄detur ꝑ cōcluſionē ꝙ nullū poteſt eſſe peccatū tā graue ⁊ tā multipliciter iteratuʒ a pͥncipio mūdi quotidie vſqʒ ad finē q̄n ꝑ verā cōtritionēʒ homi remittat̄. Et ꝓbat̄

Primo autoritate.
Secūdo ratiōe.
Tertio exemplificatiōe.

Primo inqʒ autoritate. Ezech. xviij. Si impius egerit penitentiā ab omibꝫ peccatis ſuis que opatus eſt ⁊ cuſtodierit oīa p̄cepta mea ⁊c̄. oim iniquitatuʒ eius quas opatus eſt nō recordabor. Iteʒ Aug⁹. de ſūma trinitate ⁊ fide catholica ca. Firmiter. dicit. Si poſt ſuſceptionē baptiſmi qſqʒ plapſus fuerit ī peccatū ꝑ verā ſp penitētiā poterit reparari. Idē lib. j. retractationū ca. xviij. dicit. ꝙ nemini quātūcūqʒ peſſimo in hac vita cōſtituto eſt deſperandū ⁊ ſic patet. Secūdo ꝓbat̄ ratiōe. Nam ſm Bonauē. in. iiij. di. xiiij. Peſſimus eſt error ⁊ crudeliſſimus dicere ꝙ penitentia nō poſſit quotiēſcūqʒ reiterari ⁊ peccatuʒ tolli hoi in hac vita ꝯſtituto. q͛ claudit viſcera diuīe miſericordie. cuʒ ſic oēs peccatores cogeret deſꝑare. B Nā q̄re peccatū nō poſſit tolli quotiēſcūqʒ. Si dicas ꝙ ideo. q͛ hō nō poſſet de pctō ſuo penitere. ſicut ē in demonibꝫ ⁊ dānatis. hoc falſum ⁊ erroneū eſt. q͛ hō q̄diu viuit habet ſp flexibile liberꝝ arbitriū ſiue ad bonū ſiue ad malū. Et ḡ dicere ē ꝙ aliqꝺ pctm̄ ſit de quo q̄s in hac vita penitere non poſſit erroneū eſt. Tū quia tolleret̄ liberū arbitriū. Tum q͛ ꝑ hoc derogaret̄ efficacie ḡtie dei qua pōt moueri cor cuiuſcunqʒ peccatoris ad penitēdū. iuxta illud Prouer. xxj. Cor regis in manu dn̄i quocūqʒ voluerit vertet illud. Sic etiaʒ cor oīs hominis in manu dei. Item ſi dicas ꝙ peccatū frequentiſſime iteratū nō tollitur propterea quia etſi homo poſſit penitere. tamen deus dedignat̄ tam multotiēs iterata dimittere. Sed hoc eſt impoſſibile. q̄a ſic peccatū homis excederet dei miſericordiā infinitā qꝺ eſt impoſſibile. q͛ oīs creatura finite eſt menſure ſiue in malicia ſiue in bonitate. ſed deus infinite bonitatꝫ eſt ⁊ miſericordie. ſed finiti ad infinitū ꝓportio nulla. viij. phiſicoꝝ. ergo ⁊c̄. Iteʒ ſi dicas ꝙ peccatū eſt infinite malicie inq̄ꝫtuʒ eſt contra deū infinite bonitatis. penitentia autē hominis parui valoris eſt ⁊ finite bonitatis. ergo nō poteſt delere peccatum. Ad hoc dicendū eſt ſm Richarꝺ. in iiij. ꝙ q̄uis noſtre penitētie bonitas ſit finita. tn̄ virtus meriti paſſionis xp̄i ac ſanguinis ē infinita. q̄ ſcʒ xp̄s inq̄ꝫtū de⁹ ē bonitatꝫ ⁊ meriti infiniti. Virt⁹ etiā gr̄e ſpiritusſcti q̄ opat̄ in nobis verā penitētiaʒ ē infinita. Vn̄ Bern̄. dicit ꝙ vna gutta ſanguinis xp̄i ſufficeret ꝓ pctīs toti⁹ mundi. O ḡ pctōr aduerte magnitudinē miſicordie diuīe. pēſa xp̄i paſſionē ⁊ age penitentiā. Tertio ꝓbat̄ exēplificatōe. Nā a pͥncipio mūdi ſp de⁹ hoībꝫ oñdit ꝙ pcit penitētibꝫ. Primo in pͥntibꝫ pͥmis q̄s monuit ad penitētiā di. Adā vbi es: q. d. Cognoſce peccatū tuū vt parcā tibi ꝓut dic̄ Auguſti. Secūdo ī diluuio vbi paulatiʒ ⁊ nō ſubito ſuccreuerūt aq̄ vt hoīes interim peniterēt. Tertio in dauid et in manaſſe. in achab ⁊ iudeis ⁊c̄. Itē in nouo teſtamēto in magdalena: paulo ⁊ in latrone ſero penitēte. ⁊ aliȷ̄s innumerabilibus.

C Circa ſecundū de erroꝝ circa hoc refutatiōe ſciendū. ꝙ de peccatorum remiſſiōe ꝑ penitentiaʒ veram inter alios tres errores vt plurimū vertunt̄ inter ignaros ⁊ infideles. p̄ſertim quos accipiunt ex ſcripturis non ſane intellectis ⁊ huiuſmodi confutant̄ ꝑ ſanū intellectū.

Primus error ex veteri teſtamēto accipitur Amos. cap. j. vbi ſcribitur ſic. Hec dicit dominus ſuper tribus ſcelerib⁹ Damaſci. ⁊ ſuper quarto nō conuertam euʒ.

Ubi Lyra dicit hebrei dicūt ex hoc ſcʒ erronee. ꝙ ſi homo peccauerit bis vel ter eodē genere peccati eſt remiſſibile. ſed ſi quater peccauerit eodē genere peccati nō erit remiſſibile. ſed hoc eſt manifeſte cōtra ſcripturam. ⁊ ideo eſt erroneū vt patet de manaſſe rege qui nō ſolum quater ſed pluries peccatū idolatrie ⁊ homicidij incurrit. ⁊ tamē finaliter veniā obtinuit. iiij. Regū ⁊ ſic de pluribus alijs legiṫ. Propterea ad autoritatē illam dicit Hierony. de pe. di. j. cap. ſup tribus ſceleribus ſic. hoc poſſumus dicere ꝑmū peccatū ē cogitaſſe mala. Secūdū cogitatiōibus acquieuiſſe ꝑuerſis. Tertiū opere cōpleuiſſe. Quartuʒ poſt peccatū nō agere penitentiā ſcʒ vſqȝ in finē vite. Et de hoc quarto intelligitur dictū ꝓphete. ⁊ in eius gloſa dictū Hiero. ſcʒ ꝙ eadeʒ peccata cōmittenti ſcʒ quarto. nec penitentiā nec indulgentiā ſe daturuʒ deus denūciat. quia poſt mortē nō eſt locus penitentie. et ſic error iſte refutaṫ.

D Secundꝰ error ex euangelio accipitur: vbi chriſtus Matth. xij. dicit. Omne peccatū remitteṫ: ſed ſpūs blaſphemie nō remitteṫ hoībus. Iterū. Qui peccauerit cōtra ſpiritūſanctū nō remitteṫ ei neqȝ in h̃ ſeculo neqȝ in futuro ⁊c̄. Ex hoc errorem acceperūt multi quē ſequūtur huſcite ꝙ qui peccauerit contra chriſti deitatē vel contra ſpiritūſanctū nullo modo remittetur: ſed alia peccata remittunṫ. Pctā autē in ſpiritūſanctū ſunt ſex. ſcʒ obſtinatio: deſperatio: impugnatio agnite veritatis: ꝑſumptio: inuidentia fraterne gratie: et finalis impenitētia. Sed iſte error peſſimꝰ eſt ⁊ reprobaṫ ex ſententia oīm doctoꝝ. qr xp̄s dn̄s nō vult dicere ꝙ talia peccata ſic ſint irremiſſibilia negatiue: ita ꝙ nllo mō remittanṫ. quia etiā iſta penitenti in p̄ſenti vita remittunṫ: vt patet de paulo aplo. qui fuit blaſphemus cōtra chriſti deitatē ⁊ ꝑſecutor fidei: ⁊ tamē veniā cōſecutus ē. j. Timoth. j. ⁊ alijs pluribꝫ. Sed dicunṫ irremiſſibilia iſta peccata. quia difficilius remittunṫ q̄ȝ alia peccata: eo ꝙ obuiāt gr̃e ſpūſſancti. ⁊ ſic difficilius tales ꝯuertūtur ad penitentiā. Augꝰ aūt de ꝟbis dn̄i accipit peccata in ſpiritūſanctū ꝓ finali impenitentia que nō habet ſtatū remiſſiōis. De iſtis latius alio q̄drageſimali. Tertius error ex eodē chriſti verbo accipiṫ ꝙ ī futuro ſeculo poteſt homo penitere pctōrūqȝ mortaliū remiſſionē obtinere. iō xp̄s Matth. s̄. dicit. Neqȝ in futuro. q̄ſi. dī. ꝙ aliqua remittanṫ in futuro. ſed hoc ē̄ falſum patet arti. iij.

E Circa tertium ergo de penitētia poſt mortē queriṫ vtꝝ anime poſt mortem habere poſſint penitentialē doloreʒ vel contritionē. Ad qḋ rn̄deṫ ſm Alexan. de ales. Tho. Richard. in. iiij. diſt. xiiij. ⁊ alios videlicet ꝙ in contritione tria includunṫ. Primo dolor de peccatis ⁊ triſticia ⁊ hoc nō poteſt eſſe in beatis ꝓpter plenitudinē gaudij. ideo in eis nō eſt penitētia vel contritio. niſi actu quodā qui eſt gandere de peccatoꝝ remiſſiōe ⁊ opibus penitentie: ac deo gratias agere. Secundo ē forma ſcʒ dolorē informās gratia. ⁊ ſic aīe in purgatorio habent de peccatis penitētiā: hoc eſt dolorē gratie informatū. tamē dolor nō ē meritorius eo ꝙ nō ſunt in ſtatu merendi: ſed tm̄modo in ſtatu ſoluēdi penā ſm merita in carne. Nam ſi poſſent meritorie dolere: in tantū dolerēt ꝙ celerrime ſufficeret ad ſatiſfaciendū de culpa ⁊ pena totali ⁊ ſic ſtatim euolarent in celuʒ. Proinde patet ꝙ dolor penitētie ibi nō eſt meritorius: ſed tm̄modo ſatiſfactorius. ⁊ ſic dicit chriſtꝰ ꝙ in futuro fit remiſſio peccati ſcʒ in purgatorio ſm Grego. Tertio in contritōe eſt efficacia ſcʒ remiſſionis ꝑ dolorē gratia īformatū. Sed quia hmōī remiſſio nō poteſt eſſe in dānatis. Idō licet habeant dolorē penitentie Sap. v. penitētiā inquit ageñ. ⁊ ꝑ anguſtia gemeñ. ⁊ hoc ꝓpter penā quā ſuſtinent ꝓ peccatꝭ. nō ꝓpter culpā inq̄ʒtū eſt contra deuʒ. nec dolent amore dei vt placent ipm. ḡ penitentia ibi eſt ſine gratia ⁊ ſine fructu venie. O itaqȝ fatui ⁊ decepti tales q̄ in futurū differūt penitere ve eis. Sed ſapiētes hic penitendo vitā eternā acquirūt. Exēpluʒ habemus in fenice aue regia. de q̄ Areſtoteles li. aīaliū. et etiā beatus Amb. in exameron di. ꝙ ſine pare viuit vſqȝ ad quingentos annos quādoqȝ que auis cuʒ ſibi finē vite aduertit facit nidū ex lignis aro

maticꝫ.ſ.myrrhe ꝛ hmõi mľtū ſiccꝫ. ꝛ flā-
te vento calidiſſimo in eſtate illū intrat et
verberādo alaꝝ flatu accendit ꝛ incinera-
tur inter illa ardentia ligna. ex quo cinere
infra triduū quidā vermiculus naſcit᷑ q̄
paulatim plumas recipit creſcentib⁹ alis
ꝛ fit fenix auis noua. Spūaliter debet
ſic pctōꝛ in p̄ſenti ante finem vite in ligno
crucis chriſti ꝑ amorē ſe ſuccendere in coꝛ-
de. ꝛ in cinerē penitentie redigere. ꝛ ꝑ tri-
duū. i. tres ꝑtes vere penitētie. ſ. ꝯtritio-
nē: cōfeſſionē ꝛ ſatiſfactionē reuiuificari.
Rogemus ergo xp̄m ꝛc̃.

Feria ſexta poſt dñicā ſecundā Sermo decimusnonus de tp̄e obligatiōis ad conterendū de peccatis ꝛ deletōe reatus.

Auferetur a vobis regnum dei et dabit᷑ genti facienti fruct⁹ ei⁹ Math. xxj. ꝛ in euāgelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoꝛis contra iudeos obduratos. ſic ꝛ ꝯtra pctōꝛes obſtinatos penitere nolentes. Nā hanc parabolā de vinea agricolis locata. Moꝛalit᷑ exponēdo Rabanus dicit. ꝙ vinea ſignificat animā bonis opibus excolendā. Serui miſſi primo ſunt lex. Secundo Ps. Tertio ꝓphetia. Heres eſt xp̄i euangeliū. Iſti cedunt᷑: eijciunt᷑: occidunt᷑ dū ſermões illoꝝ a peccatoꝛibꝫ ꝯtēnūtur. Unde a talibus vt dicit xp̄us in themate: auferet᷑ regnū dei. ꝛ vinea dabit᷑ alijs quādo dona grē et glorie que mali ꝑdiderūt dabunt᷑ vere penitentibus. ꝛ ſic patet euangeliū. Itaqꝫ ꝺ ꝯtritiōe in qua p̄cipue ꝯſiſtit fructus acquiſitionis regni dei tria myſteria notabim⁹

Primū de ꝯtritiōis tꝑalitate.
Secundū de eius virtutis poteſtate.
Tertiū de renouatiōis exēplaritate.

F Circa primū queritur vtrū homo cōmiſſo moꝛtali peccato teneat᷑ cōteri ſtatim de facto: aut quanto tp̄e poſſit differri eius ꝯtritio. Ad qꝺ reſpōdendo ſm Alexan. de ales in. iiij. pte. Itē Petrū de paluꝺ. et Angelū de Clauaſ. alioſqꝫ recolligendo ponemus tria documēta.

Primū documentū ꝙ conteri de peccato eſt de p̄cepto affirmatiuo. Generalꝭ aūt regula eſt ꝙ p̄cepta affirmatiua obligant ſemꝑ ſed nō ad ſemꝑ niſi ſolū quādo materia occurrit ꝓ loco ꝛ tp̄e. Verbi gratia. Preceptū diligendi deū vel honoꝛādi parentes obligat quidē ſemꝑ ne ꝯtrariū faciat: ſed nō obligat ad ſemꝑ actu diligendū vel honoꝛandū niſi qñ materia occurrit practice ī caſu quo deberē actu diligere deū. ſcꝫ cū ꝯſideraꝭ deus vt diligend⁹ tūc teneoꝛ diligere. ꝛ cū deberē actu exhibere honoꝛē parētibꝫ tūc teneoꝛ. Sic etiā peccatū moꝛtale cōmiſſū licet ſit ſemper deteſtandū. qꝛ ſemꝑ debꝫ diſplicere homini pctm̄. tn̄ actu conteri vel deteſtari nō tenet᷑ quis niſi ꝓ loco ꝛ tp̄e opoꝛtunis. ſ. qñ menti occurrit practice recogitādo peccata ſua tūc tenet᷑ vt nō delectet᷑ in eis: ſꝫ deteſtetur illa. G Sed qñ ſpecialiter tenet᷑ recogitare ſecundū ad id documentū ponit᷑ ꝙ recogitare pctā et ꝯteri de eis tenet᷑ hō ſpecialiter in die feſto colēdo. quia ſm Scotū in. iiij. di. xxvij. Tēpus opoꝛtunū ad ſanctificandū ꝑ penitentiā videt᷑ eē dies dñica. iuxta illꝺ p̄ceptū Exo. xx. Memēto vt diē ſabbati ſanctifices. Et idē eſt de alijs feſtis colendis ſm canoniſtas. qꝛ nimiꝝ vt Scotus ibidē dicit. Tenet᷑ homo die dñica ex debito vacare deo vel deum recognoſcere. etſi nō tota illa die ſaltē in aliqua hoꝛa illius diei. ꝛ ꝓ tūc tenet᷑ habere actū aliquē illius p̄cepti. ſ. ad diligendū deū gratuite ꝛ ad fugiendū oppoſitū ne ſcꝫ inſit actus odij: hoc eſt pctm̄ moꝛtale. aliter peccat moꝛtaliter in hoc. qꝛ nō ſanctificat feſtū. Tertiū ergo documētū ꝙ quicūqꝫ ē in moꝛtali pctō tenet᷑ conteri ſaltē die dñico vel feſto ne peccet moꝛtaliter denuo feſtum nō ſanctificādo. ꝛ ad id tenet᷑ hoꝛa opoꝛtuna. p̄ſertim cū dꝛ miſſa. Nā ꝛ ob hoc eccľia p̄cepit cuilibet audire miſſā die feſto. ꝺ ꝯſe. di. j. Miſſas. Ex his ꝗ̄ ſequit᷑ ꝙ hō exiſtens in pctō moꝛtali quotq̄t feſta ꝛ dñicas ſine ꝯtritōe trāſigit totiēs moꝛtaliter peccat. ꝛ debet cōfiteri. O ꝗ̄ xp̄iane diſce obſeruare p̄dicta.

H Circa ſecundū de virtute ꝯtritiōis ꝛ ꝑtāte querit᷑. vtrū ꝯtritio ſit tāte ꝟtutis vt poſſit tollere totū reatū pctōrū hois: Ad qꝺ rñdet᷑ ſm Rich. ꝛ Pe. de

tharañ.ſup.iiij.di.xvij. Tho.alioſq̧ ꝑ cō-cluſionē. ꝙ ſacra ꝯtritio pōt intēdi intātū ꝙ tollat totū reatū pctōꝝ. Et h̄ pōt fieri tripliciter.

Uno mō ex ꝑte charitatis.

Alio mō ex ꝑte doloris.

Tertio mō ex ꝑte frequētatiōis.

Primo mō ex ꝑte charitatis. Nā vt dr̄.j. Pet.ca.iiij. Charitas opit multitudinē pctōꝝ. Et Prouerb.x. Uniuerſa delicta opit charitas. Proinde tāta pōt eē charitas in hoīe q̄ cauſat diſplicētiā pcti ꝙ tollat totū reatuz:ita ꝙ in morte ſtatim euolat ſine igne purgatorij. Exēplū habemꝰ in magdalena de q̄ xp̄s Luc. vij.ait. Remittunꝶ ei pctā multa qm̄ dilexit multū.

Scd̄o mō ex ꝑte doloris q̄ in ſenſitiua ꝑte tātū pōt excitari ꝙ totꝰ reatꝰ pene remittaꝶ.ſicut legimꝰ de btō frāciſco ꝙ tāto dolore deplorauit pctā adoleſcētie ſue: vt ſibi dñs reuelauerit ꝙ oīa pctā ſua ſibi forent remiſſa vſq̧ ad nouiſſimū q̄drantez.

I Sed diceres. Quid ḡ de illis qui multū intēſo dolore defleuerūt pctā adeo vt credāt illa ſibi fore remiſſa totaliꝶ. nun q̄d adhuc tenenꝶ ꝯfiteri illa ⁊ penitētiā iniūctā iplere. Rñdeꝶ ſm̄ p̄dictos docto. et Rich.di.xiiij. ꝙ nihilominꝰ reqriꝶ facienda ꝯfeſſio ⁊ penitētie iniūcte ꝓ viribꝫ ipletio. Tū ꝓpter p̄ceptū ꝯfeſſiōis. Tū vt recōcilieꝶ eccl'ie. Tū ꝓpter incertitudinē. q̄a nō ē q̄s certꝰ ꝙ ſua ꝯtritio ſit ſufficiēs ad tollendū totū reatū. Tertio mō ꝯtritio pōt eē tāta ꝙ tollat totū reatum pctōꝝ ex freq̄ntatiōe. Nā tā multꝫ vicibꝫ frequēter pōt hō ſua pctā deflere ⁊ ꝯfiteri ꝙ ſatiſfac de totali reatu ſucceſſiue. Un̄ Alexan. de ales dic̄.ꝙ ſi dolere de pctīs ē bonū.ḡ frequētiꝰ dolere ē magꝫ bonū. ⁊ ſp̄ dolere eſt optimū ⁊ btm̄.iuxta illō Matth.v. Bri q̄ lugēt qm̄ ipi ꝯſolabūꝶ. Ubi glo.dicit. Luctꝰ ꝓ pctō ꝯſolationē mereꝶ. ḡ frequētiꝰ lugere maiorē ꝯſolationē mereꝶ. Exēplū de h̄ habemꝰ in petro apl'o.q̄ cōmendaꝶ in legēda de h̄ ꝙ ſcꝫ qñ culpā negationis ad gallicantū recordabaꝶ vbertim flebat ꝯſuetudinarie adeo vt facies eiꝰ tota aduſta lachrymis videbaꝶ. Un̄ in ſinu ſꝑ ſudariū portabat q̄ crebro fluētes lachrymas tergeret. O ḡ pctōꝛ fac ſimiliter.

K Circa tertium de renouationis exēplo notandū ē. ꝙ penitētialis ꝯtritio renouat hoīem vt patet ꝑ Aug.ꝫ.ð pe. di.j.§.ea ꝟo.et.c. Tres ſūt actiōes. Ubi in glo. dr̄.ꝙ penitētia de hoīe vetuſto.i.q̄ habuit ꝑus culpe vetuſtatē. facit nouum hoīez.i.grē nouitatē habentē. Et h̄ ad p̄ſens breuiꝶ ſufficiat oñdi in exēplis.

Primo exēplo canonico.

Secūdo ſimul theologico.

Tertio philoſophico.

Primo incꝑ̄ exēplo canonico. h̄ eſt ex iure canonico accepto. Nā de pe.di.j.c. Quā obrē. Textꝰ Hiero.cū glo.ponūt exēplū de nab uchodonoſor. Itē ſcd̄o idē exēplū ē etiā theologicū in li. Dan̄.iiij.ca.ꝙ nabuchodonoſor ꝑ ſupbiā elatꝰ dei iudicio mentē vel rōnis vſum ꝑdidit. ⁊ beſtijs ac feris ſociatꝰ ē fenū vt bos comedit donec capilli ⁊ vngues in ſimilitudinē aq̄larū et auiū creſcerēt. ⁊ ſic a regia dignitate eiectꝰ fuit.ſꝫ poſtea cū penituit deū ⁊ pctm̄ ſuuz recognouit.ſenſus ei denuo reſtitutꝰ eſt:figuraq̧ faciei reuerſa ē ad eū. ⁊ ſic totꝰ renouatꝰ:in regnū ⁊ regiā magnificētiā reſtitutꝰ ē ⁊ deū laudauit. Sic ſp̄ualiꝶ pctōꝛ ꝑ pniāz ⁊ grāz renouaꝶ in aīa.mēte mutata in meliꝰ ad cognitionē ſui ⁊ dei. ⁊ ð ſtatu beſtiali fit denuo dignꝰ celeſti regno:facieſq̧ eiꝰ gratioſa in baptiſmo acq̄ſita redit eidē. L Tertio oñdiꝶ exēplo philoſophico. Nā videmꝰ. ⁊ teſtaꝶ glo.ſuper Pſ̄.xlij. Ac Oroſiꝰ ſup cātica. Ceruus ſenio grauatꝰ pilis ⁊ cornibꝫ creſcētibꝫ ſerpētē naribꝫ haurit ⁊ veneno eſtuās fontē ad bibēdū ardēꝶ deſiderat.q̄ hauſto cornua ⁊ pilos deponit vetuſtos. ⁊ viſū nouū cornuaq̧ noua ⁊ pilos renouat. Itē aq̄la dū ſenio ḡuaꝶ roſtro creſcēte cibū cape nō ꝑt. ḡuaꝶ in alis.caligaꝶ oc'lis.ꝓpterea ſꝑētes comedit q̄ꝝ venena calore coq̄t iterno.deinde aſcēdit i altū.vt ex calore aerꝫ ⁊ labore volatꝰ fortiꝰ icaleſcat. ⁊ ſic poꝛis aptis ⁊ pēnis relaxatꝫ ſubito deſcēdit in fontē immutat plumas ⁊ renouaꝶ in oc'lis. roſtrū etiā ad petrā excutit. ⁊ ſic iuueneſcit vt hec dicūt recolligēdo Amb. Piniꝰ. ⁊ glo.pſ̄ ciij. Sp̄ualiꝶ pctōꝛ ḡuatꝰ vetuſtate pctōꝝ debet deuorare pcti venenū occidēdo ⁊ in.

ſe decoquēdo ignito calore verbi di τ amorꝫ diuini ꝯſumēdo. ꝗ incaleſcēs currat ad fōtē viuū. ſ. ad ſanguis xp̄i in cruce effuſiōeꝫ recordādo. cui ſe totū imergat ꝑ deuotaꝫ recogitationē īmorādo. τ roſtrū. i. on⁹ peccatoꝝ excutiat ad petrā xp̄ꝫ paſſū. τ ſic renouabit in p̄nti ꝑ grāꝫ: i oclis mētis. τ pilis vł plumis meritoꝝ ac cornib⁹ τ roſtro id ē virib⁹ aīe. Ac tādē renouabit vt aqle iuuēt⁹ in futura reſurrectiōe. Rogem⁹ ꝗ chriſtū τc̄.

¶ Sabbato poſt dn̄icā ſecūdaꝫ Sermo viceſim⁹ de ꝯtritōis mlt̄iplici vtilitate.

Pater peccaui in celū τ corā te iā nō ſuꝫ dign⁹ vocari fili⁹ tu⁹ Luc. xv. τ in euāgelio hodierno. Chariſſimi hodie nob ꝓponit exēplū penitētie in filio ꝓdigo ꝗ hec vba dixit ſuo p̄ri. Nā ꝑ hūc filiū ꝓdigū deſignat pctōr ꝗ hꝫ ꝗdē patrē. ſ. deū ꝗ ē p̄r oīm creatōe τ redēptōe. Pctōr ꝗppe tāq̄ ꝓdig⁹ ille fili⁹ elongat ab h̄ p̄re ꝑ peccatū. q: teſte Ps̄. Longe a pctōrib⁹ ſalus. Itē oīa bona ſua diſſipat viuēdo luxurioſe cū meretricib⁹ qn̄ bona corpis τ nature ac etiā fortune expēdit in p̄uas ꝯcupiſcentias carnis τ mūdi tāq̄ i meretrices. ꝗb⁹ adheret ſequēdo illas. Ideoq̄ fame ſp̄ualiū bonoꝝ egēs adheret vni ciui regiōis illi⁹: h̄ eſt diabolo cui⁹ porcos paſcit. i. vitioꝝ multitudinē fouēd n ſe Sꝫ tādē per dei grām recognoſcit ſuam miſeriā τ ſpiritualē egeſtatē dī. Quāti mercēnarij. h̄ ē ſui dei mercedē celeſtē expectan̄. in domo p̄ris mei. i. in eccl'ia dei abūdāt panib⁹ ſcꝫ grē. Surgā ꝗ. ſ. ad penitētiā faciēdā τ ibo ad p̄reꝫ. i. deū ꝑ ꝯtritiōnē ꝗ hō appropinq̄t dō. τ dicā. ſ. in ꝯfeſſiōe pctōꝝ. p̄r peccaui corā te τc̄. vt pꝫ i themate τ euangelio. Vn̄ de ꝯtritōe ꝗ pctōr recogſcit τ cōfitet peccaſſe corā deo notabim⁹ tria myſteria.

¶ Primū de ꝯtritiōis vtilitate ꝗ ad incipientes.

¶ Secundū de eiuſdē vtilitate quo ad ꝓficientes.

¶ Tertiū de ipius ſalubritate quo ad decedētes.

¶ Circa primū de vtilitate ꝯtritōis ꝗ ad incipiētes. i. ꝗ incipiūt p̄mo ad deū ꝯuerti. Notandū ꝙ talib⁹ ꝯtritio ꝯfert tres vtilitates. Primo aīam reuiuificat. Scđo culpā expiat. Tertio cōſcientiā rectificat. Pria vtilitas ē aīe reuiuificatio. Hāc oſtēdo p̄mo autoritate tā veteris q̄ etiā noui teſtamēti. Nā Ezech. xviij dicit dn̄s. Si impi⁹ egerit penitētiā ab oīb⁹ pctīs ſuis vita viuet τc̄. Deniq̄ Joh. v. xp̄s ait. Amē amē dico vob qr venit hora τ nūc ē qn̄ mortui. ſ. pctīs audiēt vocē filij dei. τ qui audierint viuēt. ſ. in aīa que nūc viuit ꝑ grām. Scđo rōne. q: in ꝯtritiōe infundit grā ſp̄uſſcti ꝗ viuificat aīam Ro. vj. Stipēdia pctī mors. grā aūt dī vita eterna. et h̄ clari⁹ declarat. Si ei q̄ras q̄liter morit vel viuificat aīa. Rn̄det Auguſti. de pe. dī. j. §. Si anteq̄. et ſuꝑ Ps̄. lxij. dī. Deus eſt vita aīe. τ aīa eſt vita corporis. Sicut corpus viuere nō pōt niſi p̄ſente anima: ita nō niſi deo p̄ſente aīa viuere valet. Hec ibi. Sed quia ꝑ ꝯtritionē de⁹ eſt p̄ſentialiter inhabitās animaꝫ. Eſa. lvij. Hec dicit dn̄s i ſancto habitās τ cū ꝯtrito τ hūili ſp̄ū vt viuificet cor ꝯtritoꝝ. Ecce ꝗ patet. Tertio oſtēdo exemplificatione in ꝑabola hui⁹ euangelij vbi xp̄s de filio ꝓdigo dicit. Mortu⁹ erat. ſcꝫ pctō et reuixit. ſ. ꝑ penitētiā. Itē ꝑ exēplo philoſophico ad idē exprimur ꝙ cor hūanū ē p̄mū viuēs τ vltimū moriēs ꝫ ph̄m li. ō vita τ morte. q̄uis aūt oīa mēbra hominis emortua videant. tn̄ ſi aīa p̄ſens ē in corde hō adhuc viuit τ pōt totū corp⁹ reuiuificari. ſec⁹ ſi aīa e corde egreſſa ē. Sic ſp̄ualit q̄diu grā ꝯtritōis manet in aīa viuit. ſꝫ ſepata vel deficiēte ipa grā morit. O ꝗ hō obſua hec. ¶ Scđa vtilitas eſt pctōrū oīm expiatio. Si ei q̄rat q̄liter et ꝑ ꝗd tollit τ totaliter expiat culpa τ ei⁹ pena debita. an per ſolā internā contritionē: an per actū exterioreꝫ. Reſpondet ꝫm Richarđ. in. iiij. di. xiiij. arti. vij. q. ij. ꝙ per actum interiorē. Nam actus exterior non acceptat niſi ꝓpter actū interiorē. Nā glo. ſuper Gen̄. iiij. vbi dicitur. Reſpexit dominus ad abel τ ad munera eius dic̄. Deus attendit offerentis mentem non oblationem que placet ex mundicia offerentꝫ.

Cū aūt ꝑ actū exteriorē penitētie poſſit remitti tota pena pctō debita. multo forti⁹ hoc pōt fieri ꝑ ſolū actū penitētie interiorē. q̄ tantū pōt intēdi ꝙ expiat culpā ⁊ etiā penā purgatorij. Hec Richard. Tertia vtilitas eſt ꝯſcientie rectificatio ⁊ ſanatio. Quero nāq quō rectificari pōt cōſcientia in hoīe. Audi qd̄ reſpōdet Hugo d̄ ſancto vict. et ꝯſimiliter Bern̄. di. Puni p̄terita pctā fuge futura. et ſi pctm̄ ſentis: nō ꝯſentias. ⁊ ſic erit pura ⁊ bona ꝯſcientia. Exemplū ad hec. Si vis ſcabies manuū ſanare aqua ſalſa calida ſepe laua et ꝯfert. Et ſi vis carnes ꝯſeruare a fetore ⁊ putredine: ſale condi. Itē medicina amara plus ꝯfert expurgationi q̄ dulcis ſm̄ Conſtant. patet in pillis. Sic ſalſa aqua lachrymaꝝ vere ꝯtritōis multū ꝯfert aīe purgatiōi: ſanitati ⁊ ꝯſeruatōi.

O Circa ſecundum de alijs vtilitatib⁹ eiuſdē. ſ. quo ad ꝓficiētes in vita bona. Nā tria facit. Primo ꝑdita bōa recupat. Secūdo amorem dei dulcificat. Tertio q2 merita ꝯſeruat. Pria ḡ vtilitas dicit̄ recupatiōis. Querit̄ nāq. vtrū ꝑ penitentiā vel ꝯtritionē recupet hō omnia bona ꝑ pctm̄ amiſſa. ſ. ꝟtutes omnēq gratiā ⁊ merita p̄ſtina. Rn̄det̄ ſm̄ Rich. in. iiij. di. xiiij. arti. viij. q. j. Et Tho. ⁊ alios ꝑ ꝯcluſionē affirmatiuā. Et ꝓbat̄ autoritate rōne ⁊ exēplis. Primo autoritate Nā in hoc euāgelio legit̄ ꝙ iuſſit pater ſeruis dī. Cito ꝓferte p̄mā ſtolā ⁊ induite illum. ſ. filiū ꝓdigū ⁊ date anulū in manu ⁊ calciamēta in pedes ⁊ occidite vitulū. Nimirū ſm̄ Aug. de q̄ſtio. euan. ⁊ doctores ꝑ ſtolam p̄mā ſignat̄ dignitas p̄ma quā habuit in virtutū meritis. Itē ꝑ anulū in manu ſm̄ Bedā ſignificat̄ operatio bona i fide ⁊ grā. Itē ꝑ calciamēta frenoꝝ cōtēptus ſm̄ Aug. ſup̄. Et ꝑ vitulū occiſū paſſiōis xp̄i meritū qd̄ cōicat̄ penitēti. Et ſic pꝫ ꝙ oīa recupant̄: vt h̄ idē ꝓbat Rich. ꝑ glo. Eſa. lij. ⁊ ſic pꝫ ꝯcluſio. Secūdo ꝓbat̄ rōne. q2 ꝑ ꝯtritionē remittūt̄ pctā. ⁊ talis remiſſio eē nō pōt ſine charitate ⁊ infuſiōe grē ꝑ quā pctōr iuſtificat̄. ſꝫ cū grā ⁊ charitate ſimul infūdunt̄ oēs ꝟtutes neceſſarie ad rectitudinē vite ſpūalis. Intelligēdo h̄ de ꝟtutib⁹ q̄ habent̄ ꝑ infuſionē ſcꝫ fide ſpe ⁊ caritate. q̄ ꝟtutes cōnexe ſibi ſūt. ⁊ ſic fit hoīs iuſtificatio. Iuſticia autē generalis q̄ q̄s dicit̄ iuſtificari cōp̄hendit oēs ꝟtutes. ḡ ⁊c. Tertio ꝓbat̄ ſilitudīe ⁊ exēplis. Nā videm⁹ ꝙ nubes aufert nob lumē ſol. ſꝫ qn̄ ꝑ vētū tollit̄ nubes totalit̄ lumē ſolis i ſplēdore calore ⁊ pulchritudine p̄us habita reſtituit̄. Sic facit ⁊ penitētia ita ꝙ ſi tu hō in charitate meruiſti tātū ꝙ eſſes de tertio vl' vltimo ordine angeloꝝ. ⁊ h̄ pctō poſtea iteruenīēte ꝑdidiſſes. iā q2 ad penitētiā redires eūdē ſtatū meriti recupares in q̄ p̄us eras anq̄ caderes ꝑ pctm̄: puta ſi eras in merito ꝑueniēdi ad tertiū ordinē btōꝝ angeloꝝ: iā nunc penitēs eūdē ordinē recupas. O ḡ dei clementia. Exēpla ad idē ponūt̄ di. l. c. Si poſt ordinationē. Int' alia de dauid q̄ poſt adulteriū ⁊ homicidiū ſpiritū ꝓphetie reaccepit ⁊ in p̄mo gradu ꝑmāſit. Itē de achab q̄ poſt pctm̄ ꝑ penitētiā hūiliat⁹ regia i ſede remāſit. Itē petr⁹ poſt negationē xp̄i in apl'oꝝ p̄ncipatu remāſit. ⁊ ſic de alijs. O ḡ hō vide bonū penitētie. Scd̄a vtilitas q2 amorē dei excitat ⁊ dulcificat. q2 vt Hugo de arca noe. c. j. dicit. Amor dei ab amaritudine. ſ. ꝯtritiōis incipit. ſꝫ vltima ei⁹ dulcedine plena ſūt. ꝓpter qd̄ ⁊ Pſ. dicit. Scd̄m multitudinē doloꝝ meoꝝ ꝯſolatōes tue leti. a. me. Tertia vtilitas. q̄a merita ꝯſeruat ⁊ accumulat. Sic em̄ arma ꝯſeruāt in bello ꝓtegēdo corp⁹ a vulnerib⁹ ⁊ hoſtes fugāt: ſic ꝯtritio frequētata aīam ꝯſuat. alioqn vt Grego. dic peccatū qd̄ ꝑ penitētiā citi⁹ nō delet̄ mox ſuo pōdere ad aliud trahit. ⁊ ſic vuln⁹ infligit. Vn̄ aſſilat̄ carbūculo de q̄ diaſcorides dicit. ꝙ carbuncul⁹ vicit canes ⁊ fugat tenebras. Sic ꝯtritio vincit demōes tāq̄ canes ⁊ fugat tenebras ⁊ lapſū pctōꝝ.

P Circa tertium de vtilitate ꝯtritiōis in fine. ſ. q̄ ad decedētes notādū ꝙ ꝯtritio etiā ſera valet dūmō ſit ꝟa vt dicit Aug. Et h̄ ad tres vtilitates. Prio q̄a in morte etiā ſubitanea ⁊ iopinata aſſecurat. qm̄ ꝟe penitēti venia nunq̄ negat̄ vt pꝫ ꝑ Aug. ⁊ Gratianū de pe. di. iij. §. ſiue aūt q̄s dicat. Scd̄o q2 ab eterna dāna

q contritio sera valet

tiõe liberat vt patet ex ꝑdictis in h̄ ⁊ aliȷs ſermonib᷒. Tertio q꞉ celoꝝ regnū cõſeq̄ facit ⁊ btificat. iuxta xp̄i ꝓmiſſionē Mat thei.iiȷ. Penitētiā agite aꝓpiq̄bit reg. celoꝝ. Exēplū finale ponam᷒ qḋ narraꝶ ex Apiario.c.lxxviȷ. ꝙ q̄dā nobilis vidit i ſilua ſol᷒ quēdā plag̃ ⁊ vulnerib᷒ atrociꝶ cruētatū clamātē. ⁊ territ᷒ mādauit ex ꝑte dı̄ vt loq̄reꝶ ⁊ diceret q̄s eēt. R̄ndit. Ego fui pctõꝛ imūdiſſim᷒ luxurie dedit᷒. tādez in hoꝛa moꝛtis nō ꝯfeſſus nec eucharistia munit᷒ obmutui. ſ꜠ tñ miſicoꝛdia dı̄ ꝑuē tus valida ꝯtritiõe ꝑmot᷒ lachꝛymas ex cuſſi. loqui tñ nō poterā ſ꜠ coꝛde deū ⁊ be atā v̄ginē cū lachꝛymis inuocās (vt tales putam᷒ qñq꜠ poſſe) Ecce inq̄t deo ꝓpitiā te ſic vitaz terminaui. Vñ licz tradit᷒ ſim demonib᷒ vſq꜠ in diē iudiciȷ cruciādus. tñ ꝑ dei miſicoꝛdiā eo ꝙ lachꝛymas peniten tie in moꝛte fudi ſaluatuꝝ me in die iudi ciȷ ſpero. Oꝛdināte aūt deo tibi apui vt in me miſo exēplū ſumas penitēdi. O ꝑ pec catoꝛ age penitētiā. inuoca xp̄m ⁊ beataz mariā vt nō ꝑeas i etn̄ū. Rogem᷒ xp̄m ⁊c̄.

Dn̄ica tertia q̄dragesime mane Ser mo vicesimusp̄mus ſcꝫ de ꝯtritiõis inten ſo doloꝛe cū fletus ablutiõe.

Erat ieſus eii

ciēs demoniū ⁊ illud erat mutū Luc̄.xȷ. ⁊ in euāgelio hodierno. Sicut Alex. de ales in poſtilla ſup hec v̄ ba dicit. Demoniū ē pctm̄ eo ꝙ p̄mo a de mone fuit inuētū ꝑ qḋ hoīem tāq꜠ ſuū pe cus ſubiectū ꝑtāti poſſidet. Et q꞉ natura lis ꝓprietas demonū eſt꞉ vt poſtq꜠ hominē induxerit ad pctm̄ inducat ad celādū illō ne ꝯfiteaꝶ ſicut fecit p̄mis parentib᷒ in ꝑadi ſo Gen̄.iȷ. Idcirco demoniū dr̄ mutū ab effectu q꞉ facit hoīem mutū a ꝯfeſſiõe. Di cit aūt Hiero in omel. ꝙ in hoc vno hoīe tria ſigna ꝑpetrata ſūt ſimul eo ꝙ mutus iſte erat ⁊ cecus ſm̄ Matheū. Vñ cecus vidit꞉ mutus locut᷒ eſt. ⁊ demoniac᷒ a de mone eſt liberat᷒ ad ſignificandū ꝙ expul ſo a credētib᷒ demone. i. pctõ : tunc hõ vi det ꝑ fidei lumē ip̄m deū ⁊ ſe ac loquiꝶ in ꝯfeſſiõe. S꜠ phariſei hoc xp̄i miraculum demonio beelzebub attribuerūt. Contra quos xp̄us plures rõnes ponit ꝓbañ. qḋ v̄tute diuina id fecerit vt patet in euange lio. Itaq꜠ de ꝯtritione adhuc plura my ſteria tractañ. poſſum᷒ ꝓ alio themate po nere illud Ps̄.xciiȷ. Ploꝛem᷒ corā dn̄o q̄ fecit nos q꞉ ipſe eſt dn̄s deus noſter. Et hec verba poſſunt accipi ſiue de ploꝛatu i terioꝛi ꝯtritiõis꞉ ſiue de exterioꝛi. Proin de tria myſteria libeat declarari in h̄ ſer mone.

Primū de doloꝛis intenſiõe.
Secundū de meroꝛis exp̄ſſiõe.
Tertiū de criminis ablutiõe.

Q. Circa primū de intēſo do loꝛe ꝯtritiõis queriꝶ. vtrū vere cõtritiõis doloꝛ debeat eſſe intenſioꝛ q꜠ om̄is alius doloꝛ ꝓ quoꝛūcūq꜠ tꝑaliū damno. Et ra tio hui᷒ queſtiõis eſt. q꞉ allegat magiſter n.iiȷ.di.xv.ca.ꝑenult. Aug̃. li. de penitē tia dicentē ſic. Satis durus eſt cui᷒ men tis doloꝛē ocl'i nō declarāt. ſ. ꝑ lachꝛymas ſed ſciat ſe culpabiliter durū q̄ deflet dā na tꝑis vel moꝛtez amici. ⁊ doloꝛē pecca ti nō oſtendit lachꝛymis. Hec Aug᷒ ibi. S꜠ ſi ſic intēſus doloꝛ requiriꝶ in ꝯtritõe quis carnaliū ⁊ mūdanoꝝ hoīm vere pe niteret. qm̄ rariſſimi ſunt q̄ foꝛtius fleant de pctīs q꜠ de moꝛte filiȷ ſui vel amici꞉ aut q꜠ de dāno mille aureoꝝ ⁊ hmõi. Ad que ſtionem ꝛn̄deo ſm̄ Bonauentu. in. iiȷ. Thomāq꜠ ⁊ alios doctores theologos ⁊ canoniſtas recolligēdo tres v̄itates.

Prima eſt obiectiõis ſolutiua.
Secūda eſt queſtiõis reſponſiua.
Tertia eſt ex dictis coꝛrelaria.

Prima veritas. ꝙ doloꝛ ſenſualis in cõtri to homīe nō requiriꝶ ꝙ ſit intēſioꝛ in om niū doloꝝ alioꝝ compatõe. Nā ſm̄ om̄es doctoꝛes theologos. ex quo doloꝛ ꝯtritio nis eſt duplex. Vn᷒ eſt in volūtate rõnis hoc eſt velle nō peccaſſe. ⁊ in hoc tota cõſi ſtit eēntia ꝯtritõis. Alius aūt eſt doloꝛ in ſenſualitate꞉ vt lachꝛymari de peccatiſ ⁊ cõ triſtari. ⁊ hmõi doloꝛ eſt ꝑfectiõis ⁊ nō ne ceſſitatis. Ideoq꜠ verbū Aug̃. ſup in ob iectiõe adductū intelligendū eſt vt Tho. in. iiȷ. dicit. ꝙ qñ in hoīe eſſet defectus la chꝛymaꝝ exterioꝝ ex hoc꞉ q꞉ i eo foꝛet de

fectus doloris mētalis.i.defect⁹ diſplicē//
tie pctōꝝ ⁊ deteſtatiōis volūtarij. Tunc
eīn talis dānabiliter durus eſt.al's qñ do
lor vel fletus interior in volūtate bene or
dinat⁹ eſt.etiā talis ſi plus defleat ſenſibi
liter tpalia ꝙ̄ pctā.nō ḡ dānaꝛ. R
Secūda ꝟitas.ꝙ ꝙ̄uis nō ſit neceſſe ſen//
ſibiliter dolere.tñ dolor ꝗ eſt in voluntate
id eſt diſplicētia culpe debet eſſe intēſior ⁊
maxim⁹ in genere in oīm alioꝝ doloꝝ cō
paratiōe. Ratio pma eſt ſcʒ diuine dilecti
onis. Regula eīn generalis eſt in theolo//
gia ꝙ de⁹ debet diligi ſup oīa. ḡ ei⁹ cha
ritatis ꝯtrariū.ſ.pctm̄ mortale ſup oīa
eſt deteſtandū:ita ꝙ nullo caſu debet pro
euitāda q̄cūꝗ pena ꝗs peccare vel peccaſ
ſe velle. Vñ Aug⁹ ſup Johe.dicit. Me
lius eſt deo dilecto mori ꝙ̄ ipo offenſo vi
uere. Exemplū philoſophicū ad idē Al
bert⁹ magn⁹ lib.de aīalibus dicit ꝙ auis
quedā noīe arpia habitat in deſerto i ter//
ra ſerapades vocata iuxta mare Ionicum
que habet faciē q̄ſi hoīs. ⁊ ē multū ferox/
adeo ꝙ ſtimulāte fame hoīem inuadit et
occidit.que dū ſitit vadit ad aquam vt bi
bat.ibiꝗ imaginē ſue faciei in aqua intu
ens recolit ſibi ſimilē.i.hominē occidiſſe.
Et ꝓpterea tantū dolet ⁊ plangit ꝙ ex do
lore moriꝛ. Exēplo hoc docemur ꝙ hō ra
tionalis debʒ intenſe dolere in voluntate
ſup oīa mala de hoc ꝙ aīam ſimilē deo
occidit p pctm̄ mortale ſepando a dī gra//
tia ⁊ charitate quē diligere eſt vita eterna
2 Secūda rō infinite offenſiōis. qr deuʒ
offendere vel offendiſſe per pctm̄ mortale
eſt malū infinitū ex oī pte.ſ.ex pte dei qr
offenſa ē ꝯtra deū infinite bonitatꝭ ⁊ ma//
ieſtatis. Jtē ex pte boni pditi.qr ꝑpetuuʒ
regnū celeſte pdiꝛ. Et deniꝗ ex pte pena
lis mali. ꝗa p pctm̄ incurriꝛ obligatio ad
ꝑpetuū ſuppliciū inferni. Alia aūt queꝗ
mala tpalia vel corpalia finita ſunt. ergo
de peccato plus debet hō in volūtate do
lere. qr finiti ad infinitū ꝓportio nulla. viij
3 phiſicoꝝ. Tertia rō recte ꝑelectiōis. qr
ꝗlibet recta rōne ꝑeligere debet min⁹ peri
culū ꝙ̄ mai⁹. qr inter duo mala min⁹ ma
lū eſt ꝑeligendū.iij.Thopicoꝝ. Sʒ bona
aīe ſunt optima bona.vij.politicoꝝ.⁊ pe//
riculū ꝟtutis vel aīe ē ſummū ſup oīa alia
picula.qr vt Berñ.⁊ Aug⁹ dicūt. Totus
mūdus corpe⁹ vni⁹ aīe pcio eqꝗri nō pt
ḡ de ei⁹ piculo pl⁹ dolendū ē. S Ter
tia ꝟitas.ꝙ ꝯtrit⁹ vere debet velle oē ma
lū pati ꝙ̄ peccādo aīam ledere. qr vt xps
Matth.xvj.dicit. Quid pdeſt hoī ſi vni
uerſū mūdū lucreꝛ.a.ꝟo ſ.deꝛ.patiaꝛ. aut
quā da.hō.cō.p a.⁊c. Jtē ad idē etiā phs
iij.ethicoꝝ dicit.ꝙ meli⁹ ē mori ꝙ̄ facere ꝯ
bonū ꝟtutis. Deniꝗ etiā lex.ff. Dō me//
tus cā.l. Iſti ꝗdē dictat.ꝙ ſcʒ bon⁹ hō pl⁹
debet timere pctm̄ ꝙ̄ mortē. Inſup exē//
plū habem⁹ in ſanctis martyribꝫ ꝗ mori
voluerūt poti⁹ ꝙ̄ vnico pctō ꝯſenſiſſe. Jō
ꝙ̄ Anſ.li.ſilitudinū dicit magnuʒ ꝗd:ſic.
Si hinc pctī pudorē:⁊ illinc cernerē infer
ni horrorē:⁊ neceſſario vni eoꝝ īmergi ha
berē:ꝑus me in infernū demergerē ꝙ̄ pec
catū admitterē. ⁊ hoc intelligenduʒ ē ſm
Alex.ꝯſiderata pena inferni vt ſuſtinēda
ſine demerito culpe. ⁊ vt nō infligenda a
deo.qr pei⁹ ē pctm̄ ꝙ̄ pena ſine pctō. Sʒ
di. Quid ḡ de infirmis ⁊ fragilibꝫ homi//
nibꝫ qui putant ſe nō poſſe taliter velle et
ꝑeligere. Reſpondeꝛ ſm Tho.in quodli.
et duranduʒ ꝙ nullus contritus tenetur
apud ſe taleʒ comparationē facere:nec de
bet quis ſeipm̄ ꝺ hoc tentare. deſcendeñ.
in ſpeciali ad hanc vel illam penā ꝑeligen
dā.immo ſtulte facit ꝑſertim infirmus ne
ſciens regere affect⁹ ſuos ſi ſeipm̄ de hoc
ſollicitat. Sed ſi quis fecerit talē compa//
rationē teneꝛ ꝑeligere quācūꝗ penam ꝙ̄
peccare vt pdictū eſt. O ergo peccator ſtu
de volūtatē firmare contra peccatū vt ve
lis ſup oīa deteſtari:ꝙ̄uis ſenſualiꝛ do//
lere vel deflere nequeas.tamē ſi potes mlꝛ
tū valet.

T Circa ſecundum de expreſ
ſione merorīs:hoc eſt de exteriori fletu cō
tritiōis querunꝛ tria.

¶ Primo de magnis pctōribꝫ breui tēpo
re penitentibus.

¶ Secūdo de ſanis iuuenibꝫ pctā deflere
ad mortē tardantibus.

¶ Tertio de exceſſiuis fletibꝫ in certꝭ hoī
bus p peccatis lugentibus.

¶ Queſtio pma eſt. vtrū homo quātūcū
ꝙ̄ deſperat⁹ ⁊ peccatis oībus ad ſum//

mū plenus obtineat veniā peccatoꝝ fletibus ꝑ quodcūqꝫ breue tēpus. Ad hāc reſpōdet Johānes Chryſ. de reparatione lapsi. Et habeƚ de pe. di. iij. §. Ecce. ca. Talis. ſic. Talis mihi crede. talis eſt erga homines pietas dei ꝙ nūqꝫ ſpernit penitentiā ſi ei ſincere ⁊ ſimpliciter offeraƚ. etiaꝫ ſi ad ſummū quis ꝑueniat maloꝝ. ⁊ īde tn̄ velit reuerti ad ꝟtutis viam. ſuſcipit. gloſa. ſ. deus eū libēter amplectiƚ. facit oīa. quaten⁹ ad priorē reuocet ſtatū. ⁊ qđ ē adhuc pſtantius ⁊ eminētius. etiā ſi non potuerit quis explere in pñti ſatiſfaciendi ordinē. quantulācūqꝫ tamē ⁊ quātūlibet breui tꝑe geſtā nō reſpuit penitentiā. Gloſa. i. ſatiſfactionē. Suſcipit etiaꝫ ipam nec patiƚ q̄uis exigue ꝯuerſiōis ꝑdere mercedem. Hec ibi. Sed hoc intellige q̄tū ad remiſſionē culpe ⁊ euaſionē damnatiōis eterne. Ad hec eīm ſufficit quātūcūqꝫ breuis tꝑis ⁊ modicus fletus exterior: dū vera fuerit in voluntate contritio. ſed q̄tuꝫ ad penā totam remittendā nō ſufficit: ſed qđ deeſt oportet perſolui vel in pñti ſatiſfaciendo vel in purgatorio vel ſaltem ꝑ indulgentias expiando ſm theologoſ doctores. Secūda queſtio. Quid de ſanis iuuenibus qui ſolū in hora mortis volūt peccata deflere. Rn̄deƚ ꝙ licet tales ſtulte differant ⁊ ꝑiculoſe. tamen adhuc nō debēt deſperare: ſed in dei miſericordia cōfidentes defleant ſaltē in extremis peccata qꝛ penitentia quātūcūqꝫ ſera melior eſt q̄ nulla: vt dicit magiſter in. iiij. di. xx. Melius ḡ eſt in ſanitate penitere. qꝛ Aug⁹ dič. ꝙ in ſano hoīe penitentia eſt ſana. in infirmo infirma: ſꝫ in mortuo mortua.

V Nimiꝝ tales ſūt in caſu cōſimili ſicut ſi vn⁹ hō haberet vnā manū ꝑalyticā ⁊ aliaꝫ ſanā. iſte ꝯdēnaƚ ꝑ iudicē ꝓpter delictū ad amputationeꝫ vni⁹ man⁹ ſue. ipe vult ꝙ amputeƚ man⁹ ꝑalytica. An ḡ ſic fieri debeat argui poteſt ꝙ ſic. quia pene ſunt potius emolliēde q̄ exaſperāde. extra de regu. iuris. li. vj. Itē de pe. di. j. Hec aūt. ⁊. ff. de penis. l. vlč. Sed ꝯtra. Man⁹ arida nō eſt manus ſicut nec reproba pecūia diciƚ pecunia. ff. de pignoraticia actiōe. l. elegāter. ⁊ hoc teneƚ ꝓ vero. Iudex ḡ ſm iuſticiā poteſt illū punire in manu ſana niſi velit miſericordiā facere puniēdo in manu arida. Sic ſpūaliter homo habet duo tꝑa vite quaſi duas manus ſcꝫ ſanitatꝭ et infirmitatis. ⁊ deus iudex iuſte illū punire vult ꝓ peccatis in ſanitate ꝑ penitentiā: ꝙ ſi in infirmitate velit ſibi miſericorditer penitētie gratiā infūdere: magne pietatis eſt. Sicut etiā ſi ꝯuictus fores ꝓ birſagiō ſoluere bouē ⁊ pecuniā. ⁊ iudex miſericorditer accipet debilem ⁊ falſam monetaꝫ.

X Tertia queſtio. Quid de illis qui exceſſiuū dolorē ⁊ fletū aſſumūt ꝓ peccatꝭ Reſpondeƚ ſm Bonauē. in. iiij. et Rich. di. xvij. ꝙ dolor volūtatis nō poteſt eſſe exceſſiuus. quia talis eſt peccati contra deū ꝯmiſſi diſplicētia cauſata ex charitatꝭ dei dilectiōe. que nimis intendi nō pōt cū deus ſit diligibilis in infinitū. ⁊ ſic pctm̄ eſt deteſtabile indicibiliter. ſed dolor ſenſualitatis eſt paſſio ⁊ pōt nimis intēdi. Vnde ſi aduertat hō ſibi eſſe in detrimentum corpis debet tꝑare ne ꝑimat naturā. Ro. xij. Rōnabile obſequiū veſtrū. Si auteꝫ nō aduertit. ⁊ ideo non tꝑat nō peccat. qꝛ dabat operā rei licite. Vn̄ ⁊ Holkoth ſuper li. Sap. dicit. ꝙ ſi penitēs ex vehementiſſimo amore ⁊ dolore moreref: eēt dolor ꝟtuoſus ⁊ ꝑfecte penitentie opus: hoc tn̄ ſuppoſito ꝙ voluntas penitentis nō ferreƚ directe in iſtam paſſionē cauſandaꝫ ꝓpter mortē ꝯſequendā: ſed ꝓpter diſplicentiam peccati inq̄tum offendit deū. ⁊ ſic legimus plures fore commendatos de perfectione contritionis ⁊ amoris cor ſcindētis.

y Circa tertium de criminis ablutiōe per contritionē notandum. ꝙ lachryme ꝯtritiōis ſup oīa habēt abluere ſordes criminis. Nam ſi queratur. Quid ſit melius ad anime emendationem a peccatis: an lachrymas fundere contritiōis an facere lōgioris temporis penitentiā in opere ſatiſfactionis ſcilicet peregrinationis: ieiunij: elemoſyne multe: orationis ꝓlixi tꝑis ⁊ huiuſmodi. Ad hoc rn̄det Hiero. de pe. di. j. ca. Menſurā. di. ſic. Apđ deum non tantum valet menſura temporis quantū doloris. nec abſtinentia tantum ciborum q̄ mortificatio vitioꝝ. Hec ille.

Ratio.quia alia oia opa ſine vera cõtriti/
one non valent ad ſalutẽ:eoq charitas et
gratia ꝑ cõtritionẽ primo acqrit ſine q̃ nõ
poteſt hõ iuſtificari vt dictũ eſt ſermonib
ꝑcedentib.ͦg habet ꝓpoſitũ. Ad idẽ ꝓ/
bandũ ponit exemplũ de Petro.ſ.aplo ḋ
quo Amb.ſuꝑ Lu.de pe.di.j.circa ꝑnci/
piũ dicit ſic.Petrus doluit ꝛ fleuit q2 erra
uit vt homo.non inuenio q̇d dixerit:ſcio
ꝙ fleuit.lacrimas eius lego.ſatiſfactionẽ
nõ lego.Sequit ca.ſe.Lacrime lauãt de/
lictũ.Hec ibi.Et glo.exponẽs dicit ꝙ nõ
inuenit q̇d dixerit.ſi forte confeſſus eſt vel
cui cõfiteret:cũ oẽs a fide receſſiſſent.Nec
ſatiſfactionẽ exteriorez feciſſe legit.ſed tñ
fleuiſſe amare.Et tñ hoc plus ſibi valuit
ergo ꝛc.verũ tñ ꝯfeſſus eſt poſtea:licet nõ
legat vt dicit Alb.Vñ ꝛ Auguſt.dicit ꝙ
plus valet vnius lacrime cõtritio q̃ꝫ toti⁹
mundi ꝑegrinatio.ſ.ſine ꝯtritiõe.vel itel/
ligendo q̊ ad p̄miũ eſſentiale qḋ debetur
charitati q̈ ſm Chryſ.plus intendit in cõ
tritione q̃ꝫ ꝑegrinatione ceterꝭ parib.

¶ Exemplũ finale legit in ſpeculo hyſt.
et ſpe.exem.lvij.exem.diſt.iiij.ꝙ anno dñi
milleſimo cẽteſimoq̃rto quidam clericus
apud Lugdunũ vidit quandã vallez ſub
monte q̈ ciuitas pulcerrima ſita videbat
in viſione adeo delectabilis aſpectui ꝙ de
eius aſpectu ſatiari nullus poſſet.Labo/
rabat g̊ quõ ad illaz intrare poſſet.Interea
vidit fluuiũ ſub pede montis currentem:
quem dũ circũiret q̃rens q̈ arte tranſmea
ret illũ.Ecce vidit ſuꝑ ripã fluminis pau/
peres lauãtes in flumine tunicas ſuas:in
ter q̊s erat q̇dam veſte cãdidiſſima indu/
tus q̇ iuuabat illos in ablutiõe.q̊ꝝ vnuſ/
quiſqꝫ poſtq̃ꝫ eſſet tunica abluta ibat in il
lam ciuitatẽ.Tunc cleric⁹ interrogauit il
lũ adiuuantẽ q̇d forent hec.Et ille reſpon
dit.Iſti ſunt hũiliter penitẽtes ꝛ ſe in flu/
mine lacrimaꝝ a pctis lauantes.et ego ſũ
fili⁹ dei ieſus xp̃s.ciuitas hec pulcra cele/
ſtis paradiſus vbi ego maneo.et q̇ſquis
lauerit tunicã ſuã.i.vitam:fluuio lacrima
rũ auxilio meo vicꝫ in ſanguine paſſionis
mee lotus intrabit in celuz.Hec eſt via q̄
ducit ad patriã.Nã de latere meo trãſfi/
xo in cruce ſanguis ꝛ aq̃ efluxit ad abluẽ/
dum pctõres.Clericus expꝑgiſcens mira/
ri cepit.ꝛ omnib relictis clauſtrum intra/
uit.vbi videbat ſibi ꝙ illi fratres erãt q̊s
ipſe in viſione viderat lauãtes tunicas ſu
as lacrimis.ꝛ ipſe ſimiliter facieñ ſaluat⁹
eſt.O g̊ peccator accede ꝛ tu ad ſanguinẽ
et aquã fluentem de cruce chriſti ꝛ lauare
Rogemus xp̃m ꝛc.

Dñica.iij.quadrageſime poſt prandi/
um Sermo.xxij.de cõpunctionis dilecti/
one apud deum ꝛ durationis valore.

Beati qui nũc

fletis quia ridebitis Lu.vj.ꝛ ꝑ
ſermone hodierno Verba ſunt
nr̃i ſaluatoris in quib beatos fore p̄dicat
oẽs eos q̇ deflent in p̄ſenti pctã penitẽdo.
Et aduertendũ ꝙ vt Chryſ.ſuꝑ hec chri
ſti verba dicit.Magnũ q̇d btm̃ eſt ſm de
um triſtari de peccatis ꝛ flere.Primo qui/
dem q2 beatitudinẽ eternã ꝯſequit.Ideo
notanter xp̃s dicit.Beati.ſ.in ſpe future
felicitatis.Secundo quia caſus damna/
tionis euitat.Qui lugent(inq̇t idẽ)ꝓ pec/
catis ꝓprijs vel etiã alienis:non facile la/
bent in ſcelus.Et ſubdit di.Non diſſolua
mur leticia in hac breui vita:ne fleam⁹ in
futura vita infinita.Vnde xp̃s notãter di
cit qui nunc fletis.q.d.nunc breue eſt tem
pus quod melius eſt in fletib expendere
q̃ꝫ eternũ fletum in futuro incurrere.Gre
go.Melius eſt ſufferre modicã amaritu/
dinem in faucib q̃ꝫ eternũ tormentum in
viſcerib.Tercio deniqꝫ talis xp̃o confor/
matur q̃tinus cũ eo gaudere in futuro va
leat.Ideoqꝫ idem Chryſ.ſubdit ibidem
Dñm ſepius reperimus lugentẽ.ridentẽ
nunq̃ꝫ.Eum g̊ imitemur q̇ fleuit ſepe pro
peccatis noſtrꝭ:non ſolũ lacrimas.ſed qḋ
maximũ eſt ſanguinẽ fundendo et aiaz in
mortẽ tradendo.vt cum eodẽ ſimul in bti
tudine ꝯſolemur.Nã ꝛ Math.v.ipſe idẽ
xp̃s ait.Bti qui lugent qm̃ ipſi cõſolabũ
tur.Lyra.i.ſimul cum xp̃o deo et angelis
ſolatiabunt.ij.Coꝝ.j.Sicut ſocij paſſio/
num eſtis ſic eritis ꝛ ꝯſolationis.Idcirco
addit xp̃s.quia ridebitis.O g̊ chariſſimi
defleamus peccata vt digni ſimus beati/
tudini ꝛ dicat nobis xp̃s.Bti vos q̇ nũc

fletis ⁊c. Itaqꝫ de cōtritionis fletu ꝑ pec/
catis tria myſteria declarem⁹ in h ſermōe

Primum de diuinali compunctiōis de
ſideratione.

Secūdm de tẽpali ɔtritōis duratione.

Tercium de ꝑamabili compūctōis ap
preciatione.

A Circa primum de compū
ctionis amore apud deū vel deſiderio qrit
Utrū deus miſericors ſumme deſideret
ꝙ peccator de ſuis peccatis fleat. Ad hoc
reſpondet pcipue Chryſ. ſup Matth. vt
allegat li. originaliū: di. ſic. Nil ita conglu
tinat ⁊ vnit deo. ſ. ꝑ amorē ipm peccatorē
ſicut penitentis lacrime. Propterea etiaꝫ
Aug⁹. libro ſoliloqoꝝ ſic orabat: dicens.
Da mihi dñe in hoc exilio paneꝫ doloris
⁊ lacrimarū quem eſuriꝫ. i. deſideras ſuper
oēm copiam delitiarū. Ex qbus claret ꝙ
xp̄s dñs ſummo dſiderio optat ꝙ hō pec
cator ſua pctā defleat. Sed qualibus ſi/
gnis hoc euidentius oſtēdat qtinus ex il/
lis pctor magis ad pniam ⁊ compunctio/
nem moueat: qꝫuis ſupra ſermone. v. de/
clarauim⁹ pluribꝫ ſignis ꝙ deus amat pe/
nitentiā. tū hic ſpecialius de compunctio
nis ⁊ vere contritionis fletu agemus. de/
ſiderari nanqꝫ a xp̄o talem fletum in pctō
ribus oſtendit clare pluribꝫ ſignis ſm ſcri
pturas ⁊ doc. Primū ſignum dr attra/
ctionis. Nam ſi queraꝛ quō poſſit hō pec/
cator attrahere in ſuum cor xp̄m dominū
quē ſuis pctis elongauit a ſe. Dico ꝙ ꝑ fle
tum vere penitentie. Un̄ Math. iiij. ipſe
xp̄s ait Pniam agite appro. enī reg. celo/
rū in quo caput eſt xp̄s. Et circa hoc nota
tria pcipua. Primū ꝙ xp̄s intantū deſi/
derat pnie fletū ꝙ mox inclinat ⁊ attrahit
ad peccatoris hois amplexū et oſculū ꝑut
edocet in parabola Lu. xv. de filio ꝓdigo:
q cū luxurioſe viuēdo diſſipaſſet oīa bona
ſua. tandē ſe recognoſcens venit ad patrē
ſuū. pater aūt accurrēs cecidit ſup collum
illius. ſ. amplexando: ⁊ oſculatus eſt eum.
Sic facit xp̄s deus penitenti. O qlis ⁊ q̄
magna gr̄a hec. Nā magna clemētia dei
fuit ꝙ xp̄s icarnari voluit et ſe ꝑmiſit a vir
gine matre Maria balneari: amplexari ⁊
oſculari. Nec minor gr̄e clementia eſt ꝙ a
pctore ꝑmittit ſe ſpūalr amplexari: oſcula
ri: ⁊ in aqs lacrimarū balneari. Exēplū pa
tet dū magdalene peccatrici ꝑmiſit pedes
lacrimis lauari: amplexādoqꝫ oſculari. i ſi
gnū hui⁹ Secundū qd eſt maius vicꝫ ꝙ
xp̄s dñs nō tm̄modo oſc'ari ſe ꝑmittit ho
mini peccata deflenti. ſed etiā vinci ⁊ vin/
culari. Bern. O felix lacrima pnie tu vin
cis inuincibilē ⁊ ligas oipotētē. Et ſic pa
tet ſignū deſiderij. Tercium ꝙ ſcꝫ xp̄s in
tantū deſiderat fletū pnie vt ſine peniten/
tia nullum velit acceptare ſacrificiuꝫ. Un̄
Iſid. li. de ſummo bono dicit. ꝙ de⁹ in le/
ge ꝓhibuit ſacrificiū ſale nō cōditū. ad de
ſignandū ꝙ lectio: oratio: ⁊ qcunqꝫ opera
tio vel ſacrificatio nō eſt accepta deo ſine
ſalſedine lacrimarū penitētie. Un̄ nec miſ
ſe ſacrificiū eſt deo placitū a peccatore qui
nō vere penitet. Secūduꝫ ſignū dicitur
btificatiōis. qr xp̄s btōs fore ꝑdicauit lu/
gentes ꝑ pctis vt patet Math. v. ⁊ Luce
vj. et in themate ſ. et illis ɔſolationē btifi
cam repromiſit. B Sed di. Quid: ſi
qs defleat etiā pctā alioꝝ hoīm. Reſpōdet
Chryſ. ⁊ cōformiter glo. ſup. j. Eſdre. di.
Bti qui ſua ꝓpria peccata lugent quia ac
cepta remiſſione ɔſolanꝛ. Sed beatiores
qui aliena pctā deflent: quales ɔuenit eſſe
platos ⁊ doctores. Hec ibi. Terciū ſi/
gnū dicit condonatiōis. qr homi deflenti
pctā multo plus condonat xp̄s q̄ ipſe hō
putaret. Exemplū habem⁹ in latrone pē/
dente in cruce q hoc ſolum petiuit d. Me
mento mei in regno tuo. Chriſtus aūt de
dit paradiſum ſtatim eodē die. Nam docto
res cōiter tenent ſup. iiij. ꝙ tāt⁹ pōt eſſe cō
tritionis fletus ꝙ etiā ſi neqret cōfeſſiōem
actu facere: ſufficeret corā deo ad remiſſio
nē tā culpe q̄ pene purgatorij totalē. De/
niqꝫ vt Aug. dicit. minima gutta lacrime
in pſenti effuſa ex vero corde ſufficit deceꝫ
annoꝝ penas in purgatorio debitas dele
re. ſicut allegat hec Ludolph. pte. ij. c. lxx
xvij. li. vite xp̄i. Quid ḡ erit de guttꝫ mul/
tis. O ḡ pctor audi Ambroſiuꝫ ſup Lu.
li. iiij. hortantē ſic Abluere o hō lacrimis:
lauare fletibꝫ. ſi tuipſe te fleueris: in futu/
ro nō flebis. Sed qre ſic large xp̄s condo
nat penitēti niſi ꝑ ſigno deſiderij: vt oibꝫ
pctoribꝫ ſit ɔfidentia qr xp̄s deſiderat oēs

ſaluare.ſicut ait aplus.j. Thimo.ij. Vñ in ſignū hui⁹ cū latroni in cruce pendenti ꝓmiſiſſet paradiſum.ꝓ ipſi⁹ pnia:poſtea clamauit. Sitio.i.ſalutē pctoꝝ deſidero.ſ. ꝑ pniam. O ḡ tu pctōꝛ penſa hec ꝛ ꝑ chriſti paſſiōe plora ſup pctis tuis vt habeas paradiſum ſicut ille latro:alioqñ pibis cū latrone altero. C Quartū ſignū dꝛ delectationis. Nā xp̄s ꝛ oēs ei⁹ angeli beati delectant̄ ꝛ gaudent ſup pnie fletu Lu.xv Gaudiū eſt angelis dei ſup vno pctōꝛe peni.ag. Vñ Bern.ſup cātica. Angeli gaudent in ꝯuerſione ꝛ pnia pctoꝝ ſalutē hominū ſitientes. Lacrime eñ penitentium ſunt vina angeloꝝ:ſic ꝛ xp̄i ꝛ toti⁹ trinitatis. Nā ſicut vinū letificat coꝛ homis teſte Pſ.ſic fletus letificat celeſtes btōs. Sz quare deus ꝛ angeli gaudent de fletu penitentie Ludolph⁹ li.ō medi. vite xp̄i dat talē rationē.qꝛ lacrime ebulliūt ꝛ emanāt ex coꝛde vbi eſt fons ſanguinis ꝛ amoꝛis. Jdeo ſicut ſacrificiū ſanguis ꝑ xp̄o effuſi placet deo ꝛ angelis.ſic effuſio lacrimarū ꝑ pctis eſt placitū ſacrificiū. Pſ. Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribulatus coꝛ ꝯtri. ꝛc. Alia ratio.qꝛ ꝑ hoies penitentes reparat̄ ruina celeſtis. Tercia.qꝛ xp̄i deſideriū in hoie ꝑ hoc implet̄ quia hō ſacrificat̄ xp̄o.

D Quintū ſignū dꝛ efficacis ꝟtutis qꝛ deus dedit ipſis lacrimis infinitā ꝟtutem expiādi ſoꝛdes aie plus q̄ꝫ facere poſſent oēs aque mūdi. Nā malū culpe moꝛtalis qd eſt infinitū abluunt: penā infinitā.ſ. ꝑpetuā gehēne extinguūt. ꝛ infinitaꝫ btitudieꝫ merent̄. Vñ Eccī.j. Arenā maris ꝛ pluuie guttas ꝛ dies ſeculi qs dinūerauit.altitudinē celi:latitudineꝫ terre et ꝓfundum abiſſi qs dimenſus eſt.q.di. nullus ſcit hec niſi ſolus deus. Spūalit̄ per arenā q̄ eſt pōderoſa: grauitas pcti ſignificat̄.ꝑ pluuiā de celo venientē lacrimarū vtilitas.ꝑ dies lux gratie. ꝑ altitudinē celi btitudo.ꝑ latitudinē terre charitatꝭ latitudo.ꝑ abiſſum gehēna. Hoꝝ q̄ntitateꝫ ſolus deus nouit certa mēſura. Cū ḡ talē ꝟtutē īdicibilē xp̄s dedit lacris pꝫ ꝙ diligit ꝛ ōſiderat i hoīe ſic̄ theſauꝝ ſaluificū.

E Circa ſecundum de duratione ꝯtritionis ſiue ꝯtinuatiōe queritur Vtrū hō ſemel vere ꝯtritus:de pctō contrito vel remiſſo debeat ſꝑ vita durāte cōteri decetero cōtinuādo vel aliqñ repetēdo ꝯtritionē de eodē pctō. Ratio q̄ſtionis eſt qꝛ Aug⁹.de pe.diſt.iij.circa p̄ncipiū dicit Semꝑ pctōꝛ doleat ꝛ de doloꝛe gaudeat. quia vbi finit̄ pnia nil remanet de venia. Hec ille. Sed in ꝯtrariū eſt. qꝛ poſtq̄ꝫ hō curauit vuln⁹ nō req̄rit̄ vt ampli⁹ vtatur medicina curatiua.ſed ſufficit medicia ſanitatis conſeruatiua. Sic in ꝓpoſito. Ad hec rñdet̄ ſm Rich.in.iiij. diſt.xiiij. ar.ix. q.j.ꝯcoꝛ. Tho.iiij.ꝑ.et Pe.de Tharā. alioſq̄ꝫ recolligendo.ꝙ pnia diſtinguit̄ eē duplex. Vna exterioꝛ q̄ ꝯſiſtit in ieiunio oꝛatione elemoſina ꝛ fletu. Alia eſt interioꝛ q̄ ꝯſiſtit in coꝛdis doloꝛe ꝛ cōtritiōe. Et hec etiā ꝯſiderat̄ tripl'r.ſcꝫ vel ſm actū.vl' ſm habitū habilitantē hominē ad penitēdū. vel ſm ꝓpoſitū. Et notant̄ iuxta hec q̄nq̄ꝫ documēta. Primū eſt ꝙ pnia exterioꝛ nō req̄rit̄ eſſe ꝯtinuāda.tū qꝛ nō ē h̄ poſſibile ſm ſtatū p̄ſentꝭ vite.tū qꝛ nō tenet̄ hō exterioꝛē pniam facere amplius de pctō ſemel remiſſo ꝛ curato.ſicut etiā de vulnere

F Secundū documētū eſt ꝙ pnia interioꝛis ꝯtritionis ſm actū ampli⁹ facienda nō req̄rit̄ neceſſario:niſi in duobꝫ caſibus ſm Richar. Primo qñ nō adeſt ꝓbabilis ꝯiectura de remiſſione pcti. ſcꝫ qꝛ nō vere ꝯtritus fuit vel nō ꝟe ꝯfeſſus ꝛ hmōi Scdo qñ actu recogitat deliberate ō peccato ſuo:tunc eñ tenet̄ illud deteſtari.qꝛ ſi placeret peccaſſe deliberate: ſtatim rūpet̄ fedus diuine amicicie:qm̄ delectaret̄ in h̄ qd fuit inter ipm ꝛ deum cauſa inimicicie Exceptꝭ his caſibꝫ. Sicut nō tenet̄ hō ad amplius q̄ꝫ ſcꝫ ſemel ꝯfitendū qd rite confeſſus eſt. vl' ſatiſfaciēdū qd ſoluit. ita nec ad amplius actu cōterendū qd ſemel rite ꝯtritū eſt. Tercium documentū ꝙ penitentia vel ꝯtritio interioꝛ hoc eſt pcti diſplicentia debet eſſe ſm habitū ꝑpetua.qꝛ vt Hugo de ſctō vic.dic̄. Cū deus abſoluit aliquē a pctō ligat eum vinclo ꝑpetue deteſtatiōis. Et ſic etiā intelligit̄ illd Auguſti.ꝙ vbi finit̄ pnia .ſ.habitualis:nil remanet de venia. Secus de actuali pnia.

Quartū ꝙ pnia ſm ꝓpoſitū cauendi a moꝛtali culpa debet eſſe ſempiterna. alias nō eſſet vera cōtritio ſi haberet ꝓpoſitum

peccandi in futurum. Ultimũ q pnĩa tanto plus eſt meritoria q̃nto q̃s lacrimatur pluries ⁊ diuti⁹ p pctis tota ſua vita. patʒ ex p̃dictꝭ. Uñ Ps. dicit. Scd̃m multitudinẽ doloꝝ meoꝝ ꝯſolatões tue dñe letificauerunt aĩam meã. O ſacer flet⁹ ⁊c.

G Sed multi ſunt heu alleuiantes ſua pctã grauiora nec curant deflere: licet aliena pōderẽt. Sicut fabuloſe narrat̃ q leo ⁊ lupus cũ aſino dum vellent trãſire fluuium aſcenderũt in nauiculã in ripa herentẽ terre. q̃ cũ fixa maneret: dixerunt q ꝓpt̃ culpã alicui⁹ illoꝝ hoc foret. ideoq̃ deberent facinora ꝯfiteri. Uñ leo confeſſus eſt quõ int̃ beſtias ſilue pinguiorẽ deuorauerit. Lup⁹ alleuiauit d. Hoc nil ẽ q2 fames te coegit. Itẽ lupus ꝯfeſſus eſt q porcam cum oib⁹ ſuis ſuellis deuorauit. Leo dixit Nõ magnũ ẽ: p̃ fame feciſti. Aſin⁹ ꝯfeſſus dixit. Neſcio aliud feciſſe niſi q ſemel nimis fatigatus ſub onere et fameſcẽs vidi ſtraminis vnã feſtucã ex calciamentis domini mei laceratis extra pendere ⁊ illã comedi. Ad qd̃ leo ⁊ lup⁹ di. Hoc maximũ eſt pctm̃ ⁊ infidelitatꝭ ꝯ dñm tuũ: dignus g̃ es morte. ⁊ ſic deuorauerunt aſinũ. Huiuſmodi exemplũ idcirco inſerui vt dormitans populus in ſermone poſt prãdiũ expgiſcat̃ ad audiendũ tali ꝯſolatione.

H Circa tercium de preamabili p̃cioſitate inq̃rẽdũ eſt Quõ poſſit q̃s efficere vt cõpunctionis lacrime reddant̃ deo p̃cioſiores ⁊ p̃amabiliores. Ad quod ſm̃ dicta doctoꝝ Notandũ q ad p̃ualorẽ cõpunctiõis corã deo faciũt p̃ſertiʒ q̃nq̃.

- Primo dolor deteſtationis.
- Scd̃o amor diuine dilectionis.
- Tercio ꝓpoſitũ firmũ cautionis.
- Quarto cõpaſſio crucꝭ xp̄i ⁊ paſſiõis.
- Quinto obſecratio ei⁹ lacrimatiõis.

Primũ eſt dolor deteſtationis. q2 q̃nto lacrime ex intenſiori dolore cordis ꝓcedunt deteſtando pctã: tãto ſunt deo amabiliores. Aug. li. de pnĩa dic̃. Comes pnĩe dolor eſt. lacrime aũt ſunt teſtes doloris. et ꝑ ꝯñs deo g̃te. quia teſtimoniũ ꝓfert̃ q cor deo ꝑ pniam ſacrificat̃. Et de⁹ infundens homĩ lacrimas teſtat̃ q illũ diligit ⁊ pniaʒ ei⁹ acceptat tãto plus q̃nto intenſi⁹ dolere ꝓbat̃. Scd̃m eſt amor diuine dilectõis

Nã. i. Pe. iiij. Charitas opit mł'titudinẽ pctoꝝ. g̃ maior charitas excitãs lacrimas magis opit. ⁊ ſic deo gratiorẽ facit vt patʒ in Magdalena. Terciũ eſt ꝓpoſitũ firmũ cautiõis qd̃ q̃nto firmat̃ in charitate tãto facit deo acceptiorẽ. vt patʒ ex p̃dictꝭ

I Quartuʒ eſt cõpaſſio crucis xp̄i et paſſiõis. Querit̃ eñ hic An deo plus placeat flet⁹ de pctis an flet⁹ cõpaſſiõis ſuper xp̄i paſſiõe. Rñdet Bern. ſup cañ. ſer. xij. di. ſic. Bonũ eſt ꝯtritiõis vnguẽtũ qd̃ de recordatione pctoꝝ ꝯficit̃. q2 cor ꝯtritũ et hũiliatũ de⁹ nõ deſpicit. Longe aũt meli⁹ eſt id qd̃ dr̃ deuotiõis factũ de recordatõe bñficioꝝ dei. ſ. incarnatiõis ⁊ paſſiõis. hec ille. Sed h̃ intelligẽdũ eſt p̃miſſa vera cõtritione que eſt neceſſaria ſaluti. al'as ſine illa flet⁹ cõpaſſiõis nõ valet. Sic̃ ſi q̃s hominũ eſſet in veſte deaurata: ſordidat⁹ tñ ſtercorib⁹ fedis: nõ foret placitũ talit̃ ſedere in mẽſa regis. Sic i ꝓpoſito. Nã aq̃ neceſſaria ẽ ad abluẽdũ ſordes. ſed auꝝ p̃cioſi⁹ ẽ aq̃. ꝓinde aq̃ cõpũctiõis ad abluẽduʒ aĩaʒ p̃miſſa: ſi p̃cioſuʒ auꝝ ꝯpaſſiõis ſanguis xp̄i applicet̃ erit p̃cioſior. Quintũ ad idẽ facit obſecratio lacrimaꝝ xp̄i ſpãlit̃ Exẽplũ legit̃ in ſmõib⁹ mgr̃i Meffret q mł'ier q̃dã lacrĩas xp̄i q̃tidie deuote honorãdo obſecratões faciebat vt dñs ih̃s daret ſibi lacrĩas v̄e ꝯpũctõis. ⁊ dedit xp̄s ſibi tãtas q totã penã purgatorij ſibi deleuit. Deniq̃ legit̃ in ſpe. exẽ. di. ix. exẽ. clix. q q̃dã g̃uit ferẽs opa pnĩe ⁊ fletũ. ecce xp̄s ſibi appuit cũ vulnerib⁹ ſãguĩe fluẽtib⁹ d. Intige i lat⁹ ⁊ ſanguinẽ meũ paneʒ tuũ et dulceſcit. qd̃ ille fecit ⁊ oĩa dulceſcebãt. O g̃ hõ ⁊ tu vnge ocl'os tuos ſãguĩe xp̄i. cor iũge cordi xp̄i. oſcl'are ei⁹ vulnera. ꝯſidera ſingl'as ei⁹ paſſiões. ⁊ ſic aĩaʒ tuã balnea i ſãguĩe xp̄i ⁊ dulce erit penitere. Roge⁹ ⁊c.

Poſtq̃ͣ in p̃cedẽtib⁹ egim⁹ de p̃ma pte pnĩe. ſ. de ꝯtritõe. iam agem⁹ de ꝯfeſſiõe.

Feria. ij. poſt dñicam. iij. quadrageſime Sermo. xxiiij. ſequit̃: de ꝑpatione debita añ ꝯfeſſionẽ recogitãdo pctã amariſſime

Clauſũ eſt celũ ãnis trib⁹ ⁊ mẽſib⁹ ſex. Lu. iiij et i euãgelio hodier. Uerba ſũt nr̃i ſaluatoris q̃b⁹ ꝯminãdo nos admõet

ꝙ ſicut in dieb⁹ helie ꝓpter pctā clauſū fuit celū annis trib⁹ ⁊ ſex menſib⁹ ne plueret ſup terrā. ⁊ facta eſt fames magna. Sic timendū ē nobis ne ſpūaliter claudat̃ celuȝ ꝓpter pctā noſtra ne pluat nobis a deo ḡtia celeſtis ⁊ famē incurram⁹ oīmis penurie infernalis. Et notāter dicit xp̄s. trib⁹ inquit ānis. qꝛ ꝓpter defectū penitētie habentis tres ꝑtes ſcȝ ꝯtritionē: ꝯfeſſioneȝ ⁊ ſatiſfactionē celū nobis claudit̃. Si aūt illas implem⁹ apit̃. qꝛ penitētia celū aperit qḋ culpa claudit vt dicit Bern̄. Item addit ⁊ mēſibus ſex. quibus ſignificāt̃ ſex opa miſericordie. De q̇bus ꝟ. Viſito cibo poto redimo tego colligo condo. Cib⁹ em̄ ⁊ pot⁹ ſub eodē reducunt̃. Hinc Aug. in ſermōe dedicatōis dicit. Laboremus fratres chariſſimi vt nobis bonoꝝ operū clauib⁹ ianuā regni celeſtis apire poſſim⁹ Sicut em̄ vite nobis ianua malis opib⁹ quaſi q̇buſdaȝ ſeris ac vectib⁹ claudit̃: ita abſqꝫ dubio bonis opib⁹ apit̃. Hec ille. Itaqꝫ de ꝯfeſſiōis ꝑpatiōe ꝑ quā celum clauſuȝ apitur nobis vt dictū eſt tria myſteria declarem⁹ hoc ſermone.

Primū dicit̃ admonitiōis.
Secundū dr̄ ꝑcogitatiōis.
Tertiū dr̄ amaricatiōis.

K **Circa primū de admonitione** notandū ꝙ ad ꝑparationē faciēdā ante ꝯfeſſionē admonent nos plura ꝓpter q̄ oportet diligēter ꝑparari ad illā.

Primo ſcptura ſacra autētica.
Secūdo ratio theologica.
Tertio ratio canonica.
Quarto exempla plurima.

Primo ſcriptura. Ps. Meditat⁹ ſū. n. cū corde meo ⁊ exercitabar ⁊ ſcopebaȝ ſpiritū meū. Ps. lxxvj. Lyra. Meditat⁹ ſum nocte cū cor. m. ſcȝ recolēdo culpā meaȝ et diuinā iuſticiā. ⁊ exercitabar. ſ. ꝑparando me in talib⁹ meditatiōib⁹ ad penitētiaȝ. ⁊ ſcopebā ſpiritū meū. ſ. ꝯfitēdo. ⁊ ſic expurgan̄. Itē Eccī. xviij. An̄ iudiciū. Lyra. ſcȝ mortis. interroga teipm̄. ſ. ꝑ diligentē cōſciētie diſcuſſionē. ſil'r ⁊ an̄ ꝯfeſſionē. Jdo ſubdit̃. hūilia te. Lyra. Corā ſacerdote et in tpe īfirmitatꝫ. ſ. ſpūalis. oſtēde cōuerſationē tuā. ſ. ꝑ aptā ꝯfeſſionē. Deniqꝫ Eſa. xxxviij. Ezechias i ꝑſona pctōꝝ dixit. Recogitabo tibi oēs annos meos in a. a. me.

Scd̄o admonet rō theologica. qꝛ ad cōfeſſionē deo ḡtuitā reqrit̃ ꝟa ꝯtritio vt ſit hō in charitate ſine q̄ nil valēt q̄qꝫ opa. j. Corꝫ. xiij. Sȝ ꝟa ꝯtritio requirit pctōruȝ mortaliū ſinguloꝝ recognitionē. ⁊ ſic cōſcie examinationē ſaltē q̊ ad ꝑncipiū ꝯtritiōis vel dolorē attritōis ſm̄ Tho. in. iiij di. xvij. vt ſer. xiiij. D. E. tactū fuit niſi i articl'o mortꝫ excuſet̃. ḡ an̄ ꝯfeſſiōȝ debitā vt cōiter ꝑpatio reqrit̃. Tertio admonet rō canonica. qꝛ Raymū. in glo. de pe. ⁊ re. §. Itē circa ꝑncipes. ſ. ſup. c. Ois vtriuſqꝫ. Si q̇s ex ignorātia ſiue obliuiōe ꝓcedēte a ꝓpria ⁊ notabili culpa obmittit cōfiteri vnū pctm̄ mortale aut ei⁹ circūſtantiā ad ꝯfeſſiōȝ neceſſariā nō excuſat̃ nec ꝟe ꝯfeſſus dr̄. Jōqꝫ ſi q̇s ex culpa ſua igrat q̄ debet ꝯfiteri ſeu oblit⁹ ē pctā ꝯfitēda. debet de hmōi negligētia penitere vt notat̃ i ſūma ꝯfeſſoꝝ. li. iij. ti. xxxiiij. q. xix. Vn̄ etiaȝ ꝯfeſſor ſi aliquē impatū inuenerit ad ꝯfeſſionē acceſſiſſe debet ipm̄ monere vt cū ꝑparatiōe veniat examinando ſaltē de ꝑceptis ⁊ pctis capitalibus ⁊ fidei articulis. Ex his patȝ q̄ꝫ male ⁊ piculoſe faciūt heu m'lti q̇ impati ad cōfitēdū accedūt ſine oī ꝑcogitatōe. et q̇d dicāt ꝯfeſſori neſciūt: ſȝ di. Interroga pr̄ q̄ fecerim. ⁊ dicā de talibus ſer. xxviij. R. Iteȝ aliȷ dicūt. Pr̄ audi me. in duob⁹ ꝟbis ſtatim expediā ꝯfeſſionē meā: cū tn̄ a toto anno ſine ꝯfeſſiōe peccata m'ltiplicant quotidie.

L **Quarto admonēt exēpla.** ⁊ ꝑmū exemplū habemus in negociatoribus. Si em̄ vt videm⁹ mercatores ratiocinijs quiqꝫ obligati ſumma diligentia diſcutiunt ſua regiſtra quanto magis peccator debet conſcientiam propriam examinare: pro quanto anima melior eſt omni pecunia. ⁊ qui perdit eam plus perdit q̄ꝫ oēs mundi diuitias ꝑut dicit Bern̄. et chriſt⁹ domin⁹ Matthei. ca. xvj. Quā dabit hō cōmutationē ꝓ aīa ſua. q. d. nullā. Scd̄m exēplū ad idē in philoſophicalib⁹. Nam Seneca de ira dei lib. iij. dicit. Qui quotidie ad rationē reddendam vocandus eſt. ſ. per morteȝ. et

neſcit qua hora vocandus eſt) Faciat inquit hoc qd Sextius qui cõſummato die cum ſe ad nocturnã quietẽ recepiſſet inſrogabat animũ ſuũ di. Quod hodie malũ tuũ ſanaſti. cui vicio obſtitiſti. qua parte melior es ⁊c̃. Sic xpianus debet in his tribus ſe examinare multo fortius. ſcʒ.

Primo q̃ pctã ſua ſanauerit p̱ penitentiam veram. Secũdo cui vicio in tẽptatione ſuccubuerit. Tercio quãtũ a bonis moribꝫ defecit. et ſic quanta bona ꝑdidit gratie ⁊ glie. ac quanta mala pene per peccatũ incurrit ⁊c̃. Terciũ exemplũ in iudicialibꝫ. qꝛ quicũq; vadit ad iudiciũ diligenter diſponit ꝑcogitando qd ꝓponat vel qd reſpondeat. q̃nto magis faciendũ eſt in iudicio aie: in q̊ ſi homo cõuictus fuerit eterna morte ꝑibit. Ad id habes etiã exemplũ pulcrũ infra ſer. xxix. y.

M Circa ſecundum de ꝑcogitatione pctõꝝ Queriť qualiter hõ volens ſe ꝑparare ad confeſſionẽ debeat ꝑcogitare pctã ſua ad conſcientie examinationẽ. Ad hoc Notãdũ ꝙ edocet nos ſcriptura Eſa. xxxviij. ca. vbi Ezechias ſcpſit i cãtico d. ſic. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine anie mee. Quibus docemur ꝙ debeamus ꝑcogitare modis q̃tuor. Primo cõpenſatiue ſcʒ de peccatoꝝ multitudine ⁊ ingratitudine ad bñficia dei reſpectiue. Ideo dꝛ Recogitabo tibi. ſ. dño deo: q̊ꝛ pctis ꝯtra imenſa tua beneficia ingratus te offenderim. Recogitabo inq̃t. i. iteꝝ atq; iterum cogitabo quõ in ꝯfeſſione vera agiam. Nam Grego. in moral. docet ꝙ debet vnuſquiſq; ſollicite diſcutere ⁊ penſare que a deo bona ꝑcepit et que mala bonis illius ꝑuerſe viuẽdo reſpondit. Quia nimiꝝ cum omni momento tpis deus nobis bñficia ꝑſtet mꝉtimoda vel ſaltem conſeruatiõis vite ⁊c̃. Et tñ vt idem Grego. ſubdit. Nemo inq̃t ſufficienter extimare poterit quãta mala ꝑ ſingula momenta cõmittimꝰ. quia ſicut nõ ſentimus quantũ creſcũt mẽbra: vngues capilli ⁊ hmõi imutanť in caniciem ⁊c̃. ita mens noſtra ꝑ momenta viuendi ꝑmutatur. ſ. vicijs ſuccreſcẽtibꝫ. ꝓpterea vigilãti ſtudio noſtros defectus ꝑfectuſq; penſemus: vt pniam de malis agamus ⁊ in bono ꝓficiamꝰ. iuxta illud Pictagore dictũ. ꝙ ſapientibꝫ duoꝝ (inq̃t) tempoꝝ cura habenda eſt. mane qd acturi ſimus. ſero qd fecerimus. Ideoq; Gerſon dicit. Singulis diebꝫ mane ꝓpone. ſ. bene facere. ⁊ ſero diſcute. ſ. qd ꝯtigit te peccaſſe. Secundo debemus recogitare integre. ideo dicitur oẽs ſcʒ culpas ſingulas mortales ⁊ circũſtantias ꝯfitendas. ita ꝙ nullũ peccatũ negligamus q̃ntum eſt nobis poſſibile.

Tercio ſerioſe. ideo dꝛ. annos meos. qꝛ de anno in annũ ⁊ de menſe in mẽſem debet recogitare ſcḋm diuerſitatẽ etatis. ſ. pueritie: adoleſcẽtie. ⁊ ſic de alijs. Itẽ officiorũ: ſocietatũ: locoꝝ ⁊c̃. Et in ſingulis põt ſerioſe cogitare hoc ordine. Primo cogitando de pctis capitalibꝫ mortalibꝫ. Secundo de ꝑceptis decalogi que tranſgreſſus eſt. Tercio de q̃nq; ſenſuũ exceſſibus. Quarto de pctis alienis. Quinto de peccatis in ſpũmſctm̃. Sexto de opeꝝ miſericordie neglectione. Septimo de fidei articulis ⁊ ſacramẽtꝭ. Quarto debemꝰ recogitare amaricate. ideo dicit. i amaritudine aie mee. Et de hoc ſeq̃nti ar. patebit.

N Circa tercium de amaricatione recogitatiõis peccatoꝝ. Notandum eſt ſcḋm Bonauen. ꝙ pctõr dum recogitat de pctis carnalibꝫ: debet cauere ne nimis moroſe talia excogitet ꝓpter ꝑiculum delectationis euitandũ. ſed debet cor pctõris amaricari ne delecteť. Nã Ecci. xiij. Qui tangit picẽ inq̃nabiť ab ea. Sʒ quõ peccator recogitãdo pctã ſua poſſit amaricari Nota ꝙ pmo debet recogitare mortis ſue amaritudinẽ ⁊ incertitudinẽ. Secundo pctõꝝ dãnificationẽ ab oĩ bono grẽ et glie. Tercio eternaliũ penaꝝ indicibilem cruciationẽ que ſibi debeť. Quarto debet adhibere corpis caſtigationẽ ad mortificationẽ. Quinto paſſionis chriſti acerbitatem. Hec em̃ tanq̃ ſalis amara condimenta cor pctõris amaricãt ne delecteť in pctis. ſed deteſteť illa. Exemplũ legiť i vitaſpatrũ ꝙ qdam dum temptareť ď carnali vicio ſtatiʒ digitũ igni applicabat d. Si hunc ignẽ ſufferre nõ potes: quõ ſufferes ignem inferni. ⁊ ſic vincebat tẽptatio

nem. Aliud exemplū de q̄dam cui ꝯfeſſor conſuluit vt q̄tiens de pctō temptaret̃: ſe⸗ tiſtro ſuā carnē nudã fortiter fricaret aut vnguib⁹ dilaceraret. ⁊ ſic vinceret recogi⸗ tando xp̄i paſſionē. Rogem⁹ ĝ xp̄m ⁊c̄.

¶ Feria tercia poſt dn̄icam.iij. q̄dragesi⸗ me Sermo.xxiiij.ſ.de regulis correq̄ſitis p̄ p̄paratione confeſſionis.

Quecūq; ſolueritis ſup terrā erunt ſoluta et in celo. Math.xviij.et in euāgelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoris noſtri q̄bus inſinuat ꝙ ſacerdotib⁹ maximā dedit ptātem.ſ.ſoluendi pctā in ꝯfeſſione vel ligandi incorrigibilē peccatorē etiam ſnīa excōicationis. Nam talē abſolutionē vel alligationē deus in celo approbat: dū tn̄ ſacerdos nō errauerit in iudicio ꝯſcientie. Nam leo papa.xxiiij.q.j.c. Manet inquit Petri.i.ſacerdotij p̄uilegiū: ſi ex equitate fert̃ iudiciū. Chriſtus itaq; docẽ nos de correctione fraterna in occulto qn̄ peccata ſunt ſecreta. vt ſic illum ſaluare poſſimus cū integritate fame. qui ſi corrigi nō vult: teſtes ſunt adhibēdi. Et ſi nec ſic corrigit̃: dic inq̄t eccl'ie.hoc eſt: p̄lato.q̄ pōt ligare p̄ cenſuram eccl'iaſticā vel ſoluere cōfitentē. vt patet in euangelio. ⁊ de abſolutione in verbis thematis. ℧ Vnde ex q̄ in themate notat̃ myſteriū cōfeſſionis et abſolutionis Jdeo de preparatione ad confitendū tria myſteria preter antedicta notabimus ẜm tres regl'as correq̄ſitas.

¶ Prīa regl'a de pctō⁊ mortaliū recognitiōe.
¶ Scd̄a regl'a d̄ venialiū deletōe.
¶ Tercia regula de oblitorū exq̄ſitione.

Circa primum de mortaliũ recognitione p̄ regula generali tenendum eſt ꝙ de pctis mortalib⁹ nō ſufficit recognitio generalis.ſed req̄rit̃ de ſingulis recordatio ⁊ cōtritio ſpecialis vel diſtinct⁹ dolor ſaltem attritōis iuxta poſſibilitatē humane fragilitatis. Et hec regula p̄batur pluribus modis.

¶ Primo rōne theologica.
¶ Scd̄o ſcriptura autentica.
¶ Tercio ſilitudine phica.
¶ Quarto pſuaſione iuridica.

Primo rōne theologica ẜm Scotū in.iiij diſt.xvij.ſic.q: p̄ceptū eccl'ie de ꝯfitēdo obligat ſic ꝙ oē pctm̄ mortale teneat̃ q̄s ꝯfiteri de q̄ haberi poteſt memoria: premiſſa diligenti inq̄ſitione ẜm poſſibilitatē hoīs. ergo de ſingulis debet recordari ⁊ ſe p̄ cōtritionē vel attritionē p̄parare. Hanc rationē ponit etiam Tho. Confirmat̃ ẜm Pe.e.diſt.q̄rti. q: in omī pctō mortali voluntas hoīs actualit̃ auertit̃ a deo ad peccatū.et q: ꝯtraria cōtrarijs curant̃: oportet ĝ ꝙ ab oī pctō mortali mens cōuertat̃ ad deum. Et ſic patet p̄poſitũ. Scd̄o p̄bat̃ ſcriptura autentica. Nam p̄s̄.dicit. Lauabo p̄ ſingulas noctes lectū meū la. m.ſtratū meuẽ rigabo. Vbi glo.dicit ꝙ p̄ ſingulas noctes intelligi debēt ſingl'a peccata lauanda lacrimis. Itē Eſaie.xxxviij Recogitabo tibi oēs annos meos ⁊c̄.oēs dicit. vt nullū excipiat pctm̄. Vn̄d etiam Aug⁹.li.de pe.dicit. Dn̄s Jeſus legionē eijciens de homīe Lu.viij. nemīnē reliq̄t de oib⁹ demonib⁹ q̄ liberatum poſſideret: oſtendēs ꝙ ſi etiam pctā ſint mille oportẽ de oib⁹ penitere. Hec ille. Tercio p̄bat̃ ſimilitudine phica. q: phi tradūt ⁊ experiētia docet diuerſo⁊ morbo⁊ diuerſas fore neceſſario medicinas. Nam Hiero.dic̄ ⁊ certū eſt ꝙ nō ſanat oculū medicina q̄ ſanat calcaneū. Sic et in medendis ſp̄ualit̃ vulnerib⁹ vicio⁊ ⁊ morbis. Non ſanat penitentia auariciā q̄ ſanat ſupbiã. vel luxuriam. nam auaricia ſanat̃ elemoſine largitate. Supbia aūt hūili oratiōe. Luxuria ieiunio ⁊ carnis mortificatione. In aliq̄bus etiā pctis nō pōt fieri ſanatio niſi aſſit reſtitutio fame vel rei. Ideoq; ſicut de ſingulis medicina eſt neceſſaria.ſic in p̄poſito. Quarto p̄bat̃ pſuaſione iuridica. Nā de pe.diſ.j.c.Porro. Proſp dicit. ꝙ q̄ pctā ſua emendare noluerint deū habent teſtē ⁊ habituri ſunt ipm̄ vltorē. Et quid eis p̄deſt vitare hūanū iudiciū.ſ. pctm̄ ſuum occultando ⁊ penitere neglīgēdo: cuẽ ſic ituri ſunt in eternū ſuppliciū. Naẽ ⁊.ff. de re militari.l.deſertorē.§.miles i.ff. nouo. Miles q̄ i bello arma neceſſaria abijcit vel illicite amiſit: capite punit̃. Arma

militie xpiane ꝯtra diabolum pugnantis ſunt lacrime.ſ.pnie ſm ꝙ dicit Amb. xxiij q. viij. Cōuenior. Qui eas abijcit vel tenere non curat: eťna morte iuſte puniť a deo. ☉ ğ pctōr ſtude debite recognoſcere oïa.

P Circa ſecundum de venialium deletione ꝑ regula tenēdū eſt. ꝙ peccatū qḋcunqꝫ veniale manente in eo fixa voluntate non tolliť ab hoie ꝗuis non ſit damnabile. Et hec regula habeť ex dictis Rich. ⁊ Thome in.iiij.di.xvj. Ratio eiuſ dē eſt. q₂ non pōt tolli culpa niſi reordineť volūtas: q̄ reordiari nō pōt ꝗdiu manet in deordinatōe ad volēdū pctm̄. al's eſſent duo oppoſita ſimul. Ideoqꝫ nullū veniale poteſt dimitti ꝗdiu ad illud voluntas manet fixa. Veruntamē peccatū veniale nō damnat hoiem in gehennā ſed expiať in purgatorio ſaltem ſi hic nō tolletur.

Iuxta hec ergo notanda ſunt q̄tuor ꝑ̄cipua documenta. Primū ꝙ nō eſt ſimpliciter neceſſaria contritio ⁊ abſolute de pctis venialib₉ ſicut neceſſaria eſt de mortalibus. Sed tm̄ ꝑfectionis eſt vt venialia tollanť in hac vita vł dimittantur. Et oſtēdiť ſm Tho. vbi ſ. tali ratione inť cetera. quia ꝓpter ſola peccata venialia hō non incurrit damnationē ꝑpetuā. nec per ea tolliť amicicia dei. ğ ſequiť ꝙ ſi qs non ſit ſpecialiter ꝯtritus de venialib₉ ⁊ ſic decedit ſaluus erit: licet ꝑ ignem. vt diť glo. ſup.j. Cor.iij. Sed ſi di. Ego vellē ſaluari ſine igne. Ideo Scdm documētū ad id eſt. ꝙ ad tollendū pctm̄ veniale in ꝑ̄ſenti vt quis poſſit tranſire ſine igne purgationis: requiriť diſplicentia ꝯtritionis Ratio ſm eundē Tho. ibidē. q₂ ꝗdiu fixa manet volūtas nō dimittiť pctm̄ etiaꝫ veniale vt dictū eſt. Sed voluntatē retrahere a peccato quod prius volebat eſt diſplicere ipſi quod voluit. Et talis diſplicētia qñ eſt gratia informata dr̄ dolor cōtritionis. Ideoqꝫ veniale in ꝑ̄ſenti ſine aliq̄ ꝯtritione non deleť: ꝗuis non ſit damnabile. Sed poſſet queri qualis ꝯtritio requiratur ad ea. Terciū ergo documentū eſt ꝙ ad tollendum peccatū veniale nō requiriť neceſſario diſtincta recogitatio in ꝑticulari de vnoquoqꝫ: ſicut requiriť ad mortalia delenda. ſed ſufficit explicita cōtritio in generali de omnib₉ venialibus. vel ſaltem ꝯtritio implicita. qñ ſcꝫ in ꝟtute actus quem hō agit ſequereť diſplicentia explicita pcti venialis ſi cogitatio ad illud ferreť. ꝑ talē em̄ actū dimitti poſſunt venialia vtputa ꝑ generalē cōfeſſionē: per aque bñdicte aſꝑſionē: ꝑ epalem benedictionem: per deuotā orationē dñicaꝫ. ⁊ hmōi. Hec ex Thoma. Quartū documentū eſt ꝙ ad tollenduꝫ pctm̄ veniale non reqriť neceſſario ꝓpoſitum cauēdi ſingula in futurū: ſicut hoc requiriť ad tollendum mortalia. ſed ſufficit ꝓpoſitū minuendi ꝑ poſſe ⁊ aliqua cauēdi ſpecialiter que eſſent occaſiōes alioꝝ. ☉ ğ hō obſua hec.

Q Circa tercium de oblitorum peccatoꝝ inquiſitiōe ꝑ regula generali tenendū eſt ꝙ quilibet peccator adhibere omnem diligentiam teneť vt de omnibus oblitis mortalibus recordetur. alioquin de eis non excuſať. quia ignorantia craſſa vł ſupina non excuſat. vt patet etiaꝫ ꝑ Aug. xxxij. q. vij. Quēadmodū. Vnō nota documenta. Primū. Si queriť ğ. Quanta diligentia in hmōi inq̄ſitiōe req̄riť. Rñdet Scotus in.iiij.diſt.xvij. ꝙ tantam debet homo adhibere diligentiā iuxta poſſibilitatem fragilitatis hūane q̄ntam quis adhiberet circa quodcūqꝫ multum arduum. Ideo Aug⁹. dicit. Cū gaudio debet facere imortalis futurus. q̄cunqꝫ faceret ꝑ differenda morte moriturus. Hec ille. Scdm ꝙ bonū eſt vt pctōr regiſtret ſecreto ſua pctā vł lapilł aut pūctuꝛis nūeret. vł alio mō ne obliuiſcať. Terciū documētū ꝙ de oblit₉ de q̄b₉ etiā nullo mō pōt hō recordari vel ſcire ſe peccaſſe debet ꝯteri in generali vt dictū eſt de venialib₉. Quartū ꝙ qñcūqꝫ etiā poſt ꝯfeſſionē factā pctm̄ mortale oblitū ad memoriā reuocať: de eo ſpecial'r hō ꝯteri ⁊ cōfiteri teneť. Plura ſer. xxxiiij. ꝑ totū. R

Exēplū finale legiť i Spe. exē. diſt. ix. exē. cxlvij. ꝙ duo ſcolares intrauerūt clauſtꝝ. vn⁹ ſegni⁹ ſe agēs i recognitōne ⁊ emēdatiōe pctōꝝ ⁊ cōfeſſione ac alijs ⁊c̄. Tēptatus a diabolo victus eſt vt ad ſeculū rediret. Quod ſocio ſuo manifeſtauit. Illeqꝫ

dixit eidem Veniamus ambo ante altare virginis & eam ſalutemus. & ſic tandẽ recedas ſi nõ vis manere. Iſte aũt ſoci⁹ ſuus feruens erat deplorãs ſepe in recordatione peccata ſua oia. Orantib⁹ illis vidit in ſpũ ille temptatus btãz Mariã pallio ſuo lacrimas ſocij ſui illi⁹ flentis colligentem & filio xpo ieſu offerentẽ. di. O dulciſſime fili has lacrimas ſerui tui ſuſcipe et quod petit ɔcede. Chriſt⁹ rñdit. Fiat mater chariſſima vt vis. Nũc ille tẽptat⁹ pcidens ad pedes hui⁹ fratris d. Hodie meritis lacrimaꝝ tuaꝝ ſum liberatus. Seruiamus ḡiam ferventi⁹ btẽ virgini. & ſic pſeuerauit. Ex hoc & nos ſperare poſſum⁹ ꝙ ſi feruenter & lacrimoſe de pctis pniam agimus: beata Maria offeret chriſto &c. Rogemus ḡ &c.

¶ Feria quarta poſt dñicam. iij. Sermo xxv. ſcʒ de ſctẽ cõfeſſionis veritate & puritate ac charitate.

Que procedunt de ore de corde exeũt et ea coinq̃nant hoiez Math. xv. et in euãgelio hodierno. Verba ſunt noſtri ſaluatoris qui in hoc euangelio redarguit iudeos qui de ſuis traditiõibus plus curabant ſeruare ꝙ̃ de diuinis p̃ceptis. & intendebãt falſe hypocriſi & ſimulationi. Nam ad hoc ꝙ eſſent in reuerentia in pplo oſtendebant ſanctitatez in verbis et exteriori ɔuerſatiõe. & mũdicia in manuum ablutionib⁹ cum manducarent: in oblationibus q̃q; faciẽdis docẽ ꝙ offerrẽt hoies in templũ ſacerdotib⁹ munera q̃ deberent exhibere in parentes & hmõi ſub p̃textu diuini cult⁹ inducendo: cũ tñ eſſent hypocriſi et intentione ac auaricia corrupti. Vñ xps dñs eos redarguit vt doceret redarguẽdos multos etiã xpianos homines q̃ male ſimulant ſepe ſanctitatẽ in opibus bonis. & qd peius eſt etiam in cõfeſſione pctõꝝ. Et ſic verificaꝝ in talibus hoc verbum xpi in themate. ꝙ verba illorum q̃ pcedunt de ore: de corde. ſ. malo exeunt. & ſic ea coinq̃nãt hoiem poti⁹ ꝙ̃ mũdent tali ficta ɔfeſſione. Itaq; de ɔfeſſione oris ſanctiſſima tria myſteria declaremus in hoc ſermone.

¶ Primũ de ſancta oris veritate.
¶ Secundũ de ſancta cordis puritate
¶ Terciũ de ſctã amoris charitate.

S Circa primum de ſancta veritate ɔfeſſionis in ore Notandũ eſt ꝙ hec eſt vna potiſſima ɔditio correq̃ſita ad ɔfeſſionis ſanctitatẽ ꝙ ſit veritate plena ſine omni mendacio. Querit ḡ Vtrum aliq̃ cauſa ſaltẽ hũilitatis liceat alicui falſum dicere vel mẽtiri in ɔfeſſiõe oris. Ad hoc reſpõdeꝝ ſm Alexan. pte. iiij. & Rich. i iiij. di. xxj. ac alios theologos & canoniſtas ꝙ nec humilitatis nec deuotionis vel alterius cauſa mentiendũ eſt in ɔfeſſione. Et hoc pbaꝝ tripliciter.

¶ Primo ex autoritate canonica.
¶ Scdo ex ratione theologica.
¶ Tercio ex ſimilitudine ciuilica.

Primo ex autoritate. q. xxij. q. ij. c. Cũ humilitatʒ. Aug⁹. dicit ſic. Cum humilitatʒ cauſa mẽtiris: ſi nõ eras pctõr antea ꝙ̃ mẽtireris: mentiendo pctõr efficieris. Hec & plura ibi. Et cauſa breuitatis ſufficiat.

Secundo pbaꝝ rõne theologica. quia ſm theologos qui in cõfeſſione mentitur mortaliter peccat. Et duplr ſm Richar. ſ. Cum q; ɔſciam ſuam ſacerdoti nõ vere manifeſtat. & ſic p̃cepto ɔfeſſiõis eſt inobediens: occultando ɔſcie veritatẽ. Tũ q; mentiꝝ: qd ſine aliq̃ pctõ eſſe nõ poteſt. vt dicit mgr ea. diſt. ¶ Sed diceres Nunqd ḡ omne mendaciũ dictũ in cõfeſſione ſit pctm̃ mortale. Rñdet frater Angelus in ſũma. ꝙ non. ſed ſolũ illud mẽdaciũ eſt mortale qd eſt pniciosum. ſic mentiri ɔtra famã ſuam ppriã vl alterius. aut cõtra id quod neceſſario deberet cõfiteri. Vñ ſi taceret vel negaret aliqd peccatuz mortale qd fecit & de quo non eſt ɔfeſſus legitime peccaret mortaliter. Hoc tñ excepto ꝙ ſi q̃s forte timeret pbabiliter de reuelatione ɔfeſſionis. vel ꝙ ſollicitaret euz ad malum talis ɔfeſſor. nec poſſet aliũ habere cõfeſſorem. In tali caſu tacens vl negans mendaciter: non peccaret mortaliꝝ. ſed venialiter. vt claret ex caplo Primũ ẽ. xxij. q. ij. ac notatis ibidem in glo. Verũ

tamē talis in hmōi caſu melius faceret cū
verbis palliatis vtendo taliter ꝙ menda
ciū nō dicat. Hec in angelica. Tertio ꝓ-
bak ſilitudine ciuilica. qꝛ ſm leges nō tm̄
modo ciuiles: ſed etiā oēs alias nemini
licet ferre falſū teſtimoniū contra ꝓximū
in quocūq̧ iudicio. alś puniꝶ falſus teſtis
vt patz. ff. de teſtib. A ſimili. Sic fortius
nō licet contra ſe ferre falſū teſtimoniū ali
cui in iudicio ꝯſcientie. Vn̄ ꝛ dicit Aug⁹
pmo de ciuita. dei. ca. xxj. Teſtimonij in-
quit falſi nō minus reus eſt qui de ſeipſo
falſum fateꝶ ꝙ̄ ſi aduerſus ꝓximū hoc fa-
ceret. Hec ille. Et ſic patet ꝙ ꝯfeſſio debꝫ
eſſe ſancta in ore abſq̧ omi mendacio.
Sed di. Tamē Grego. di. v. Ad eius . di
cit. ꝙ bonaꝝ mentiū eſt agnoſcere culpā
vbi culpa non eſt. ḡ cur nō liceat ꝯfiteri ſe
culpabilē in quo nō peccat. Rn̄detur ſm
Richar. ſup̄. ꝙ agnoſcere ibi intelligendū
ē p formidare ne forte defecerit in aliquo
ex pte ſua: alś hoc eſſet errātis et nō bone
mētis cognoſcere peccaſſe ſe in eo in quo
nō peccauit. O ḡ pctōr veraciter cōfitere.

V Circa ſecundum de ſancta
puritate ꝯfeſſionis notandū ꝙ hec ē ſecū
da ꝯditio potiſſima ꝟe ꝛ ſancte ꝯfeſſiōis
vt ſit pura in cordis intētōe: h̄ ē vt fiat pu
re ꝓpter amorē dei. ꝛ vt deo ſatiſfaciat quē
offendit. ꝛ etiā eccl'ie recōciliet. ꝛ vt d̄ pec-
catis ſuis veniā ꝯſequaꝶ. Ad hec eñ con
feſſio ſacramētalis eſt ordinata. Unde ſi
quis confeſſionē faciat ꝓpter aliū ſiniſtrū
finē intēdendū peccat mortaliter. Ratio
aūt huius. qꝛ generalis regula ē ſm Hen
ricū de Gand. in quodlibeꝶ. j. q. xxiiij. ꝙ
qcūq̧ vtiꝶ aliq̄ pncipaliter ad id ad qd il-
lud nō eſt ordinatū a deo in quo deū con
tēnit peccat mortaliter. Sicut exēpli gra
tia. Si qs pncipali fine ordinaret pdicati
onē facere ad vanā gloriā vel alia ꝟtutis
opa ad hmōi. Gratia hui⁹ aliq̄ hic que-
runꝶ de ſacra ꝯfeſſiōe.

¶ Primo de intētiōe vane gl'ie.
¶ Scdo de intētiōe infamie vitāde.
¶ Tertio de coacta ꝯfeſſiōe.

Prima queſtio. vtꝝ hō ꝯfitēs ꝓpter vanā
gl'iam pncipaliter. vel etiā ꝓpter quecūq̧
malū finē peccet mortaliꝶ. Ad qd ex dictꝭ
rn̄deꝶ ſm fratrē Ange. in ſūma. ꝙ tal' pec
cat mortaliter. qꝛ ꝯuertit finē ſacramenti.
imo nec ſacramētū ſuſcipit. qꝛ ps eſſentia
lis hui⁹ ſacramēti q̄ ꝯſiſtit in actu ſuſcipi-
entis ē act⁹ interior. Vn̄ ſine eo nō eſt ſa-
cramentū ſuſceptū. Sicuꝶ nō eēt ſacramē
tū matrimonij ꝯtractū ſi q̄s ꝯtrahēdo nō
intēderet niſi in carnalē copulā ad tēpus.
Sic in ꝓpoſito. Vn̄ ꝛ hō talis teneꝶ ꝯfeſ-
ſionē iterare in caſu q̄ ſer. xxxvj. Q. Hec i
Angelica. Vn̄ ſi q̄s ꝯfiteꝶ intētiōe cuiuſ-
cūq̧ peti: ſiue ꝓpter ſuperbiā vt glorieꝶ de
factis malis: ſiue ꝓpter auariciā vt eis dē
tur tpalia ꝓuiſa ſanctitate frequētis ꝯfeſ-
ſiōis: ſiue ꝓpter carnalē familiaritatē con
traheñ: ſiue ꝓpter vindictā a deo p h̄ obti
nēdā. ꝛ ſic de alijs malis intētiōib ſp pec
cat mortaliꝶ. ſꝫ debet hō intēdere in ꝯfeſſi
one finē debitū ordinatū vt ſup̄ dictū eſt.

X Secūda queſtio. Quid de illo qui
nō ꝓpꝶ vanā gl'iā ꝯfiteꝶ: ſꝫ ſolūmō ne red
daꝶ notat⁹ in pplo. Rn̄deꝶ ſm fratrē An
gelū in ſūma. ꝙ ſi ibi ꝯſtituiꝶ finis pncipa
liter nō valet. imo teneꝶ iterū ꝯfiteri. ꝛ tūc
ꝯſtituiꝶ ibi finis pncipaliꝶ qn nllo mō cō-
fitereꝶ ſi nō timeret de infamia. ſec⁹ qn̄ nō
ꝯſtituiꝶ ibi finis pncipaliter: puta qꝛ cōfi-
teꝶ pncipali⁹ ꝓpter deū vel ꝓpter pctōꝝ re
miſſionē. induct⁹ tn̄ ad id ex pudore vl' ti
more ꝛ hmōi. Tertia q̄ſtio. Quid de il
lis q̄ cogūꝶ ꝯfiteri a ſupiorib ſuis vel pla
tis. Rn̄det frater Ange. ꝙ idē eſt dicēdū
de talib ſicut dictū ē in ꝓxima q̄ſtiōe vicꝫ
ꝙ ſi talis nullo mō vellet ꝯfiteri niſi coge
reꝶ nō valet ei⁹ ꝯfeſſio coacta. ſec⁹ ſi ꝯfiteꝶ
ꝓpꝶ deū pncipali⁹ licet timore coact⁹.

Y Circa tertium de charitate
notādū ꝙ ad h̄ vt ꝯfeſſio ſit meritoria req̄
riꝶ ꝙ fiat i charitate ſcꝫ dei ꝛ ꝓximi qꝛ ſcri
biꝶ Ecci. xvij. A mortuo q̄ſi nihil perit cō
feſſio: h̄ ē: a mortuo. i. ab hoīe exiſtēte ſine
vita gr̄e vel charitate q̄ ē vita aīe: vt dicit
Aug. q̄ſi nihil perit ꝯfeſſio. qꝛ nullū fru-
ctū meritoriū vite etne pcipit. Aug⁹. Si
charitas ꝟa nō adeſt nō ipleꝶ pceptū ſꝫ fin
giꝶ. Hec ille. Sꝫ qb ſignis h̄ cognoſciꝶ
Rn̄deꝶ ꝙ trib pcipuis. Primo. ſi q̄s non
coacte ſꝫ volūtarie ꝯfiteꝶ Scdo. ſi h̄ amo
re dei facit: ſancta intētiōe vt patuit. Ter
tio. ſi oīa dolet ꝛ ꝓponit cauere. Sed di.
Quid ſi q̄s nō vult pctā ſua dolere vel re-

lĩnq̄re. Rñdet ſm Alex. de ales. ꝙ talis ſi
ↄfiteat̃ xpẽ ħ ne ſtatutū eccl'ie trāſgrediat̃
nō peccat mortalit̃ in ħ ꝙ ↄfitet̃ manēs ī
pctō mortali. imo bñ facit ſatiſfaciēdo p̄
cepto eccl'ie. qđ ſi ↄtēneret peccaret denuo
tñ talis nō acq̄rit pctōꝝ remiſſiōꝫ. nec me
ritū vite et̃ne: ſꝫ alia bōa tp̄alia ſic acq̄rit p
q̄cūqꝫ bona opa ī mortali pctō facta. ¶
Exēplū ad hec narrat ceſari⁹ ꝙ in brabā
tia q̄dā demō in puella hoim pctā oia nō
ↄfeſſa iproperabat. tūc vir q̄dā voluit vide
re ſꝫ timēs ne ſua pctā turpia reuelaret cō
feſſus ē ſacerdoti volūtate peccādi retēta.
Quē vidēs demō ait. Amice veni huc ve
ni. certe te bñ dealbaſti. ⁊ ſtatiꝫ oia pecca
ta illi⁹ i faciē iproperañ. ↄfudit illū nimis
corā hoib⁊ Triſtis ille in ſe rediit ad ſacer
dotē ⁊ vera ↄtritiōe ac ꝓpoſito cauēdi oia
pctā ↄfeſſus ē. ⁊ reuerſus ad demonēꝫ di
xerūt q̄dā circūſtātes demoni. Ecce ami
cus tu⁹ iterū venit. Demō rñdit. Quis ē:
Ille inquiūt. Cui turpia pctā iproperaſti.
Rñdit. Ego iſti nihil improperaui: necꝫ de
iſto aliq̄d mali ſcio. ⁊ ſic illi extimauerunt
demonē mētitū fuiſſe. Sicqꝫ ille p ↄfeſſio
nē verā euaſit notā ↄfuſiōis maxime. O
q̄ ſancta ↄfeſſio q̄ pctā abluis. Rogemus
chriſtū ⁊c.

¶ Feria q̄nta poſt dñicā tertiā Sermo vi
ceſimuſſext⁹ de ↄfeſſiōis ſacre ↄditiōib⁹
ſedecim a theologis poſitis.

Infirmos va
riis languorib⁊ ducebāt ad ieſū
at ille ſingulis man⁹ imponens
curabat eos Luc. iiij. ⁊ in euāgelio hodi
erno. In q̄ clare oñdit̃ ↄfeſſiōis myſteriū
q̄ dñs ieſus miraculoſe tactu manuū cu
rabat infirmos. ad ſignificandū ꝙ p ma
nuū ſacerdotaliū impoſitionē vel ↄſigna
tionē ſigno crucis. in q̄ cruce xp̄s man⁹ ex
tendēs pepēdit: ſanari deberēt oēs lan
guores pctōꝝ ↄfitentiū ⁊ demonia vitio
rū exirēt ab hoib⁊. Uñ Cyrill⁹ ibidē dic.
ꝙ xp̄s q̄ ſolo ꝟbo potuit (vt de⁹) curare. tñ
manu tāgebat. ad ſignificādū ꝙ ſicut vas
eneū appoſitū igni. ab igne ptāte calefaci
endi in tāgentes ſumit: ſic man⁹ xp̄i vnite
deitati ab ea ptāte habuerūt ſanādi ꝟtu
te diuina. Sic etiā ſignū crucis ⁊ man⁹ ſa
cerdotū in pſona xp̄i tāgēdo in ↄfeſſione
ſanāt aīas ↄfitentiū. O q̄ chariſſimi ore
mus xp̄ꝫ vt tangat ⁊ nos vt ſanemur ⁊ a
demonū ptāte liberemur i cōfeſſiōe. Hec
Cyrill⁹ in ſentent. ⁊ đ ħ in euangelio. Iu
xta hec de ↄfeſſiōe in q̄ curant̃ languores
aīaꝝ tria myſteria p ħ ſermōe notabim⁹.

¶ Primū de ↄfeſſiōis q̄lificatiōe.
¶ Secūdū de offenſiōis declaratōe.
¶ Tertiū de reuelatiōis exēplificatiōe.

A Circa primū de qualificati
one q̄rit̃. q̄liter ↄfeſſio ſit faciēda vt ſit legi
tima ⁊ pctōꝝ remiſſiua. Ad qđ notandū
ꝙ ſm theologos cōiter in. iiij. di. xvij. tra
tradunt̃ ſedecim ↄditiōes q̄s debet hr̄e ſa
cra confeſſio q̄ ↄtinent̃ his ꝟſib⁊. Sit ſim
plex hūilis ↄfeſſio pura fidelis. Atqꝫ fre
q̄ns nuda diſcreta libēs verecūda. Inte
gra ſecreta lachrymabil' accelerata. For
tis ⁊ accuſans ⁊ ſit parere pata. Has Ri
chard. in. iiij. di. xvij. arti. iij. q. vi. exponit
ſic. Sit ſimplex. i. vt nihil admiſceat̃ qđ ñ
facit ad pcti quātitatē. ſ. exprimendā. Hu
milis. ſcꝫ tā in ꝟbo q̄ꝫ in ſigno. Pura. i. re
cta intētōe facta ⁊ nō mala. Fidelis. i. ve
ra vt nil de falſitate admiſceat̃. Freq̄ns:
ſcꝫ q̄ frequēter ↄfiteri eſt valde vtile. Nu
da. i. nō obuoluta verborꝫ obſcuritate.
Diſcreta. ſ. vt maiora cū maiori grauitate
dicat. Libens. i. nō neceſſitate coactiōis:
ſꝫ libera volūtate. Uerecūda q̄ nō cuꝫ ia
ctātia dicat. Integra. ſ. vt nullū pctm̄ re
tineat q̄n ↄfiteat̃. Secreta. i. non publica
Lachrymabilis. ſ. ex dolore cordis. Acce
lerata. ne nimis differat̃ de die in diē. For
tis ne verecūdia vict⁹ dimittat aliqđ pec
catū ↄfiteri. Accuſans. ſ. ſeipm̄ nō alios.
Parere pata. ſcꝫ ad obediētiā confeſſoris
Sed di. Nūquid iſte ↄditiōes oēs ſunt
de neceſſitate ↄfeſſiōis. Rñdet̃ ſm Rich.
ſup̄ concordit̃ Tho. ꝙ non oēs ſed que
dā requirunt̃ ad ↄfeſſionēꝫ de neceſſitate.
quedā aūt eaꝝ ſūt de ↄgruitate. ⁊ de hoc
clari⁹ dicem⁹ in ſequentib⁊. O q̄ hō diſce
bene ↄfiteri vt merearis vitā eternā.

B Circa ſecundū de offenſi
one ↄfeſſiōis notādū ꝙ iuxta p̄miſſas cō

ditiões reqſitas ad ꝯfeſſionē poſſūt poni multi modi qb⁹ pōt qs offendere ꝛ peccare i ꝯfeſſiōe. Primo ꝯtra ſimplicitatē peccat qs culpā leuiādo ꝛ alios incuſando. ſ. imponēdo diabolo vel ſue cōplexiōis fragilitati vel fato. ſicut fecit adā ꝛ eua. ꝛ tales peccant grauiter. Vñ Aug⁹ li. de vera ꝛ falſa penitētia dicit. Nō velit hō ſe excuſare ne augeat crimē vt adam. cui non ſuffecit peccaſſe: ſꝫ ampliabat crimen culpādo vxorē ꝛ culpā transferēs in deū. Nō itaqꝫ peccātes dicam⁹. Nō potui aliud niſi vt furarer vel raperē. q2 de⁹ fecit me pauperē. Nec mirū ꝙ fornicat⁹ ſum. q2 nature fragil' creat⁹ ſuꝫ. fragilitas mea cogit me m'ta pctā ꝯmittere. Errat q ſic fallit': natura eñ tal' ē vt poſſit qſqꝫ reſiſtere malo ſi velit. Hec Aug. Itē idē Aug. li. l. omelia. omel'. xij. dicit. ꝙ in cōfeſſiōe multi diabolū accuſant: ſi dicit' eis. Quare hoc feciſti: Rñdent quia diabolus fecit vt h̄ facerem. Nō eſt vñ plus gaudeat diabol⁹ niſi qñ hō hoc dicit. diabolus fecit vt peccarē. ꝛ ſic nō ſe accuſat. ꝛ dum peccata ſua diſſimulat ꝯfiteri indulgentiaꝫ nō meret' accipere. Diabol⁹ eñ ſuadere pōt: cogere oīno nō poteſt. Hec ille. Heu heu ꝙ multi ſic peccant: p̄cipue cōiugati in alterutruꝫ retorquēdo culpā di. Cōiunx mihi nō ſeruat fidē ꝛ debitū. ergo nec ego ſibi ſeruo. Itē iracūdi di. Ille mihi cōuitia dixit. ergō ꝛ ego ſibi. Sed tu bone xp̄iane confiteri ſtude ſimpliciter accuſañ. teipſum vt venia tibi detur. C Secūdo ꝯtra humilitatē peccat qs ſupbiendo ꝛ pompoſe ſe tenēdo. Proinde querit'. vtrū ad ꝯfeſſionē requirat' ꝙ fiat genuflexo. capite diſcooperto ꝛ hmōi. Rñdet frater ange. ꝙ nō requirit' de neceſſitate ſed de ꝯgruitate et bene eſſe. Nā cordis humilitateꝫ requirit deus potius. xiiij. q. v. Si qd. Tamē hūiliatiōe corpali meremur. ideo debem⁹ humiliari corā ſacerdote tenēte in ꝯfeſſiōe vicem dei vt docet Bonauē. ſm illud Ecci iiij. Preſbyt'o hūilia aīam tuā. Tertio ꝯ puritatē peccat qs ñ recta intētōe ꝯfitēdo: ſed p vana glīa ꝛ hmōi. de hoc ſermone p̄cedēti. Quarto ꝯtra fidelitatē vl' veritatē peccat mētiēdo vt patuit ſer. p̄cedēti. Quito ꝯ frequentiā peccat nimis negligēdo: p̄ſertim ſi ad minus ſemel in anno qs nō cōfitet' peccat mortaliter. de pe. ꝛ re. c. Ois. Sexto cōtra nudā apertiōꝫ peccat qs obſcuris v̄bis obuoluendo ita ꝙ cōfeſſor plene nō intelligat. ꝛ talis confeſſio nō valet. Prouer. xxviij. Qui abſcōdit ſcelera ſua nō dirige't. Iſiō. Sicut nullū medicamentū valet vulneri ꝙdiu ferrū infixū nō educit': ſic nulla opatio valet ꝙdiu peccatū in cōfeſſiōe celat'. D Sꝫ di. Quid de turpib⁹ pctis que horret homo apte dicere. Rñdet frater ange. ꝙ confitēs debet quidē loqui de peccatis p verba pudica ꝛ cū honeſtate quātū poteſt dūtñ ſufficiēter exp̄mat factū: vt cōfeſſor itelligat quale ſit peccatū illud. Sed quid ō illo qui dū cōfitet' ſacerdos iterim obdormit: aut eū nō intelligit. Rñdet idē frater Ange. ꝙ ſciēter tali cōfeſſus tenet' iterato cōfiteri pctm̄ ſi eſt mortale. ꝛ ſacerdos debet eidē dicere. Ratio q2 confeſſio importat pctōꝝ reuelationē q nō pōt fieri niſi cōfeſſor dictuꝫ cōfitētis pcipiat. q̊ deficiente nō eſt cōfeſſio. ſecus de pctō veniali. Septimo ꝯtra diſcretionē peccat generaliter ſolū ſe pctōrē fatēdo nec in ſpēali exp̄mendo: puta di. Ego ſū magn⁹ pctōr: peccaui i oib⁹ capitalib⁹ pctis. vel ꝯ oīa di p̄cepta feci ꝛ hmōi. Nā h̄ nō ſufficit ſꝫ optet ꝯfiteri de ſingul' mortalib⁹ in ſpē eius ſpēaliſſima. ꝛ ſingla iuxta ḡuitatē pōderañ. vt latius patebit ſer. xxxj. H. Octauo ꝯ libēt ꝯfiteri peccat coacte ꝛ nō alit' ꝯfiteri volēdo vt ō h̄ ſer. p̄cedēti X. patuit. Nono ꝯ v̄ecūdatōꝫ peccat qs nō p ſeipm̄ ſꝫ p aliū vel p ſcp̄tū ꝯfeſſionē faciēdo p rubore vitādo. Cōtra tales Aug. dic̄. Per vos peccaſtis p vos erubeſcatꝭ. Erubeſcētia eñ maria ps ē ſatiſfactōis. Decio ꝯ itegritatē peccat qs ꝯfeſſionē diuidendo. ſ. aliq pctā vni. alia alteri ꝯfitēdo. qd̄ ē mortale. ꝛ tenet' iterare totū. E Vndecio ꝯ ſecretū peccat qs pctā ꝯfeſſa reuelādo. qd̄ ē mortale. q2 ꝯ charitatē pdit ꝛ ifamat ſeipſū. Deniqꝫ aliq incaute publicāt pniaꝫ ſibi i ꝯfeſſiōe iniūctā p quā denotāt' ō pctō ḡui. ꝛ tales peccāt etiā ḡuit'. q2 Aug. xij. q. j. c. volo di. Duo ſūt nob necāria: ꝯſcia ꝛ fama. Crudel' ē q famā negligit. p̄terea p̄ſbit' reuelañ. ꝯfeſſiōꝫ peccat ſup oīa ḡuiſſime

Duodecimo ↄtra lachrymabilitatẽ peccat internas lachrymas ↄtritõis vel attritiõis nõ curãdo vel respuẽdo. Lachryme aũt exteriores nõ sũt necessarie sȝ de bñ eẽ ⁊ patet sup̃ de ↄtritiõe. Tredecimo ↄ̃ accelerationẽ peccat nimis tardãdo. ⁊ p̃sertim in casu mortis ↄfiteri nolẽdo ẽ dãnabile. Quartodecio ↄ̃ fortitudinẽ peccat q̃s verecũdie cedẽdo ⁊ nõ ↄfitẽdo. Decimoquīto ↄ̃ accusatiõȝ sui peccat alteꝝ īfamãdo ⁊ in crimine nominãdo qḋ ẽ ↄ̃ charitatẽ. ideo mortale. Decimosexto ↄ̃ vltimũ peccat q̃s in licitȝ ⁊ rõnabilibꝰ p̃ceptȝ ↄfessoris nõ obediẽdo qḋ est mortale ꝑm Scotũ. Hec breuiter tacta hic sufficiant. qꝛ latiꝰ de plerisq3 istoꝝ agemꝰ ĩ seq̄ntibꝫ.

F Circa tertium de reuelationis exẽplo amore breuitatȝ sufficiat ponere h̃ vnũ exẽplũ. qḋ scribit̃ in speculo exẽploꝝ di. ix. ca. cxlviij. Quidã inq̄t filiꝰ pro suo p̃re iã añ defũcto. xxxij. ãnis q̃tidie specialiter orauit. Cui tãdẽ pat̃ appuit: di. se in magnis penis fore. quẽ filiꝰ interrogauit. ⁊ ille r̃ndit se nõ eẽ dãnatũ sȝ in purgatorio a q̃ nõ posset liberari donec satisfaceret vsq3 ad q̃drãtẽ nouissimũ. Ad quez filiꝰ ait. Tot annis oraui ꝓ te cur nõ ꝓsũt tibi orõnes mee. R̃ndit p̃r. qꝛ sp̃ ꝑ tantũ tp̃s in pctõ mortali fuisti. Cui filiꝰ. Quõ h̃: cũ singl'is ãnis ↄfessus cõicaui. R̃ndit p̃r. qꝛ indigne sp̃ cõicasti. qꝛ ↄtritio tua et ↄfessio nõ fuit ṽa. Tũ qꝛ nõ ex caritate ꝓcessit: sȝ ex ↄsuetudine vel ꝓ vitãda ↄfusione. Tũ qꝛ distulisti aliq̃n vsq3 ad vltimaȝ septimanã q̃dragesime. ⁊ sic de alijs ↄditionibꝫ p̃dictis intelligendũ. Tũ qꝛ in nullo te emẽdare ꝓposuisti. Jõ tibi deꝰ nullũ pctm̃ indulsit tãto tp̃e. Ad hec filiꝰ ille cõpũctus vereq3 ↄtritꝰ ⁊ ꝑ oĩa rite ↄfessus: vanitates mũdi spreuit: ⁊ totꝰ deo ꝑuẽn. ꝓp̃e orauit ⁊ in breui illũ de purgatorio liberauit. Hec ibi. Rogemus xp̃m ⁊c̃.

Feria sexta post dñicã tertiã Sermo vicesimusseptimus de ↄfessionis p̃cepto diuina lege ⁊ naturali obligante.

Spiritus ẽ deus: ⁊ eos q̃ adorãt eũ in spũ ⁊ ṽitate oportet adorare Joh. iiij. ⁊ in euãgelio hodierno. Verba sũt saluatorȝ nr̃i q̃bus docet nos ad p̃cipua duo. Prio q̃dez vt spũales eẽ studeamꝰ. ⁊ sic deo nos ĩ spũ ↄformemꝰ pure ⁊ sancte viuẽdo. ⁊ carnis desideria non seq̄ndo. Vñ Ro. viij. Fr̃es spũi debitores sumꝰ nõ carni vt ꝑm carnẽ viuamꝰ. Quicũq3 em̃ spũ dei agũt̃: hi filij dei sũt. Propt̃ea xp̃s dic̃. Spũs ẽ deꝰ. q̃si di. ꝑȝ qḋ exponit Augꝰ. g̃ ⁊ vos debetȝ eẽ spũales vt angeli mũdi ⁊ dõ ↄformes. Scḋo docet xp̃s vt in oĩbꝫ ⁊ p̃cipue in cõfessiõe veraces simꝰ. ⁊ sic deũ in ṽitate xp̃iana adoremꝰ vt oportet. Jõ theophilꝰ super hec ṽba et Augꝰ. di. Quia em̃ deus spũs ẽ spũales adoratores q̃rit ⁊ victimas spũales ac oblatiões diligit. Et qꝛ ṽitas ẽ deꝰ. g̃ veros orãtes ⁊ ↄfiteñ. req̄rit. Ex q̃bus patet q̃ deꝰ diligit sacrificiũ cordis ṽe ↄtriti ⁊ fidei. amorȝ q̃ȝ diuini ac deuotionis atq3 ṽe ↄfessiõis pctõꝝ. patet in euangelio. Vñ de sacra ↄfessione p̃ter p̃dicta tria adhuc mysteria declaremꝰ.

Primũ de legȝ naturalis indictiõe vel coartatiõe.

Scḋm ḋ legȝ diuinalis iniũctiõe.

Tertiũ de legis euãgelicalis p̃ceptiõe Ex istis ptȝ vñ orta ⁊ istituta ẽ cõfessio.

H Circa primũ de indictiõe ↄfessiõis ꝑ legẽ nature q̄rit̃. vtꝝ lex nature a p̃ncipio mũdi obligauit hoĩes ad peccatoꝝ ↄfessionẽ sub necessitate salutȝ. Ad qḋ ꝑȝ theologos ponit̃ ꝓ ↄclusiõe. q̃ a p̃ncipio mũdi etiã in lege naturali nunq̃ q̃s potuit h̃re remissionẽ pcti nisi ↄfessiõe saltẽ mẽtali. Declarat̃ ꝑm tres doct̃. sit̃ colligẽdo. s. Bona. ⁊ Alex. in. iiij. ꝑ. et Rich. in iiij. Nã Bona. lucide in. iiij. di. xvij. declarat sic. q̃ ↄfessio pctõꝝ ẽ duplex. s. mẽtal' et vocal'. Cofessio mẽtal' ẽ recogr̃io pcti ⁊ offense di. et hec ẽ de dictamie legȝ nature in speali. Nã cog̃scere culpã ẽ ḋ dictamie nature hũane ꝑ se ꝑm qḋ ẽ rõnalis. Sȝ cog̃scere offensaȝ di ẽ ḋ dictamie nature adiute aliq̃ mõ ꝑ fidẽ. Quõ ãt scit hõ offẽdisse deũ quẽ nõ vidȝ nisi ꝑ fidẽ h̃ cog̃scat. Cũ g̃ deũ cog̃scit hõ ꝑ p̃uaricationẽ inhonorasse natura dictat q̃ ab ipo dõ misericordia ẽ hũiliter petẽda. ⁊ h̃ nũq̃ ẽ nisi recog̃scat̃ culpa. Vocal' aũt ↄfessio põt fieri du

plıciter. Uno mō deo. Alio mō hoī. Uo
caliter ꝯfiteri deo nō dictauit natura ſim
pliciter: ſꝫ in caſu qñ de⁹ exegit. Sic exem
pli grā qñ exegit ab adā ⁊ a cayn Gen̄. iij.
di. Adā vbi es? Ubi glo. dic̄. Uerba ſūt
vocātis ⁊ ad penitētiā ac ꝯfeſſionē indu-
cētꝭ. Itē Gen̄. iiij. dixit dn̄s ad cayn. vbi
ē abel frater tu⁹? De qb⁹ de pe. di. j. c. vo-
luiſſent. §. Deniqꝫ. ſcribit̄. ꝙ neminē ſine
ꝯfeſſiōe a pctō mūdari ab ipi⁹ hūani ge-
neris pn̄cipio inq̄t ſumam⁹ exordiuꝫ. ſeq̄r
pctō trāſgreſſiōis pmi pentes corrupti a
deo ſūt req̄ſiti de culpa vt ꝯfitēdo delerēt.
Cayn q̄ꝫ de culpa fratricidij req̄ſit⁹ pctm̄
ſupb⁹ ꝯfiteri noluit: ſꝫ mēdacit̄ deū fallere
conat⁹ di. Nūq̄d cuſtos fratrꝭ mei ſū ego
Ideo indign⁹ venia iudicat⁹ ē. Signifi-
cat ꝗ eos q̄ pctm̄ nō ꝯfiten̄. miſericordiāꝫ
dei nō merent̄. Hec ibi in ſentētia breuia
ta. ⁊ ſic ptꝫ. Sꝫ vocaliter ꝯfiteri hoī non
erat neceſſe in lege nature ſ̄ꝫ Alex. ſ̄. eo ꝙ
de⁹ nōdū erat fact⁹ hō. Tn̄ Bonauē. dic̄
ꝙ vocaliter ꝯfiteri hoī licet nō dictat na-
tura in ſpeciali: ſic̄ dictat in ſpēali honora
re pentes. verūtn̄ dictat in generali. Di-
ctat em̄ oib⁹ mōis recōciliari oportere ꝺo
qb⁹ ipe ſtatuit. Ideoqꝫ natura dictat ꝙ ſi
de⁹ arbitrū ꝯſtitueret int̄ ſe ⁊ pctōrē ꝙ ipi
eēt culpa reuelāda. ⁊ ita dictat in genera-
li. Uñ lex nature inducit nos ad ꝯfitēduꝫ
obligādo a pn̄cipio ⁊ arbitro a deo cōſti-
tuto. i. ſacerdoti. Ad hec ex dictꝭ Rich. ſ̄.
exēplū. Si q̄s hꝫ vuln⁹ in corpe i pte iho-
neſta: natura cōpellit vt oſ̄dat illō medi-
co cā medēdi: licꝫ ꝺ h̄ verecūdet̄ nimis: ſic
a fortiori vulnera aīe turpia ſūt in ꝯfeſſio
ne ꝓ medico ſpūali. i. ſacerdoti manifeſtā
da. Boeci⁹. j. ꝺ ꝯſol̄. Si opa medicātꝭ ex
pectas opꝫ vt vuln⁹ detegas. O ꝗ hō q̄
nō vis ꝯfiteri ecce natura tua ꝯ̄ te clamat
ad dānatōꝫ.

H Circa ſecundū de diuino iu-
re q̄rit̄. vtꝝ ꝯfeſſio ſit de iure diuino veterꝭ
legꝭ iniūcta? Rn̄det̄ ſ̄ꝫ Sco. i. iiij. di. xvij.
q. vnica. ꝙ ſic. ⁊ ꝓbat̄ rōne triplici ſ̄ꝫ doc.
Primo rōne p̄cepti diuie dilectōis.
Scdo rōne legalis p̄figuratōis.
Tertio rōne ſcp̄ture multiplicis.
Prio ſ̄m Scotū ſic. qꝛ q̄libet tenet̄ diuio
iure recupare graꝫ di pditā p viā facilio-
rē ⁊ certiorē. ⁊ h̄ ex p̄cepto diuio q̄ dꝛ. Di-
liges dn̄m deū tuū. Alit̄ eiv̄r ꝯtēnere deū
⁊ ꝓpriā ſalutē. Sꝫ h̄ nō pt̄ fieri certi⁹ ⁊ fa-
cili⁹ niſi p ꝯfeſſiōꝫ. ꝗ q̄libꝫ tenet̄ ad ꝯfeſſio
nē. Sꝫ di. Quō ꝓbat̄ ꝙ hec via. ſ. ꝯfeſſio
nis ſit ſūme facilior ⁊ certior ad recupan-
dā graꝫ? Rn̄det̄ ꝙ ꝓbat ſ̄m eūdē Sco. ſic
qꝛ attrit⁹ ꝯfitēs q̄uis nō habeat actū ta
lē. ſ. ꝯtritōis q̄ ſufficiat ad meritū ꝺ ꝯgruo
tn̄ h̄ns volūtatē ſuſcipiēdi ſacramētuꝫ ec-
cleſie ⁊ ſine obice pcti mortal̄ actualit̄ ſibi
facto vel in volūtate iherētꝭ recipit nō ex
merito ſꝫ ex pacto diuio effectū iſti⁹ ſacra-
mēti in vltimo inſtāti ꝓlatōis i q̄ ē vis hu
ius ſacri. ⁊ ſic paꝝ attrit⁹ attritōe q̄ ñ me
ret̄ remiſſionē pcti ſi ꝯfitet̄ ſine obice pcti
recipit graꝫ pnialē ⁊ remiſſiōeꝫ pcti nō ex
merito vt dixi. qꝛ nō erat: ſꝫ ex pacto di aſ-
ſiſtētꝭ ſacro ſuo ad effectū illū ꝟtute claui-
um. alioq̄n nō apperet quō ſacrm̄ pnie eſ
ſet ſcda tabula ſ̄m Hiero. ſi nūq̄ꝫ p ipſuꝫ
vt ſacrm̄ ē poſſꝫ recupari ſcda grā amiſſa.
ſꝫ tm̄ p attritionē diſpoſitiuā ⁊ ꝯtritōꝫ cō
pletiuā. Iſta pōit Sco. i. iiij. di. xiiij. q. vi.
et h̄ idē tenet ſ. Tho. i. iiij. q̄dli. q. x. ⁊ Hē-
ri. de Gan. i q̄dli. q. xxxij. I Ex iſtꝭ pa
tet ꝙ nō ē alia via facilior ad inueniēdū ḡ
tiā dei q̄ꝫ p ꝯfeſſionē. qꝛ in ꝯfeſſiōe nō req̄
rit̄ aliꝺ niſi ꝙ hō nō ponat obicē grē. qꝺ ē
mlto min⁹ q̄ꝫ hr̄e attritiōꝫ q̄ p modū me-
riti ꝺ ꝯgruo ſufficiat ad iuſtificatiōꝫ. Itē
nō ē etiā via certior. qꝛ magꝭ pōt hō eē cer
tus ꝙ nō ponat obicē. ſ. actualit̄ peccādo
q̄ꝫ ꝙ hēāt attritiōꝫ. ⁊ ſic ptꝫ. Scdo ꝓbat̄
ꝙ ꝯfeſſio ſit diuia lege p̄cepta rōne p̄figu
ratōis in lege. vbi ſacerdoti faciēda ꝯfeſ-
ſio ⁊ ſacr̄alis ē p̄figurata in h̄ ꝙ ſacerdoti
bus data erat ptās diſcernēdi int̄ leprā et
nō leprā. ⁊ i ſacrificijs ꝓ pctis offerēdis p
ſacerdotes. ⁊ ſic ope ꝯfitebāt̄ pctā ſua ho-
mies. Tertio ꝓbat̄ rōne ſcp̄ture mltipli
cis. qꝛ oīs ſcp̄tura tā legꝭ q̄ꝫ ꝓphaꝝ ⁊ libro
rū ſapialiū teſtat̄ ꝙ tenet̄ hoīes ꝯfiteri. pa
tet intuēti. ⁊ vide. ſer. xxx. Si q̄ras. Cur
ꝗ nō ē expſſe inſtituta ꝯfeſſio ſacr̄alis i ve
teri lege: ſꝫ tm̄ mō in figura? Rn̄det Bo-
nauē. ꝙ qꝛ ꝯfeſſionē optuit inſtitui ꝓpt̄ ma
nifeſtationē pcti ⁊ ꝓpter recōciliationē fa-
ciendā deo ⁊ eccl'ie p arbitrū ⁊ iudicē me

diatorē. ſ. ꝯſtitutū inť deū ⁊ hoīez vt poſ-ſit apponere manū in vtrūq̄z. ſ. deū ad miſericordiā inclinādo: ⁊ pctā hoīs redarguendo. Talis arbiter aūt nō potuit eē ꝗ̄s q̄z de⁹ fact⁹ ē hō q̄ ſol⁹ potuit ſatiſfaciēdo ꝑ ſanguinē deū recōciliare pctōri: ⁊ autoritatē abſoluēdi ꝟtute ſue paſſiōis ꝯcedere ſacerdotib⁹. Jō in ſola lege noua cōfeſſio ſacr̄alis exp̄ſſe debuit inſtitui ꝑ xp̄m deū.

K Circa tertium de precepto legis euāgelice ad ꝯfitēdū q̄rit̄. vbi ⁊ quādo xp̄s dn̄s in euāgelio p̄cepit hoīb⁹ facere ꝯfeſſiōz de pctō. Et ſm oēs theologos maxīe Rich. in. iiij. di. xvij. rn̄det̄. ꝙ xp̄us dn̄s h̄ p̄cepit iplicite ⁊ explicite. Nā iplicite in figura p̄cepit cū dixit leproſo mūdato Matth. viij. Uade oſtēde te ſacerdotibus. Sʒ explicite ſine figura p̄cepit qn̄ diſcipulis dedit ptātē iudicādi ꝯſcie. Nā petro dixit Matth. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ. q̄cūq̄z ſolueris ⁊c̄. Et tādez poſt reſurrectionē oībus exp̄ſſe dedit hāc ptātē Joh. xx. di. Accipite ſp̄m ſanctū q̄rū remiſeritis pctā ⁊c̄. Sʒ ſacerdotes nō pn̄t remittere niſi ꝯfitētib⁹ ſibi. ḡ cōfeſſio p̄cipit̄. Nimiꝝ papa eſt ſucceſſor petri. ep̄i āt ſūt ſucceſſores ap̄loꝝ. Ceteri ꝟo ſacerdotes ſūt ſucceſſores. lxxij. diſcipuloꝝ ſm Sco. ⁊ Rich. ⁊ alios. Et h̄ idē h̄r in decretis. xxj. di. c. Jn nouo. ⁊ plurib⁹. Proīde eccleſia ſacr̄ȝ canonib⁹ p̄cepit oīb⁹ fidelib⁹ facere ꝯfeſſiōez. de q̄. ſ. eccl̄ie p̄cepto patebit ſer. xxix. T. Sʒ di. Amb. de pe. di. j. circa ꝑncipiū dic̄. ꝙ petrus doluit ⁊ fleuit. q̄z errauit vt hō. nō inuenit̄ aūt q̄d dixerit. glo. id ē ſi ꝯfeſſus ē vel cui ꝯfiteret̄ cū oēs a fide receſſiſſent. Hec ibi. Rn̄det Rich. ſ. ꝙ mlťa ſūt facta q̄ nō ſūt ſcp̄ta. Un̄ fr̄ ange. dic̄ nō eē credēdū ꝙ ap̄li ⁊ eccl̄ia tale iugū ꝑicl̄oſū hoīb⁹ ipoſuiſſent niſi xp̄us ꝟbalit̄ ap̄lis h̄ p̄cepiſſʒ. ḡ ⁊c̄. Un̄ exēplū legit̄ in cronicis mioꝝ ꝙ ꝑiſi⁹ q̄dā clericus phīca ſcīa p̄clar⁹: ſʒ lubric⁹ īfirmitatē incurrit: a ſocijs monit⁹ vt ꝯfiteret̄. vocatū ꝯfeſſorez frēz miorē repulit vt deſpat⁹. vn̄ fr̄ iſte ꝓ illo orauit. Et ecce īfirm⁹ vidit iuxta lectuʒ aptū puteū d̄ q̄ aſcēdebat draco ingēs ore apto ſpirās flāmā ſulphureā volēs īfirmuʒ deuorare. Tunc ille timore ꝑcuſſus oculis in celū leuat̄ȝ vidit ieſū veluti crucifixū in aere. ſ. ſanguinē fūdētē. ac p̄dictū fratrē vidit ad pedes xp̄i orātē vt infirmo miſereret̄. Ait ieſus. Cōfiteat̄ ⁊ nō negabo veniā (vt ī euāgelio. ſ. p̄cepi ⁊ ꝓmiſi) Jlle ḡ ad ſe reuerſus mox ꝓ dicto frē mittit: ⁊ plene ꝯfeſſus ē. tandē di nutu ꝯualuit ⁊ ordinē mioꝝ itrauit ⁊ ſcťē vixit. O ḡ chariſſimi ꝯfiteamini vt a crucifixo detur gratia ⁊ venia Amen.

¶ Sabbato poſt dn̄icā tertiā Sermo viceſimuſoctauus ſcʒ de ꝯfeſſore eligēdo ꝓprio ſacerdote ⁊ pctoꝝ inquiſitiōe.

Dixit ei ieſus

D nec ego te ꝯdēnabo: vade ⁊ iam ampli⁹ noli peccare Joh. viij. ⁊ ī euāgelio hodierno. Sic Aug. dic̄. dn̄s ieſus volēs oñdere ꝙ venit pctōres penitentes ſaluare: nō ꝯdēnare. Jō mulieri quā in adulterio dep̄hēſaʒ adduxerāt iudei ad ip̄m dixit hec ꝟba. Nec ego te ꝯdēnabo. vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. Quib⁹ ꝟbiſ p̄mo ꝯfutauit iudeoꝝ malignitatē volētiū eū cape ī ſmōe vt accuſarēt ſi diceret eā n̄ lapidari debere ꝯ legem moyſi tāq̄z legis trāſgreſſorē. Si āt diceret eā lapidādā rep̄hēderēt eū dicere ꝯ ſuā p̄dicatōez d̄ pietate ac miſīcordia. Sʒ xp̄s dn̄ſ oñdit ſcribeñ. in terra ꝙ illi eēnt maiores pctōres ⁊ iō incepti ad leḡ penā exeq̄ndā vtpote ip̄i poti⁹ digni pena ꝓ pctis. Scd̄o his verbis docuit ī myſterio etiā ꝯfeſſores ꝙ ip̄i iponāt penitētiā ſm ꝯditōz pctōr̄ȝ ⁊ pctī ⁊ talē poti⁹ miſīcorditer iniūgere curēt q̄ caueat̄ culpa de cetero q̄z penitentē pctōrē nimis exaſperēt crudeli ⁊ idiſcreta penitētia vt dic̄ Chryſ. xxvj. q. vij. c. Alligāt Jtē ꝯfitētes docʒ etiā xp̄s oī ſtudio conari ampli⁹ cauere vt pʒ in themate ⁊ euāgelio. Ex q̄ ḡ in ꝟbis his myſtice docēt̄ cōfeſſor ⁊ ꝯfitēs. Jdcirco de ꝯfitēte ⁊ ꝯfeſſore ſimul tria myſteria declarabim⁹ in hoc ſermone.

¶ Primū de eligēdo idoneo ꝯfeſſore

¶ Scd̄m de req̄rēdo ꝓprio ſacerdote

¶ Tertiū d̄ inq̄rēdo pctō a ꝯfitēte pctōre

D Circa primū de eligēdo idoneo ꝯfeſſore q̄lē debeat vnuſq̄ſq̄z ſibi ꝯfeſ

ſorē eligere ꝓ ſalute. Ad qđ rñdetur cōiter ſm doc. ꝙ ql̄ibet ꝯfitēs debet q̄rere ſibi ⁊ eligere ſacerdotē talē ꝓ cōfeſſore qui pci=pue tres ꝯditōes videtur habere.

Prima ē ꝯſcie vel vite ſanctitas
Scđa ꝯditio ē ſcientie claritas
Tertia ē abſolutōis ꝯferēde ptās

Primo inq̄ȝ in ꝯfeſſore reqrit vite vel conſcie ſctitas vel bonitas. Vñ Aug⁹. de pe. di. j. c. Quē penitet. ꝑſus fi. dic. Qui vult ꝯfiteri ſacerdoti meliori q̄ȝ pt ꝯfiteatur. Et j. di. vj. c. Qui vult. idē Aug. dic. Sacerdos cui offertur pctōr in nullo eoꝝ ſit iudicādus q̄ in alio iudicat. Judicās eñ aliū đ eo de q̄ ip̄e ē iudicād⁹: ſei pm ꝯdēnat. hec Aug. Et idē ꝓbatur rōne. q2 ſm Bonauē. in. iiij. di. xix. et ꝯcor. durā. Ray. ac Tho. ſup. iiij. Quicūq̄ȝ ſacerdos in mortali peccato exiſtēs abſoluit penitētē vel executōȝ alicui⁹ ordis opatur mortalr peccat: niſi prius peniteat de ſua mortali culpa. g̃ confeſſor nō dȝ eē i mortali. Sȝ q̄d đ illo q̄ ꝯfitetur tali ꝯfeſſori quē ſcit eē in pctō mortali Rñdetur ſm doc. pcipue fratrē Ange. ꝙ ad id ſi ſciēter iducit illū mortalit peccat. Et iō ſi pt h̄re aliū ꝯfeſſorē dȝ alteri ꝯfiteri. ſi aūt pat⁹ ē ille audire ꝯfeſſiōes: ⁊ ip̄e ſacerdos nō ē notori⁹ nec excōicat⁹ vel pciſus ⁊ hmōi. tali licet ꝯfiteri: pſertim cū alium h̄re nō poſſis. Caueāt g̃ q̄ ꝯfiteri volūt ne fiāt ꝯfeſſoꝝ iudices curioſi: ſȝ ſufficiat eis ꝙ nō vidēt expſſe in ill⁹ malā vitā. Ad hec exēplū h̄r i euāgelio hodierno. vbi xp̄s iudeis dixit. Qui ſine pctō ē veſtrū pm⁹ i eā lapidē mittat. Quo docetur vt Aug. vbi ſ. c. Qui vult. dic. ꝙ q̄ vult alios corrigere p̄us dȝ ſe mūdare. Ideoq̄ȝ Grego. j. q. j. ca. Neceſſe ē inq̄t vt mūda ſit man⁹ q̄ diluere ſordes curat ne tacta inq̄net. ¶ Secūdo dȝ q̄rere q̄libet ꝯfeſſorē h̄ñtē ſufficiētē ſciaȝ. ne ſibi accidat icidere in foueā. nā teſte xp̄o Matth. xv. Cec⁹ ſi ceco ducatū pſtet ambo in foueā cadūt. Sic in ꝓpoſito Sȝ q̄ntā ſciaȝ debeat habere cōfeſſor neceſſario. Reſpondetur ſm ſanctū Bonauē. in. iiij. di. xvij. et elicitur ex ca. Nulli ſacerdotū. di. xxxviij. vt ponit frater Ange. hoc tenendū q̄ȝuis diuerſa ſup hoc dicta ſint a diuerſis. Et dicendū ꝙ confeſſor tenetur habere ſaltē ad minus ſcientiā tantā ꝙ ſciat diſcernere in peccatis cōmunibus qđ veniale ⁊ qđ mortale ſit. ⁊ ꝙ ſciat ad que peccata ſua poteſtas ſe poteſt extendere. Ratio. quia alia penitētia ꝓ mortali: alia pro veniali peccato eſt imponēda. Et ſi poteſtatē extēderet ad aliqđ peccati genus ad qđ nō poſſet abſoluen. periculū anime eſſet ſibi ⁊ cōfitētibus. Unde homies qui hoc cognoſcūt debent cōſulere diſcretos ⁊ ſcientificos. Denicq̄ȝ confeſſor non tenetur de ſingulis que in confeſſione audiuit determinare ſi ſunt mortalia vel ne. ⁊ maxime non debet aſſerere mortale id de quo nō eſt certus ne iniiciat laqueos alteri. ſed ſufficit ſcire ꝙ ſunt mortalia illa de quib⁹ eſt clarum cōmuniter. nō autem de quib⁹ ſunt varie opiniones. Unde optimuȝ eſt confeſſori vt ſaltem ſciat dubitare ſemper in caſibus in quibus non eſt certus ſe legiſſe deciſionē. ⁊ de nouo ſtudere vel peritos conſulere. vel ſi nō poteſt ſaltem confitenti dicat ꝙ peritos conſulat. nec abſoluat quantū ſua autoritas ſe extēdit. Hec in Angelica. ¶ Sȝ quid ſi quis cōfitetur ſacerdoti ignaro: Reſpondetur ſȝ Anthon. Florentinū. ꝙ dūmodo talis ꝯfeſſor ñ ſit nimis iperit⁹ excuſatur tā ꝯfeſſor q̄ȝ ip̄e cōfitens in tribus caſibus. Primus quādo periculū mortis imminet cōfitenti nec alius cōfeſſor poſſet haberi. tunc quilibet ſacerdos poteſt ⁊ debet audire ꝓpter efficaciā ſacramēti ne ea pnetur. Secūdus eſt q̄ñ cōfitēs ē ſufficiēter pitus: ita ꝙ doceat cōfeſſoreȝ. Tertius q̄ñ ꝯfitens ſp̄ualiter viuit ⁊ crebro ꝯfitetur qui nō cōſueuit habere niſi venialia. al's pter hos caſus mortaliter peccat vterq̄ȝ piculo an̄ie exponēdo ſeipſū ⁊ aliū. Ecci. iij. Qui amat periculuȝ: pibit i illo. Tertio debet querere quis ꝯfeſſorē talē q̄ habeat ſcȝ abſoluēdi ptātē ⁊ iſte ē ꝓpri⁹ ſacerdos. de q̄ in ſequenti.

¶ Circa ſecundū de proprio ſacerdote queritur. vtruȝ quilibet teneatur ſoli proprio ſacerdoti confiteri: Reſpōdetur cōiter ſm oēs docto. theologos ⁊ canoniſtas. ꝙ loquēdo de ꝯfeſſiōe ꝓut eſt ſacramētalis ⁊ de pcepto iuris diuini ⁊ eccleſie faciēda ē ꝓprio ſacerdoti ſoli. vt ptȝ de pe. ⁊ re. ca. Omis. Niſi in certis caſibus ſm

Tho. in. iiij. diſt. xvij. Prim⁹. ſi talis ſacerdos eſſet excōicat⁹ vel heretic⁹ aut ſciſmaticus ⁊ hmōi. Scd̄o. ſi ſollicitaret ad malū illū q̄ ei ↄfiteref. Terci⁹ ſi pbabiliter videref ꝙ ſit pnus ad reuelandū ↄfeſſionem. Quart⁹ ſi pctm̄ de q̄ q̄s cōfiteri debet cōmiſſum ſit ↄtra illū. In his ⁊ ſilib⁹ in qb⁹ pbabiliter timet cōfitens ex ↄfeſſione periculū ſibi vel ſacerdoti iminere: nō debet ↄfiteri. ſed licentia petita alteri ſacerdoti. quā ſi nō dat. ſ. licētiā: recurrere pōt ad ſuperiorē p licētia. vel ↄfiteaf alteri ſi nō poteſt recurrere vel mittere ⁊c̄. Nec in h̄ trāſgredif p̄ceptū eccl'ie. q2 p̄cepta iuris nō ſe extendūt vltra vel ↄtra charitatē. ¶

Sed q̄s dicaf ꝓprius ſacerdos Rn̄def ſm Rich. in. iiij. diſt. xvij. ⁊ ↄcor. theolo. et cano. ⁊ ſūma angelica. Prio papa eſt ꝓprius ſacerdos in toto mūdo. Scd̄o legat⁹ in tota ſua puincia. Tercio penitētiarius deputat⁹ ab eiſdē. Quarto archieps vel eps in ſua dioceſi. Quinto eoꝝ vicari⁹ generalis epi. Sexto parochial' pſbif in ſua parochia. Septimo oēs hn̄tes licētiā ab aliq̄ p̄dictoꝝ. Octauo ex puilegijs ⁊ idultis fratres minores et p̄dicatores. Nono ex cōi ↄceſſione iuris ſunt multi de q̄bus habef in ſummul'. ideo breuitatꝫ amore p tranſeo. Sic etiā in articulo mortꝫ q̄libet ſacerdos q̄n nō poteſt ꝓpriū hr̄e pōt abſoluere. ⁊ ſic eſt ꝓpri⁹ ſacerdos illi⁹. patꝫ. xxvj q. vj. Si pſbiter. ⁊ c. ſe. Itaqꝫ q̄ ↄfitef alicui p̄dictoꝝ: ꝓprio ↄfitef.

R Circa tertium de inquirendo a ↄfitente de pctō cōmiſſo Notandū ꝙ hoc eſt valde neceſſariū vt ↄfeſſor diligenter inq̄rat ⁊ interroget cōfitentē: tn̄ diſcrete: n̄e in pticulari de carnalib⁹ q̄rendo peccatū confitēs addiſcat quod an̄ neſciuit.

Queſtio nancꝫ vſaf An homo q̄ ſic cōfitef ⁊ reſpōdet ſacerdoti ad iterrogata ſatiſfaciat p̄cepto de ↄfeſſione. Et reſpōdet Rodo. ꝙ ſic q̄ntuꝫ ad ea de qb⁹ interrogaf Itē ſilr ſatiſfacit q̄ rogat ↄfeſſorē ꝙ eū interroget vt ſic ſciat pleni⁹ cōfiteri. Verūtamē ſi talis dimitteret ↄfiteri potius q̄ ore ꝓprio ↄfiteref ſuū pctm̄: talis eſſet dānabilis. q2 de ſupbia et hypocriſi ↄuenit. de pe. di. v. c. j. p Aug. q̄ quidē eſt peccatū mortalē. Vn̄ prudens ↄfeſſor q̄n hoc ppēdit faciat illū rectificare ↄſciaꝫ ⁊ dolere de tali indiſpoſitiōe. Hec in angelica. Proinde Aug. de pe. di. vj. Qui vult. dicit. Sacerdos diligēs inq̄ſitor ⁊ ſubtilis iueſtigator ſapienter ⁊ q̄ſi aſtute interroget a pctōre qd̄ forſitan ignorat vel ex verecūdia velit occultare. Hec ⁊ plura ibidē. Pro finali ĝ Exemplū legif ꝙ q̄dā habuit dubitationes de fide euchariſtie et ſic incarnationis diuine ex vgine. Cōfeſſus eſt autē cuidā ſacerdoti. ſed ſacerdos negligēs ſine inq̄ſitiōe et doctrina eūdē titubantē reliquit. Mortu⁹ eſt h̄ō ille ⁊ poſt mortē ei⁹dē ſacerdoti terribilif apparuit di. O maledicte ↄfeſſor tu me pdidiſti. Ve mihi et ve q2 dānat⁹ ſum. Si me docuiſſes diligeter ego ſaluat⁹ fuiſſem in vera fide. Et voluit interficere ſacerdotē di. Vere te ſtati occiderē ſi pmitterer. ſ. a xp̄o ⁊ vgine maria. Et ſacerdos vix euaſit ⁊ pniam egit. hoc ideo forte. q2 btē virgini ſeruierat et ſibi ſupplicauit. Illaqꝫ aīa dānata cū magno ſtrepitu ⁊ clamore diſceſſit. Rogem⁹ ergo chriſtum ⁊c̄.

Dn̄ica quarta quadrageſime in mane Sermo. xxix. ſcꝫ de obligatione cōfeſſiōis ⁊ aliquoꝝ excuſatione p impotentia.

Abijt Jeſus trans mare galilee qd̄ eſt tyberiadis ⁊ ſeqbaf euꝫ multitudo magna Joh. vj. et in euāgelio hodierno. Dn̄s Jeſus i hoc euāgelio docet nos ad pniam pl'ib⁹ myſterijs. Primo q̄dem in hoc ꝙ abijt trans mare galilee. ⁊ ſic noiaf a puincia galilee circūiacente. et tyberiadis dr̄ ꝓpter ciuitatē adiacētē vt dicit Alchuin⁹ q̄ tyberiades appellata fuit eo ꝙ i honorē Tyberij ceſarꝫ erat edificata. Et mare hoc ſm Bedā eſt lac⁹ magn⁹ longitudinis. xxiiij. miliariuꝫ. Q, ĝ xp̄s dn̄s dr̄ abijſſe vltra hoc mare cum diſcipul' ⁊ magna multitudine ſequen̄. voluit docere ꝙ xp̄m dn̄m ſeq̄mur p amaritudinē pnie et aq̄s lacrimaꝝ ſi volum⁹ ad celeſte ↄuiuiū vbi p xp̄m implebimur ſatietate oīm bonoꝝ ↄuenire. Ideoqꝫ poſt trāſitū hui⁹ ma

ris ꝯuiuiũ hoc ſaturitatꝫ ꝑſtitit. Scḋo docet in hoc ꝙ q̃nq; panes ordeaceos ⁊ piſces duos multiplicauit. Vñ dr. Accepit Jeſus panes ⁊ cũ gr̃as egiſſet diſtribuit diſcũbentib. Et hoc põt poni ꝓ alio themate ſermonis. Nimiruꝫ q̃ri poteſt q̃re xp̃s multiplicãdo panes nõ mutauit ſubſtantiã vt fierẽt triticei ſapidi: cũ eſſent ordeacei iſipidi. Rñdet ſm Chryſ. ne videret deſeruire gule. Et etiã vt doceret ꝙ in pñti vita amara pnia debem⁹ anias nr̃as cibare cũ piſce. i. paſſiõe xp̃i recordañ. q.ſ. xp̃s tanq̃ piſcis aſſat⁹ fuit in veru ligneo crucis: toto ſanguine ⁊ hũorib naturalib effuſis arefactus. ⁊ ſic cibati ſatiabimur a xp̃o dulcedine ꝯſolatõis celeſtis. Ps. ſm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ. ſ. pnialiũ ꝯſolationes tue letifica. ani. m. Nã ſicut panes iſti ſm Alb. magnũ erãt optimi nõ ſimpliciter ſed i ſpecie panũ ordeaceoꝝ ⁊ ſic q̃dãmodo amari: tñ dulcoreꝫ ſaporis accipiebant a piſcꝫ pinguedie. ſic pnia amara ſapit in xp̃i paſſiõis dulci memoria. ⁊ de iſtꝫ vide euãgeliũ. Itaq; pe pniali ꝯfeſſiõe quã docet xp̃s pluribꝫ myſterijs euãgelicis tria myſteria notem⁹ ꝑ hoc ſermone.

Primũ de cõfeſſionis obligatione.
Scḋm de obligatiõis hui⁹ excuſatiõe
Terciũ de verecũdationis ſupatione.

S Circa primum de confeſſionis obligatiõe querit Vtrũ oẽs hoies hui⁹ mũdi obligent generaliter ſub neceſſitate ſalutꝫ ꝯfiteri pctã ſua ſacerdoti. Cũ eñ oẽs pctõres teneant penitere ⁊ ꝯfeſſio eſt ps p̃ncipalis pnie q.ſ. cõfeſſio eſt de iure diuino. g q̃re non obligarent oẽs. Et h etiã in hoc euãgelio videt myſtice xp̃s inſinuaſſe cũ tũc ordeaceo pane oẽs nõ ſolũ bonos pauit ſed etiã incredulos q̃ erãt in multitudine illa. Sed ⁊ q̃re eis vinum bibere nõ dedit cũ tñ illud creare potuit vl ex aq̃ mutare ſicut in nuptijs fecit. Rñdet aliq̃ d. ꝙ tũ ꝓpter ebrietatẽ vitandã in tanta multitudine. Tũ ꝓpter ſignificãdũ penitentie myſteriũ. q: vt dicit Ps. vinũ letificat cor hoĩs. ⁊ ſic tanta mltitudo feciſſet diſſolutiones leticie ⁊ cant⁹ ⁊ hmõi. q̃ cõtrariant ſtatui pnie lacrimabil. Tum etiã quia vinũ ꝑſertiꝫ in copia ſumptũ linguã a loq̃la recta impedit. ⁊ hoc eſt cõtra pnie myſteriũ. q: debet loq̃ recte. i. vere i ꝯfeſſione pctoꝝ. g ⁊c. Sed g̃ Ad q̃ſtionẽ rñdetur ſm Bonauen. ⁊ Rich. in. iiij. diſt. xvij alioſq; ſimul colligẽdo. ꝙ dupliciter obligãtur hoies ad ꝯfeſſionẽ. Vno mõ ex lege ⁊ inſtitutiõe p̃maria hoc eſt diuia. et ſic oẽs hoies tã fideles q̃ etiã infideles regulariter tenent ad ꝯfeſſionẽ faciendã ſacerdoti xp̃iano. ita ꝙ nõ cõfitẽs pctm̃ mortale cõmiſſum tã ante baptiſmũ q̃ poſt: ſi habeat copiã cõfeſſoris ⁊ pcti memoriã ⁊ loq̃lã ad ꝯfitẽdũ oĩno dãnabit. Et ꝑ hoc ꝙ noluit ꝯfiteri ſpecialẽ penã in inferno habebit. Ratio eſt. q: confiteri ſacerdoti eſt p̃ceptũ dei ⁊ xp̃i Jeſu filij dei vt dictum eſt ſermone. xxvij. ⁊ ideo oẽs obligat. q: deus qui habet plenitudinẽ ptãtis vniuerſalit ſup oẽs hoc p̃ceptum vniuerſalr dedit. g oẽs tã fideles q̃ infideles tenent cõfiteri.

Secundo mõ obligant hoies ad ꝯfeſſionẽ ex inſtitutiõe eccl'iaſtica. hoc eſt: ex p̃cepto eccl'ie in generali ꝯcilio. Precepit nanq; generale cõciliũ ſctẽ eccl'ie extra de pe. et re. c. oĩs. ſic. Ois vtriuſq; ſexus fidelis poſtq̃ ad annos diſcretiõis ꝑuenerit: oĩa ſua ſolus pctã ſaltẽ ſemel in anno fideliter ꝯfiteat ꝓprio ſacerdoti. ⁊ iniunctaꝫ ſibi pniam ꝓ viribꝫ ſtudeat adimplere: ſuſcipiens reuerẽter ad min⁹ in paſca euchariſtie ſacr̃m. niſi forte de ꝓprij ſacerdotꝫ cõſilio ob aliquã rõnabilẽ cãꝫ ad tp̃s ab huiuſmodi ꝑceptione duxerit abſtinendum. Alioq̃n ⁊ viuens ab ingreſſu eccl'ie arceat et moriens xp̃iana careat ſepultura. Hec ibi. Et q̃tum ad hoc p̃ceptũ eccl'ie nõ tenent illi q̃ ſacr̃m baptiſmi nunq̃ ſuſceperunt vt ſunt pagani. Sed obligant omes q̃ baptiſati ſunt ad ꝯfeſſionẽ ſaltẽ ſemel in anno. ſiue boni xp̃iani ſint ſiue mali et heretici. Nam vniuerſalr ponit p̃ceptum d. Ois vtriuſq; ſexus ⁊c. Qui aũt dicit oĩs nihil excludit vel excipit ſm philoſophuꝫ. Et patet etiam. xix. diſtin. c. Si romanorum. §. Dicendo. cum glo. Ratio horuꝫ eſt. quia vt Richardus ſupra dicit. vicario chriſti non fuit poteſtas directe cõceſſa ſuper illos qui baptiſmi ſacramentum non ſuſceperunt quod eſt ianua qua itratur ad eccleſiam militantem. Ideo infide

les vel pagani nondum baptiſati non obligant̄ p̄cepto eccleſie ſed tm̄modo precepto iuris diuini ad confeſſionem. j. Cor. v. Quid mihi de his q̄ foris ſūt. i. extra eccleſiam iudicare. Lyra. q̄ſi di. nō ptinet ad me. q2 ſunt extra for eccleſie. Nam eos q̄ foris ſunt iudicat deus. Hec ap̄ls. Precepto aūt eccleſie z ſedis ap̄lice oēs baptiſati obligant̄ tanq̄ ipſius petri diuina voce firmato diſt. xix. Sic oēs. q̄ baptiſati boni z mali et heretici ꝯfiteri obligant̄ ſaltē ſemel in anno. q2 oib9 p̄cipit eccl'ia. Si ergo querit̄ an papa poſſit diſpēſare obligationē hm̄oi relaxando alicui ne teneat̄ ꝯfiteri. Reſpondet Richar. ſupra. z ꝯcor. Tho. q̄ q̄tum ad eſſentiam ꝑut obligat ex vi ſacramēti: non poteſt papa cum aliq̄ diſpenſare. quia contra ius diuinū vel cōtra euangelium papa nō poteſt diſpenſare. xxv. q. j. Sunt q̄dam. Unde nō poteſt papa diſpenſare q̄ aliquis nullatenus teneat̄ cōfiteri. imo etiā ip̄e papa obligatur ꝯfiteri iure diuino z euāgelico. Sed q̄tū ad circūſtantiā ſm̄ q̄ obligat ex p̄cepto eccleſie pōt cum aliq̄ diſpenſare ſcz vt poſſit diutius cōfeſſionē differre. puta vltra annum. O ergo quanto periculo ſtāt q̄ non confitent̄ duobus aut tribus aut pluribus annis. O peſſima chriſtianoꝝ taliū malicia. Ue ve talibus quia digni ſunt dānatione eterna.

V Circa ſecundum de excuſatione ab obligatiōe hm̄oi q̄ritur. Quales hoīes p̄nt excuſari ne teneant̄ confiteri in caſu huiuſmodi. Ad quod notanduz eſt q̄ ꝑ generali regula tenet̄ q̄ nemo obligatur ad impoſſibile. ff. de regu. iu. l. Impoſſibiliū. Ideoq3 ab obligatione faciēde confeſſionis excuſant̄ aliqui ex impoſſibilitate rationabili. Et iſti ſunt ſex generuz homines.

- Primo pueri nōdum dolicapaces.
- Secundo amentes z ratōe carentes.
- Tercio muti loq̄ nō potentes.
- Quarto idioma neſcientes.
- Quinto ſacerdotē hr̄e nō valentes
- Sexto innocētes nullū pctm̄ h̄ntes.

Iſti ꝯo quibus modis excuſentur et quibus non: ꝓſequemur de ſingulis.

Primo inquā pueri nōdum dolicapaces excuſant̄. Ideo in p̄dicta decretali notanter addit̄. poſtq̄ ad annos diſcretiōis puenerint zc. Sed quis ſit iſte annus diſcretionis glo. ibidem. z ſuper c. j. de delictis pueroꝝ dicit. q̄ puer z puella ſeptem annoꝝ dolicapaces ſunt. z ſic obligant̄. et ad ꝯfeſſionem ꝑ parentes debent induci. Alij dicunt q̄ nō tenent̄ niſi tp̄e q̄ ſunt dolicapaces vt tenēt Rich. z Hoſtieñ. q2 huiuſmodi tēpus diſcretionis citius accelerat̄ in puero vno q̄ in alio. Ideoq3 h̄ debent aduertere parentes in illis. quia perire poſſunt. Sicut exemplū habem9 in libro dyalo. de puero q̄nq3 annoꝝ blaſſemante deum quē demones violenter rapuerunt. Sed quō poſſit agnoſci puer dolicapax fore Nota ſm̄ Scotū in. iiij. di. xvij. et cōmuniter doc. q̄ q̄n puer facit iſta que ſequunt̄ vel aliq̄d hoꝝ: obligat̄ cōfiteri z induci debet a parentib9 etiam cogendo ad confeſſionē ante ſeptenniū. Primo q̄n puer interrogat̄ z reſpondet ad interrogationes ordinatas ordinate ad ꝓpoſitum. vt exempligratia. interrogando qd̄ eſt p̄mū qd̄ ſecundū ſcz in digitis vl' in numeris vel in ludis. z huiuſmodi. vel in globulis duz ab eo auferunt̄ vel dant̄ plures vel pauciores ſi ꝑcipit z dolet fraudari. et ſic de alijs. Secundo q̄n vadens ad eccleſiam facit ſigna diſcretionis z deuotionis diſcoopiēdo caput et hm̄oi. Tercio q̄n verecundat̄ de malo alijs videntib9. Naz vt dicit̄ Prouer. xx. Ex ſtudijs ſuis agnoſcit̄ puer. Et ſic patet q̄ parentes debent pueros inſtruere z ad ꝯtendū inducere etiaz an̄ ſeptenniū. ſi ꝑceperint eos fore dolicapaces. q2 oēs tales obligant̄ ad cōfeſſiōez al's mortaliter peccant. Q, ſi q̄s dicat tales nō poſſe peccare in carnalib9 peccatis. cogitet q2 ſaltē mendacijs: vitupijs z huiuſmodi plena eſt etas pueril'. ideo tuti9 ē ꝯfiteri ōbere. Un̄ etiā q̄uis Antho. flo. pte. ij. ti. ix. c. viij. dicit. q̄ puer vt in plurib9 nō habet vſum rōnis niſi circa decem annos. ideoq3 de neceſſitate nō obligat̄ antea ꝯfiteri ſicut nec cōicare. Tñ piū inq̄t z laudabile eſt p̄dicare vt parentes aſſuefaciant ꝯfiteri filios ſeptennes z q̄nquēnes Hec ille. Scd̄o amentes excuſant̄ a cō

feſſione. q̄a nec mereri nec demereri pn̄t. ſed ſunt in ſtatu ſaluatiōis vel damnatio nis ꝓut erant qn̄ ꝑdiderūt ſenſum ꝛ in eo dem ſtatu ꝑſeuerāt. extra de baptiſmo et eius effectu.c.maiores. obligant̄ tn̄ tales ad ꝯfeſſionē quando hn̄t lucida interualla.

Tercio excuſant̄ muti: qm̄ nō pn̄t loqn do confiteri. Quarto idioma ignoran tes eadem ratiōe. X Sed de vtriſqꝫ Rich.ſ.dic. ꝙ nihilomin⁹ tenent̄ tales cō fiteri ſigno vel nutu eo modo quo poſſūt. xxvj.q.vj. Qui recedūt. Sed di. Nun quid ignorantes idioma tenent̄ cōfiteri ꝑ interp̄tem vel ꝑ ſcriptū. Rn̄det̄ ſm Sco tū in.iiij.diſt.xvij. ꝛ Richar. ꝙ licet aliqui dixerint ꝙ ſic.tamen verius dicendum eſt ꝙ non tenent̄ confiteri niſi ꝑ ſignū vt mu ti.quia nullo iure nec diuino nec poſitiuo eſt conſtitutum vt quis per interp̄tem cō fiteatur.nec videtur tutuꝫ plus artare ali quem ad confeſſionē q̄ꝫ artetur ꝑ ipſa iu ra. Deniqꝫ nec per ſcriptum debet confi teri.quia eſt contra rationē ſacramēti qđ requirit confeſſionē verbo oris Ideo nul lo modo debet facere confeſſionem ꝑ ſcri ptum.ſed ſufficit confiteri per ſignū. Hec ſm Scotum et in angelica. Quinto ex cuſant̄ ſacerdoteꝫ non habētes.ſed ſufficit deo confiteri. Unde ſi querat̄ An cōfeſ ſio facienda ſit layco quando non pōt ha beri ſacerdos. Reſpondet̄ ſm Scotū Ri char. Pe. ꝛ cōmuniter theol̄.in.iiij.di.xvij ꝙ licet magiſter et Aug⁹.de pe.di.j. Quē penitet. et alij dixerint ꝙ debet ſaltem in articulo mortis confeſſio fieri layco abſen te ſacerdote. Tamen verius dicendum ꝙ non requiritur de neceſſitate. ſed de con gruo ꝓpter meritū humilitatis licet confi teri layco ſolum in articulo mortis. tamē non eſt neceſſe. Alſs autē non licet. q̄a ſine vtilitate ꝓderet talis ſeipm̄ ei qui non po teſt abſoluere. Sexto excuſant̄ innocen tes nulluꝫ peccatum habentes. Sed qm̄ Bonauentura dicit ꝙ vix poſſibile eſt ſm ſtatum viatoris vt aliquis vnum dieꝫ vel ſeptimanā tranſeat ſine remorſu venialis pcti. ꝛ a fortiori ꝙ tranſeat annū eſt impoſ ſibile. Nec credi poteſt in aliquo hoc do nū fore niſi in xp̄o ꝛ eius matre. ideo vnuſ quiſqꝫ debet habere ꝯſcientiā ſaltē de ve nialibus ꝛ cōfiteri. Uel ſaltem ſm Rich. tenentur tales (vt ſatiſfaciant p̄cepto eccle ſie) ſe rep̄ſentare ſacerdoti dicēs ſe non ha bere conſcientiam peccati mortalis. O er go pctōres expergiſcimini ꝛ confitemi ꝛc̄.

y Circa tercium de ſuperatio ne verecundationis. Ex quo diabolus ni titur multos a confeſſione retrahere ꝑ ve recundationē pudoris de peccato: maxi me ſupbos: hypocritas: ꝛ mulieres. idcir co hic opus eſt ſubiūgere qualiter quili bet homo poſſit ſupare verecūdatiōis tē ptationem vt fortiter currat ad cōfeſſionē Et pro hoc nota ꝯſiderationes tres mul tum valere. Prima diuinalis intuitio nis. Naꝫ cōſiderare debes o tu peccator ꝙ q̄ntumcunqꝫ celes peccatū tuuꝫ: de⁹ bene videt ꝛ punit. ido ꝯfitere vt remittat. Am broſi⁹ li.ij.de pnia.c.viij. Quid vererꝭ cō fiteri peccata tua: nouit oīa de⁹. ſed expe ctat vocem tuā vt tibi ignoſcat. Exem plum ad id eſt quod narrat̄ in geſtꝭ roma noꝝ. Q, rex quidam videns in ſuo regno multos fore malefactores: talem legē ſta tuit vt ſaltem aliquibus fieret miſericor dia. ꝙ vicꝫ q̄cunqꝫ morti iudicatus poſſet dicere tres veritates tales vt null⁹ eis ob ijcere poſſet: morteꝫ illa vice euaderet. Ac dit aūt inter multos quendam dep̄hen di de latrocinio. ꝛ morti eſt ille adiudica tus. Ille autem cogitans quia omnes ſci rent ſuam maliciam et iam deberet occi di: dixit tres veritates ſe fateri. Primā di xit. A principio ſemper malus fui et ma la feci. Reſpondit iudex ꝛ qui illum noue rant. Uerum dicis: ideo nunc mori iuſte debes. Secundā veritateꝫ ait. Mihi di ſplicet valde ꝙ in iſta forma mori me opor tet. Reſponderūt oēs: credim⁹ hoc. Ter ciā veritatē dixit. Si hac vice euaſero nū q̄ꝫ ego ad iſtum locum iudicij ꝛ formā hu ius mortis volūtarie veniā. Oēs reſpōde runt Credimus. Et ſic liberat⁹ eſt ab il la morte iuxta decretū regis. Sic de⁹ ſta tuit ꝙ hō q̄ ꝯfitet̄ pctā q̄ licꝫ nouit de⁹ iu dex ꝛ āgeli. ꝛ ſi eidē pctm̄ diſplicꝫ ꝛ cauere ð cetero ꝓponit: libet̄ a morte eterna. Z Scđa cōſideratio i iudicio final̄ ꝯfuſiōis. Un̄ Aug. de viſitatōe īfirmoꝝ.ſer.ij. dic

Heu cur erubeſcis o homo confiteri q̊ facere nō erubuiſti. Lautius eſt corā vno cōfeſſore aliquātulū ruboris ſuſcipere ꝙ̄ in die iudicij corā tot milibꝰ hominū mū//di graui notatu erubeſcere. Hec ille. Et de talibus homibus exemplū ſumamus ex ſententia Ambroſij lib. ij. de apologia. ꝙ i hora extremi iudicij omis qui celauit pctā ſua clamabit dicēs. Ve mihi infelici ve mihi maledicto peccatori. latere cupiui ꝛ latere nō potui. Sed ecce in faciem meā nudanꝛ omia peccata mea corā toto mundo. ergo ve mihi. O ſi confeſſus fuiſſez nō confunderer nec damnarer. nunc autem confuſus de omnibus eternaliter crucia//bor. Tertia conſideratio crucis chriſti ꝛ paſſionis. Nam ſi tu o homo cogitas ꝙ magna tibi verecūdia eſt confiteri pecca//ta. ſ. tua conſidera quantam erubeſcentiā ꝓ te ſuſtinuit manifeſte chriſtꝰ dn̄s. quia inter latrones crucifigi denudari confundi ꝛ vilipendi voluit. ergo eius amore ſu//ſtine tuā erubeſcētiā. Si graue tibi videꝛ humiliari: cogita caput eius ſpinis coro//natū ꝛ inclinatū in cruce. Si graue eſt ti//bi confiteri turpia vitia tua: cogita quot ꝛ qualia pro te ſuſcepit chriſtus vulnera i ſuo toto corꝑe virgineo. quō plorauit pro tuis peccatis vt ꝛ tu plores. afflictꝰ ē vt tu in penitētia te caſtiges. Exēplū legiꝛ in ſpeculo exem. de pluribꝫ. ſicut ꝛ d̄ Alexandro de ales. ꝙ cum graue reputarent onꝰ penitentie in ordine ſufferre apparuit eis chriſtus dominus quaſi ſanguinolentus crucez trahens in dorſo. ꝛ quaſi talia illis diceñ. Ecce ego qui ml'to te delicatior fui vtpote virginis filius: multo te honorabilior ꝛ dignior: vtpote rex regum et deus. et ſic nobilior et ſapientior ꝛ omni bono p̄clarior quantam penitentiā ſuſtinui in cruce pro peccatis tuis. quantū ſanguinē fudi. q̄ntā ꝯfuſionē ꝛ verecundiā ꝑtuli ꝛc̄. hmōi. O ḡ tu miſer pctōr diſce amore xp̄i ꝛ tu pniam agere ꝛ verecundiaz confeſſi//onis ſuſcipere vt euadas tormenta gehē//ne. ꝛ conſequi p̄mia vite eterne. Rogemꝰ ḡ xp̄m dn̄m ꝛc̄.

¶ Dn̄ica eadē poſt prandiū Sermo tri//ceſimus ſcʒ de ꝯfeſſiōis diuina acceptatione ꝛ qualitate ſacramentali.

Qui abſcōde//rit ſcelera ſua non diri geꝛ: qui aūt ꝯfeſſus fuerit ꝛ reliq̄rit ea miſeri//cordiā ꝯſeq̄ꝛ Prouer. xxviij. A In q̊bꝫ doceꝛ ꝙ deꝰ ml'tū odit nō ꝯfitētes ꝛ ſūme diligit ꝯfeſſiōʒ. qꝛ ſic̄ Aug. de pe. diſt. j. ca. Que penitet. d. Juſticia di dānat. ſ. pctōrē ipenitētē. ſʒ dignꝰ ē mia q̄ ſpūali labore. ſ. pnie petit grāz. laborat em̄ mēs patiēdo i cōfeſſiōe erubeſcētiā. qm̄ verecūdia mag̃ ē pena. Sʒ q̄ erubeſcit ꝓ xp̄o. ſ. ꝯfitēdo fit dignꝰ miſericordia. Hec ille. Pro exēplo videmꝰ ſic̄ docet Johānicꝰ i li. de organiſatōe corꝑis hūani. ꝙ in cūctꝫ ꝓxie moriturꝫ aut mortuis tria fieri ſolēt. Vnū ꝙ pe//ctꝰ ſolito altꝰ eleuaꝛ. qꝛ ob fluxū ſanguis ad cor vt ip̄m adiuuare poſſit pectꝰ altꝰ i tumeſcit. Scōm fit ꝙ viſꝰ frāgiꝛ ꝛ itrorſū decidit oculꝰ aliq̄ntulū. Tertiū fit ꝙ os aperiꝛ. ꝛ h̊ꝑꝑꝛ difficultatē reſpiratōis. ſ. trāſ gutturꝫ regionē. Iſta fiūt in hois agone: ꝓ q̊ tēpore debet ſe homo ad miſericordi//am conſequendā p̄parare. Sic ſpūaliter omis aīa que peccato mortali mortua eſt: vt diciꝛ Ezech. xviij. Aīa que peccauerit morieꝛ in pctō ſuo. Sed ſi vult ſe p̄parare ad miſericordiā a deo ꝯſequendaz debet p̄mo pectus ſuū eleuare ad ſpez in d̄o ponendā. qꝛ Ps̄: teſte. Sperantē in dn̄o mi//ſericordia circūdabit. Secūdo debet oculū frangere ad fletū penitētie. Tertio de//bet os ſuū apꝑire in pctōꝝ ꝯfeſſiōe. Proinde Prouer. vbi s̄. ſcribiꝛ. Qui abſcōderit ſce. nō dirigeꝛ. ſ. ad ſalutē. q̄ aūt ꝯfeſſꝰ ꝛc̄.

Itaqȝ de ſacra ꝯfeſſiōe tria myſteria ꝓ ſermōe declarabimꝰ.

¶ Primū de ꝯtēnētiū diuina deteſtatōe.
¶ Scōm de ꝯfitētiū diuina dilectiōe.
¶ Tertiū d̄ ꝯfeſſiōis ꝓpria diffinitione.
¶ Item ſi placet potes ponere aliud thema ex autoritatibꝫ ſubſcriptis.

Circa primū de contēptu cōfeſſionis. qꝛ oppoſita iuxta ſe lucēt amplius.

B Circa ſecundū ḡ ſimul et de ꝯfeſſiōis diuia dilectōe notandū ꝙ bn̄dictꝰ deꝰ oi lege oñdit ꝙ vicz ml'tū odit ꝛ dānat eos q̄ nolūt ꝯfiteri ac ſūme diligit homines pctā ſua libēter ꝯfiteñ.

¶ Primo oſtendit lege paradiſica.
¶ Secūdo lege nature intrinſeca.
¶ Tercio lege diuina ꝛ ꝓphetica.
¶ Quarto lege euangelica.
¶ Quinto lege aplica.
¶ Sexto lege canonica.
¶ Septimo lege phica.
¶ Ultimo lege ciuilica.

Primo lege paradiſi. Nam deus Gen̄.ij. ꝑcepit hoī ne comederet de ligno vetito: ne mortis neceſſitatē incurreret. Sed hō deceptus a ſerpente tranſgreſſus eſt ꝑceptum. Volens aūt deus hoiem ad penitentiam ꝛ ↄfeſſionē inducere: dixit eidem Adam vbi es. vbi glo. dicit. vba ſunt vocantis. ſ. ad pniam ꝛ ad ↄfeſſionē inducētis. hec glo. Sꝫ q̄re hoc niſi qꝛ amauit ꝛ optauit confeſſionē deus quā qꝛ hō facere renuit ſed pctm̄ excuſauit in mulierē retorquēdo. ꝛ mulier in ſerpentē. et ↄſeq̄nter in deum: ideo deus illos de padiſo expulit ꝓ ſigno odij. q̄s ſi ↄfeſſi fuiſſent ex amore pnie nō expuliſſet ſm doctores. Proinde de pe. diſt. j. §. Deniq̄. Gratian⁹ tacitā q̄ſtionē mouet. ſcꝫ Quare pmi parentes a dn̄o de culpa ſunt req̄ſiti in paradiſo. ſerpens aūt non eſt req̄ſit⁹. R̄ndet ꝙ ideo q̄a deus volebat vt pmi parētes pctm̄ quod tranſgrediendo cōmiſerant: ↄfitendo delerent. Serpēs aūt. glo. i. diabolus in ſerpente loquēs de culpa req̄ſit⁹ non eſt. qꝛ ꝑ ↄfeſſionē nō reuocabaꝛ ad veniā. Hec ille. Ecce ḡ patet ꝙ deus intantū diligit cōfeſſionē hoīs ꝙ nō ſolū veniā pctoꝝ ꝑſtat. ſed inſuꝑ paradiſum celeſte dat confitenti Et nō ↄfitentes odit adeo ꝙ de paradiſo eijcit ꝛ dānat. O hō q̄re nunc pateris oēs miſerias hui⁹ vite: famē: ſitum: infirmitates ꝛ mortē niſi qꝛ pmi parētes nr̄i nō ſūt ↄfeſſi. q̄nto magis punierꝭ in inferno ſi nō confiteberꝭ. Scdo oſtendit lege nature in Cayn an̄ diluuium. cui dixit Gen̄. iiij. Ubi eſt Abel frater tu⁹. Qui vt Gracianus dicto. §. Deniq̄. dicit. ex q̄ ſupb⁹ peccatū ↄfiteri noluit. ſ. fratricidij ſed potius mēdaciter negādo dn̄m fallere conat⁹ ē d. Neſcio. Nunq̄d cuſtos fratrꝭ mei ſuꝫ ego: venia indign⁹ extitit et deſperat⁹ vagus ꝛ pfugus. Et in ſignū maximi odij deus eum maledixit di. Nunc ḡ maledict⁹ eris ſuꝑ terram. ꝛ poſuit ī eo ſignū. Lyra. hoc eſt tremorē horribilē oīm mēbroꝝ vt abominabilis deo et oīb⁹ hoīb⁹ redderet. Et ꝑ hec ſignificanꝛ oēs q̄ pctm̄ ſuum cōfiteri diſſimulāt vt dicit Gratian⁹ ſ. Itē poſt diluuium oſtendit in vbis Job. x. dicentis. Loq̄r in amaritudine aīe mee: dicam deo noli me condemnare. q. d. Si loquar ↄfitendo in amaritudine pnie: nō ↄdēnabis me. Et itē. xxxj. dicit. Si abſcōdi q̄ſi hō pctm̄ meū. Lyra. i. put multi hoies ſolent. īfra ſequiꝛ. Quis mihi tribuat vt deſideriū meū audiat oipotēs. q. d. nō. ḡ ꝛc.

Tercio oſtendit de⁹ lege diuina ꝛ ꝓphetica ꝙ diligit ↄfitentes ꝛ odit nō ↄfitētes qꝛ Leui. xxvj. dicit dn̄s. Propꝛ pctā affligunꝛ donec ↄfiteanꝛ iniq̄tates ſuas q̄bus puaricati ſunt in me. tūc orabunt ꝛ recordabor federis mei ꝛc. Ex q̄ patet ꝓpoſituꝫ Itē ꝓpheta pſ. xxxj. Dixi ↄfitebor aduerſum me iniuſticiā meā ꝛ tu remiſiſti impietatē pcti mei. Itē Prouer. vbi ſ. in themate exp̄ſſe hoc patet. Et Eccl. iiij. Preſbitero hūilia animā tuā. nō ↄfundarꝭ cōfiteri pctā tua. Et e. xvij. An̄ mortē ↄfitere peccata tua. Itē Eſa. xliij. Narra ſi quid habes vt iuſtificeris. Ex q̄b⁹ patet ꝙ ſcripture ſacre ideo monēt nos multiplr ad ↄfeſſionē qꝛ de⁹ amat illaꝫ. Quarto oſtēdit lege euāgelica. qꝛ in ſignū amoris xps ꝑcepit ↄfeſſionē ꝛ ꝑ ↄſequēs damnat nō cōfitentes. ꝛ patuit ſer. xxvij. K. Quinto lege aplica. Nam Jac. v. ſcribiꝛ ſic. Infirmaꝛ q̄s ex vobis inducat pſbiteros eccl'ie et orēt. Et īfra Cōfitemī ḡ alterutrū pctā vr̄a ꝛ orate ꝑ inuicē vt ſaluemini. Hec ibi Suꝑ q̄ Rich. dicit. ꝙ oſtendiꝛ ↄfeſſio faciēda ſacerdoti. ideo pmittit: pſbiteros eccleſie. Et ſub neceſſitate ſalutꝭ. ideo addit vt ſaluemi. Et ſm Scotū apl'i nunq̄ h̄ ꝑceptū fore ꝓmulgaſſent hoīb⁹ niſi xps exp̄ſſe mādaſſet. ꝛ ſic ſciuerūt ꝙ hoc xps diligit. et ↄtemptores hui⁹ ꝑcepti odit ꝛ eternaliter damnat. ¶ Gratia hoꝝ queriꝛ. Quod hoꝝ deo plus diſplicet ꝛ odio habeꝛ. An ꝑcepti dei tranſgreſſio vel peccatū cōmiſſum. An cōfitendi cōtēptus. Ad qd̄ r̄ndeꝛ ſm Ludolphuꝫ Carthuſ. de vi. xpi. ꝙ ↄtēpt⁹ cōfeſſiōis multo deteſtabili⁹ eſt deo. Chryſ. in ſermōe. Pe⁹ eſt nolle cō

fiteri q̄ȝ legē cōtēnere. Sicut exempli grā.
Grauiꝰ indignaꝛ rex de hoc ꝙ ſeruus ſuus
eius grām petere ꝯtemnit q̄ȝ ꝙ ante offen
dit. Et ſic patet. Nā Augꝰ. li. de vera ⁊ fal
ſa pnīa. et etiā Chryſ. ſup Math. ꝯcor. di
cunt ꝙ hūanū eſt peccaſſe. Chriſtianū eſt
penitere ⁊ a pctō deſiſtere. ſed diabolicuȝ
eſt in pctō pſeuerare ꝯtemnendo penitere
Et ſic patȝ. Sexto lege canonica. qꝛ ſpi
ritusſctūs voluit p decreta canonica ſanci
re vt ſcȝ nullus poſſit iuſtificari a pctō niſi
pctm̄ ante fuerit ꝯfeſſus. vt dicit Amb. de
pe. di. j. c. Nō pōt. Et ꝙ ipſa ꝯfeſſio a mor
te liberet ⁊ padiſum apiat. ibidē. §. Ecce.
et ſic canūt oēs ſacri canones ti. de pnīa
Deniqȝ de pe. ⁊ re. c. Ois. ſtatuere voluit
ꝙ cōtemnentes ſemel in anno ꝯfiteri care
ant eccl'iaſtica ſepultura in ſignū deteſta-
tionis et dānationis. Septimo oſtēdit
lege phica in exēplis naturaliū creaturaꝝ.
Nā elephas cū ſit maximū aīaliū cū ceci-
derit nō vereꝛ barrire vt ſubleueꝛ. Itē leo
nes legunꝛ ꝙ oſtenderūt ſuas plagas ho-
mini vt ſanarenꝛ. ſicut patet in legēda ſan
cti Hieronymi. D Itēȝ legiꝛ in vita
ſancti Franciſci ꝙ cū hoīes indigene cir-
ca heremitoriū Grecij a deo punirenꝛ an-
nua tēpeſtate: grandine: ⁊ lupoꝝ rapaciū
multitudine q̄ ⁊ bruta ⁊ hoīes deuorabāt
⁊ mltis malis ꝓpter pctā nō cōfeſſa graua
renꝛ. ſanctꝰ Franciſcus in pdicatiōe ꝓmi-
ſit eis ꝙ ſi ꝯfiterenꝛ ⁊ penitērent oīa mala
ceſſarent. qḋ cum feciſſent: oīa ceſſauerūt.
imo cū vicioſ grādo puaderet: iſtoꝝ ter-
minis appropinq̄ns termiabaꝛ aut diuer
tebat. vt dicit Bonauētura. Ultio le-
ge ciuilica que ſolet in ciuitatibꝫ bone po-
licie punire eos q̄ non ꝯfitenꝛ ſemel in an-
no: mancipādo illos corā foribꝫ eccl'ie i cy
pum. ne. ſ. ira dei deſcendat in ciuitatē ne-
gligentē. Sed qm̄ hodie eſt dñica letare
ponamꝰ exemplū letificatiuū p excitatiōe
dormitantiū. Legiꝛ in geſt romanoꝝ ca.
clxiij. ꝙ filius cuiuſdā Alexandri impato-
ris noīe Celeſtinꝰ magiſtri norme traditꝰ
ad diſcēdū. Exieñ ſpaciatuȝ viderūt oues
duas breui corda colligatas ꝯmedere her
bas ꝓpe q̄ndā equū ſcabioſum iacentē in
prato: q̄ oues in paſtu vna ad dextraȝ alia
ad ſiniſtraȝ eq̄ trāſierūt ſic ꝙ corda media
p dorſum eq̄ aſcendēs ſcabiem leſit. ꝓpter
q̄d equus repente ſurrexit: dueqȝ ille oues
dependētes calcitrare ceperūt. Vñ equꝰ
ex pōdere grauatꝰ ⁊ leſus calcitrās furio-
ſe cucurrit in domū molēdini iuxta exiſtē-
tem apta ianua in qua ardebat ignis vbi
calcibꝫ diſpgeñ ignē: ſe cum ouibꝫ ⁊ domo
cōbuſſit. Tūc mgr̄ ille ait filio impatoris.
Ecce vidiſti geſta hec fac ſup hac re v̄ſus.
et q̄s hoꝝ debeat damna iſta ſoluere: al's
flagellaberis. At ille cū neſciret recte v̄ſus
cōponere ⁊ timeret v̄berari: ꝯtriſtaꝛ mul-
tū. cui cū eſſet (abſente mgr̄o) ſolitariꝰ ap-
paruit diabolus di. Promitte ꝙ erȝ ſeruꝰ
meus fidelis ⁊ faciā optimos v̄. Celeſti
no ḡ ꝯſentiente diabolus edidit iſtos. ſcȝ
v̄. Nexus ouē binā p ſpinā traxit eq̄nam
v̄. Leſus ſurgit equꝰ pendet vtrūqȝ pecus
v̄. Ad molendinū pōdus portabat eq̄nuȝ
v̄. Diſpgendo focū ſe cremat atqȝ locum.
v̄. Cuſtodes aberāt ſinguli dāna ferant.
Cūqȝ attuliſſet hos v̄ſus magiſtro: mira
tus ē. ⁊ inquiſiuit eū. et tādē Celeſtinꝰ pu
er retulit quō ſe diabolo obligauerit pro
his. Vñ mgr̄ ꝯtriſtatꝰ ipm̄ induxit vt cō
fitereꝛ cū ꝯtritiōe magna ac diabolo abre
nūciaret. ⁊ poſt hoc factus eſt homo ſan-
ctus. vt ſcribunꝛ hec li. eodē. Et ſic habeꝛ.
O ḡ pctōr. o peccatrix: penſa ex iſtȝ in q̄n-
to dei odio et maledictiōe pmanes ſi non
vis cōfiteri tua pctā. et tādiu in ptāte ſtas
diaboli. O xpiana tu aīa feſtina ad ꝯfeſſi-
onem vt ſis dilecta xp̄o cuius ſanguine es
redempta.

E Circa tercium de propria
diffinitione. ſ. cōfeſſionis q̄riꝛ Quid eſt
cōfeſſio ſacramētalis. Rñdeꝛ breuiter ſm
Raymūdū et Hoſtieñ. ꝙ diffiniꝛ ſic. Eſt
legitima corā ſacerdote pctōꝝ ſuoꝝ decla
ratio. Unḋ ſm directoriū Confeſſio dr̄ a
con. qḋ eſt ſimul ſeu ex toto vel vndiqȝ faſ
ſio ſcȝ ꝓprioꝝ pctōꝝ. Ex iſta diffinitione
Notandū eſt ꝙ ad verā ⁊ ſacramentalem
ꝯfeſſionē vt ſit deo grata ⁊ placita ac ho-
mini meritoria eterne ſalutis req̄runꝛ q̄tu
or eſſentialia ſm cauſas q̄tuor.

Primo actio fine debito regulata.
Scḋo materia debita.
Tercio efficiens cauſa.

¶ Quarto forma correqſita.
Primo in quā actio debito fine regulata. ideo dr legitima declaratio. Nā ad h̄ q̄ ſit ſacramentalis ꝯfeſſio reqrit̄ Primo q̄ ipſa actio .i. manifeſtatio pcti ſit expſſa. Secūdo q̄ ſit p fine debito hoc eſt p venia ſperanda. Propterea Aug⁹. ſic ꝯfeſſionē diffinit. Cōfeſſio eſt p quā morbꝰ latens ſpe venie aperit̄. Alioqn ſi qs ꝯfiteat̄ peccata ſua q̄cūq; fine indebito nō eſt ſacralis cōfeſſio. Tercio q̄ ſit modo determiato ꝓprio ſcȝ ore ſui accuſatiuo. ⁊ hoc fit i actu loqndi ꝓprio. Proinde qrūt doctores Utruȝ ꝯfeſſio poſſit fieri p interpoſitā pſonaȝ vel p ſcriptū. Et rn̄dent q̄ nō: loquēdo de cōfeſſione put eſt ſacr̄m. vt cōiter tenēt theologi. Facit ad id de pe. di. j. ca. Quē penitet. qꝛ q̄ peccauit tenet̄ ſe ore accuſare ꝓpo ſacerdoti. Scot⁹ ſup. iiij. di. xvij. dic̄ q̄ pōt ſic cōfiteri p ſcptū ſcȝ ſi ſacerdos eſt p̄ſens et ipſe pctōr legit ꝓprio ore qd̄ ſcripſit. Si aūt ſacerdos nō eſt p̄ſens: nō eſt neceſſitatis vt dirigat in ſcptꝭ ad ſacerdotē pctā ſe accuſando ꝑm Rich. in. iiij. diſt. xvij. Sacramētū em̄ pnie eſt in iudicio ſecreto in q̄ ſacerdos tenet̄ penitentē diligēter examinare de pctis ⁊ pctōꝝ circūſtātijs vt ſciat p̄bere remediū. extra de pe. ⁊ re. c. oīs. Cōfitēdo aūt p ſcriptū eſſet defectus in hmōi examinatiōe. ⁊ etiā imineret piculū. qꝛ lr̄e faciliter poſſent pdi vel apiri aut p maliciam ſacerdotꝭ pdi abſq; hoc q̄ poſſet in iudicio hois dephendi. g̃ ⁊c̄. Un̄ nō eſt ꝯfitendū p ſcriptū vt patuit ſer. p̄cedenti X.

Secūdo ad ꝯfeſſionē ſacramētalē reqrit̄ materia debita hoc eſt pctm̄ de q̄ d̄bet fieri ꝯfeſſio. ⁊ pctm̄ ꝓpriū: nō alienuȝ. iō dr̄ ꝑ in diffinitiōe: pctōꝝ ſuoꝝ ꝓprioꝝ declaratio. F Sed iuxta hoc qrit̄. Utꝝ liceat in ꝯfeſſiōe noiare pſonā cū q̄ qs peccauit. Rn̄det̄ ꝑm Rich. i. iiij. diſt. xvij. q̄ ſi noiatio pſone eſt neceſſaria ad pcti ſpeciē exp̄mendā puta qꝛ peccauit cū ſorore in p̄mo gradu vel cōſanguinea. vel qꝛ cū marito ꝓprio cōtra naturā. et ſic de alijs. tunc oportet noiare. Silr̄ ꝓpter ꝯſiliū dandū ⁊ pniam imponendā a ꝯfeſſore: oportet nominare. Si aūt noiatio nō ptinet ad expſſionē ſpēi pcti. vl̄ etiā qn̄ pōt ſufficiēter exp̄mere ſpēm ſine noiatione pſone. puta dicēdo: peccaui cū q̄dam cōpatre vel cōmatre aut p̄ſbitero q̄dā. tūc tenet̄ tacere de pſona ne illū nominet. Alioqn vt dicit ſanct⁹ Bonauē. peccat mortali pctō detractōis ſi pſonā noiat. Silr̄ peccat ⁊ ꝯfeſſor de nomine inquireñ. vel ꝯſentieñ. ꝑm eundem Bonauē. in. iiij. diſt. xxj. p. ij. ar. j. q. iij. et i angelica. Tercio requirit̄ ad ſacramentalē ꝯfeſſionē efficiēs cauſa. hoc eſt: cui debeat fieri ꝯfeſſio ⁊ qs habeat abſoluere. et hic eſt ſacerdos q̄ habet claues abſoluendi in cōfeſſione ſacramentali. ideo dr: corā ſacerdote. Quarto reqrit̄ forma ꝟborū ſine q̄ nō eſt ſacramentalis ꝯfeſſio et legitima. G Sed que ſit forma Notandū q̄ cōmuniter ꝑm theologos ⁊ canoniſtas p̄ſertim Thomā ⁊ Alber. Forma abſolutionis eſſentialiter cōſiſtit in hoc videlicet cum dicit ſacerdos. Ego te abſoluo. licet ly ego non ſit de neceſſitate ſacramenti tamen peccaret qui obmitteret. Unde qui mutant formam iſtam. puta dicendo ſic. Autoritate domini Jeſu ⁊ apoſtoloꝝ Petri ⁊ Pauli ſis abſolutus in nomine patrꝭ ⁊ filij ⁊c̄. non abſoluunt ſacramentaliter. Item de forma iſta Johānes Gerſon dicit q̄ non debet addi ly contritis. dicendo ſic. Ego abſoluo te a peccatis contritꝭ ⁊c̄. quia poteſt eſſe q̄ confitens non ſit contritus ſed ſolum attritus. ⁊ tamen ꝟtute clauium abſoluitur ꝑm Scotū. vt patuit ſupra ſermone. xxvij. H. Ideo nocet addere ly contritꝭ. Hec ⁊ plura in Gerſon. Un̄ alia documenta plura tradūt doctores d̄ forma abſolutionis que ad confeſſores ptinet ſcire: ideo dimitto. quia cōmuni populo nō ſunt neceſſaria. Sed practice notemus pro inſtructione ſimplicium q̄ videlicet debeat confitens tali forma confiteri coram ſacerdote. Primo premittat dicendo (ſi ſcit) ſolitā confeſſionem communem Confiteor deo omnipotenti ⁊c̄. vſq; ibi. mea culpa. Secundo quoq; ad ſingula mortalia dicat ſic. Dico deo meam culpam: in ſuperbia ſic et ſic peccaui. Similiter et de auaricia, et ſic de alijs mortalibus. Item de preceptorum ſingulorum tranſgreſſione. Item de alienis peccatis Item de quinq; etiaȝ ſenſibꝰ. Itē de operū miſericordie negligentia ⁊ de articulis

fidei ſi errauit in aliq̄. Tertio tandē de venialib⁹ ⁊ oblitis dicat ſic. In multis alijs ſcio vel credo me peccaſſe. ideo de oīb⁹ dico meā culpā. Uel cōfiteor deo ⁊ tibi pr̄. et ↄcludēs dicat in fine. Ideo rogo btīſſimā ꝟginez Mariā et oēs ſ.⁊c̄.orare ꝓ ⁊c̄. Rogemus ḡ dn̄m Jeſuz vt det nob̄ gratiam ⁊c̄. Amen.

¶ Feria ſcd̄a poſt dn̄icam q̄rtam q̄drageſime Sermo.xxj.ſ.de cōfitendis peccatoꝝ circūſtantijs.

IPſe Jeſus non credebat ſemetipm̄ eis eo ꝙ ipſe noſſet oēs Joh.ij.et in euangelio hodierno. In hoc euangelio chariſſimi hoc vnū myſteriū inter alia mirū videt̄ vt dicit Aug⁹.ꝙ multi credebāt in noīe Jeſu vidētes ſigna q̄ faciebat. ſed tn̄ dn̄s Jeſus nō credebat ſeipm̄ eis eo ꝙ ipſe noſſet oēs. Exemplū ponit idē Aug. di. Plus em̄ nouit artifex q̄d eſſet in opere ſuo q̄̄.ſ.nouerit ipm̄ opus q̄d eſſet in ſemetipſo. Sic xp̄s deus plus nouit q̄d eſſꝫ in hoīe ⁊c̄. Et ſm̄ Orige.multi credentes in xp̄m q̄bus tn̄ ſe nō credit xp̄s: deſignt̄ xp̄ianos min⁹ bonos q̄ licet fide credant in noīe xp̄i:tn̄ nolūt ope ꝑficere q̄ tenent̄ ⁊ incedere ꝑ artā viā penitētie. Talib⁹ xp̄s ſe nō credit dando ſeipm̄ eis ꝑ grāz ⁊ gloriam.q̄ꝛ nouit oēs tales fore indignos vt pote q̄ ↄfitent̄ ſe noſſe deum: fact⁹ aūt negant. Proinde chariſſimi agam⁹ pn̄iam ⁊ ↄfiteamur de pctīs vt chriſt⁹ credat ſe nobis ad ſalutē. Uide euangeliū. Itaqꝫ de confeſſione facienda vt ſe xp̄s credat nob̄ hic ꝑ gratiā ⁊ in futuro ꝑ glīam tria myſteria notabimus.

¶ Primū de mortaliū pctōꝝ exp̄ſſione
¶ Scd̄m de circūſtantiaꝝ correq̄ſitione.
¶ Terciū de circūſtātiaꝝ declaratione

H Circa primum de mortaliū pctōꝝ cōfeſſione.ſ.exp̄ſſa querit̄. Quō tenet̄ q̄s neceſſario exp̄ſſe cōfiteri de mortali pctō. Nōne ſufficit in generali cōfiteri talia.ſ.mortalia.ſicut loquit̄ Aug⁹.in pſona taliū:dicēdo ſic. Ego pctōꝛ inq̄t dn̄e,ſacerdos peccaui ꝑiurādo: fornicādo: adulterādo:hoīem occidēdo: ſacrilegiū cōmittendo:furando:rapiendo. Hec oīa cōmiſi ope vel volūtate ⁊c̄. Op⁹ eſt ḡ ſcire quō ↄfiteri debeam⁹. Ad hanc q̄ſtionez rn̄det̄ ſm̄ doc.cōiter ꝙ oīa pctā mortalia de q̄b⁹ haberi pōt memoria neceſſario ſunt confitēda ſingillatim in ſua ſpecie vltima ⁊ ſpecialiſſima. Ratio ſm̄ Alex.⁊ Tho.in.iiij. diſt.xxj.q̄ꝛ ꝑ q̄dlibet pctm̄ mortale auertit̄ hō a deo ⁊ ↄuertit̄ ad creaturā ac obligat̄ ad penā eternā ſm̄ ſpeciē ⁊ q̄ntitatē peccati.q̄ꝛ ipſa cōuerſio ad creaturā trahit peccatū in ſpēz.et ſm̄ diuerſitatē ſpeciei diuerſis penis obligat̄ pctōꝛ in inferno vbi reddet̄ vnicuiqꝫ pena ſm̄ culparū menſuram Deuter̄.xxv. Sed q̄ꝛ ↄfeſſio fit rōne pene remittēde ⁊ ꝑ ſacerdotē iniūgende vt cōmutet̄ pena et̄na in tp̄alē. Sacerdos aūt nō pōt taxare q̄ntitatē pene niſi ſibi innotuerit ꝑ ↄfeſſionē q̄ntitas culpe. Nec q̄ntitas culpe pōt innoteſcere ſibi niſi fiat confeſſio ꝑticularit̄ de ſingulis pctīs mortalibus in ſpecie vltima.ḡ ⁊c̄. Et ponam⁹ exēplū in trib⁹. Primū exemplū in phiſicalib⁹. Si q̄s habet vulnera mortifera plura.vnum in gutture.alteꝝ in capite.terciū in pectore vel corde. ⁊ ſic de alijs.non ſufficit generaliter medico dicere hr̄e plura vulnera.ſed ſingula oportet detegere ⁊ alligare. Sic in ꝓpoſito.vn̄ Bern. Om̄e q̄d remordet ↄſciam cōfiteri oportet pure et fideliter. Hec ille ſup̄ cantica. Idē ſentit ⁊ mgr̄ in.iiij.diſt.xxj. Scd̄m in opib⁹. Nō ſufficit dicere:peccaui in luxuria multiplr̄.ſed oportet exp̄mere ſpēz peccati vltimā.hoc eſt:ſi peccauit cum ↄiugata q̄ꝛ ſic eſt adulteriū.vel ſi cum ꝟgine: ſic eſt ſtuprū.vel ſi cū vidua voto obligata. quia ſic eſt ſacrilegiū. ⁊ ſic de alijs ſpeciebus. Silr̄ dicere peccaui in auaricia nō ſufficit ſed exp̄mere ſpeciē oportet.⁊ ſic in alijs generib⁹ pctī. Terciū exemplū in cogitatōib⁹.q̄a vt etiā dicit Anthonin⁹ in ſūmula ↄfeſ.nō ſuffic̄ dicere. Ego cogitaui deliberato ↄſenſu cogitationes luxurioſas ꝑficere ope licet nequi.q̄ꝛ hoc pōt eſſe multipliciter in diuerſis ſpeciebus. Sed oportet exprimere ſpecies q̄s ſcꝫ cogitatio accipit ab obiecto. vt ſi deliberauit tale pctm̄

ꝯmittere cū ſoluta ip̄e ſolutus: fornicatō
eſt. ſi cū ꝯiugata adulteriū. ſi cū ꝯſangui-
nea inceſtus. Sil'r ſi deliberauit de ſpecie
bus alioꝝ pctōꝝ.

J Circa ſecundū de circūſtā-
tijs ꝯfitendis querit̄. vtrū correquirat̄ ne
ceſſario ad ꝯfeſſionē pctōꝝ mortaliū con-
feſſio eorundez circūſtantiarū. Rn̄detur
ſm Bonauē. alioſqꝫ docto. in. iiij. di. xvij.
diſtinguēdo. Nā p̄mo circūſtātie ſūt que
dā pctm̄ alleuiātes. ⁊ tales ꝯfiteri licet nō
ſit pctm̄: ad ꝑfectionē ꝯfeſſiōis tn̄ nō con-
fert. niſi ſit ꝓpter hoc vt ſatiſfaciat inq̄ſitōi
ꝯfeſſoris. vel qꝛ timet ſcandalū accip̄e ex h̄
vel ꝑturbari illū ꝯfeſſorē. Exēpli grā. Si
q̇s fecit malū ex ignorātia vel bona itētōe
talē circūſtātiā ꝯfiteri ē imꝑfectōis. Sil'r
ſi q̇s peccaſſet cū muliere ab ip̄a tētat⁹ et
ꝓuocatus ⁊ hmōi. ⁊ hoc ꝑ generali tenen
dū eſt ꝙ qn̄ circūſtātia aliq̄ alleuiat pecca-
tū vt ſit ſm ſuū gen⁹ veniale aut nullum.
tūc illa circūſtātia nō debet ꝯfiteri. ſicut co-
medere carnes in quadrageſima ꝓpter in
firmitatē. in tali caſu ꝯfiteat̄ hō pctm̄: ſed
nō circūſtantiā ſcꝫ ꝙ fecit ꝓpter infirmita-
tē. qꝛ habet ſe accuſare: nō excuſare niſi ꝓ-
pter ꝯfeſſorē vt dictū eſt. Sil'r ſuꝑbire ꝓ-
pter honeſtatez: diuitias cumulare ꝓpter
publicā vtilitatē: mulierꝝ familiaritatē ha
buiſſe ꝓpter dei charitatē: inuidie ſtimulū
pati ꝓpter ꝓſperitatē illi⁹ quē ſcio malū. ⁊
hmōi. Nā hmōi circūſtātias ꝯfiteri eſt im
ꝑfectōis ſm Petrū de palu d. ⁊ Anthoni
nū. Scdo q̄dā circūſtātie ſūt pctm̄ ag-
grauātes ſꝫ in eadē ſpē. nec in aliā ſpeciē tra
hētes: vt ſi q̇s luſiſſet ad taxillos nimis li
bēter vel fuiſſet fornicat⁹ cū multa delecta
tiōe. vel ſi cōmiſiſſet aliqd̄ pctm̄ ex ꝓpa
malicia nll'a p̄cedēte tētatiōe ⁊ hmōi. Ta
les circūſtātias ꝯfiteri congruū ē: tn̄ non
ē neceſſitatis. Hoc excepto ſm Pe. de pal'.
⁊ Aureol'. plurimoſqꝫ alios vt cōmuni⁹ te
net̄ ꝙ tutū ē ꝯfiteri tales circūſtātias cum
notabiliter aggrauāt in eadē ſpē. Sicut exē
pli grā. Furari cētū florenos multo graui
us ē qꝫ furari vnū. Nō ſufficit ḡ tali dicere
furtū feci niſi exp̄mat q̄ntitatē. qꝛ forte il-
le ⁊ oēs ſui filij ex h̄ depauꝑati ſūt. ⁊ iſte tā
tū furat⁹ tenet̄ ampli⁹ ad reſtitutionem.
Tertio q̄dā ſūt circūſtātie ad aliā ſpeci
em vel genus trahētes. ⁊ tales neceſſario
ſūt ꝯfitēde. qꝛ qn̄qꝫ circūſtātia grauius fa
cit pctm̄ qꝫ eſſet in ſeip̄m gen⁹ pcti: puta
peccare cum ꝯſanguinea graui⁹ ē qꝫ pec-
care in ſimplici fornicatiōe. ḡ ſequit̄. ſi pec
catū ſm gen⁹ ē ꝯfitēdū: a fortiori eius cir-
cūſtātia. Ideo Aug⁹ de pe. di. v. c. j. dicit.
Cōſideret q̄litatē criminis in loco: in tꝑe
in varietate ꝑſone: in multiplici executiōe.
Et infra. Ois iſta varietas ꝯfitēda ē ⁊ de
flenda. Hec ille. Sꝫ q̄lis circūſtantia tra
hit pctm̄ in aliā ſpeciē vel in aliud genus
Notādū ſm Sco. in. iiij. di. xvij. arti. ij. et
doct. ꝑ generali regula. ꝙ oīs circūſtātia
pcti q̄ aliq̊ p̄cepto ſpēali diuie legis ꝓhibet̄
vl' ꝯriat̄ trahit ip̄m pctm̄ ad alid̄ gen⁹ vl'
ſpeciē. Sicut patet in exēplo ſꝫ Lyrā ſuꝑ
Exod. Peccatum mortale ſuꝑbie vel ire
vel luxurie. ⁊ ſic de alijs ſi fiat in die feſto
trahitur in aliam ſpeciem. ſ. violatiōis fe-
ſti. qꝛ prohibetur p̄cepto ſanctificationis
feſti oē op⁹ ſuile: ſꝫ op⁹ pcti ē op⁹ ſuile pl⁹
qꝫ manuale. ḡ illa circūſtātia ē cōfitenda.
Itē furtū ē pctm̄ ꝯ illud p̄ceptū Non fur
tū facies: ſꝫ ſi fiat in loco ſacro iam ꝯtrari
atur etiā alteri p̄cepto ſcꝫ de veneratōe ſa
croꝝ. ⁊ ſic ē noua ſpēs. ⁊ ſic de alijs.

K Circa tertium de circūſtā-
tiaꝝ declaratiōe q̄rit̄. q̄t ⁊ q̄les ſunt circū-
ſtātie pctōꝝ. ⁊ qn̄ aggrauāt pctm̄ ſic ꝙ ne
ceſſe ſit illas circūſtantias ꝯfiteri. Ad qd̄
ſm Ray. ⁊ Anthon. rn̄det̄ ꝙ ſūt octo cir-
cūſtātie q̄ ꝯtinent̄ in hoc verſu. Quis q̇d
vbi ꝑ q̊s quotiēs cur quō qn̄. Et de ſin-
gulis qn̄ ⁊ quātū aggrauāt declarat̄ ſic.
Prima dꝛ quis: hoc eſt: q̇s in ꝑſona ⁊ cuꝫ
quali ꝑſona peccauit vel ꝯtra quā ꝑſonā
Hec em̄ ꝯfitēda ſūt neceſſario. qꝛ alia ſpe
cies pcti ē peccare ſolutū cū ſoluta ꝑſona.
⁊ aliud cū ꝯiugata: aliud cū ꝟgine. Item
aliud eſt ꝑcutere laicū aliud ſacerdotez. ⁊
ſic de alijs. Itē aliud eſt p̄latū vel religio-
ſum peccare ꝓpter ingratitudinē maiorez
⁊ ſcandalū. Secūda dicit̄ q̇d: hoc eſt: q̇d
mali fecit. an mortale vel veniale. ⁊ q̄ pec-
cata ꝯſecuta ſunt in vno pctō: puta in vna
luxuria ꝯcurrūt mēdacia vel ꝑiuria: dece

ꝑtiões: furta ⁊ ſilia q̄ ſūt ꝯfitenda. qꝛ alie ſpēs. Tertia dꝛ vbi: h̄ ē: an in loco ſacro q̄ð ē ꝯfitedū. Quarta ꝑ q̄ſ: h̄ ē: ſi nō ſolū ipe peccauit: ſꝫ etiā alios peccare fecit idu cēdo: ꝯſulēdo: fauēdo: ꝑcipiēdo: vel occa/ ſionē dādo. Quīta dꝛ q̄tiēs. Nota ð numero ꝙ q̄tiēs hō peccat: totiēs diſtin cta ſcz ⁊ plura peccata mortalia cōmittit. iō tenet̄ ꝯfiteri q̄ntū recordari pōt de nūe ro ſm̄ Tho. ⁊ Antho. in ſūmula ꝯfeſſoꝝ. Rō. q̄ꝛ quis em̄ nūer⁹ pctōꝝ ſit eiuſdē ſpēi tn̄ qꝛ multa nō ſūt vnū mortale: ſꝫ q̄libet vice nouū pctm̄ mortale ꝯmittit̄. ꝓpterea oportet exꝑmere nūeꝝ quē pōt q̄s extima re ꝟiſilr̄. q̄ð ſi nō pōt extimet saltē q̄nto tē pore vel q̄t ānis in pctō ſtetit. ⁊ q̄ꝫ frequēt̄ in die vel hebdomada vel mēſe peccauit. ⁊ ſic tenet̄ cōiter. q̄ð ſi nō pōt recordari q̄ſ de iſtis. tūc vt Archid. ⁊ directoria. dicit. Sufficit dicere ſe multotiēs peccaſſe. ⁊ de bet dolere ⁊ ꝯfiteri ꝙ ex ꝓpria culpa nō pt recordari. Sexta dꝛ cur: h̄ ē: ex q̄ cā pec/ cauit: an ex ignorātia vel elatōe vel q̄li in/ tentōe. qꝛ mortalia ⁊ etiā de genere venia lia ſepe trahūt ſpeciē a fine iō ꝯfitedū eſt.

Septima dꝛ quō: h̄ ē an naturali mō vl̄ ꝯtra naturā peccauerit etiā cū ꝓpria vxo/ re. ſic em̄ ē alia ſpēs. ꝙ. ⁊c. Octaua dꝛ qñ qꝛ ſi in die feſto peccauit: duplex ē peccatū mortale. vt ſuꝑ tactū ē. Idē de tpe ieiunij. de ꝯſe. di. v. ca. Nil ꝑdeſt. Exēplū a fide digno fratre miore circa annuꝫ dñi. M. cccc. xcv. accepi ꝙ q̄daꝫ vetula in hūgaria ciuitate Strigonieñ. duas filias inuptas habēs. accidit illas peſtiſ morbo infectas vno die morte decedere. Cūqꝫ ꝯfeſſor vo cat⁹ aduenifſet vnā eaꝝ ꝑus audiuit ⁊ po ſtea alterā ⁊ illis cōmunionē dedit. Poſt/ q̄ꝫ ſacerdos receſſit vna illaꝝ deuote mor tua ē. poſt horā altera illaꝝ in agone ꝯſti tuta ait matri. O mat̄ ſcito qꝛ ſoror mea migrauit ad xp̄m. cui in morte vidi aſſiſte re angelos in ſpē auiū cādidiſſimaꝝ eo ꝙ puriſſimā fec̄ ꝯfeſſionē ſꝫ ego miſerrima n̄ bonā feci confeſſionē de pctīs ſed peccatū pre verecundia tacui. Ideo ecce aduene/ rūt demones in ſpecie horrendoruꝫ coruo rum qui ducent animā meam in infernū. Sicqꝫ ſtatim expirauit ⁊c. Rogemus er/ go chriſtum ⁊c.

Feria tertia poſt dñicā quartā Sermo triceſimuſſecūdus ſcꝫ de ꝯfitēdis public pctīs ⁊ radicibus ac tētatiōib⁊ pctōꝝ.

Totū hoīeꝫ ſanū feci in ſabbato Uerba ſūt nr̄i ſaluatorꝭ Io. vij. ⁊ i euāgelio ho dierno. Sicut Aug⁹ de pe. di. iij. c. Sunt plures. dic̄. Dñs ieſus nūq̄ꝫ aliquē ſana/ uit quē oīno nō liberauit. Totuꝫ em̄ ho/ minē ſanauit in ſabbato. qꝛ ⁊ corp⁹ ab in firmitate. ⁊ aīam ab omi ꝯtagiōe libera/ uit. in dicās penitētes optere ſil̄ dolere de oī crimīe orto in aīa ⁊ in corpe. Glo. i. mi/ niſterio corpis. Hec ibi. Sꝫ qꝛ dñs hunc ꝑalyticū iuxta piſcinā ꝓbaticā ſanauit ꝑfe cte i die ſabbati ⁊ ei ꝑcepit di. Tolle gra/ batū tuū ⁊ ambula in ſignū ꝑfecte ſanita tis. Iudei maligni imponebāt xp̄o ꝙ vi/ olaret ſabbatū ⁊ q̄rebāt eū interficere. ꝓ/ pterea xp̄s oſtēdit ꝑ rōnē ex lege ꝙ ipe to/ tū hoiem ſanādo ſolo ꝟbo in ſabbato nō ſolueret ſabbatū: redarguēs illos de irrō nabili iudicio: vt patet in hoc euangelio. Ex q̄ iſta totalis ſanatio deſignat ꝑſertiꝫ aīe curationē totalē. i. ab oīb⁊ pctīs vt di/ xit vbi ſuꝑ Aug. Que q̄dē fieri hꝫ ꝑ pen/ tētiā ⁊ ꝯfeſſionē oīm. Idcirco de ꝯfeſſiōe ꝑter ea q̄ dicta ſūt tria myſteria hic nota/ bimus.

Primū de publicoꝝ pctōꝝ accuſatōe.
Secūdū de vitioꝝ ꝯfitēda radice.
Tertiū de pctōꝝ apienda tentatōe.

M Circa primū de publicorū pctōꝝ accuſatōe q̄rit̄. vtꝝ pctā etiā publi ca ⁊ ſacerdoti bñ māifeſta ſint neceſſario i ꝯfeſſiōe accuſāda. Rō q̄ſtiōis ē. qꝛ Aug⁹ cōfeſſionē diffiniēs dic̄. Eſt ꝑ quā morb⁹ la tēs ſpe venie apit̄. iō nō videt̄ rō q̄re ſit ꝯfitēdū id q̄ð nō latet. Itē extra ð accuſa tiōib⁊ ⁊ inq̄ſitōib⁊. c. Euidētia dꝛ. Euiden tia patrati ſcelerꝭ nō idīget clamore accu/ ſatorꝭ. ꝙ. ⁊c. Ad hec rñdet̄ ſm̄ Alex. ð al̄. Bona. in. iiij. di. xvij. Rich. ibidē ⁊ Tho. ꝙ oīa pctā nō ſolū occulta ſꝫ ⁊ publica ſūt in ꝯfeſſiōe accuſāda ſub neceſſitate ſaluꝭ obligatoria. Et hec cōcluſio oſtendit̄ tri/ pliciter ad ꝓpoſitū.

¶ Primo ꝑ diſtinctionē theologicā.
¶ Scḋo ꝑ rōnē iuridicā.
¶ Tertio ꝑ q̄ſtionē practicā.

Primo per theologicam diſtinctionem. Nam ſm theologos tribus modis poteſt quis accuſare peccata ſua. Primo in foro iuſticie. Secundo in foro cōſcientie. Tertio in foro penitentie. Et ſm hec triplex diſtinguitur confeſſio ſcꝫ peccatoꝝ. Prima ꝯfeſſio ē q̄ fit in foro iuſticie. ſ. iudiciarie ꝛ mūdane curie. ꝛ hec differt mltuꝫ a ſacrali ꝯfeſſiōe. q2 q̄ pctm̄ ſuū in iudicio ꝯfitetᷣ ꝓ ꝯuicto habetᷣ. xv. q. v. p̄ſbyt. ꝛ ſtatim talitᷣ in penā ꝯdēnatᷣ. Sꝫ in curia vel foro iudicij dei ꝛ ꝯfeſſiōe ſacrali ꝯtriuꝫ eſt. vbi q̄ ꝯfitetᷣ ſuū pctm̄ totalitᷣ liberatᷣ ſtatī. ꝓpterea in ꝯfeſſiōe morbꝰ latēs ſpe venie aperitur ſm Aug. q꜃ magis debet aperiri morbꝰ. i. pctm̄ patēs ſpe venie. Ideoq꜃ ſꝫ Rich. illa autoritas iurꝫ p̄dicta. ꝙ ſcꝫ euidētia patrati ſcelerꝫ: h̄ ē qn̄ crimē ē notorium in foro iudiciali ē intelligēda ꝙ vicꝫ n̄ idiget ibi clamore teſtiū vel inq̄ſitōe. q2 ibi ſufficit euidētia vel ꝯfeſſio ad ꝯuicēdū et ꝯdēnādū. Nō eſt aūt ſic intelligēdū de foro penitētie. in q̄ ex ꝯfeſſiōis ꝓprie euidentia nō ꝓceditᷣ ad ꝯdēnādū: ſꝫ ad ḋo reconciliādū ꝛ iuſtificādū. ꝛ ſic ptꝫ ſolutio obiectoꝝ. Scḋa ꝯfeſſio ē in foro ꝯſcie q̄ hō deo ſe accuſat in ꝯſcia. Tertia q̄ꝫ ꝯfeſſio ē in foro penitētie q̄ hō ſe accuſat nō ſolū ḋo: ſed ꝛ eiꝰ vicario. i. ſacerdoti. ꝛ vtraq꜃ haꝝ fit in ſpe venie ad recōciliādū ḋo ꝛ iuſtificādū. g̃ debet fieri de oībꝰ pctis etiā publicꝭ. Sꝫ q̄re publica pctā debeo dicere. ¶ Nota g̃ ꝙ ſcḋo oñditᷣ dicta concluſio ꝑ rōnē iuridicā. q2 generalis regła iuridica ē ꝙ iudex dꝫ iudicare ſm allegata ꝛ ꝓbata ꝓut patet. iij. q. vij. c. Iudicet. ꝑ dicta Amb. Proinde nō ſufficit ad iudicādū aliq̄d notū eē iudici niſi ſit notū eidē in forma iudicij. Nā Euariſtꝰ papa. ij. q. j. c. Deꝰ oꝑs. dic̄. ꝙ qn̄ crimē notū ē iudici ꝛ alijs veluti ſi q̄s in ꝯſpectu iudicꝭ ꝛ aliorū interfecit hoīem. ꝛ talis ſe reū negat. ſine examinatiōe iudicij feriri nō pt̄. Hec ibi. Ubi glo. dicit. ꝙ intelligendū eſt quādo iudex nō ſederet ꝓ tribunali. quia ſi iudex ꝓ tribunali ſederet ꝛ contingeret aliquid ibi te facere poſſes ſtatim puniri: ac ſi ꝓbaretᷣ ꝑ teſtes corā eo. Melius em̄ ꝓbatᷣ aliquid ꝑ ipm factū q꜃ ꝑ teſtes. ff. ḋ ferijs. l. ij. Hec Glo. Ad ꝓpoſitū. Ex quo ꝯfeſſor eſt iudex in foro penitētie. ideo q꜃uis peccatū ſibi ſit manifeſtū aliūde. quia tamē nō eſt notū ſibi in foro ꝯfeſſionis. iō oportet ꝯfiteri. ꝛ nō tm̄ in generali dicen̄. Pater ſcitis quid fecerim: ſed in ſpeciali.

¶ Tertio oſtenditᷣ ꝯcluſio p̄dicta ꝑ q̄ſtionē practicā. Queritᷣ nāq꜃ an cōfeſſor q̄ aliūde audiuit vel ſcit vel ꝓbabilitᷣ opinatᷣ de ꝯfitente aliqḋ peccatū cōmiſiſſe qḋ tamen non cōfitetᷣ pctōr de ſe: teneatᷣ ſibi ad memoriā reducere ꝛ ꝯſcientiā ponere. Et reſpondetᷣ ſm Guilh. ꝙ ſic. quia timere p̄t ne ſcꝫ confitēs ſuꝑ hoc craſſam habeat ignorantiā. vel ꝙ nō adhibuerit debitā diligentiam ad recolenda ſua peccata. ideoq꜃ nō excuſatᷣ. Unde in ſūma Angelica dicitur. ꝙ in tali caſu ſi confeſſor nō faceret interrogatiōes a confitente: mortaliter peccaret per negligentiaꝫ. Ex q̄bus patet ꝙ publica peccata ꝛ nota ſunt ꝯfitenda.

¶ Circa ſecundū de radicibus peccatoꝝ que ſunt ignorātia: infirmitas: maliciaq꜃ ꝛc̄. queritur. vtruꝫ radices peccatoꝝ neceſſario ſint confitēde. Reſpondetᷣ ſm Alex. de ales ꝑ concluſionē ꝙ radices peccatoꝝ nō ſunt neceſſario ꝯfitende niſi quatenus ſunt voluntarie tunc de neceſſitate ſunt confitēde. Exempli gratia. quādo in aliquo homīe eſt ignorātia affectata vel craſſa: ſupina ꝛc̄. Item quando infirmitas vel fragilitas complacet vt ex his habeatᷣ licentia quedā peccandi. tunc quodāmodo ſunt voluntarie. ideo de neceſſitate ſunt confitēde. Unde Augꝰ lib. ij. queſtionū noui ꝛ veteris teſta. q. lxxxvij dicit. Illi a culpa nō excuſantᷣ nec eis culpa ignoſcitᷣ qui habentes a quo diſcerent opaꝫ nō dederūt. Hec ille. Sꝫ ḋ pctō ex malicia nota ſm Summā Angelicam ꝙ dupliciter poteſt quis peccare ex malicia Uno modo ex malicia: id eſt ex electione mali ꝓpter inclinationē habitus vitioſi. ꝛ ſic non eſt peccatū in ſpiritumſanctū. et vt ſic ſufficit homini cōfiteri peccatū qḋ fecit puta blaſphemiā vłᷣ luxuriā ꝛ hmōi ſine h̄ qḋ dicat feciſſe ex malicia vt dic̄ Alexā. ꝰ.

Alio mō peccat q̄ſ ex malicia. i. ex ɔtēptu ⁊ ſic eſſe pōt pctm̄ in ſpm̄ſanctū. ideo vt ſic neceſſario eſt ɔfitenda.

Q. Circa tertium de peccatoꝝ tētatōe q̄rit̃. vtrū tētatiões ſint neceſſario apiende in ɔfeſſiōe. Rn̄det̃ ſ̃m docto. ꝑ ɔſimilē ɔcluſionē ſicut de radicibꝫ. ꝙ tētatiões nō ſūt neceſſario ɔfitēde niſi quatenꝰ ſcȝ ſunt volūtarie. Rō. qꝛ nō ſūt pctā nec circūſtātie illoꝝ: ſꝫ reſiſtētibꝫ ſunt meritorie. Ber. Quotiēs reſiſtis: totiēs coronaberis. Si aūt q̄rat̃. q̄n tentatiões reputant̃ eſſē volūtarie. ⁊ ꝑ ɔſequēs ɔfitēde neceſſarie. Rn̄det̃ ꝙ tribꝫ modis. Primo q̄n ſine reſiſtētia tētationē q̄s admittit. qꝛ ſic eſt voluntaria interp̄tatiue q̄ſi ſerpentē in gremiū aſcēdentē admittere: nec aliq̄tenꝰ ꝓhibere ſcȝ malas cogitationes Secūdo q̄n q̄s occaſionibꝫ tētationū ſe exponit: vt ſpectañ. mulieres ⁊ familiariter cum eis ſe habeñ. Tertio q̄n q̄s ſine vlla tentatiōe p̄uia voluntatē vltro ad peccandū offert ⁊ ingerit. Ue ve talibꝫ. Naȝ niſi penituerint p̄ibūt in pctis: vt Augꝰ dicit de pe. di. v. c. Cōſideret. Ideo tentatiões hmōi ſūt ɔfitēde. R. Pro exēplo finali legit̃ in cronicis minoꝝ ⁊ in ſpeculo exēploꝝ di. vij. exem. xxiiij. ꝙ frater Rufinus a diabolo tentabat̃ de hoc ꝙ eſſet p̄ſcitus ad dānationē. ⁊ apparuit ſibi diabolus i ſpecie crucifixi di. Noli credere Frāciſco: ſꝫ mihi. ſcito ꝓ certo ꝙ es de nūero dānādoꝝ in ꝑpetuū. ⁊ ip̄e franciſcꝰ ⁊ pater eiꝰ ⁊ tu dānabimini. ⁊ q̄ ſeq̄mini illum decepti eſtis. Frater rufinꝰ ɔtriſtatꝰ de cetero noluit ire ad ſanctū frāciſcū. nec ɔfiteri volebat ſuā tētationē nec orare ⁊ hmōi. ſꝫ i ſpirituſctō cognouit hec ſanctꝰ frāciſcꝰ. ⁊ vocato illo ad ſe: oēm tētationē quā habuerat in corde ⁊ extra ſibi dixit ⁊ edocuit ꝙ ē diabolica tētatio. Et ait. Uade fili ɔfitearꝭ ⁊ ſolitas orōnes nō dimittas. ⁊ ſi venerit diabolꝰ ad te dic illi. Api os tuū ⁊ ibi ponā ſtercꝰ. Cūqꝫ ille rediēs ad cellā oraret: iterū venit diabolꝰ. ⁊ frat̃ rufinꝰ dixit ei p̄dicta. Tūc indignatꝰ diabolꝰ receſſit cum tāto ſtrepitu vt lapides mōtis diſcinderētur. ⁊ ſaxa ſe colliđēdo ignē emitterēt i valleȝ p̄cipitata: ita q̄ adhuc hodie appet ibi lapidū ruina. Un̄ frater rufinꝰ culpaȝ recognoſcēs ɔfeſſus eſt ⁊ tentationē. ⁊ cū lachrymiſ tādē orāti appuit xp̄s eidē d. Bene feciſti ꝙ crediđiſti frāciſco ⁊ ɔfeſſus es ⁊ ſcito me eſſe xp̄m q̄ te beatificabo. hoc ſigno certo ꝙ donec eris in mūdo nūq̄ȝ de cetero triſtis eris timore dānatōis: ſꝫ dulcedine ſpūs ⁊ gaudio diuini amoris replebehim in ſpe ſalutis eterne. Un̄ ſanctꝰ frāciſcꝰ ſepe fratribꝫ dicebat. Frater rufinꝰ iā in celo eſt canonizatꝰ. ⁊ hec oīa impleta ſūt. O ergo ieſu bone da nobis gratiā cōfitendi Amen.

¶ Feria quarta poſt dn̄icā quartā Sermo triceſimuſtertius de ɔfeſſiōe venialiū pctoꝝ in caſibꝫ oportuna.

Ille hō qui dicit̃ ieſus lutū fecit ⁊ vnxit oculos meos ⁊ dixit mihi vade ⁊ laua ⁊c. Joh. ix. ⁊ in euāgelio hodierno. Sicut exponit Chryſ. dn̄s ieſus cecū a natiuitate curādo ꝓpter myſteria voluit ſic agere videlicet p̄mo expuit in terrā ⁊ fecit lutuȝ ex ſputo: nō ex aqua ne aſſcribat̃ miraculū v̄tuti aq̄: ſꝫ v̄tuti oꝛꝭ eiꝰ quo expuit. nec t̃re de q̄ fecit lutū. qꝛ lutū ſolet magꝭ ocl'os excecare q̄ȝ illuminare. Et hec in myſterio vt doceret qꝛ ip̄e eſt q̄ formauit p̄mū hominē de limo vt etiā Lyra dicit. Naȝ ſ̃m Bedā ꝑ hūc cecū ſignificat̃ genꝰ hūanū a natiuitate cecū. qꝛ i pctō originali ignorās naſcit̃: ſꝫ ꝑ fide xp̄i illuminat̃. Secundo xp̄s lutū factū liniuit ſup ocl'os ceci ad ſignificādū q̄ hō debet ſe oculo mētis aſpicere recognoſcēdo. qꝛ tota eiꝰ vita luto et ſordibꝫ terrenis ꝑ pctm̄ eſt ſordidata. Tertio p̄cepit di. Uade ⁊ laua in natatoria ſiloe. q̄d iterp̄tat̃ miſſus. ad deſignādū myſteriū xp̄i miſſi ad ſalutē hoīm. cuiꝰ natatoria q̄ abluit̃ aīa hūana ē lachrymoſa penitētia ⁊ ɔfeſſio quā xp̄us p̄cepit. ⁊ ſic illuminat̃ ad videndū ſp̄ualia ⁊ celeſtia ac poterit cū iſto ceco dicere hec verba Ille hō ⁊c. ptȝ in euāgelio. Itaqꝫ de ɔfeſſiōe in q̄ abluit̃ aīa p̄ter ea q̄ dicta ſunt notabimꝰ in hoc ſ̃mone tria myſteria.

¶ Primū de venialiū ɔfiteri tentiōe

Secundū de caſuū certoꝝ neceſſitatōe
Tertiū ꝺ venialiū mltoꝝ aggrauatōe

S Circa primū de venialium pctoꝝ ꝯfeſſiōe queritᷣ. vtrū hō de pctō veniali teneatᷣ neceſſario cōfiteri: Et poſſes arguere ꝙ ſic. qꝛ de omi eo ē neceſſaria penitētia qꝺ ſimul ſtare nō pōt cū glia celeſti ꝛ impedit ab ea. ſꝫ ſic eſt de pctō veniali qꝺ licet nō grauat obligādo ad mortē eternā vel gehennā: tn̄ ad gliam non pōt hō cū veniali intrare niſi penitēdo ſatiſfaciat vel in pſenti vel in purgatorio. ḡ neceſſaria eſt de eo penitētia. ſed penitētie ps integralis eſt ꝯfeſſio. ḡ tenetᷣ ꝛc. Sꝫ ad hec rn̄detᷣ ſm Rich. in. iiij. di. xvj. et Bonauē. Petrūqꝫ de tharan̄. ꝛ alios recolligendo documēta breuiter tria. Primū ꝙ confiteri venialia nō eſt pceptū. nec de ꝑ ſe penitentiā agere de venialibꝫ in ſpeciali ē neceſſariū. Ratio. quia venialia peccata ſimul poſſunt ſtare cū gratia. in cuius ꝟtute cū ea deteſtatur volūtas ſcꝫ in generali. poſt mortem in purgatorio remittuntᷣ. Naꝫ et ſancti homiēs in gratia exiſtentes ꝛ ꝑmanētes de lege cōmuni veniali peccato omnino carere nequeunt. iuxta illud. j. Joh. j. Si dixerimus quoniā pctm̄ non habemus veritas in nobis nō eſt. Secūdū documētū ꝙ ad delenda venialia in pſenti ſufficit generaliter ꝯfiteri ꝛ penitere explicite vel implicite: hoc eſt quādo i virtute actus quē facit ſequeretᷣ diſplicētia explicite peccati venial' ſi cogitatio ad illud ferretᷣ. Vn̄ abſqꝫ ꝯfeſſiōe / multiplici actu venialia remittuntᷣ quo ad hoc ꝙ hō cōſequatᷣ celeſtē gloriā. cū qua nō pōt ſiml' ſtare quātūcūqꝫ leue pctm̄ vt patuit in obiectiōe. Remittuntᷣ em̄ ꝑ aque benedicte aſperſionē. ꝑ epiſcopalē benedictionē: ꝑ cōmunē ꝯfeſſionē: ꝑ elemoſynas ꝛ bōa opera. Tertiū documentuꝫ ꝙ qꝫuis cōfiteri venialia de ꝑ ſe non ſit neceſſariū: tamen de ꝑ accidens videlicet in certis caſibꝫ cōfiteri eſt obligatoriū eo ꝙ in illis caſib⁹ actus veniales de ſe fiunt ꝑ accidens mortales. ideo neceſſario ſunt tūc confitēdi. Sꝫ qui ſint hmōi caſus articulo. ij. ꝓſeqmur.

T Circa ſecundū de caſibus quibus neceſſario confitenda ſunt venialia peccata notandū ꝙ ex doctoribꝫ predictis recolligēdo ſex ſunt caſus ſpeciales in quibus tenetᷣ quis neceſſario confiteri venialia.

Prim⁹ caſus rōne dubitatiōis.
Scōs rōne affect⁹ ꝑiclitātis.
Terti⁹ rōne ꝯſciētie dictantis.
Quart⁹ rōne inſtitutōis.
Quītus rōne ꝯſuetudinis.
Sextus rōne intētionis.

Prim⁹ inqꝫ rōne dubitatiōis: hoc eſt qn̄do quis dubitat: an illa peccata cōmiſſa ſint venialia vel mortalia. Unde ꝓ regula generali ponitᷣ ſꝫ Bonauē. ꝙ omis dubitans de aliquo peccato an ſit veniale vl' mortale tenetᷣ illud ꝯfiteri ne exponat ſe diſcrimini. al's mortaliter peccat. concord. Tho. Secūdus rōne affect⁹ ꝑiclitātis qn̄ videlicet ꝓpendit hō aliquā affectiōeꝫ deordinatā veniale tantū in ipō intēdi ꝙ ꝓbabiliter cōiecturat ꝙ niſi ipam ꝑ penitentiā vel ꝯfeſſionē abijciat trahet ipm in pctm̄ mortale. Hec Rich. Ꝟ Proīn de Bonauē. ſ. di. xvj. diſtinguit tria genera venialiū. Quoddā em̄ eſt veniale ex ſurreptōe ꝛ ex indeliberatōe. ꝛ de tali non tenemur penitere niſi de ꝯgruo. Quoddaꝫ eſt ex cogitatōe moroſa: ſine tn̄ opis ꝯſenſu. Verbi gratia. Cū hō ſentit turpē in ſe cogitationē carnalē ꝛ ꝯſequentē delectationē. ꝛ volūtas nō ſufficiēter ſe opponit: ſꝫ negligēter in aio morari ꝑmittit qꝫuis i opus nō ꝯſenſit. ꝛ de talibꝫ tenemur penitere: pſertim qn̄ delectatio intantū ē ꝑducta ꝙ niſi ſe homo ab ea auertat traheret in mortale. Tertio quoddā eſt veniale ex volūtate pleno ꝯſenſu. ſicut mendaciuꝫ iocoſum. ꝛ de talibꝫ qn̄ nimis multiplicantᷣ vt vergant in ꝑiculū ꝑiurij tenetᷣ hō confiteri. Tertius rōne conſciētie dictantis. quādo ſcꝫ aliquē actū venialē conſcientia dictat eſſe peccatū mortale: tūc tenetᷣ confiteri. qꝛ Aug⁹ ꝓ generali regula ponit. ꝙ ōme quod fit contra conſcientiaꝫ edificat ad gehennā. xxviij. q. j. c. Omēs. §. ex his Exemplū. Si conſciētia mea dictat ꝙ ſecare ligna ad ignem die feſto eſt contra illud pceptū Sabbata ſanctifices. et ſic de alijs. Quartus caſus ratiōe inſtitutio-

nis. quādo ſcʒ homo nō habet pctm̄ niſi veniale cū teneatꝛ ſemel in anno cōfiteri ex inſtitutōe eccłie: debet illud cōfiteri vt ſtatuto vel p̄cepto eccleſie ſatiſfaciat. ⁊ hoc eſt tutius. X Quintus ratiōe conſuetudinis. quādo ſcʒ quis ſciēter in conſuetudinē ducit venialia. quia ſm Richardꝰ. in quodli. talis interp̄tatiuo ꝯtēptu cōtēnit venialia. Sed vt de pe. di. j. c. Tres ſunt. Glo. dicit. ꝙ ſi quis contēnit venialia ꝓpꝛ contēptū conſtituitꝛ dignus morte eterna. Unde ⁊ Bern̄. de p̄cepto ⁊ diſpenſatiōe ca. xxiiij. dicit. Aliqua ſtultiloquia ⁊ ocioſe dicta: facta ⁊ cogitata ſunt pctā venialia: ⁊ tamē cū ꝑ contēptū vertuntꝛ in vſum ⁊ ꝯſuetudinē: criminalia reputantꝛ. Hec ille. Ad idē facit dictum Aug. xxv. di. §. Alſ aūt ea demū. Sextus caſus ratione intētionis ſcilicet mortalis culpe. Naʒ quando quis ꝑ aliquē actū venialis peccati: puta ꝑ iocoſa verba vel aſpectum vel per tactum manuū ⁊ huiuſmodi intendit mulierē inducere ad luxuriaʒ. tunc fit peccatū mortale. ideo oportet confiteri. Unde Matth. v. Qui viderit mulierē ad cōcupiſcendū eam iam mechatus eſt in corde. O g̃ xpiane diſce confiteri venialia.

y Circa tertiū de aggrauatione venialiū multorū queritꝛ. vtrum multa peccata venialia aggrauent hominez intantū ſicut vnū mortale. Ideoqꝫ confiteri de illis multis ſit neceſſe. Huius ratio eſt. quia magiſter in. iiij. di. xvj. et Aug. d pe. di. j. ca. Tres ſunt. dicunt ſic. Illa que humana fragilitate q̄uis parua: id eſt venialia: tamen crebro ſubrepunt ſi collecta contra nos fuerint: ita nos grauabunt et opprimēt ſicut vnū aliqd grande peccatuʒ. Et ponit ibidē exemplū dicen̄. Quid em̄ intereſt ad naufragiū vtrū vno grandi fluctu nauis obruatꝛ: an paulatim ſubrepens aqua in ſentinā ꝑ negligentiā derelicta impleat nauez atqꝫ ſubmergatur. Hec ibi. Videtꝛ ergo ꝙ ſic ⁊c̄. Sed reſpōdetur ſm Richardꝰ. ſup eadē di. ꝙ ex iſtis dictis non eſt intelligendū ꝙ multa venialia equiualeant vni mortali. quia deordinatio vnius peccati mortalis plus pōderat q̄ deordinatiōes centuʒ miliū pctōꝝ venialiū ſimul. Naʒ peccatū mortale ⁊ veniale differunt i infinitū. quia mortali debetꝛ pena eterna. ⁊ ſic infinita a pte poſt. veniali autē pena finita. ⁊ ſic ꝓportio nulla. Unde venialia nō grauabūt nos intantū vt mortale niſi diſpoſitiue. quia mltiplicata diſponūt ad caſum mortalis peccati p̄ſertim modis in caſibꝰ dictis ſup̄. Propterea Augꝰ dicit. Uitaſti grandia vide ne obruaris arena. ſ. multa. Et ex his patet ꝙ ſufficit ea confiteri in generali: ſed in p̄dictis caſibus in ſpeciali ſunt confitēda

Z Exemplū finale narratꝛ in ſpeculo exemplo. xlv. diſt. vij. ꝙ in ꝓuincia Lumbardie quidā frater ordinis p̄dicatoꝝ vita et fama p̄clarus: cum erat adhuc nouitiꝰ tēpore beati Dominici confeſſionē fecit puram. ſ. omniū mortaliū peccatoꝝ ſuoruʒ. poſtea autē cū ante altare orans paululū obdormiuiſſet: audiuit vocē dicentē ſibi. Uade ⁊ iterum caput tuū rade. qui euigians intellexit ꝙ iterū melius moneretꝛ cōfiteri oēs circūſtātias ſcʒ etiā venialia peccata que ſibi mente occurrerent. vnde acceſſit ad beatuʒ Dominicū ſe ꝓſternen̄. et confeſſus eſt meliori attentōne om̄ia q̄ ꝑus confeſſus fuerat. Cumqꝫ poſtea recepiſſet ſe ad quietem vidit angelū dei deſcendētē d celo ⁊ portātē ſibi coronā aureā miro modo ornatam: ac poſuit in capite eiꝰ. euigilans frater ille ſe multū conſolatū inuenit: ⁊ gratias dō egit: ⁊ tandē in gratia creuit. Rogemus ergo chriſtū ⁊c̄.

¶ Feria quinta poſt dn̄icā quartaʒ Sermo triceſimuſquartus de confeſſiōe generali oblitoꝝ mortaliū ⁊ regulis debitis.

REſedit qui erat mortuus et cepit loqui Luc. vij. ⁊ in euāgelio hodierno. Dn̄s ieſus reſuſcitans mortuuʒ voluit vt reſederet et loqueretꝛ Primo vt per hec ꝓbaretur: quoniā vere foret reſuſcitatus: vt dicit Thytus. Secūdo quoqꝫ vt doceret nos moraliter in myſterio. ꝙ quicunqꝫ vera penitētia a morte peccati mortalis vult reſurgere ad vitam gratie ne/

teſſe habet ſurgere a peccatis p deteſtati-onem ac loqui in confeſſione. Naz de pe. diſt. j. ca. Non poteſt. Ambro. dicit. Non poteſt quis gratiaz dei celeſtis accipe niſi pus purgatus fuerit ab omi ſorde peccati p penitentie confeſſionē vel p donum baptiſmi ſalutaris ſcz quo ad infantes. Hec ibi. Jdeo dicit qꝫ cepit loqui. ⁊ patet ī euāgelio. Jtaqꝫ de confeſſione pter pdicta declarabimus tria adhuc myſteria i hoc ſermone.

Primū de oblitoꝝ cōmuni ꝯfeſſione.
Scōm de eoꝝ diligēti recordatōe.
Tertiū de illoꝝ regulari obſuatōe.

A. Circa primū de oblitoꝝ confeſſione cōmuni querit Richard. vtꝝ p confeſſionez generalem deleanť mortalia oblita. Et rōnes poſſunt accipi de hac queſtione ex eodē Richar. in. iiij. diſt. xxj. arti. iij. q. j. et. iij. ſic. Primo quia p ſolam confeſſionē generalem factā ſine contritione non poſſunt remitti venialia vt claret. quia quecūqꝫ confeſſio ſine contritiōe nō ſufficit ad ſalutē. de pe. di. j. §. Ecōtra ea. Sz de venialibus debz homo in generali contritionē habere. ⁊ ſic generaliter cōfiteri vt ſibi remittanť in pſenti vita. ergo ⁊ multo fortius nō videť qꝫ remittanť mortalia oblita p generalem confeſſionē ſed p contritionē. Confirmať. quia regula iurꝫ ⁊ iuſticie eſt. extra de regu. iurꝫ. Nō. ſcz. qꝫ de ſua negligentia vel dolo cōmodum reportare nullꝰ debet. Et patet extra de eo qui duxit in matrimonū quā polluit ca. ꝓpoſitū. vbi hoc diciť clare. Sed ſi homo purgareť per generalē confeſſionē de peccatis ex negligentia ſua oblitis. talis cōmodum reportaret non confitendo in ſpeciali ꝓpter obliuionē. ergo habeť ꝓpoſitū. Sed ad queſtionez ⁊ obiectiones huiuſmodi reſpondeť ſm Richard. ibidez aliosqꝫ doctores recolligendo documenta tria. B Primū eſt. qꝫ confeſſio generalis eſt duplex. Quedam eſt ſacramentalis que fit ſacerdoti in occulto. Quedam non ſacramentalis que fit in prima ⁊ completorio in publico. Jlla prima eſt cuz homo de peccatis venialibus ſacerdoti confitetur in occulto de generibus ſingulorū non de ſingulis generum. Et per hanc remittunť venialia dupliciter. ſcz. Uno modo per modū meriti inqꝫtum excitat motum voluntatis ⁊ feruorez charitatis per que fit venialiū remiſſio. Alio modo ex vi ſacramenti ſcilicet per abſolutionez ſacerdotis. Jlla autem ſecunda confeſſio ſcilicet cōmunis que fit in prima vel in miſſa non facit venialiū remiſſionez ex vi ſacramenti: ſed tm̄modo per modū meriti. qḋ pncipaliter conſiſtit in contritiōe ad quā habendā iuuatur homo per talem confeſſionem generalem ⁊ per orationē ſacerdotalem. Hec Richard. Ex quibus conſequenter idem Richard. dicit. qꝫ venialia habent remitti pncipalius per contritionem generalē qꝫ per confeſſionē generalē vt concludit ratio pma ſupra poſita. Tamen confeſſio generalis iuuat ad illaz cōtritionē habendā ⁊ ad augendū iam habitam. Hec ille. Et ſuo modo intelligendū eſt de remiſſione oblitoꝝ in obliuione manentiū vt ſic. Sic ⁊ de cooꝑatione actuū qui faciunt ad venialiū. ſ. remiſſionez ſcilicet aque benedicte aſpſio ⁊ oratio dominica ⁊ hmōi. quia videlicet p contritionē pncipalius fit remiſſio: ſz iſta iuuāt ⁊c̄.

C Secūdū documētū. qꝫ ex obliuiōe peti nō acqrit hō ſibi cōmodū ſed potius detrimentū. ⁊ p hoc ſoluiť ꝯfirmatio ſupꝑ poſita. Declarať ſic ſm eundē Richar. qꝛ qn̄ hō aliq̄ petā tradit obliuiōi. ſ. mortlia. ſi h̄ fit p ſuā negligētiā aut dolū malicie: h̄ ſibi iputať in pctm̄. ⁊ ſic pena gūiori dānať. Sz ſi de illꝫ in ſpēali hō ꝯtereret ⁊ ꝯfitereť facilꝰ obtineret remiſſionē p erubeſcētiā ⁊ maiorꝫ ptis pene relaxationē ꝟtute clauiū. ⁊ ſic patet ꝓpoſitū. O q̄ qꝫ ſtulti ſūt q̄ p verecūdia ꝯfeſſiōis cōplacētiā habent de h̄ qꝫ pctā ſūt oblita ſic q̄ gaudēt ō furto abſcōdito ad tpus. de q̄ poſtea. ſ. in morte ꝯuicti ſuſpēdenť ⁊ ꝑpť abſcōſionez ſpēali pena. ſ. excoriatōis vł hmōi puniēť.

Tertiū documētū. ſꝫ eū dē Rich. ē. qꝫ ad oblitoꝝ petōꝝ mortaliū remiſſiōz n̄ ſufficit generał cōfeſſio nō ſacrālis. ſi hō hēat copiā ſacerdotis ⁊ facultatē cōfitendi. quia his habitis teneť de mortalibus oblitis generaliter confiteri ⁊ a ſacerdote recipere abſolutiōz. Hec Rich. Sz quō poſſit

de talib⁹ ɔfiteri q̄ hō nō poteſt ſcire vel recolere declarabit̃ in articulis ſeq̄ntib⁹ huius ſermonis.

D Circa ſecundum de oblitorū recordatione q̄rit̃ Quō de oblitis peccatis mortalib⁹ tenet̃ hō diligēter recordari ꝛ cōfiteri. Ad quod Notandū ḃm Pe. d Tharā. ꝛ Tho. alioſq; recolligēdo. ꝙ obliuio de aliq̄ pctō mortali pōt fieri tripliciter. ſ. Primo nō totalit̃ ſed ita ꝙ ptm a memoria exciderit: ptim maneat. ſicut cū recolo me audiuiſſe vel egiſſe aliq̄d in generali ſed nō occurrit mihi q̄le illud fuerit in ſpeciali. Et tūc tenet̃ hō oī diligētia laborare ad recordādū in ſpeciali. et tenetur cōteri ꝛ cōfiteri in ſpeciali ꝓut ſana ɔſcientia dictat vel putat ſe peccaſſe. Secūdo totaliter. ita ꝙ ſic a memoria exciderit ꝙ nullo modo recordat̃ q̄ntūuis ɔſcīa ſufficienter diſcutiat̃. et tunc ſufficit de hmōi ɔteri et cōfiteri in generali. Nam ḃm Rich. diſ. xxj. q̄rti. ꝛ etiā Tho. ꝑ cōfeſſionē generalē cum generali ɔtritione remittunt̃ mortalia oblita ꝛ venialia ex q̄tuor cāuz ad culpam vel penā vel in toto vl' in pte. Primo ex ɔtritiōe ɔfitent̃. Scđo ex hūilitate cōfeſſionis. Tercio ex oratione ſacerdotis. Quarto ex vi clauiū. Et hoc intelligendū eſt de ɔfeſſiōe generali ſacramētali vt patuit p̄mo arti. Tercio pōt eſſe obliuio negligēter. ita vicȝ ꝙ nō ſufficienter q̄ntū debuit homo diſcuſſit conſcientiam laborando vt oīa ad memoriā reuocet mortalia cōmiſſa in ſpeciali. Et talis non excuſatur de oblitis ſed damnat̃. Rō ḃm Rich. ſ. ꝛ Scotū. qꝛ q̄libet homo neceſſario tenet̃ facere qđ in ſe eſt ḃm qđ hūana patit̃ fragilitas vt oīa peccata in ſpeciali ad memoriā reuocet ꝛ ɔterat̃ ac confiteat̃. ꝫ ꝛc̄. Et ſic patet.

E Circa tertium de regulari obſeruatione in ɔfitendo oblita mortalia Nota tres regulas collectas ex docto.

Prima eſt ꝙ de peccatis oblitis debet quis cōfiteri in generali. ꝛ cum hoc de negligentia que fuit cauſa illius obliuionis tenet̃ in ſpeciali confiteri. Ratio. qꝛ ibi duplex pctm̄ accidit. vnum negligentia obliuionis. aliud ſequens obmiſſio ɔfeſſiōis. Hec ex Alexādro. Proinde etiaȝ Bonauentura dicit ꝙ tenet̃ talis cōteri nō ſoluȝ de pctis illis oblitis ſed etiā de obliuione illoꝝ ex negligētia. Nā ſi placeret obliuio pcti mortalis: mortaliter peccaret hoc ipō

Secunda regula eſt ꝙ nullū peccatum mortale oblitū in ɔfeſſiōe generali abſoluit̃: niſi ſic ꝙ ſi poſtea ad memoriā reuocat̃ ɔfiteri vicȝ in ſpeciali teneat̃. Hoc ḃm Richar. in. iiij. diſt. xxj. ar. iij. q. iij. ꝛ Cancellariū pariſieñ. ꝓbat̃. quia de oblitis mortalibus q̄re nō tenet̃ hō in ſpeciali cōfiteri: niſi qꝛ nō pōt recordari. deus aūt non req̄rit ab homine vltra id qđ pōt: cū nō obligat ad impoſſibile vt dicit Hieroñ. Si ꝫ ceſſat talis impotentia. ſ. cū pctm̄ ad memoriā redit: iā tenet̃ illud ɔteri ꝛ cōfiteri ī ſpeciali. Si dicas. Nunq̄d ſacerdos abſoluit me de oblit̃ aliq̄ mō. Rñdet Richar. diſ. xvij. ar. ij. q. vj. ꝙ ſemꝑ abſolutio ſacerdot̃ de oblit̃ debet intelligi ſub hac conditione. vt. ſ. q̄n reducunt̃ ad memoriā teneant̃ ɔfiteri. ꝛ ſic nō niſi q̄diu ſtant in obliuione ſunt abſoluta. ita ꝙ hō nō dānabitur ſi fecit diligentiā recordandi. Utꝝ autem teneat̃ q̄s eidē ɔfeſſori recolitū cōfiteri cui antea fuit ɔfeſſus: ob breuitateȝ hic tranſeo. vide ſer. xxxviij. E. F Tercia regula ꝙ penitens de pctis oblitis nō debet ſimpliciter oīno ſub ɔditione cōteri et confiteri in generali: dicens. ſi peccaui. ſed recognitiōe v̄iſiliter ꝓbabili. ita ꝙ videat̃ ſibi ꝓbabile ꝙ de ceter̃ ſit oblitus q̄ debereṫ cōfiteri. Nā quilibet pōt ꝛ debet veriſimilit̃ extimare qꝛ in multis offendimus oēs quoꝝ nō recordamur. et ſic ex tali extimatione dolere debet vere acſi certus eſſȝ in credendo. et ſic ɔfiteat̃ ſe peccaſſe vt credit in mlt̃. Et ſic dimittent̃ ſibi illa v̄tute abſolutiōis q̄ debet fieri abſolute: nō ſub cōditione. qꝛ ɔditio nil ponit. Hāc regulam ponit Bonauen. ꝛ ſufficiat ꝓ breuitate. Pro exemplo finali. Narrat Ceſari⁹ in dyal. ꝙ iuuenis q̄daȝ in q̄dragеſima cepit ſacerdoti cōfiteri nimis enormia ad q̄ multos induxit. Cui ſacerdos ait. Fili ſi eſſes mille annoꝝ adhuc multuȝ eſſet tibi tot ꝛ talia feciſſe. Reſpōdit. Amplius q̄ mille annoꝝ ſum. nam demon ſum ꝛ inu-

mera feci. ſed confiteri volo. q2 vidi q peccatores p ɔfeſſionē pulcrificant̄ ꝛ eis vita pmittit̄ eťna. Sacerdos dixit. Age ḡ penitentiā. Rn̄dit demon. Faciā qcq̄d mihi impones dūmodo ſit illud mihi tolerabile. Tūc ſacerdos ait. Uade et trib⁊ vicib⁊ hūiliter pſtrat⁹ dic. Dn̄e deus creator meus peccaui tibi: ignoſce mihi. Reſpondit demō. Nō poſſum me intantū hūiliare. ꝛ euanuit. Sic faciunt multi q̄ nolūt ſe deo p oia hūiliare in ɔfeſſione. atq3 multa volunt obliuiſci ne erubeſcāt. ideo cū diabolo pibunt nec miſcdiam cōſequent̄ a deo Rogemus ḡ xp̄m ꝛc.

Feria ſexta poſt dn̄icam q̄rtā Sermo xxxv. de confeſſione frequēter facienda ꝓ gratia amplianda.

DIcit ei Jeſus Ego ſum reſurrectio ꝛ vita: q̄ credit in me etiā ſi mortuus fuerit viuet Joh. xj. et in euāgelio hodierno. In q̄b⁊ ſaluator docet tria. Primo q ipſe ſit verus de⁹ ꝛ dominus vite ꝛ mort3: d. Ego ſum reſur. ꝛc. Scd̄o q q̄cunq3 hoim in ipm credit habet vitā anie. Jdeo dicit. Qui credit i me viuet. Aug⁹. q2 vita aie fides eſt. q2 iuſtus ex fide viuit Ro. j. ſc3 in xp̄o. Tercio docet q hō in xp̄m credens etiā ſi mortu⁹ fuerit pctō mortali viuificat̄ a xp̄o et reſuſcitat̄ p pniam verā ꝛ ɔfeſſionē ad vitā eternā. In cui⁹ ſignū Lazarū mortuū dn̄s Jeſus lacrimando ꝛ fortiter clamādo dicēs Lazare veni foras reſuſcitauit: ſignificās q qui vult a morte pcti reſurgere debet lacrimari in cōtritione ꝛ clamare corā ſacerdote in confeſſione. Un̄ Amb. de pe. diſ. j. c. Ecce nūc. dicit. Cōfeſſio aiam a morte liberat ꝛ ſpem ſaluandi tribuit ꝛc. Et d iſta reſuſcitatōe lazari loquit̄ h euāgeliū.

Itaq3 de ɔfeſſione p̄ter ea q̄ dicta ſunt adhuc tria myſteria dclarabim⁹ i h ſmōe

Primū de ɔfitendi frequētatione.
Secūdū de obligandi determinatiōe.
Terciū de frequētandi gratificatōe.

Circa primum de frequentatione Notandū eſt: q̄uis eccl'ia ſtatuerit ſc3 ad min⁹ ſemel confiteri in anno ſub p̄cepto. nihilomi⁹ tn̄ cuilibet xpiano multū valet ꝛ expedit freq̄nti⁹ cōfiteri ꝛ ſepi⁹. Et hoc ꝓbat̄ plurib⁊ ratiōib⁊ q̄ notant̄ in ſumma confeſſ. li. iij. ti. xxxiij. q. lxv.

Primo ꝓpter incertitudinē tp̄is.
Scd̄o ꝓpter accumulatōez criminis.
Tercio ꝓpter difficultationē ɔfeſſiōis.
Quarto ꝓpter indignationē iudicis.
Ultio ꝓpt̄ euitatiōez pīculi obliuiōis.

Primo inquā ꝓpter incertitudinē tēporis Nā tp̄s noſtre mortis eſt incertū. Lu. xij. Ueniet dn̄s ſerui illi⁹ q̄n nō ſperat. ſ. malus ſeru⁹. ꝛ hora q̄ neſcit: ꝛ diuidet eū. Lyra. ſ. aiam a corpe ſepando in morte. ptēq3 ei⁹ cum infidelib⁊ ponet. i. cū dānat3. Jdeo q̄n cōmode poſſum⁹ ɔfiteamur: ne poccupati die mortis q̄ramus ſpaciū pnie ꝛ cōfeſſionis nec inuenire poſſimus. Secūdo ꝓpter accumulationē criminis. Nā q̄nto q̄s maiori tp̄e manet in peccat3 ſine cōfeſſione: tāto plura ꝛ maiora pctā accumulat ꝛ amplius ruit. q2 vnū pctm̄ cauſa eſt diſpoſitiua alteri⁹. Un̄ Grego. Pctm̄ qd̄ p pniā citi⁹ nō diluit̄ mox ſuo pōdere ad aliud trahit. Exemplū. Quāto diuti⁹ manet vas eneū nō bn̄ mūdatū: tāto pl⁹ ſordeſcit ꝛ rubiginat̄. Propterea Apoc. vlti. Qui in ſordib⁊ eſt ſordeſcat adhuc. Lyra. id eſt ſordeſcit ampli⁹: ponēdo optatiuū p indicatiuo. Tercio ꝓpt̄ difficultationem ɔfeſſiōis. Nā quāto q̄s tardat ɔfiteri tanto difficilius cōuertit̄ ꝛ cōfitet̄. Ouidius. Qui nō eſt hodie: cras min⁹ aptus erit. Ex frequēti aūt actu ɔfeſſionis habitus generat̄. ꝛ ſic facilitat̄. Quarto ꝓpt̄ indignationē iudicis. Nā tanto deus amplius indignat̄ quāto diutius q̄s in pctis ſtat nec curat confiteri. Ps. Cor cōtritū ꝛ humiliatū. ſ. ad ɔfitēdū deus nō deſpiciet ḡ p ɔtrariū deſpiciet negligentē. Ultimo ꝓpter euitationē periculi obliuiōis. q2 quanto q̄s tardi⁹ cōfitet̄: tāto plus incurrere pōt pīculū obliuionis. ſ. peccati mortalis ꝛ ei⁹ circumſtantiarū q̄ tenet̄ cōfiteri. Nā vt in p̄cedenti ſermone dictū eſt obliuio pcti mortalis cōmiſſi ſi fit ex negligentia. ꝛ a fortiori ſi fit ex dolo: dānabilis eſt. ḡ ꝛc. Unde plurimū laudabile eſt ꝛ tutū

frequēter ꝯfiteri. ⁊ ſatȝ ꝑiculoſuȝ eſt in foro ꝯſcientie tm̄modo ſemel in anno confiteri. q̄uis ex ꝑcepto eccl'ie nō niſi ſemel in anno obligeṫ. O ergo homo attende tibi vt ſaltem ad feſta maiora. ſ. natiuitatȝ dn̄i et Penth. ac btē virginis confiteri ſtude: vt ſic grām dei ⁊ amorē ꝯſequaris ⁊ periculum euites.

H Circa ſecundum de obligandi determinatiōe querit̄ Quare eccleſia ſctā determiauit tm̄ ſemel in anno obligari xp̄ianos ad faciēdā ꝯfeſſionē. cū em̄ vt p̄dictū eſt tuti⁹ ⁊ meli⁹ eſſet frequētare. quare ergo non niſi ad ſemel obligauit eccleſia. Ad hec reſpōdet̄ ꝙ ꝑcipue qnqꝫ ſūt rationes quaꝝ aliq̄ ponunt̄ de hoc quare vicȝ ad ſemel in anno obligauit. Alie autē quare nō pluries cōfiteri ꝑcepit. Primo nancꝫ ad ſemel ꝯfitendum obligauit oēs ꝓpter indigentiā vl'em. q꞉ omnes homines peccant ⁊ egent grā dei. Ideo debet q̄libet recognoſcere ſe ꝙ deuȝ offendit et eius miſcđia indiget. ac ſic deū glorificare ꝑ ꝯfeſſionē. Vn̄ Joſ. vij. Fili da gloriam deo ⁊ ꝯfitere q̄d feceris. Secūdo ꝓpter reuerendā cōionem quā oēs tenent̄ eodem ꝑcepto ſemel in anno. ſ. in paſcate cōmunicare tā ꝑfecti q̄ȝ impfecti. ideo mūdari debent xp̄iani ꝑ ꝯfeſſionē ſub ꝑcepti neceſſitate. Tercio ꝓpter hereticoꝝ in grege dn̄i diſcretionē. ne lupi. i. heretici laterent in grege q̄ deuorarēt agnos. i. chriſtianos ſimplices. Ideo ſaltē ſemel om̄es xp̄iani debēt ex ꝑcepto ſe oſ̄dere ſacerdoti ꝓprio vt diſcernant̄. Sȝ heu plures nō ꝯfitent̄ vſqꝫ decē annos. ⁊ hm̄oi ꝑſequendi ſunt. Quarto denicꝫ q̄re nō obligauit ad pluries cōfitendū eſt ꝓpter maioris ꝑiculi euitandā tranſgreſſionē. Quia ex q̄ confeſſio oīm pctōꝝ ⁊ circumſtantiarū eſt multū ardua: multi nō implerēt hm̄oi ꝑceptum frequenti⁹. cum exꝑimur q̄m vix ⁊ difficulter ſemel in anno confiteant̄. Et vt in pluribus min⁹ pure ⁊ infideliter fieret confeſſio ⁊c̄. Quinto ꝓpter cōmēdādā bonoꝝ deuotionē. Nam nimis durus eſt xp̄ianus qui nil plus vult facere niſi ad q̄d ꝑcepto obligat̄. Cōmēdabilis eſt autē deuotio coꝝ q̄ plus faciūt. ſ. pluries in anno confitent̄ ⁊ pluries cōicant. Proinde o hō ſi tu in hora mortȝ excuſare te velis di. Nō ſum pluries q̄ȝ ſemel ꝯfeſſus q꞉ eccleſia nō ꝑcepit. timendū eſt ne forte deus dicat. Et ſi nō pluries tenebaris ꝯfiteri: tn̄ ꝓ illo ſemel debebas cōfiteri oīa pctā illo anno cōmiſſa vt eodē ꝑcepto habet̄. Sed tu multa nō es ꝯfeſſus q̄ oblit⁹ es a tanto tp̄e anni. Tu reſpondebis. Dn̄e nō potui oīa recordari. Tūc deus dicet tibi. Cur ḡ nō feciſti q̄d potuiſſes cōmode: cōfitendo pluries. ⁊ ſic euaſiſſes illa. ⁊ quia neglexiſti ſalutē: dānaberȝ. Vn̄ Aug⁹. ſup cantica omel. x. ait. Dic deo o hō q̄s es: ꝯfitendo. q꞉ ſi nō dixerȝ: dānat de⁹ q̄d inuenit in te. Nō vis vt ille dānet te: tu dāna te in cōfeſſione. Et cuȝ cōfeſſus fueris oīa delicta tua: ex oīb⁹ purgabit te Hec illle. O ergo xp̄iane accuſa te in confeſſione freq̄nter vt ſaluet te de⁹ ſemꝑ.

J Circa tercium de frequentia cōfeſſiōis ⁊ gratificatiōe querit̄ Quales gratias ꝯfert deus homi ꝯfeſſionē frequentanti. Ad quod r̄ndet̄ ꝙ freq̄ntatio ꝯfeſſionis multas gratias ꝓmeret̄ a deo ampli⁹ q̄ȝ cōfeſſio illa ſemel in anno debita ex ꝑcepto. ⁊ hoc ceterȝ parib⁹. Primo q̄dem ſanitatē celeriorē. Vn̄ Iſiđ. de ſummo bono dicit. Cito corrigit̄ culpa q̄ cito cognoſcit̄. Tardi⁹ aūt ſanat̄ vuln⁹ cui iam putreſcentib⁹ mēbris lōgo poſt tp̄e curatio adhibet̄ Hec ille. Scđo penaꝝ pluriū liberationē. q꞉ pluries ⁊ freq̄ntius erubeſcentiā talis ſuſcipit. de q̄ Aug⁹. de pe. diſt. j. Quē penitet. dic̄. Erubeſcētia magnā habet ꝑtem remiſſiōis q̄nto pluries erubeſcit ꝓ chriſto. hec ibi. Proinde Thomas in. iiij. di. xvij. dicit. ꝙ q̄nto q̄s pluribus ſacerdotib⁹ ꝯfitet̄: tāto plus ei de pena remittit̄. tū ex erubeſcētia. tū ex vi clauium. vn̄ totiens pōt ꝯfiteri ꝙ ab oī pena liberat̄. Tercio aīe aſſecuratione ampliorē. ſ. ꝓpter ꝯſciē ſerenitatē. q꞉ nō tā habet timere de obliuionis neglıgētia vt iā ſup̄ dictū eſt. Sicut Exēpli grā. Si q̄s accipit ad vſurā ⁊ frequētius ꝑſoluit: ſecurior eſt. quāto aūt magis ꝓrogat ſolutionē: tanto ſe onerat. K Quarto indulgentiam ꝓmptiorē. Hugo đ ſa. li. ij. Si voluntas

ſcꝫ ꝯfitendi pigra non fuerit: indulgentia tarda nō erit. g̃ plus de facto. Quinto mortē ſalubriorē. ſ. cū meritꝭ ꝛ pmijs accumulatꝭ. Exemplū legiť in Spe. exē. diſt. x. exem. j. ꝙ erant fratres duo vterini in ſtudio Pariſieñ. Junior fuit deū timēs ꝛ deuotꝰ, ſenior peſtilentꝭ moribꝫ et totus carnalis. Junior g̃ hūc ſepe monebat ad penitentiā ꝛ ꝯfeſſionē. ſed nō curauit. Tandē cum ſenior foret infirmatꝰ et morti ꝓximus vidit xp̄m ſibi apparentē: ſpinis coronatū: ꝛ crucē hñtem ferentē: de vulneribus ſanguinē fundentē ꝛ dicentē ſibi. Ecce quāta ſum paſſus ꝓ te. Sed ꝗꝛ tu īfelix tantis beneficijs meis immemor fuiſti. Accipe g̃ in cōfuſionē tuā ſanguinē meū p̄cioſum. Et his dictꝭ cruorē de latere ꝓfluentē manu cōprehēſum: in vultū infirmi ꝓiecit. ꝛ ſic diſparuit. Tūc miſer ille tremēs vocauit fratrē ſuum ꝛ ei oīa q̄ viderat narrauit. Cui ille cū fiducia ait. Noli frať deſperare ſed ꝓpone emendā et dole de pctīs ac confitere ſacerdoti pctā ꝛc̄. Vocato g̃ ſacerdote cū ingenti gemitu ꝛ lacrimis confeſſus eſt. Et ſpūſſctūs eidē apparēs ī ſpecie viri habentꝭ in dextra ſcapula colūbā candidiſſimā ꝓmiſit ſibi veniam et p̄dixit ꝙ poſt triduū migraret. ꝛ ſic factū eſt. Frater aūt iunior in iuſticia ꝛ ſctitate profecit ad p̄mia p̄celſa ꝑpetuo poſſidēda. Rogemus ergo chriſtum ꝛc̄.

Sabbato poſt dñicam q̄rtaꝫ Sermo xxxvj. de cōfeſſionis verecundatione ꝛ ſolitudine ꝛ de confitentis indiſpoſitiōe.

EGo ſum lux mūdi: q̄ ſequiť me nō ambulat in tenebris. Joh. viij. et in euangelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoris nr̄i Jeſu in q̄bus oſtendit ꝙ ipſe ſit verus deus q̄ eſt lux ꝑ eſſentiā illuminās oēꝫ hoīem venientē in hunc mundū. Nā ab ipſo deriuať oīs noticia aīe. Eſt g̃ xp̄s nō lux corp̄alis vel viſibilis vt ſol ſcꝫ materialis. ſed ſpūalis qua mens hominū illūinať ad cognoſcendū deū ꝛ q̄cunqꝫ ſunt neceſſaria ad ſalutē. Ideo ſubdit dñs dicēs Qui ſequiť me. Lyra. ſcꝫ ꝑ fidem formatam charitate: nō ambulat in tenebris ſcꝫ ignorātie ꝛ culpe. Proinde oīs bonꝰ chriſtianus debet xp̄m ſeq̄ ꝑ fidem ſic ꝙ tenebras culpaꝝ abijciat penitendo et ꝯfitendo ꝛc̄. ꝛ in luce gr̄e xp̄i ambulet ad vitam eternā vt d̄r in euāgelio. Itaqꝫ de confeſſione pctōꝝ qua abijcimꝰ tenebras viciorum tria myſteria declaremus.

Primū de cōfeſſiōis verecundatiōe.

Scd̄m de ſolitudinis ꝯditione.

Tercium de ꝯfitentis indiſpoſitiōe.

I Circa primum de verecundatione ꝯfeſſionis queriť Vtrum homo debeat verecunde peccata ſua confiteri et quali erubeſcentia. Ad quod rn̄detur ſ̄m doc. ꝙ homo debet cōfiteri verecūde. Ratio. quia deum offendimus inuerecunde: nec erubuimus eius maieſtatis vultuꝫ et oculos cernentis cuncta noſtra opa. ideo confundi debemus ꝛ verecunde confiteri vt ꝑ verecundiā deo ſatiſfaciamꝰ. O homo aduerte tuam dementiā in peccando Nōne erubeſceres luxuriā facere corā aliquibꝫ hominibꝫ. ꝛ plus coram iudice et ciuibus. ꝛ adhuc amplius coram rege ꝛ militibꝫ ac principibus. Sic a fortiori debes erubeſcere coram deo et angelis cernentibus. Sed q̄a non erubuiſti offendere idō debes erubeſcēdo ſatiſfacere. Vnde Auguſtinus de pe. diſ. j. c. Quem penitet. ait Qui per vos peccaſtis per vos erubeſcatis. Erubeſcētia em̄ ipſa partem habet remiſſionis. Multū em̄ ſatiſfactionis obtulit qui erubeſcentie dominans nil confeſſori negauit. Juſticia em̄ damnat pctā. ſcꝫ dignus eſt miſcd̄ia qui ſpūali labore petit gratiam. laborat em̄ mens patiendo erubeſcentiā. et quoniā verecūdia eſt magna pena: qui erubeſcit ꝓ xp̄o fit dignus miſericordia. Vnde patet ꝙ quanto pluribus confitebitur turpitudinem criminis: tanto facilꝰ conſequiť gr̄am remiſſiōis. Hec ibi Auguſtinus. Sed Nota ꝙ iſta erubeſcentia vel verecundia debet eſſe de peccatis: non de confeſſione. quia natura dictat ꝙ ſicut homo non erubuit peccare: ſimiliter et a fortiori nō erubeſcat pctā cōfiteri deo ꝛ eiꝰ vicario. Sꝫ heu heu m̄lti decepti a diabolo ecōtrario faciunt ſcꝫ ꝙ nō

erubeſcūt peccare corā deo ⁊ angelis: ⁊ tamē erubeſcunt confiteri. ⁊ huiuſmodi q̄ ſtulte ⁊ damnabilr̃ agāt trib⁹ rōnib⁹ ptʒ.

M Primo q: ſtult⁹ eſt q̇ in lutū cadere ⁊ oīa veſtimēta fedata nō erubeſcit: ſʒ erubeſcit ſurgere de luto ⁊ emūdare. Sic diabol⁹ talē ſtulticiā ꝑſuadet hoi vt caderet ⁊ de caſu nō reſurgat ꝑ ꝯfeſſionē ſicut fec̄ ꝑmis pentib⁹ ꝓut dicit Aug⁹. lib. l. omel.

Scdo q: ſtult⁹ ē q̇ nō verecūdar̃ de re cōfuſibili vitioſa ⁊ dānabili q̄le ē pctm̄ ſʒ verecūdari vult de ꝟtute honorabili ⁊ glorioſa q̄lis ē ꝯfeſſio. Exēpli grā. Si qs ñ erubeſcit de h̄ ꝙ vn⁹ latric⁹ cui poſſet reſiſtere eū ſtercoriſat ⁊ occidit: ſʒ erubeſcit de h̄ ꝙ illuʒ vincit flagellat ⁊ expellit triūphās tāq̄ miles de hoſte. ꝓ q̄ triūpho coronar̃ a rege Vñ Aug⁹ li. de pnīa dic̄. Facili⁹ a diabolo nō vincimur ⁊ fedamur niſi cum ſupbiēdo illū imitamur. nec vehemēti⁹ eū ꝓſternim⁹. nec acriores ei dolores infligimus q̄ cū pctōꝝ plagas ꝯfitemur. Hec ille. Vñ legir̃ ꝙ cuidā diabol⁹ multimode vulnerat⁹ appuit. Qui iterrogauit q̇s ſibi hec fecerit. Et rñdit. Tu inq̇t. q: q̇tiens ꝯfeſſus es: totiēs cultrū mihi infixiſti ⁊c̄. Tertio q: ſtult⁹ ē q̇ nō erubeſcit ſe ſtercore ꝓprio fedaſſe: ſʒ erubeſcit abluere Vñ Bern. exclamat di. O inſania peſſima pudet ablui ⁊ ñ pudet inq̄nari. abſtergir̃ caliga ⁊ nō abluir̃ aīa. O q̇d ſtulti⁹ q̄ cū diabolo velle iacere in pctīs ⁊ in ſceno cū porcis: poti⁹ q̄ velle iuxta regē ſedere i mūdicia veſtiū ad menſaʒ delitijs plenaʒ aureis fulgentib⁹.

N Circa ſecundū de conditione ſolitaria. q: de⁹ ſic voluit ⁊ eccl̄ia ſic iſtituit ꝙ ſol⁹ ꝯfitēs ſoli ꝯfeſſori in ſecreto ꝯfitear̃. vt ptʒ de pe. ⁊ re. c. oīs vtriuſq̄. Sʒ circa hoc querunr̃ tria.

¶ Primo de cauſa hui⁹ ⁊ rōne.
¶ Secūdo de ei⁹ neceſſitatōe.
¶ Tertio de ei⁹ plurificatōe.

Primo q̄rir̃ q̄re benedict⁹ de⁹ voluit ꝯfeſſionē ſic fieri ſcʒ a ſolo ꝯfitēte ſoli ſacerdoti. Ad id rñdet Aug⁹. d̄ pe. di. j. c. Quē penitet dr̄. ſic. Ex miſicordia em̄ hoc ꝑcepit dñs vt neminē peniteret in occulto: ſʒ erubeſcētiā vinceret cū ꝑ ſeipm̄ ſacerdoti dic̄. Hec ibi. Scdo q̄rir̃. vtꝝ ꝯfeſſio ſit faciēda neceſſario ſoli ſacerdoti ⁊ a ſolo: Rñder̃ ſm̄ fratrē Ange. in ſūma ꝙ ſic de necitate ꝑcepti eccl̄ie. dicto c. oīs. de pe. ⁊ re.

O Ex h̄ documēta duo accipiūr̃. Quorū ſcʒ vnū ē ꝙ ſacerdos q̇ plures q̄nq̄ pueros ad ꝯfitēdū obligatos ⁊ a fortiori adultos inſimul facit ꝯfiteri: vtroſq̄ ſir̃ audieñ. vnū ſcʒ dextera: aliū aure ſiniſtra. niſi cogeret articul⁹ mortis nō euadit mortale. q: ſic facit ꝯ̄ ꝑceptū eccl̄ie. Secūdū documētū ꝙ ſcʒ vt Rich. dicit. in articulo neceſſitat̄ qñ mors iminet ꝺ ꝓpinq̄: ita ꝙ vn⁹ poſt aliū nō pōt expectari ad ꝯfitēdū tūc licet plures ſimul audire in ꝯfeſſione. nec ꝑ hoc euacuar̃ ꝟtus ſacramēti. Tertio q̄rir̃. vtꝝ ꝯfeſſio facta plurib⁹ ſir̃ ſacerdotib⁹ ſit ꝯfeſſio ſacr̄alis. Ad h̄ Sco. dic̄ ꝙ nō. quia vn⁹ xp̄s ē quē ſacerdos repñſentat. Verūtamē ſm̄ Richard. ſi quis vellet confiteri duobus ſimul ſacerdotibus ꝓpter hoc vt certius conſiliū haberet. vel ꝓpter feruorē. ⁊ vt ſit mag̃ tranq̄lla ei⁹ cōſcientia. illi poſſunt ſine peccato audire ⁊ abſoluere. al̄s aūt peccarēt. q: facerēt cōtra ꝑceptū eccl̄ie.

P Circa tertium de indiſpoſito ꝯfitēte q̄rir̃. vtꝝ cōfeſſio ſit acceptāda ⁊ aliq̇d valeat qñ ꝯfitēs ē indiſpoſit⁹ ad ḡtie ſuſceptioneʒ: h̄ ē: qñ manet in volūtate adhuc peccādi. vel non vult ſatiſfacere q̇d tenet̃. vl̄ qñ ex mala intētōe ꝯfiter̃ ⁊ hmōi Ad q̇d rñder̃ ſm̄ fratē Ange. in ſū. ⁊ doc. ꝑ tria documēta recolligeñ. Primū q̇dē documētū q̇d notant doctores in ca. ꝙ q̇dam de pe. ⁊ re. videlicet ꝙ licet penitentia ⁊ confeſſio taliū ſit acceptanda ⁊ ſalubribus monitis eis penitentia indicenda. tamen abſolutio non eſt talib⁹ impendēda. Ratio. quia tales nō ſunt capaces abſolutionis ⁊ remiſſionis peccati. Secūdū ꝙ valet talis confeſſio ad multa. ſicut valent alia bona opera i peccato mortali facta: ſed non valet. ſ. directe ad vitam eternam ⁊ ad celeſtē gloriā merendā. ſed ad illam indirecte valet inq̄ntum diſponit ad conuerſionem. Exemplū legitur li. d̄ dono timoris ꝙ miles quidaʒ taliter confeſſus eſt. cui in penitētia iniūctū ē ꝙ q̄ncūq̄

multū in manu videret de morte ⁊ penis inferni memor eſſet. qđ cū pluries feciſſet emollitus eſt ad vere penitendū. ❡

Terciū documentū ꝙ ſcʒ tuti⁹ tenendū eſt ꝙ talis in caſu hmōi tenet̄ ꝯfeſſionē ite rare. qꝛ ſic tenet cōmunior opinio theolo gor̄ vt dicit ſctūs Bonauē. patet in An gelica. Et hoc veꝝ eſt ꝙ oīno tenet̄ iterare qñ mutat ꝯfeſſorē. Secus ſi ad eundē cō feſſorē redeat et iſte adhuc in memoria ha beat pctā q̄ ꝯfeſſus fuit ſibi. vl' ſaltem ſcit quā pniam impoſuerat ꝓ eis ſm̄ Pe. de pa lu. Nā ſic ſufficeret implicite ꝯfitēdo dice re. De illis etiā pctis q̄ al's vobis ꝯfeſſus fui dico meā culpā. Et ſufficit ꝙ confeſſor idem recordet̄ in genere de pctis ꝯfeſſis ⁊ de q̄litate vite ei⁹. licet nō recordet̄ de pec catis in nūero vel ſpecie. Alioqn tenet̄ ite rare. Hec in angelica. Exemplum fi nale narrat Arnoldus ꝙ q̄dā vir multuʒ honorabat btām Mariā. attamē q̄ddaʒ ſuum graue pctm̄ ꝓ pudore non ꝯfitebat̄. aliis ꝯfeſſis tandē in ſecreto deo ꝯfitebat̄ di. De⁹ ꝓpici⁹ eſto mihi pctōri. Quadā vi ce ſic ꝯfiteti apparuit ſibi diabolus in for ma ſacerdotis di. Ecce miſit me de⁹ ad te vt ꝯfitearis hoc vnū. Et ſtatim ꝯfeſſus eſt illi. Ait diabolus. Iniūgo tibi vt h̄ pctm̄ nunq̄ ampli⁹ alicui ꝯfitearis; ſcito tibi eſſe remiſſum. Cumq̄ iſte hō veniſſet ad extre mā horā vidit ꝙ angeli cū demonibꝫ ꝯtē debāt de aīa. Demones dixerūt. In mor tali nō ꝯfeſſo deceſſit ḡ noſtra eſt. ⁊ rapue runt eā ducen̄ ad infernū. Sed ſubito be ata ꝟgo Maria occurrit di. Doloſe hunc decepiſtis ne ꝯfiteret̄. ideo pcipio ꝑ tremen dū iudiciū vt aīam ad corp⁹ ſuū reducatis. et ſic ille reuixit et cōfeſſus eſt ſacerdoti de oībꝫ ⁊ de hoc retento. et ſic pniaʒ egit. Ro gemus ḡ chriſtum ⁊c̄.

❡ Dñica de paſſione in mane Sermo xxxvii. de confeſſione retardāda vel accele randa in caſibus.

Amen amē di co vobis: ſi q̄s ſermonē meū ſer uauerit mortē nō videbit in et̄ nū. Verba ſunt ſaluatoris nr̄i Ioh. viii. et in euāgelio hodierno. in q̄bꝫ ip̄e de⁹ no ſter mirabilē erga nos amorē inſinuat tri pliciter. Primo cū dicit. Amē amē dico vobis. Lyra. i. fidelit̄. ⁊ duplicat̄ ad maio rem certitudinē. Hec Lyra. Nā in h̄ ma xima charitas oſtedit̄ ꝙ de⁹ ipſe tante ma ieſtatis infinite q̄ nulli tenet̄ ⁊ tñ ex chari tate dignat̄ iuramēto ſe nob̄ obligare. O q̄nta charitas tantū regē tā miſeris pctō ribꝫ q̄bꝫ in nullo eget iurādo ſe ꝓmittere. Scđo charitatē oñdit cum ſubdit. Si q̄s ſermonē meū ſeruauerit mortē nō videbit qꝛ ꝓmittit vitā q̄ eſt ſumme amabilis. Nā ſm̄ phm̄. ii. de aīa. oīa eſſe et viuere appe tunt. O ḡ pctōres q̄ horret̄ mortē ſeruate ſermones xp̄i ⁊ viuetis. Tercio charitateʒ inſinuat: cū addit. in eternū. qꝛ eterna vi ta eſt ſumme amabilis ſup oīa: ad quam creati ſum⁹. O ḡ dulciſſimuʒ. o charitate plenū verbum Ieſu ꝑdictū. o pctōres au ſcultate di. Amen amē dico ⁊c̄. patet i euā gelio. Ex q̄ autē inter xp̄i ſermones q̄s debemus ſeruare vt et̄nā mortē euada mus eſt p̄cipua ꝯfeſſio ⁊ pnia. ideo de ip̄a ꝑter ea q̄ predicta ſunt tria myſteria note mus in hoc ſermone declarāda.

❡ Primū de tp̄ali retardatiōe.

❡ Secundū de caſuali acceleratiōe.

❡ Terciū de ſalutari eius liberatiōe.

Circa primum de retarda tiōe tp̄ali q̄rit̄ Vtꝝ hō pctōr cōmiſſo mor tali pctō poſſit licite retardare vel differre ꝯfeſſionē vſq̄ ad tp̄s q̄ obligat̄ ꝯfiteri ſe mel in anno. Ad qđ nota ꝙ hec q̄ſtio ma gna ⁊ difficilis vētilat̄ inter doctores. Nā Scot⁹ in. iiii. diſ. xvii. ar. iii. dicit. ꝙ dubiū eſt. aliis dicentibus ꝙ ſic. aliis ꝙ non. Et

❡ Primo Archid. et Innoce. de pe. ⁊ re. c. Oīs vtriuſq̄. dixerūt ꝯfeſſionem differri nō debere habita opportūitate cōfitendi poſt lapſum in mortale. Alioqn differēdo nouū pctm̄ incurreret hō. qꝛ licʒ eccl'ia ſta tuerit dic. c. oīs vtriuſq̄. ſemel in anno cō fitendū. tñ illa cōſtitutio nō intēdit artare ad tp̄s. Ideo ibidem đr ſaltē ſemel inq̄t et ad min⁹. Sed hec ꝯſtitutio punit negliḡe tiā hoīm q̄ nollent cōfiteri ſemel in anno. Sed hec opinio cōiter nō tenet̄. Scđo q̄ꝛ tutior eſt opinio Bonauēture in. iiii.

diſt.xvij.ſcȝ ꝙ religioſi habita opportuni/
tate idonei ↄfeſſoris nō pn̄t differre ſed te
nenꝛ ſine mora confiteri. qꝛ eorū vita tota
eſt ꝛ eſſe debet pn̄ie tēpus. De clericis aūt
ſecularibꝰ nō audet affirmare. ſed de pur̃
laycis ſecularibꝰ dicit ꝙ ſi differūt ꝓpt ma/
iorē opportunitatē tp̄is ꝛ confeſſoris vſq̄
ad q̄dragesimā: excuſanꝛ. Si ṽo talē op/
portunitatē haberent ita ꝙ maiorē nō ſpe
rant hr̄e illo anno. tūc nō poſſunt differre
vſq̄ annuȝ. Tercio p̄inde Notādū ſm
theolo. doc. colligēdo Qȝ votū ſiue ꝓpoſi/
tū ↄfitendi oēs tam laici q̄ꝫ cleri ꝛ religio/
ſi tenenꝛ poſt pc̄tm̄ habere ſtatim cū tenen
tur ↄtritionē formare. hoc eſt: qn̄ excitanꝛ
a gr̄a dei ſm Alex. vt patuit ſermōe. xix. F
Sed ↄfeſſionē actu faciendā poſt lapſum
pc̄ti ſcȝ mortalis differre vel retardare po
teſt eſſe licitū ꝛ illicitū. Sic dilatio baptiſ/
mi actu ſuſcipiēdi pōt fieri bn̄ vel male ex
cauſa ex q̄ fit. Sic ꝛ ↄfeſſionis dilatio pōt
fieri tripliciter.

Primo ex cauſa meritoria.
Scd̄o ex cauſa vicioſa.
Tercio ex cauſa nimis p̄iculoſa.

S Primo inq̄ꝫ ex meritoria cauſa. ſ. qn̄
quis rōnabiliter ↄfeſſionē differt ex cauſa
bona que ſm wilhel. p̄iſieñ. pōt fieri lici/
te Primo rōne cōfeſſoris. hoc eſt: ſi q̇s p/
pterea differt vt meliorē vel prudētiorē cō
feſſorē habere poſſit q̇ ſibi melius ↄſulere
valeat. Scd̄o rōne maioris recordatiōis
de ſuis pc̄tis. Tercio rōne maioris deuo/
tionis ꝛ p̄curāde ↄtritiōis amplioris pro
ſacro tp̄e ꝛc̄. In caſibꝰ hmōi differre ↄfeſ/
ſionē nō eſt pc̄tm̄ ſed meritoriū. Secun
do pōt differri ex cauſa vicioſa. ſ. ex negli/
gentia. Si q̇s em̄ in caſibꝰ i q̇bꝰ neceſſe eſt
ↄfiteri ſtatim (de q̇bꝰ infra dicemus) negli
git vel obmittit ↄfiteri mortalr̄ peccat ta
lis. Tercio ↄfeſſio pōt differri ex cauſa
nimis p̄iculoſa ſcȝ qn̄ quis differt ex cōtē/
ptu: qd̄ eſt grauiſſimū. Sed di. Quali
ter reputaꝛ quis ex ↄtēptu differre cōfeſſi
onē. Rn̄deꝛ ꝙ hoc iudicaꝛ Primo ratione
culpe: cū idcirco differt vt interim liberiꝰ
pc̄tā iteret. ſicut exēplū de tenentibꝰ mere/
trices. vel aliena bona ꝛ ſic de alijs. q̇ dif/
ferunt ↄfiteri nc ↄuincanꝛ ꝛ cogant relin/
q̄re ꝛc̄. Scd̄o rōne obſtinate malicie: qn̄
dei gr̄a hoiem efficaciter moueret ad ↄfeſ
ſionem ꝛ tn̄ obſtinata mēte ↄ̄dicit. ita ꝙ ſi
etiaȝ putaret eſſe mortale: adhuc differre
vellet. Ex iſtis oibꝰ p̄dict̄ȝ patet ſm Ri/
char. in. iiij. diſ. xvij. ↄcorditer q̄ꝫ Alexan.
Scotū Thomā. cū q̇bꝰ cōiter concurrūt
theologi. vicȝ ꝙ confiteri pluries q̄ꝫ ſemel
in anno nō eſt p̄cepti ſed cōſilij. ſicut et eu/
chariſtiā ſumere xp̄iano ꝓplo pluries q̄ꝫ ſe
mel. ſ. in paſca nō eſt p̄cepti ſed cōſilij. Nā
eodē decreto vtrūq̄ p̄cipiꝛ. Quare ſequiꝛ
ꝙ ſi q̇s differt vel retardat ↄfeſſionem nō
peccat mortaliꝛ. etiā ſi differat hita oppor
tunitate ↄfeſſiōis. Exceptis tn̄ caſibꝰ qui
articulo ſcd̄o ſubſeq̄nꝛ. qꝛ in illis teneꝛ nō
retardare cōfeſſionē ſed ſtatim facere. Et
etiā excepto ꝙ dilationē nō faciat ex cauſa
mala. ſ. cōtemnendo. ſed ex cauſa bona vt
p̄dictū eſt. Sic tn̄ ꝙ habeat ꝓpoſitū ↄfitē
di tp̄e ſtatuto ab eccleſia. Et ſic ſoluuntur
oēs obiectiones hic fiende q̄s p̄tereo. q̇a
nō eſt neceſſe ꝓplo p̄dicare illas. O gͦ xp̄ia
ne diſce hec vt pluries cōfitearis q̄ꝫ ſemel.
nec differas niſi cauſa legitima.

T Circa ſecundum de caſua

li acceleratiōe queriꝛ Qualibꝰ in caſibꝰ te
neꝛ q̇s neceſſario accelerare ↄfeſſiōeȝ actu
ita ꝙ nō poſſit differre ꝑtunc ſine mortali
pc̄tō. Ad qd̄ nota ꝙ plures ſunt hmōi ca/
ſus q̊s ſcȝ p̄ſertim ex Rich. ſup. iiij. di. xvij
ar. iij. q. vj. ꝛ alijs recolligimꝰ. in q̇bꝰ teneꝛ
hō ſtatiȝ ↄfiteri habita opportunitate ſm
doc. concorditer.

Primꝰ caſus rōne ſacramēti ſuſcipiēdi.
Scd̄s rōne miſtrādi ſacr̄m alteri
Terciꝰ rōne actus ſolēnis eccl̄iaſtici.
Quartus rōne dubij.
Quintus rōne inſtituti.
Sextus rōne ſtimuli.
Septimus rōne p̄iculi.
Vltimus rōne articuli.

Quō aūt iſti caſus obligēt ad accelerādū
de neceſſitate ꝛ qn̄q̄ꝫ de cōgruitate ꝛc̄. de/
clarabim p̄ſeq̄ndo de ſingulꝭ iuxta docto
Primꝰ caſus rōne ſacramē (rū dicta.
ti ſuſcipiendi. vicȝ qn̄ q̇s vult cōicare vel
miſſam celebrare. tūc em̄ habita opportu
nitate teneꝛ oīno nō ſolū ↄteri ſed etiā con
fiteri. niſi excuſeꝛ ꝓpter ſcandalū vel p̄ſone

vel ꝯpl'i. puta q2 iã indutus recolit de aliq̃ pctõ mortali ⁊ ſine ſcandalo nõ põt dimitti vel ꝯfeſſio bñ fieri. tũc ſufficeret cõtritio cũ ꝓpoſito ꝯfitẽdi. patet i Angelica. Sil'r laic⁹ cũ in cõicãdo recolit iuxta altare exiſtẽs. q2 tũc nõ põt ſine ſcãdalo dimitti ⁊c̃. Al's teneť ſm Scotũ et cõit doc. Itẽ Anthoñ. flor3. p. ij. ti. ix. c. xiij. §. iiij. dicit. ꝙ petrus de pal. extendit ſe etiã ad oẽ ſacramẽtũ ſuſcipiendũ vt ſit neceſſaria ꝑus ꝯfeſſio de mortali nõdũ ꝯfeſſo. excepto baptiſmi ſacrõ. Hec in. iiij. patet in Anthonina ẽ. Vñ ⁊ qñ ꝗs habet ſuſcipe ſacrũ ordinẽ teneť cõfiteri habita opportunitate. vt vult Pe. de Tharãt. in. iiij. diſt. xvij. Et Tho. in ꝑmo q̃dlibeto. q. vj. et Joh. Nea. Jdõ et de alijs ſacris ſuſcipiẽdis ꝯſimil'r videť ſc3 de cõfirmatione ⁊ matrimonio ⁊ extrema vnctione. cũ nõ videať ratio diuerſitatis. q2 ð ſilib⁹ idẽ eſt iudiciũ. Vñ ſm Bonauen. in Angelica dr. ꝙ extrema vnctio tñ debet dari infirmis qui in mortali nõ ſunt ꝓpter dicta tuti⁹ videť vt hõ ſi habita opportunitate ⁊ cõmode põt faciat cõfeſſionẽ añ ſacri ſuſceptionẽ. ⁊ hoc ꝑſertim qñ eſt pctm̃ ei⁹ manifeſtũ. Quia glo. i ꝑncipio de pe. diſt. v. dicit. ꝙ qñ pctm̃ mortale eſt manifeſtũ ſtati3 hõ teneť ꝯfiteri. Et ſm fratrẽ Angelũ limitať in caſu rõne ſacramenti ſuſcipiendi vl' miſtrandi vl' act⁹ ſolẽnis in eccleſia ⁊c̃. Si autẽ ꝑtũc nõ põt cõmode confiteri. vel q2 ꝗs de ꝓpinq̃ expectat aliũ cui deuoti⁹ atq3 ſecuri⁹ cõfiteri ſe credat: ſic licet ſm Rich. poſſit cõfeſſione3 differre. tñ cũ vera ꝯtritione ⁊ ꝓpoſito cõfitendi teneť ſacrm̃ ſuſcipe. Secundus caſus rõne miſtrãdi ſc3 ſacramentũ q̃dcũq3 alteri. Nam pro generali regl'a. j. q. j. c. Oia ſacramẽta. ponit Aug⁹. d. ſic. Oia ſacramenta obſunt indigne tractãtib⁹. proſunt tñ p eos digne ſumẽtib⁹. ḡ teneť in h̃ caſu. ſicut ⁊ in ꝑmo caſu iã dictũ eſt. et patet in Angelica. ¶ Terci⁹ caſus ratione act⁹ ſolennis eccl'iaſtici. Nam Landulphus ſup. iiij. diſt. xvij. q. ij. et poniť in Angelica dicit ꝙ qñ ꝗs debet adminiſtrare ſacramẽta: vel aliquẽ actũ ſolennẽ in eccleſia exercere. puta legere euãgeliũ ⁊ huiuſmodi. ꝙ tunc teneť ꝯfiteri. Et hoc ꝑſertim ſi peccatũ cõmiſſu3 eſt manifeſtũ. vt in ꝑmo caſu patuit. Jdẽ tenet ſan. Bernardinus in ſuo q̃dtrageſimali de ep'la ſolẽniter in eccl'ia canẽda. Jdẽ etiã videť de ꝑdicatione facienda. vt patet p glo. ſup c. oia ſacramẽta. j. q. j. Vñ Anthoñ. flo. in ꝯfeſſionali dicit. ꝙ q̃tiẽs ꝗs in mortali exiſtẽs ꝑdicat ſcienter: totiens mortaliter peccat Jdẽ etiã de illis ꝗ ſciẽter in mortali exiſtẽtes ꝯfeſſiões audiũt ⁊ abſoluunt. Deniq3 iſte caſus põt extẽdi etiã ad illos ꝗ ſolenniter i eccl'ia hñt aliquẽ tenere ad baptiſmũ vel cõfirmationẽ vt cõpatres. q2 eſt actus ſolennis in eccl'ia. idcirco idẽ iudicium qð de ꝑcedentib⁹ vt vic3 cũ ꝯſcia pcti mortal' ſine ꝯtritione ꝑuia tales actus nõ exerceant. ⁊ debent cõfiteri ſaltem de congruo.

Ad ꝓbandum ꝑmiſſa eſt talis rõ quam ponit Tho. in. iiij. diſt. xxiiij. q̃ſtiõe Vtrũ ꝗs in pctõ mortali exiſtẽs poſſit ſine pctõ vti ordine ſuo ⁊c̃. Quia lex (inquit) precipit vt homo ea que iuſta ſunt: iuſte exeq̃tur Deutero. xvj. Et addit. ꝙ ius nature eſt indiſpenſabile. Hoc eſt aũt de iure naturali vt hõ ſancta ſancte pertractet. Quicunq3 autem in peccato mortali aliquod ſacrum officium pertractat: non eſt dubium quin indigne ⁊ non ſancte illud faciat Concludit ergo ꝙ q̃cunq3 in peccato mortali exiſtens ſcienter: exhibet ſe in aliquo actu vt miniſter eccleſie: totiens mortaliter peccat q̃tiẽs h'mõi actũ facit. Proinde ⁊ Amb. dic̃. Meli⁹ ẽ diuia ſacramẽtalia oĩno dimittere q̃3 idigne tractare. Exẽplũ legiť i ſpe. diſ. ix. exẽ. cx. ꝙ magn⁹ Karol⁹ q̃dã die feſtiuitat3 dũ miſſa3 audiret: diacon⁹ ꝗ nocte illa peccauerat cũ m'liere nec penitẽs euãgeliũ canebat. Et ecce dei iudicio aranea deſup in caput ei⁹ filãdo deſcendẽs in aſpectu iꝑatoris caput ill'⁹ pupugit ac ſine mora illũ miſerũ extinxit. O dei iudiciũ. Quart⁹ caſus rõne dubij. h̃ eſt qñ ꝗs ꝓbabiliter videt vel dubitat ꝙ amplius illo anno copiam idonei cõfeſſoris habere non poterit qui ſc3 ipſum poſſit abſoluere ſaltem pro tempore ab eccleſia ſtatuto. Exempli gratia. Si quis tale peccatum habet ꝙ ad papam vel legatu3 abſolutio ꝑtinet. ⁊ nunc habet copiam cõfeſſoris a quo põt abſolui: teneť cõfiteri: ſi dubitat ꝙ poſtea non habebit. Sed heu

X Aliq̃ cauillãtes dicũt. Quid mihi
de obſeruandis caſib⁹ hmõi. ſufficit mihi
eccl'ie p̃ceptũ ſimpl'r tenendũ ꝙ tm̃ ſemel
in anno ꝯfitear. Sed ꝑ exẽplo ad ſuble-
uationẽ mentiũ. Ponat̃ ꝙ Petr⁹ accepit a
iudice vineã excolendã ꝓ ſalario cõpeten-
ti. Qui mercede accepta cũ vineam colere
cepiſſet inuenit multas lubruſcas .i. ſilue-
ſtres vineas: ſpinas ꝛ vepres: q̃ꝝ tedio af-
fectus vult vineã deſerere ꝛ ſalariũ retine
re. Querit̃ ğ an poſſit hoc. Ipſe petrus ar
guit ſic. ꝙ de labruſcis et ſpinis nihil fuit
cogitatũ vel actum in paciſcẽdo. ſed de vi-
nea tm̃ fructifera. ğ ab hoc pacto nõ eſt re
cedendũ. ff. de legatꝫ ꝛ fidei cõmiſſis. l. nõ
aliter. Sed iudex contra hoc dicit. Abſꝗ̃
hmõi vinee cultura nullã habebit vtilita-
tẽ nec fructuũ redditionẽ. ğ hoc fuit ſubin
tellectũ. argu. ff. ad legẽ aquam. l. illud. er-
go opus eſt cõplendũ oĩno vt pactũ tene-
at: nociua auferẽdo. Al's ſalariũ ꝑdat. q̃a
pactũ nõ tenuit. Et hoc eſt veꝝ ac ſnĩa ſic
fert. Spũaliter ſic hõ in vita p̃nti accepit
a deo aiam tanꝗ̃ vineã excolendã v̾tutib⁹
ꝛ pnĩe opib⁹ eradicãdo oẽs ſpinas vicioꝝ
et eijciẽdo ꝑ ꝯtritionẽ ꝛ ꝯfeſſionẽ. qđ ſi fi-
deliter nõ fecerit: ꝑdet mercedẽ et̃ne btĩtu
dinis. O ğ pctõr diſce fideliter confiteri.
5 Quintus caſus ratione inſtituti. hoc ẽ
q̃n inſtitutiõe ſpeciali quis eſt obligatus
ad pluries confitendũ. ꝛ ſtatutũ obligat
ſub p̃cepto. ſicut ſunt religioſi habẽtes ſta
tutum bis in hebdomada confiteri vel ſe
mel. tũc tenet̃ confiteri die ſtatuta habita
6 opportunitate. Sextus ratione ſtimu-
li. ſ. conſcientie dictãtis ꝙ ſtatim teneat̃ cõ
fiteri. qr Aug. xxviij. q. j. c. Omnes. §. Ex
his. dicit. Omne qđ fit ꝯtra ꝯſcientiã edi
7 ficat ad gehennã. y Septim⁹ ratione
periculi. hoc eſt q̃n quis debet exponere ſe
ipm ꝑiculo mortꝫ. vtputa intrat bellũ vel
iter latronũ ꝑiculis plenũ. vel peſtilentie
terrã ꝛ alias ꝑiculoſas infirmitates incur
rit. Nã generalis regula eſt ſm Pe. de pa
lu. ꝙ ſemꝑ tũc eſt ꝑiculũ mortis cũ q̃s eſt
in tali caſu in q̃ freq̃nter hoĩes moriuntur
Hec in angelica. Ex q̃ patet ꝙ mlĩeres in
partu conſtitute ſunt in periculo mortis.
ideo ante tenent̃ confiteri de ꝓpinquo.
8 Octauus caſus eſt ratione articuli ſcꝫ
mortis. quia tunc quilibet tenet̃ ſe ꝑpa-
rare ꝑ confeſſionem ꝛ pniam verã ad dei
miſericordiã conſequendã in iudicio tunc
iminenti. Unde ſanctus Aug⁹. in ſua le-
genda dixiſſe legit̃ in hora mortis. ꝙ nul-
lus hoim q̃ntumcũꝗ̃ excellẽtis meriti ſi-
ne ꝯfeſſione ꝛ euchariſtia debeat mori. O
ergo chariſſimi nolite ꝑdere aĩas veſtras
ſed confitemini ꝓut tenemini in caſib⁹ p̃di
ctis ſaltẽ ꝓpter vtilitatẽ ꝯfeſſionis.

Z Circa tertium de ſalubri li-
beratione. ſ. a morte ꝑ ꝯfeſſionẽ. Ex q̃ xp̃s
dñs in hodierno euãgelio iuxta thema p̃-
acceptũ iurãdo ꝓmittit di. Amẽ amen di
co vobis: ſi q̃s ſermonẽ meum ſeruauerit
mortẽ nõ videbit in eternum. Et int̃ oẽs
xp̃i ſermones obſeruãdos p̃cipue ſermo
de facienda cõfeſſiõe habet hoiem libera-
re ſalubriter a morte. ſm ꝙ teſtat̃ Amb. in
ſermone q̃drageſime. et de pe. diſt. j. c. Ec
ce nũc. dicẽs. Cõfeſſio aiam a morte libe-
rat. Ideo breuitatꝫ amore finem ponẽdo
huic ſermoni: ſufficiat notare qm̃ cõfeſſio
liberat a morte triplici. vicꝫ qr Primo a
morte aie q̃ fit ꝑ pctm̃ a quo liberat exclu-
dẽdo. Scđo a morte nature a q̃ ſepe mi
raculoſe liberat. Tercio q̃ꝗ̃ a morte ge
henne p̃cauendo. Hec oſtendit de⁹ ꝑ tale
Exemplũ miraculoſũ quod narrat Ce
ſarius in dyal. di. ꝙ in ciuitate Parbacẽ
clericus q̃dam depauꝑatus habẽs ſororẽ
dixit cuidam aurifabro. Apporta ad do-
mũ meã vaſa aurea ꝛ argẽtea: eſt em̃ q̃dã
mercator apđ me q̃ vult talia emere. Au-
rifaber lucrum deſiderans: accepit plĩma
vaſa hmõi ꝛ venit. Quẽ videns clericus
eſſe ſolũ in domo: occidit ꝓpter habendũ
theſauꝝ illũ. ꝛ cũ ſorore adiuuante in cloa
cã ꝓiecit. Cũꝗ̃ aurifaber nõ rediret domũ
altera die familia req̃rere cepit illũ. Tan-
dem ſuſpitione mota cleric⁹ ille atꝗ̃ ſoror
captiuant̃. ſed crimẽ negãt. Poſtea conui-
cti per aliq̃ indicia res innotuit ꝛ morti ad
iudicantur ambo. Tunc ſoror dixit fratri.
Cõfiteamur pctã noſtra vt ſi morimur in
corpe: nõ moriamur eterna morte gehen-
ne. ſcꝫ iuxta xp̃i ꝓmiſſum ſ̄ dictũ. Sed cle
ricus induratus noluit ꝯfiteri. Puella au
tem ꝯfeſſa eſt cũ maxima ꝯtritiõe ꝛ lacri-

nis multis ſacerdoti. Deinde colligati ſimul ad ꝯcremandū: igne magno accenſo cleric⁹ mox ꝯſumit̄. Puella vero virtute confeſſionis vinculis cōbuſtis nō aliter ſenſit ignis ardorē ꝙ̄ ventū roris flantez. Quo viſo miraculo: oēs q̄ ibi aſtabant deū laudauerūt. ⁊ multi ꝯfeſſionē frequentare ceperūt. O ꝗ xp̄iane penſa valorē cōfeſſiōis de quo ſubſequenti ſermone plura alia dicemus. Rogemus ꝗ xp̄m vt det nob̄ ⁊c̄.

¶ Dñica de paſſione poſt prandiū Sermo. xxxviij. de cōfeſſionis fructibus ⁊ reiteratione neceſſaria.

Preoccupemus faciē dñi in cōfeſſiōe. ps. xciiij. Sctūs Ps. i ſpūſancto inſtruit nos verbis in p̄miſſis vt p̄occupemus faciē dñi dei noſtri in cōfeſſiōe. Sed qm̄ iuxta ſcripturas Primo q̄dam eſt cōfeſſio diuīe laudis. ⁊ hāc debemus nos p̄occupare ſm Lyrā ſic intelligēdo ꝙ tēptatione diaboli a tali ꝯfeſſione impedire conantis debeam⁹ anticipare. qd̄ facim⁹ qñ a pctis ad deū diligendū ⁊ laudandū conuertimur. Nam Eccl. xv. Nō eſt ſpecioſa laus in ore pctōris. Scdo q̄dā eſt cōfeſſio peccatoꝝ ⁊ accuſationis. ⁊ in hac debem⁹ deū iudicē p̄occupare in p̄ſenti faciendo. Naz in exēplo videm⁹ ꝙ qñ q̄s extimat a iudice ſententiā mortis ꝯtra ſe ferendā iuſto iudicio. tūc feſtinat p̄occupare faciem iudicꝫ anteꝗ̄ ſnia lata ſit ⁊ p̄lata. vt negocia ſua cōponat antea ꝙ̄ ſentētiā dānationis excipiat. Sic ſpūaliter debem⁹ chariſſimi ⁊ nos anteꝗ̄ in hora mortꝫ iudex xp̄s ferat dānatiōis ſententiā vt cōponam⁹ cū xp̄o p̄occupādo ⁊ p̄ueniēdo tp̄s iudicij et ſententie in cōfeſſione pctōꝝ: ne ſnia eterne damnatiōis feriamur. Proinde Eccl. xvij. Ante mortē ꝯfitere: a mortuo q̄ſi nihil perit ꝯfeſſio. qd̄ pōt poni ꝑ alio themate. Et ſm Lyrā exponit̄ qꝛ ꝯfeſſio pctōrū añ mortē valet ad ſalutē multipl'r. ſꝫ poſt mortē inutilis eſt ſibi. O ꝗ chariſſimi. o viri. o mlieres. o ſenes. o iuuenes. o diuites. o paupes. o principes. o oēs cōiter hoies: hortor vos ⁊ me iuxta p̄miſſum thema p̄occupem⁹ faciē dñi in ꝯfeſſiōe. Itaꝙ̄ de ꝯfeſſiōe adhuc tria myſteria ꝑ hoc ſermone declarabimus p̄ter ea q̄ tacta ſunt in p̄cedentibus.

¶ Primū de ꝯfeſſionis ſaluifica iteratiōe
¶ Scdm̄ d̄ reiteratōiſ nec̄aria obligatōe
¶ Terciū d̄ obmiſſiōis duriſſia dānatōe

A Circa primum de confeſſionis reiteratiōe querit̄ Utrꝫ confeſſionē factā reſpectu eorūdē pctōꝝ debeat hō reiterare. Rñdet̄ ſm Rich. in. iiij. diſt. xvij. et cōiter doc. ꝙ vere ⁊ legitime cōfeſſus non tenet̄ de neceſſitate de eiſdē pctis cōfeſſionē reiterare. Notanter d̄r vere et legitime cōfeſſus. qꝛ in certꝫ caſibꝫ q̄bus ꝯfeſſio nō fit rite vel legitime: tenet̄ neceſſario ꝯfeſſionē pctōꝝ iterare vt fiat legitima confeſſio de q̄bus patebit ar. ij. Alſ nō tenet̄ quis obedire etiā ꝯfeſſori p̄cipienti ſibi vt iterū eadē pctā confiteat̄ de q̄bꝫ rite cōfeſſus eſt ſm Petꝝ de palu. Ratio Richardi eſt. qꝛ nō eſt rōnabile vt ꝑ eadē cauſa neceſſe ſit hoiem bis iudicari in eodē foro. Si tñ q̄s ex bono ꝯſilio velit iterare cōfeſſionem de eiſdē pctis laudabile ē ⁊ meritoriū. de pe. diſt. j. Menſurā. Hec in Angelica. B

Proinde Alexā. de Ales in. iiij. nō tñ ꝑ neceſſitate ſed q̄dā ꝯgruitate laudat illos q̄ ſepius iterū confitent̄ pctā ⁊ ſtatim: aſſerēs freq̄ntē ꝯfeſſionē valere ad plures vtilitates.

¶ Prima eſt culpe cognitio.
¶ Scda erubeſcētie ſatiſfactio.
¶ Tercia mentꝫ ſecuratio.
¶ Quarta pene diminutio.
¶ Quinta interceſſoꝝ mltiplicatio.
¶ Sexta gr̄e augmētatio.
¶ Septima remiſſiōis ꝯſecutio.
¶ Octaua offenſionis euitatio
¶ Nona dei glificatio ⁊ demonū ꝯfuſio

Prima vtilitas d̄r culpe cognitio. qꝛ ſacerdos inſtruere debet ꝯfitentē et ei oſtēdere pctōꝝ grauitatem ſi eſt mortale vl' veniale vt ſciat ſe cauere. ⁊ ſic ſepe ꝯfitēdo clarius ꝯgnoſcit pctā ſua ⁊ ꝯſciaꝫ ſcit rectificare.

Scda d̄r erubeſcētie ſatiſfactio. Aug⁹. de pe. diſt. j. Quē penitet. dic̄. Erubeſcentia mag̃ ps ē ſatiſfactōis. Tercia d̄r mētꝫ ſecuratio q̄ fit ex cogitatōe venie accepte

Quarta pene diminutio q̄ fit ex vi claui

5 um. Quinta interceſſorū multiplicatio qꝛ cōfeſſores tenent̄ orare ꝑ illis q̄ ſibi confitent̄. ⁊ ſic pluribꝰ ꝯfitendo plurificantur
6 orantes. Sexta grē augmētatio. qꝛ q̄libet ꝯfeſſiōe grā acq̄rit̄.
7 Septima remiſſionis ꝯſecutio. Un̄ mgr̄ in. iiij. di. xvij. c. iiij. dic. Quāto plibꝰ ꝯfitebit̄ q̄s in ſpe venie turpitudinē criminis: tāto facilꝰ ꝯſequitur grām remiſſiōis.
8 Octaua ꝺꝛ offenſionis euitatio. qꝛ deꝰ auget grām vt poſſit cauere pctā.
9 Nona dei glificatio ⁊ demonū deiectio. qꝛ totiēs deꝰ ꝑ hūilitatem ꝯfitentis glorificat̄ ⁊ diabolus confundit̄ ⁊ deijcit̄. ¶ Un̄ Augꝰ. li. de penitentia dicit. Nec vehementiꝰ diabolū ꝓſternimus q̄ȝ cum hūilitatē ſequimur. nec acriores ei dolores infligimꝰ q̄ȝ cū pctōꝝ nr̄oꝝ plagas ꝯfitendo ſanamꝰ. Hec ille. Exēplū narrat Ceſariꝰ in dyal. et in Spe. diſ. vj. exē. lxxxiij. ꝙ q̄dā mgr̄ Thomas theologꝰ cū in caſtro q̄daȝ moriturꝰ eſſet: vidit diabolū ſtantē in anglo. Cui dixit. Quid hic ſtas cruenta beſtia. Adiuro te ꝑ deuȝ viuū dic mihi q̄d vobis maxime noceat. Ad q̄d demō reſpondit. Nihil nobis tantū nocet et ꝟtutes noſtras ſic eneruat q̄ntū frequēs cōfeſſio. Quo audito doctor ille letꝰ expirauit. O x̄piane diſce cōfeſſionē frequētare. Sed vt ꝑ cōſolatione aliquod inſerā Exēplū ad excitādū a ſomno. Nolite cōfiteri ficte: vt narrat̄ de q̄dam q̄ iuit ad macellū volens vicȝ carnes aſtute rape. et prius intrauit eccl̄iam: viditq̄ȝ ibi ſacerdotē ꝯfeſſiones audientē. Acceſſit q̄ȝ ⁊ ſecreto q̄ſi ficta ꝯfeſſione dixit eidē. Dn̄e habeo q̄ndā ſociū peſſimū q̄ non eſt cōfeſſus a multꝭ annis. nūc induxi eundē vt cōfiteat̄. audite ḡ eundeȝ ⁊ corrigite dure q̄a auarus eſt. ⁊ de pecunia potiꝰ vobis loq̄tur q̄ȝ de alijs. Sacerdos aīt. Adduc illū ad me. Tūc ille in macello acceptꝭ carnibus dixit carnifici. Mitte ſeruū tuū mecū ⁊ illi ꝑſoluā in hoſpitio. Quē adduxit ad ſacerdotē: cui ſuſurrañ dicit. Iſte eſt hō de q̄ dixi vobis. Sacerdos ſimplex neſciens dolū: dixit illi ſeruo carnificꝭ. Expecta fili q̄uſq̄ȝ ꝑficiā iā iſtiꝰ cōfeſſionē. ſ. quē audire cepi ⁊ poſtea diſponemꝰ. hoc iſte de ſoluēdo putauit. Ille aūt interim cū carnibus abſceſſit. Poſtea ḡ ſacerdos dixit illi ſeruo Cōfitere fili pctā tua. At ille. Quid mihi de ꝯfeſſiōe: ꝑſolue pcīū ꝓ carnibꝰ. Sacer. dixit. Miſer: audiui de te qꝛ totus es auarus ⁊ ſp̄ pecuniā ſomnias. ſcito qꝛ nunc te ꝯfiteri oportet q̄ nō es ꝯfeſſus a multꝭ annis vt dixit mihi ſociꝰ tuus. Sicq̄ȝ altcatione mota mag̃ rixa eſt int̄ eos exorta ⁊c̄. Sed iam ꝯuertamur ad ſermonē.

D Circa ſecundum de reiterādi obligatiōe Querit̄ in q̄bꝰ caſibꝰ neceſſe ſit iterare ꝯfeſſionē de eiſdē pctīs factā. Ad quod rn̄det̄ ſm doctores ꝙ mlti ſunt hmōi caſus Ex q̄bꝰ tm̄mō illos q̄ cōmuniꝰ approbant̄ ⁊ tutiꝰ vident̄ teneri h̄ ꝑſe(q̄mur.

¶ Prio ꝓpt̄ abſolutōis īpotētiā

¶ Scdō ꝓpter ꝯfeſſoris ignorantiā.

¶ Tercio ꝓpter diuiſiōis maliciā.

¶ Quarto ꝓpt̄ obliuionis negligentiā.

¶ Quito ꝓpt̄ debite diſpoſitōis carentiā.

Primꝰ caſus ꝓpter abſolutionis impotētiā. hoc eſt: q̄n cōfeſſus eſt pmo aliq̄s cōfeſſori tali ſcȝ q̄ illum nō potuit abſoluere. vl̄ qꝛ ille cōfeſſor nō habuit iuriſdictionē eoꝙ fuit ſacerdos alienꝰ: nō aliq̄ mō ꝓpriꝰ. vel qꝛ excōicatꝰ aut interdictꝰ vel ſuſpēſus. vel qꝛ confitēs habuit tale pctm̄ q̄d ſacerdos nō potuit ſua autoritate abſoluere. ꝓptea debet ad ſupiorē recurrere ꝓ abſolutione. et illi tenet̄ iterato ꝯfiteri. In p̄dictꝭ caſibꝰ q̄n cōfitēs poſtea audit vel ꝑcipit talia: tenet̄ itare ꝯfeſſiōeȝ. Ratio. qꝛ abſolutio nō valet ab eo qui nō p̄ot abſoluere. extra de ſen. excō. c. Nō dubiū. Un̄ ſm Rich. oportet tunc recurrere ad ſupiorē ⁊ iteꝝ ꝯfiteri illa de q̄bꝰ n̄ potuit abſolui. Alia aūt pctā a q̄bꝰ potuit abſolui: iterato ꝯfiteri nō tenet̄ de neceſſitate. ſi tn̄ integre oīa cōfeſſus eſt ꝓprio ſacerdoti ꝑ oīa rite ⁊ abſolutꝰ ē legitime. Al's tenet̄. Quia q̄d nō eſt rite factū ꝓ nō facto reputat̄. ff. Quid de his q̄ ſatꝭ dare cogunt̄. l. Quotiēs.
2 Scdōs caſus ꝓpter ꝯfeſſoris ignorantiaȝ. Nā ſi q̄s ſcienter ꝯfitet̄ ignorāti ꝯfeſſori in caſu perieuloſi pcti q̄ ille neſcit abſoluere: tenetur ꝯfeſſionē iterare alicui confeſſori diſcreto ne ſe piclo exponat.
3 Terciꝰ caſus ꝓpter diuiſiōis maliciā. ſ. q̄n q̄s nō confitet̄ integre oīa vni cōfeſſori ex malicia ſciēter tacēdo aliq̄d mortale vel eiꝰ circūſtātiā q̄ eſſet

neceſſario ꝯfitēda. tūc tenet̄ iterato oīa cō fiteri. Et de h̄ exēplū ponem⁹ in fine hui⁹ ſmonis. E Sed quid: ſi aliq̄d pctm̄ mortale tacuit nō ex malicia ſciēter. ſed ex obliuione vl' ignorātia. Rn̄det̄ ſm Rich. in .iiij. diſt. xvij. et in ſumma Angelica. ꝙ ſi ꝯfitēs adhibuit debitā diligentiā ſufficiē-ter ꝑut potuit vt memoriã haberet oīm pctoꝝ mortalium: tūc nō tenet̄ ꝯfiteri alia pctā ꝯfeſſa. ſed ſufficit ꝯfiteri ſolū hoc pec catū de q̄ recordat̄. ſ. qḋ fuerat oblit⁹ cōfi-teri pri⁹. Sed an debeat hoc cōfiteri eidē ſacerdoti cui ṗus fuit cōfeſſus qn̄ fuit iſtō pctm̄ oblit⁹. Rn̄det̄ ſm eundē ꝙ de neceſ ſitate non tenet̄. ſed ſufficit confiteri alteri. Si aūt cōfitens non adhibuit debitā dili gentiā ad memorandū ſed fuit ignorans ignorantia craſſa vel affectata: tunc tenet̄ oia pctā ſua ꝯfeſſa ⁊ taliter oblita cōfiteri vni ſacerdoti. Excepto ſm Bonauē. ꝙ ſi ṗorem ſacerdotē haberet cui fuit recenter cōfeſſus: ita ꝙ in memoria haberet ꝯfeſſa peccata. vel ſaltē pniam impoſitā. tūc ſuf-ficeret ꝯfiteri oblitū cum ſua negligentia et de illis ṗus ꝯfeſſis dicere culpā implici te. vt ſer. xxxvj. Q. F Ex his docu-mentū eſt ſm Pe. de pal. in .iiij. ꝙ qn̄ ṗm⁹ confeſſor habebat autoritatē abſoluendi ab omni excōicatione ⁊ oib⁹ caſib⁹ ⁊ ſic in-tendebat abſoluere ab oib⁹ confitentē: tūc licet pctm̄ oblitū et negligentia eſſ; caſus reſeruat⁹ vel excōicatio: poterit nihilomi-nus cōfeſſor ſecundus eum abſoluere. q̄a non poteſt eſſe amplius caſus reſeruatus nec excōicatio ſed ſolū pctm̄ ſimplex. Ad-uertant ergo illi q̄ eligūt confeſſorē autori tate aplica. vel qui intrant religionē: vt ſcʒ faciant ſe abſoluere ſic ꝙ in abſolutiōe cōfeſſor intendat ab oī excōicatione ⁊ oib⁹ reſeruatis caſib⁹ abſoluere q̄ntum autori-tas eoꝝ ſe extendit. Alioquin oporteret re currere ad eū q̄ de iure poſſet a tali abſol-uere. facit extra. de ſen. excōi. c. officij. a con trario. ⁊ de reſcrip. c. Sup l'ras. Hec An
4 gelica. Quartus caſus ſcʒ in q̄ tenet̄ q̄s iterare ꝯfeſſionem eſt ꝓpter obliuionis ne gligentiā. hoc eſt: qn̄ q̄s cōtempſit vel ne-glexit implere iniunctā pniam ꝓ mortali. et iā oblit⁹ eſt illā. Si aūt recordat̄: nō te-net̄ iterū cōfiteri: niſi de negligētia vel con temptu obmiſſe pnie. Excipit̄ ſm Bona nauen. qn̄ rediret ad eundē confeſſorē qui recordaret̄ de ꝯfeſſis vel pnia quā iniunxe rat: tūc ſine iteratiōe ſufficeret illā pniam reacceptare. Quint⁹ caſus ꝓpt̄ diſpoſi- 5
tionis debite carentiā. ſ. qn̄ ficte eſt confeſ ſus ſine debita diſpoſitione ꝯtritiōis vel attritiōis. De hoc vide ſer. xxxvj. Q. Ali-qui ponūt plures alios caſus circa hoc. ſʒ qm̄ nō approbāt illos doctores moderni cōiter: ideo dimitto.

H Circa tercium de obmiſſi-onis dānatōe duriſſima Notādū eſt ꝙ in ꝯfeſſione aliq̄d pctm̄ obmittēs ſciēter ſm theologos tā duriſſime damnat̄ a deo ꝙ nullū pctm̄ etiā qḋ ꝯfeſſus eſt tunc ſibi re mittet̄. ſed ꝓ oib⁹ penā habebit. Excuſat̄ tn̄ ſi ex ignorantia inuincibili obmittit̄. ſic pueri ⁊ puelle faciūt plura pctā. ſ. mentiē-do vel piurando vel blaſfemando vitupe rando maledicendo. ⁊ hmōi modis alijs. ſimiliter fatui ⁊ amentes qui cum ad con-feſſionem inducunt̄ plura ſepius confiten do dimittunt. et tales excuſant̄ a dānatōe ꝓpter ignorātiā inuincibilē ſm oēs docto res cōiter. Et ſm qḋ dicit̄ in Angelica ſū ma. tales etiam quando adulti facti reco-gnoſcūt illa commiſiſſe mortalia ⁊ obmi-ſiſſe in confeſſione: propter talem ignoran tiam non tenent̄ iterare confeſſiones ṗus factas a principio. ſed ſufficit de illis confi teri ſolum quando talia cognouerunt fo-re mortalia. Sed qui ſcienter talia dimiſe runt: confiteri tenent̄ iterato quo ad oia q̄ntum recolunt. alioquin damnabuntur et punientur pro oibus confeſſis in tali cō feſſione non legitime facta quotq̄t annis ſic ſteterunt ſine vera confeſſione. Et patʒ per H Exemplū notabile quod legi tur in libro dicto Scala celi. et in Specl'o exē. diſt. ix. exē. xxj. ꝙ duo fratres quoruʒ vnus habebat autoritatē penitētiarij pa-pe. ⁊ alter erat innocens. Cum irent ꝑ vi-am venerunt ad caſtrum cuiuſdam nobi-bilis matrone: que peccatum quoddā cuʒ ſuo conſanguineo cōmiſſum in adoleſcen tia vſq; ad annos vndecim pre verecun-dia confiteri nō fuit auſa. hec cogitauit d. Iſti fratres non cognoſcunt me et forte

nunq̄ꝫ de cetero videbūt me: ideo ſecure iſtꝫ ꝯfitebor. Cūq̄ꝫ ꝯfiteretur primo iſtorum fratrū ſecūdus ſtās ex oppoſito ad orandū videbat q̄ ad ſingula q̄ ꝯfitebatur buſo de ore illius exibat: ſaltanˉ per eccliam exiēs. vltio oim vidit bufonē teterrimū ex ore illius pluries caput extēdētē q̄ſi exiret. ſꝫ ſe iterum retraxit Ad qd oēs alij bufones turmatiꝫ reintrauerūt ſalienˉ in os eiuſdē mlierꝫ. Facta abſolutiōe. ſ. eo q̄ hec ꝯfeſſor neſciuit: receſſit mulier. Et tandē fratres cū incederent in via: is q̄ vidit talia narrauit cōfeſſori. q̄ ex hoc intellexit q̄ nō fuerit bn̄ ꝯfeſſa mulier Redeūtes ergo repperērūt eādeꝫ mlierē ecce ſubitanea morte mortuā. vn̄ ꝯtriſtati exorauerūt deū vt reuelaret ſtatū illius. Et ecce mlier apparuit eis equitans ſup draconē ꝛ duo ſerpentes accingebant collū illius ſugenˉ vbera illius. duo bufones erant ſuper oculos. duo canes deuorantes brachia. ſagitte ignite per aures exibant. ꝛ de ore ignis ſulphureus ſpirabat. in capite lacerte ſtabāt. Quā ſic vidētes fratres territi interrogauerūt. ꝛ dixit. Ego ſuꝫ iſta mulier infelix q̄ celaui pctm̄ ꝛ ſum dānata perpetuo. Tūc frater pniarius dixit. Per deū adiuro te dic q̄d ſignificāt iſta q̄ in te video. Rn̄dit. Serpētes i vbera dati ſunt mihi ꝓpter tactus imūdos. Bufones i penas oculorum aſpicientiū praue. Canes in penaꝫ q̄a elemoſynas q̄s debuiſſem paupibꝫ dare dedi canibꝫ ꝛ amatoribꝫ carnalibꝫ. Sagitte ob cātilenas ꝛ d̄tractōes auditas. ignē vrentē ſpiro ꝓpter ꝯcupias ꝛ oſcula ꝛ turpiloq̄a. Lacerte i penā ornatus capitꝫ. Draconi data ſum q̄ iextiabili dolore me cruciat ꝓpter pctā. q̄ oia cruciant me eo q̄ vnū pctm̄ tacui. Tūc frater. Iterum dic mihi ꝓpter qualia pctā plures dānantur. Rn̄dit. Viri dānantur ꝓpter mlta vario mō. ſed mulieres p̄ſertiꝫ per q̄tuor plīme dānātur. Primū ſortilegij. Secūdū ornatus vani. Tercium pctm̄ lingue. Quartum ꝯfeſſiōis tacite ex verecundia. His dictꝫ draco ſubito leuās eā clamātē Ve ve mihi maledicte: ad infernum portauit. Rogemus ergo dominū ieſum pro gratia ꝛc̄.

¶ Predicta myſteria de confeſſione ſufficiant: alijs q̄ non ptinent ad ſermonē popularē obmiſſis.

¶ Feria. ij. poſt dn̄icā de paſſiōe Sermo xxxix. de ſatiſfactionis diffinitione: diſtinctione ꝛ iniunctione.

STabat Ieſus ꝛ clamabat dicēs. Si q̄s ſitit veniat ad me ꝛ bibat Johan. vij. et in euāgelio hodierno. Dn̄s ieſus (ſicut Chryſ. ſup hec v̄ba dicit) neminē violētia vl' neceſſitate cogere vult ad ſalutē trahēdo. Sed ſi q̄s habet deſideriuꝫ ſalutꝫ hūc vocat. ꝓpterea dn̄s ipe ſtabat ꝛ clamabat di. Si quis ſitit. i. ardēti amore deſiderat diuiaꝫ grāꝫ: vēiat ad me ꝛ bibat ſ. i aīa aquā hāc. Sp̄ūalr' ꝛ nūc dn̄s ieſus ſtat expectādo pctōres ad pniaꝫ. clamat. ſ. vocādo oēs di. Si q̄s ſitit. ſ. ſalutē etnā: veniat per ꝯuerſionē verā ad me vt habeat potū grē ꝛc̄. vt patet in euāgelio hodierno q̄ hoc dixit de ſp̄ū ſctō. Ex q̄ aūt nemo pōt venire ad xpi grām habendā poſt pctm̄ mortale niſi per verā pniam q̄ ꝯſiſtit in contritiōe cōfeſſiōe ꝛ ſatiſfactiōe. ꝛ q2 de primis duobꝫ ſufficiēter egimus in p̄cedentibꝫ Reſtat iā agere de ſatiſfactiōe. De hac ergo tria myſteria notabimus pro ſermone.

¶ Primū de ſatiſfactionis diffinitiōe.

¶ Scdm de ſatiſfactiōis diſtinctiōe.

¶ Terciū de ſatiſfactionis iniunctione.

I Circa primuꝫ de ſatiſfactionis diffinitione: vt ſciamus q̄d ſit ſatiſfactio Ad qd eſt Notandū ſm Pe. in. iiij. di. xv. q̄ ſatiſfactio facit p̄cipua duo. Primo q̄a p̄terita pctā curat recōpēſando. Scdo q̄a futurꝫ p̄ſeruat cauēdo. ꝓpterea varie diffinitur a doctoribꝫ theologꝫ. Primo nāq̄ꝫ ſm Anſelmū li. j. Cur deus hō. ca. xiij. diffinitur ſic. Satiſfacere eſt deo debitū honorē reddere. ſ. quē honorē hō per pctā p̄terita abſtulerat. Nā ſm Alexan. hō peccādo facit deo iniuriā. et eius honorē q̄ꝫtuꝫ in ſe eſt aufert. q2 ipm non honorat vt deberet obediendo eius p̄ceptis. ſed cōtemnit erigendo ſe cōtra creatorē ſuū peccando. Sꝫ cum homo penitens humiliat ſe deo per penam recompenſando deo honorē debitū reddit. ꝛ ſic ſatiſfacit. Secūdo quoq̄ꝫ q̄ ad peccata futura per Auguſtinū de eccleſi

aſticis dogmatibus. ⁊ habet͛ in .iiij. di. xv. diffinit͛ sic. Satiſfactio eſt peccatorum cauſas excidere ⁊ eorum ſuggeſtionibus aditū nō indulgere. Et ſm Bonauē. ac Tho. vocat cauſas ſcʒ intrinſece motiuas ad peccandū. vt eſt ↄcupiſcētia peccādi. cōſuetudo ⁊ hmōi. Suggeſtiōes autē vocat occaſiōes extrinſecas vel opportunitates ad peccandū vt ſunt locus tēpus ſocietas ⁊ hmōi. nā vere ſatiſfaciens vel penitens debet talia remouere et cauere. puta eiicere a ſe male mulieris ſocietatē: declinare locū ⁊ tēpus opportunū. alias non vere ſatiſfacit. Similiter ſi quis nō vult reddere alienū per quod ↄtractum eſt pctm̄. Nā. xiiij. q. vj. Si res. Aug⁹. dic. Pctm̄ nō remittit͛ niſi reſtituat͛ alienuʒ.

K Tertio denique Rich. in .iiij. diſt. xv. diffinit: ambas illas cōplecten̄ ſic. Satiſfactio eſt pro illata iniuria voluntaria recōpenſatio ſm iuſticie equalitatē cū propoſito nō cōmittendi nouā iniuriā. Dicit͛ in hac diffinitione. volūtaria. quia alias non eſſet ex charitate nec meritoria. Vn̄ de pe. di. vij. Nullus. Aug. dicit. Nullus expectet qn̄ peccare nō pōt. arbitrij enim querit deus libertatē vt delere poſſit cōmiſſa non neceſſitatē ⁊c. Item dr. ſm iuſticie equalitatem. quia debet fieri ſm debitum iuſticie vt qui plus peccauit plus ſatiſfacere velit. vn̄ Math. iij. Facite dignos fructus pnie. Greg. In hoc vniuſcuiuſque ↄſcientia cōuenit͛ vt quanto quiſque maiora ſibi dāna intulit per culpaʒ: tanto ampliora lucra querat per pniam ⁊c. operando bona plura. Item dr. cū propoſito nō cōmittēdi ⁊c. Nā de pe. diſt. iij. Irriſor. dicit Iſidorus. Irriſor eſt ⁊ nō penitēs qui adhuc agit quod penitet. O ergo peccator diſce quō ſatiſfacias pro peccatis.

L Circa ſecundum de diſtinctione ſatiſfactiōis Notandū quod ſm doctores ſatiſfactio accipi vel intelligi pōt tripliciter. Primo pro ſatiſfactiōe que fit homini hoc eſt pro reſtitutiōe rei aliene. ⁊ hec eſt neceſſaria vt patebit alijs ſermonibus. Secundo pro reconciliatiōe. Et ſic ex quo omnes ptes pnie. ſ. cōtritio ⁊ ↄfeſſio ordinant͛ ad reconciliationē faciendaʒ cum deo: quelibet earū dici poteſt ſatiſfactio. vt patet in ſumma Angelica ſm Bonauenturā.

Tercio mō accipit͛ pro pene debite ſolutione. Et ſic eſt vna ps penitentie: que eſt aſſumptio ſiue adimpletio pnie quā ſacerdos iniungit in cōfeſſione. Et ↄſiſtit in tribus. ſ. oratione: elemoſyna: ⁊ ieiunio principaliter. quoniam alia oia que poſſent in pnia iniūgi ad hec tria reducuntur. Iſto mō tercio quamuis ſatiſfactio ſit diſtincta pars pnie de per ſe: tn̄ per accidēs ↄuenit etiā cū alijs ptibus pnie. quia ſicut ſatiſfactio ſoluit penam debitam pro peccatis: ita ⁊ cōtritio per dolorē ſenſibilē ↄiunctū ſatiſfacit. ⁊ cōfeſſio per erubeſcentiā. Hec ex Bonauen. in .iiij. diſt. xvj. circa lrām. Et de iſta ſatiſfactiōe in ſeqn.

M Circa tertium de iniunctione ſatiſfactiōis. ſ. pro pnia querit͛ Utrū vere penitēs teneat͛ de neceſſitate acceptare ⁊ explere pro ſatiſfactione quācūque penitentiā iniunctā a cōfeſſore. Ad hanc reſpōdet͛ ſm Rich. in .iiij. diſt. xviij. ⁊ alios recolligendo tria documenta.

Primū de indiſcreta pnia.
Scōm de diſcrete iniuncta.
Terciū de pnia cōmutanda.

Primū eſt quod quicunque cōfeſſor iniungit indiſcretā pniam: nō tenet͛ cōfitens illā acceptare nec explere. Ratio. quia taliter iniūgens pniam. ſ. indiſcretam confeſſor abutit͛ claue ſua. viʒ claue ſcie et ptātis. ergo ⁊c.

Secundū documētū quod qn̄ ſacerdos iniungit pniam diſcretam ⁊ rationabilē: penitens tenet͛ ⁊ debet eam recipe ⁊ pro viribus adimplere. Ratio. quia penitentiam imponēdo diſcretā ſacerdos recte vtit͛ clauibus. Quilibet aūt tenet͛ ſui iudicis iuſtā ſniam ſeruare. Vn̄ ſi penitēs talem pniaʒ ſcienter ⁊ ex deliberatione obmiſerit iplere: mortaliter peccat cum facit abſque legitima cauſa. N Sed di. Ex quo pro quolibet peccato mortali poteſt ſacerdos imponere pniam ſeptennem regulariter vt per Hoſtien. patet de pe. ⁊ re. Et. xxxiij. q. ij. c. Hoc ipm. ⁊. §. ſequenti. et. xxij. q. j. Predicandū. Si ergo tenet͛ accipe tantam penitentiam homo pro ſingulis peccatis: quis poteſt ſaluari. cum vix inueniat͛ qui taliter peniteat. Ad hec reſpondet͛ quod quamuis regulariter deberet ſeptēnis pnia ſm canones antiquitus factos imponi. tamē hodie pnie

ſunt arbitrarie vt tenet cōmuniter ſm doctores de pe. ⁊ re. c. Deus q. ⁊ de pe. diſt. j. Menſurā. Ita q Johes Andree extra d emptiōe ⁊ venditiōe. c. Ut menſure. tenet q canones pniales hodie de nihilo ſeruiunt niſi q bonum eſt vt ſacerdos ſciat ſm eos ſe tpare ⁊ pctōri innoteſcere qd mereatur. Idcirco ſacerdos pōt recedere a dictis canonibꝫ: imponēdo pniam quā vult ꝓpter fragilitatē hoim. ⁊ ex cauſa diſpēſare vt patet in Angelica. Jmmo ſm Hoſtieñ. de pe. ⁊ re. §. Ad qd valēt. Ex q deꝰ eſt largus dimittēdo penitēti penam eternam: ſeruus. i. ſacerdos nō debet eſſe parcus in mitigando pniam tpalē. quia melius eſt ꝓpter miſcdiam reddere rationē q̄ ꝓpter ſeueritatē. vt dic Chryſ. xxvj. q. vij. c. Alligāt. Uñ cōfeſſor diſcretꝰ debet eſſe vt imponat talē pniam qualez veriſimilit pōt ꝯfitēs portare ne deteriꝰ eidē contingat poſtea nō impleñ. Et ſi videt illū non inclinatū ad pniam magnā: imponat q̄ntucūq paruā pniam quā ſponte velit. vt ſi non poteſt gaudere de oimoda illiꝰ purgatione in pſenti: ſaltē gaudeat illuz liberatum a gehēna ad purgatoriū tranſmittere. Caueat tamē confeſſor vt ſic arbitretur: ne vileſcat ſcꝫ eccleſie autoritas ⁊ ne cōtemnat ptās clauium: atq ne venie facilitas pbeat incentiuum culpe. Ad id diſt. l. Abſit. ¶ Tercium documentū ſm Rich. ē. q ſi penitēs ſentiat pniam ſibi inunctam fore nimis grauē ⁊ ad obſeruandum piculoſam: debet ad eundem confeſſorem vel ad alium ſi illum non poteſt habere: recurrere. ⁊ alleuiationē vel cōmutationem petere. et confeſſor debet concedere. Sed quid: ſi confeſſor nō cōcederet. Reſpondet ſm Donal. ⁊ Angelicam. q confeſſor tenet ex ratiōe charitatis (ne periculo illum exponat) talē pniam cōmutare ⁊ talem imponere quam ſine murmure ille velit portare. ⁊ concedere vt ieiunia impoſita poſſit redimere. Unde ꝑ regula eſt ſm Innocentiū ⁊ Scotum. diſt. xv. ¶ nullo modo confeſſor debet pmittere peccatorē a ſe deſperatū recedere. etiam ſi nollet aliena reſtituere vel in futurū a peccatis abſtinere. Sed debet eidem conſilium dare ⁊ penitentiā iniungere ⁊ hortari vt nō deſiſtat benefacere quicquid poteſt ⁊ illuminabit eum dñs. Et valēt ad multa bona ſm doc. de pe. ⁊ re. ¶ō quidam. Tamen talem qui non vult abſtinere vel reſtituere non debet abſoluere: alˀs mortaliter peccaret tam abſoluens q̄ penitens ſm Richar. in. iiij. diſt. xvij. Hec in Angelica. Exemplum narrat in hyſtorijs fore q quidam ebrioſus confeſſus eſt: cui confeſſor imponere voluit vt non biberet vinum. Ille nō acceptauit pniam. Cui confeſſor. Quid ergo vis pro pnia facere. Reſpondit. Impone mihi nunq̄ aquā bibere ⁊ hoc implebo. Quo impoſito: ille ſuſcepit. Tandem cum longam viam qdaꝫ tēpore iret nimis ſitiuit. Et cum fontes ꝑ pe viam reperiſſet noluit aquam bibere ꝓpter penitentiā: licet in tali articulo nō teneret. Ex quo accidit q infirmatus eſt et mortuus pro vera pnie obſeruatione ⁊ ſaluatus eſt. Rogemus ḡ xpm ⁊c̄.

¶ Feria tercia poſt dñicā de paſſiōe Sermo. xl. de reſtitutione alienorū neceſſario debita.

QUidā dicebant qꝛ bonꝰ eſt. Alij aūt dicebāt nō ſed ſeducit turbas. Johan. vij. ⁊ in euangelio hodierno. Scđm Chryſ. multitudo ppłi dicebat de dño ieſu qꝛ bonꝰ eſt. Sed pncipes ſacerdotuꝫ et phariſei inuidia moti ipm infamabāt dicēſſe pctōreꝫ ⁊ ſeductorē. Sic ⁊ mō vnuſqſq de altero loquit ſm qđ afficit. Nā q diligit laudat. Qui aūt odit ⁊ inuidet detrahit ⁊ vitupat ꝓximū ⁊ īfamat. Et tales detrahētes ſunt in piculo maxio. qꝛ nō ſoluꝫ mortalit peccant. ſed etiā tenent ad reſtitutionem fame. alioqn non vere penitent Nā ſm Scotū in. iiij. diſt. xv. ⁊ Rich. ibidem. ante oēm pnie partē requirit reſtitutio: vel voluntate ſiue ꝓpoſito vel actu. qđ eſt valde rarꝰ ⁊ difficile. Ideo verſificator dicit. Diffamare caue nam reuocare graue. Uñ phariſei ⁊ ſacerdotes iudeoꝝ xpo detrahēñ demeruerūt cadere in maiꝰ pctm̄. ſcꝫ homicidij innocētꝪ. ⁊ tādē obſtinati pdiderūt regnū ⁊ vitā ⁊ incurrerūt eternaꝫ

dānationē. ⁊ ſic qꝛ non reſtituere famā xp̄i ſed extinguere voluerūt: iā in inferno obligati ſꝑ penas reſtituūt ⁊ nunq̄ꝫ pſoluunt ſed in ppetuū cruciant. De qb⁹ euāgeliuꝫ hoc ⁊ thema loquit. Itaqꝫ de reſtitutōe ad quā p oi dāno obligant homies declarabimus tria myſteria hoc ſermone (Et p hoc aliud thema poterit aſſumi ex autoritatibus ſubſcriptis.)

¶ Primū de legali obligatione.
¶ Secundū de damnabili neglectione.
¶ Tercium de exemplari oſtenſione.

¶ Circa primuꝫ de legali obligatione. ſcꝫ ad reſtitutionem in quouis dāno illato generaliter. ſiue fame ſiue rei ſiue pſone vl' ꝯſcie ⁊c. Notādū q̄ ois lex obligat ad reſtitutōeꝫ vl'r oim alienoꝝ.

¶ Primo lex diuina ⁊ ꝓphetica.
¶ Scōo lex euāgelica ⁊ ap̄lica.
¶ Tercio lex canonica ⁊ ciuilica.
¶ Quarto lex intrinſeca et phica.

Primo inq̄ꝫ lex diuia veterꝫ teſtamenti et ꝓphetica. qꝛ ſcribit p̄ceptū duplex in decalogo. Unū ſcꝫ Nō furtū facies. Quo ſm Aug. ⁊ doc. ꝓhibet ois vſurpatio rei alienę cuiuſcūq̄. Aliud eſt. Non ꝯcipiſces rē ꝓximi tui. q̄ ꝓhibet retētio et affectio illicita. Deniqꝫ Exo. xxij. p̄cepit de⁹ di. Si qs furat⁹ fuerit bouē aut ouem ⁊ occiderit vl' vēdiderit. qnq̄ boues p vno reſtituet. ⁊ q̄tuor oues p vna oue. Hec ibi. Et ſm doctores Nota: p̄cipue ſm Rayne. in ſūma q̄ p hec deſignat reſtitutio faciēda in omi dāno ꝓximi. Quare nāq̄ꝫ. v. boues p vno reddi p̄cepit niſi ad recōpenſandū dānuꝫ illatuꝫ. Nam bos vtilis eſt ad qnq̄ꝫ. quia imolat. carnib⁹ paſcit. lac dat. coriū diuerſ vſib⁹ miniſtrat. ⁊ arat. Sed ouis vtilis eſt ad q̄tuor p̄ma dicta. ⁊ non arat. ḡ ⁊c. Itē Leuiti. xxiiij. ⁊ Deuterō. xix. lex mandat di. Qui irrogauerit maculā Lyra. defor mitatē notabilē in mēbro mutilādo: cuilibet ciuiū ſuoꝝ. ſicut fecit: ſic fiet ei. fracturā p fractura: oculū p oculo: dentē p dēte reſtituet. Qui pcuſſit iumentuꝫ reddat aliud. q̄ occidit hoiem morit ⁊c. Itē Thob. iiij Quicūq̄ aliq̄d tibi opatus fuerit ſtatiꝫ ei mercedē reſtitue. Alias autoritates cauſa breuitatis tranſeo. ¶ Scōo obligat ad reſtitutiōeꝫ lex euāgelica ⁊ etiā apoſtolica. Math. xxij. Reddite q̄ ſunt ceſarꝫ ceſari ⁊ q̄ ſunt dei deo. Et Luc. xix. Stās aūt Zacheus dixit. Dn̄e: ecce dimidiū bo. me. do pau. ⁊ ſi q̄d ali. defrau. reddo q̄druplū. Dixit aūt ieſus Hodie ſalus huic domui facta eſt. Per qđ inſinuat xp̄s q̄ ad ſalutē reqrit alienoꝝ reſtitutō. O vtinā moderni redderent ſimplū cū ille reddidit q̄druplū. Itē ap̄ſus Ro. xiij. dicit. Reddite oib⁹ debita. Cui tributū tributuꝫ. cui vectigal vect. cui timorē timo. cui honorem honorē ⁊c. Item Iac. v. ca. Ecce merces oparioꝝ vroꝝ que fraudata eſt a vob clamat. ſcꝫ vos accuſando vt exponit Lyra. Et ibi notat q̄tuor pctā clamantia ad deum ꝯtra pctōrem accuſando ⁊ vindictam peteñ. Primū ſanguinis innocētꝫ effuſio. Secundū viciū ꝯtra naturā. Terciū pauperū opp̄ſſio. Quartum mercēnarioꝝ defraudatio. vñ patet ꝓpoſitū. ¶ Tercio lex canonica ⁊ ciuilica. Nam vt Aug. ait. xiiij q. vj. Si res inq̄t ꝓpter quā pctm̄ ꝯtractū eſt reddi poſſit ⁊ nō reddit: pnia non agit ſed ſimulat. non em̄ remittit pctm̄ niſi reſtituat ablatū. Itē extra de vſurꝫ. c. Cum tu. ⁊ c. Tua nos. ad reſtitutōeꝫ tenent etiā heredes. Et. xiiij. q. v. c. Forte. Aug. dicit. Multi ſunt qui dicunt Auferam a diuite ⁊ paupibus dabo. ſed hoc diaboli calliditate ſuggeritur. quia ſi etiam totū pauperi tribuat quod abſtulerat: auget poti⁹ peccatum q̄ꝫ minuat Hec ille. Plura alia ꝑtranſeo pro breuitate. Item ex lege ciuilica ſiue imperiali et politica vbi habetur q̄ non liberatur quis a debito rei male ablate ſi ſcit cui eſt reſtituēda: q̄ꝫuis det pauperibus vel indulgentiarijs. ſed inſuper peccatum auget. quia ille qui ſcienter recipit furtum cōmittit. ff. de furtis. l. Falſas. Et hoc eſt intelligendum niſi verus creditor ratum habeat. Item penitentiam agunt in corpore ſed peccatum detinent in anima qui volunt de rebus male acquiſitis facere eccleſias vel elemoſynas et nolunt reſtituere. ff. Quibus modis pignus vel ipotheca ſoluitur. l. Iterū liberatur. §. ij. ¶ Quarto lex intrinſeca et philoſophica. Nam lex nature dictat vt quod tibi non vis fieri alijs non fac.

ſed nemo vult ſuũ ꝓpriũ ipo inuito detine ri.ḡ ꝛc. Unde Policrates li.iij.ca.iij.dic. Philoſophi gentiũ iuſticiam que politica dicit̃ informantes vnũquēq; ſuis rebus ꝛ ſtudijs voluerũt eſſe contentũ. Nam ma- nus non vſurpat id qđ eſt pedis.i.ambu lare. ꝛ ſi ex cauſa vſurpauerit ſtatim ceſſan te cauſa illud reſtituit pedi. qđ ſi reſtitue- re nõ põt. quia forte pes nõ poteſt ambu- lare. ideo manibus reptat: tamē ſemꝑ af- fectat vt reſtituat. O ergo peccator q̃ nõ reſtituis ſcito. quia veraꝫ penitentiam nõ agis. O infelix, ꝑ rebꝰ aiam ꝑdis.

R Circa ſecundũ de damna- bili neglectiõe ſcꝫ reſtitutionis notanduꝫ. ꝙ reſtituere nolens eſt in multiplici peri- culo damnatõis. ideo q̃to tius debet ho- mo aliena reſtituere ꝛ nõ differre. Primũ piclʼm diabolice captiuitatis. qꝛ vt Aug. dicit. Quãdiu tenes alienũ: tamdiu tene- ris a diabolo. Secundũ ire dei ꝛ maledi ctiõis. Nam quia ſcriptũ eſt ꝑ Pſ. Ma- ledicti qui declinant a mãdatis tuis. De- nens aũt alienũ facit contra p̃ceptũ dĩ tri plex. Ideo triplici maledictioni ſubiacet. Nam p̃mo facit contra illud p̃ceptũ. Dili ges ꝓximũ tuũ ſicut teipm. quia cũ ſe no lit damnificari: tamē ꝓximũ damnificat. Secundo contra illud p̃ceptũ. Nõ furtuꝫ facies. Tertio cõtra illud. Nõ cõcupiſces reꝫ ꝓximi tui. vt ſup̃ dictũ eſt de iſtis. Un de expſſe deus maledixit talibus Deutꝫ. xxvij. dĩ. Maledictus qui tranſfert termi nos ꝓximi ſui. Lyra. vt ſic partē terre illiꝰ habeat ꝛ teneat. Tertiũ periculũ puniti onis multiplicis. quia ex quo nullũ pecca- tũ remittit̃ q̃diu alienũ nõ reſtituit̃ vt ſu- pra dictũ eſt ꝑ Augꝫ. Ideo ꝓ omibus ꝛ ꝓ ſingulis punient̃ in inferno etiã de quibus cõfeſſus eſt interim. Quartũ leſiõis cru delis. quia talis crudeliter ledit nõ ſolũ ꝓ priam animã damnãdo: ſed etiã vxoreꝫ ꝛ filios ꝛ ꝯſanguineos quibꝰ dat occaſionē ſuccedēdi in alienis. ꝛ ſic periculũ eis īfert dãnatiõis. quia omēs ſciēter tenētes dã- nant̃ etiã heredes ꝛ ſuccedētes vt dictũ ē ſupra. ſecus ſi neſciēter. O ergo chriſtiane ꝑtimeſce talia pericula ꝛ noli perire.

S Circa tertiũ de exemplari oſtēſione notanduꝫ ꝙ pluribus exemplis oſtendit̃ ꝙ homo obligat̃ ad reſtitutioneꝫ faciendã: alioquin damnabit̃. Primũ ex emplũ legit̃ in veteri teſtamēto de dauid qui adulteriũ cũ berſabee ꝛ homicidium vrie faciens redargutus a deo ꝑ ꝓphetaꝫ nathan parabola ꝓpoſita ꝙ diues tulerit paupis ouem vnicã. dauid ſententiã tulit dĩ. Filius mortis ē vir qui hoc fecit ꝛ ouē reddet in quadruplũ. ij. Reg. xij. Et ſic fa ctũ eſt ꝙ diuino iudicio quattuor filioſ ex hoc amiſit ſcꝫ filiũ paruulum de berſabee natũ. ꝛ amon ꝛ abſalon ꝛ adoniã. Secũ dũ exemplũ de diuite epulone Luce. xvj. Tertiũ q̊ꝫ de finali iudicio Math. xxv. In quo xp̄s iudex dicturus eſt ſententiã damnatiõis contra eos qui ꝓpria non de- derunt paup̃ibus. Proinde ſi diues epu- lo ꝛ alij reprobi tradunt̃ cuꝫ diabolo igni ꝑpetuo eo ꝙ nõ dederũt ꝓpria paup̃ibus q̃to magis damnabit̃ qui nõ dat alteri illud qđ de iure illius eſt. Quartũ exem plũ đ iuda traditore diſcipulo. de quo dr̃ Matth. xxvij. ꝙ retulit triginta argēteos q̄bus vēdiderat xp̄m ꝛ ſe ſuſpendit. ꝛ in h̃ ꝙ reddidit melior eſt vſurario. eo ꝙ nihil reddit quod male acquiſiuit. Si ergo iu das dãnatus eſt. ergo male retinens alie na peius damnat̃ q̃ iudaſ. peior eſt enim talis etiaꝫ diabolo ꝛ inferno qui ſanctos quos detinebat in lymbo xp̄o iubēte red didit. iſte aũt nõ reddit aliena ad xp̄i p̃ce- ptũ. Ve ḡ ꝛ ve talibus. Unde rogemus dominũ ieſum ꝛc.

¶ Feria quarta poſt dominicã de paſſiõe Sermo quadrageſimuſp̃mus de reſtitu tiõe qñ ꝛ cui debeat fieri: ꝛ quid de impo tente.

O Ues mee vocez meã audiunt ꝛ ego co gnoſco eas ꝛ vitam eternam do eis Joh. x. ꝛ in euangelio hodierno. Uerba ſũt ſaluatoris noſtri. in q̄bus edo cet quales xp̄ianos eligit ad vitã eternã. Ideo dicit. Oues mee. i. xp̄iani q̃ debent eſſe tanq̃ oues ſimplices ꝛ innocētes qui a xp̄o bono paſtore paſcunt̃ corpe ꝛ ſãgui

ne ſuo pcioſo. Iſti īnq̄ vocē xpi debēt audire. Vñ Alchuin⁹ exponēdo dic. Oues mee vocē meã audiūt. i. pceptis meis ex animo obediunt. Et ego cognoſco eas: id ē eligo approbādo ⁊ ad vitã eternã introducēdo. ⁊ patet in euangelio. Sed quoniã inter omia pcepta chriſti que debem⁹ audire vt pueniamus ad vitam eternam eſt vox penitētie vere. ⁊ p conſequēs ſatiſfactiōis ⁊ reſtitutionis. ſine qua nō habebit vita eterna: vt patuit pcedenti ſermone. Proinde de reſtitutiōe declaremus in hoc ſermone tria myſteria.

¶ Primū de tpe q̄ tenemur reſtituere.

¶ Scdm de hoie cui debem⁹ pſoluere.

¶ Tertiū de impotēte q̄ nō valet reddere

Aliud thema Matth. v. Nō exibis inde donec reddas nouiſſimū quadrantē.

T Circa primū de tēpore quo fiat reſtitutio notandū ſm Scotū in. iiij. di. xv. ⁊ doct p regula generali tenenduz q reſtitutio faciēda eſt ſine tēporis dilatione q̄ totius poterit fieri cōmode. Ratio. quia tenere alienū eſt peccatū mortale cōtra dei pceptū vt dictū eſt pcedēti sermōe Sz p nullam morã tēporis licet in peccato pmanere. g̃ ⁊c. Verūtamē ſm eundem Scotū ⁊ alios doctores excipiunt aliqui caſus in quibus poteſt differri reſtitutio cū pposito tali. q reſtituet q̄ totius poterit in futuro. Primus caſus ex pte dñi cui debet. ſi vicz ille dñs rei volūtarie facit dilatiōnē vel relaxatiōnē vt patet in Angel. Secus ſi hoc fieret p metū aut p fraudez vel deſperationez: hoc eſt. qñ dñs rei relaxauit. qz timuit ne incurreret indignatiōnē iſtius q̄ tenet. Vel qz deſperauit ſe habere poſſe aliqd ab iſto vl puū. Vel quia iſte p fraudē obtinuit ab illo relaxationez aut dilationē tūc tenet reddere citi⁹. Secūdus caſus ex pte incōmodi qd ſequeretur vicz qz ſtatim redden. noceret illi dño Sicut exempli gratia. ſi redderē ei gladium ſtatim occideret in furia aliquē. vl aliud malū ſequeret cōmunitati vel alicui pſone. tūc pōt differri ad tēpus reſtitutio.

Tertius caſus ex pte reſtituentis q̄ obligat vicz qñ ſtatim reſtituendo incurreret magnū damnū aie vel corporis aut fame ⁊ hmōi. Nam reſtitutio ſic pōt differri q̄ diu ceſſent hmōi picula. Ratio. qz ordine charitatis aia ⁊ corpus ⁊ fama debent pponi rebus tpalibus. Vñ fur occult⁹ nō tenet ſeipm prodere: ſed tēpore congruo ⁊ oportuno poteſt p alium caute reſtituere. excipit extrema neceſſitas. Quartus caſus ex vtraq̄ pte colligit vicz quando ſtatim reſtituere eſſet ipi reſtituēti nimis dãnoſum ⁊ oneroſum: ac cū hoc dilatio non eſſet multū damnoſa dño rei cui debetur. tunc ſufficit ſtatim affectu vel in pposito reddere ⁊ poſtea etiã actu ceſſante impedimento: vt hec patēt etiã ex Angelica.

V Documentū ex iſtis ibidē tradit q confeſſor in hmōi ſibi formare pſciētiã nō debet dūmodo intēdat negociuz vtiliter gerere p creditore eo q non ita cito vel ita cōmode vl nūq̄ poſſet rem ſuaz recuperare. Vñ ſic dare pōt abſolutionē pctōri dūmodo bona fide pmittat ſatiſfacere certo die. vel aliam cautionē faciat. nec debet iuramentū exigere niſi in caſibus iure expſſis. Hec pbant in Angelica. Vltimus caſus eſt ratiōe impotētie: ſed d hoc articulo tertio patebit. Queſtio ergo hic orit. vtrū ille qui poſſet: ſed tamē reſtituere nō vult. attamē heredib⁊ vel ſucceſſoribus vt reſtituāt poſt mortē imponit ſit in ſtatu ſalutis. Rñdetur ſm fratrē Ange. ⁊ cōiter doctores. q p hoc nō eſt in ſtatu ſalutis: ſed ſi ſic morit omino damnat. ſi tamē ob hoc imponeret heredi reſtitutionē quia melius p heredes poterit fieri q̄ p ſe ipm. duz tamē pponeret p ſeipm facere ſi ſic poſſet: ita erit in ſtatu ſalutis. Hec in Angelica. O ergo peccator diſce citi⁹ reſtituere ne pereas in eternū.

X Circa ſecundū de eo cui debet reſtitui querit. vtrū res aliena ſit ſemper dño vero reſtituēda. Ad hoc ſm Scotū in. iiij. diſ. xv. concord. Tho. ij. ij. q. lxij. Itē ſm iura. iij. q. j. Reintegrãda. Et extra de reſtitutiōe ſpoliatoꝶ quaſi p totuz. atq̄ ſm Rayne. ⁊ cōiter doctores rñdet. q reſtitutio regulariter ſemp faciēda ē domino a quo fuit alienata vel iniuſte accepta. Ratio. quia hoc iuſticie equitas req̄rit. Et ſm Tho. ſup. Sicut accipere rē alie.

nā eſt contra iuſticiā: ita ⁊ detinere ac non reſtituere ei cuiꝰ eſt. Un̄ de reſtitutōe ſpoliatoꝝ ca. Sepe ꝯtingit. dicit̄. Nō multū intereſt quo ad periculū anīe iniuſte detinere ac inuadere alienū. ⁊ ſic patet ꝓpoſitum. Excipiūtur tamen p̄cipue ſex caſus ſm doctores p̄dictos.

Primus rōne nociue ſequele.
Secūdus rōne inhoneſte cauſe.
Tertius rōne ignote pſone.
Quartus rōne pſone remote.
Quitus rōne indigne.
Sextus rōne mortue.

y Caſus pmus quando res illi domio fieret nociua. ſicut gladiū reddere furioſo tunc non illi ſed tutori vel curatori debet reſtitui. Secundus caſus quādo non ex cauſa honeſta res illi intererat: puta qa furatus erat vel rapuerat ille rem iſtam ab alio. tunc nō illi debet reſtitui furi: ſed illi a quo rapuit. ſi tamē illius fuit iuſte: al's debet reſtitui ei cuius erat iuſte vel cauſa honeſta. Tertius caſus quādo pſona ē ignota ⁊ etiā heredes vel cōſanguinei ſūt ignoti. tunc pmiſſa diligenti inquiſitione ſcȝ ꝓclamari faciēdo ſi ſciēter heredes eiꝰ vel pſona reddi debet eidē vel heredibus dum neſcit̄ pſona ip̄a: alioquin furtuȝ cōmittit̄. Si autē nec pſona nec heredes ſciri poſſunt faciēda eſt nihilominus reſtitutio in pias cauſas vt ꝓbat̄ clarius in Angelica. Quartus caſus quādo pſona eſt remota. tunc ſi res eſt minoris valoris q̄ ſumptus ſine qbus non poteſt tranſmitti tunc pōt reddi conſanguineis ꝓpe exiſtētibus. qui ſi neſciunt̄ ⁊ ille cui debet̄ ē abūdans. tunc ſm Rodoneñ. poſſet dari pauperibꝫ p anima illius. Si vero res eſt magni valoris debet tranſmitti eidē etiaȝ ſūptibus huius qui cauſa damni fuit ſi non pōt aliter reddi. Quintus caſus quādo pſona ē indigna ſcȝ recipere. ſicut ille qui ſymoniace dedit nō pōt rehabere nec q̄ accepit retinere poteſt: ſed debet in pios vſus erogari. Similiter quādo meretrices et hmōi ab eccl'iaſticis pſonis aliquid acceperunt debēt in vtilitatē eccl'ie expēdi. vel ſi eccl'ia ſatis abundat dabit̄ paupioribꝫ ſm Hoſtieñ. ⁊ Mo. Sextus caſus quādo pſona eſt mortua. tunc debet reddi heredibus: niſi dn̄s in teſtamēto legaſſet in vſus pios. tunc debȝ in illos dari. Si autē heredes nō ſciunt̄ debēt dari pauperibus p illius ſalute conſilio confeſſoris. et ſic patet.

z Circa tertium de impotente reſtituere queritur. quō dānificans aliū ⁊ nō habēs vnde poſſit reſtituere: poſſit vere penitere ⁊ ad ſalutē eternā ꝑuenire. Ad qd ſm Richar. in. iiij. di. xv. ar. v. q. iiij. ar. q̄ ſm Scotū ⁊ doct. recolligendo rn̄det̄. ꝙ teneat̄ talis hec qnq̄ obſuare. Primo tenet̄ ꝙ hmōi ex corde dolere ꝯfiteri ac firmū ꝓpoſitū reſtituendi habere: al's nō eſt i ſtatu ſalutis. Secūdo quantū pōt tenet̄ q̄ totius reddere cōmode cū ꝓpoſito plenarie reſtituēdi cū ꝑueneri t. ſ. ad pinguiorē fortunā. Un̄ ſm Joh. de Neapol. in qdlibet. ix. q. xxij. ſi pōt annuatim aliqd reſtituere: tenet̄. Si aūt eſt omino impotēs excuſat̄. Nō em ad plus q̄ qd pōt tenet̄. ff. de ceſſiōe bonoꝝ. l. iij. Et hec faciat caute p ſe vel p aliū. nec debȝ ꝑdere ſeipm. patȝ ex dictis. Tertio ꝙ a ſupfluis in victu et amictu ſm ſcȝ decētiā ſue pſone ⁊ familie tenet̄ cauere vt poſſit reſtituere. qꝛ nō ē licitū de alieno viuere cū ſeculari honore ſȝ Rich. ⁊ in Angel. Quarto ꝙ debet nō ſolū de ſua ſȝ ⁊ de illiꝰ neceſſitate cui tenet̄ ꝯſiderare: ſic ꝙ ſi ille cui teneris ē abūdās ⁊ tu eges: ita ꝙ nō potes reſtituere niſi cū magno tuo dāno tpali. ſ. ꝙ oporteret te vēdere artis inſtrumēta vel libros vel capitale ex qbꝫ victū qrȝ tibi ⁊ familie tue. tūc nō tenerȝ ſtatim reſtituere ⁊ te ac familiā tuā ad mēdicitatē ponere ſȝ deberes dilationē petere vel p te vel p aliū ſi pōt fieri ſine piculo. Nā nō ſolū extrema: ſȝ etiā alia magna neceſſitas hoiem excuſat a ſtatim reſtituēdo vt ſ. patuit. Sȝ tn̄ ſi ille cui teneris ita eget ſicut ⁊ tu. nec pōt cōpetēter trāſigere vitā ſine eo qd ſibi debet̄. tūc teneris q̄ totiꝰ cōmode reſtituere. qꝛ nō licȝ cū incōmodo alieno facere meū cōmoduȝ de alieno. qm̄ ordinata charitas incipit a ſeipo. lxxxvj. di. Nō ſatis. niſi is cui tenerȝ liberaliter relaxaret. Ultimo tenet̄ ꝙ ſi ip̄e in vita nō potuit ſatiſfacere debet i teſtamēto reſtitutionē legare ⁊ heredibꝫ iu-

bere ne ꝛ illi damnenť. Hec in Angelica.
Exēplū de q̄daꝫ legiť in ſpeculo exēplo. di.ix.exē.ccxij. Quē q: nō reſtituit nec pe⸗nituit p̄dictis mōis vidit in viſiōe q̄dā fr̄ ꝙ iacebat in ꝓfundo inferni ꝛ ex ei⁹ vētre in alta arboꝛe ꝑ ramoſ illius ſuſpenſi oēs de illius genealogia q̄ ſciēter retinuerunt ſucceſſiue toꝛquebanť ꝑ flāmā ꝓcedenteꝫ ex illo patre eoꝝ. Rogem⁹ ḡ xp̄m ꝛc̄.

Feria quinta poſt dominicā de paſſione Sermo quadrageſimuſſecūdus de reſtitutiōe debita in damno aīe ꝛ caſtitatis ac dāno coꝛpis.

Duo debito

res erāt cuidā feneratoꝛi. vnuſ debebat denarios q̄ngētos.et ali⁹ q̄nquaginta Luce.vij. ꝛ in euangelio hodierno. Verba ſūt ſaluatoꝝ pabolice dicta.qb⁹ clare inſinuat ꝙ hō debitoꝛ ad reſtitutionē teneť ſm̄ varietatē debiti maioꝛis vel minoꝝ.ꝛ quāto alicui pl⁹ de debito donať a feneratoꝛe:tāto pl⁹ illū diligere teneť. Sic ꝛ reſpectu dī quāto plura pc̄tā alicui de⁹ remittit:tāto deū diligere talis teneť.vt patet in euāgelio d̄ magdalena ꝛ ſimone. Vn̄ de reſtitutiōe in dāno aīe erit ſmo iſte. Et pōt poni aliō thema ex.iij. Reg.xx.h̄. Si lapſus fuerit erit aīa tua ꝓ aīa ei⁹.ſ.obligata ad reſtituēdū. Et circa h̄ tria myſteria declarabimus.
Primū de reſtitutōe in dāno ꝯſcie.
Scd̄m d̄ reſtitutōe i dāno caſtimonie.
Tertiū de reſtitutōe ꝓ dāno in coꝛpe.

A Circa p̄mū de reſtitutiōe in dāno ꝯſcie notādū ꝓ generali regula ꝙ dānū in aīa vel ꝯſcīa alicui⁹ inferre eſt ſuper alia dāna grauiſſimū.ideoꝗ de h̄ obligať fieri reſtitutio. Nā ph̄s.vij.politicorū dicit.ꝙ bonū aīe ē optimū bonū ſuper alia bona. Nūc ḡ queriť de dāno aīe q̄re obligať vicꝫ q̄s reſtitutionē facere de dāno aīe vel ꝯſcie cū hoc videať impoſſibile. ſed null⁹ obligať ad īpoſſibile.ff.de regu. iurꝫ.l.impoſſibiliū. Sꝫ manifeſte patꝫ oppoſitū.ꝙ vicꝫ cū hō teneať reſtituere bōa rerū tempoꝛaliū que ſunt multo minoꝛa multo plus teneť reſtituere bona anime que ſunt potioꝛa vt dicit Grego.vj.q.j.c. Sunt plurimi. Ad hec reſpondeť tria documenta recolligēdo ſm̄ Richard.in.iiij. di.xv.art.v.q.iij.et Sco.e.di.q.ij.ꝛ alios
Primū de aīe leſiōe.
Secundū de modificatiōe.
Tertiū de ſatiſfactiōe.
Primū documētū ꝙ anima poteſt ledi dupliciter. Vno modo in naturalib⁹ bonis indirecte:puta ſꝫ Bonauen.in.ij.di.xxv. arti.j.vſu ratiōis p̄uando ſicut ſi quis poculū daret vel alio modo quo amentē redderet aliquē. Alio modo ledere pōt quis animā in bonis accidētalibus vt ſunt bona gratie ꝛ virtutū ac moꝛū.ꝛ hoc indirecte vel diſpoſitiue.ſ.inducēdo ad peccatū
Secundū documētū.ꝙ multis modis poteſt quis alterū ledere in anima indirecte vel diſpoſitiue. Nam licet nemo poteſt directe alterius animā ledere niſi ille velit.quia peccatū eſſe nō poteſt niſi ſit voluntariū.xv.q.j. Nō eſt. per Augꝫ. Tamē diſpoſitiue ꝛ indirecte poteſt coꝛrumpe aliū peccato vel ſuadēdo ad peccandū vel p̄cipiēdo vel adulando vel exemplo malo inducēdo ſcandalizando retrahēdo ꝛ hmōi
Tertiū documētū.ꝙ ledēs aīam alterius q̄uis ſatiſfacere vel reſtituere non pōt dignā recompenſationē faciēdo cū hoc ſit impoſſibile vt tactū ē in obiectōe.qm̄ bōa aīe ſunt incōmutabilia bona p̄cioſiſſima. nihilomin⁹ tn̄ arbitrio boni viri.ſ.ꝯfeſſoris ſatiſfacere teneť quātū pōt.nec liberatur q̄n nō teneať ſatiſfacere ſaltē quantiꝫ pōt ſm̄ Scotū. Unde ad arbitriuꝫ boni viri teneť petere veniā ꝑ ſe ſi poteſt vel per interpoſitaꝫ ꝑſonam ꝛ deinde ſatiſfaciat ſm̄ poſſe de damnis etiam que ſequūtur leſo.ſcilicet ex tali leſiōe ꝛ etiam aliis ſuis. ꝓterea teneť ꝑſuaſione:doctrina:auxilio: conſilio:oꝛatiōe ꝛ huiuſmodi quantū pōt ꝛ in ſe eſt ꝑ ſeip̄m ꝛ per alios dūmodo peccatū non pandat ſi eſt occultū ip̄i leſo ip̄m ad bonū reducere. Unde ꝛ pꝛo regula traditur a doctoꝛibus vt notat Richar. vbi ſupra.ꝙ quādocūꝗ res male ablata non poteſt in ſeip̄a reſtitui: reſtitutio fiat in equiualenti ſi eſt poſſibile.quando aūt

reſtitutio non poteſt fieri in equalenti ſm dānū datū: tūc arbitrio boni viri relinqꝉ. Hec ꝓbanꝉ in ſumma Angelica etiā pluͣra. Sed qm̄ ꝑcipuū bonum anie eſt inter alia caſtitas ꝛ cōtinentia ꝟtuoſa. nā ſcribitur Ecci.xxvj. Ois ponderatio nō eſt digna cōtinētis aie: quod etiā poteſt poni ꝓ themate hu9 ſermonis. Proinde circa bona aie reſtituenda de hoc cōſeqnꝉ agem9.

B Circa ſecundum ergo principale ſcꝫ de reſtitutione facienda in dāno caſtimonie: eoꝙ heu multi in talib9 peccāt ꝛ ꝯ ſciam ꝑdunt tam ſuam ꝙ alioꝝ. Querit. Quomō teneꝉ reſtituere qui ſtuprauit virginē. Reſpondeꝉ in ſum. Angelica ſm Alex.ſcda ſcde.tractatu d ſtupro.et Sco. in.iiij.diſ.xv.ac Rich.ꝛ alios. Itē ſm Panor.in ca.j.de adulterijs.ꝑ tria ꝑcipua pūcta recolligendo. Primum eſt ꝙ ſi ſeduxit eam vel decepit eā: teneꝉ dotare eaꝫ. et vltra dotationē accipe eā in vxorē ſi pater voluerit eam ſibi dare. Vñ ſola ꝯſtitutio dotꝭ nō liberat eū ſm Pa.s. ſi parētes volunt eam ſibi dare. Oꝫ ſi nolūt dare: ſaltē ad dotationē teneꝉ etiam in cōſcia.niſi ſm Rodo.cōponeret cū ea.vel illa ſibi remitteret. Secundū.eſt ꝙ ꝯfeſſor non debet abſoluere illos q̄ ſub deceptōe accipiendi in vxorē puellas decipiūt:aliter ꝙ ꝑdictū eſt.quia tales exq̄ acceperunt eas vel ꝓmiſerunt accipe in vxores ꝛ ſic habuerūt copulā carnalē:teneꝉ eas de neceſſitate accipe.licet tunc habuerūt animū decipiendi ipſas ꝛ habēdi copulā. Oꝫ ſi ꝯtraxerūt matrimoniū cū alia vel pater non vult eā ſibi dare:ſaltē teneꝉ ad dotē. niſi ſm Thomā eſſet tanta inequalitas ꝙ poti9 decipi ſe finxit ꝙ ſit decepta. Vnd aliter abſolui non poſſunt anteꝙ ꝯtrahāt cū alia veruꝫ matrimoniū:ſi ꝑentes volunt ſibi eaꝫ dare niſi vere eā accipiat in vxorē ꝛ faciat dotem:niſi ipſa dotē ſibi remiſerit. Tercium punctum eſt. ꝙ ſi non ſeduxit eam ſed ſponte illa acqeuit in peccatū:ſuff cit in foro conſcientie ꝙ querat eam in bonuꝫ ſtatū reducere q̄ntum in ipſo eſt. vt ꝓbantur hec in Angelica. vñ debet opam dare vt aliquis accipiat illam. vel ſaltem verbo ꝛ auxilio inducere ne omnino exponat ſe ad publicum meretriciū. quod heu ſepe fit in huiuſmodi. O ergo peccator. o peccatrix ſtude vere penitere ne ꝑeas in eternum.

C Circa tercium de reſtitutione damni corꝑis queriꝉ. Quomō tenetur ad reſtitutionē ledēs aliquē in corpe. Ad quod ſm Scotū in.iiij.diſt.xv.ꝛ Rich. et Landul.ac in ſumma Angelica colligendo Rñdeꝉ ꝑ tria ꝑcipua documēta vl pūcta notabilia. Primū eſt. ꝙ homicida teneꝉ totā vitam ſuam expendere cōtra infideles vel hereticos in ſatiſfactionēꝫ occiſi Vel ſi nō poteſt vel non vult: teneꝉ in orationib9 ieiunijs ꝛ hmōi tota vita faciēdis. vel ſaltem ad aliquā ſm reſtitutionem arbitrio boni viri tenetur. et vltra hec tenetur placare leſum q̄ntum poteſt. Secundū documentū. ꝙ ſi occiſus aliq̄s ſuſtētabat. puta patrem vel matrē pauperes vel filios ꝛc.tenetur vltra premiſſa illis etiaꝫ ad tantam ſatiſfactionem quantam vtilitatem ſiue lucrū occiſus illis dediſſet. ꝛ extimabitur ſm tempus quo veriſimiliter fuiſſet victurus opaturus. ſicut extimat .l. hereditatū cōputationem. ff. ad legem falcidiam.ꝛ.l. Cum hij.§.de tranſactionib9. Conſiderabitur ergo ars quam faciebat qualitas perſone: etas: et lucrū quod acq̄rebat et huiuſmodi. vt fiat digna reſtitutio. Et hec documenta limitantur intelligenda fore vera: niſi quis aliquem occidiſſet qui eum aggreſſus eſt et occidiſſet cauſa ſue defenſionis: licet aliqualiter modum exceſſiſſet. quia talis non ſic ſtricte teneretur. quia difficillimū eſt iuſtū temperare dolorem. Excipiꝉ etiam niſi quis ordine iuſticie occidiſſet. quia talis non tenetur reſtituere. Et ſic patet. D Tercium documentum. ꝙ de vulnerante idem eſt iudicium. vicꝫ ꝙ ſi vulnerauit irremediabiliter. puta abſcindendo membruꝫ vel mutilando: tenetur non ſolum ad placationem leſi ꝛ expēſas in medicos. ſed etiaꝫ ad omne lucrum quod potuiſſet acquirere. Si aūt vulnerauit remediabiliter: nō tenetur niſi ad placationem et ad expenſas Ad lucrum autem omne nō teneꝉ ſed ad ſolum lucrū qd ꝑdidit tpe infirmitatꝭ hmōi ſi fuiſſet lucratur9. Hec i Angelica.

Exemplū habemus de Conſtātino imperatore qui cū multā ſtragē martyꝝ dediſſet ⁊ plurima mala feciſſet a deo lepra ꝑcuſſus eſt. ⁊ cū horruiſſet ſanguinē innocentiū fundere miſericordiā ⁊ gratiā baptiſmi ꝓmeruit ⁊ reſtitutionē fecit eccl'iaȝ xp̄ianā exaltādo. vt habet in legēda ſancti Silueſtri. Aliud q̄ȝ exemplū in legēda habet ꝙ ſancte beatricis virginis p̄diū Lucrecius p̄fectus ambiēs fecit eā teneri quā noctu fecit p̄focari. poſt hoc Lucrecius p̄diū intrauit ip̄m. vbi facto conuiuio cū amicis ecce infantulꝰ quidā in gremio matris lactens ibidē: cunctis audiētibus miraculoſe exclamauit di. Audi Lucreci occidiſti ⁊ inuaſiſti: ecce datus es in poſſeſſionē inimici. moxq̄ȝ Lucreciꝰ a demone vexatus ꝑ tres horas mortuꝰ eſt ibidem. qd̄ videñ. qui aderāt ꝯuerſi ſunt ad xp̄m Rogemus ergo ⁊c̄.

Feria ſexta poſt dn̄icā de paſſione Sermo quadrageſimuſtertius de reſtitutiōe rerū q̄ tenent reſtituere cū fructibus.

Collegerunt

Collegerunt pōtifices ⁊ phariſei ꝯciliuȝ aduerſus ieſum Joh. xj. ⁊ in euāgelio hodierno. Dn̄s ieſus poſtq̄ȝ ſuſcitauit lazaꝝ a mortuis pontifices ⁊ phariſei collegerūt ꝯciliū aduerſus eundem ⁊ di. Quid facimꝰ q2 hic hō multa ſigna facit: ſi dimittimus eū ſic om̄es credēt in eum ⁊ veniēt romani ⁊ tollent noſtrū locū ⁊ gentem. Augꝰ. Jſti ꝑditi homīes plus cogitabāt quō nocerēt xp̄o q̄ȝ quō ſibiip̄is cōſulerēt ne perirēt. ſ. in xp̄m credēdo. nec tamē dicebāt credamus. Timebāt ḡ tēporalia ꝑdere ſcȝ locū ⁊ templū ⁊ gentē ⁊ vitā eternā ꝑdere nō cogitauerūt. ⁊ ſic vtrūq̄ȝ ꝑdiderūt. Nā poſtq̄ȝ xp̄m occiderunt romani tulerūt eis locum ⁊ genteȝ expugnando ⁊ transferendo. Hec Augꝰ. Sic multi chriſtiani mali timēt ꝑdere res male acquiſitas nec volunt reddere ⁊ non timent ꝑdere vitam eternā ꝑ eas retinēdo. ⁊ ſic in morte vtrūq̄ȝ ꝑdunt. Tales colligunt ſepe conciliuȝ in ſua mēte cogitañ. tenere aliena qd̄ eſt contra ieſum ſicut ⁊ cōtra eum collegiſſe iudeos dicit euāgeliuȝ.

Jtaq̄ȝ de alienarū rerum reſtitutiōe de qua multi malo conſilio decepti peribūt negligēdo tria myſteria hoc ſermone declarabimus.

Primū de illis qui tenent reſtituere.

Secūdū de emēte an teneat reddere.

Tertiū de fructu rei an quis tenet ſatiſfacere.

E Circa primū queritur qui ⁊ quales homīes tenent ad faciendā reſtitutionē. Ad qd̄ ſm doctores cōmunit' theologos ⁊ canoniſtas reſpondet ꝑ concluſionē ꝙ nō ſolum p̄ncipales: ſed etiā cauſam dantes in dānis efficacē tenent ad faciēdā reſtitutionē. Ratio. q2 famoſiſſima regula eſt q̄ habet extra de iniurijs ⁊ dāno dato. c. Si culpa. ⁊ ff. ad. l. aquil. l. qui occidit. ac pluribꝫ alijs. Q2 qui occaſionē damni dat: damnū dediſſe videt: puta ſi equus te inſtigante recalcitrauit ⁊ aliquē leſit. Vel ſi quis lapidē ꝓijciat vbi homines tranſeunt ⁊ hmōi. Sȝ qui ſint intelligendi cauſam dantes ſic ꝙ teneant ad reſtitutionē vel in toto vel in parte ſȝ Tho. ij. ij. q. lxij. Alb. ⁊ Guilh. ⁊ alios ponūt. v̄.

Juſſio conſiliū conſenſus palpo recurſus
Participās mutꝰ nō obſtās ñ māifeſtās.

Primo tenet iubēs. Jdeo dicit in verſu Juſſio. Talis em̄ tenet ad reſtitutionē de om̄i damno quādo ex hoc ſecuta eſt ablatio rei iniuſta. etiā ſi nil vtilitatis inde habuit. Similiter tenet etiā exequēs furtuȝ vel rapinā vt in Angelica. Secūdo cōſilium p̄bens. ſ. quādo nō aliter niſi ex ſuo conſilio credit ꝓbabiliter tale damnuȝ ſecutū: al's non tenet. Jn p̄dictis caſibus tenet q̄libet in ſolidū. Tertio tenet ꝯſentiens ſm Rich. in. iiij. diſ. xv. ⁊ in Angelica intelligendū eſt ſi conſenſit exp̄ſſo cōſenſu ſine quo conſenſu nō fuiſſet factū damnū tale tūc tenet: al's conſentiēdo mortaliter peccat: ſed reſtituere non tenet. Quarto palpans. id eſt adulatorie laudans vl' blādiens ꝙ ip̄e actor ſtrēnue ⁊ bene hoc facit vel ꝙ ille eſt dignus damnificatiōe vl' ſpoliatione ⁊ huiuſmodi. talis tenet in ſolidū ſm Richard. vbi ſupra. ſi credit ꝓbabiliter ꝙ ex tali adulatōe motus eſt ille ad dā

nificandū ꝓximū iniuſte:al's nō teneꝛ in⸗
ꝗ̄tum ex damno acquiſiuit. Quinto re
curſus.i.receptans recurrentes ad ſe ma
lefactores tuendo vel celando rem:ita ꝙ ſi
ꝑ h̊ impediꝛ reſtitutio teneꝛ in ſoliduʒ ſi fe
cit ſciēter. Sexto participās.ſcilicet i cri
mine furti vel rapine ſociādo eos:ita ꝙ il⸗
le vel illi ſine iſto nō feciſſent tale furtū vel
dānū teneꝛ ſoluere in ſolidū:al's teneꝛ pro
portiōe ſua. Similiter ꝑticipans comedē
do vel bibendo ⁊ hmōi ſciēter faciendo te
neꝛ ad reſtitutionē inꝗ̄tum ꝑticipauit:ni
ſi in caſu extreme neceſſitatꝭ.ſecus ſi igno
ranter. Septimo mutus.i.doloſe tacēs
cū poſſet impedire ne fieret tale furtū. Et
ſi ex officio obligaꝛ ad hoc teneꝛ reſtituere
Si autē ex officio non obligatur:non te⸗
neꝛ. Octauo nō obſtans.i.qui poſſet ob
ſiſtere ⁊ non facit.⁊ de hoc eodē mō dicen
dū ſicut de muto patuit. Ex his claret ꝙ
in periculo ſunt p̄ncipes qui ꝑmittūt per
vſuras nimis grauari pauꝑes cū poſſent
ꝓhibere.ſimiliter iudices iudicañ.reddi
vſuras. F Nam timere habent ꝙ fiet
eis ſicut accidit cuidā de quo exemplū ter
ribile legiꝛ contra hmōi in Apiario ⁊ ſpe⸗
culo exemploꝝ di.v.exem.xlix.ꝙ quidam
vſuris per ſe ⁊ alios multos pauꝑes ſpo⸗
liauerat ſupra modū:petebat frequenter
religioſos quaſi cū lachrymis orari pro ſe
ſʒ in nullo ſe penitus correxit nec ceſſauit:
ꝗ̄uis ſepius redargutus fuiſſet. Accidit
ergo vt repentina infirmitate correptꝰ ad
exitū appropiquaret. Et ecce ſubito duo
canes magni tenebraꝝ:hoc eſt demones
lectū iacentis circūitibus ambiebant.ip̄e
vero protracta lingua prope ad longitu⸗
dinem pedis ⁊ hoc in penā.quia tacuit ꝓ
hibere:ſic dehiſcens expirauit.⁊ ſic demo
nibus traditus eſt in damnationē eternā
Ve ergo talibus. Nono teneꝛ reſtitue⸗
re nō manifeſtans.i.qui ſcit vbi res fura⸗
ta vel rapta eſt ⁊ non manifeſtat requiſi⸗
tus in iudicio vel extra cū poteſt dicere ſi
ne periculo ꝓprie perſone et etiam alterꝰ
perſone. quia tenetur in ſoliduʒ niſi ſciret
hoc in confeſſiōe. Similiter tenetur dice
re veritatē quādo produciꝛ in teſtem:al's
tenetur in ſolidū ad reſtitutionē. Hec ſm
docto.⁊ in Angelica. O ꝗ̄ chriſtiane ob⸗
ſerua hec.

G Circa ſecundū de emente
rem queritur.vtrum emens rem raptam
aut quomodocūꝗ̄ male ablatam teneaꝛ
vero dn̄o reſtituere: Reſpondeꝛ ſm doc.
recolligēdo ꝑ tria p̄cipua documenta ſm
qꝺ̄ poteſt quis emere tribus modis talia
ſcilicet:aut bona fide:aut ſcienter:aut re⸗
cta intētione. Primū documentū.ꝙ ſi ꝗs
emit taleʒ rem bona fide ſcilicet.quia cre⸗
didit non eſſe raptā vel furataʒ aut male
ablatam:nō tenetur reſtituere bona fide
durante. Si autē poſtea comperit rem fo
re furtam vel raptā aut vitioſam tenetur
reſtituere ei cuius erat. Et quia ip̄e prius
bona fide emit:hoc confert ſibi quinꝗ̄ vt
patet in Angelica. Primū ſi durante bo⸗
na fide perijt res ip̄a nō tenetur quicꝗ̄ ꝓ
ea reſtituere. Secundum.ꝙ ſcilicet expen
ſas quas interim ſub bona fide fecit circa
rem conſeruandā vel meliorandā retine⸗
re ſibi poteſt. Tertiū.quia fructus conſū⸗
ptos bona fide durante nō tenetur reſti⸗
tuere. Quartuʒ.ꝙ fructus qui non ſunt
adhuc conſumpti: ſed extant ex quo inci⸗
pit habere malam fidē:tenetur quideʒ re
ſtituere:ſed non rem ip̄am.ſi iam aliena⸗
uit vendeñ.vel alio modo nec preciuʒ vel
aliud pro re tenetur niſi lucrū quod extat
vel aliquod ex quo factus eſt locupletior.
Quintū.ꝙ agere poterit in iudicio cōtra
venditoreʒ ſi ip̄e rem ip̄am coactus fuerit
reſtituere. Hec ꝓbantur in Angelica.

H Secundū documentū.ꝙ ſi quis
emit rem male ablatam ſcienter:ſiue ſit p̄
mus emptor ſiue ſecundus ⁊ quicūꝗ̄ ali⸗
us in infinituʒ:teneꝛ reſtituere. Et in hoc
tenetur ad quinꝗ̄. Primo ſi nō perijt te⸗
netur om̄ino eaʒ reddere. Secundo ſi pe⸗
rijt vel aliquo modo alienata eſt qualiter
cūꝗ̄ amiſit etiā violenter eam:tenetur p̄⸗
cium eius reſtituere ſm optimū ſtatuʒ rei
ſcʒ quantū valuit quādo emit eaʒ. Ratio.
quia furtū commiſit rem alienam inuito
domino cōtractando cuʒ ſcienter emit.ff.
de furtis.l.j. Tertio precium non poterit
petere a domino rei.nec etiaʒ a venditore
in foro contentioſo. ſecus in foro conſcien
tie.quia bene poteſt a venditore p̄ciū reci⸗

pere ꝛ rem eidē reſtituere. quia poteſt po//
tius ſibi conſulere ꝙ̄ alteri ſm Alexan. d
ales in. iiij. niſi ex officio teneref rez domi//
no vero reddere. Quarto fructus perce//
ptos ꝛ q̄ ꝑcipi potuerūt itermedio tꝑe re
ſtituere teneſ vt ifra patebit. Quinto expē
ſas voluntarias perdit. Secus de expen//
ſis quas fecit ad conſeruandā rem vt pa//
ſcendo equū ꝛ huiuſmodi vel ad opoꝛtu//
nam melioꝛationē vt curādo animal moꝛ
boſum vel impinguando poꝛcum ꝛ huiuſ
modi. quia tales expenſe etiam a male fi//
dei poſſeſſoꝛe deducunſ ſm leges ꝛ in fo//
ro conſciētie etiā ſm Mo. ti. vſura. v. Et
ꝓbanſ hec in Angelica. ꝛ ſic patet. Ter//
tium documentū. ꝙ ſi quis emit rem ma//
le ablatam recta intentione ſcilicet vt reti
neat ad reddendū domino vero qui alꝛas
non poſſet tam bene rehabere ipam: po//
teſt licite preciū quo emit a domino repe
tere ſm Hoſtieñ. ꝛ Mo. quia vtiliter geſ
ſit negociū eius ſcilicȝ cuius res erat. ſimi
liter ꝛ expēſas moderatas. Hec in Ange.

J Circa tertium de fructu rei
reſtituendo queritur. vtrū homo qui ma
la fide poſſidet rem teneatur reſtituere nō
ſolum ipam rem: ſed etiā fructus rei. Re//
ſpondeſ ſm doctoꝛes theologos ꝛ canoni
ſtas per tria documenta recolligēdo. Pri//
mū eſt. ꝙ ſi res de ſui natura non eſt lucro
ſa ſicut ſunt denarij: frumentū: vinū: oleū
ꝛ ſimilia. tunc non tenetur quis reſtitue//
re lucrū: ſed ſufficit reſtituere ꝑncipale ac//
ceptum. et hoc in foꝛo conſciētie eſt tenen
dum vt patet ꝑ Scotū ꝛ Richard. in. iiij.
diſtin. xv. niſi in caſu ſi directe dedit dam//
num: puta quia ꝓpter carentiaȝ talis rei
neceſſe fuit illius rei domino poſſeſſiones
diſtrahere pꝛo minoꝛi pꝛecio vel accipere
ſub vſuris ab alio ꝛ huiuſmodi tunc d dā
nō tenetur ſatiſfacere. Secundum do//
cumentuȝ eſt. ꝙ ſi res eſt de ſui natura lu//
croſa vel fructuoſa. tunc tenetur reſtitue//
re non ſolū rem: ſed etiam eius fructū vel
pꝛouentū quem percepit ex eadem. ꝛ etiā
fructus quos ipē dominus percepiſſet in
terim ſi eam poſſediſſet. Exempli gratia.
ſicut domus eſt lucroſa locando et vinee
agri ꝛ ville ꝛ ſimilia fructū vel pꝛouentuȝ
faciūt. Itē equus boſ ꝛ hmōi ꝑ laboꝛe lu
crū faciūt. Hec in Angelica. Tertiū do
cumētū ꝙ q̄ aliena ꝑdictꝭ mōis nō vult re
ſtituere eſt in ſtatu dānationis perpetue.
Exemplum legitur in Apiario ꝛ in ſpe//
culo exemploꝛū. diſt. v. exem. cxxij. ꝙ mu//
lier ſancta nomine Maria d Ognies cū
lachꝛymis petebat deum vt de ſua matre
iaȝ ante moꝛtua redderet eam certā. Un
de die quadam miſſam audienti apparu
it tenebꝛoſus ſpiritus ſtans pꝛope ſe. inter
rogatus reſpondit. Ego ſum anima tue
matris eternaliter damnata: eo ꝙ vixi in
his que per iniuſta mercimonia et vſu//
ras acquiſita fuerunt: nec reſtituere cura
ui. arguentem me de eis ſpꝛeui. Ideo pꝛe
ces tue me non iuuant. ꝛ ſic diſparuit. Ro
gemus ergo chꝛiſtum ꝛc.

¶ Sabbato poſt dominicā de paſſione
Sermo quadrageſimuſquartus de reſti
tutōis legitima actiōe: tētōe et inductōe.

C Ogitaue//
runt ꝑncipes ſacerdotum
vt ꝛ lazarū interficerent qꝛ
multi pꝛopter illū abibant ex iudeis ꝛ cre
debant in ieſum Joh. xij. ꝛ in euāgelio ho
dierno. Sicut Aug⁹ dicit. Ex quo mira//
culuȝ domini in lazari reſuſcitatiōe tanta
euidentia erat diffamatū vt non poſſet oc
cultari vel negari: cogitauerūt vt interfi//
cerent ꝛ lazarū. O ceca ſeuicia quaſi dñs
qui ſuſcitare potuit moꝛtuū non poſſit ſu
ſcitare occiſum. Ecce ergo dñs vtrūqȝ fe//
cit ꝛ lazaruȝ moꝛtuū ꝛ ſeipm ſuſcitauit oc
ciſum. Hec ille. Myſtice ꝑ lazarū ſignifi
canſ hi qui a moꝛte peccati ſurrexerūt ad
penitentiam vt dicit Alchuinus. Sȝ heu
multi ex malicia crucifigentes ieſum in ſe
ipis per peccatum vt dicit Apoſtolus ad
Heb. vj. volunt ſepe lazarum quoqȝ cuȝ
hoc interficere in ſeipis quando pꝛopoſi//
tum reſtituendi ꝛ ſatiſfaciendi obmitten//
do perimunt animaȝ ſuſcitatam a pecca//
tis in cōtritiōe ꝛ cōfeſſione. qꝛ multi confi
tētes cum ꝓpoſito reſtituēdi poſtea nō im
plēt reſtitutionē facto. ꝛ ſic lazaꝝ volūt inf
ficere. i. pniam moꝛtificare ne credāt fide

formata charitate in ieſū. De hoc ergo loquitur myſteriū euāgelij. Proinde ḋ reſtitutiōe debita poſt p̄dicta reſtant adhuc tria myſteria declarāda hoc ſermone.

¶ Primū ḋ reſtitutōis legitima executōe

¶ Secundum de reſtitutionis multimoda tentōe.

¶ Tertiū de reſtitutionis inductiua monitione.

K Circa primū de iuſta et legitima executiōe querunt aliqua edificatoria p populo. Primū eſt vtrū is qui nō poteſt rehabere rem ſuā p viam rectā iuſticie: poterit ſibijpi reſtitutionē facere vel p occultū furtū ſoluere: Ad hoc reſpondet Henri. ḋ Ganḋ. in quodli. et alij. q ſm regulā cōmunē debet quilibet recupare debitū ſuū p viam rectā iuris ⁊ iuſticie publicā. Nam Aug⁹. xiiij. q. v. c. Nō ſane. dic. Nō ſane quicqd ab inuito ſumiꝛ: iniurioſe auferꝛ. nec qḋ ab inuito accipiūt: p iniuriā iuſte accipiūt. Hec ille. Si aūt nō pōt p iuſticiā publicā rehabere: tunc conſideranda ſunt tria p̄cipua ſm doctores. Primū. ſi ſuum debitū poteſt bono modo ſine omi periculo recipe in occulto. ⁊ ſic poteſt ſibi ſatiſfacere i duob⁹ ſcilicet caſibus. Primo quādo rerum ipſius debitoris efficitur diſpēſator. ⁊ ſic bono modo pōt ſuū debitū recipere ſine ſcitu illi⁹ dñi. ſi tamē aduertit q dñs non vult vnq̄ ſibi reſtituere: al's ſi reſtituet non debet accipere: cuꝫ iam ſibi plene ipe met ſatiſfecit. Secūdo caſu quādo res aliqua debitoris ad ipm per aliam viaꝫ licite deuenit poteſt retinere ſibijpi. Secundū debet conſiderare q ſi quis nō poteſt debitū ſuum ſine periculo ſibi furtiue reſtituere nullatenus debet ſic ſatiſfacere vl' recipere. L Sūt autē quatuor pericula que poſſunt occurrere in huiuſmodi. Primū eſt ſcandalum ſui vel pximi innocētis. quia poteſt p furto imponi ſibi vel pximo cui erat res commendata. Secundū periculū eſt in fama. qua quis fur poteſt credi de facili. Tertium ē periculū leſionis in corpore vel mortis in torquendo talem ex ſuſpitiōe. Vel quia ſi per teſtes pbareꝛ: iuſte puniretur. Quartū eſt periculū anime iurando. qa poſſet ſibi imponi vt iuret ſe non abſtuliſſe nec ſcire quis abſtuliſſet. ⁊ ſic de facili periuriuꝫ incurreret in anime periculum. Unde in talibus teneꝛ homo ſuum debitum nō accipere etiaꝫ ſi poſſet: ne talibus periculis ſe exponat. Immo ſi etiā ſuū debitum occulte accepiſſet ⁊ immineret tale periculū aliquod p̄dictoꝝ teneꝛ reſtituere ſm iuſticiam naturalem. quoniaꝫ contra eam eſſet retinere ſic in periculū ſui ⁊ proximi vel fame pprie. vite quoq ⁊ anie. vnde tenetur hec cauere. Tertiū debet cōſiderare q ſi clarum eſt hoc q debeat ſuū debitum rehabere poteſt p̄dictis modis ſibi ſatiſfacere. Si aūtē eſt dubiū non debet facere. quia in dubio ſe periculo exponeret qḋ eſt peccatū. M Secundo queritur. quare nō licet vnicuiq ſuuꝫ debitū extorquere quomodocūq poteſt accipere. Reſpondeꝛ q ideo. q2 ſtatutū eſt. q nemo ſibi debet iuſticiā facere in cauſa ppria. C. Ne quis in cauſa ppria. l. j. Niſi ſꝫ Innocentiū. quādo quis non habet copiam ſui ſuperioris: tūnc eñ poteſt ppria autoritate ſibi ius dicere: vt patet di. j. §. Jus gentiū. in gloſa. Hoc autem iuſtuꝫ ē pluribus rationibus. Primo ne raptor vel fur quilibet dicat. ego rapui id qḋ mihi debebatur: ſed iudiceꝛ ab alijs qḋ iuſtū eſt. Secundo ne quis plus debito ſuū extimaret de facili. ⁊ ſic peccaret immoderate plus accipiendo q̄ deberet. Tertio querꝛ. Quid ſi quis hec p̄dicta non conſiderans ſibijpi ſoluit. Reſpondeꝛ q peccauit mortaliter furādo niſi vt in qſtione prima ſupradicto pmo mō faceret. ſed reſtituere nō teneꝛ. quia ſibi debebatur qḋ accepit niſi plus debito acceperit.

N Circa ſecundū de multimoda tentione reſtitutionis notanduꝫ q multi ſunt caſus ⁊ modi in quibus teneꝛ homo reſtitutionē facere i particulari. ergo de ſingulis hic agere nō poſſumus: ſꝫ ſufficiat p breuitate aliquos modos generaliter tangere. Nā pmo vt in p̄cedentib⁹ actū ē teneꝛ hō reſtituere ḋ oib⁹ dānis aīe rōnalis. Itē ſcḋo ḋ oib⁹ dānis corpis ⁊ effuſiōis ſanguīs vt patuit ſup̄. Tertio q̄ꝫ de oibus dānis rei tpalis vt etiam patuit.

Quarto de oibus damnis fame exterioris.

Et de hoc restat questio Utrum infamans aliu minus iuste teneatur famam restituere. Ad quod respondetur secundum doc. vt patet etiam in angelica dicendo plura documenta. Primum est quod quicunque alium iniuste infamauit tenetur de necessitate restituere. Ratio quia ex quo necesse est restituere rem temporalem iniuste ablatam: vt patet ex precedentibus sermonibus multo fortius tenetur quis famam iniuste ablatam vel denigratam siue per contumeliam vel conuicium aut vituperium siue per detractionem. quia fama est tante dignitatis vt omnibus bonis temporalibus prestet. Prouer. xxij. Melius est nomen bonum quam diuitie multe. O Sed di. Quid si verum crimen de proximo quis dixit Ad hoc Secundum documentum est quod si quis infamauit alium de vero crimine imponendo non seruatis ordine et modo debitis scilicet id quod occultum erat manifestando. talis licet grauiter peccet. tamen non tenetur dicere quod falsum dixit. quia sic mentiretur quod est peccatum. et non sunt facienda mala vt eueniant bona. Roma. iij. sed tenetur aliquo modo licito reddere famam sic dicendo. Non credatis hunc hominem esse talem. quia male dixi vel fatue dixi. Uel dicat sic. Non reputetis eum esse malum. Bonus est enim. Ratio. quia quilibet presumendus est esse bonus donec probetur contrarium. Extra de scrutinio in ordine faciendo ca. vnico. excepto scilicet nisi tale verum dixerit causa iusta vt possit. Item de detractore latius tractabitur in alio quadragesimali sermone de detractione. Tertium documentum quod si quis infamauit scienter imponendo falsum crimen. etiam si remaneret ex fame restitutione facienda infamatus. tenetur retractare et famam reddere scilicet dicendo se mendaciter: vel non verum dixisse coram illis quibus dixit: et sicut dixit in publico vel in occulto. Ratio est. quia magis tenetur famam iuste seruare proximo suo quam iniuste sibi. excepto si maius periculum infamie illius proximi ex huiusmodi restitutione vel peccati mortalis. vel mortis corporalis sequeretur. vel quando dixit talia que non sunt infamatoria de sui natura scilicet vt esse iracundum vel auarum. et huiusmodi. Aliis etiam casibus certis exceptis. de quibus in alio quadragesimali. vide sermonem de detractore.

Quartum documentum quod si quis non potest reddere famam infamato. tenetur reddere aliquid equalens in rebus ad arbitrium boni viri secundum Rich. et Tho. i. iiij. di. xv. et in angelica.

P Circa tertium de inductione restitutionis Notandum est vobis O peccatores quod omnis scriptura. omnes predicatorum voces et in persona oium: ego indignus moneo et exhortor sicut ille monet. Nolite decipi a diabolo aliud suggerente sed considerate primo vt restituatis aliena si vultis habere vestrum deum in aia. Secundo moneo restituite aliena si vultis vt non pereat aia vestra propria: sed restituatur ad celestia gaudia. Tertio moneo. restituite aliena vt vobis restituatur gratia et omnia merita que fecit ab infantia. Quarto restituite aliena vt restituantur vobis oia passionis xpi et sanguinis premia in celesti gloria. Ad hec exemplum legitur in speculo exemplorum di. ix. exemplo cj. quod quidem puer nouem annorum satis facetus cecidit in infirmitatem: et obijt. post mortem matri sue apparuit lamentabiliter dicens se in maximis penis esse adeo quod si oes carbones totius mundi a principio: in vno cumulo arderent. et tu inquit o mater in medio arderes tanti ignis. non sentires tantas penas sicut ego in purgatorio. Mater interrogauit di. Unde tu fili hec demeruisti cum libenter vt videbam orabas. nec maledicus eras. nec iurans. et huiusmodi. Puer respondit Ego consueueram accomodare denarios a familia. et inde emi pira et fructus. et hospitibus aduenientibus dabantur sepe mihi ab eis denarij quos retinens non persoluebam familie plenarie accomodata. ideo talem penam sustineo. Si ergo talia debita exsolueres pro me liberarer. et sic disparuit. Mater autem vocauit familiam et inquisiuit ac omnibus computatis reperit quod puer tenebatur nouem denarijs. et mater statim pro eo persoluit. ac eodem die puer matri secundario apparuit dicens. O mater gratias tibi ago: quia pro me restituisti. et sic me a purgatorio liberasti. ecce iam celos introibo. et pro te ac pro consanguineis deum exorabo. hec ibi. Si ergo pro nouem denarijs hallensibus tantum cruciatum sustinuit puer vsque ad restitutionis tempus: quantum patietur qui pro multis debitis. et insuper pro damno in fama proximi illato cum fama prestet

diuitijs. Rogem⁹ ꝙ dn̄m ieſum vt det nobis graz vere pn̄ie ⁊ reſtitutiōis. Amen.

¶ Itē de reſtitutiōe hec p̄dicta expedientia ꝓ ſermonib⁊ ſufficiant. ꝓ alijs ꝑticularibus caſibus occurrentibus recurrēdū eſt ad ſūmas editas.

¶ Dn̄ica ramiſpalmarum. Sermo. xlv. In mane ſcʒ de ſatiſfactiōis neceſſitate ꝑ ſe vel ꝑ alium implende.

Oſanna filio dauid. Bn̄dict⁹ q̄ venit i noīe dn̄i. Itē aliud thema. Ecce rex tu⁹ venit tibi manſuet⁹ ſedēs ſup aſinam ⁊c. Verba hec ſcribūt Mat. xxj. ⁊ i euangelio hodierno. Chariſſimi dn̄s nr̄ rex regū ⁊ dn̄s dominantiū ſcʒ dn̄s ieſus veniens in hūc mūduʒ mira humilitate. ſedēs ſup aſinā in intrādo hieruſalem ad paſſionē: ſic laudari voluit: vt dicerent oſāna qd̄ ſm lyrā hebraicū ē cōpoſitū ex oſi: id ē ſalua. ⁊ anna id ē vtinā vl' obſecro ſalua nos. Sʒ ⁊ letis cantib⁊ triſtia quedam miſcuit amara: q̄ꝛ vidēs ciuitatē fleuit ei⁹ futuraʒ deſtructionē. Et q̄ꝛ a ſacerdotib⁊ ⁊ phariſeis iniuriā ꝯtradictionis ⁊ inſidiaꝝ ꝑtulit patiēter. et q̄ꝛ ad morteʒ parat⁹ vltro ſe obtulit aſcēdendo in eā ciuitatē vbi ſe occiſurum ꝑuidit ⁊ ante p̄dixit Ideoqꝫ hodie eccl'ia duas ꝓceſſiōes recolit ſcʒ vnam letā de xp̄i ſuſceptiōe: ⁊ in hieruſalē deductione cū laudib⁊ diuinis ramoꝝ ⁊ veſtimentoꝝ ſtratu i via. Aliā triſtē ⁊ flebilem q̄ facta ē feria ſexta in xp̄i eductiōe ad crucifigendū. ꝓpterea hodie legit paſſionem. ⁊ ſic hodie ꝓponit duo cōtraria ſcʒ gl'iam diuinitatis. ⁊ ignominiaʒ paſſiōis. Hoc ideo ſm Bern̄. voluit xp̄s pro amore nr̄o quaten⁹ ex p̄cedēte honore amarior fieret paſſio ignominie ꝓ nob ſuſcepte. O xp̄i ſāguine redempti xp̄iani. cogitate quō xp̄s dn̄s ꝓ vob voluit ignominiā pati in oib⁊ honorib⁊ ſuis. Nā hodie ip̄m vt regē ſuſceperunt i hieruſalē. Sʒ feria ſexta magna eūdē vt latronē crucifixerūt. Hodie ip̄m regē cecinerūt: feria ſexta negauerunt di. Nō habem⁹ regē niſi ceſarē. Itē hodie dixerūt ſaluatorē. poſtea dixerūt ſeductorē. Hodie bn̄dictū poſtea maledictum. Hodie veſtimēta ſua ſtrauerunt. poſtea veſtimētis ꝓprijs ſpoliauerunt. Hodie ramos in via ponebāt. poſtea ſpinas i capite poſuerūt. Ecce q̄ꝫ multipliciter dn̄s ſatiſfecit ꝓ pctīs nr̄is. q̄ten⁹ exemplo ſuo diſcamus nos ſatiſfacere ꝓ pctīs nr̄is ꝓprijs. Itaqꝫ ex quo xp̄s dominus ꝑ gratiam penitētialis ſatiſfactōis ſaluat ⁊ venit i nos. Ideo de ſatiſfactiōe tria myſteria hic notabimus.

¶ Primuʒ de ſatiſfactiōis neceſſaria obligatione.

¶ Secundum de ſatiſfactiōis aliena adimpletione.

¶ Tertiuʒ de ſatiſfactionis ſic alterutra liberatione.

Q. Circa primuʒ de neceſſitate ſatiſfactiōis Querit vtrum ſatiſfactio ſit adeo neceſſaria vt ſine aliqua ſatiſfactiōe nulli velit deus pctm̄ remittere. Ad qd̄ reſpondet ſm Rich. in. iiij. di. xv. ⁊ alios. q̄ de remiſſione peccati poſſum⁹ loqui dupliciter. Vno mō de lege communi. Alio mō de priuilegio ſpeciali. Et ſm hec elicimus tres ꝯcluſiōes doctrinales pro ꝓpl'o vtiles vt ſcʒ tales penitētiaʒ ſciant agere.

¶ Prima cōcluſio q̄ de lege cōmuni non pōt dimitti actuale pctm̄ mortale ſine aliqua ſatiſfactione vt tenēt oēs doc. q̄ꝛ ſemper ad hoc vt pctm̄ remittat: reqrit actus penitendi in q̄ p̄ncipalior ps ſatiſfactiōis ꝯſiſtit. Vn̄ pctm̄ ſine aliq̄ ſatiſfactiōe vel interna ſcʒ ꝯtritiōis vere: vel externa: vel i p̄ſenti: vel in futuro ſcʒ in purgatorio dimitti non pōt. Ratio. q̄ꝛ vt Anſl'i. j. Cur deus homo. ca. x. dicit. In deo quodlibet paruū incōueniēs ē impoſſibile. Et poſtea. xij. ca. dicit. q̄ non decet deū dimittere pctm̄ impunitum. q̄ꝛ ſic dedecus culpe remaneret ſine decore iuſticie ſet dimitteret pctm̄ ſola dei miſcd'ia ſine omī iuſticia qd̄ eſt incōueniēs ⁊ impoſſibile. Ad id ē verbum Grego. in moral. ſup illud Iob. ix. Verebar omnia opera mea ſciens q̄ non parceres delinquenti. vbi Greg⁹ dicit. delinquēti nequaqꝫ parcit. q̄ꝛ peccatum ſine omni vltione nunqꝫ deſerit ſed aut homo penitēdo in ſe punit. aut de⁹ hic vel in fu-

turo ferit. R Scđa ꝯcluſio ꝙ de lege ſeu priuilegio ſpāli bene de⁹ poſſet dimittere pctm̄ mortale ſi vellet ſine oi̅ ſatiſfactiōe. qꝛ hoc nō derogat ſue iuſticie alicui ex p̄uilegio ſpeciali facere. Et h̄ rariſſime qđ tamē cōiter facere derogaret vt pbat Rich. vbi. ṡ. Et ponit exemplū di. Sicut qn̄ rex vt oſtendat ſue potentie plenitudinē ⁊ benignitatē miſericordie vt mag⁹ timeat ⁊ diligat: parcit aliqn̄ hoi ſcelerato. hoc non derogat iuſto regimini regni ſui. imo ꝯfert qn̄qꝫ qđ tamē ſepe mult⁹ factū vel iteratū derogaret. qn̄qꝫ etiam in caſu iuſte poteſt facere filio ſcelerato cuius pater voluntarie mortē ſuſtinuit ꝑ vtilitate regni. Sic ⁊ deus pōt ad oſtendendū ſuā bonitatem ⁊ miſc̄diam ⁊ potentiaꝫ aliqn̄ dimittere alicui pctm̄ ſine ſatiſfactione. ſicut ⁊ fecit mulieri in adulterio dep̄henſe. Nil aliud iniūgēdo niſi. Uade ⁊ amplius noli peccare. Joh. viij. Sic fecit etiā Paulo q̄ cum eſſet in actu ꝑſequendi de⁹ ipm iuſtificauit. Act⁹. ix. Et h̄ ex p̄uilegio ſpeciali. vel forte tūc deus immiſit illi grām ꝑfecte pnie. Qn̄ aūt ſic facit de⁹ non relinquit pctm̄ totaliter impunitū ſꝫ iuſticie ſatis fit ex merito paſſionis xp̄i. qꝛ chriſtus non tm̄ ꝓ nr̄o pctō originali ſed etiaꝫ pro peccat⁹ hoim actualib⁹ ⁊ p̄teritis ⁊ ſequētibus morteꝫ ſuſtinuit. hec Rich. Sꝫ qm̄ p̄uilegia paucoꝝ nō faciūt legē cōmunem xxv. q. j. ca. vlti. Jdeo nobis de h̄ nō ē cōfidendum. Tertia ḡ ꝯcluſio ponit ꝙ ſimpliciter deus pctm̄ nō vult dimittere ſine aliqua ſatiſfactione. et ideo ſatiſfactio neceſſaria eſt ꝓ ſalute. cuꝫ ſit vna ꝑs vere penitētie. Un̄ ſcriptura pcipit Luc. iij. Facite dignos fructus pnie. S Sed di. Ex q̄ ꝑ ꝯtritionē ⁊ ꝯfeſſionē ſufficiēter delet pctm̄. et in his eſt exterior ſimul cum interno dolore pnīa. cur requirit amplior ſatiſfactio ꝓ penitētia. Rn̄det ꝙ requirit primo ꝓpter integritatē penitētie. qꝛ deus p̄cepit penitētiā integrā agere. penitentia autē integrat ex iſtis tribus ſcꝫ ꝯtritione ꝯfeſſione ⁊ ſatiſfactiōe ſm̄ omēs theolo. ⁊ canoniſtas. Scđo ꝓpter remiſſionem pene. quia contritio ⁊ cōfeſſio ſepe non ſufficiunt ad remiſſionē totalem reatus vl̄ pene peccatorū. Jdeo ſatiſfacere oportet vel in p̄ſenti ꝑ bona opa ⁊ indulgētias vl̄ ſaltem quod deerit in purgatorio ſoluet ſm̄ docto. Tertio ꝓpter p̄ceptuꝫ eccl̄ie qđ habetur de pe. ⁊ remiſ. ca. Dis vtriuſqꝫ. Nā Hoſti. ibi. §. ad q̄d valent. dicit tenendū ꝙ videlicet pro quolibet pctō mortali duplex pena debet. Una eterna que ꝑ cōtritionem dimittit. Alia tēporalis q̄ per eccleſiā imponit ⁊ remouet ſcꝫ in ꝯfeſſione. Proinde vnuſquiſqꝫ peccator debet ſatiſfacere vt poteſt de peccatis videlicet a cōfeſſore rationabilit impoſitā ⁊ ſuſceptā penitentiā implendo. T Exemplū ad id ex lege ciuili. ponatur caſus ꝙ Petrus telo vulneratus ferro infixo, conueniat cum medico vt ipm ſanet pro certa mercede. is bene curari non poteſt niſi ferruꝫ extrahatur prius ad quod requiritur vulneris ⁊ carnis inciſio. ſed Petrus doloreꝫ inciſionis non admittat. Medicuſqꝫ ipꝫ vulnus ſanat ferro intus manente. ſi poſt ſanitatem peius infirmitatē incidat. queritur an ille medicus ꝓ eodem ſalario tenetur ipm curare iterum. Reſpōdetur ex ff. de regulis iuris. l. ſi quis ex culpa ſua. ꝙ ꝓ generali lege habetur ſcilicet ꝙ quādo ex culpa infirmi redijt infirmitas medic⁹ non obligatur eundem curare niſi pro noua mercede. et nouo pacto. alioquin ſi redit ex culpa medici tenetur. et ſic patet ad ꝓpoſitum ꝙ non tenetur quia Petr⁹ fuit in culpa. Spiritualiter. ſi peccator nō admittit nec facit precepta medici. id eſt confeſſoris explendo ſatiſfactionē quaſi ferro peccati reatu manente ſibi imputabitur acerbior pena in futuro. Ad quod tollendum oportet de nouo penitentiā ſuſcipere a confeſſore ſi oblitus eſt illam prius iniunctā pniam vt patuit ſmōe. xxxviij. F.

V Circa ſecundū de aliena impletione ſatiſfactionis q̄rit Utrū vn⁹ homo poſſit ꝓ alio ſatiſfacere. vel impoſitaꝫ alteri ſatiſfactionē adimplere. Ad qđ reſpondet ſm̄ doctores cōmuniter Bonauēturā in. iiij. di. xx. ibidem Rich. ⁊ Sco. ea. di. durā. Tho. alioſqꝫ. ꝙ duplex eſt ſcꝫ ſatiſfactiōis effect⁹. vn⁹ eſt excidere cauſas

peccatoꝝ futuroꝝ. ⁊ ſic ꝓſeruare a futuris culpis. Ali⁹ eſt recōpenſatio iniurie illate hoc ē ſoluere debitum pctōꝝ. ⁊ ſic ſatiſfa-ctio accipitur varijs modis ſcḋm quos tria p̄cipua documēta tradunť breuiter h. qm̄ cogit hodie breuiare ſermonē prolixitas paſſionis ⁊ cerimonie miſſe. Primū eſt ꝙ ſatiſfactionē intelligendo ꝓ ꝓſeruatiōe et cautela culpe future. vel ꝓ cauſe pctōꝝ excisione. Sic vn⁹ ꝓ alio non pōt ſatiſfa-cere. Ratio. q2 ꝑ ieiuniū iſtius nō domať caro alterius. nec affligiť corpus alterius vt viuat caſte. nec ꝑ hoc ꝙ iſte dat elemo-ſynam pro illo. ille aſſueſcit ſua largiri nec iſto orante ille orat: niſi forte ꝑ bonū hui⁹ exemplū ille induceref ad ſimilia faciēda. vel niſi iſte mereref augmentū gr̄e ꝑ talia illi: vt facili⁹ ille euitet pctm̄ ex gr̄a dei ad-iuuāte. Scḋm documentū ꝙ ſatiſfacti-onem intelligēdo ꝓ recompenſatiōe illate iniurie p̄terite bene pōt vnus ꝓ alio ſatiſ-facere. ſicut homini cui iniuriam fecit: pōt alius ꝓ iſto recompenſare. ſic etiam ⁊ deo pōt vnus ſatiſfacere ꝓ iniuria illata ꝑ ali-um peccantē. dūmodo ille qui cōmiſit pec-catum ſit vere ꝯtritus de peccato. al's nō. Et ſic ſancti dei ſuis orationib⁊ ⁊ meritis ꝓ nobis placant deū ⁊ ſatiſfaciunt dūmo-do nos ſimus ꝯtriti. X Tertiū docu-mentum ꝙ ſatiſfactionē accipiēdo ꝓ peni-tētia a ꝯfeſſore iniuncta teneť quilibet per ſeipm̄ ſatiſfacere ſi eſt potens. ſicut etiā te-netur ꝑ ſe ꝯfiteri ⁊ ꝯteri. Et ſi non pōt ad-huc teneť habere paratū animū ad ſatiſfa-ciendum pro ſeipo ipſemet. alioqn ſatiſfa-ctio alteri⁹ ſibi nō ꝓdeſſet directe ad vitā eternā ſi nollet ꝓ ſe ſatiſfacere etiam ſi poſ-ſet. Ratio: q2 ad ſatiſfactionē ꝓ viribus ꝑ ſeipm̄ teneť quilibet ex p̄cepto de peni. et re. ca. omnis vtriuſqȝ ⁊c. Neceſſe eſt eni vt penitens recognoſcat peccatū ſuum per aliquem actum ſatiſfactionis vt patȝ per Aug. de pe. di. j. non ſufficit. ergo teneť per ſe ſi poteſt. qui ſi nō pōt iuuari poteſt per alteꝝ ⁊ ſatiſfacere. ſic ꝓ his qui ſūt in purgatorio impotentes ꝓ ſe ſatiſfacere: ſa-tiſfaciūt alij viui. et hoc maxime poteſt ꝑ alterum ſcȝ ſatiſfacere quis cū interuenit autoritas cōfeſſoris que in hoc poteſt di-ſpenſare cum eo qui ꝑ ſeipm̄ non poteſt ſa-tiſfacere. hec etiam i angelica. O ergo ho-mo chriſtiane diſce ex dictis ꝙ quādo non potes ꝑ teipm̄ penitentiā implere p̄cipue in mortis hora. diſpone ex tuis bonis vt alter faciat ꝓ te.

y Circa tertiū principale de al-terutra liberatione. id eſt vnius ⁊ alterius vel amborū per ſatiſfactionem ab alio im-plendā. Primo queritur de principali Utrum ille cuius ſatiſfactionē penitentie alter ſuſcepit in ſe: ſi ſtatim moriať libere euolabit in celum. Ad hoc rn̄detur in an-gelica ſcḋm Bonauē. in. iiij. di. xx. q. j. ꝙ nō Sed oportet ꝙ prius iſte qui ſuſcepit ſa-tiſfactionem impleat quia nemo paradi-ſum ingrediť niſi ſit extra omne debitum ita ꝙ necipē nec alius ꝓ eo ſit debitor. O ieſu bone vere formidāda eſt tua peccato-ribus iuſticia. Secūdo queritur de ſu-ſcipiente Utrū talis ſuſcipiens ſatiſfacti-onem alterius libereť ſcȝ per hoc. et ſatiſ-faciat etiam ꝓ ſeipo cum implet ꝓ altero. Reſpondeť vbi. s. ſcḋm Rich. di. xx. q̄rti ꝙ lȝ alij aliter ſint opinati. tamen ſatiſfacto-rium eſt etiam ꝓ ſeipo non quidem ex de-bito ſcḋm rigorem iuſticie: qua eadem ſolu-tio non parit duas liberatiōes. ſed ꝑ diui-nam miſericordiā que magis attēdit cha-ritatem q̄ȝ opus. Et etiā per modum me-riti de cōgruo. Nam ſcḋm Bonauē. in. iiij. di. xv. credendū eſt ꝙ diuine miſericordie. benignitas tanta ē ꝙ acceptat totū ꝓpter charitatem quaſi ꝓ ſe fieret. et q̄ſi ꝓ nihilo ſaluat nos. hec vbi ſupra. Z Tertio ergo exemplum finale ſubiungam⁹ qḋ le-gitur i ſpeculo exemplorū di. viij. exemplo ij. ꝙ ſanctus Dūſtānus in mane diei aſcē-ſionis dominice exiſtens ſolus in oratiōe in eccleſia. ecce vidit candidatorū multitu-dinem innumerā coronas capite aureas geſtātes ⁊ fulgore micantes di. Salue in-quiunt Dūſtanne noſter ſalue. mandat ti-bi filius dei ieſus venire ſi paratus es no-biſcum hodie gaudia celebratur⁹. Ad qḋ iſte rn̄dit interrogans. Qui eſtis. dixerūt. Cherubin ⁊ ſeraphin ſumus. Reſponde qḋ velis. Dūſtānus rn̄dit. Hodie ſollēniſ-ſim⁹ dies eſt ⁊ incūbit mihi p̄dicare ꝓplo ⁊ oſtendere quō ad gaudiū celeſte poſſint

peruenire ſcȝ p ↄtritionē ↄfeſſionē ꝛ ſatiſ/ factionem pnie. ad qꝺ p̄dicandū multi cō uenerunt ꝛ nolo decipe illos, ꝓpterea ho/ die non poſſū venire. hec dixit ex charitate ꝛ zelo aiaꝝ vt plures ſecum ſaluaret per ſermonē. dixerūt ḡ eidē. Eia parat⁹ eſto ī diē ſabbati. Nūc Dūſtān⁹ p̄dicauit ꝑplo taliter ꝙ nunq̄ añ ſic p̄dicauerat vt non hoīem ſȝ angelū putares. Tandē dixit ſui obitus inſtare diē. Et ecce facies eius re/ ſplenduit ſicꝙ nemo euȝ aſpicere poſſet: tandē locū in q̄ voluit ſepeliri deſignauit Mox ṽo languor eum inuaſit feria ſexta oēs aduētātes penitere ꝛ xp̄i veſtigia ſeq̄ hortabatur cōmunionēȝ accepit. Et ecce ſubito cum lecto in q̄ iacebat eleuat⁹ ē vſ/ ꝙ ad trabes dom⁹. Et h̄ tertio factū ē in die ſabbati. Sicꝙ oēs hortabaꝛ ad ſequē dū xp̄m i celū p pniam ꝛ p opa ſatiſfacto/ ria p q̄ ipe inceſſit ac ſic ipe feliciter in xp̄o quieuit. Rogemus ḡ dn̄m ieſum ꝛc.

Dn̄ica ramiſpalmarū poſt prandium Sermo. xlvj. de ſatiſfactiōis modo regu/ lari ꝛ iteratione.

Facite dignos

fructus penitentie. Matth. iij. et etiam Lu. iij. et pro ſermone hodierno in q̄bus verbis penitētie p̄dicator Johā/ nes baptiſta hortaꝛ oēs ad dignam pe/ nitentiā agendā qꝺ facim⁹ p veram con/ tritionē ↄfeſſionem ꝛ ſatiſfactionē. alioq̄n timendū eſt illud qꝺ ſcribiꝛ Ecci. ij. Si pe nitentiā non egerim⁹ incidemus in man⁹ domini. qꝺ poteſt poni ꝓ alio themate in hoc ſmone. Lyra. Si penitentiā non ege rimus ſcȝ de peccatis veraciter. incidem⁹ in manus domini. id eſt in diuinā puniti/ onem valde grauem. Heb. x. Horrendū eſt incidere in manus dei viuētis. Ue er/ go ꝛ ve peccatorib⁹ impenitētib⁹. Propte rea chariſſimi diſcam⁹ facere dignos fru/ ctus penitētie ſatiſfaciendo. quoniā vt de pe. di. j. ca. nō ſufficit. Aug⁹ dicit. Nō ſuf/ ficit mores inquit in melius cōmutare et a p̄teritis malis recedere niſi etiaȝ de his que facta ſunt ſatiſfaciat homo p peniten tie dolorem cooperantib⁹ elemoſynis ꝛ ie iunijs. hec ille. Sed heu lȝ multi faciāt pe nitentiam: tamen rari faciūt dignum fru ctum penitētie. Naȝ Greg⁹ dicit. dignos fructus penitētie facit qui oīa deo in ſa/ crificium offert per que in culpa eum me/ minit offendiſſe. Cum autē offendimus deuȝ corde. ore ꝛ opere. ergo hec tria debe mus deo offerre ſcȝ cordis contritionem. oris cōfeſſionem. ꝛ operis ſatiſfactionem qꝺ rari faciunt vt debent p̄ſertim ſatiſfa/ ctionem. Nos igiꝛ chariſſimi audiamus et opere impleam⁹ ſcripture hortamenta dicētis. Facite dignos fructus peni. vt in themate. Itaꝙ de ſatiſfactione vt ſcia mus facere dignos fructus penitētie tria myſteria declarabimus in hoc ſmone.

¶ Primū de regulari modificatiōe.
¶ Scdm de diuinali acceptatiōe.
¶ Tertiū de ſalutari reiteratiōe.

A Circa primum de regulari modo ſatiſfactionis Queriꝛ quali modo debeat regulariter fieri ſatiſfactio p pec/ catis debita ipi deo. Ad qꝺ ex dictꝭ Sco ti in. iiij. di. xv. Itē Alex. de ales. Bona/ uen. Rich. ꝛ alioꝝ recolligendo: eliciunꝛ p̄ cipue regl'e ſex ſm quas debet modus ſa tiſfactionis obſeruari.

¶ Prima regl'a dr̄ bone opationis.
¶ Scda dr̄ integre pfectionis.
¶ Tertia dr̄ placande intentionis.
¶ Quarta dr̄ aliūde non obligatiōis.
¶ Quinta dr̄ laborioſe conditiōis.
¶ Sexta dr̄ amoroſe executiōis.

¶ Prima inq̄ regula dr̄ bone opationis quia ad hoc ꝙ de peccatis aliquis deo ſa tiſfaciat requiriꝛ vt faciat p bona opa re/ cta ꝛ bona intentione facta que poſſūt ce/ dere in gloriam dei vt ſunt ieiunium ora/ tio elemoſyna. ꝛ huiuſmodi. Unde p ope ra mala vl' etiam opera bona de genere fa cta. tamen ſiniſtra intentiōe puta ex vana gloria vel hypocriſi non poteſt fieri ſatiſfa ctio. q2 vt ait Anſ. li. iij. Cur deus homo ſatiſfacere eſt deo debitum honorē redde/ re. talia autem opa ſcȝ malefacta non ſūt i honorē dei ſȝ i offenſionē. B Secū da regula dr̄ integre pfectionis. Nā que/ rit Rich. in. iiij. di. xv. Utrum homo pōt ſatiſfacere de vno pctō ſine alio. Et rn̄det

dicēs ꝙ dupliciter poſſumus loqui de ſa/tiſfactione. Uno modo de eius actu exteriori. ꝛ ſic poteſt quis ſatiſfacere ꝺ pena tēporali debita vni pctō ſine alia. et de vna parte pene ſine alia. qꝛ exiſtēs ī charitate poteſt ſilr remanere debitoꝛ pene pro alio peccato habendo ꝓpoſitum ſatiſfaciendi de illo. poſtea ſcilicet in elemoſynis. ꝛ nūc ꝓ vno poteſt ſoluere per ieiuniū vel orationem. qui ſi poſtea ꝓpoſitū mutet ita vt nolit poſtea ſatiſfacere in elemoſynis. nihilominꝰ ſolutio p̄cedens remanet acceptata. Alio modo autē loqui poſſumꝰ de ſatiſfactione in eius actu anime interiori et ſic non pōt homo ſatiſfacere de vna culpa mortali ſine alia ſed oportet ꝙ integre de omnibus peniteat ſicut ꝛ de omnibus tenetur ꝯteri ꝛ confiteri. vnde qui implet ieiunia iniuncta a confeſſore ſed non vult reſtituere aliena cum poſſet non vere penitet vt patuit in p̄cedentibus. Tertia regula dicit placande intentionis. hoc ē vt opera ſatiſfactionis ſint ad placandū deū intenta. Un̄ ipſe Scotus vbi. ſ̄. diffiniēs ſatiſfactionem dicit. ꝙ ē operatio bona exterioꝛ penalis voluntarie aſſūpta vl' tolerata ad puniendum peccatum a ſe cōmiſſum ꝛ ad placandum deum offenſū. Un̄ ſi quis facit bona opera non intentiōe punitionis peccati: vel vt deū placet quem offendit peccatis: lꝫ ſit bonum meritoriū gratie ꝛ glorie tamen non ꝺꝛ opus ſatiſfactionis de ſe ꝛ directe: puta ſi quis dat elemoſynā ex pietate non intentiōe tali ꝙ ꝓ penitētia ad placandū deū hoc fiat. Similiter cū aliquis malefactoꝛ punitur ſi patienter ſuſtinet: bene facit. ſed ſi vult vt ſatiſfaciat ſcꝫ ꝓ peccatis directe. debet intēdere vt ſufferat ad placādū deū ꝓ pctis ſm Sco. Exemplum. ſi quid offerat regi ꝓ exēnio non ſatiſfacit ꝓ debito niſi fiat ꝓ illo expreſſe. Quarta regula ꝺꝛ aliūde non obligationis. hoc eſt vt ſatiſfactio fiat per talia opa ad que homo aliunde nō obligatur facere. quia als non correſponderet ꝓ ſatiſfactione huius peccati. ſicut ſi quis ex voto tenet ieiunare feria ſexta. tali iniungeret cōfeſſoꝛ ieiunare feria ſexta. et ſic de alijs. Siliter ꝙ quis non furat vel non latrocinat cum poſſet bene facit preceptum implendo. ſed nō ē ſatiſfactoriū culpe cōmiſſe. quia ex p̄cepto ad hoc tenetur. ¶ Quinta regula dicitur laborioſe conditionis. hoc eſt vt operatio ſatiſfactionis ſit penalis ꝛ laborioſa vl' afflictiua vt per illam ſubtrahat homo ſibi aliquam carnis delectationem vel cōmodū quatenꝰ per carnis caſtigationem p̄ſeruetur a futura culpa. Un̄ Augꝰ de vera et falſa penitentia dicit. Penitētia grauioꝛes expoſtulat doloꝛes vt moꝛtuis impetret vitā. Et ratio eſt ſm Alexan. et Bonauen. et Rich. quia homo per delectationē culpe infirmatur. ꝛ ſm legē dei culpe debetur pena cōtra delectationem vt curetur ꝛ reordinetur. ac de futuro p̄ſeruet. Unde. ij. ethicoꝝ phus dicit. ꝙ pene ſūt quedā medicine. non tm̄ curatiue ſed etiam preſeruatiue. Ex quo patet documentū ꝙ qui penitētiale ieiuniū ſic implet ꝙ delicatiſſima ꝛ ſumptuoſa cibaria comedit ꝛ pleno ventre non ſatiſfacit ad reatus deletionē. ſimiliter qui dat elemoſynā de eo de quo ipſe nullo modo indiget. Sed di. Nunquid ergo auarus homo qui plus affligitur dando decem denarios: q̄ꝫ largꝰ dando centū. magis ſatiſfacit. R̄ndit Rich. et Ambaldus q̄rto ſcripto ſniaꝝ. di. xv. ꝙ opus dupliciter pōt itelligi penale. Uno modo ratiōe operātis: quādo ipſe operās difficilius facit ex diſpoſitiōe mala in ipſo. ſicut auarus difficilius dat elemoſynā. et talis penalitas nō magis ſatiſfacit. nec ꝓpter eam auaro minoꝛ elemoſyna iniūgēda ē q̄ꝫ largo. ſed potius maioꝛ debet imponi q̄ꝫ largo. Alio modo poteſt intelligi opus penale ratione operis ꝛ eiꝰ generis ꝛ ſic ſatiſfacit opus plus penale. ſicut ieiunium in pane ꝛ aqua penalius ē et magꝭ ſatiſfactoriū q̄ꝫ ieiunare cum cibis coctis. et elemoſyna maioꝛ q̄ꝫ minoꝛ. ¶ Sexta regula dicit amoroſe executionis. hoc eſt vt homo exequat ſatiſfactionē in charitate ꝛ amoꝛe dei. ꝛ de hoc in ſequentibus dicemus. Sed ꝓ excitādo populo dormitante inſeramꝰ conſolatoriū Exemplum qđ legit ī Scala celi. ꝛ in Speculo ex. di. ix. exemplo. clxvij. ꝙ miles quidā facinoribus plenꝰ iuit vt dicit p̄ſuaſu vxoris ad confeſſionē: ſed penitentiā ꝓ ſatiſfactione

dixit ſe non poſſe facere. vnde confeſſor q̄ſiuit dicēs. Poſſes ne in illa eccl'ia deſerta ꝓpe caſtrum tuū vna nocte vigilare ꝑ peccatorum tuorū remiſſione. Rñdit. hoc bene poſſum ꝛ faciam. Tūc hac penitētia iniuncta intrauit ſero ſolus eccleſiaꝫ. et ecce nocte vnus demon in ſpecie ſororis militis: cuius cōſilio ſepe vtebaꝛ: apparuit dicens. Quid hic ſtas: exi cito ad caſtrū. qꝛ ſtatim inimici tui ſuuenient ꝛ occidēt h te. alioquin nec vnꝗ̄ ego amplius tibi cōſilium dabo. Ille aūt nō acquieuit dicēs. Volo h ꝑmanere ꝑ penitentia iſta nocte. Scḋo alius demon poſtea aduenit in ſpecie vxoris ſue: deferens in brachijs duos illius filios paruulos quaſi nudata veſtibus ꝛ laceratis crinib⁊ dicēs. Ecce hoſtes tui domine iuaſerūt caſtrum: ceperūt oia ꝛ ſic turpiter eiecta ſum cum filijs. ſed ſi cito exieris ꝑſequi potes illos alioquin ꝛ te hic interficient ꝛ me. Sꝫ miles noluit exire. Tūc illa dixit. Niſi veniatis. ecce filios veſtros ꝓijciam. ꝛ illiſit illos ad pauimentum: ac in faciem militis ꝓiecit. ſed ille in deo cōfortatus non curauit. et ſic confuſa illa euanuit. Tandē poſtea tertio ali⁹ demon venit in ſpecie hoſtiū cum multis eccleſiam vallans ꝛ expugnans ac accēdēs igne ex lignis circūcirca aggregatis. ita ꝙ flāma videbaꝛ ꝑ feneſtras ꝛ ianuas itrare ꝛ cogere militē vt effugeret. Sꝫ ille immobilis ꝑmāſit. Poſtremo venit quart⁹ i ſpecie ſacerdotis quaſi miſſam dicere volens ꝛ officium legere. Proſpiciēſꝗ̄ ait militi. Tu excōmunicatus es: exi hinc ne impedias diuina. ꝛ cepit muſitādo altius q̄ſi oraret dicere. der der ꝛc̄. Rñdit miles ſicut ꝛ prioribus. Ille cepit cum haſta crucis ꝑcutiens expellere ipm̄. ſed miles oia ſuſtinuit: ꝛ diabol⁹ ꝯfuſus diſceſſit. Mane facto egrediens; cognouit ꝛ reperit caſtrū: vxorē: ꝛ oia illeſa. ſꝫ tm̄mō fore fātaſmatū deluſiones illas factas ſibi in nocte apparitiōes. et cū retuliſſet confeſſori. ecce audiuit ꝙ reuelatū fuerit ſanctis patrib⁹ qm̄ miles iſte quattuor coronas acq̄ſiuit i celis. q̄ttuor dictas tēptationes vincendo. ꝛ ſic miles poſtea i bona vita firmat⁹ fuit.

E Circa ſecundū de diuina li acceptatione q̄ritur Vtruꝫ ſatiſfactio ꝑnitentie in toto vel in parte expleta in ſtatu mortalis culpe. vel ſine charitate ſit accepta diuine clementie. Ad hoc cōmuniter ſm doct. rñdeꝛ ꝙ non acceptatur directe valēdo ad vitam eternā niſi ꝑ q̄nta parte ſit ſatiſfactio in charitate ꝛ in gr̄a expleta tamen talis ſatiſfactio valet ad ea ad que valēt opera facta i peccato mortali. Ideo ꝙ etiaꝫ ſi homo ſit in peccato mortali nō debet dimittere talia oꝑa ſatiſfactoria ſꝫ debet implere. Et huius ratio ſm Rich. quia cum deus nō eget bonoꝝ noſtroꝝ. ideo oꝑa non acceptat ad vitā eternaꝫ remunerandam: niſi operantē acceptet ipm̄ et ſic nec acceptat ad ſatiſfactionē placātē deum ꝛ gratuitaꝫ ad p̄mium vite eterne. ¶ Ad id ponamus exemplū de illo qui ſeminat vel plantat in ſolo alieno ſp̄o domino neſcio vel inuito. totū illḋ perditū erit ſeminanti quoniā illius eſt cuius ē ſoluꝫ. Inſtiꝛ. de reꝝ. diuiſiōe. §. ex aduerſo. Sic ſp̄ualiter homo cum ſit ip̄e de ſolo ꝛ terra diaboli per peccatuꝫ. Ideo totum qḋ i ſe ſic manente ſeminat bene agēdo ē diaboli. ita ꝙ non ꝓficit ad vitam eternā directe ſed tm̄ ad temporalia.

F Circa tertium ergo de reiteratione queſtio reſtat Vtrū neceſſe ſit ad ſalutem reiterare talem in peccato mortali expletam ſatiſfactionem. Ad qḋ reſpondetur ꝙ diuerſe ſūt opiniones. Aliqui dixerunt ꝙ ſi penitentia eſt talis ꝙ ex ea peracta manet aliquis effectus ſicut eſt ieiuniam ꝛ elemoſyna. ꝛ huiuſmodi. poſtꝗ̄ ſemel quis ſatiſfecit licꝫ in peccato mortali. non eſt neceſſario iteranda. Si autē penitentia non reliquit aliquem effectum vt ē oratio modica. oportet iterare. quia talis videtur eſſe impoſita potius ad impetrationem reconciliationis diuine ꝗ̄ ad ſatiſfactionē pene. Recōciliari autē quis deo non poteſt niſi ꝑ oꝑa i charitate facta. ḡ talis in pct̄ō pacta debet iterari. Scḋo. autē in. iiij. di. xv. q. j. circa fi. quē in h cōiter ſequunꝛ doctores moderni. vt ptꝫ i Angelica dicit ꝙ ſic dicere eēt magna occaſio ſcꝫ deferendi pn̄iaꝫ iniūctā. ꝛ ſic trāſgrediēdi ꝛ deſperādi. Nam cū q̄s recidiuat interim ꝙ expleuit pn̄iam audiens ꝙ nō ſatiſfacit in peccato. ſed teneꝛ iterare non explebit

eam ſed dimittit: ⁊ ſic peccat mortaliter. aut deſperās nūq̄ꝫ faciet penitētiā nec iterabit. Ideoq̄ꝫ ex dictis Scoti ibidē dant᷑ documenta pulchra. Primū eſt. ꝙ q̄ vere ſemel penitet ⁊ recipit penitētiā cōdignaꝫ impoſitā claue nō errāte q̄ntūcūq̄ꝫ poſtea recidiuet nō tenebit᷑ ꝑ illis pctis eiſdeꝫ niſi ad illā penitentiā ſibi impoſitā. ⁊ ſi illaꝫ implet in charitate ſcꝫ ꝯtritionē formando ꝑus de recidiuo: ſic implendo non tm̄ ſoluit penā: ſꝫ etiā meret᷑ gratiā. Si auteꝫ implet extra charitateꝫ ſcꝫ nolens conteri de recidiuo: tūc ſoluit penā: ſꝫ nō meretur gratiā. G Secūdū documentū ꝙ ſatiſfactio eſt duplex. Quedā eſt ſoluens debitū ⁊ placans ſimul offenſū vt ē illa q̄ fit in charitate. Alia ē ſoluēs debitū: ſed nō placās offenſū vt eſt illa que fit extra charitatē ſcꝫ in pctō mortali. Ideoq̄ꝫ patet ꝙ q̄ ſatiſfecit ſemel etiā ſi in pctō mortali ſatiſfecit: ſoluit. nec tenet᷑ iterare. Nam ⁊. ff. de regulis iurꝫ. l. bona fides. dr. ꝙ bona fides nō patit᷑ vt bis ab eodē idē debitū exigat᷑. Et Scot⁹ ibidē ponit exemplū d̄ eo q̄ offendit aliquē: puta dādo alapā. ſi cōponit cū eo ita vt trib⁹ diebus fodiat in vinea illius. ⁊ poſtq̄ꝫ fodit vno die: ſecundo die iterū illi dat alapā: ⁊ tn̄ fodit ſecundo ⁊ tertio die. talis ſoluit penaꝫ ꝑme alape: ſꝫ nō meret᷑ gratiā vel amiciciā illi⁹ offenſi. Sic in ꝓpoſito. Tertiū documentuꝫ ꝙ ſi talis ꝓpter pctm̄ in qd̄ de nouo recidiuauit dānaret᷑ anq̄ꝫ totā penitentiā impleuiſſet. talis ꝑ iſta pte inexpleta penitentie nō puniret᷑ eternaliter: ſꝫ tpaliter ſoluꝫ pena correſpōdente illi pti penitētie q̄ nō fuit hic expleta. qr ex quo ꝑ iuſticiā punitiuā impoſita eſt ſibi pēa tpal' ſel' hic ꝑ peccato de q̄ ꝟe pētuit nūq̄ꝫ ei debet᷑ niſi pēa tpal' ⁊ illa ſoluta nulla pena debet᷑ alia ꝑ ill' peccatis: ſed tm̄ ꝑ aliis q̄bus peccauit recidiuādo punit᷑ eternaliter. Hec ibi. Quartū documentū elicit᷑ ex iſtis ꝙ confeſſor diſcretus ad vitanduꝫ tales ambiguitates debet penitenti imponere talem penitentiam quā ſtatim exequat᷑ in ſtatu gratie et declaret eidem ꝙ ſi i ſtatu peccati explebit nō tm̄ valebit ſed feſtinet implere in gratia. ⁊ ſic patet. H Vltimū documentū ꝙ q̄uis homo nō teneat᷑ iterare ſatiſfactionē ſemel expletam: tamē ſi quis iterabit illa que in mortali ꝑfecit valet ad multa ſ᷑m Alexan. de Ales. Primo ad iocūditatē mentis. Secūdo ad purgatōneꝫ peccatoris. Tercio ad refrenatōem diabolice poteſtatis. Quarto ad victoriā tēptationis. Quinto ad cōfirmatōem charitatꝫ. Sexto ad augmentū gratie ⁊ glie celeſtis Conſulo ergo iterare. Exemplū narrat Deſret in ſuis ſ᷑monib⁹. ꝙ iuuenis i luxuria recidiuās iuit ad meretrices. Cui obuiauit diabol⁹ ſcꝫ in ſpecie homis dicens. Vade bn̄ tibi erit. Poſtea in via occurrit ſibi chriſt⁹: ⁊ oſtendit vulnera cruētata in manib⁹ ⁊ latere dicēs talia. Ego ſum pater tuus creator ⁊ redēptor tu⁹. Ecce qualibus vulnerib⁹ redemi te. vt qd ergo das te diabolo ꝑ peccata. At iſte cōterrit⁹ di. Dn̄s meus ⁊ de⁹ meus. Cui dn̄s. Vade cito ꝯfitere ⁊ penitētiā fortē age: alioqn ille diabolus qui tibi occurrebat expectat te vt frangat collū tuum. Qui cū iret ad confitendū vidit diabolū in via expectantē in ſpecie qua ꝑus. Et dixit diabolo Quid tu hic expectas. R̄ndit diabolus. Certe non tu es ille quē expecto. quia ille erat tot⁹ noſter ⁊ poterā ipm occidere. tu ꝟo alter es. neſcio quis. hoc ideo dixit qr iſte in ꝓpoſito ꝯfitendi et ſatiſfaciendi fuit mūdat⁹. Qui ex his circa ſe intellexit dei miſericordiā ⁊ intrauit clauſtꝝ ⁊ ſancte vixit. Rogemus ergo chriſtum ⁊c.

Feria ſecunda poſt dn̄icam palmarum Sermo. xlvii. vicꝫ de ſatiſfactōis deo ſoluende poſſibilitate ⁊ ꝯmenſuratōe ꝑ peccatis. ac iniunctiōis vtilitate

Venit ieſus be

thaniam vbi Lazar⁹ fuerat mortuus quē ſuſcitauit ieſus Johannis. xii. ⁊ in euāgelio hodierno. Scd̄m ꝙ Lyra in poſtilla hui⁹ euāgelii dicit. immediate poſt ſuſcitatōnem Lazari: que facta eſſe dicit᷑ feria ſexta ante dominicā de paſſione. iudei diffinierunt occidere chriſtum vt putat᷑ ipa die dominica de paſſione. Jō q̄ꝫ dn̄s Jeſus receſſerat i regionē iuxta deſertum in ciuitatē que dicit᷑ Effrem. et ibi

moꝛabaꝛ cū diſcipulis quouſqꝫ appropin-
quaret paſcha in quo imolabaꝛ agn⁹ pa-
ſchalis: ſcꝫ feria quinta cene vt ſic chriſtus
qui eſt ver⁹ agnus imolareꝛ ꝑ nobis ime-
diate poſt imolatōem agni paſchalis. ſcꝫ fe-
ria ſexta. Unde appropinqnte paſca ante
ſex dies paſce: hoc eſt. ſabbato ante diem
palmaꝝ venit in Bethaniā que eſt prope
hieruſalē vbi fuit Lazarus. ⁊ inde poſtea
aſcendit in hierlm ad patiendū. Ibi autē
ſcꝫ in Bethania fecerūt domino cenam ⁊
Martha miſtrabat. Lazarus vero vnus
erat ex diſcūbentib⁹: vt veritas eius reſur-
rectiōis clareret. Hec aūt myſtice ſignifi-
cant ꝙ dn̄s ieſus libenter venit ⁊ cenat de-
lectabiliter in anima vere penitentis ⁊ ſa-
tiſfacientis de peccatis. Nā Lazar⁹ a moꝛ-
tuis reſuſcitatus ſignificat peccatoꝛē ꝑ pe-
nitentiā a moꝛte peccati reſurgentē vt dic̄
Aug⁹. Bethania etiā interp̄taꝛ dom⁹ af-
flictionis ⁊ domus gratificata dn̄o vt di-
cit Hiero. Ideo ſignificat ſatiſfactiōis pe-
nitentialis afflictiōeꝫ que gratum fac̄ deo
hominē. Ideo ꝯuenienꝛ dicitꝛ ꝙ venit Je-
ſus in bethaniā ⁊ cenauit ibi cum Lazaro
quia diligit manere in coꝛde penitentis ⁊
cibari pane penitētie vere ⁊ potu lachry-
maꝝ. De iſtis patꝫ euangeliū. Itaqꝫ d̄
ſatiſfactōe tria myſteria hic declarabim⁹.

Primū de eius poſſibili recōpenſatōne.
Scd̄m de eius ꝑſoluēdi ꝯmēſuratōne.
Terciū de ei⁹ efficacioꝛi expiatōe

I Circa primū de poſſibilitate
recōpenſandi vl' ſatiſfaciēdi q̄rit Richar.
in. iiij. di. xv. ar. j. q. ij. Utrū homo poſſit
deo ſatiſfacere ꝑ culpa recōpenſando. Nō
quia deus eſt in infinitū honoꝛād⁹ Quo-
modo ergo hō peccatoꝛ q̇ rapuit honoꝛeꝫ
dei ſoluit. quia vt dicit Anſ. p̄mo lib. Cur
deus homo. c. xiij. Omis qui peccat ho-
noꝛē deo quem rapuit ſoluere debet. quia
ſm Augu. libro. lxxxiij. queſtionū. ⁊ Ber.
de diligendo deo. Omis creatura dꝫ deo
totū id quod eſt. ergo hō nil habꝫ p̄ter de-
bituꝫ deo de quo libere poſſit ſatiſfacere ꝑ
peccato. Mirū eſt ergo quō poſſit. Sꝫ in
contrariū quia de⁹ eſt miſericoꝛdiſſim⁹ et
mādauit ſatiſfactōnem qui nihil impoſſi-
bile p̄cepit vt dicit Hiero. ergo pōt homo
ſatiſfacere. Reſpondeꝛ ergo ex eodē Rich.
ibidem eliciēdo documēta tria p̄cipua ad
ſciendū vtilia ꝑ populo ſimplici Primū
eſt ꝙ homo ꝑ ſeip̄m ſine adiutoꝛio alteri⁹
ſcꝫ chriſti nō poteſt ſatiſfacere deo ꝑ pctō.
vt patuit ꝑ ratiōes p̄tactas. Et hoc claret
in exēplo. quia ꝑ peccato p̄moꝝ parentuꝫ
nulla pura creatura ſuffecit ſatiſfacere ſed
opoꝛtuit eſſe deū ⁊ hominē qui ꝑ merita i-
finita poſſet deo ſatiſfacere ꝑ peccatis in-
finite grauitatis: ſicut patet ꝑ Anſ. lib. ij.
Cur de⁹ hō. ca. vij. Unde ſi homo per ſe
poſſet tātas lachrymas fundere ſicut ma-
re nō ſufficeret ſatiſfacere ſine merito chri-
ſti. Secundū documentū ꝙ hō cū adiu-
toꝛio dei in virtute ſcꝫ meriti chriſti poteſt
deo ſatiſfacere de pctō. quia hō poteſt eſſe
particeps meriti chriſti ꝑ verā fideꝫ ⁊ cha-
ritatem. et cū ſic ſatiſfactio hois ꝯiungaꝛ
merito chriſti poteſt hō reddere deo debi-
tum honoꝛē faciendo qd̄ in ſe eſt ⁊ qd̄ te-
netur. Sic eni̅ fit ſatiſfactio ſm equalitatē
iuſticie nō compenſañ. ſolū meritū penitē-
tis ſed ſm condecentiā diuine bonitatꝭ et
virtutē infinitā paſſionis xp̄i dei. Sic exē-
pli gratia. Si ego deberē regi deceꝫ milia
floꝛenoꝝ nec haberem vnde poſſem ſolue-
re. tūc ſi filius regis ex pietate ꝑ me appen-
deret theſauꝝ equiualētē ⁊ facerē qd̄ ego
poſſem vtiqꝫ liberarer. Sic in ꝓpoſito.
K Tercium documentū ꝙ deus miſeri-
coꝛdiſſimus ex liberalitate cōdeſcendens i-
firmitati humane nō exigit plus q̄ꝫ homo
bene poteſt. imo nec totū poſſe exigit d̄ ne-
ceſſitate. Nam menſuraꝫ poſuit ⁊ ꝯſtituit
eoꝛū ad que homo de neceſſitate teneaꝛ. h̄
eſt ad obſeruantiā p̄ceptoꝝ. vt ſic de reli-
quis opibus. ſ. ſuperogatōnis poſſint ho-
mines ſatiſfacere ꝑ peccatis cōmiſſis. que
opera ⁊ ſi debeamus deo ex cōgruo tamē
nō vult (tanq̄ꝫ nobis parcēs) vt ſibi talia
debeanꝛ debito neceſſitatis. niſi ratōne vo-
ti vel iniūctōnis ꝑ ſatiſfactōne. Proinde d̄
lege cōmuni ex talibus opib⁹ ſuperogati-
onis requirit deus aliquā ſatiſfactōeꝫ pe-
nitētis. non ꝓpꝛ ip̄fectionē meriti xp̄i paſſi
cum illud ſit ſufficiētiſſimuꝫ. Sed qꝛ deus
vult tum ꝓpter ſui honoꝛem. Tū ꝓpter no-
ſtrā vtilitatē vt ꝑ noſtris exceſſib⁹ volun-
tate pꝛopꝛia ſatiſfactōem aliquā faciam⁹

Hec ex Richard. O peccator diſce hec.

L Circa ſecundū de perſoluēdi commenſuratione querit quantā ſatiſfactionē debeat quiſq₃ commenſuratiue p quolibet peccato pſoluere. Ad hoc ſm Hoſtieñ. de pe. ꝛ re. et cōmuniter doctores dicit q p quolibet peccato mortali deberet quis regulariter ſatiſfacere in penitentia ſeptē annoꝝ magis vel minus aſpere put peccati requirit grauitas. Ratio. vt ſicut peccator ſeptiformē ſpūſſancti gratiam amiſit: ita p ſeptēnem penitentiā recuperet. ſed tamē ꝓpter hominū fragilitatem ꝛ vite breuitatē hodie penitentie ſūt arbitrarie vt patet ſm Johannē Andre. ꝛ Anthoñ. de But. alioſq₃. Quapropter confeſſor non peccat ſi minorē penitentiā imponit. Tum quia non poteſt determinate quantitatē pene cognoſcere. Tū qa quādoq₃ ex induſtria minorē penā imponens plus pdeſt penitenti qui forte ꝓpter penitentie magnitudinē poſſet impediri ab implendo vel deſperare. vel quia paulatim ꝯfortatur in penitente diuin⁹ amor ad plura peragēda opera. Et hec patent per Tho. in. iiij. di. xx. concord. Petrum ꝛ in Angelica. O Unde circa hec tres regule generaliter tenēde ſunt p documēto. Prima ſm Tho. ſupra. Confeſſor ſiue diſcrete iniūgat penitentiā: ſiue non ſemp tamē remanet reatus ad penā eiuſdē quātitatis. Et ideo ſi eā hic nō implet: in purgatorio exiget. Ex hoc ſequitur ſecūda regula doctrinalis. q quilibet homo lic₃ nō neceſſario: tamē de congruo debet ſe exercere in opere bono multiplicando intētōe ſatiſfaciendi p pctō. Nam hoc valde confert vt ſi penitentia impoſita nō ſufficeret taliter ſuppleret. Unde Grego. ſup illo ɣbo Facite dignos fructus penitentie. dic̄ In hoc vniuſcuiuſq₃ conſciētia conuenit vt tanto bonoꝝ operum lucra querat per penitentiā: quāto quiſq₃ ſibi maiora damna intulit per culpā. Hec ille. Exemplū legit de philoſophis q dicebant vitā hominis currere debere per quattuor rotas In pma rota ſic ſcribit. Lego quid feci. i. reuoluo in memoria peccata que feci. In ſecunda lego quid facio. ſc₃ vere penitendo. In tercia lego quid faciā. ſ. ſatiſfaciendo dietim. In quarta lego quo vadā. qa ſc₃ in breui tranſeo ad futurā vitam vbi ppetuo ero. O chriſtiane penſa hec. Tercia regula q oīs cōfeſſor in cōfeſſione ſp poſt iniunctā penitentiā deb₃ iniūgere penitenti q oīa bona que fecerit ꝛ oīa aduerſa que ſuſtinuerit cedāt in ſatiſfactōem ꝛ remiſſionē peccatoꝝ ſuorū vt ſic liberet a reatu peccatorū. Hec ſm Ray. Hoſtieñ. ꝛ cōmuniter doc. ꝛ pat₃ in ſeqn.

N Circa tertiū de expiatōne efficaci querit Utrū bona opera que penitens faciet ſunt magis efficacia ad expiandam culpā pteritam quādo p confeſſorē ei iniungunt q̄ ſi ille ꝓprio arbitrio facer₃. Reſpondet ſm Tho. in q̄dlibeto. ꝛ Ray. Hoſti. alioſq₃. q ſic. nam multo pl⁹ valent ex iniunctōne cōfeſſoris opera bona ad expiādū peccata pluribus modis. Primo ex ipa vi ꝛ natura opis. Secūdo ex ɣtute clauis ſacerdotalis ꝓpter quā plus habēt expiare culpā pteritā. Tercio ex ɣtute obedientie: vic₃ ipius penitētis. Nā ſm Bonauen. libro de pfectu religiōis. oīe bonum quod fit ex obediētia eſt meritorium dupliciter. ſc₃ ex ipo opere: ꝛ inſup ex obedientie virtute: que vt dicit. j. Reg. xv. melior eſt obedientia inqt q̄ victime ipe. Sequit ergo q talis ex obediētia eccle ꝛ confeſſoris faciēs bona opera pl⁹ expiat pctā. ꝛ ſic patet ꝓpoſitū. Unde p documēto tradit in Angelica ſūma q ꝯfeſſor laudabiliter ꝛ bn̄ facit qn̄ poſt iniunctā penitentiā penitenti dicit ſic. vic₃. Omnia bona q̄ facis vel que intēdis facere: ꝛ etiā quicqd mali paſſus fueris oīa ſint in remiſſiōe₃ peccatorū tuorū. Et addit ibidē q hec imponi debent a ꝯfeſſore penitēti ita q intelligant ꝛ nō ſecrete put aliqui ꝯfeſſores faciūt per modū abſolutōis hec dicēdo. quia ſic nō valet niſi ex vi operis. Sed ſi imponitur hoc intelligibilit plus val₃ vt dictū eſt. ſc₃ faciendo bona opa ex iniunctōe ꝛc. hec ex Angelica. O Exemplū legit in hyſtorijs romanoꝝ geſtis. c. xviij. q qdam Julianus nobilis iuuenis die q̄dam venationi inſiſtēs ceruū pſequi cepit. Cui dixit ceru⁹ miraculoſe. Tu me inſequeris

qui patris ⁊ matris tue occiſor eris. Hoc
ille vehemẽter extimuit. ⁊ ne forte ſic ꝯtin-
geret relictis omnib⁹ clam remot⁹ fugit.
vbi principi ſeruiens cõplacuit adeo vt ca-
ſtellanã quandã viduã ei in ꝯiugem trade
ret ⁊ caſtellũ ꝑ dote ſibi donaret. Tũc ipi
parentes Iuliani eũ requirẽ. vagabũdi
ꝑuenerunt tandẽ ad idem caſtellũ Iulia-
no tũc abſente. Quos vxor benigne ſuſce-
pit audiens ꝙ eſſent parẽtes viri ſui ⁊ in le
ctum ꝓpriũ reclinari fecit. Mane illa ad ec
cleſiam trãſeunte interim Iulianus redi-
ens: ⁊ in thalamo illos dormiẽtes videns
ſuſpicatus ꝙ aliq̃s cum ſua vxore eſſet ſilẽ
ter ambos interemit gladio. Tandẽ rede-
unte vxore ð eccleſia dũ hec didiciſſ3 fleuit
amare dicẽs. Heu heu mihi ecce impletũ
eſt quod ceruus mihi ꝑdixerat. Unde ad
ꝯfeſſionẽ cucurrit ⁊ talem penitentiã iniũ-
ctam acceptauit vt iuxta quendã fluuiuȝ
vbi multi periclitabanꝭ hoſpitale ſtatuerȝ
⁊ omnes q̃ volebãt trãs fluuiũ duceret. et
hoſpitio reciperet. Poſt multũ tꝑis q̃dam
nocte media frigidiſſima audiuit quendã
voce lugubri: Iulianũ vt trãſduceret ad-
uocantem. Concit⁹ de lecto ſurgens illuȝ
in domũ duxit ⁊ in lectũ propriũ cooptuȝ
calefecit. Poſt paululũ intuens in illuȝ le-
proſum viderũt Iulianus ⁊ vxor ei⁹ ꝙ cũ
ſplẽdore nimio in celũ aſcendit: ⁊ dixit eis
dñs ꝙ penitentiã eoꝝ acceptauit deus. Et
ambo in breui in celũ migrarẽt ꝑmia la-
borũ accepturi. Et ſic factũ eſt. Rogemus
ergo chriſtũ ⁊c̃.

¶ Feria tercia poſt dominicã palmarum
Sermo. xlviij. de partib⁹ ſatiſfactõis ⁊ de
ꝑualore eaꝝ ac diſpenſatione.

Ego quaſi ag
nus manſuetus qui portaꝭ ad
victimã. Uerba ſũt Hierem.
ca. xj. in perſona chriſti ꝓnunciata ⁊ canun
tur in epiſtola hodierna. quib⁹ inſinuaꝭ ꝙ
dñs Ieſus quaſi agnus manſuetus volu
it occidi ⁊ imolari pro nobis vt ſatiſface-
ret deo pro peccatis noſtris. Et cũ hoc ex-
emplum nobis daret quaten⁹ pro pecca-
tis noſtris ſatiſfacere ſtudeam⁹ in cruce ve
re penitentie. ⁊ ſic imolemus deo animam
⁊ corpus ac ſanguinem attediando ꝑ ope-
ra penitentie. Unde. j. Petri. iiij. hortatur
ad id ſcriptura dicens ſic. Dominũ chri-
ſtum ſanctificate in cordibus veſtris: para
ti ſemper ad ſatiſfactõnem. Et hoc poteſt
poni pro alio themate in hoc ſermone. Et
ibidem paulo infra beatus Petrus dicit.
Chriſtus ſemel pro peccatis noſtriſ mortu
us eſt iuſt⁹ pro iniuſtis vt nos offerret deo
mortificatos carne viuificatos autẽ ſpiri-
tu ⁊c̃. Idcirco chariſſimi diſcamus exem
plo chriſti penitentiã agere ⁊ ſatiſfacere ꝓ
peccatis. Itaq₃ de ſatiſfactõe preter ea
que dicta ſunt in ꝑcedentib⁹ reſtant adhuc
tria myſteria declaranda

¶ Primũ de ſatiſfactionis integratõe
¶ Secundũ de valoris ꝑponderatõe
¶ Tercium de ſolutõis diſpenſatione.

P Circa primũ de integratio-
ne partiũ ſatiſfactõis ſiue conſtitutõe ali-
qua queruntꝭ.

¶ Primo de principalib⁹ partibus ſatiſ-
factionis
¶ Secundo de alijs operi-
bus ſecundarijs.
¶ Tercio de flagellis ⁊ aduerſis

Prima queſtio que ſunt partes ſatiſfactio
nis: vel in quibus operibus cõſiſtit ſatiſ-
factio. Ad quod reſpondeꝭ ſm Bonauẽ-
turã in. iiij. diſt. xv. ꝙ principales et prima
rie partes ſatiſfactõnis ſunt tres. ſcilicet.
Oratio ieiuniũ et elemoſyna: vt concordi-
ter dicunt omnes doctores theologi ⁊ ca-
noniſte. Et aſſignaꝭ talis ratio precipua.
Quia tres ſunt radices omnium peccato
rum. vt ſcribitur. j. Iohãnis. ij. capitulo.
Omne quod eſt in mundo aut eſt concu-
piſcentia carnis: aut cõcupiſcentia oculo-
rum aut ſuperbia vite. Ideo tres debent
eſſe partes ſatiſfactõnis que militant con-
tra illas. ſcilicet. Contra concupiſcentiaȝ
carnis eſt ieiunium. Contra concupiſcen
tiam oculorum. id ẽ auariciam eſt elemoſy
na. Contra ſuperbiam vite eſt oratio que
debet eſſe humilis. De iſtis ptib⁹ ſatiſfa-
ctionis dr Thob. xij. Bona eſt oratio cuȝ
ieiunio et elemoſyna. Uere bona eſt quia
bene ordinatur homo ꝑ iſta tria. ſc₃ ꝑ ora
tiõem quo ad deum. per ieiunium in ſeipo

et p elemoſynam ad primum. et ſic patet
ad primum queſitū. Q Scđo querit
Nunqd alia pter hec opa ſunt etiā ſatiſfa
ctoria. Rñdet ſm eoſdē docto. ꝙ ſunt pter
tria illa etiam alie partes ſecūdarie vl' ope
ra ſatiſfactoria. Sed illa oīa reducūtur
ad tria illa principalia. exempli grā. oēs
afflictiones carnis reducunt ad ieiunium
ſicut ſunt vigilie. cilicium. diſciplina. pere
grinationes. ⁊ ſimilia. Itē omnia opera
miſericordie reducunt ad elemoſynam vt
ſunt viſitare infirmos cibare potare tege
re ⁊c. Item oīa opera ſpiritualia redu-
cuntur ad orationē: vt ſunt lectio. medita
tio. doctrina ſalubris. ꝯſilium. conſolatio
tribulatorū. ⁊ huiuſmodi. vel aliqua hor
ad elemoſynā reducunt. R Tertio q
ritur Utrū flagella ⁊ aduerſa a deo imiſ
ſa. vel etiam ab hominibꝫ illata. ſint ſatiſ-
factoria. Rñdetur ſm Rich. in. iiij. di. xv.
ꝙ flagella poteſt quis ſuſtinere tribꝫ mo-
dis. Uno modo impatiēter remurmurā
do. ⁊ ſic non habēt rationē ſatiſfactionis
ſed vindicatiōis. Alio modo pōt quis ea
ſuſtinere patiēter tolerādo. ⁊ vt ſic inqꝫtū
eſt tātūmodo patiēs ſi talis eſt in charita-
te vel ſine peccato mortali meretur grām
⁊ gloriam. ſed non ſatiſfaciunt directe per
modū meriti. quia actiuū principiū meri-
ti eſt voluntas illius hominis qui meret.
Voluntas autē patientis put eſt tantū-
modo patiens non opatur ad flagella p
modum ſatiſfactiōis p peccatis niſi id in
tendat. Unde tertio modo poteſt qs fla-
gella ſuſtinere patiēter volūtarie acceptā-
do vel ſuſtinere volendo intentiōe remiſſi
onis pene debite p peccatis. ⁊ ſic flagella
vel aduerſa quecunqꝫ ſūt ſatiſfactoria. O
ergo ieſu bone tibi laus et gratiarūactio
quia facis vt diligentibꝫ te oīa cooperē
tur in bonum tam flagella qꝫ opa.

S Circa ſecundum de prepon
deratione valoris Queritur que ps ſatiſfa-
ctionis inter hec tria pdicta pualeat ſatiſ-
facere p peccatorū pena. ⁊ pponderet fore
magis ſatiſfactoria. Ad qđ aliquis poſſet
arguere ꝙ precellat oratio. quia p aliis in
ipa mens plus eleuatur in deum ⁊ quaſi
pſens deo loquitur. Itē aliꝰ poſſet argue
re ꝙ plus ſatꝫ facit ieiuniū. qr eſt p aliis pe
nalius opus. penalitas autē debet eſſe in
ope ſatiſfactorio. ſed his obuiat ꝙ ſcriptu
ra p ceterꝫ appropriat ſatiſfactionē elemo
ſyne. quia poſtqꝫ Tob. xij. dictuꝫ eſt. Bo-
na eſt oratio cum ieiunio ⁊ elemoſyna. ſta-
tim ſimpliciter de elemoſyna ſubiungitur
dicēs ꝙ elemoſyna a morte liberat ⁊ ipa
eſt que purgat peccata ⁊ facit inuenire vi
tam eternam. hec ibi. Et ſm Lyrā ibidē
eſt ratio. quia per ieiunium ſanant peſtes
corporis. ſed per orationē peſtes mentis.
ſed per elemoſynā ſimul vtriuſqꝫ peſtes ſa
nantur. ergo videtur ꝙ ſit plus ſatiſfacto
ria. Reſpondet ꝙ ad hec recolligendo ex
Rich. in. iiij. di. xv. aliiſqꝫ doctoruꝫ dictis
ꝙ tria ſunt in ſatiſfactione. Primum eſt vi
tatio culpe. ⁊ ad hanc maxime valet ora-
tio. Secundum eſt augmētatio gratie ad
quod elemoſyna pualet. Tertium eſt ſolu
tio pene. ⁊ hoc eſt infimū in ſatiſfactione.
T Ad hoc autem plus valet ieiuniuꝫ.
quia per penalitatē magis exſoluit culpe
penaꝫ. Subdit Rich. di. ꝙ ex quo augmē
tum gratie nobilius eſt qꝫ vitatio culpe.
quia non vitatur malum niſi pter bonū
ſcilicet ad cōſeruandum bonum gratie ⁊
augēdum. Finis autem melior eſt ordina
tis in finē. j. phiſicor. Ideo elemoſyna vti
lior eſt ad ſatiſfaciendū qꝫ oratio. et ora-
tio qꝫ ieiunium inter partes ſatiſfactiōis.
nam quodlibet iſtorum ſcilicet tā augmē
tatio gratie qꝫ etiaꝫ vitatio culpe. melius
eſt qꝫ ſolutio pene. Ideo oqꝫ vt ptactum ē
ſcriptura plus attribuit elemoſyne p aliis
ipam ſatiſfactionem p peccatis. et h patꝫ
etiam per apoſtolū. j. Timot. iiij. dicēteꝫ.
Corporalis exercitatio ad modicum vti-
lis eſt. pietas autē valet ad omnia pmiſ-
ſionem habens vite preſentis ⁊ future.
U Unde documentū ex dictis accipi-
amus triplex. Primum ſm Rich. ſup. ꝙ
qꝫuis oratio ſm ſuam eſſentiā ſit dignior
qꝫ elemoſyna. quia oratio plus eleuat mē
tem hominis in deum p contemplationē
quaſi preſentialiter deo loquatur. tamen
qꝫtum ad vſum ſatiſfactionis vtilius eſt
dare elemoſynā qꝫ orare. ſicut exempli grā
qꝫuis aurum ſit pcioſius ⁊ dignius aqua.
tamen aqua vtilior ē ad abluēdū qꝫ aurū

ſꝫ elemoſyna ē vt aqua extinguēs ignē peccati Eccl.iij. Unde ⁊ elemoſyna dr̄ ab ely qđ eſt deꝰ. ⁊ mois aq̄. quaſi aqua di. Secūdū documētū ꝙ ꝯfeſſor ꝓ penitētia debet ceterꝭ paribꝫ ei q̄ pōt iniūgere elemoſynā magꝭ ꝙ̄ orōnē vel ieiuniū ꝓ ſatiſfactione niſi cauſa aliud req̄rat in tali iniūctiōe penitētie. Rō. q2 elemoſyna in ſe includit ꝟtutē orōnis ⁊ etiaꝫ ieiunij tāꝙ̄ vniuerſal' medicina pctī plus ꝙ̄ alia. Propterea plꝰ indicit' Luc.xj. Date elemoſynā ⁊ oīa mū daſūt vobis. Et Dan.iiij. Pctā tua eleoſynis redime. Et ſm̄ doct.rō ponit'. q2 elemoſyna in ſe includit ꝟtutē orōnis ⁊ ieiunij ꝓpter duo ſcꝫ ꝓpter q̄ plꝰ meret' augmētū grē. Primo q2 ꝯſtituit eū cui dat' debitorē ad orādū ꝓ eo cui dedit. Itē q2 elemoſyna ē quaſi oblatio deo facta ⁊ exorās deum vt ptꝫ Eccl.xxix. ⁊ ſic duplicit' hꝫ vim orōnis. Deniꝙ̄ elemoſyna habet ꝟtutē ieiunij. q2 bona ſibi ſubtrahendo ⁊ alijs largiēdo tūc ꝓprio corpi minꝰ ſatiſfacit. ⁊ ſic macerat' corpꝰ. Un̄ patet ꝙ elemoſyna cōpletiꝰ habet vim ſatiſfactiōis. Tertiuꝫ ꝙ ꝙ̄uis ieiuniū ſit penaliꝰ ſimpliciter ꝙ̄ elemoſynā dare. tn̄ in ſatiſfactiōe plꝰ attēdēda eſt bonitas opis ꝙ̄ penalitas. qm̄ plꝰ valet vtilitas elemoſyne ꝙ̄ ieiuniuꝫ. Hec ex Richar. O ꝑxpiana aīa diſce hec.

Circa tertiū de diſpenſatione penitētie querit'. vtꝝ vnꝰ ꝯfeſſor poſſit relaxare vl' diſpēſare aut cōmutare penitētiā ſatiſfactoriā quā alter impoſuit: Rn̄det' breuiter in Angelica ꝑ certa documenta. Primū eſt. ꝙ ſi talis ꝯfeſſor habet autoritatē abſoluēdi a tali pctō: ſcꝫ ꝓpter qđ fuit illi impoſita penitētia ſacramētalis pōt diſpēſare vel cōmutare ꝯfitēti talē ſcꝫ penitētiā. etiā ſi ille q̄ impoſuit eēt ſupior. Un̄ glo.xxvj.q.vij.c. Tpa. tenet. ꝙ eps pōt diminuere penitētiā quā papa impoſuit: intelligēdo qn̄ nō p̄t haberi recurſus ad ſupiorē cōmode. Et ex cā p̄ſertim ſi euidēs ſit penitētē nō poſſe ferre iniūctā penitētiaꝫ: al's nō. Et hec etiā tenet Aluarꝰ. y Excepto tamē qn̄ alicui in penitētia fuiſſet ipoſitū vt iret ad terrā ſanctā. q2 tūc ſine autoritate pape non poſſet cōmutari ſi iniunctū eſſet vt iret in ſubſidiū terre ſancte. al's poſſet vt patet in Angelica. Secundū documentū ꝙ ſi ꝯfeſſor nō habꝫ autoritatē abſoluendi a tali pctō ꝓpt' qđ fuit penitētia impoſita nō poterit eaꝫ relaxare nec ꝯmutare niſi neceſſitas vrgeat vl' pietas ſuadeat. Piū em̄ tūc eſſet interp̄tari ꝙ ſupior in hmōi caſibꝫ acceptet diſpenſatōꝫ ſm̄ Rodoneſ. Terciū documētum ꝙ qn̄cunꝙ̄ ꝯfeſſor vult facere ꝯmutatōeꝫ vl' diſpenſatōeꝫ pnīe quā alter impoſuit debꝫ examinare cauſam ꝓpter quā fuit pnīa impoſita vt dic̄ Ray. in ꝯfeſſione. ſ. noua generali vel ꝑticulari vt diſcrete ſciat relaxare vel ꝯmutare. ⁊ nō niſi ex cauſa debita relaxet. ⁊ ſic ptꝫ. Exemplū finale legitur in ſpeculo exēplorꝝ di.iij. exēplo.xxxiij. ꝙ q̄dam poſt multa pctā religionē itrauit: ⁊ ꝯtinuas lachrymas ꝓ pctīs fundebat ieiunia vigilias orōes ⁊ magna opa pnīe faciebat. Ecce aūt nocte q̄dā vidit dn̄m ieſū q̄ſi indutū ſacerdotalibꝫ indumētis miſſā celebrātē. ⁊ q̄tiēs iuxta ritū miſſe ad populū ſe ꝯuertebat manibꝫ calicē videndū offerebat cūctis q̄ aderāt. Cui frater ait. Obſecro dn̄e vt q̄d oſtendis nobis calicē iſtuꝫ. Reſpondit ieſus. Ut videāt inq̄t ⁊ ſciant vniuerſi q̄ntū mihi placet ꝯtritiōis fletus ⁊ pnīa. Nam in h̄ calice ſunt lachryme q̄s fudit Maria magdalena ſecꝰ pedes meos penitēs In hoc oñdit' ꝙ libent' debemꝰ penitētiā facere ⁊ flere ꝓ pctīs. ⁊ ꝙ eſt h̄ ſacrificiū pnīe acceptabile adeo ꝙ ſatiſfac̄ ꝓ ſanguine xp̄i fuſo q̄ conſecrat' in calice. Et ſic frater ille hoc viſo plura opa pnīe ⁊ luctus cepit facere. Rogemꝰ ergo xp̄m ⁊c̄.

Feria quarta poſt dominicā palmaꝝ. Sermo.xlix. de ſacratiſſimis indulgētijs quas facit eccleſia in remiſſionē pene peccatorum

Ipſe aūt. ſcilꝫ chriſtus vulneratus eſt ꝓpter iniquitates nr̄as. attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra. Eſa.liij. ⁊ in ep'la hodierna: Olim Eſaias hec de xp̄o p̄dixerat: quibꝫ oſtendit ꝙ paſſio xp̄i eſſet nobis valde fructuoſa. Nam nō eſt paſſus xp̄s ꝓ peccatis ꝓprijs qui peccatū nō fecit neꝙ̄ inuentꝰ eſt

dolus in ore ei⁹.ſ; paſſus ē ꝓ pctis noſtr; expiādis.ꝛ attrit⁹.i.afflict⁹ ē ꝓ ſatiſfactōe nroꝝ pctōꝝ vt hec ꝑ epl'e hui⁹ patent paſſus. Vñ ex q̄ dñs ieſus clemētiſſime nob ꝓuidit ꝛ diſpoſuit vt de theſauro meritorū paſſiōis ꝛ ſanguinis ei⁹ miniſtri eccl'ie pctōꝛib⁹ diſpēſarent indulgētias ad penarū pctōꝝ remiſſionē ꝛ purgatoꝛij acerbiſſimi euaſionē. Nā ipis eccl'ie p̄latis dedit in hoc poteſtatē Joh.xx.di. Quoꝝ remiſeritis pctā remittunł eis. Et hoc pōt poni ꝓ alio themate hui⁹ ſmonis. Et qm̄ ꝓ iſtis ſacr; dieb⁹ cene dñi ꝛ ſubſeqntib⁹ certis eccleſijs indulgētie ꝯceſſe ꝓmulgāł viſitātib⁹ fidelib⁹ vt claꝝ ē Ideo de indulgētijs ꝯuenit hodie facere ſmonē.in quo myſteria tria declarabim⁹.

¶ Primū de indulgentiaꝝ vigoꝛe.

¶ Secūdū de eaꝝ valoꝛe.

¶ Tertiū de indulgentiaꝝ ꝯſecutiōe.

A Circa pꝛimū de indulgentiarū vigoꝛe.querunł p̄cipue tria ꝓ ſimplicib⁹ vtilia. Pꝛimo querił q̄d ſit indulgentia. Ad qd̄ bꝛeuiter reſpōdeł ſm Fran.de Maro.tractatu de indulgētijs.et etiā in Angelica ſūma.ꝙ accipiēdo ꝓ indulgentijs que danł i eccleſijs diffinił ſic. Indulgentia eſt quedā remiſſio pene debite pro pctis poſt ꝯtritionez habitā de eis. Ex q̄ patet ꝙ iſta remiſſio ē pene tpalis ad quā pctōꝛ remanet obligat⁹ poſt remiſſionem culpe ꝛ pene eterne factā in ꝯtritiōe. Naz in ipā ꝯtritiōe remittił culpa q̄ ad penaz eternā:ſ; nō remittił tota pena niſi eēt cōtritio feruētiſſima ſufficiēs delere totā. remanet itaq; obligat⁹ pctōꝛ ſepe ad ſatiſfaciendū tpaliter ꝓ reſiduo pene quā cōtritio nō ſuffecit expiare.ꝛ debet ſoluere vel hic ꝑ opa ꝛ indulgētias vel in purgatoꝛio

B Secūdo querił vnde aſſumunł indulgentie ꝛ habēt vigoꝛez liberādi aīas a purgatoꝛij penis debitis. Rñdent cōmuniter docto.in.iiij.di.xx.ꝙ ex abundātia meritoꝝ oīm ſanctoꝝ:p̄ſertim beate marie ꝟginis.ꝛ maxime xpi ac eius paſſiōis. ſm Fran.Maro. Nam multa ſuperogauerunt ſancti vltra menſurā debitoꝝ ſuorū quoꝝ merita tanq̄ theſauri eccl'ie.ꝛ ꝑ maxime chꝛiſti merita ſunt in tanta abundantia ꝙ oīa peccata hominū q̄ ſunt fuerunt ꝛ erunt nil ſunt reſpectu illius.cū minima gutta ſanguinis vel ſudoꝛis xpi ſufficeret ad expiandū omnia. Nam chꝛiſt⁹ qꝛ deus eſt ꝛ hō infiniti meriti eſt. Et hec patēt extra d̄ ſum.trini.c.damnam⁹.circa fi. ꝛ de cele.miſ.c.cū marthe. Sed q̄niā hui⁹ theſauri diſpenſatio tradita ē p̄latis eccleſie ſuꝑ terrā q̄ habent ptātem ꝛ curā ſuꝑ fidelib⁹ militib⁹ chꝛiſti. Vñ Mat.xvj.dixit chꝛiſt⁹ petro. Tibi dabo claues regni celoꝝ.q̄cunq; ſolueris ſuꝑ terraz erit ſolutū ꝛc. Ideo ex hoc papa hab; ptātē plenarie indulgentie vniuerſalił vbiq; ꝛ i omes vt diſpenſet meritoꝝ xpi theſaurū ꝓ neceſſitate ꝛ vtilitate filioꝝ eccleſie. Alij autē p̄lati inferioꝛes habent ptātē limitatā. Vnde pat; ꝙ indulgētie valent nō ſolū in foro eccl'ie ſed etiā in foꝛo dei ſm doctoꝛes.

C Tercio querił. quali modo indulgētie habent liberare a penis debit; in purgatoꝛio cū ad illas obligał homo ex diuia iuſticia. Mirū ergo eſt ꝙ inferioꝛ deo miniſter:hoc eſt p̄latus eccl'e poſſit facere indulgentie remiſſionē de obligatōe penaꝝ ad quas ſupioꝛ.i.deus hominē ligauit.q̄niā dicił.xxj.di.c.inferioꝛ(inq̄t)ſedes n̄ poteſt abſoluere potioꝛē. Rñdetur ſm Rich. in.iiij.di.xx.ꝛ Tho.ꝙ inferioꝛ.ſ.ſedes vł iudex a pena impoſita a ſupioꝛe bene poteſt abſoluere autoꝛitate ſupioꝛis ſibi cōceſſa. Et ſic qñ p̄latus habēs autoꝛitatē a chꝛiſto ꝯceſſam dat indulgētias ꝛ homo ſuſcipit.talem nō ſimpliciter abſoluit p̄latus a debita pena.ſed ſic ꝙ de theſauro eccl'ie.ſ. de meritis paſſiōis chꝛiſti ꝓ eo pꝛelatus ſoluit q̄ntū debet.ꝛ ſic liberał ille ꝑ ſolutionem alteri⁹ ꝓ ipō. Sicut obligatus regi liberał dum theſaurari⁹ habens ptātem ſuꝑ regis theſauro diſpēſando ſolueret ꝓ illo ex volūtate regis ꝓpter fidelitatē illi⁹ ſatiſfaciēdo ex eodē theſauro regio

D Circa ſecundū queritur q̄ntum valeant indulgentie. Rñdeł ſm Bonauē.ꝛ Tho.in.iiij.di.xx.ac in Angelica ꝛ doc.breuił obmiſſis opiniōib⁹ diuerſis certa documēta ponēdo q̄ magis valēt ꝓ populo. Pꝛimū documentū eſt ꝓ regula generali.ſ.ꝙ indulgētia tantū remittit d̄

pena q̄tū ſonat de pnia: declarat. q2 ſi indulgentia eſt data ad certū numeꝝ dierū. ſcꝫ. xl. vel annoꝝ ꝛ hmōi. tantū habꝫ remittere de pnia taxata ſiue a ꝯfeſſore ſiue a iure ſiue a iuſticia diuia. Unde ſi ꝯfeſſor alicui impoſuit pniam. vij. annoꝝ ieiunādorū vel. xl. dieꝝ ꝛc̄. talis ſi ſuſcipit indulgentiam. vij. annorū vel. xl. dierū abſolutꝰ eſt. Tamen meliꝰ eſt ſibi penitētiā implere et indulgentiā reſuare ad purgatoriū ꝑ reſiduo. q2 forte illa pnia iniūcta nō ſufficit cōdigne ſibi. ꝛ ſic ꝑ reſiduo ꝓſoluere habꝫ in purgatorio. ḡ ꝛc̄. E Si vo indulgentia eſt data plenarie ad oīm pctōꝝ remiſſionē tūc qui eā ſuſcipit ꝛ in eodē ſtatu morit̄ ſtatim euolat ſine purgatorio in celum ſꝫ Hoſt. ꝛ doc. de pe. ꝛ re. §. ad quid. q2 taliſ nullū habꝫ impedimentū euolādi cū ꝑ indulgētiā ſit ꝓ eo totū ſolutū. niſi forte poſt q̄ indulgentiā ſuſcepit in vita poſtea ꝯmiſerit aliquod peccatū. Scōm documentum ꝙ q̄uis indulgentia q̄ ad augmentū gratie ꝛ glīe tanto plꝰ valet q̄nto quis eaꝫ maiori deuotōe ſuſcipit. tamē q̄tum ad remiſſionē pene debite in purgatorio vel impoſite a cōfeſſore non valet plꝰ q̄ ſonat in forma: vicꝫ iuxta dierū vel annorū numerum vel quantitatē. Unde de pena valet dimittere tantū vt ſonat ꝛ non plus F Ideo nota ꝙ dies ſiue anni indulgentie n̄ ſunt anni celi nec purgatorij ſed huius vite vel mundi. quia nec in celo nec in purgatorio eſt huiuſmodi diſtinctio dierū: ſed in hoc tm̄ mundo. Et hoc eſt dicere: ꝙ indulgentie tantū diminuunt de pena quātum diminueret penitētia ſi per tot dies vl̕ annos impleſſet penitentiā in preſenti.

Tercū documentū ꝙ indulgentia q̄ndoqꝫ datur de omnibꝫ peccatis vel de centū annis de penitētia ſibi iniuncta. ꝛ tunc reſtricta ad penitentiā iniunctā ſolum remittit penitentiā impoſitā a cōfeſſore: que ſi nō eſt eque digna penitētia iniuncta nō ſtatim euolat cū moritur. Als̄ ſecus ſi ſimpliciter indulgētia de omnibꝰ eſt data ſm Hoſtieñ. vt predictū eſt. Itez quādoqꝫ indulgentia dat̄ de omnibꝫ peccatis de quibus cōtritus ꝛ cōfeſſus eſt. ꝛ tūc pena oblitoꝝ pctōꝝ vl̕ ignoratoꝝ nō remittit̄. Uñ ꝟba forme ſunt inſpicienda.

G Circa tertiuꝫ de conſecutione indulgentie querit̄. Que requirunt̄ ad hoc vt aliquis conſequat̄ indulgētias. de hoc breuiter ꝓſequar hic: quia latius tractaui ſermonibꝫ de dedicatōne eccl̕ie. Uide ergo ibi ſi tibi placet de hoc latius agere. Notandū ergo ꝙ ꝑ valore totali indulgentie requirunt̄ pcipua quinqꝫ vt q̄s conſequatur eas

- Primo autoritas in cōcedente
- Secūdo cauſa licita ꝓ fine
- Tercio fides ꝓ deuotione
- Quarto veritas penitētie
- Quinto effectus in iniūcto opēre.

Iſta poſui ꝓ amplioꝛi expreſſiōe ad populū in particulari: licꝫ doctores tm̄ ad quatuor hec reducāt.

Primo requirit̄ auctoritas in cōcedente vel dante. Nam ſi quis nō habꝫ autoritatem dandi indulgētias tales vel tantas nulla eſt talis conceſſio. Itē ſi quis prelatorū concederet indulgētias nō ſuis ſubditis nō poteſt valere: quia nō habet autoritatē in eis niſi in certis caſibus. Sed q̄uiā hec ſcire ꝑtinet ad prelatos nō ad populū ideo dimitto. H Secūdo requiritur cauſa licita ꝓ fine ꝓ qua ſunt dande indulgētie. Et ſm doctores cōmuniter hoc poteſt fieri Prio pro dei laude ꝛ glīa ꝛ ſanctorū honore in quibus deus honorat̄ in conſtructōe eccleſiarū. et celebrantibꝫ eoꝝ feſta ꝛ viſitantibꝫ eccleſias ꝛ predicatōnes. Et pro operibus pietatis ꝛ peregrinationibus ꝛ huiuſmodi. Secundo quoqꝫ dari poſſunt pro cōmuni vtilitate et defenſione fidei: terre ſancte: extirpatione hereticorū. et huiuſmodi fine meritorio. Si autem daret quis pro cauſa illicita. vt tranſeuntibus ad duellū vel iniuſtum bellum vel ad forum et huiuſmodi: non valent

Tercio requiritur fides vt homo habeat deuotōnem fidei: qua credat tantaꝫ poteſtatem eſſe apud eccleſiam ꝛc̄. Quarto requiritur vera penitētia vt ſit homo vere contritus. Nam exiſtēti in peccato mortali nō valent indulgētie ſm Rich. ſ. q2 n̄ poteſt eſſe remiſſio pene manente culpa.

Sed tñ vtile eſt etiā pctōri facere illa quia valent ad pl'a alia. Jtē ad ꝯſequendū etiā ſufficit fore ꝯfeſſum ſemel in anno. vt patuit ſupra ſmone dedicatōis. Quito req̄rit̄ effectus vt faciat hō illud ꝑ quo date ſūt indugentie. al's nō conſequit̄ licʒ habeat bonā voluntatē: vt volūt ꝯmunit' doc.

J Sed q̄d ſi facit tñ minus q̄ decʒ R̄ñ det̄ ſm Bona. in. iiij. di. xx. qñ aliq̄d imponit̄ generaliter tūc debet illud impleri ſm qd̄ cōdecet homī facere. vbi grā. qñ indulgentia data eſt porrigentib⁊ man⁹ adiut'ces eccleſie: tūc ſi pauꝑ dat vnū denarium ꝯſequit̄ ſicut ⁊ diues q̄ dat vnū ducatum. Si autē diues dat vnū denariū nō habet tantū de indulgētia vt ille pauꝑ q⁊ non fecit ſm ſuā condecentiā. meli⁹ tñ facit dando modicū q̄ nil. hec in Angelica. R

Sʒ reſtat adhuc q̄rendū. nūq̄d valʒ ſi ali⁹ fac̄ id qd̄ iponit̄ i idulgētijs pro aliq̄ viuo vel etiā mortuo exiſtēti in purgatorio. R̄ñ det̄ q̄ ꝯmūis eſt opinio doctoꝝ. ꝑut ponitur etiā in Angelica q̄ ſi indulgentiā ꝯcedens ſic exꝓmit valebit viuo ꝑ quo fac̄ directe ꝑ modū indulgentie. ſed mortuo valet ꝑ modū ſuffragij. ita tñ q̄ q̄ hoc facit et ꝑ q̄ facit ſint in ſtatu gratie. alioq̄n ſi non exprimit̄ nō valebit vel ſi etiā exꝓmit̄. Sʒ is qui facit ꝑ alio nō exiſtenti in grā tūc illi nō valebit. Sil'r dum is q̄ facit eſt i peccato mortali: ꝑ mortuo ꝑ quo facit exiſtēti in purgatorio nō valebit. niſi illud facerʒ vt publicus miniſter dei ⁊ eccl'ie. puta miſſam diceret ⁊ h' mōi. hec ſufficiāt. Exēplū applicare poterʒ de ſctō Franciſco q̄ a xp̄o apparēte ſimul cū btā virgine ⁊ angel'i eccleſia ſancte Marie de portiūcula Aſſiſij impetrauit plenarias indulgētias offerēdo roſas q̄ miraculoſe excreuerāt ex aſpſione ſanguis beati Franciſci inter vepres ⁊ ſpinas. vt patʒ in actib⁊ Franciſci. O ita q̄ pctōres agite penitentiā ⁊c̄.

¶ Feria quinta magna in mane Sermo l. ſcʒ de pace ſanctiſſima quā chriſt⁹ hodie diſcipulis reliquit.

Pacē relinquo

vobis pacē meā do vobis. Johā. xiiij. Uerba hec dixit ip̄e dn̄s ieſus hodie in vltima cena qñ erat receſſur⁹ a diſcipul's ꝑ mortem. Tūc eñ quaſi vltimū vale i teſtamēto pacē reliquit et ꝯmendauit vt dic̄ Ambro. Et in hoc docuit q̄ xp̄iani maxime debēt amare pacē cū fratre ſuo. Ad qd̄ q̄dem etiā hortat̄ ratio. ſ. neceſſitatis q̄niā vt Aug. li. de vbis dn̄i dicit. Pax eſt ſerenitas mentis: vinculū amoris: ꝯſortiū charitatis. hanc q̄ habʒ teneat. qui nō habʒ repetat. qm̄ q̄ in ea reptus nō fuerit exheredi tatur a patre. negabit̄ a filio ⁊ alien⁹ efficit̄ a ſpūſctō. hec ille. Hortat̄ etiā ſcptura apl'ice autoritatʒ Ro. xij. di. Qd̄ ex vobis ē cū omnib⁊ hoib⁹ pac̄ habētes date locū ire. Et hoc poteſt poni ꝑ alio themate ſmōis. Deniq̄ exēplū hortat̄ q⁊ ſum⁹ mēbra xp̄i ḡ debem⁹ eſſe ꝯcordes ſicut mēbra eiuſdē corporis. Un̄ Aug. Non pōt eſſe ꝯcors cū xp̄o qui fuerit diſcors cū xp̄iāo. ꝓptea xp̄s ait. Pacē relinq̄ vobis tanq̄ caput imperans membrʒ. Proinde de pace tria myſteria declarabim⁹

¶ Primū dicit̄ diſcretiue diſtinctōis
¶ Scōm d̄r inductiue ꝯmendatōis
¶ Terciū dicit̄ diuine acceptatōnis.

I Circa primū de diſtinctione pacis diſcernēda vt ſciamus diſcernere q̄lem pacē vult xp̄s in ſuis. Notandū q̄ colligendo ex ſcpturis pax eſt diuerſa. Primo quedā eſt pax inq̄nata. ſicut eſt pax illoruʒ qui ſunt ꝯcordes in malo vt latrones ⁊ mali hoīes. nam talis pax eſt etiā inter demones in ꝑdendo aīas ꝯcorditer ſatagentes. Cōtra h' mōi pacē xp̄s dicit Mat. x. Nolite putare q̄ veni mittere pacē in terrā. non eñ veni mittere pacē ſed gladiū. hoc eſt. volo q̄ nec pater filio nec aliq̄s alteri ꝯſentiat in pace tenēda cū diabolo. ſ. in pctā faciēdo vel aīam ꝓpriā aut ꝓximi ꝑdendo Secundo quedā eſt pax ſimulata. de qua p̄s. Qui loquit̄ pacē in ore ſuo mala aūt i cor. hec etiā nō placet xp̄o. Tercia eſt pax ordinata. de iſta chriſtus ſupra loquit̄ i themate. Sed querit̄ qualis pax d̄r ordinata quā xp̄s vult in ſuis ⁊ reliq̄t illis. Ad h̄ nota ſm Fran. maro. ſmone de natiuitate q̄ pax ordinata Quedā p̄mo d̄r thearthica. de qua Leo papa ſmōe de natiuitate qui

incipit Excedit quidē. dicit. xp̄iano vera pax ē a dei volūtate non diuidi.i. nō diſcordari.ſz in his ſolis q̄ de⁹ diligit delectari. hec ille. Sed heu modo hanc pauci habent. Nā null⁹ in pctō mortali exiſtēs habet hāc pacē. qm̄ vt dic Aug⁹. Oīs criminoſus ē inimic⁹ deo. Scd̄o q̄daꝫ dicit pax hierachica.i. hoīm cū angelis videlicet dū morē gerim⁹ angelis nr̄is cuſtodibus. Ad qd̄ hortat̄ Bern̄. di. In q̄uis diuerſorio. in quolibet angulo reuerentiam exhibe tuo angelo. nec audeas facere corā illo qd̄ me p̄ſente non auderes. Tertio q̄dā dr̄ pax monaſtica.i. vni⁹ ad ſeipm̄ dū ratio tanꝗ̄ ſupior impat ſuis inferiorib⁹ virib⁹. ꝛ iſte obediunt rationi patet in ſanctis. Nā dicente ph̄o.ix. ethicoꝝ. mal⁹ nec ad ſe habet amiciciaꝫ. nec ad aliū. ꝛ ſic nec habet pacē. q2 caro ē ꝯ ſpiritū. Quarto q̄dā dr̄ pax iconomica. h̄ eſt habitantiū in vna domo ſicut ꝯiugatorum ꝛ fratrū. de hac Ecc̄i. xxv. In trib⁹ beneplacitū ē ſpiritui meo q̄ ſunt grata deo ꝛ hoīb⁹. amor fratrū. ꝯcordia primoꝝ. vir ꝛ mulier bn̄ ſibi ꝯſentiētes. O hō pēſa hec. Quinto q̄dā ē pax politica.i. habitātium in aliquo vno regno vel in vna ciuitate. q̄ dr̄ quaſi ciuiū vnitas. D Querit̄ h̄. Vn̄ ē ꝙ aliq̄ ciuitas magnā diſcordiā patit̄ in ſuis ciuib⁹ ꝛ diſſenſionē. nec pōt pacari. ſiliter aliqd̄ regnum vel cōitas qn̄ꝗ̄ a deo permittit̄ diſcordia deſolari. Rn̄det̄ recolligēdo ex ſcripturis. talia pmittit deus ꝓpter pctā vt dic etiā Aug. v. de ciuitate. ca. xxij Et pmo aliqn̄ ꝓpter ſupbiā hoīm illoruꝫ Prouer. xiij. Inter ſuperbos ſemp iurgia ſūt. Scd̄o aliqn̄ ꝓpt̄ iniuſticiā. Prouer. x. Regnū de gēte in gētē trāſfert̄ ꝓpter iniuſticias ꝛ dolos. Tertio aliqn̄ ꝓpter homicidiū ꝛ luxuriā. patet in dauid cui dictuꝫ ē. Nō recedet gladius de domo tua. ꝛ ita factū ē ꝙ filij ſui ſeſe occiderūt. Quarto aliqn̄ ꝓpt̄ oppreſſionē iudicij iniquā. ſicut fit ſepe in ciuitate p iudicia falſa q̄bus opprimunt̄ paupes ꝛ vidue a diuitib⁹ iniq auferēdo illis bona. Eſa. xxxiij. Ve q̄ predaris. nōne ꝛ ipe predaberis. Quinto aliqn̄ ꝓpt̄ piuria ꝛ fidei fracturam. patet de Sedechia rege ꝛ regno iſrael deſolato a babilonijs. Hiere. xxxiij. Sexto aliquando ꝓpter multoꝝ publicā maliciā impunitā Prouer. xj. In bonis iuſtoꝝ exaltabit̄ ciuitas. ꝛ in pditiōe impioꝝ erit laudatio. hec ſufficiāt. O ḡ xp̄iani cauete hec vt pacem habeatis.

N Circa ſecundum de inductiua cōmendatione. Nota ꝙ pacē amplecti ꝛ tenere inducimur ex omi lege qm̄ omis lex eam cōmēdat tanꝗ̄ bonū maximū. et breuiter pſequēdo. Primo oſtēdit̄ ex lege nature hoīs intrinſica ex ꝯditione primaria. Nā Aug⁹. xij. de ciuitate dei hanc pcipuā queſtionē: quare deus ex vno homine ſcꝫ Adā fecit oēs hoīes cū hoc non fecerit in alijs aīalib⁹ ſoluit dicēs ſic. Deus fecit ex vno hoīe oēs homīes vt eo modo vehementi⁹ cōmendaret̄ ſocietatis et vnitatis vinculū. ꝛ ſic in multis concors vnitas nature ſeruaret̄ in pace. Unde et ꝓpterea de⁹ homini nō dedit talia membra ſcꝫ q̄bus poſſet lacerare vel tanꝗ̄ armis vulnerare ſicut dedit animalib⁹. puta dentes ꝛ vngues acutos ad ſignificandū ꝙ ſicut dr̄ etiā. j. politicoꝝ. Hō eſt aīal naturaliter manſuetū ꝛ ſociale. ꝛ ſic pacis ſectatiuū. alioqn ꝯtra naturam peccat.

Scd̄o ex lege theologica q̄ phibet inimicicias ꝛ odia ac diſcordiā. ꝛ dictat ex p̄cepto xp̄i Mat. v. etiā inimicos diligere ꝛ recōciliari offenſo fratri. ꝛ ſic pacē habere. Ratio pcipua ē. q2 debem⁹ tendere ad celeſtem patriā ꝛ ad deū ppetuo poſſidendū in q̄ beatificamur. ſed ad hec nō ē alia via niſi pax. Prouer. iij. Oēs ſemite ill⁹ pacifice. Nec i patria regnat aliud niſi ſūma pax ꝛ ꝯcors oīm voluntas. Eſa. xxxij. Sedebit popul⁹ me⁹ in pulchritudine pacis. Vn̄ ciues ill⁹ patrie ſcꝫ angeli q̄bus aſſociabimur: pacē cecinerūt di. Gloria i excelſis deo ꝛ in terra pax. ḡ ꝛc̄. Tertio oſtendit̄ ex lege canonica. Nā Aug⁹. xxiij. q. iiij. ca. j. Et ca. Ecce. dictat ꝙ p pace ſeruanda etiam mala qn̄ꝗ̄ ſunt toleranda. Et idem ſe. ca. Quiſq̄s. dicit ꝙ pacific⁹ ille dicit̄ q̄ corrigit qd̄ poteſt ꝛ qd̄ ſaluo vinculo pacis corrigere nō poteſt equanimiter ſupportat. nam ꝛ. xxiiij. q. j. ca. Qui cōtra. dicit̄ ꝙ diuerſis penis puniendi ſunt pacē eccl̄ie turbantes etiaꝫ exilio ppetuo.

Quarto ex lege ciuilica que etiā punit maleſacctores ꝛ pacē cōmunitatꝫ turbantes. Itez. C. de fideicōmiſ.l. amplius ſtatuit ꝙ heres nō ſuās teſtamētū patris defuncti ē exhereditād⁹. ſic q̄ nō ſeruat teſtamētū pacis quā xp̄s nob legauit ꝑut patuit in themate exhereditatur a celo.

O Quinto ex lege phica. qꝛ oīa naturaliter appetunt pacē. Nā ſm phm ꝑmo celi. Omne graue tendit deorſū. ꝛ omne leue ſurſū. Et h̄ ideo vt quietēt in ſuo loco naturali. Proinde Aug⁹. xix. de ciuita. dei dic. Sicut nemo ē q̄ gaudere nolit. ita nemo ē q̄ pacē habere nolit. Quare etiā ſanctus Tho. ij. ij. q. xxix. arti. ij. ꝓbat ꝙ oīa appetunt rationali vel naturali appetitu pacē vt ↄſeruent̄ in eſſe ꝛ vita ꝛ omīa congaudent paci. Ad hec exempla phicalia ꝓponamus aliq̄. Primum de apibꝫ. Qn̄ eni apes inuicē ſtrepūt ꝛ clamorem ac diſcordiā faciunt: ſignū eſt ꝙ rex vult alueare dimittere. Itē in auibꝫ dicit Solin⁹ in li. rerū. ꝙ eo anno quo videtur aues in alto aere pugnare futurū ē peſtilentiam ꝛ ſtrages ꝛ neceſ. i inferiori regione fieri. qꝛ inſtinctu naturali aues terrā ꝛ aerem inferius ſentiūt eſſe corruptioni ꝓximā. ideo in altū leuant ſe. Sic ſpūaliter. qn̄ homines diſcordāt ſtrepūt vel ↄtra ſeſe pugnare vident̄. ſignum ē ꝙ rex xp̄s recedit ab eis ꝛ peſtilentia vitiorū ac dānatiōis ſequet̄ in eis. Vn̄ Orige. li. de ritu eccl'iaſtico dicit Bella ꝛ litigia hoīm ꝑſtigia ſunt dānationū eternalium. O ergo homo ꝑtimeſce.

P Sed di. Quid ḡ faciā cū ille ↄtra me iratus feruet ad rixandū. nec vult mitigari. Ad h̄ rn̄dēdo conſulo cū ap'lo Ro. xij. dicēte. Qd̄ ex vob̄ ē pacē habere cū omnibus. ſaltē date inq̄t locū ire ſcꝫ declinando vel fugiendo. ꝙ ſi h̄ non poteris. quia forte obligat⁹ illi es ſicut vxor marito. tūc mitem te prebeas ꝛ humiliter loq̄re. qꝛ reſponſio mollis frāgit iram. Prouer. xv.

Sexto ex lege poetica. Nā Saluſti⁹ in Iugurtino ait. idemq̄ꝫ ꝛ Hiero⁹ dicit. Cōcordia pue res creſcūt. ſꝫ diſcordia maxīe dilabunt̄. Itē Seneca li. iiij. ꝓuerbiū dicit. Scito honeſtum ꝛ magnanimū vindicte gen⁹ eſſe oīe ignoſcere. Propterea etiam qdaꝫ ſicut allegat Hugo de clauſtro aie. dicit ſic. Quattuor ſūt neceſſaria viro bono. Primū vt oēs faciat ſibi amicos ſi pt. Scdm ꝙ ſi nō pōt facere amicos nō faciat ſibi inimicos. Tertiuꝫ ꝙ ſi nec hoc pōt qꝛ ille vult eū ledere tūc recedat ꝛ fugiat. Quartū ē ꝙ ſi eū leſerit non vindicet. hec ille. Ad idē ſcꝫ de pacis cōmēdatiōe Priſcian⁹ volumie minori dicit. Si q̄rit̄ quid eſt ſūmū bonū in hac vita. Rn̄det̄ inq̄t ꝙ pax. Ecce ḡ chariſſimi ptꝫ ꝙ debem⁹ amare valde pacē. Septimo oſtēdit̄ ex lege politica. Naꝫ vt phus. iij. politicoꝝ. et. v. etiā libro docet ad policiā bonam req̄rit̄ ordo i ꝑncipādo ꝛ ſubijciendo. et ſeruāda eſt iuſticie eq̄litas ꝓ bono pacis ſcꝫ vt minores reuereant̄ maiores. ꝛ maiores adiuuent minores. ꝛ eq̄les eq̄libꝫ iura ſua reddant: alioq̄n vbiq̄ꝫ ſeditio erit. hec ex pho. Ideoq̄ꝫ Aug⁹. xix. de ciuitate dei. dicit: ꝙ in rebus creatis nil ē gratioſius. nil ſecurius bono pacis ſolet audiri. Tolle bonū pacis q̄d ſunt regna niſi q̄dam latrocinia hec ille. Vn̄ ex ꝑdictis claret cōmendatio pacis. O vtinā hoc regnū nr̄m ꝛ hec ciuitas pēſaret bonum pacis. ꝛ illam teneret.

Q Sed de inimicicijs quot mala q̄t cedes ſequāt̄. Heu heu de⁹ magne a principio mūdi quot iter hoīes ſecuta ſūt homicidia. q̄s enumerabit. Vere res horrēda nimis ſi cōmemoramur ex hiſtorijs. Naꝫ Paul⁹ oroſius li. ij. refert ꝙ ſub tribus regibus perſaꝝ ſuccedētibꝫ ſibi. videlꝫ Cyro. Athamire. ꝛ Xerſe. decies nonies centena milia hoīm in bellis ꝑempti ſunt ex perſis. Deniq̄ꝫ Eutropi⁹ narrat: ꝙ roma cōq̄ſito dominio orbis poſtea in vrbe ſuborꞇis diſcordijs ꝛ ꝑtialitatibus facta ē cedes hoīm ſparſim ꝑ varia bella intantuꝫ ꝙ plures q̄ꝫ ſedecim milia hoīm occiſa ſūt ꝑter captiuos et fame mortuos. et hmōi. Itē in biblia quot centena milia hoīm legunt̄ ꝑempta per diſcordias. Et in varijs cronicis gentiū quot legunt̄. Et in noſtro regno etiā. ſolus de⁹ nouit. Vtiq̄ꝫ ſi omīa ſimul colligere poſſem⁹. ex tanta multitudine interfectoꝝ poſſent ↄſtrui mōtes excelſi. ꝛ ex ſanguine eoꝝ larga flumina fluerēt. O ḡ maledicta diſcordia. O bn̄dicta pax que tanta mala cōpeſcis. vere maledictus q̄ te reſpuit.

R Circa tertium de acceptatione diuina. Nota q deus ostēdit pluribꝫ signis q diligit pacē hoim. Primū signum natiuitatis, qꝛ xp̄s tp̄e pacis nasci voluit. Scd̄ꝫ angelice exultatiōis. qꝛ angeli exultātes in xp̄i natiuitate pacē in terra hoibꝫ bone volūtatis adesse cecinerūt. Tertiuꝫ beatificationis, qꝛ xp̄s beatos fore p̄dicauit pacificos di. Mat. v. Beati pacifici qm̄ filij dei scꝫ dilecti vocabunt. Quartū testamētalis legatiōis. qꝛ discipulis pacē legauit vt patuit. Quintum emptiōis. qꝛ charo p̄cio sāguinis sui pacē hoibꝫ emere voluit recōciliādo nos deo vt dicit apl's. Sextū salutatiōis. qꝛ post resurrectioneꝫ apparēs discipulis pacē annūciando salutauit: ꝛ apl'is pacē salutare mādauit. Lu. x. In quācūq domū intraueritꝭ primum dicite: pax huic domui. Septimū oratiōnis ꝛ sacrificatiōis. Vn̄ Chry. sup Mat. dicit. Perpēdite q̄tū malum sit discordia qꝛ a discordantibꝫ non vult deꝰ acceptare sacrificiū nec oratiōes exaudire. plus enī diligit ꝯcordiaꝫ fideliū q̄ munera. hec ille. S Propterea exemplū legit q demones multum gaudent de hoim discordia. Cum enī beatꝰ Franciscus Arecium venisset vidit demones exultare de illius ciuitatis intestino bello. et p sociū mandauit ex p̄te dei vt exirent demones de ciuitate. Et ecce statim recesserūt et ciuitas ꝯcordiam fecit. O ergo pax benedicta q̄ demones expellis ꝛ deū in hoie habitare facis, ꝛ celestē patriam ꝓmereris. quā nobis p̄stare dignet iesus xp̄s qui cuꝫ p̄re et spiritusancto viuit in secula. Amen.

Item ꝓ cena domini ꝛ ꝓ alijs sequentibus diebus plures sermones feci i alijs partibus pomerij.

Explicit hoc q̄dragesimale de p̄nia in laudē xp̄i et beate v̄ginis matris. beatiq Frācisci. ac oim̄ beatoꝝ. Amen.

In nomine domini iesu christi Incipit tabula de materijs contentis in hoc quadragesimali pomerij de penitentia s̄m alphabetum.

a Abstinentia moderari debet. (vij. R
Absyntiaca cōfectio valet ad plura. xvj. S
Adam ꝛ Eua requisiti sūt de culpa sed non serpens diabolus et q̄re.
Adolescentia habet plures casus mortis q̄ senectꝰ. iij. (xxx. B L
Anima quō leditur. xliij. A
Aie pꝰ mortē an possint penitere. xviij. E
Anni in partibus quomodo corpus hominis variat. ij. H
Annus discretionis q̄s sit. xxix V
Aquila quomodo renouatur in senectute
Arbor quomodo iudicat fore alicuius. v. (xix. L ꝛ
Arpia auis qualis est ꝓprietatis. xxj. R
Attritio quid est ꝛ quomodo differt a cōtritione. xiij O
b Beati dicuntur qui lugent. xxij. in
Bibere pluries (p̄ncipio ꝛ. B. an liceat die ieiunij. viij R
Bibētes immoderate die ieiunij an pec/ (cāt. ibidē
Bona aie sunt optima ꝛ incōmutabilia. xlij A
Bona opa efficacꝰ satisfaciūt ꝓ peccatꝭ ex iniunctiōe ꝯfessoris. xlvij N
c Caudam castoris an liceat i die ieiunij comedere. ix. S
Ceruꝰ quō renouat. xix. L
Cibi q̄les ꝓhibent vel ꝑmittunt in ieiu/ (nio. viij. O
Cinerꝝ die hortamur ad p̄niam cerimonijs. j. A
Cinerꝝ de ꝯsecratiōe ibidē. Item de contemptu ibidem
Circūstātie pctōꝝ q̄liter aggrauant ꝛ sūt ꝯfitende. xxxj. I. K. ꝛ ꝑ totum
Itē ꝯcordia hoim ꝛ pax int fideles cōmēdatur multipliciter. l. ꝑ totū
Cogitatiōes quō sūt ꝯfitēde. xxxj H
Comedere ꝛ bibere quotiens licꝫ die ieiunij. viij. R
Confessio quomodo ad eam fiat preparatio. xxiij. ꝑ totum

Tabula

In ↄfeſſione an liceat mētiri.xxv. S.T.
De cōfeſſionis puritate. ⁊ ꝙ in charitate
fiat. xxv.V.⁊.xxxvj.P.
Cōfeſſiōis ↄditiōes ſedeci .xxvj. A.ꝑ to.
Cōfeſſionē pctōꝝ facere leges quales ob
Cōfeſſionē facere ꝙ (ligāt.xxvij.ꝑ totū
oēs hoies gñalit obligant.xxix.S.T.
De confeſſione an papa poſſit diſpenſare
A ↄfeſſione qui excuſant (ibidem.T.
xxix.V.et quid de illis qui ignorāt ideo/
oma.ibidem X.
Confeſſio q̄d ſit ⁊ q̄ requirūt ad eam ⁊ de
forma. xxx.E.G
Cōfeſſio an requiritur etiā de manifeſtis
peccatis.⁊ d̄ pctōꝝ radicib⁹ ⁊ d̄ tēptati
onibus. xxxij.P.et ſe.
Confeſſio an reqritur de venialib⁹ et q̄b⁹
caſibus xxxiij.S.T
Cōfeſſionē freq̄ntare plib⁹ ratōib⁹ debe
mus.xxxv.G. ⁊ de vtilitate ibidem.I.
Cōfeſſio generalis .de h.xxxiiij.A.B.C
Confeſſionē facere ſemel in anno q̄re ob/
ligauit ecclia xxxv.H.
Confeſſionē dimittere ꝓpter verecūdiam
Cōfeſſio faciēda (ſtultū ē.xxxvj.L.M
ē i ſecreto ſoli ſacerdoti xxxvj.N.O
Confeſſionē an liceat retardare vel differ
Cōfeſſionē accelerare te (re.xxxvij.R.S
net q̄s nec differre in octo caſib⁹.xxxvij.T
Cōfeſſio ſemel facta an ſit iteranda .et de
valore iterationis .⁊ de caſibus obliga
tionis. xxxviij.A.B.D
Cōfeſſor q̄lis ſit eligēdus. xxviij.ꝑ totū.
Confeſſor cū obdormit in audiēdo ↄfeſſi
onē quid faciendū xxvj.D.
Confeſſor nūq̄ debet peccatorē a ſe deſpe
ratum dimittere xxxix.O.
Confitens qn̄ non vult ↄfiteri niſi ad in/
terrogata an ſufficiat ſibi ad ſalutem.
Confiteri nolle an ſit deo (xxviij.R.
pl⁹ odibile q̄ ipm pctm̄ ↄmiſſū. xxx.E
Contritionem an poſſit habere peccator
qui ē cōſuetus ſepe recidiuare.xj.H.et
Contritio quid ſit.xiij.O.et (xiij.V
plura ibi ꝑ totum ⁊ in ſequētib⁹.
Contritionis de modicitate. xiiij.A.B.
de formatione ibidem.D. et de contri
tis in extremis ibidem.E.
Contritio ſine confeſſione ⁊ ſatiſfactione
an ſufficiat. xiiij.G.
Contritio an requiratur de peccato origi
nali ⁊ eius penis. xv.I.
Contritio an requirat dolere.d̄ priuatio
ne virtutis .et de futuris etiam peccatis
⁊ de alienis. xv.K.vſq̄.N.
Cōtritiōis de neceſſitate .xvj.O.P.⁊ ſe.
Cōtritio q̄lē dolorē reqrit. xvij.T.
Itē de cōtritionis lachrymis. vide infra
ſub lra hui⁹ tabule.L.⁊.F.
Cōtritionis de vtilitate.xx.M.et ſequē.
Contritio an deleat omne peccatū quo/
tieſcūq̄ iteratum xviij.A.B
Contritio an poſſit tollere totum reatum
Contritio an poſt pctm̄ (xix.D
cōmiſſum ſit differenda xix.F
Contritionē formare ſibi hō in die feſto
an teneat xix.G
Cōtritione de peccato facta an teneatur
q̄s penitere poſtea xix.I
Contritionis dolor an debeat eſſe inten/
ſiſſimus. xxj.Q
Contritionis de duratione vel continua/
Contritio ſpecialis req (tione.xxij.E
ritur de ſingulis mortalibus. xxiij.O
Conuerſionis de modo.iij.M. de dilati
one.ibidem.O.
Creſcunt in hoib⁹ pctā impceptibiliter ſi
cut vngues ⁊ capilli. xxiij.M
Culpa an per actum iteriorē tollit.xx.N.
d Ecimatio vite nr̄e ē annualis ob
ſeruantia q̄drageſime. j.E.
Deus diligere ↄfeſſionē oſtendit
omni lege xxx.B
Deo diſplicet nō ↄfiteri pctm̄ xxx.E
Dilatio penitentie eſt nociua.iiij.ꝑ totum
Diſcretionis ann⁹ quotus (⁊.xxj.V
reputat xxix.V
Dolicapax puer quō agnoſcitur. ibidem
Dolor ↄtritionis.de hoc vbi i de ↄtritiōe.
Dominica dies in quadrageſima quare
non ieiunat j.D.
e Brietas an frāgit ieiuniū .x.D.
Elemoſyna an melior ſit ieiunio
vel econuerſo .x.B.et.xlviij.S.T.V
Exempla plurima tota hac pre deſcripta
Exemplum de carnifice ↄtemnente cine/
res ↄſecratos j.F.
Exēplū de fletu cōpaſſiōis xpi vtiliſſimo
Exemplū ꝙ ſeruit⁹ beate marie (iij.N
inducit ad pniam iiij.T

Exemplum de penitentie dilatione exem
plum ciuilicum.v. ⁊
Exemplū quomodo heremita vidit cru//
ciari in inferno patrem ſuum cum filio
ꝓpter vſuram.vj. F
Exemplum ꝙ pluries ꝙ̄ ſemel in die co//
medere brutale eſt.viij. R
Exemplum de damnatione fratris non
ieiunantis.ix X
Exemplum de ceruo ⁊ aquila quomodo
renouanť.xix A
Exempluз de viſione ꝙ peccatoꝛ ꝑ pecca//
ta ignem ſibi auget.xj A
Exemplum ꝙ abſtinentia ſanat infirmi//
tatem.x F
Exemplum ꝙ ſpes debet fiduciam habe
re cum timoꝛe.xij P
Exempluз ꝙ penitentia attritionis in ex//
tremis valet.xiij L
Exemplum ꝙ contritio foꝛtis delet pecca
ta omnia.xiij X
Exemplum ꝙ facienti quod in ſe eſt ſalus
datur.xiiij C
Exemplum conſolatoꝛium ad excitandū
populum.xiiij D
Exemplum de contritione generali in ex//
tremis.xiiij F
Exemplum ꝙ contritio ſola dum nō pōt
ꝯfiteri ſaluat.xiiij H
Exemplum ꝙ indulgentia plenaria non
valet ſine contritione.xvj P
Exemplum de aqua q̄ dꝛ optima.xvij. ⁊
Exemplum de fenice.xviij.in fine.
Exemplum de pnia ſerotina.xx P
Exemplum de differentibus penitentiaз
exemplum legale.xxj V
Exemplū ꝙ pctm̄ abluiť ꝑ pniam.xxj. X
Exemplum de his qui culpas ꝓprias al//
leuiant ⁊ alienas ḡuāt fabuloſū.xxij. G
Exemplū ꝙ vtile eſt memoꝛari de lachꝛy//
mis chꝛiſti.xxij I
Exemplum ꝙ penitentia dulceſcit ex me//
moꝛia paſſionis xp̄i.ibidē.⁊.xxix. X
Exemplum ꝙ carnalis temptatio vinciť
caſtigatione.xxiij R
Exemplum ꝙ lachꝛymas acceptat chꝛiſtꝰ
tanꝙ̄ ſacrificium.xlviij X
Exemplum ꝙ lachꝛyme fuſe ꝓ alio pꝛoxi//
mo valent.xxiiij R
Exemplum ꝙ fictam ꝯfeſſionē demō con
fundit:ſed vera ꝯfeſſiōe ꝯfundiť.xxv. X
Exemplum ꝙ opera facta in moꝛtali nō
iuuāt exiſtētes in purgatoꝛio.xxvj F
Exemplum ꝙ xp̄s p̄cipit ꝯfiteri.xxvij. A
Exemplum ꝙ periculoſum eſt cōfiteri ſa//
cerdoti ignaro ve cōfeſſoꝛi negligenti
Exemplū ꝙ homo ꝑ ꝯfeſ (xxviij. R
ſionē pctōꝝ liberať a moꝛte.xxix Y
Exemplū ꝙ beatus Frāciſcus dixit ꝑ pe
nitentiam liberari a malis tēpoꝛalibꝫ
diuerſis ⁊ cladibꝫ.xxx D
Exemplum de Celeſtino filio imperato//
ris quomodo verſus a demone editos
accepit:ꝯſolatoꝛium.xxx D
Exemplum de ſancto Franciſco et fratre
Rufino tēptato a diabolo.xxxij R
Exemplum ꝙ confeſſio iterata diligenter
valet.xxxiij X
Exemplum ꝙ diabolus ꝓmiſit ſe ꝯfiteri
ſз nequiuit ſe humiliare.xxxiiij. in fine.
Exemplum ꝙ negligens cōfiteri a xp̄o ex
ꝓbrať in moꝛte.xxxv R
Exemplum ꝙ diabolus totiēs vulnerať
quotiens homo ꝯfiteť.xxxvj M
Exempluз aliud ad idē.xxxviij C
Exemplū ꝙ quidam ſoli deo confitebať ⁊
non ſacerdoti.et damnabať: niſi beata
virgo liberaſſet.xxxvj.in fi.
Exemplum de vinea excolenda exempluз
legale.xxxvij X
Exemplum ꝙ cōfeſſio liberat a moꝛte tē//
poꝛali ⁊ eternali.xxxvij X
Exemplum de fraudulento confitente.fa
buloſum.xxxviij C
Exemplum ꝙ peccatum vnuз ſcienter ta//
centi in confeſſione nec alia remittun//
Exemplum de diaco (tur.xxxviij. H
no peccatoꝛe ⁊ euangeliū mala ꝯſciētia
canente in miſſa quō periȷ̄t.xxxvij. V.
Exemplum de ebꝛioſo qui noluit ſuſcipe//
re penitentiā aliam niſi ꝙ aquam non
biberet.xxxix O
Exempla plurima de reſtitutione facien//
Exemplum de heredibus (da.xl. S
vſurarioꝝ nō reſtituentiū.xlj X
Exemplum de Lucrecio occupāte poſſeſ//
ſionem ſancte Beatricis.xlij.in fine.et
de Conſtantino.
Exemplum de mala moꝛte vſurarij et op
pꝛeſſoꝛis.xliij F

Exemplum de matre ſancte marie de og/
Exemplū ꝙ puer punit⁹ (nies.xliij.i fi.
eſt in purgatorio ꝓ obligatiōe.xliiij. P
Exemplum de medico curante.exemplū
legale.xlv T
Exemplum de ſancto Dūſtanno feliciter
migrāte in pnīa.xlv X
Exemplum de milite penitēte pſeuerāter
in deſerta ecclīa.xlvj D
Exemplum ꝙ confeſſio facta celat pecca/
tum diabolo.xlvj H
Exemplum ꝙ vita hominis currit p q̄t/
tuor rotas.xlvij D
Exemplum de Juliano parētes acciden
te quomodo ſatiſfecit.xlvij Q
Exemplū de indulgentia porciuncule a
chriſto obtenta.xlix.in fine
Exemplum de pace ꝙ eam turbant de/
mones.l.in fine

Fenicis auis ꝓprietas.xviij E
Fagella an ſint ſatiſfactoria ꝓ pec
catis q̄ infliguntur.xlviij R
Flere pro peccatis placet deo et angelis.
Flere ꝓ peccatꝫ an ſit me (xxij. A.L
lius ꝗ̄ flere ſup paſſiōe xp̄i.xxij J
De fletu Petri apl'i.xxj y
De fletu exceſſiuo ꝓ peccatis.xxj X
Fortiſſima ꝑ oib⁹ tria ſūt.xvij V
Frangentes ieiunium qualiter peccant.
ix. T. Jbidem plures q̄ſtiones de hoc
Frangit ne gula ieiuniū. vel cum aliquid
ſumitur de ſero die ieiunij.x C.D
Frangitur ieiuniū quattuor modis. viij. S
Fructus de re aliena perceptos an teneatur
reſtituere aliquis.xliij J
Furari rem ꝓpriam ab alio an liceat cum
nō poteſt aliter rehaberi.xliiij R

Gaudiuꝫ an habeāt aliquo modo
infernales ex ſocietate.xj L
Generalis confeſſio eſt duplex.xxxiij. B
De hoc plura ibidē ꝯſequenter.
Genus humanuꝫ a principio vixit tm̄ de
his que terra ſponte gignebat.vij. D
Gula an frangit ieiunium.x C.D

Omicida quomodo tenetur face/
re reſtitutionem.xlij C.D
Hora comedendi in ieiunio que
ſit.viij Q
Humilitas qualiter debet haberi in con
feſſione.xxvj C
Humilitatis cauſa an mentiri liceat i cō
feſſione peccatoꝝ.xxv S.T

Jeiunium quadrageſimale quare
eſt inſtitutuꝫ verno tēpore.ij. H
De eodem quō ſancti patres dif/
inierunt cel ebrari.ibidem K
Jeiunium quadruplex diſtinguitur.vij. H
Jeiunandi varia eſt intentio.de quo ver/
ſus.vij J
Jeiuniū quō ſit moderandū.vij K
Jeiunium non eſt laudabile in quinꝗ ca
ſibus.ibidem.
Jeiunium a principio mūdi cōmendatuꝫ
eſt ab omnib⁹.v.vij D
De ieiunij obligatiōe ꝛ plura ꝺ h̄.viij. N
De ieiunij violatione.viij S
De fractione plura vide vbi frangere.
A ieiunando quales excuſantur.ix y
Jeiunium quib⁹ ſanctificatur vt deo pla
Jeiunij fructus ſeptem (ceat.x.A
ponuntur.x E
Jeiunium in peccato mortali factum an
valeat.x A
Jeiunij die an liceat ſero aliquid ſumere
Jeiuniū an ſit melius ꝗ̄ ele/ (x.D
moſyna.vel ecōuerſo.x B
Indulgentia quid ſit ꝛ plura ꝺ ea.xlix. A
De valore ibidem. D.E. An valeāt mor
tuis.ibidem. K
Pro indulgentijs conſequendis que re/
quiruntur.xlix G
Jtem ꝓ indulgentijs quomodo porrigē
de ſunt manus adiutrices.xlix J
Infamans ꝓximuꝫ quomodo tenetur re
ſtituere.xliij N.O
Inferni penas quomodo debet quis pre
eligere ꝗ̄ peccare.xxj S
Judex debet iudicare ſcḋm allegata et ap/
probata.xxxij N

Lachryme contritionis ſūt virtutꝫ
mirabilis.xvij V.X
Lachryme quales ſunt meliores
alijs.xvij y
Lachryme breui tp̄e delēt pctā.xxj Z
Lachryme an plus valeant ꝗ̄ diuturna
opera.xxj y
De lachrymis exceſſiuis ꝛ plura ꝺ lachry
mis.ſupra vbi flere.
Lex multiplex obligat ad pniaꝫ.vj. A B
Legis caſus de manu paralitica ampu/

tanda.xxj V
Legis caſus ꝺ vinea excolenda. xxxvij. X
Legis caſus de medico curante vulnera

Medicina tēpore ver/ (xlv. T
no cōuenit homini.ij G
Medicina que eſt optima p̄ om/
nibus.xvj. S
Medicus an tenet̄ recidiuantē eodem ſa
lario curare.xlv T
Mortem ꝛ omne malū debet q̄s ꝑelige/
re q̄ȝ peccare.xxj S
Morituri i p̱ximo vl' mortui tria ſigna p̄
ferunt.xxx A
Mulieres multe propter qualia peccata
damnantur.xxxviij finali exemplo

Egligentia penitentie eſt damna
bilis.iiij.p totum
Negligentia reſtitutionis pericu/
loſa eſt.xl. R
Negligens ſe p̄parare ad ꝯfeſſionem peri
culo ſe exponit damnatiōis .xxiij. K.et
Negligentia confeſſoris (xxxiiij. D. E
in inquirendo peccata a cōfitēte pericu
loſa ē.de hoc exemplum.xxviij R

Bedietia in bono duplicat augē/
do meritū.xlvij. N
Obligatur homo ad ieiuniū quā
doq̄ȝ.viij N
De obligatione ꝯtritionis.xvj O
Obligatur ad reſtitutionem quis omni
lege.xl P
Oblita peccata.quomodo tenet̄ quis pe
nitere de oblit̄.xxiij. Q.ꝛ.xxxiij. p to.
Item de talium detrimentis ꝛ regulis cō
fitendi.ibidem

Acis multiplex commendatio .l.
per totum
Parentes primi quo tempore an
ni peccauerunt.ij I
Peccata ſunt preco gitanda ad confiten/
dum.xxiij D
Peccata creſcūt impercep tibiliter ſicut vn
gues.ibidem
Peccata mortalia ſingſllatim ſunt dete
ſtanda.xxiij O/
Quid de venialibus et quid de oblitis.
ibidem. P. Q
De peccatorum venialiuȝ cō feſſiōe.xxiij
per totum.
Pro peccato mortali quanta debetur pe/
nitentia.xxxix. N.et.xlvij. L
Penitentia de taxata in canone. ibidem.
Penitentiam facere admonet chriſt' mul
tipliciter.iij. L
Penitentie dilatio ē p̄iculoſa.iiij. P.et ſe.
Penitētia deo fore accepta oſtenditur ſig
nis pluribus.v V
Penitentia quid ſit.et q̄ mirabilia opera
tur.et an pōt omnia facere.v X.Z
Penitentia p̄fertur multiplici gratia.v.y
Ad penitentiam obligamur multiplici
lege.vj. A.plura ibi
Penitentia vera ꝛ falſa quibus ſignis diſ
cernitur.vj. D.E
De penitentie impedimentis ꝛ remedijs
xj. G.et.xij.per totum
Penitere an poſſit hō p' mortez.xviij. E
Penitentia renouat hominem.xix K
De penitentia ſera.xx P
De penitētie duratiōe cōtinua.xxij. E.F
Penitentiam impoſitā ab vno confeſſore
an alius poteſt relaxare.xlviij X.y
Penitens an teneatur ſuſcipere quācūq̄ȝ
penitentiā que imponitur a ꝯfeſſore. ꝛ
plura vbi ſatiſfactio.
Petrus fleuiſſe legitur. ſed an ſit ꝯfeſſus
ꝛ ſatiſfecerit.xxj.y.et.xxvij. L

Uadrageſima cur ſub tali nume
ro celebratur.j E
Item quare verno tempore cele/
bratur.ij. G.et ſequen.
Quadragenarius numerus a chriſto eſt
conſecrat' multiplicicer.j E
Quattuor temporum de ieiunio et inſti/
tutione.ij H
Ecogitanda ſunt peccata cū ama
ritudine cordis.xxiij N
Regule tres de penitentia vera ꝛ
falſa.vj E
De regulis ad contritionem correquiſit̄
Regule de ſatiſfactione (xiij. R.S
xlvj. A.ꝛ ſe.ꝛ.xlvij. D
Remiſſo peccato an debeat homo iteruȝ
penitere.xix I
Reſtituere an poſſit contritio omnē gra/
tiam ꝛ virtutes.xx O
Reſtituere ꝺ dāno ois lex obligat.xl. P.

Reſtitutio qñ ꝛ cui facienda ē.xlj. T X y
Reſtituere nolens in vita ſꝫ poſt mortē i=
ponēs heredibꝫ an ſaluet.xlj. V
Reſtituere q̇ nō pōt.xlj. Z
Reſtitutio quō faciēda ſit in damno con=
ſcientie.xlij. A
Itē quō in dāno caſtitatis.ibidē B
Itē quō in dāno corꝑis.xlij. C D
Reſtituere qui tenent: ꝛ an emens tenea=
tur.xliij. E.et G H
De reſtituēdo fructu rei.xliij. I
Reſtitutionē an quis poſſit facere ſibiipi
Reſtitutionē de q̇bꝰ te (xliiij. K L M
net q̇s facere ꝛ ꝺ īductiōe.ibidē N ꝛ O
De reſtitutōe fame.xliiij. N O
Reſuſcitatus an rehabeat poſſeſſiones ṗ
ores.xiij. y
Sacerdos ꝓprius ꝓ audienda cō
feſſione q̇s ꝺꝫ.xxviij. P Q
Sacramēta oīa dū ſuſcipiunt
ꝑcedere dꝫ ꝯfeſſio de nōdū ꝯfeſſis.xxx=
Salomō rex an ſaluatꝰ ſit.lv. N (vij. T
Sanitas cōſciētie quō poſſit acquiri vel
Satiſfacere deo faciliter (haberi.xx. N
pōt q̇s ꝑ penitētiā.xj. I
Satiſfactio quō diffinit.xxxix. I K.ꝛ.xl=
Satiſfactio diuerſimode acci (vj. B
pitur.xxxix. L
Satiſfactioꝫ a ꝯfeſſore īpoſitā an teneat
penitēs ſꝑ ſuſciꝑe ꝛ explere.xxxix. M
De ſatiſfactiōis neceſſitate.xlv. Q
Satiſfactio penitentie quare req̇rit poſt
ꝯtritionē ꝛ ꝯfeſſionē.xlv. S
Satiſfacere vnꝰ ꝓ alio an poſſit.xlv. V.
De ſatiſfactionis modo regu= (X y
lari.xlvj. A B.ꝛ.xlvij. M
Satiſfactio extra charitateꝫ an valeat et
an iterāda ſit.xlvj E F
Satiſfacere ꝓ culpa an p̄t q̇s.xlvij. I K
Satiſfactōis de ꝑtibꝫ ꝛ valore ꝛ an poſ=
ſit diſpēſari de eis.xlviij. P. vſq̧ finem.
Scia q̄nta ē ꝯfeſſori neceſſaria.xxviij N O
Spē quō dꝫ q̇s hr̄e ī mortꝫ hora.xij. O P
In ſpm̄ ſctm̄ pctā q̄ ꝛ q̊t ſūt.xviij. D
Stulticia eoꝝ qui differūt penitere ad fi
nem q̄drageſime.iij. O
Tacens pctm̄ ſciēter in cōfeſſione
damnat.xxxviij. G
Tꝑibꝫ anni variatur corpus ho
minis.ij. H
Tempus hore comedendi in ieiunio qꝺ ē
Temptatōnes quō cognoſcū (viij. N.
tur fore volūtarie.xxxij. O
Tribꝫ de ſceleribꝫ damaſci ꝛ de q̄rto.xviij.
Turpia verbis honeſtis ſunt con= (C
fitenda.xxvj. D
Venialia multiplicata an equaleāt
mortali.xxxiij y
Verecūdia quō ſuꝑat in ꝯfeſſiōe.
xxix. y
Via facillima ꝛ certiſſima ad ſalutē eſt per
confeſſionem.xxvij. H
Vini potus quare nō ꝓhibet in ieiunio.
Virginem ſeducens quō te= (viij. P.
netur reſtituere.xlj. B
Vita hoīs dꝫ currere ꝑ q̄tuor rotas.xlvij
Volūtate fixa manēte in pctō (M
etiam veniali nō remittitur.xxiiij. P
Vouere nimiā maceratōem an licꝫ.vij. A
Xpi honorabilis ſuſceptō ꝛ ignomi
nia paſſionis quare ſimꝫ recolitur
die palmaꝝ.xlij.in principio
Xp̄s pluries eſuriuit et ſitiuit.vij. G
Xp̄s quō panes multiplicauit ꝛ huiuſmo
di plura.xxix.in principio
Xpi paſſio recogitata ad penitentiā indu=
cit.xxix. Z
Xpi ploratus ꝛ lachrymas recolere valet
xxij. I.

Finit ad laudem chriſti tabula ſm̄ ordi
nem alphabeti. Deniq̧ tabulā aliam ſm̄
ordinem ſermonū nō eſt neceſſe deſcribere
quia ſatis patet intuēti in hocipſo oꝑe or=
dinate ꝑ titulos conſcriptos

In nomine domini

Jeſu incipit Quadrageſimale ſecundū ſiue ſermonariū Pomerij ſcʒ de vicijs. Et primo in generali. Secūdo de ſeptem capitalibus peccatis. Tercio de filiabus eoꝝ aliquibꝰ cū ꝑtinentijs certis. vt patet diſcurſiue.

In capite ieiunij. ſcʒ die cinerū Sermo primus De peccato deteſtādo: qꝛ placet diabolo: nocet homini ꝛ diſplicet deo.

Tu autē cū ieiunas vnge caput tuū ꝛ faciem tuā laua. Mat. vj. ꝛ in euangelio hodierno.

A Verba ſunt ſaluatoris nr̄i ieſu. In q̄bus monet ꝛ docet nos ad ſacrū ieiuniū: qḋ iā iſtat faciēdū Qḋ q̄dē. ſ. ieiuniū vt homīnē eleuet in celū debʒ habere alas duas ꝑcipue. ſ. opus pietatꝭ. et mūdiciā ab oībꝰ peccatis. Vn̄ Leo papa ſup h euāgelio dicit. Impleri debʒ ieiuniū nō ciboꝝ tm̄modo parcitate ſed maxime vicioꝝ ꝑuatōne. Propterea xp̄s dn̄s dicit. Tu. ſ. xp̄iane cum ieiunas vnge caput tuū ꝛ faciē laua. Chryſoſt. Caput noſtꝝ xp̄s eſt quē debemꝰ vngere oleo miſicordie paupibus erogando Per faciē aūt ꝯſciētia ſignatꝛ ſp̄ūaliter. Sicut em̄ in ꝯſpectu hominū ḡtioſa eſt facies pulcra. ſic in oculis dei ſpecioſa eſt munda ꝯſcientia. hec ille. O aīa peccatrix que multis ſordibꝰ pctōꝝ fedaſti faciē. i. ꝯſciaʒ audi iā ꝓphetā Hieremiā. iiij. clamātem. Laua a malicia cor tuuʒ vt ſalua fias: qḋ pōt poni ꝓ alio themate. Audi ꝛ xp̄m monentē. Laua faciē tuā. Sed quali aq̄ lauabis. vtiq3 aqua lachrymaꝝ. Iuxta illḋ pſ. Lauabo p ſingulas noctes. i. vicia. lectuʒ ſcʒ conſciētie. lachrymis meis ſtratum ꝛc̄. vt ſic requieſcat in te deus chriſtꝰ ieſus q̄ nos monet in h euāgelio. patet Itaq3 de peccatorū omniū deteſtatōe ꝛ emendatiōe in hoc ſermone tria myſteria declarabimꝰ ſm q tres rōes ad id inducunt generalitꝛ.

Primū dicitꝛ diabolice cōplacētie.
Secundū dicitꝛ humane nocentie
Tercium dicitꝛ diuine diſplicentie

Circa primū de diaboli cōplacentia. Notandū q peccatū omne ſummo conatu eſt fugiendū ꝛ cauendū. quia diabolo ſumme placet vt perdat hominē per peccatū. Qḋ claret ꝑcipue tribꝰ ſignis. ſ.

Primū aſſidue laborationis
Secundū multimode tēptationis
Tercium congratulatōnis

B Primū inq̄ ſignum. quia diabolus licʒ ſciat q q̄to plures homīes decipit tanto ꝛ ipe accidentalē penam ſibi acerbiorem acquirit dei iudicio: tamen aſſidue laborat vt hoīem peccare faciat. j. Pet. v. Aduerſarius veſter diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quē deuoret. Greg. Nil feciſſe ſe extimat cum animas nō ſauciat. O mira diaboli iuidia vt ſe velit cruciatibus maiorībꝰ exponere vt peccet homo. Nam hoc propriū eſt inuidis ſic narnatur q quidā inuidꝰ petiuit ſibi erui vnū oculū quatenus alteri eruantꝛ ambo oculi iuxta regis edictū. ſcʒ q qui prior rogauerit alteri duplū detur Si queratur. An diabolus poſſit dici cauſa peccati directe ī homine peccante. Ad quod reſpondetur ſm Tho. pma ſcde. q. lxxx. q cum oīe peccatum ſit voluntariū vt dicit Auguſtinꝰ. nil eſt directe cauſa peccati niſi ſola voluntas hominis: que non neceſſitate mouetꝛ. Sed diabolus eſt cauſa peccati ſolum per modū ꝓponentis ꝛ perſuadentis appetibile. Et ſic Auguſtinꝰ dicit. iiij. de trini. q diabolus ſue ſocietati malignos affectus inſpirat. ſed in homine eſt cōſentire vl' diſſentire. Ergo homo debet ſe culpare ꝛ accuſare: nō diabolū incuſare. C Secūduʒ ſignū q pctm̄ hoīs placet diabolo eſt multimode temptatōnis. temptat em̄ ſemper multimode vt mille artifex. Gregoriꝰ. Aſſidua temptatiōe nos diabolꝰ temptat vt ſaltem tedio vincat. ergo ꝛc̄. Vnde Dionyſius libro de diuīs noībus dicit. q multitudo demonū eſt cauſa omniū malorum ſibi ꝛ alijs. ꝛ Damaſcenꝰ dicit q oīs malicia ꝛ immūdicia a diabolo ſunt excogitata. Sed diceres. Nunquid aliquod peccatum fit ſine inſtigatōne diaboli Reſpondetur ſm Thomā pma pte. q. cxv. breuitꝛ

dicēdo ꝙ ſicut ille qui ſecat ligna ad ignē
dat occaſionem combuſtionis lignoꝝ. ſic
diabolus occaſionalis cauſa eſt omnium
peccatorū noſtrorum. quia ipe inſtigauit
primū hominē ad peccandū ex cuius pec-
cato conſtituta eſt in toto humano gene-
re quedam pronitas ad peccandū quo cū
ꝙ peccato. ⁊ ſic intelligenda ſunt verba p̄
dicta Dyoniſij ⁊ Damaſce. Uerūtamen
multa peccata committuntur ſepe ex car
nis corruptione ⁊ libertate arbitrij non a
diabolo inſtigante. Unde Auguſti. li. de
eccleſiaſticis dogmatibus dicit. ꝙ nō om
nes male cogitationes a diabolo excitan
tur: ſed aliquotiens ex motu liberi arbi-
trij emergunt. Et Origeñ. dicit. ꝙ ſi dia-
bolus non eſſet: adhuc homines appete-
rent cibos ⁊ venerea. D Tertiū ſi-
gnū congratulationis quia iocundatur
de peccatis hominū. Sed quomodo poſ
ſint iocūdari in aliquo demones cuꝫ ſint
pleni triſticia que expellit omne gaudiuꝫ
velut contrariū. Sicut enim angeli beati
pleni gaudio nō poſſūt triſtari: ſic nec an-
geli mali pleni triſticia damnatōis poſſūt
letari in aliquo. quia primo ethicoꝝ dele-
ctatio fortis expellit omnē triſticiā ⁊ econ
uerſo. Reſpondet̄ ſm̄ Richard. in. ij. diſ.
vj. ꝙ demones ante iudiciū ꝙuis ſint in
triſticia grauiſſima: tamē non ita comple
te quin ſint capaces alicuius vani gaudij
de malis ſcꝫ euētibus que deſiderant eue-
nire. Nam vt Aug iiij. de ci. di dicit. Pra
ua docent turpibus gaudent: ſed poſt iu
diciū erit completa pena eorꝫ adeo vt in
nullo poſſint letari. Beati autē angeli iā
ſunt pfecte pleni beatitudine ſubſtantiali
Ideo in eis nulla poteſt eſſe triſticia. Ex
iſtis patet ꝙ peccatuꝫ diabolo complacet
ſūme. O ergo qualis dementia hominis
qui vult peccando complacere diabolo. o
peccatores excecati nō conſideratis ꝙ dia
bolus p peccatū vos trahit in infernuꝫ ⁊
quāto coꝝ complacentiā impletis ſoluet
tormentis. Exemplū ad hec habemus in
euangelio ꝙ diabolus totū mundū offe-
rebat chriſto di. Hec oīa ſcꝫ regna mū-
di tibi dabo ſi cadens adoraueris me qd
erat vnū peccatū. ḡ patet ꝙ diabolo ſum-
me placet peccatū p toto mundo.

E Circa ſecundum de huma
no nocumēto p peccatū Querit̄ vñ poſſit
probari ꝙ peccatū ſit ſumme nociuū homi
ni. Reſpondet̄ ꝙ ex regulis generalib⁊ p̄ci
pue tribus que clarent in theologia. Pri
ma regula negatiua eſt. ꝙ nihil i toto mū
do poteſt nocere homi niſi p peccatū. Uñ
ſi ſolū ab iſto hoſte. ſ. a pctō caueat ſibi hō
nō ſunt timendi alij hoſtes. nec diabolus
nec homo mal⁹: nec infirmitas. nec mors
nec infernus. Hec regula patꝫ p illō Ec-
cleſiaſtes. viij. Qui cuſtodit mandatū nō
expietur quicꝙ mali. Lyra. ſ. i futuro. ⁊ ſi
in p̄ſenti expietur hoc erit ad augmentuꝫ
gratie ⁊ glīe. Et ſic patꝫ. Propterea Greg.
in collecta dicit. Nulla nocebit aduerſitaſ
ſi nulla domiet̄ iniquitas. Berñ. O ꝙ io
cundū dei iudiciū ꝙ ille ſupbus. ſ. diabol⁹
humiliū malleator. eis coronā fabricat p-
petuā cum impugnat ⁊ ſuccūbit Secū-
da regula affirmatiua eſt ꝙ peccatū eſt in-
tantū nociuū ꝙ quicq̄d eſt homini ſaluber
rimū efficit noxium. Declarat̄. nā vitā iſtā
ad ſalutem a deo datā cōmutat hoi pecca
tum in mortē ⁊ damnatōem ppetuā. Iteꝫ
meritū paſſionis chriſti et ſacramentū eu-
chariſtie ⁊ merita beate marie ac omniuꝫ
ſanctoꝝ que ſunt ſaluberrima peccatū fa-
cit vt indigni ſint ad hec homies. et eucha
riſtia indigne in pctō accepta fit talib⁹ in
damnationē. Preterea ipm deum qui eſt
totus benignus ⁊ māſuetiſſimus peccatū
noſtrū reddit nobis adeo furibundū vt p
ijciat in ignē perpetuū. O ꝙta ira dei fili-
os p peccato pijcere in ignē. nec vnꝙ re-
trahere. Tercia regl̄a peremptoria ꝙ pec
catū in homine omne bonū perimit et oē
malū inducit. Nā peccatū ideo dicit̄ mor-
tale quia mortificat omne bonuꝫ. perimit
enim animā. Ezech. xviij. Anima que pecca
uerit ipa morietur. Perimit etiā corp⁹. q̄a
p peccatū incurrimus mortē anime ⁊ cor-
poris. Et p peccatū demerent̄ quidam ci-
tius mori. ps. Uiri ſanguinū nō dimidi-
abunt dies ſuos: preterea aufert deū ⁊ om
ne bonū. et p̄uat meritis paſſionis chriſti
⁊ beate Marie ⁊ totius eccleſie. ⁊ oē ma-
lum inducit: vt patebit in ſermonib⁊ ſeq̄n
tibus. O ergo pctōr ptimeſce peccatum ⁊
age penitentiā. alioquin melius tibi fuiſſꝫ

ſi natus non fuiſſes

F Circa tertiū de diſplicentia peccati apud deum queritur. vnde probatur φ deus ſumme odiat peccatū. Reſpondet φ hoc probat Primo per ſcpturā ſacram Eccli. xij. Altiſſimus odio habet peccatores. Et Sap. xiiij. Odio eſt deo impius et impietas eius. Et hoc intantum: φ nec videre vult peccatores ꝓpter peccata Abachuc. j. Mundi ſunt oculi tui domine ne videas malū ꝛ reſpicere ad iniq̄tatē nō poteris. Secundo ꝑ ratōem clarā. quia ſumme odit quis interfectorē ſui filij vt patet. ſed ꝑ peccatū crucifigit homo dei filiū ad Hebre. vj. Rurſum crucifigentes chriſtum in ſe. hoc eſt pro tanta iniuria deꝰ reputat peccatū ac ſi crucifigeret chriſtum. Sequit ergo φ deus ſumme odit peccatū. Ve ergo peccatori. Tercio ꝑ ſigni vel exempli euidentiā patet ꝑ plura mirabilia ſigna. Primū in chriſti paſſione. Nā magis voluit deus coronā maieſtatꝫ ꝛ glorie ſue deponere ꝛ inter latrones ſuſpendi in cruce tanq̄ viliſſimꝰ omniū hominum q̄ peccatū ſine pena dimittere. Vñ Aug. ſup Col. Dū innocens chriſtꝰ occidit peccatū crucifigit. Itē quero te o homo. nonne mirabile eſſet odiū dū quis diceret ſe intantū odire aliquem φ vellet ſe et propam matrē gladio tranſuerberari q̄ illum ſuſtinere impune. Sic chriſtꝰ fecit ſe occidi: ꝛ matri ſue gladiū compaſſionis acerbiſſime inferri: q̄ φ nō puniret peccatū hominum. Secundū ſignū mirabile i creaturarū deſtructōne. Nā deus omnē creaturā deſtruxit in odiū peccati. Eteni angelos nobiliſſimos de celo ꝓpter peccatū eiecit in ꝑpetuū. Itē homines de ꝑadiſo eiecit. ſiderū ſplendorē diminuit. vt dicit glo. ſup illud Eſa. Erit lux lune ſicut lux ſolis ꝛ lux ſolis ſeptupliciter lucēs ſicut lux ſeptem dierꝫ. Item totū mundū diluuio perdidit. ciuitates ſodomorꝫ ſubmerſit. Tercium ſignū in ꝑpetua damnatōne. q꞉ pro peccato vnico ꝑpetuo damnat cruciatu. ñ mille vel centū milibꝫ annorꝫ: ſed ſine fine ſeculorū. O infinita dei maieſtas vbi eſt dulcedo tua. cur tā dure damnas homines quos creaſti niſi propter peccatū. naꝫ potius deus deſcēderet in infernū q̄ peccatū dimitteret impunitū. O ergo chariſſimi fugiamꝰ peccatū ne ꝑeamus. Rogemus ergo xp̄m dñm ꝛc̄.

Feria quinta poſt cinerꝫ. Sermo. ij. De malis que facit peccatū hoi in vita p̄ſenti.

Filii regni e

f iicientur in tenebras exteriores. Math. viij. et in euāgelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoris noſtri quibꝫ inſinuat q̄ indicibile malū ſit peccatū pro quo damnant homines ꝛ e celo eijcientur in tenebras infernales. O quātū deberet terrere hoc verbū chriſti pctōres chriſtianos q꞉ dicit filij regni. Chryſ. Filij regni ſunt quibus regnū dei eſt p̄paratū. ſ. ꝑ fidem et dilectōem vt erant iudei ꝛ nūc ſunt chriſtiani: qui ꝓpter peccatū demerentur vt eijciant in tenebras. hoc eſt ſm Hiero. excludent a vero lumine deo. Et quanta mala ibi ſint paſſuri ſubdit. Ibi erit fletꝰ ꝛ ſtridor dentiū. Tali peccatori dñs Hieremie. ij. c. dicit. Scito ꝛ vide quia maluꝫ ꝛ amarꝫ eſt reliquiſſe te dñm deum tuum. quod poteſt poni ꝑ alio themate huiꝰ ſermonis. Reuera qui nolūt nunc intelligere malū culpe videbūt ꝑ experientiā in futuro. quia vt. xxxviij. di. c. Qui ea. Grego. dicit. Stultꝰ i culpa erit ſapiēs in pena. O ergo pctōres ꝑtimeſcite peccatū q꞉ eijciemini in tenebras inferni vt patꝫ in euāgelio. Ex quo ergo ꝑ peccatū demeret hō eijci i tenebras exteriores de pctō quanta mala in p̄ſenti facit vt cauere ſciamus tria myſteria declarabimꝰ

Primū de malꝭ q̄ facit in aīo vel mente

Scōm de malis que facit i toto hoie.

Terciū de malꝭ q̄ facit i cuncto ope

G Circa primū d̄ malis q̄ facit pctm̄ i aīa. Notādū φ recolligēdo ex ſcpturis ꝛ doctorꝫ dictꝫ mlta mala facit peccatū in anima. Primo quia animā maculat. Trenorū. iiij. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorū. Nam diabolicā effigiem facit in anima. quia diabolicam facit eaꝫ Propterea chriſtus de Juda dixit Joh. vj. Vnus ex vobis diabolus ē. Secū

do quia animam occidit ꝛ vitā priuat ſcʒ deo. Unde Aug⁹. xiij. de ciuitate dei ca. ij dicit. Quāuis anima humana veraciter imortalis ꝓhibeatur. habet tamē quādā etiam ipa mortem ſuā. mors anime fit cū eam deſerit de⁹ ſicut mors corporis eſt cū id deſerit anima. hec ille. O ergo hō penſa hoc. nōne crudelis eſt in ſeipm qui occidit corpus ꝓprium. quāto crudelior ē peccator qui occidit animam que omi corpore eſt precioſiſſima. Nam Sap. xvj. Homo ꝑ maliciam occidit animā. Tertio cor indurat Prouer. xviij. Peccator cū in ꝓfundum peccatoꝝ venerit cōtēnit. Pro quo nota ꝙ ꝑtractatur a doctoribus quibuſdā H Queſtio ſcʒ quomodo peccator induratur ꝛ gradatim ruit in ꝓfundum peccatorum ꝛ infernorū. Et ad hoc dicunt ꝙ hoc fit ſeptē gradibus. Primo gradu peccatuʒ qd̄ homo facit videtᷣ graue onus quaſi eſſet in inferno talis cū primo cepit peccare. Et hoc ꝓpter conſciētie remorſum. Uñ Aug⁹ li. j. confeſſionū dicit. Juſſiſti domine ꝛ ſic eſt vt pena ſibi ſit omīs inordinatus anim⁹. Sic ergo i primis peccatum eſt graue. In ſcd̄o gradu cum iteratᷣ peccatū videtur minus graue. In tertio reputatᷣ leue. In quarto ꝓ nullo videtur. In quinto videtur delectabile. In ſexto fit inſuꝑ deſiderabile vt ſine omni temptatione diaboli queratᷣ cōmitti. In ſeptimo fit defenſabile tanq̄ʒ bonū ꝛ iuſtum. ꝛ ſic impius cum in ꝓfundū peccatorum venerit ꝯtemnit dei iuſticiam et iudicia ac ludens ꝛ ridens facit peccatuʒ. Cōtemnit redarguētes excuſādo ꝛ defendendo. O quot ſunt vſurarij. o quot fornicarij ꝛc̄. ſic facietes. J Tertiū maluʒ peccati eſt ꝙ deū elōgat. Pſ. Lōge a peccatoribus ſalus qꝛ iuſtificationes tuas nō exquiſierūt. J Sʒ di. quomodo elōgatᷣ deus a peccatore cū ſemper equaliter eſt vbiq̄ʒ deus. Rñdet Hiero⁹ in epiſtola ad Damaſū de filio ꝓdigio di. Quia nullus abſq̄ʒ deo locus eſt. Igitᷣ ſciendum eſt non locorū ſpacijs ſed affectu vel amore aut nos cum deo eſſe. aut ab eo recedere. hec ille. Exemplum ponamus iuridicum Si quis de familia vel domo epi excommunicationē incurrit maiorem ꝓpter facinus vel ꝯtemptum lʒ ſit epiſcopus cū eo in eadem curia vel domo. quādoq̄ʒ tamē eundeʒ vitat vt debet Juxta verſus. Os orare vale cōmunio menſa negatur. vt patet. xj. q. iij. excommunicatos. Et ca. ſe. et ſic longe diſtare ſe facit ab illo amoris ſignis. ſic cum peccator ſit maledict⁹ a deo ꝑ omne peccatum mortale. Juxta illd̄ Pſ. Maledicti qui declinant a mandatꝭ tuis licʒ ſit in eadē domo eccleſie cum chriſto ſūmo pontifice. tamen longe ſe chriſtus facit eidem. quia odit ipſius maliciam. nec orationē eius gratā habet. nec oſculū pacis. nec ſalutationē gratie ſue. nec cōmunionem corpis ſui eidem dare vult niſi peniteat. Quarto malū facit peccatū. quia excecat intantū ꝙ nec maluʒ culpe. nec penas eis debitas ſentiat. Sap. ij. Excecauit eos malicia eorū. Uñ Aureo. in cōpē. dicit. Sicut beſtia in aquis ſubmergēda non ſentit lapidem in collo donec in aquā extra nauem ꝓijciatᷣ. ſic peccator nō ſentit on⁹ peccati donec in morte de corpe eijcitᷣ. Quintū quia fatuum fore demonſtrat Nam ſtultus eſt qui volūtarie ad laqueū diaboli ꝛ ſuſpendiū. aut in ignē currit ꝛ ſe p̄cipitat et ignem ſibi accumulat dictim. ſic facit peccator. Item Greg⁹. Stultum eſt ſeruire diabolo qui nullo placatᷣ obſequio. ſʒ quātomagis quis ei ſeruierit tāto amplius eum ille torquebit. Itē inſan⁹ eſt q̇ ſe emptū a xp̄o p̄cio chariſſimo vēdit diabolo pro ſtercore peccati fediſſimo ad eterna ſupplicia. Ue ḡ ꝛ ve peccatori impenitēti. Exemplum hic occurrit de viſione Arſenij ꝙ q̇dā ligna ſuꝑaddebat ſarcine importabili.

K Circa ſecundū de malis que facit in toto hoie ipm pctm̄ Notem⁹ plura ꝯtinuando ad dicta. Sextū malū i ordie ad p̄dicta ponitᷣ ꝙ pctm̄ fallendo totū hoiem necat ſcʒ in aīa ꝛ corpe. ſicut eſca in hamo piſcem vl̄ in laq̄o auem. et quod pei⁹ ē decipit inopinata morte. Eccles. ix Neſcit homo finem ſuum. ſed ſicut piſces capiūtᷣ hamo ꝛ aues laq̄o. ſic hoies in tpe malo cū exti. ſuꝑ. ꝛc̄ Septimū qꝛ gehēne eꝛnali obligat tā i aīa q̄ʒ i corpe poſt reſurrectionē. Vgꝛ i. xliij. di. pctm̄ mortale

eſt qȯ ad penā eternā obligat. Ue tibi ḡ
o pctōꝛ ve. qꝛ in eadē aīa ⁊ eo dē coꝛꝑe quo
peccas ardebis ꝑpetuo. Octauū qꝛ ho//
noꝛē humanū ſūme deturpat. Nā Ps̄. te//
ſte. Hō cū in honoꝛe eſſet nō intellexit cō//
parat⁹ eſt iumētis ⁊c̄. Immo plus ꝙ̄ bru
talē facit. qꝛ Areſto. vij. ethicoꝝ dic̄ ꝙ hō
prauus peioꝛ eſt oīmi beſtia cētics ⁊ mille//
ſies. qꝛ dignus dānatiōe eterni cruciatus
Denicꝫ vt foꝛtius dicā peioꝛ ⁊ viliōꝛ ē om
ni ſtercoꝛe. iuxta illud Sap̄ xv. Luto vili//
oꝛ eſt vita ei⁹. qꝛ ꝯtrariaꝛ deo ⁊ inimicaꝛ.
ſꝫ nō lutū. Nonū qꝛ infernū in hoīe facit
⁊ parat. Aureol⁹ in cōpendio dicit Pctm̄
ex hoīe infernū facit inqͭt. qꝛ in pctōꝛe ē ig
nis inextinguibilis auaricie ſicut in infer//
no. fetoꝛ luxurie. tenebꝛe ignorātie. vmis
moꝛdēs conſciētie demones ꝑ effectū. ſuꝑ
bia ira ⁊ odiū ⁊ hmōi que ſūme ſunt in in
ferno. Decimū malum. qꝛ calamitati ſ//
uitutis ſubiugat. Joh. viij. Qui facit pec
catū: ſuus eſt pcti. Aug⁹. Pctōꝛ ſeruus ē
tot demonioꝝ quot vicioꝝ. Chryſ. Dia//
bolus poteſtatē habet ſuꝑ pctōꝛe ſicut ho
mo i ſubiugato pecoꝛe. O ḡ infelix pecca//
toꝛ vide malū pcti ⁊ ꝯuertere.

L Circa tertium de malis que
facit pctm̄ in oꝑe notādū. ꝙ pctm̄ fac̄ plu
ra mala hoī in oꝑe ⁊ ꝯtinuādo ad p̄dicta
Undecimū maluꝫ in oꝛdine ponitꝛ ꝙ la//
boꝛes oīm operū p̄miis euacuat vicꝫ que
hō fecit a puericia oꝛādo: miſſam audien//
do ⁊ ſic de aliis. Aureol⁹ in cōpēdio li. iij.
ca. vij. ponit exēplū. ꝙ ſicut ait ram⁹ preci
ſus ab arboꝛe areſcit cū fructibꝫ habitꝫ in
eo: ſic exciſa aīa ꝑ pctm̄ a viroꝛe grē ⁊ p̄mi
oꝝ areſcit ⁊ ad incēdiū inferni abilitatur.
Sꝫ di. Quo ḡ depereunt illa: Rn̄dꝫ Au
reol⁹ ibidē ꝙ ne aliqȯ bonū inqͭt ꝑeat illa
bona oꝑa q̄ q̇s peccando moꝛtificat aliis
ſaluādis dabuntꝛ. ſicut qn̄ moꝛtuo aliquo
coꝛꝑaliter i bonis ſuis alij ſuccedūt. Hoc
aūt intelligēdū ē ſm docto. ꝙ illa aliis da
buntꝛ ad gaudiū in celo inꝙ̄tū beati oīmes
gaudebūt nō ſolū de bonis oꝑibꝫ a ſe fa//
ctis: ſꝫ etiā de illis q̄ alij fecerūt ad laudeꝫ
dī. Denicꝫ duodecimū malū facit. quia
moꝛtificat qꝙ̄ oꝑa i pctō facta: ita vt nūꝙ̄
reuiuiſcant ad vitā eternā. Un̄ Ray. di//
cit ꝓ. Illa reuiuiſcūt que nata viua fuerūt
ꝓ. Non poterūt viuere q̄ moꝛtua nata fue
re. Decimūterciū malū qꝛ naturalibꝫ in
bonis vulnerat. ita ꝙ intellect⁹ obſcuretꝛ i
cognitōe veri ⁊ affectus tepeſcat i oꝑatōne
boni ac memoꝛia in recognitōe bn̄ficioꝛuꝫ
dei ebetetꝛ ꝑ pctm̄. vt hec dicit Aureolus.
Decimoqͣrto qꝛ omnibꝫ grē ⁊ glīe bonis
expoliat. vt patuit ex dictis. Ultimo qꝛ
oīa dei oꝑa ꝯ hoīem ꝓuocat. Nam Aug⁹
dicit ꝙ offenſo creatoꝛe offenditꝛ oīmis cre//
atura. Ideo ad vindictā ꝯtra pctōꝛem ar
mabitꝛ in fine mūdi i iudicio. Sap̄. v. Ar
mabit creaturā ad vltōem inimicoꝝ ⁊ pu
gnabit cū illo oꝛbis terraꝝ cōtra inſenſa//
tos. O ergo miſerrime pctōꝛ quid facies
qn̄ terra ⁊ aqua clamabūt ꝯ te di. Sub//
mergaꝛ in ꝓfundū inferni. Ignis dicꝫ. cō
buraꝛ iſte maledict⁹ in eternuꝫ. Demones
clamabūt. O maledicte veni nobiſcuꝫ ad
penas. Angeli dicēt. Diſcedite maledicti
ad penas ſempiternas. Creatura oīs dicet.
Ad infernū ad infernū. ad moꝛtē ⁊ ignem
o maledicti pctōꝛes qꝛ offendiſtis deū no//
ſtrū creatoꝛē. Ue ve miſeris. Age ergo cha
riſſime pn̄iam. vide xp̄m paſſum te vocan
tem ⁊c̄. Rogem⁹ ḡ ip̄m xp̄m ⁊c̄.

Feria ſexta poſt cineꝝ. Sermo. liij. de
peccatoꝛū nocumentis aliis. ſ. in moꝛte et
poſt moꝛtem in omnibꝫ.

S Itis filii pa//
tris veſtri q̇ in celis eſt. qui ſolē ſu
um oꝛiri facit ſuꝑ bonos ⁊ malos
Mat. v. ⁊ in euangelio hodierno. Uerba
ſunt ſaluatoꝛis nr̄i: quibꝫ docet nos tanꝙ̄
bonos filios dei imitari ip̄m in dilectōne
ꝓximoꝝ etiā inimicoꝝ. Et quō hoc facia//
mus Aug⁹. ꝯ fauſtū edocet ꝙ ſicut de⁹ ſic
diligit hoīes ꝙ odit in eis peccatū: licꝫ dili
gat id qȯ bonum eſt in hoīe. ſ. rōnalē crea
turā tn̄ odit illi⁹ iniqͭtatē. ꝓpt qȯ aliquos
odire dꝛ ob pctm̄ qȯ ſūme odit. Sic nos
debem⁹ ꝓximos diligere ſꝫ pctm̄ odire vt
ſimus filij dei. Un̄ in ꝓximo naturā debe
mus diligere ⁊ nō niſi ꝓpt pctm̄ odire. Itē
Chryſ. ſuꝑ Math. ad id dicit. ꝙ de⁹ oīa
bona dat. et ſolem oꝛiri facit ꝓpt bonos n̄

ꝓpter malos.ſꝫ flagella ꝛ oīa mala dat ꝓ
pter malos nō ꝓpter bonos vt ſic oſtēdat
amorē ad iuſticiā ꝛ odiū ad pctm̄. Sꝫ q̄re
de⁹ intātū odit pctm̄ niſi ꝓpter maluꝫ qḋ
facit pctm̄ hoī pdēdo creaturā dei nobiliſ
ſimā. Sic ḡ ꝛ nos debem⁹ ꝓximū dilige//
re odiēdo ꝛ corrigēdo.ſ.illoꝝ pctā ꝛ cauē//
do ꝓpter mala q̄ infert. De his in euange
lio etiā dicit̄ dictū fore antiq̄s. Diliges ꝓ
ximū ꝛ odio habebis inimicū. Et hoc ſꝫ
Augꝰ. intelligit̄ de diabolo ꝛ pctō q̄ ſunt
odiēda. Itaqꝫ de malis que facit pctm̄
hoi tria myſteria declarabim⁹ ſꝫ p̄dicta.

¶ Primū de malis q̄ fac̄ in hoīs morte.

¶ Scdm̄ ḋ malis q̄ fac̄ p⁹ mortē i pctōre

¶ Tertiū ḋ mal' q̄ fac̄ i leſiōe oīs creature

Itē aliud thema ꝓ hoc ſmone Ps.xxxiij.
Mors pctoꝝ peſſima.ſ.ꝓpter mala q̄ fac̄
pctm̄ in morte.

A Circa primū notandū ꝙ
pctm̄ facit multa ꝛ maxima mala ꝛ nocu
mēta hoī tā in vita vt p̄cedenti ſmone di
ctū ē q̄ꝫ etiā in morte ꝛ poſt mortē vt patꝫ
hoc ſmone. Primo nāqꝫ qꝛ pctm̄ mor//
tale ſolatio oīm in morte p̄uat vt ptꝫ per
Aureol. in ꝯpēdio.li.iij.c.vij. Et declara
tur. qꝛ p̄uat hoiem Primo ſolatio reꝝ vi//
ſibiliū q̄ dilexit.ſcꝫ cibo ꝛ potu:amicis:vx
ore:reb⁹:diuitijs ꝛ corpe. Si dicas. ꝙ non
ſolū pctōres:ſꝫ etiā iuſti p̄uabunt̄ talibus
in morte. Reſpondet̄ ꝙ verū eſt:tñ iuſti ex
hmōi p̄uatiōe nō habēt totalē merorē de
ſolationē. qꝛ letificat eos ſpes maioꝝ bo//
noꝝ obtinēdoꝝ in futuro ſcꝫ ꝓ cibo ꝛ po//
tu eternas delectatōes felicitatiſ celice. ꝓ
amicis habebūt xp̄m beatā ꝟginē et oēs
angelos ꝛ beatoſ: ꝓ diuitijs ꝛ reb⁹ indefi
cientē theſauꝝ ꝛ regnū celeſte. ꝓ vxore ꝛ fi
lijs ſempiternū gaudiū. Corpus autē qḋ
corruptiōi relinquit̄ ſperāt reſurrecturuꝫ
in glia. Sꝫ pctor totali merore plen⁹ erit
qꝛ nō habet ſpare bona celeſtia: ſꝫ penas
debitas ꝓ pctis. Secūdo ḡ p̄uat pctm̄ ſo
latio fiducie aīe ꝛ cordiū. qꝛ timere habet
hō ob pctm̄ ſup ſe deū iudicē quē ꝯtēpſit
infra ſe infernū quē demeruit. ante ſe vitā
futurā ad quā ibit vbi nil ſibi congrega//
uit. retro ſe oīa peccata p̄terita ꝓ quib⁹
ſcꝫ ratiōnē reddere debet ꝛ penā incurrit.
Hec Gre. finaliter. Tercio pctm̄ p̄uat
ſolacio bonis debito in morte ꝓ bona opa
q̄ oīa pdidit ꝓ pctm̄. vt in p̄cedentib⁹ ſmo//
nib⁹ dictū eſt B Exemplū habem⁹ ex
euāgelio de diuite epulone Lu.xvj. qui ex
oib⁹ bonis q̄ habuit ꝛ q̄ geſſerat nec ꝯſola
tōem vni⁹ gutte aq̄ obtinere potuit vnq̄ꝫ i
futuro. Itē audiui a narrātib⁹ fidedignis
ꝙ in hoc regno ſtipendiari⁹ q̄dam dū mo
reret̄ aīam ſuā alloquebat̄ talit̄ dī. Egre//
dere maledicta aīa mea egredere: noli me
cruciare. nullum bonuꝫ feciſti in hac vita.
vade ḡ iā cū diabolo. ꝛ ſic īfelix expirauit.
Secūdo qꝛ pctm̄ in morte turbat. Au//
reo. vbi ſup dic̄. Turbabit̄ pctor in morte
qñ videbit ꝯcurſum demonū ad aīaꝫ ra//
piēdā ꝛ ꝯcurſum ꝓpinq̄ꝝ vel alioꝝ ad diri
piēdas res ſuas cū maximis laborib⁹ acq̄//
ſitas. Treñ .j. Non eſt q̄ ꝯſolet̄ eā ex oib⁹
charis ſuis. oēs amici ei⁹ ſpreuerūt eam
ꝛ facti ſunt inimici. O q̄lē ꝛ q̄ꝫtā eleoſynaꝫ
tūc faciet pctor trifarie oīa ſua dādo.ſ.cor//
pus ranis ꝛ ꝟmib⁹. res hoibus mundi:et
animā demonib⁹. Ue ḡ pctori. Vñ Hay
mo ſup Apoca. dicit. Nulla maior acerbi
tas q̄ꝫ mors ipa in pctō morientis. Ter//
cio pctm̄ in morte hoiem accuſat ꝛ teſtio//
nio ſuo reprobat. ſicut furtū reptū apḋ fu//
rem ipm damnat ꝛ accuſat. ps. In opib⁹
manuū ſuaꝝ ꝯprehēſus eſt pctor. Ber. O
q̄d faciet miſer pctor cū ſtabūt oīa pctā ꝯ
eum dicētia. Tu nos egiſti. tua opa ſum⁹
iam te nō deſerem⁹ ſed ad iudiciū tecū ꝓ//
gemus ꝛ teſtimoniū ꝯtra te ꝓhibebi⁹. ope
ra eni illoꝝ ſequunt̄ illos Apoca .xiiij. O
ergo homo fuge peccatū. Ultimo quia
ſententiā damnatōis expoſtulat ſicut ꝛ iu//
ſticia dei dictat vt nullū malū ſit impunitū
ſm dictū Auguſt. in enchiridiō. Ecce q̄n//
ta mala facit peccatū hominib⁹. O male
dictum peccatū vtinā nō eſſes q̄ꝫ bene ſine
te eſſemus.

C Circa ſecundū de malis que
facit pctm̄ poſt mortē Nota p̄cipua q̄tuor
indicibilia que ꝯtinuādo ad p̄miſſa in or//
dine ſūt hec. Quito pctm̄ poſt mortē oīa
mala penalia incurrere facit. ſ. famē: ſitim
ignē vermē eſtū frig⁹ cruciatū ꝛ mortē ꝛc.
ꝛ in ſūmo ḡdu penalitatꝭ. Deut. xxxij. Co//

gregabo ſup eos. ſ. pctõres mala. ⁊ ſagit-
tas meas ꝯplebo in eis. h̄ eſt. plenarie vſ-
qꝫ ad ſummū pficiā in eis vt amplioꝛ cru-
ciatus eſſe nō poſſit in mūdo. Quis nāqꝫ
dicet quot ſunt cruciatꝰ in h̄ mūdo ⁊ am-
plius in iferno Sexto qꝛ ſuffragia eccle
ſie oīa infructuoſa ſibi reddit. Vñ nō vale
bit pctõri moꝛtuo ille cantꝰ eccl'ie. Requiem
eternā dona eis dñe. nec oblatio miſſe. de-
niqꝫ nec merito paſſiōis xp̄i qd̄ eſt indicibi
le nec alijs gaudebit Septimo qꝛ nihil
qd̄ deſiderat habebit ſꝫ ꝑ ꝯriū oē qd̄ nol-
let ſuſtiebit. vt patꝫ ꝑ Aug. Vñ ps. Pec-
catoꝛ videbit (ſcꝫ ꝙ boni ſaluati ſunt i celo
⁊ ipē nō) ⁊ iraſcet̃: dentibꝰ ſuis fremet ⁊ ta
beſcet deſideriū peccatoꝝ pibit. Octa-
uo quia in inferno ſine releuatōne oīmi im
mitigabiliter ꝑpetuo manebit: ſciens illd̄
Eſa. vlti. Vermis eoꝝ nō moriet̃ ⁊ ignis
eoꝝ nō extinguet̃. Bern. Ille pene infer-
nales nō habebūt momentaneū interual-
lū nec finalē terminū. Heu ergo q̄ȝ amariſ
ſima ⁊ indicibilis illa pnīa.

P Circa terciū d̄ malis que
facit peccatū in vniuerſo Nota ꝙ pro regu
la generali theologica habet̃ vicꝫ ꝙ pecca
tum toti vniuerſo mūdo nocet in multipli
ci malo. ideoqꝫ cauendū eſt conatu ſūmo.
Declarat̃ ſm Aureo. vbi ſupra. ⁊ doct̃. ali
os in omnibꝰ. Primo eñ nocet viatori
bus vniuerſis. Primo qꝛ ſepe deꝰ iratꝰ ꝓ-
pter peccata maloꝝ hominū mūdo ⁊ certꝭ
regionibus vel ciuitatibꝰ flagella infert. q̄
bus etiā innocētes ⁊ iuſtos ferit vt patꝫ in
diluuio ⁊ ſodomitꝭ vbi plures infantes ſūt
ꝑempti. Et in peſte multiplici. ⁊ in extermi
natione regnoꝝ et iudeoꝝ ⁊ hmōi. Sicqꝫ
nocet omnibꝰ creaturꝭ mundi: quia oīa
plagant̃ ſepe vel multa etiā bruta ⁊ inſen-
ſibilia ꝓpter hominū pctā grandinibus et
alijs cladibꝰ. Secūdo quia ꝓ eo ꝙ homi-
nes peccant acies demonū magis inſole-
ſcūt ⁊ inualeſcūt ſm Aureo. ibidem ſupra.
Sicut exemplū cū hoſtes inſoleſcūt q̄ndo
bella cōtraria in pncipio deprimunt̃. Ter-
cio qꝛ peccatores multos ſcandalizant ad
peccanduꝫ ⁊ inficiunt. et ſic dei ira contra
omnes ꝓuocat̃. Scd̄o peccatum nocet in
purgatoꝛio expiandis: quia peccatores nō
poſſunt eos tam efficaciter iuuare ſuffra-
gijs ſicut ſi eſſent in gratia. vt patet ⁊c.
Tercio nocet damnatis. Sed quō h̄
Aureolus ſupra reſpōdet ꝙ per modū cō-
iunctionis. Quanto enim plures erunt in
inferno tanto maioꝛ hoꝛroꝛ et maioꝛ illoꝝ
pena erit. Subdit. Fallit enim in inferno
regula illa. Solaciū eſt miſeris ſocios ha
bere penarum. Exemplū quanto plura li
gna ſunt in igne tanto fortius ardere ha-
bebunt. Sic in ꝓpoſito. Q Quarto
nocet ſaluatis. Sed quō pōt peccatoꝛ no-
cere ſaluatis ⁊ beatis angelis ac ſanctis in
celeſti beatitudine ꝑfecta. Reſpōdet Au-
reolus vbi ſupra ꝙ per modum abſtractō
nis. quia ſi peccatoꝛ nō peccaret ſed ſalua-
retur: ex cōſoꝛtio et ſocietate ſua in beatis
augeretur gloꝛia accidentalis omniū bea-
toꝛum vt claret ſm omnes doctoꝛes ſuper
quarto. Et ſic peccatoꝛ ipē abſtrahendo ſe
a gloꝛia q̄ȝtum ad ſe minuit illoꝛū gloꝛiaꝫ
accidentalē. Sed ſi queras. Nunquid
ergo beati minus gaudebunt ꝓ eo ꝙ iſte
vel ille peccatoꝛ non ſaluatur. Reſpondet̃
ſm doctoꝛes ꝙ in nullo minuitur illoꝛum
gaudiuꝫ. quia quod iſte peccatoꝛ perdit co
ronam gaudij alius accipit. Et ſic dicitur
Apocal. iij. Tene quod habes vt coꝛonaꝫ
tuam nemo accipiat. Unde nō minuitur
gaudiū illoꝛum ſed erit de alio qui accipit
coꝛonam ⁊ nō de iſto peccatoꝛe qui perdi-
dit illoꝛum gaudia quo ad ſeipm: et bea-
te Marie ac chriſti merita ⁊c. Exem-
plum ad id legitur de pluribus euntibus
ad peccandū ꝙ obuiauit chriſtus dominꝰ
vulneratus et ſanguine recenti fluens ſin-
gulis ſic dicēs. O miſer ecce quomodo te
⁊ omnes chriſtianos redemi: vt quid red-
ditis odium pro dilectione Quare vos ꝑ
ditis. et ſic preciū ſanguinis mei vilipen
ditis ⁊c. O ergo peccatoꝛ chriſtiāe cur in-
felix in peccato viuens nō parcis tibi: non
amicis tuis. nō purgandis: nō beatis. nō
creaturis. deniqꝫ non chriſto paſſo. O mi
ſerrime cur viuis vt omnibus noceas: et
ſic teipm cum demonibus ꝑdas. miſerere
ſaltem tuij pius et paſſionis chriſti ac bea
te Marie compaſſionis vt penitentiam
agas. Rogemus ergo chriſtū vt det no-
bis in pn̄ti grām ⁊ i futuro gl'iaꝫ. Amē.

¶ Sabbato poſt Cinerꝝ. Sermo q̄rtus. De nocumentis alijs peccati .ſcȝ que facit etiā penitēti poſt veniā ⁊ recidiuanti

Erat eni cor illorꝝ .ſ. diſcipulorꝝ obcecatum. Mar. vj. ⁊ i euāgelio hodierno Quib⁊ x̄bis inſinuaꝛ pcti malū graue: q̄a obcecat cor etiā in ip̄is pctm̄ deſerentib⁊: vt fuit in diſcipul' xp̄i ⁊ q̄to plus in alijs. Ecce eīn vt dicit euāgeliū dn̄s ieſus poſtq̄ q̄nq̃ milia virorꝝ ſatiauerat de q̄nq̃ panib⁊ ⁊ duob⁊ piſcib⁊ p̄cepit diſcipul' vt p̄cederent eū trāſfretū. nam ip̄e ſol⁹ aſcendit i montē orare. Et cum ſero eēt erat nauis in medio mari. ⁊ vento 9rio flante laborabant remigādo. ac circa q̄rtā vigiliā noctis h̄ eſt an̄ aurorā venit ieſus ambulās ſuper mare. Illi aūt turbati ſunt putātes eē fantaſma. Et ieſus dixit. Confidite ego ſum ⁊ aſcēdit ad illos in nauim ⁊ ceſſauit vent⁹ Et ſtupebāt. nō eīn intellexerāt de panib⁊ Erat eīn cor eorꝝ obcecatū. Ubi Beda dicit. Carnales adhuc diſcipuli ſtupebāt de magnitudine miraclorꝝ. necdū tn̄ i xp̄o x̄itatē diuīe maieſtatis cog̃ſcere valebāt. erat eīn cor eorꝝ obcecatū. ſ. ex pctis p̄cedentib⁊ Sic multi xp̄iani intantū obcecanꝛ pctis ꝙ licȝ q̄tidie audiāt ex ſcp̄turis mala peccati ⁊ damnatiōem reproborꝝ: ac etiā ꝓmiſſa xp̄i penitentib⁊ ⁊ ei⁹ mira myſteria q̄b⁊ docet fugere vicia ſed tn̄ nō valent effectu cognoſcere. De iſtis patȝ in euāgelio Unde de nocumētis peccati tria adhuc myſteria declarabim⁹ h̄ ſmone. Pro q̄ aliō thema .j. Cho. xv. Euigilate iuſti ⁊ nolite peccare

¶ Primū de malis q facit etiā in peccatore penitēte

¶ Scōm de malis q̄ facit etiā poſt obtentū venie.

¶ Terciū de malis que facit in homine recidiuante

Circa primū notandum eſt ꝓ generali regula ſm Aureolū in 9pēdio li. iij. c. vij. ꝙ peccatū eſt tale malū ꝙ nō tm̄modo nocȝ in pctō exiſtenti ac in eo morienti: ſed etiā multipliciꝛ nocet homī peccatū deſerenti ⁊ de illo penitenti. Declaratur in plurib⁊ nocumētis q̄ facit etiā penitenti. Primū nocumentū facit quia oculū cognitiōis etiā in penitēte obſcurat. Hoc claret manifeſte. Primo ex rōe. q̄r q̄nto q̄s eſt mūdior a pctō tanto pl⁹ illuminaꝛ i cognitione diuinorꝝ. iuxta illō Math. v. Beati mūdo corde qm̄ ip̄i deum videbūt. ergo ampli⁹ mūdi ampli⁹ videbūt. iuxta topicā maximā. Sicut ſimpliciꝛ ad ſimpliciter ſic magis ad magis ⁊c̄. Et h̄ ptȝ in religione q̄cunq̃: etiā aplorꝝ ꝙ Johes q̄ erat mūdior ceteris vtpote x̄go ꝑilluminat⁹ fuit. Sic ⁊ ꝑ 9riū q̄ntū quis in plib⁊ peccauit tanq̃ oculus p̄debilitatus vel in tenebris detētus minus de luce habebit etiā poſt liberationē. Aug. Egris ocul' odioſa eſt lux. Scōo claret ex diſcipulorꝝ xp̄i obcecatōe vt patȝ i euāgelio. In hui⁹ etiā figuraȝ xp̄s dn̄s quendā cecū illumiauit expuens in ocl'os illi⁹ tn̄ nō vidit ꝑfecte ſȝ videbat homies q̄ſi arbores ambulātes. et poſtea ipoſuit iterꝝ ſup oculos illi⁹ manus ⁊ cepit videre clare. vt patȝ Marc. viij. ad ſignificandū ꝙ pctōr penitēs min⁹ videt q̄ ſi eſſet mūd⁹ niſi a xp̄o ampli⁹ illuminetur

Scōo q̄r ad penā tp̄alem obligat. Nam licȝ peccatū q̄ ad penā eternā remittaꝛ ꝑ penitentiā tn̄ obligaꝛ homo ad ſatiſfaciendū vel in p̄ſenti vl' in purgatorio. iuxta illud Math. v. Nō exibis inde donec reddas nouiſſimū q̄drantē. Tercio q̄a regnuȝ celorū intrare retardat. Nā tā diu differtur a glīa quouſq̃ ō omniū pctōruȝ mortaliū ⁊ venialiū reatu ſatiſfacit vl' hic vel in purgatorio. ⁊ fit hō ſine oīni macla ſicut in baptiſmo. Hec Aureo. ⁊ doct. in iiij. ¶ Quarto quia innocentie p̄me gl'iaȝ nunq̃ recupat. Idē Aureo. dic. Sic inquit virgo ſi corrupta fuerit de celo nūq̃ virgo erit. ita ⁊ ſemel peccās nunq̃ ſe n̄ peccaſſe gaudebit. Uerūtamē ſaluabiꝛ ꝑ penitentiā ſed gl'iam innocētie nō recupabit. Nam ſm phm. ij. p̄iher. Preteritū ipoſſibile eſt poſtea fore nō p̄teritū cū implicat 9dictōem. Exempla pl'a ponit Aureo. ibidem ꝙ poſt ſanatiōem etiā vulneris ſꝑ manet cicatrix vel ꝙ fuerit vulnerat⁹. Itē q̄ ſemel furaꝛ ⁊ de hoc 9uinciꝛ ſemꝑ dicit fur. Itē Symon quē dn̄s a lepra mūdauit ſꝑ vocatus eſt Symon leproſus. Et Magdalena peccatrix ⁊c̄. Sic in ꝓpoſito. O ergo quale ⁊ quantū maluȝ eſt pctm̄. qō ſic

nocet. Nam ſi pdis aurũ vel veſtẽ recupe-rare potes: ſꝫ nõ recupabis inocẽtiã quã pdis p peccatũ. lꝫ ſalueris peniten̄.

V Circa ſecundũ de malis que facit pctm̄. etiã poſt obtentũ venie ſiue remiſſionẽ totalẽ culpe. Pro q̃ nota ꝯtinuãdo ad p̄dicta in ordine. Quinto nocet hoi pctm̄ etiã poſt remiſſionẽ. qꝛ affectum tepidũ reddit ꝛ amoris feruorẽ minuit vt oſtẽdit Aureolꝰ. s̄. Sicut eni in pede vulneratꝰ etiã ſanatus claudicat. et ſicut ecli-pſis ſolis diu poſtmodum nocet t̄re eo ꝙ modico tp̄e ſibi ꝟtus radioꝝ ſolis ſubtrahit. ſic pctm̄ etiã poſt remiſſionẽ relinqͭt effectũ nociuũ in hoie. Unde dictũ ē hoi poſt pctm̄ Gen̄. iij. Maledicta t̄ra in ope tuo. Lyra. h̄ ē. ſterilis erit t̄ra ꝓpter pctm̄ tuũ. qꝛ poſt pctm̄ nõ ꝑducit fructũ ꝯueni-entẽ homini niſi cuꝫ labore ꝛ cultura q̃ añ ſponte ꝑducebat fructus conuenientes in abundantia ꝛ ꝑduxiſſet ſi homo non peccaſſet. ſic poſt peccatũ ſterilis fit hõ a fru-ctu charitatis niſi cum labore ſe exercitet.

Sexto nocet quia bene opari impedit ꝛ difficilẽ facit. Uñ Augꝰ de ſe poſtq̄ cõ-uerſus fuit dicit. plus valebat malum in olituꝫ. q̄ bonũ inſolitũ. X Septimo qꝛ ꝯtra tẽptationes reſiſtẽtiã diminuit et debilẽ efficit. ſicut arbor inciſa cito deijcit. Uñ Samſon poſt criniũ abſciſionem vires ꝑdidit Judic. xvj. et poſtq̄ homo pri-mus peccauit. lꝫ illud pctm̄ per xp̄m nob ſit deletum t̄ñ ſepe in vitia ꝛ miſerias labimur. Octauo qꝛ dolorem ꝛ timorẽ anime bone ſemꝑ infligit. qꝛ eni certũ eſt pec-caſſe. ideo ſemꝑ habet dolere ꝛ timere. qꝛ incertus ē de venia. Augꝰ de pe. di. iij. circa principiũ dicit. vere penitẽs ſemꝑ dole-at ꝛ de dolore gaudeat ꝛ nõ ſemꝑ doluiſſe doleat. qꝛ vbi finit penitẽtia nil remanet de venia. hec ex cõpẽdio ſm Aureo. O ergo q̄ peſſimũ eſt peccatũ.

Y Circa tertiuꝫ nota ꝙ peccatũ facit plurima mala in homie recidiuante ſm eundẽ Aureolũ vbi. s̄. Primo quia hõ fit impotẽtior ad reſurgendũ ex aſſue-factiõe. qꝛ ꝑ phm̄ de memoria ꝛ remi. Cõſuetudo eſt altera natura. Scdo qꝛ culpa fit grauior ad puniendũ. nã nullũ peccatũ remanet impunitũ. vt dicit Augꝰ.

Tertio qꝛ diabolus difficilior fit ad expellendũ. qꝛ plures demones in tali dominant. Luc. xj. Tũc aſſumpſit diabolus ſeptem alios ſpũs nequiores ſe: ꝛ ingreſſi ha-bitãt ibi: ꝛ fiũt nouiſſima hoĩs illius peiora priorib9. Quarto qꝛ deus fit inexorabilior ad placandum: eo ꝙ talis facit ſe indigniorẽ ad dei miſcdiaꝫ ꝛ grãm. ſꝫ peccatorib9 ſũmũ remediũ ē ſeruire beate ꝟgini marie ꝛ ad ipam recurrere vt ſaluent eius interuẽtu. Z Exẽplũ ad id ponamus de ipa beata maria. qm̄ dies hodierna ſcꝫ ſabbati ipi eſt deputata ꝑ hebdomadas. Legit q̇ppe li. apum. et in ſpeculo ex. di. v. exemplo. lxiiij. ꝙ vir q̇dam deuotꝰ ordĩueꝫ ciſtercien̄. intrauit vbi diu ſancte vixit. ſed poſtea diabolo tẽptãte victus: in pctm̄ cecidit cũ multoꝝ ſcãdalo: ꝓpterea grauiter tribulatꝰ (vt ꝯſtitutiones ordinis dictãt) poſtea ad cor redijt ꝛ beatiſſimã ꝟginẽ mariã p̄cib9 ꝛ lachrymis nõ modico tp̄e rogauit. et quadã die orans raptus ē in exceſſũ mẽtis. viditq̄ glorioſam ꝟginẽ ſpecioſiſſimã in brachio ieſum paruulũ tenenteꝫ. et ꝑcidit poſtulãs liberari a peccato ꝛ tribulationib9: ꝛ ad grãm prioris vite reſtitui. viditq̄ matrẽ ꝟginẽ ſupplicantẽ filio. ſed puer ieſus vultum auertebat a fratre illo. mater iterũ rogabat vultuꝫ benignitatis cõuertere ad illũ. tandẽ poſt piam ſuppli-cationẽ plurimã xp̄s ꝑ matre indulgẽtiã illi p̄ſtitit et ipm̄ ad gratiaꝫ p̄mã reddidit Rogemus ergo chriſtuꝫ ꝛc̄.

Dñica prima quadrageſime. Sermo quintꝰ in mane ſcꝫ de cauẽdo mortali peccato ſuꝑ oĩa cõmoda ꝛ incõmoda.

Ductus eſt ieſus in deſertũ a ſpiritu vt tẽptaret a diabolo. Mat. iiij. ꝛ i euã-gelio hodierno. Ad idẽ thema aliud. Accedẽs tẽptator dixit ei. Si filius dei es dic vt lapides iſti panes fiãt. Ibidẽ. Dñs ieſus dei filius: ſicut voluit naſci in mundũ ꝑ noſtra ſalute. ita ꝛ tẽptari ꝛ pati pro nobis voluit: quatenꝰ ſua tẽptatione ꝛ paſſione diabolũ vinceret ꝛ ꝯfunderet ꝛ nobis

exemplū vincendi p̄beret ad omne peccatum vitandū. vide euāgelium. Nota ꝙ vt Greg⁹ in omelia dicit. quib⁹ modis inq̄t diabolus primuꝫ hoīem pſtrauit eiſdem modis ſecūdo homini ſcꝫ xp̄o temptator ipſe ſuccubuit. hec ille. Ex quo videt̄ ꝙ idē diabol⁹ ſūmus ſcꝫ lucifer temptauit chriſtum. qui ꝛ primum hominē temptauerat in cuius ſignum eiſdeꝫ modis temptauit chriſtum ſicut ꝛ illum vt declarat idē Gregorius. ibidem. quia primū hominē temptauit de tribus ſcꝫ de gula vt comederet de ligno vetito. et de vana gloria di. Eritis ſcꝫ glorioſi ſicut dij. Ac de auaricia ſcꝫ de ſciētie boni. et mali appetitu. Nā auaricia eſt omnis rei inſatiabilis cupiditas. ſic et ſcientie. Sed ꝛ ip̄m xp̄m de his tribus tēptauit ſcꝫ de gula di. Si filius dei es dic vt lapides iſti pa. Et de vana gloria di. Mitte te deorſum. Nā ſm Lyrā. Intendebat demon illuc xp̄m portans ſcꝫ ad tēpli pinnaculuꝫ vt ipſe ieſus a populo ciuitatis quaſi volare videret̄. ꝛ ſic illis collaudantib⁹ in vanā glīaꝫ ferretur. ſed chriſt⁹ diuina virtute fecit ꝙ nullus eū vidit. nec q̄d ſuadebat demon fecit. Itē tandē temptauit eum de auaricia oīa regna mundi ſibi oſtēdendo ſcꝫ ad intellectū. ꝛ enarrando glīam illoꝝ. ꝛ p̄mittendo di. Hec oīa tibi do. Sꝫ chriſt⁹ vicit euꝫ ꝛ angeli acceſſerūt miniſtrañ. xp̄o tanꝗ̄ vero deo ſui. Sanct⁹ Vincē. de valē. di. ꝙ miniſtrauerunt apportātes olus coctū a beata virgine maria pro refectione. ꝛ aſtantes tanꝗ̄ regi milites prompti obedire adorantes chriſtuꝫ. O ꝗ̄ beatum illud fuit prandiuꝫ chriſti poſt ieiuniū. et ptꝫ euāgeliū. Ita ꝙ ex quo chriſtus p̄ſuaſiones demonis reſpuit p̄ omnia tēptamenta. exemplum nobis p̄buit pctā cauere ſi volum⁹ cum xp̄o ꝛ angelis i celeſti ꝯuiuio gaudere. idcirco de peccato in generali tria myſteria declarabim⁹ hoc ſermone.

¶ Primum de ſummope cauēdi circumſpectione.

¶ Scōm de eiuſdē rationali p̄batiōe.

¶ Tertiū de eiuſdē exemplari oſtēſione.

B Circa primum de cauendo peccato ſūmop̄e Notandū eſt ꝛ p̄ regula vel ꝯcluſione generali tenendū. ꝙ mortale peccatū eſt tam peſſimū ꝙ p̄pter nullum cōmodū aſſequendū. vel etiā incōmoduꝫ vitandū; debet homo ip̄m cōmittere vel i eo ſtare per modicuꝫ. declarat̄ per plures conſiderationes.

¶ Prima de bonis mūdialib⁹.

¶ Scđa de viuentibus.

¶ Tertia de ſentientib⁹.

¶ Quarta de humanalibus.

¶ Quinta de cōmunitatibus.

¶ Sexta de celeſtibus.

¶ Septima de op̄ationibus.

¶ Prima ꝯſideratio de bonis mundialibus: que ſunt aurū ꝛ argentū. lapides precioſi. ꝛ omnia elemēta. ꝛ omnes ſtelle celi ſol luna que ſunt pulcherrima. Ponam⁹ caſum p̄ impoſſibile. ꝙ ſi oīa hec ꝛ q̄cunꝗ̄ creata a deo poſſes obtinere ꝛ dominatū omniū ac mūdi toti⁹. nūquid deberes p̄ his omnib⁹ peccare vnuꝫ peccatū mortale vt poſſes habere. O aīa chriſtiana. reſpondeo tibi ꝙ non deberes facere etiā ſi mille mundi forent milleſies pulchriores iſto mūdo. ꝛ ſi iam de facto habuiſſes ꝛ deberes omnia perdere niſi peccares i vno mortali ſiue mendacio. ſiue ſup̄bia vel luxuria. ꝛ alijs. debes dimittere oīa vt pereāt potius ꝗ̄ p̄ peccatum recup̄es vel cōſerues. O homo obſerua q̄ dicūt̄. ꝛ infra p̄babimus. Scđa ꝯſideratio de viuētibus vt ſunt herbe. plāte: flores. ꝛ huiuſmodi que habēt vegetari ꝛ quodāmodo viuere. et ſic naturaliter p̄cellunt oīe aurum ꝛ omne celum que ſūt inanimata vt dicit Damaſcen⁹. Rich. et Bonauen. in ſcđo. ac cōmuniter theologi. iſta aūt ſunt viuentia anima vegetatiua. ideo ſūt naturaliter nobiliora. lꝫ illa ſint vtiliora. ꝛ ſic p̄cioſiora. Ponam⁹ ergo caſum ꝙ ſi omnia hec poſſes habere cōmittēdo vnuꝫ peccatum mortale. nūq̄d deberes peccare. Reſpondet̄ vt prius ꝙ nō. ꝛ ſi oīa deberes p̄dere. non debes p̄ peccatū recuperare.

Tertia cōſideratio de ſentientibus vt ſunt aīalia ſcꝫ ſenſū habentia irrationabilia. oues: boues: equi: piſces. ꝛ huiuſmodi. ꝛ aues. ꝛ volatilia de q̄bus idem vt de p̄cedentibus. C Quarta conſideratio de humanalibus rebus que ſup̄ oīa

p̄dicta ſunt p̄cioſiſſima. vt patet de liber=
tate humana. de vita. ꝛ de fama. ꝛ hmōi.
nimirū vt Rich. in. iiij. dicit. Si vnꝰ eſſet
tam magnus debitor ꝙ toto auro nō poſ
ſet ſatiſfacere adhuc nō digne vendit ſe il=
li in ſeruū. Juxta illud poete. Nō bene ꝓ
toto libertas vendiť auro. ſed potiꝰ debe=
ret ad tēpus ſeruire ꝓ ſatiſfactione nec in
ꝑpetuum ſe oino vendere. Itē vita huma
na eſt tam p̄cioſiſſima ꝙ ꝓ totius mundi
auro non eſt ꝑdenda. q2 eſt p̄cioſior oībꝫ
tpalibus ſed ꝓ deo ꝛ ꝓ celeſtibꝰ bene ē ex=
ponenda. Uñ Scotꝰ dicit ꝙ in lege vete
ri Exo. xxij. furē nocturnū vel effodientez
domū ſi qs occidiſſet. nō erat ſāguinis re
us ſed ſi orto ſole h̄ feciſſet. reus eēt mortꝫ.
Et huius rationem dat. q2 latro vel fur i
nocte p̄ſupponiť fore homicida. ideo iuſte
occidiť. ſed fur diurnus non putať homi=
cida. ꝓpterea non eſt occidēdus ꝓpter p̄cio
ſitatē vite illiꝰ reſpectu tpalibꝫ q̄ furareť.
niſi i iudicio prius morti iudicaretur. De=
niqꝫ fama ſm Fran. mayro. p̄ualet q̄ꝫ om
nes diuitie. ꝛ etiam q̄ꝫ vita corpalis. Sic
ergo ponamus caſum talem: ꝙ ſi tu cū pa
tre matre filijs et omnibꝫ ꝯſanguineis in
carceribus perpetuis aſtricti eſtis. ꝛ man
daret rex di. Facite vel fac tu vnum pecca
tum mortale vel idolatriam. ſiue aliud qō
cunqꝫ peccatū mortale. ꝛ ſic liberabo vos
nūquid ꝓpterea deberes peccare. Rñdeť
O anima xp̄iana ꝙ nllō modo debes fa
cere ſed potius in captiuitate oēs mori q̄ꝫ
peccare. Itē ponamꝰ ꝙ aliquis rex vľ im
parator mittat pro vna dña pulchra di.
vt ſibi in peccatū ꝯſentiat. alioqn occidet
eam ꝛ patrē ꝛ matrē. debet oīa ſufferre
q̄ꝫ peccare. Siľiter nec ꝓpter famā vľ dig
nitates acq̄rendas vel ꝯſeruandas nec ꝑ=
dendas debet quis vnuꝫ peccatū morta=
le cōmittere. O ergo peccator iuſane q̄ le
uiter peccas ꝯſidera hec. ¶ Quinta
cōſideratio de cōmunitate populi ſcꝫ ciui
tatibus vľ ꝓuincijs patria regno. ꝛ hmōi
Ponamꝰ caſum ꝙ aliqua ꝓuincia vel re
gnum aut ciuitas obſideť ab inimicꝭ ꝛ to
taliter regnuꝫ depopulabiť. ꝛ occidentur
omnes populi in eo niſi vnus ꝓ re publi=
ca moriatur. nunquid debet homo mori.
Dicūt doctores ꝙ ſi hoc fieret ſine pecca=
to mortali. ꝓ bono cōmuni facere debeť.
nam inſtituť. de autoritate tutoꝝ. §. j. di=
citur ꝙ qui pro re publica occiduntur in
ꝑpetuum per gloriam viuere intelligun=
tur. Sed ſi non poſſet aliter fieri niſi com
mittas vnum peccatuꝫ mortale nullo mo
do debes peccare: ſed potius totam rem
publicam permittas perire omes occide=
re ꝛ mulieres violare q̄ꝫ pecces. Fortiꝰ
ponamꝰ ꝙ totus mundus eſſet hereticus
ꝛ omnes homines quot fuerunt ab Adā
damnabunť niſi tu pecces mortaliter. an
debes peccare mortaliter vt omnes ſaluē
tur. Reſpōdent theologi ꝙ non. quia bo=
num cōmune non p̄ponitur bono parti=
culari in ſalutem anime proprie. licꝫ enim
omnes ille anime ſint plures. non tamen
ita ſunt tibi p̄cioſe ſicut anima tua que ſi
damnabitur. omes ſancti non liberabūt.
nam propriam animam teneris ad ſalu=
tem diligere ſuper omnia alia citra deuꝫ.
¶ Sexta conſideratio de celeſtibꝰ. Po
namus caſum per impoſſibile ꝙ totꝰ mū
dus ꝛ beata maria angeli ꝛ etiam ſancti
ſint in paradiſo omnes. ꝛ diceret deꝰ non
tamen p̄cipiendo. quia ſi p̄ciperet deꝰ ſcꝫ
hoc non eſſet peccatum mortale facere. ſi=
cut filij iſrael nō peccauerunt ex precepto
dei furantes vaſa aurea ꝛ argētea ab egi=
ptijs. nec etiā Samſon peccauit occidēs
ſeipm inſtinctu ſpiritusſacti. Diceret ergo
deus non p̄cipiendo omnibus in celo exi
ſtentibus ſed annunciando dicens. An=
nuncio vobis ꝙ omes ibitis ad infernuꝫ
ꝛ exules eritis a gloria celeſti niſi vnꝰ pec
cet mortaliter. nunquid deberet peccare
quis. Reſpondet Franciſcus mairo. ꝙ ta
li caſu poſito chriſtus caput omnium bea
torum coram deo patre reſponderet pro
omnibus genuflexo. ꝙ potius vellent ire
de celo ad infernum ſine peccato q̄ꝫ tene=
ri vel manere in celo cū vno peccato mor=
tali. Ratio huius eſt quia per peccatum
inq̄ꝫtum eſt contra voluntatem dei offen
dimus deum quem tenemur magis dili=
gere q̄ꝫ noſmetipos. ideo potius debemꝰ
eligere vt ponamur in infernum amando
deum q̄ꝫ in celo ſtare in dei odio. vt ſic plꝰ
diligamus deuꝫ q̄ꝫ nos. et certe tenemur
deum infinite diligere ſi poſſemus.

Item ponam⁹ caſū aliū ꝑ impoſſibile. Si diceret quis tibi. ꝙ xp̄s iterum traderet a deo patre in manib⁹ iudeoꝝ ad crucifigendum. et peccādo mortaliter poſſes eum liberare a tāta paſſione. nunquid ꝓ amore xp̄i deberes peccare. Rn̄dent theologi ꝙ non. ſed ꝑmittere deberes xp̄m iterum crucifigi etiam centies ꝙ̄ peccare.

Septima cōſideratio de opationibus et caſum ponam⁹ ꝙ ſi poſſes om̄es pauperes mūdi alere. ⁊ om̄ia monaſteria ⁊ eccleſias ꝯſtruere. miſſās celebrari facere. et om̄ia bona opari de rapina vel furata re ⁊ hmōi: non deberes tale furtū vł rapinā facere. Naz regula apl'i ē Roma. iij. Non ſunt faciēda mala vt inde eueniant bona. Et extra de ſimonia. ca. ad aplicaz. glo. dicit Sub ꝑtextu pietatis nō eſt ipietas cōmittēda. Et. j. q. j. Nō eſt putāda elemoſyna. inquit Greg⁹ q̄ ex illicitis rebus diſpenſat̃. O ergo peccatores redite ad cor ecce audiuiſtis ꝙ ꝓ nullo cōmodo vel incōmodo ē peccādū Iā audite ꝓbatiōem.

F Circa ſecunduz de probatiōe p̄dictoꝝ Notandū ꝙ p̄dicta ꝓbantur p̄cipue triplici via.

Primo autoritate ſcripture.

Scdō ratione.

Tertio doctoꝝ dictamine.

Primo autoritate ſcripture tā veterꝭ ꝙ̄ noui teſtamēti q̄bus habet̃ ꝙ de⁹ diligendus ē ſup oia: iuxta p̄ceptū dei Deutero. vj. Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo. Et idem allegat̃ Mat. xxij. per chriſtum ꝯfirmatū. Idō ꝓ dei charitate oia ſunt ſuſtinēda vel ꝯtemnenda poti⁹ ꝙ̄ deum quis offendat. Ad idem autoritas eſt xp̄i Mat. xvj. di. Quid ꝓdeſt hoi ſi vniuerſum mundū lucret̃. aīe ꝟo ſue detrimētum patiat̃. aut quaz dabit hō cōmu. pro aīa ſua. q. d. nullā. Vn̄ ex ordine charitatis tenet̃ hō diligere deū ſup oia. etiā ſup aīam ꝓpriam. et poſt deū aīe ꝓprie ſalutez diligere ſup oia. ⁊ ſic patet. Scdō ꝓbatur rōne. quia quāto aliqd bonū ē meli⁹. tāto eligibili⁹. et tanto ꝑ ꝯtrariū malum eſt magis euitādū quāto peſſimū. Ponātur g̃ oia bona mūdi cū oib⁹ cōmodis p̄dictis ex parte vna. et ex parte altera ponat̃ deus benedictus. qd̄ boꝝ eſt melius. certū eſt ꝙ de⁹ q̄ eſt infinite bonitatis per eſſentiā. Vn̄ anſ. li. monolo. dicit. De⁹ ē quoddā bonū quo nil mai⁹ cogitari pōt. Et ph̄us. xij. metaphiſice. Deū dicim⁹ eē ſempiternū ⁊ optimū. Alia aūt oia ſimul ſunt finite bonitatis. nec habet eē bonuz niſi a deo. Relinquit̃ g̃ ꝙ ꝓpter nullū creatum bonū vel cōmodū totius mūdi debet hō ſepari a deo qd̄ fit ꝑ pctm̄. Et per ꝯtrarium. nec ꝓpter qd̄cunqꝫ incōmodū qr ſepari a deo ſūme bono ꝑ pctm̄ grau⁹ malū eſt incōpabiliter p̄ omnib⁹ incōmodis ⁊ ſupplicijs. hinc Aug⁹. xxxij. q. v. ca. Ita ne. ait Poti⁹ debet quis mala q̄libet tolerare ꝙ̄ malo culpe cōſentire. ⁊ ſic ptꝫ.

G Tertio ꝓbat̃ doctoꝝ dictamie. Nā Anſ. ꝑmo li. ſimilitudinuz dicit. Si hinc inferni horrorē ⁊ illinc cernerē peccati fetorem ⁊ neceſſario vni eoruz imergi deberē prius me i infernū mitterē ꝙ̄ peccatuz in me admitterē. mallem eni purus ⁊ innocens gehēnā intrare ꝙ̄ ſorde pollutus celeſtia regna tenere. hec ille. Itē ſub eiſdez verbis dicit etiā Aug⁹ in ſmonib⁹ cōmunibus. ſmone ꝑmo. deniqꝫ. xxij. q. ij. ca. faciat. Aug⁹ li. de mendacio. ad idem facit Itē ibidē Iſidor⁹ ca. omne gen⁹ mēdacij ⁊c. et in plurib⁹ paſſib⁹ decreti patent ſimilia q̄ ꝯtrāſeo. O ergo peccator miſer qui ꝓ nullo ducis peccatū aduerte hec.

H Circa tertium de exemplari oſtenſione Nota plura ad hec exempla tā in veteri ꝙ̄ nouo teſtamēto. Primū exemplum in Abraaz patriarcha q̄ potius voluit occidere filium vnigenitū ꝙ̄ nō ſeruare dei p̄ceptum. Gen̄. xxij. Secūduz exemplum de tribus pueris q̄ potius voluerunt mitti in caminū ignis ardētis ꝙ̄ idolū adorare. Dan̄. iij. Item tertiū de Suſanna que potius voluit lapidari cū infamia ꝙ̄ peccare Dan̄. xiij. O femina timens deuz. Quartū de Eleazaro. ij Machab. vj. qui dixit velle ſe premitti in infernum ꝙ̄ ꝯtra legem carnes porcinas edere. Quintū exempluz in nouo teſtamento habemus in euāgelio hodierno ꝙ xp̄o ꝓmittebat diabolus oia regna mundi ſi adoraret illum. ſed xp̄s potius voluit

mori ꝓ noſtra ſalute. Sextum in apoſtolis Roma. viij. Certus ſum eni ꝙ nulla creatura nos ſepabit a charitate xpi. Septimu3 in omnib9 ſanctis martyribus qui elegerunt mori ⁊ queq3 tormenta pati ꝙ̃ peccare. Rogem9 ꝙ dñm ⁊c.

¶ Dominica eadē poſt p̄adiu3. Sermo vj. de peccati deſcriptione. ⁊ de ſeptem capitalibus peccatis periculoſis.

Exhortamur vos fratres ne in vacuum gratiā dei recipiatis. Uerba hec dicit apoſtol9. ij. Cor. vj. ⁊ in ep̄la hodierna. Miſericors ⁊ pius domin9 ieſus ꝑ ſuū apoſtolū hortatur nos oēs chriſtianos. quaten9 gratiam dei in vacuum nō recipiamus. Quid nempe ē accipere. q̄d aliud eſt gratiam dei in vacuum ſuſcipere niſi gratiam baptiſmi ſuſceptam perdere per peccatum mortale. ⁊ ſic in vacuum dicitur recepta gratia quia non attingit finem ſuum ſc3 beatitudine3 eternam. Sicut medicina dicitur i vacuum vel fruſtra accepta que nullam confert ſanitatem. ij. phicoꝝ. Fruſtra eſt qd non attingit ſuum finem. Unde ſcriptura hortat᷑ nos oēs ꝯtra peccatum vt caueamus ne gratiam dei perdamus vt claret in veteri et nouo teſtamento. Eteni dicit᷑ Tob. iiij. In mēte habeto deum ⁊ caue ne aliquādo peccato cōſentias ⁊ p̄termittas p̄cepta dei. hec ibi. Et hoc etiam poteſt poni ꝓ themate huius ſmonis. Deniq3 in nouo teſtamēto p̄cipue in ep̄la hodierna hortat᷑ nos vt patet in verbis p̄miſſis. ſed ⁊ in euāgelio hodierno ꝓponitur nobis in exemplum quomodo diabol9 tēptator volebat chriſtum inducere in peccatum gule. et vane glorie. ac auaricie. ſed chriſtus nullo modo cōſenſit. ⁊ ſic diabolu3 deuicit. in ꝙ nobis exemplum vincēdi dedit. Audiam9 ꝙ chariſſimi ap̄lm di. Exhortamur vos ſc3 viros ⁊ mulieres ne ⁊c. Itaq3 d peccato qd habet euacuare gratiam dei ⁊ extinguere. tria myſteria declarabim9 i hoc ſermone.

¶ Primū de peccati deſcriptione.

¶ Scdm de radicali ꝓgreſſione.

¶ Tertiū de piculi ꝑponderatione.

I Circa primum de peccati deſcriptione vt nouerim9 quid cōfiteri debeamus. Pro quo notandū ꝙ vt Bonauē. ſup. ij. di. xxxv. docet. multis modis peccatum deſcribit᷑. ſ3 obmiſſis alijs accipiam9 Auguſtini deſcriptionē li. ꝯ fauſtū quam ponit magiſter vbi. ſ. di. Peccatū eſt oē dictum vel factum vel cōcupitū qd fit cōtra legem dei. Et ibide3 magiſter dicit ꝙ hec aſſignatio intelligit᷑ de peccato actuali mortali. ⁊ nō de veniali. exinde quadruplex elicitur regula. Prima generalis regula. ꝙ omnis volūtas. ⁊ omnis locutio. ⁊ omnis opatio que eſt contra p̄cepta decalogi eſt peccatum mortale. ideoq3 confitendum. propterea etia3 Ambro. li. de paradiſo ait ſic. Quid ē peccatum niſi legis diuine p̄uaricatio ⁊ celeſtiū. in obedientia p̄ceptoꝝ. hec ille. Ad hec ꝓ documēto nota p̄cepta decalogi breuiter epilogādo ꝙ ꝗ ꝯ quodcūq3 illoꝝ peccat. mortalit᷑ peccat. ⁊ cōfiteri neceſſario tenetur. Secūda regula ꝙ quicūq3 facit aliquid contra legis nature ⁊ gratie p̄ceptu3. peccat mortaliter. Nam Bonauē. vbi. ſ. dicit ꝙ predicta in notificatione lex dei non eſt accipienda ſtricte ꝓ lege ſcripta ſc3 decalogi. ſed large ꝓut cōp̄hendit triplicem legem ſc3 tam legē ſcripture ꝙ̃ legē nature. ꝙ̃ etia3 legē gratie. qr quelibet harū ē lex dei. ⁊ ſic peccat qui facit contra p̄ceptum legis nature. qd eſt duplex. vnum affirmatiuū ſc3 qdcunq3 vultis vt vobis faciāt homines ⁊ vos facite illis. aliud negatiuū. qd tibi non vis fieri alijs non facias. contra hec directe facit odiens ꝓximum fraudans ⁊ huiuſmodi. Item qui etiam facit cōtra p̄ceptu3 legis gratie. i. euāgelij. peccat mortaliter. vt exempli gratia de tenentib9 hereſim. ⁊ de cōtemnentib9 ſacramēta ecclie baptiſmi. confirmationis. euchariſtie ⁊c.

Tertia regula general'. ꝙ quicūq3 facit ꝯ licitū p̄ceptū p̄lati vl' eccleſie peccat mortaliter. ⁊ talis per ꝯſequens de hoc confiteri tenetur. Ratio ſm Bonauē. ibidem ſup. qr totum hoc pendet ex mandato dei ⁊ eius ſc3 legis. quia diuina lex mandat ꝙ

obediat homini prelato ſicut eccleſie Mat.
xviij. Si quis eccleſiã non audierit ſit ti/
bi ſicut ethnicus ⁊ publicanus. vnde pec
cant mortaliter non confitentes ſemel in
anno. ſimiliter non cõmunicantes. Itẽ q
non audiunt miſſã die feſto niſi ſit cauſa
excuſabilis. ⁊ huiuſmodi que pcipit eccle/
ſia. K Sed di. quid de peccato ob/
miſſionis. Reſpõdet Bonauẽ. ibidem q
licet qs obmittendo peccet mortaliter ⁊ non
minus quã faciendo. ſed tale peccatum ori
tur ex amore videlicet malo. ſicut exem/
pli gratia. non ſurgit quis ad matutinas
vel miſſam. ideo quia vult quieſcere in le/
cto cum deberet ex pcepto ſurgere. Item
non corrigit filium peccantem. quia dili/
git illum carnali amore. Item nõ facit iu
ſticie penã. quia amat illũ vel pter pecuniã.
ideo talia quecunque reducuntur ad pecca
tum cõcupiti contra dei legem. ⁊ ſic patet
qbus modis quis peccat mortaliter. ⁊ te/
netur cõfiteri. ⁊ de his plura patebunt ſer
mone. xiiij. Quarta regula. q quicũque
facit aliquid qd non eſt contra legem dei
licet ſit preter legem dei aliquo modo nõ pec
cat mortaliter ſed venialiter. exempli gra
tia. ſi quis diligit deum ſic q non facit con/
tra eius pceptum ſed tamen facit aliquid
veniale amando honores diuitias. et hu/
iuſmodi citra deum. Item ſi quis aſſumit
nomen dei in modico. ſed nõ in mendacio
Item ſi quis colit feſtum miſſis auditis
ſed poſtea ſolaciatur vel ſpaciatum vadit
Item ſi quis non vult mechari. tamen ni/
mis delectatur cum ppria vxore. et huiuſ/
modi. L Pro exẽplo conſolatorio ad
excitandum dormiẽtes Nota q homo q
nimis ſollicitus eſt de mundialibus peccat
ſaltẽ venialiter ⁊ idcirco faciente deo frau
dabitur ſpe. Contingit enim ſibi vt fabu
loſe narratur de quadam puella que nimis
ſollicita fuit vt traderetur nuptui: pter qd
ſepe etiam de hoc ſomniabat. Cũque ollã
lacte plenam ad forum duxiſſet vt vende
ret ⁊ reſediſſet. cogitauit q de precio lactis
calceos pulchros emeret quibus ſe poſſet
oſtentare vt viro placeret in matrimoniũ
in hac cogitatione obdormiuit ⁊ vidit in
ſomnis calceos ſibi pulchros emptos qs
cum conaretur ad pedes trahere. ecce lac to
tum in olla calcaneo eliſo repente pfudit.
⁊ excitata flere cepit q ⁊ lac ⁊ pcium perdi
dit nec calceos habere potuit. ſed verbera
ri demeruit. ſic erit omnibus q non confi/
dunt in deo vitia q ſomniãt. nam in mor
te videbũt tranſiſſe omnia mundana ſine
fructu. ⁊ flere habebunt tẽpus pditum et
pcium vite eterne. i. merita bona ⁊ verbe/
ra infernalia incurrũt.

M ¶ Circa ſecundum de peccati
ortu radicali ⁊ pgreſſione reſtat inquiren
dum. quomodo oritur et ex quali radice
pgreditur peccatum, vt nouerimus ipm
in pncipio extinguere. nec pmittamus pul/
lulare i nobis. ſed cõfiteri. Ad qd ſm Au
reo. in compen. li. iij. ca. xiiij. alioſque doc. re
colligendo notemus q omniũ peccatorum
actualiũ eſt vnum iniciũ. ſed duplex radica
le fundamentum. Itẽ triplex fomentũ ⁊ q/
druplex incrementũ. Itẽ quintuplex liga
mentũ ſcz ad infernum. ⁊ ſextuplex ſuppli/
cium. denique ſeptiforme caput ⁊ innume/
rabile nocumentum. hec doctores. Pro
declaratione ex iſtis nota quattuor docu
menta. Primũ eſt q omniũ peccatorum
actualiũ eſt vnũ initiũ. ſed duplex radica/
le fundamẽtũ. Nam Anſ. li. ſimilitudinũ
x. et. xj. capitulis dicit q ſicut dei voluntas bo
na eſt origo omnis boni. ita hominis ma
la volũtas per contrariũ eſt origo omnis
peccati. de iſto fonte qui biberit morietur
ſcz de volũtate praua. Nã vt narrat So/
linus de mirabilibus mundi. varro dicit
q eſt fons in Achaia cuius hauſtus ſe bi
bentes interimit. Et Iſidorus. xiij. ethimo
logiarum dicit q ſtix eſt aqua ſic appellata q
potata interficit hominẽ. ſic facit mala vo
luntas peccati. Roma. vj. Stipẽdia pec/
cati mors. Iſte fons male volũtatis oritur
ex duabus radicibus ſm Aureo. ſ. ſcz ex
amore male accendente. ⁊ ex timore male
humiliante ad peccatũ. Vñ O homo ad
uerte q deus ſũme odit malam voluntatẽ.
quia vt Bern. dicit i ſer. de paſca. Oia q
dei ſunt aufert ⁊ diripit ⁊ quãtum in ſe ẽ de/
um perimit dum nõ vult puniri. ⁊ ſic deũ
fore iniuſtum. O ergo chriſtiane depone
malã voluntatẽ ⁊ penitere. N Scdm
documentum eſt q omne peccatum habet

triplex fomentũ ſcꝫ concupiſcentiã carna/
lem. concupiſcentiã mundialẽ. ꝛ ſupbie cõ
cupiſcẽtiã vel elationẽ. iuxta illud. j. Joh.
ij. Omne qđ eſt in mundo aut eſt cõcupi/
ſcentia carnis. aut oculoꝝ. aut ſupbia vi/
te. deniqꝫ per talia fomẽta vel nutrimẽta
pctm̃ creſcit ꝛ ingrauatur q̃druplici gra/
du. primo in cogitatione. ſcđo in delectati
one. tertio per cõſenſum in opere. quarto
per iterationẽ in actione. et ſic tanto plus
grauať quãto iteratur. Tertium docu
mentũ ꝙ omne peccatũ quinqꝫ cathenis
ligat hominẽ ad infernum. ita vt non eua
dat. prima eſt cõſuetudo ſcꝫ in peccato. ſe/
cunda ex hoc ſequiť neceſſitatio. tertia de
ſperatio. quarta obſtinatio. q̄nta finalis
impenitẽtia. hec Hugo. Deniqꝫ omne
peccatũ facit homini ſextuplex ſuppliciũ.
primum eſt puniri tẽpoꝛali pena vel i mũ/
do vel in purgatoꝛio. ſecundum eſt ſepari
eternaliter a dei viſione. tertiũ toꝛqueri a
diabolo. quartum affligi a verme cõſcien
tie. quintum vri igne gehẽne. ſextũ ledi vl
tione om̄is creature. hec patent in ſcriptu
ris. Ve ğ peccatoꝛibꝫ ve multiplex. qꝛ ver
mis coꝛuꝫ non moꝛieť ꝛ ignis non extin.
Eſa. vlť. Quartum documentũ ꝙ om
niũ peccatoꝛuꝫ actualiũ eſt ſeptifoꝛme ca/
put ſub quibus capitibꝫ cõphendiť om̄e
vitium generaliter. qđ habet inferre inu/
merabile nocumentũ. hec patent ſm̃ litte
ras huius dictionis ſaligia. Primũ caput
eſt ſuperbia. ſecũdum auaricia. tertium lu
xuria. quartum ira. quintum gula. ſextuꝫ
inuidia. ſeptimũ accidia. de his omnibus
cõfitẽdũ ẽ. Sic eñi moꝛtifera vulnera ſũt
omnia medico oſtẽdenda vt medicina ad
hibeať. ſic iſta peccata moꝛtalia cõfeſſoꝛi.
nam ſupbia eſt quaſi vulnus i capite ani/
me moꝛtiferum. auaricia quaſi vulnus in
pectoꝛe. luxuria in lũbiſ. ira feruens in ve
nis ꝛ ſanguine. gula in gutture. inuidia i
coꝛde. accidia in ſtomacho. ecce moꝛtalia
vulnera iſta tam i coꝛpe q̃ꝫ in anima. Vñ
Orig. glo. Numeri. xij. dić. O ſi poſſemꝰ
videre quomodo ꝑ vnũqđqꝫ peccatũ ani
ma vulneratur vſqꝫ ad moꝛtem ꝯtra pec/
cata reſiſteremus.

P Circa tertium de periculi ꝑ/
ponderatione inquirendũ eſt quibus rati
onibus vel ſignis ꝓbantur ſingula pecca
ta capitalia foꝛe ſũme periculoſiſſima ꝛ ꝑ
cõſequens ſũmopꝫe vitanda ac per penitẽ
tiam expianda. Ad qđ ex ſcripturis et do
ctoꝛũ dictis ponimus plura ſigna. Pri
mum ſignum abominabilis redditionis
qꝛ quodlibet peccatũ moꝛtale reddit ho/
minẽ ſũme abominabilẽ deo ꝛ angelis et
hominibꝰ ꝛ omnibꝫ creaturis. Ps dicit.
Coꝛrupti ſũt ꝛ abominabiles facti ſũt in
iniq̄tatibꝫ ſuis. Et hoc adeo ꝙ nulla res
fediſſima eſt tã abominabilis ſicut pecca/
toꝛ ſtans in peccato. vt ptꝫ ꝑ exempluꝫ ſcꝫ
in vitaſpa. ꝙ angelus cuꝫ quodã heremi/
ta dum irẽt ſimul ꝛ reppiſſent quẽdã vul/
neratum in fecibꝫ fetidũ iacentẽ. quem he
remita nec aſpicere poterat. ſed angelus
eundẽ amplexatꝰ ẽ ꝛ cõſolatus illum. tan
dem obuiauit eis quidã iuuenis pulchꝛe
veſtitus ꝛ angelꝰ obturauit nares. dixitqꝫ
ꝙ fetoꝛẽ peccati illiꝰ non poſſet ſuſtinere. et
ꝙ deꝰ ꝛ angeli oẽs abominanť pctm̃ ſuper
oĩa. Vñ ſcribiť Eccĩ. xij. Altiſſimꝰ odio
habet peccatoꝛes. ğ ꝛ oẽs ſancti ꝑ cõſequẽs
ꝛ angeli. P Sꝫ h̄ q̄riť Vtꝝ deꝰ ꝛ xps
dñs beata ꝟgo ꝛ oẽs ſancti atqꝫ angeli ma
gis odiãt ꝛ abomineť peccatoꝛes hoies i/
penitẽtes q̃ꝫ demones. an ecõtra. Rñdeť
ꝙ ſi hõ in pctõ vult ꝑmanere plꝰ odibilis
ẽ q̃ꝫ diabolꝰ. Primo qꝛ paſſioni xpi ꝛ bñfi
cijs ẽ plꝰ ingratꝰ. qꝛ xps nõ fecit talia bñfi
cia demonibꝫ. Scđo qꝛ diabolꝰ ideo non
penitet de pctõ: qꝛ non põt ſꝫ hõ poſſet. ğ
ꝛc. Tertio qꝛ ꝯ pctõres finaliť i iudicio in
ſurget deꝰ ꝛ oẽs beati ꝛ angeli. ꝛ oẽs crea/
ture. Sap. v. Pugnabit ꝓ eo oꝛbis ter. ꝯ
inſenſatos. ꝛ dãnabunť ad penas i coꝛpe
ſimul ꝛ aĩa. ſꝫ demones ſine coꝛpoꝛe. ğ ꝛc.

Q Scđꝫ ſignũ beſtialꝭ vilificatõis. Vñ
Chryſ. ſup Mat. di. O hõ ſi peccatoꝛ es
nõ poſſũ te dicere rationalẽ hoĩeꝫ ſꝫ mani
feſte beſtiã. Nam etiã. vij. ethicoꝝ. dř ꝙ hõ
beſtialiter viuẽs ꝛ nõ ſm̃ dictamen recte
rõnis cẽties milleſies peioꝛ eſt beſtia. hinc
Aureolꝰ vbi. ŝ. dicit ꝙ ſeptẽ vitia aſſimi/
lant hoĩem ſeptẽ beſtijs. ſupbia leoni. aua
ricia rane que in terra repit ꝛ timens defi
cere terrã nõ audet comedere ſatꝫ ex ea vt
dř. Item luxuria poꝛco aſſimilat. ira vrſo
gula lupo. inuidia cani. accidia aſino ꝛc.

Terciū ſignū ↄtēptus xp̄i ꝛ crucifixiōis Heb.vj. Rurſū crucifigētes in ſeipis filium dei. Aug. Per oē pctm̄ mortale qđ cōmittim⁹ q̄tū in nobis ē xp̄m crucifigim⁹ id ē talē iniuriā xp̄o facim⁹ ac ſi crucifigerem⁹. ꝛ p ↄſequēs indicibilē penā in inferno demeremur niſi penitētiaꝫ egerimus. Quapropter xp̄s dn̄s ſeptuplicit̄ paſſ⁹ fuit vt ſeptē vitia curaret ꝛ vitāda oſtēderet Nā cōtra ſupbiā caput inclinauit in cruce ꝛ ſpinis coronari voluit. Cōtra auariciaꝫ nudus pepēdit Cōtra luxuriā totū corp⁹ ꝟgineū flagellis cedi ꝛ dolores pati voluit. Cōtra irā p inimicis orauit. Cōtra gulā felle ꝛ aceto potat⁹ eſt. Cōtra inuidiā cortrāſfigi pmiſit. Contra accidiā crucē ſuis humeris portare voluit. Hec Aureol⁹ ſ.

R. Uñ poſito caſu. ſi vniuerſi homies tyrāni ꝛ oēs demones ꝛ oēs fere atq̄ venenoſi ſerpētes ꝛ hmōi. ꝛ clybanū ignis ardētis eēnt ↄgregate ex vna pte: ꝛ ex alia pte vnū pctm̄ cōmittēdū vel in eo p horam ſtandū magis deberet hō timere ꝛ cauere pctm̄ q̄ oia mala et p̄dictis oib⁹ cruciari mille annis min⁹ eſſet malū q̄ hora ſtare vnica in pctō: cū iſtud ſit ſtare in maledictiōe dei: ſꝫ illud nō. Quartū ſignū diabolice poſſeſſiōis. Nā vt Orig. ſꝫ glo. Numeri. xxv. dicit. Per oia pctā q̄ ſtudio cōmitti⁹ demōib⁹ ↄſecramur ꝛ tot demonibus p habitaculo erim⁹ q̄t pctā facimus Et Aug⁹ dic. q̄ ſi pctōr ſe cruce ſignat potius includit in ſe diabolū q̄ excludat niſi peniteat. q: iā in eo p effectū diabol⁹ habitat. Uerūtamē bonū eſt ſe ſignare cruce etiā pctōri. q: valet ſicut op⁹ factū i mortali ad plura. Pro finali ꝗ ↄcluſiōe notem⁹ q̄ pctā iſta mortalia ſūt horrēdiſſima q: p ſingl'a piculoſe demonia poſſidēt hominē in aia: inhabitando effectu. ſ. ſupbie diabol⁹ lucifer: auaricie mamō: luxurie aſmode⁹: ire ſathan: gule beelzebub: iuidie leuiathan: accidie vehemoth. Iſti em̄ in ſcripturis noiant̄ fore capitales demones Proinde aduerte o hō q̄ piculoſum malū ſit pctm̄. qm̄ pei⁹ ē q̄ ſi mille legiōes demonū corp⁹ vexantiū q̄s in ſe haberet. H em̄ ſolū corp⁹ pderet: ſꝫ pctm̄ aiam p̄cioſiſſimā pdit occidēdo in eternū. Itē pei⁹ eſt hoi ſtare p horā in pctō mortali vno q̄ ſine peccato mille annis cruciari in inferno quia peccatū ſepat a deo. nō autem pena ſine peccato. O ergo tu aia chriſtiana penitere ꝛ luge p pctis ne peas in illis. O miſera conſidera chriſti ſanguinē quo es redempta ꝛ noli locū dare diabolo. Rogemus ergo chriſtū ꝛc.

Feria ſecunda poſt dn̄icā primā Sermo. vij. d̄ peccatoꝝ tēptatōe pmiſſa ꝛ cautela obſeruanda.

Ibūt hi i ſuppliciū eternū. Iuſti aūt in vitā eternam. Math. xxv. ꝛ in euangelio hodierno. Dn̄s ieſus put Origenes dicit cōminat̄ pctōrib⁹ futuꝝ diſtrictū iudiciuꝫ. in quo damnabunt̄ ad etnū ſuppliciū: vt cognoſcant in quē finē pducunt peccata ꝛ pniam ageñ euadant eterna tormenta. ppterea dicit. Ibūt hij. ſ. pctōres impenitētes in ſuppliciū ꝛc. Sed iuſti qui p penitētiā ſunt a peccatis iuſtificati ibūt in vitaꝫ beatā. Unde manifeſte patet q̄ finis peccatorū ad quem pducunt eſt ſepari in iudicio ab ouibus. i. electis chriſti et maledictio ac diſceſſio in ignem eternū cum diabolo ac ſuppliciū eternum. Sic p contrarium finis iuſticie eſt regnare cū chriſto ꝛ angelis: benedictio ꝛ celeſtis beatificatio. vt patet in hoc euāgelio. S Itaq̄ de peccatis p que quis ibit in ſuppliciū ageñ ex quo actuale peccatū frequenter ortū habet ex temptatiōe. et de chriſti tēptatione dn̄ica heſterna in euangelio egit. idcirco d̄ ipa temptatōne pſequēdo tria myſteria i hoc ſmone declarabimus. Pro q̄ aliō thema. Ecci. ij. Sta in iuſticia ꝛ timore ꝛ prepara animā tuā ad temptationē.

Primū de temptatōis pmiſſione.
Secundū de cautōnis obſeruatōne.
Terciū de valoris exemplificatōe

Circa primū d̄ permiſſione temptationis Queritur quare miſicors deus pmittit ꝛ vult q̄nq̄ vt homo tēptatōnes graues pcti patiat̄. Ratio q: ſm Bona. ſup. ij. di. xxj. ar. ij. q. j. temptare eſt aliquē pbare certitudinalit̄ de aliquo vtrū ſit huiuſmodi. ꝛ ſic eſt expimentū noticie alicui⁹

accipe vt etiā Lyra dicit. Cū autē deo ſint oīa nota ⁊ ſciat q̄ntū poſſit homo: mirū eſt q̄ hominē temptari ꝑmittit. Ad qđ rn̄detur ſm doctores q̄ ꝑ generali regula tenendum eſt theologica ſcʒ vt ait Aug⁹ in enchiridion. q̄ de⁹ benedictus eſt adeo bonus q̄ nil vult nec ꝑmittit fieri in mundo niſi aliq̄d melius exinde eliciat ſaltem pro vniuerſo. Unde etiā dānatōem maloꝝ angeloꝝ et hominū vult et ꝑmittit ad decorem iuſticie diuine. Sic ergo ad ꝓpoſitum deus ꝑmittit hoīes temptari ꝓpter finem bonū qui exinde elicit̄. vt patet rōib⁹.

Primo ꝓpt̄ aīe ad deum excitationē.
Secūdo ꝓpter baſſam humiliationē
Tercio ꝓpter culpaꝝ expurgationem
Quarto ꝓpter demonū ꝯfuſionem.
Quīto ꝓpt̄ exercitandū ad ꝑmiatiōem.

Et iſte ratōnes pluribꝰ alijs dimiſſis accipiūt̄ ex Bona. li. de ꝑfectu religiōis ⁊ alijs doctorib⁹. Prima ratio ꝓpt̄ animā excitādam ad deū. Cū eīm homo ſentit aduerſis tēptatōib⁹ grauari recurrit ad deū ꝓ auxilio petēdo. Unde Hiero. Quis in vita ſerpentib⁹ ⁊ ſcorpionib⁹ plena ſecure dormitat aut torpens lento gradu incedit. q̄n potius feſtinat ⁊ ad deum ſuſpirat vt euadat. ſic homo in p̄ſenti vita tēptatōib⁹ viciorum plena debʒ feſtinare ad patriā ⁊ deū orare di. Et ne nos inducas in temptationem ſed libera nos a malo. ¶ Pro exemplo li. collationū dicit̄ q̄ ſcti p̄res i deſerto adeo in temptatōnib⁹ recurrebāt ad deum ſollicite vt etiā dum aliq̄ eoꝝ dormirent alios vigilātes ⁊ orantes interim ſtaturent ꝓpter temptatōnis attrocitatē nec audebant ſimul oēs dormire ſed viciſſim.

Scđa ratio ꝓpter baſſam. i. ꝓfundā hūiliatōnem ne. ſ. ex dono gratie diuine quis extolleret̄ ſi nō temptaret̄. ⁊ ſic grauius ꝑ ſupbiam caderet. Ideo. j. Choꝝ. xij. ap̄ls dicit. Ne magnitudo reuelatōnis extollat me datus eſt mihi ſtimul⁹ carnis mee angelus ſathane ⁊c. Tercia ratio ꝓpt̄ culpaꝝ expurgationē. Grego. dicit. vj. q. j. c. Sunt pl'imi inquit qui vitam bonorum fortaſſe amplius q̄ꝫ debent laudāt. et ne q̄ elatio de laude ſubrēpat ꝑmittit omnipotens deus malos in obtrectatōeʒ ⁊ obiurgatōeʒ illis ꝓrūpere vt ſi qua culpa ab ore laudantiū in corde naſcitur ab ore vituperantiū ſuffocet̄. Hinc doctor gentium ſe i predicatōe teſtat̄ currere inter infamiaʒ et bonā famam. Hec ibi. Idem Grego. Noli o homo de temptatōne deficere cū turbaris: quoniā ſi ferrum es purgaris. ſi autem aurū ꝓbarꝭ. quod enim facit lima ferro ⁊ fornax auro hoc facit tribulatio viro iuſto. hoc eſt purgat. ¶ Quarta ratio ꝓpter demonū confuſionē. Uñ Chryſoſt. i omelia dicit. Ideo deus a te temptationem nō ꝓhibet vt diabolus experiētia certa cognoſcat q̄ ꝑfecte ab eo receſſiſti. et per hoc fortior reddaris contra eundem. Sicq̄ꝫ diabolus confunditur adeo q̄ non audebit ceteros de vicio ſimili temptare. vt dicit Hugo de ſctō victo. addeñ q̄ multum ꝓſunt nobis ſpūales viri ꝑfecte vincēn diabolū. quia cōfundunt̄ demones in hoc ⁊ poteſtas tēptandi in eis debilitatur. Sicut in exemplo patʒ de chriſto q̄ vincēdo diabolū temptantē debilitauit ei⁹ poteſtatem ligans vſq̄ꝫ ad tēpora antichriſti quādo ſoluet̄ vt dicit̄ in Apocal'. Etenim idem diabol⁹ poſtq̄ꝫ vicerat ꝑmos parentes acri⁹ tēptabat et vincebat prius homines in idolatria. ſed ꝑ xp̄m deuictus eſt debilitatus intantū vt idolatria ceſſauerit iam per mundū. O ergo Ieſu bone tibi laus. ¶ Ultima ratio ꝓpter exercitandū ad premiatōnem. Unde Grego. xxiij. moral'. dicit. Nemo vires ſuas in pace cognoſcit. improuidus miles eſt qui ſe forteʒ in pace gloriatur. Et glo. ſuper pſal. lx. dicit. Nemo ſibi innoteſcit niſi temptat⁹ ſit. nec poteſt coronari niſi vicerit. nec vincere niſi cōtra tēptatōes certauerit. Proīde Ber. in medita. dicit. Demonū eſt malas ſuggeſtiones īmittere ſed noſtrum eſt illis nō conſentire. nam quotiēs reſiſtimus diabolum ſupamus: angelos letificamus. deū honorificamus. ⁊ totiens coronamur i celeſtibus.

X ¶ Circa ſecundū de cautōnis obſeruatiōe inquirendū reſtat quō homo debeat obſeruare caute temptatōes ne cadat ⁊ piclitetur in eis. Ad hoc ſm theologos recolligendo notemus cautelas generales. Prima cautela eſt attendere ō

origine ſcilicet a quo oritur ſibi talis ten-tatio: an ſcilicet a diabolo: an a carne vel a mundo: vt ſciat quale remediū adhibeat. quia contra tentationē carnis requiritur mortificatio concupiſcentie. Item contra tentationē a mundo. ſcilicet quādo allicit homo per honores et proſperitates: vel de terret perſecutiōe et huiuſmodi. conſidera-re debet exempla chriſti et ſanctorum contē nentiū mundū et oīa eius bona. valet eti am conſideratio mortis. Contra tentati-ones autē diaboli requirit oratio ad deū et ſanctos. Sed queritur. qualiter agno ſcit ſi vic tentatio eſt a carne vel a diabo-lo. Reſpondet ſm Aureol. in compendio li. ij. ca. vlti. quod hec eſt differentia inter ten-tationes. quod tentatiōes que ſunt a diabo-lo ſepe oriunt pter rationē: vt nuper ſatia tus famem patiat. et poſt longā dormitati onem ſomno ꝑgrauetur in oratione vel di uina laude et huiuſmodi. Sed tentatiōes que ſunt a carne frequenter ſurgunt ꝓpter neceſſitatē: ſed iterdū iſurgūt in ſupfluitatē ſicut dū cibus ꝓpter ieiuniū immoderate et ſine menſura appetitur. Secūda cau-tela in oībus ſe humiliter gerere cū dei timore. Nam Hierony. dicit. quod tunc ma-xime impugnaris ſi te impugnari neſcis: ſed victorem te confidis. Item Bern. In veritate comperi nil tam efficax remediū fore ad gratiā acquirendā et retinendā quā te humiliter ſemꝑ gerere i dei timore. Nā ſicut in duello pugnantes dum interim q eſcunt cogitant quomō noceāt alterutro. Et ſicut bellantes dum poſt aliquā victo riam ſe dant quieti ſecure vel prede ſepe de bellantur a victis. Sic in ꝓpoſito. Ter-tia cautela obſeruare de peccatorum pallia-ta ſpecie. quia vt Grego. xxi. moral. dicit. Hoſtis antiquus quē nō poteſt in malo aperto decipere conat palliando ſub bōi ſpē fallere ¶ Et ſm Aureol. declarat ſic. Quia ſuperbia dicit. Adhuc volo pre eſſe vt poſſim ꝓdeſſe. Item dicit auaricia Adhuc ſunt plurima congreganda pro-pter familiam ne ꝓpter inopiam cōmitta tur furtum vel rapina. Luxuria dic. Ad tempus laſciuie ſatiſfaciam. poſtea fortiter penitebor. Ira dicit. Non debet iniuria tolerari ne conſueſcat inferri. Gula dicit. Ad hoc eſt corpus delicate nutriendū vt poſ ſit eſſe fortius ad deo ſeruiendū. Inuidia dicit. Alijs bona nō cupio ideo quod in ſucceſ ſibus non eleuent. Accidia dicit. Ad hoc i laboribus mihi parco ne temeritate indiſcre tionis arguar. Hec ibi. Hec debet homo obſeruare ne decipiat. Quarta cautela cauſam temptationis quantotius in princi-pio reſecare. Unde Iſidor. Lubricus ē an tiquus hoſtis niſi capite teneatur totus illa bitur. Item Hiero. Ille ꝓdicatur beatus qui ſtatim vt ceperit cogitatus allidit eos ad petram qui chriſtus eſt. hoc eſt ad chriſti paſſionē fortiter eam cogitādo vt ſic fortes motus amoris xpi et ꝯpaſſiones expellāt ꝯtri os motus minores.

¶ Circa tertium de exemplifi-catione ſufficiat cauſa breuitatis exēplum ponere quod ponit Grego. iiij. dyalogorum quod ſcilicet miſericors deus quendā magnis tem ptationibus ꝑmiſit tribulari. et cecitatem il li oculorū. xl. annis ꝑmiſit vt penitus i te-nebris eſſet. Quem et miſericordia dei ab im patientia tot annis cuſtodiuit et conſola-batur in corde conſolatōe ſpūſſancti. Tā-dem poſt completū annū. xl. dominus eidem lumen reddidit et vicinum ſuū denūciauit obitum. atque vt in monaſterijs verbum vi-te ꝓdicaret admonuit: quatenus corporis accepto lumine fratribus lumen cordis ape riret. Qui iuſſa ꝑficiens tandem predicati one circūquaque finita ad monaſteriū ſuum reuerſus ibique fratribus conuocatis aſtans in medio euchariſtiā ſumpſit et pſallēs cum fratribus ac orans mox animam reddidit. Et ecce omnes fratres qui aderant ex ore eius columbā exiſſe viderunt in celū aſcen diſſe. Et ſic patet quod temptatio ſi quis bene ſuſtineat patiēter et conſtanter multū valet omnibus. ſicut clare oſtenſum eſt in predi-cto miraculo. Rogemus ergo xpm etc.

¶ Feria tercia poſt primā dominicā qua drageſime. Sermo. viij. de multimoda tē ptatione diaboli et eius aggrauatione ac victoria.

Intrauit Ieſus i templum dei. et eyciebat

omnes vendentes et ementes in templo. Mat.xxj.ꝛ in euãgelio hodierno. Sic dicit Auguſtin⁹ in omel. ꝛ etiã Origenes ſup hoc paſſu docet.ꝙ chriſtus dn̄s eiecit ip̄robos de tẽplo myſtice iſtruit ꝙ pctõres in eccl'ia in peccatis viuentes eijciet in hora mortꝭ ḋ templo eccleſie militantis ꝛ etiam patrie celeſtis in gehennã. Nam templum dei eſt eccleſia xp̄i in qua qui in peccatis viuũt domũ oratõnis faciunt ſpelũcam latronũ.i.demonũ actibus ſuis. diabolus enim latitat in malo corde per poteſtatẽ. Unde Aug⁹. Peccator eſt ſeru⁹ tot demoniorũ quot viciorũ. Ideoqꝫ ſummopere debet chriſtian⁹s cauere peccata ne cadat in temptatõne. et ꝑ chriſtũ eijciat in damnatõem flagello vltõnis. patet i euangelio. Unde chriſtus dominus docet nos orare dicẽs ſic Math.vj. Et ne nos inducas in temptatõem ſed libera nos a malo. quod põt poni ꝓ alio themate hui⁹ ſmõis

Itaqꝫ de pctõꝝ temptatiõe preter p̄dicta tria alia myſteria notemus ꝓ ſmõe vt caueamus eijci de templo xp̄i

Primũ de mltimoda diaboli tẽptatõe
Secundũ de inualeſcendi aggrauatõe
Terciũ de ſalubri remediatiõe

A Circa primũ de multimoda temptatõe diaboli Notandũ ꝙ diabol⁹ mille artifex innumerabiles habꝫ modos temptãdi vt dicit Bern̄. ſuper Qui habitat. adeo ꝙ q̄diu viuit anima in carne nũq̄ poteſt omnino tẽptatiõe carere vſqꝫ ad vltimũ punctũ ſepationis a corpore. Et q̇ ab vna liberatᷓ expectet protinus alteram. Hec ille. Non ſufficimus ergo om̄es modos exprimere ſed hic preſequamur aliq̄s tm̄ generales modos vt ex iſtis ſciam⁹ plura particularia diſcernere ꝛ cauere. Primo modo tẽptat animã ſubito motu incitando. Gregori⁹. xiiij. moral. dicit. Quedam tẽptatio eſt repentina quãdo in mente iuſti homis ꝑ repentinũ euentũ agitur quatenus hunc ſubito ꝛ inopinato euentu concutiat ꝛ ſic ꝓſternat vt caſum ſuum nõ niſi poſtq̄ ceciderit videat. Hec ille.

Queritur ergo quomodo quis peccat in primis motibus. Reſpondetᷓ ſm Aureolũ in cõpendio.li.iij.ca x.ꝙ motus primus non eſt aliud q̄ motus ſenſualitatis ſm impulſum fomitis impetuoſe tendẽtis ad fruitionẽ creature delectabilis. Et diſtinguitur. quia quidã eſt motus primo p̄mus. ꝛ iſte eſt motus naturalis nec in tali eſt aliquod peccatũ eo ꝙ non ſequitᷓ imaginationẽ ſed ſolũmodo naturaliũ qualitatum actionẽ. Item quidam eſt motus ſecundo primus. et tales motus ſunt peccata venialia. Sunt enim peccata: quia mouent ad illicitum. et habent annexam delectatõnem. et quia non impediuntur a voluntate. Et ſic anima per delectationem creature obtenebratur: maculatur et peioratur. Sicut per contrariũ dum deo heret per amorẽ illuminatur ꝛ melioratᷓ. Sed tamẽ tales motus ſunt veniales: q2 voluntas non habet plenũ dominiũ ſuper huiuſmodi motus. vtpote qui non ꝑ imperium ratõis procedunt preueniendo iudicium rationis. Sed quia voluntas poterat quidem impedire tales motus: vel ſtatim reſpuere et non fecit. ideo ſunt peccata venialia. Proinde regula Auguſtini eſt ꝙ omne peccatũ adeo peccatum inquantum voluntariũ. Si autem voluntas deliberate conſentiat in tales motus peccati mortalis iam erit peccatum mortale. B Secundo ergo temptat diabolus carnali delectatione moroſa in cogitando. Et qui in talem cogitationem peccati mortalis conſentit peccat mortaliter: etiam ſi opere nolit perficere. Unde Aureolus vbi ſupra capitulo. xj. dicit. Delectatio carnalis moroſa peccatũ eſt mortale. Sed nulla dicitur moroſa niſi quando ex conſenſu ratõnis eſt. Unde hic non intelligitur mora temporis ſed conſenſus.

Sciendum ergo ꝙ ſi delectatio ſiſtit citra conſenſum veniale eſt peccatum. ſi vero accidat conſenſus non per deliberatã rationem: ſed ex ſola corruptione carnis ſubito: talis conſenſus dicitur ſurreptio ꝛ adhuc veniale peccatum eſt. Si vero procedit vlterius conſentiendo in cogitatõẽ ſolam. ita ꝙ homo vult intra ſe cogitãdo delectari nec tamen vult in opus ꝓcedere: mortale peccatum reputatur maxime in carnalibus peccatis. deniqꝫ ſi ꝓcedit vlterius cõſenſus cum deliberatione ꝓponen

do opus cōſūmare. tunc voluntas pro facto reputatur. hec ibi. C Juxta hec queritur. cui temptatiōi ſit difficilius reſiſtere. an temptatiōi carnis: an diaboli. Rūdet Bonauen. ſup. ij. di. xxj. q2 ex quo omnis caro corrupit viam ſuam homines p maiori parte carnales ſūt 7 deſiderijs carnis obſequūtur. ideo difficilius eſt reſiſtere temptationi carnis. vt cōmuniter in hominibus. q̄uis in pticulari quibuſdam hominibus qui ſunt magis inclinati ad vitia ſpiritualia puta ſupbiam inuidiam iram et huiuſmodi. difficilius ſit reſiſtere diabolo in iſtis q̄ carnalitati. et ratio. quia caro ē hoſtis familiarior 7 amabilior homini. ido minus ei reſiſtunt homines vt cōmuniter. ſed diabolus lz ſit potētior homine. tamē non pmittitur a deo temptare q̄tum pōt. ſed tātū eſt debilitatus per chriſtum vt vincere non poſſit niſi volentem. 7 ſic patet.

D Tertio temptat diabolus obduratione culpe in non penitēdo vt ſic efficiat hominem diabolicum. Hinc Helinādus dicit. cadere hominē in temptatione humanum eſt. ſed non reſurgere diabolicum eſt. cuius tota vita ruina eſt. Idē dicit quattuor puncta. pmo ſcz ſtare in temptatiōe abſq3 caſu angeli boni eſt. Itē cadere humane fragilitatis. Item reſurgere poſt caſum. eſt gratie dei in homie. ſed quarto ſcz cadere 7 nō reſurgere ſolius diaboli ē. hec Helinādus in ſententia. O ergo homo noli fieri diabolicus. ſed reſurge a peccatis. Quarto bona opera noſtra polluendo. Unde Greg9 pmo li. moral. dic. Bona noſtra tribus modis hoſtis inſequitur. quia aliquando initium 7 intentionē in bono opere polluit vt actio ſequatur immunda. exempli gratia. facere bonum intentione vane glorie. Item aliquando in medio operis facit q2 laus humana q̄uis non queſita tamen oblata delectat. aut vt opus reddatur tedioſum 7 difficile reputetur quaten9 homo a bono cepto deſiſtat. ſic temptauit filios iſrael de tedio laboris in itinere pter qd volebāt non intrare in terram pmiſſionis. Exo. xvj. 7 alibi. Deniq3 aliquando bonum opus in fine illaqueat. vel per impatientie ſtimulū vel per blaſſemie ſpiritum. Unde maximus dicit. Quādo incipit mens in charitate dei pficere. tunc 7 demon blaſſemie incipit inquietare. hoc facit inuidens deū amanti vt in deſperationem inducat vt potc. quia talia cogitauit non audeat amplius per conſuetam orationem oculos ad celum leuare. hec ille. Unde hmōi temptationes non ſunt curande ſicut latratus canum. quia ſignum dilectionis dei eſt.

Quinto temptat aduerſitate flagellando vt Job. Sexto mala ſub ſpecie boni ſuggerendo vt ieiunium indiſcretum. 7 huiuſmodi. Similiter 7 de vitijs palliatis vt patuit ſermone. vij. y.

E ¶ Circa ſecundum de aggrauatione inquirendum reſtat quomodo diaboli temptatio in homine inualeſcit 7 aggrauatur vel per oppoſitum quomodo alleuiatur. Ad qd ſm Fran. mairo. notantur quattuor modi. Primus eſt quādo in temptatione quis diutius imoratur tūc temptatio roboratur. vt patuit ſup de cogitatione moroſa. ſed ſi ſtatim in pncipio reſcinditur alleuiatur. Eccl. x. Languor plixus grauat medicum. breuem languorē precidit medicus. Secundus modus quando temptatio non diligenter obſeruatur. ſed ſi attenditur cito eijcitur. ideo Prouer. iiij. Omni cuſtodia ſua cor tuū Terti9 qn debiliter reſiſtitur. fortiter aūt reſiſtendo vincitur. Vn̄ Greg9 di. Diabol9 cū ei fortiter reſiſtitur debilis ē vt formica. cū vo eius ſuggeſtio recipitur fortis ē vt leo.

Quart9 modus ē qn frequēter ſuccūbitur. q2 ſic in homie firmabitur habit9 ad minus reſiſtēdū. ſed qn frequenter reſiſtitur generatur ex pſuetudine habit9 bon9. nam de memoria 7 remi. dr q2 cōſuetudo ē altera natura. Exemplum ad id de bellis q2 ſepe victi deſperāt vt nō audeāt reſiſtere. patet Judic. xv. q2 iudei ſepe ſupati a philiſteis nō audebāt reſiſtere. O g xpiani dicā vobis illud Jac. iiij. Reſiſtite diabolo 7 fugiet a vobis.

F ¶ Circa tertiū de ſalubri remedio. 7 ſupatiōe tēptationū Notādū q2 ad vincēdū tēptatiōes plima remedia ſalubria tradūtur a ſāctis. de quibus breuiter pſeqmur Primū ēi corde paſſiōis xpi recogitatio

Exemplū ponit Aug⁹ di. Sicut ꝑpl's q̄ mordebat̄ a ſerpente in heremo intuebat̄ ſerpentē eneū ⁊ ſanabat̄: ſic ⁊ mō quecūq̧ momorderit aſtutia ſathane intueat̄ xp̄m in ligno pendentē. ⁊ ſic patet. Secūdū eſt i ore. ſ. deuota orō. Vn̄ Mat. xxvj. Vigilate ⁊ orate ne intretis in tētationē. Ad h̄ legit̄ exēplū i vitaſpatrū q̧ beat⁹ pachomius dicebat ſe audiuiſſe demones colloquētes de artib⁹ ſuis deceptorijs. quidā ꝫ demō di. Ego immitto cogitatōes hoī ⁊ ſuſcipit eas. ⁊ ſic inualeſco in hoīe. Alius demon di. Quēdā duriſſimū ego tēpto qui cū ſentit ſtatim ſurgit ⁊ ꝓſternit ſe in orōne cū gemitu ⁊ ego ml̄tx ꝯfuſ⁹ ab ipo egredior. ⁊ ſic patet. Tertiū eſt in ope vt hō nō ſit in ocio. Vn̄ in vitaſpatrū q̄dā di. q̧ hō occupat⁹ in bono ope ab vno diabolo tēptat̄. ocioſus aūt ille a mille demonib⁹.

Quartū eſt in carne fortis leſio ⁊ mortificatio. Ad id legit̄ exēplū in ſpeculo exēplo℞. di. ix. exem. ccj. quidā monach⁹ Cyſtercieñ. q̄dā nocte carnali tētatione grauiter tētatus reſtitit fortiter diſciplinañ. ſe ⁊ vicit. Et ecce ali⁹ frater in remotꝭ exiſtens vidit in ſomnijs colūnā altā ⁊ in ea coronā regiā. ⁊ quidā pulcherrim⁹. ſ. angelus attulit coronā: deditq̧ in man⁹ huius fratris di. Accipe hāc coronā ⁊ defer illi monacho. q: hac nocte meruit illā per ſue tētatiōis victoriā. ⁊ ſic patet q̧ victoria coronat̄ in celis. Rogem⁹ ḡ xp̄m ⁊c̄.

Feria quarta p̄me dn̄ice Sermo nonus de pctō℞ grauitate pōderāda mōis pluribꝰ ⁊ ex circūſtātia.

Fiunt nouiſſima hoīs illi⁹ peiora prioribꝰ Mat. xij. ⁊ in euāgelio hodierno.

Verba ſūt ſaluatoris nr̄i. q̄bus oñdit grauitatē pctō℞ iudeo℞. Nā vt in h̄ euāgelio dicitur ḡui⁹ peccauerūt iudei q̄ xp̄i p̄dicatiōꝫ ⁊ fidē ꝯtēpſerūt q̄ꝫ niniuite pctōres q̄ ſubmergi demerebant̄: ſꝫ penitētiam egerūt ad p̄dicatoꝫ Jone ꝓphe. ⁊ ſic ſaluari meruerūt. Jō inq̄t. Viri niniuite ſurgēt i iudicio ⁊ ꝯdēnabūt generatoꝫ iſtā. ſ. iudeorū. Jdē ð ⁊ de regina auſtri q̧ ꝯdēnabit eā. Poſtea xp̄s ponit ꝑabolā ꝯtra iudeos ſm̄ Remigiū ⁊ Hiero. q: imūdus ſpirit⁹ exijt a iudeis q̄ñ acceperūt ſcꝫ iudei legeꝫ ambulauit ꝑ loca arida. i. gētilium corda ab humore ſalutariū aqua℞. i. ſcp̄turarū ⁊ gra℞ aliena: ſꝫ nō īuenit ibi requiē. q: ðī filio appente gētilitas credidit. Reuerſus ḡ ē in iudeos ſcopatos ⁊ ornatos legꝭ obſeruātia ⁊ ſacrificijs. Et aſſūpſit ſeptē ſpirit⁹ neq̄ores ſe. i. ſeptē pctā criminalia contra xp̄m blaſphemādo. ⁊ ſic xp̄m occidendo grauiſſime peccauerūt. de his patet in euāgelio. Jtaq̧ de pcti ḡuitate q̄ p̄pōderat̄ vnū vicꝫ pctm̄ fore ḡui⁹ altero ⁊ peius tria myſteria notabim⁹.

Primū ð ḡuitatꝭ int̄ oīa p̄pōderatōe.
Scōm ð ḡuitatis int̄ capitalia diudicatione.
Tertiū de ḡuitatis in circūſtantia compēſatiōe.

B Circa primū de grauitatiſ p̄pōderatiōe. ex q̄ h̄ ꝓ generali ⁊ certa regula habet̄ in theologia. q̧ vnū pctm̄ ſit ḡui⁹ alio. ⁊ ſm̄ h̄ ḡui⁹ puniri meret̄ in inferno. ſic habem⁹ etiā in canonicꝭ. xvij. q. iiij. Sicut. q̧ ſacrilegiū ē ḡui⁹ pctm̄ q̄ꝫ fornicatio. ⁊ adulteriū ḡui⁹ ē ſimplici meretricio. ⁊ ſtuprū q̄ꝫ adulteriū ⁊c̄. Jtē exēplum habem⁹ in phicꝭ q̧ vna infirmitas ē ḡuior altera: ſic ē etiā de ifirmitatib⁹ aīe. i. peccatis. Preterea i theologicꝭ xp̄s exp̄ſſe dixit Joh. xix. pylato. Qui me tradidit tibi mai⁹ pctm̄ hꝫ. Rō ſm̄ Lyrā. q: iudas occidēdo xp̄m peccauit ex cupiditate. principes aūt ſacerdotū peccauerūt ex inuidia: ſꝫ pylat⁹ peccauit ex hūano timore qḋ fuit min⁹. Querit̄ ḡ q̄b⁹ mōis vnū pctm̄ p̄pōderat̄ alteri vt ſciam⁹ de grauiori plus penitere. Ad qḋ recolligēdo ex pluribꝰ doctoribꝰ: p̄ſertim Aureol. in cōpē. li. iij. c. v. rn̄det̄ q̧ multꝭ mōis pctm̄ vnū ðr ⁊ p̄ponderat̄ fore mai⁹ altero ⁊ ḡuius. Primo ðr vnū pctm̄ graui⁹ altero ⁊ grauiſſimuꝫ ſuꝑ peccata inter ſe compando cauſalitate. et ſic peccatū luciferi iudicat̄ grauius oībꝰ quia vt dicitur Sap. ij. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terraruꝫ. Lyra. quia per tentatiōnē ipſius p̄mi parentes mandatū tranſgredientes mortē incurrerūt. deniq̧ morte culpe oēs mali ange-

li corruerūt ꝑ luciferū Secūdo vnū pec catū dicit̄ alio grauius generalitate. ⁊ ſic peccatū Ade inter homies reputat̄ grauiꝰ quia omnes generalit̄ hoies leſit ⁊ corru pit ꝑ pctō originali; ⁊ eiꝰ penis. Vn̄ Bona uen. in. ij. di. xxj. ex hoc arguit dicēs. ꝙ ex tēſiue loquēdo peccatū Ade fuit maximū. quia nullū peccatū eſt qḋ tot pſonis nocu erit ⁊ in tot ꝯtrāſeat. ſ. vſq; ad finem mūdi ꝑ contractōem originalis peccati. Nā etiā peccatū angeli nō trāſit in poſteroſ Ter cio dicit̄ grauiꝰ remiſſiōis difficultate. Et ſic peccatū in ſpiritūſanctū dicit̄ grauiſſi mū oim. q: difficiliꝰ eſt remiſſibile eo ꝙ di recte obuiat ḡtie ꝑ quā poſſ; remitti pctm̄.

H Pro declaratōe querit̄ vtrū om̄e pec catū qḋ fit in mūdo ſit remiſſibile. Ratio q̄ſtionis eſt q: xp̄s Mat. xij. dicit ꝙ q̄cun q; peccauerit ꝯtra ſpm̄ſanctū nō remittet̄ ei neq; in hoc ſeculo neq; in futuro. ḡ vide tur irremiſſibile. Rn̄det̄ ad hec ſm̄ Alex. de ales in. iij. ꝑte ſūme tractatu de incar natōne dei ꝙ aliqua peccata dicūt̄ irremiſ ſibilia negatiue q̄ nullo modo remitti poſ ſunt. Et iſta ſunt ſolū duplicia. Vnū eſt peccatū demonū. aliud pctm̄ hominū dā natorū. Alia om̄ia pct̄a ab iſtis nō ſunt ir remiſſibilia negatiue. Itē ſecūdo aliq̄ pec cata dicunt̄ irremiſſibilia ꝓuatiue. i. habēt aptitudinē ex ſe vt nō remittant̄. ⁊ ſic om̄e peccatū mortale hab; talē aptitudinē ex ſe vt nō remittat̄. eo ꝙ vt Hieroñ. dicit ꝓ mi nimo peccato nō poſſent ſatiſfacere om̄es hoies vniuerſi niſi in ꝟtute paſſionis chri ſti. ex qua habemꝰ ſatiſfactionē ⁊ pctōꝝ omniū remiſſionē. Deniq; tercio aliq̄ dicū tur pct̄a irremiſſibilia cōtrarie. eo ꝙ ꝯtra rie diſponunt ad gratiā ꝑ quā poſſent re mitti. Et ſic peccata in ſpiritūſanctū ꝓpe dicunt̄ irremiſſibilia. vt etiā xp̄s dicit ſup̄ Nō ſic intelligēdo ꝙ nō poſſunt remitti pe nitenti. q: hoc modo remiſſibilia ſunt: ſed ſic intelligēdo ꝙ difficiliꝰ poſſunt remitti. eo ꝙ contrarie diſponūt hominē ad remiſ ſionē. Nam peccatū in ſpm̄ſanctū dicitur quādo quis ex malicia cōtendit abijcere il lud quod peccati electionē poſſ; impedi re. ⁊ hoc eſt cōtra remiſſionē. Et ſunt eius ſpecies ſex. Prima p̄ſumptio q̄ p̄ſumit q̄s de dei miſericordia impune peccare ⁊ nihi lominus ſaluari. Secūda eſt deſpatio. ſc; de venia. Tercia eſt obſtinatio. ſ. in peccā do. Quarta impugnatio ꝟitatis agnite ſc; in hijs que ſunt fidei. Quinta inuidē tia fraterne gratie quā dolet in ꝓximis cre ſcere. Vltima eſt finalis impenitētia ⁊ hec eſt grauiſſima. Quarto vnū dicit̄ pctm̄ altero grauiꝰ deformitate. ⁊ ſic pctm̄ Iu de xp̄m deum tradentis dicit̄ ḡuiſſimum omniū ſm̄ Aureo. ſupra. Quito ꝑiculoſi tate. ⁊ ſic ignorātia culpa eſt grauiſſima ꝑ ſertim affectata. q: eſt mater oim errorum di. xxxviij. c. Ignorātia. Sexto diuita tis offenſiōe. Eſt eñi generalis regula the ologica ꝙ om̄e peccatū qḋ eſt directe con tra diuitatē grauius eſt pctō quod eſt cō tra chriſti humanitatē vel ꝯtra ꝓximum. vt patet ex Lyra ſup̄ Mat. xij. Vn̄ idola tria ⁊ dei blaſfemia ſunt grauiſſima. Sil̄r peccata ꝯ primā tabulā decalogi. hoc eſt ꝯtra ꝑma tria p̄cepta ſunt alijs grauiora. puta ꝑiurium grauiꝰ eſt q̄ furtū vl̄ adul terium: et ſic de alijs. O ergo pctōr fuge talia. Sed videamꝰ ꝑ capitalibꝫ peccatis.

I Circa ſecundum de grauita tis exceſſu inter ſeptē capitalia pct̄a Que rit̄ quod eoꝝ dijudicat̄ fore grauius alijs. Ad qḋ ſm̄ Aureo. vbi ſupra alioſq; doct. Notandū eſt ꝙ inter ſeptē capitalia eſt ex ceſſus ſm̄ varios modos. Primo em̄ ſup bia excedit initiali radice. Eccli. x. Initiū omnis pcti eſt ſupbia. q: ex ea oriunt̄ oīa. Declarat̄ ſic. Supbia em̄ quia vult om̄s excellere dolet ſi aliquis ei equat̄. ⁊ ſic na ſcitur inuidia. Inuidia ꝟo q̄a de facili ira ſcit̄ ei cui inuidet ideo ex ea naſcit̄ ira. Sed ira cum nō poteſt ſe vindicare triſtatur: et ideo ex ea orit̄ accidia. Accidia autē cōſo latōem querēs in exterioribꝫ facit auaru;. Auaricia vero quia in tēporalibꝫ abundat poteſt magis exercere gulā. Gula aute; ex ventris repletōe et ebrietate de facili cadit in luxuriā. Ad hec Iſidorus libro de ſū. bono. li. ij. ca. xxviij. dicit. Omne peccatu; ꝓcedit ex cōtemptu diuino ꝑ preceptorum. ideo initiū omnis peccati ſupbia eſt. Vn de omnis peccās ſuperbus eſt. eo ꝙ ſe ex tollit ⁊ non ſubdit obedientie p̄ceptorum. Sic ergo ſuperbia grauius eſt peccatum

cauſali perditōne. Secundo auaricia vt Aureolus dicit vbi ſupra grauiꝰ eſt peccatum ꝑ ſupbia ꝛ alijs innouatōne. qꝛ ſp innouatᷓ vꝛ iuueneſcit ꝛ nunꝙ ſeneſcit. Hieronymꝰ. Cum omnia vicia in homie ſeneſcant ſola auaricia iuueneſcit. Nam ſenes ſunt plus auari ſm Phm. Tercio luxuria ſm Aureolū ſup grauiꝰ peccatum eſt alijs pronitate ꝛ maculatōne. Nam nō ſolum animā ſed ꝛ corpus ꝛ famam polluit. Ideo Iſido. xxxij. q. vij. c. Non ſoluȝ. dicit ſic. Inter cetera ſeptē vicia viciū fornicationis maximū ſcelus eſt, quia ꝑ carnis immundiciā templū dei violat. hec ibi. Glo. ibidem dicit eſſe maximū. quia cōmūe vicium ob ꝓnitatem. adeo ꝙ vt Grego. diſ. l. c. Quia ſanctitas. dicit pauci inueniant ſine luxuria. O ergo maledictū hoc viciū ꝗ multas ꝑdit animas. Hec ſufficiāt

K Circa tertiuȝ de grauitate peccati ex circūſtantia. quia Chryſo. ſuper Lucā. xij. dicit. Non ſimilr in omnibꝫ oīa iudicant ſed ſm dignitatē ꝑſone et loci ꝛ tēporis ꝛ numeri iterati ꝛ ſcientie et hmōi fit maioris pene materia. Querit ḡ vtrum pſbyteri prelatiq; eccleſiaſtici ꝛ religioſi in ſtatu ꝑfectionis exiſtentes grauiꝰ peccent eadem ſpecie peccati ꝗ laici cōmūes. Reſpondet ſm Tho. ſcda ſcde. q. clxxxvj. cōcor. Aureo. ꝙ ꝑfectōnis ſtatus non mutat ſpeciem peccati, vt peccatū veniale in laico fiat mortale in ꝑfecto vel religioſo. ſȝ tamē quantitatē auget. ꝛ ſic grauius peccat religioſus vel eccliaſticus in tribus caſibꝫ quibꝫ etiā poteſt fieri mortale. Primo ſi illud ſit cōtra votū religionis. Secūdo ſi ex cōtemptu peccet. Tercio ꝓpter ſcandaluȝ quia plures ad illos reſpiciūt. Alioqn illi ſpūales minus peccāt: quia leuius in eis abſorbet peccatū fragilitate factū. ꝗ grauiter iudicent a deo omnes hmōi ſcandalū dantes ꝛ etiam principes ꝛ pꝛeſfamilias pro ſcandalo Exemplū narrat Ceſariꝰ ꝛ in ſpe. di. vj. exemplo. xcj. ꝙ quidam religioſus vidit: in ſpiritu vicȝ ꝙ quendā ſacerdotē exemplo malo parochianos ſuos corrūpentem in locis infernalibꝫ ſaxis iaciēn impetebant imitati illi di. Tu es occaſio nrē damnatiōis. Sic ꝛ omnes ſcandaloſos religioſos ſequaces ſui. Sic ꝛ pncipes malos ꝛ patreſfamilias. Tales etiā viſi narrant ꝙ lucernis accenſis ad infernum ꝑ malos cōfeſſores deducebantur. Hec nota bene. Rogemus ergo dominū noſtrum Ieſum xpm ꝛc.

Feria quinta poſt dominicā pmā. Sermo decimus de iniuria multiplici que fit deo in peccato. ꝛ dei deteſtatione.

R Eſpondens

Ieſus ait. Non eſt bonū ſumere panem filiorū et mittere canibus. Math. xv. ꝛ in euangelio hodierno. Dominus Ieſus vt oſtendat ꝗ ſumme deus abominatur peccatores in peccatis iacentes. ꝛ ꝗ ſumme diligit humiliter penitētes ſic egit ꝙ cū mulier chananea ſupplicaret vt filiā ſuam a demonio vexatam liberaret. peccatores idolatras cōtemptibiliter appellauit canes ſm Hieronymū ꝛ Rabanū dicens. Non eſt bonuȝ ſumere panem filiorū. hoc eſt. gratiā ꝛ miracla et huiuſmodi que ad ſalutē electorum dei filiorum pertinent. et mittere. id eſt proijcere canibus. id ē peccatoribꝫ impenitentibus ꝛ infidelibus. Qui bene aſſimilant canibus. qui ſicut canes dediti ſunt eſui cadauerum mortuorū animaliū. ita peccatores operibus mortuis dediti delectant in peccatis mortalibꝫ. Item ſicut canes ſunt viles et contēptibiles. ſic peccatores coram deo et angelis. Deniq; vt ſcribitur. ij. Petri. ij. Canis reuertitur ad ſuum vomituȝ Sic peccator poſt baptiſmū et confeſſionem ad peccatū cōuertit. Unde peccator ſi vult gratiaȝ dei conſequi humiliet ſe ad penitentiā et orationē ſicut fecit hec chananea mulier. et ſanabitur filia eius. id ē cōſcientia a diabolo. id eſt peccato. Patet in euangelio. Ex quo ergo chriſtus dominus peccatores reputauit contemptibiles in peccatis. Ideo vt oſtendamꝰ ꝙ deo ſumme abominabilis et contēptibilis eſt peccator impenitens tria myſteria declarabimus in hoc ſermone. Ex iſtis enim id clareſcit

Primū dicit diuine contrariatōis
Secundū dicit diuine iniuriatōis
Terciū dicit diuine deteſtatōis

I Circa primū de diuina cōtrariatiōe Notandū eſt ꝑ regula generali ꝙ pctōr in pctō manēs ſup oia contrariꝰ et ꝯtēptibil' eſt deo. vñ Sap. xiiij. Odio ē deo impiꝰ ⁊ impietas eiꝰ. hec ꝑ themate. Declarat pcipue vnica breui rōe. ſ. incōpaſſionis. q2 ꝯrioꝝ eſt hec natura ꝙ ſeſe nūꝗ ſil' in eodē ſubiecto ꝯpatiūt. ij. gīber. Exēpli grā. calidū ⁊ frigidū ſil' nō ſtant ſ; vnū expellit reliquū. Sil'r vita mors. ⁊ ſic d' alijs Eſt ḡ hec rō incōpaſſibilitatis. q2 deꝰ nunꝗ ꝑ' pot ſil' ſtare in aīa cū pctō. ſed ꝗdiu ꝗs ſtat i pctō tādiu longe eſt a deo Hinc ber. Valde ſtrictū eſt cor hūanū: nō pñt ſimul in eodē ſtare deꝰ ⁊ diabolꝰ. ſi habitat in te diabolꝰ ꝑ peccatū nō eſt in te deꝰ. Si aūt habitat in te deꝰ ꝑ charitatē longe abeſt a te diabolꝰ. Nam deus charitas eſt ⁊ ꝗ manet in charitate in deo manet ⁊ deꝰ i eo. j. Joh. iiij. ca. Vñ ꝑ exēplo ſctūs ꝓs. dauid pſal. xlj. lachrymās dixit. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dū d' mihi ꝗtidie. vbi eſt deꝰ tuꝰ O aīa peccatrix. o infelix audi hec q2 ꝑdidiſti deū tuū. vbi nāꝗ eſt deus tuus ꝗ te creauit: tot bñficijs ditauit. te paſſiōe ſanguīe ⁊ morte redemit Quid agis o ferreū cor ſi ꝑdidiſſes manū vel pedem vl' pecuniā plorares vtiꝗ ⁊ remedia ꝗreres. nunc autē cū ꝑdideris deū cur nō ploras. cur nō reꝗris. Ve ve tibi ſi nō reꝗres. q2 ſine deo ineternū ꝑibis. Sed quare hec clariꝰ patet in ſubſequentibus.

II Circa ſecundū ergo myſteriū de iniuriatōe querere aliꝗs poſſet. ꝗre deus ſumme odit peccatū. nec vult diligere hominē ꝗdiu manet i eo. Et reſpondet ꝙ ideo q2 in ꝗlib; pctō mortali ſūma ac multiplex iniuria irrogat deo altiſſimo ꝓpt' qd merito ⁊ iuſte damnat pctōr eternaliter.

Prima iniuria dicit abnegatōis: quia deū cui in baptiſmo ꝓmiſimꝰ abrenūciare ſathane et omnib; ōpibus eius. i. peccatis abnegamꝰ. ⁊ fidem frāgentes diabolo ſacrificāꝰ noſipos. Vnde Aug. glo. Numeri. xxv. dicit. Per omnia peccata ꝗ ꝯmittimus maxime ſi nō ſurreptōe aliqua ſ; ſtudio peccamus. demonib; culturā exhibemus ⁊ ipis cōſecramur. ⁊ tot demonibus ꝯſecramur quot peccata cōmittimus. hec ibi. O quāta hec iniuria deo ⁊c. Secūda iniuria dicit vilipenſiōis. quia deū ſumme bonū ꝓpter viliſſimū ſtercus pcti deſpicimus. Augꝰ de li. arbi. Peccatū eſt bono incōmutabili ſpreto bono cōmutabili adherere. Et ſic patz. Tercia d' inobeditionis. quia cū ois creatura obediat deo magna iīuria eſt ꝙ ſola rational' creatura quā ꝑ omnib; nobilitauit nō obedit vt dicit Richar. Quarta dicit crucifixiōis ſc; xpi. tantā eñ iniuriā facimus deo ꝑ peccatū ac ſi iterato chriſtū crucifigeremꝰ. Hebre. vj. Rurſum crucifigentes chriſtū i' ſemetipis. O horrendū. Quinta iniuria dicit expulſiōis. quia cū deus diligat manere in anima tanꝗ in hoſpitio ꝗtiſſimo. iuxta illd Prouer. viij. Delicie mee eſſe cū filijs hominū. tanto regi maxima iniuria eſt ꝙ miſerrimꝰ homo ipm de tali hoſpitio expellit ⁊ dat diabolo ta le dei templū ſanctum. iuxta illud aplī. Templū dei ſanctū eſt quod eſtis vos. Sexta dicit fruſtrationis. quia ꝑ peccatū mortale fruſtrat omnis labor chriſti et meritū paſſiōis ac mortis eius que ꝑ nobis ſaluādis ſuſtinuit. Omnia eñ quo ad ipm peccatorē fruſtrātur vt ſibi nō proſint ad vitā eternam cum ſe indignū ad hec facit per peccatū. Videmus autē ꝙ quāto quis plus laborauit ꝑ acquirēda re aliqua et precia chariora pro eadē exoluit tāto plꝰ dolet de illiꝰ rei amiſſione. Sic in propoſito. Hinc. j. ad Chorin. vj. hortat omnes aplus dicēs. Empti eſtis pcio magno glorificate ⁊ portate deū in corpore veſtro. Sed heu ꝙ multis peccatorib; dicit chriſtꝰ illud Eſa. xlix. Jnuacuū laboraui (ſm Lyrā) ſc; vigilando in carne aſſumpta. docendo: patiēdo et huiuſmodi ꝑficiendo. Sequit. ſine cauſa et vane fortitudinē meā cōſumpſi. ſc; pro ſalute taliū peccatoꝝ O peccator deſine peccare ſaltē propter labores chriſti. ſalte; ne crucifigas iterū chriſtū. Septima iniuria dicit auerſe fornicatōis. Ponamꝰ caſū ꝙ rex accipet ſponſam de ignobili genere quā ſumme nobilitaret vt reginā. Et illa ſi auerſa a rege tante maieſtatis cōtempto

ipſo ꝑ tanto beneficio tam ingrata eſſet ꝙ vellet magis fornicari cum vno latrico viliſſimo. vtiqꝫ maxima iniuria eſſet regi. ſic eſt in ꝓpoſito. cum anima ſponſa dei altiſſimi ipſo cōtēpto fornicatur cum viliſſimo diabolo. ꝓpterea Hiere. iij. Tu autez fornicata es cum amatoribus multis ſcꝫ demonibꝰ per vitia. tamen reuertere ad me dicit dominus ⁊ ego ſuſcipiam te. O verbum pietate plenū. reuertere o peccatrix anima. noli tot ⁊ tantas iniurias vt dictū eſt facere deo in peccatis. Reuertere et ecce pius ieſus ſuſcipiet te in gratiam.

N Circa tertiuꝫ de diuina deteſtatione ⁊ punitiōe. Notādū ſm Antho. flor. ſcda pte ſume i ꝓhemio ꝙ deus omnipotens in ſignum ꝙ ſūme deteſtatur et odit peccatum. omnes peccatores qui in preſenti non penituerunt maledicet ⁊ odibilibus demonibus aſſociabit perpetuo cruciandos. Matth. xxv. dicēte. Ite maledicti in ignem eternum qui paratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Deniqꝫ iuxta ſeptem capitalia peccata torquebuntur ſeptupliciter. Primo quia per ſupbiaꝫ ſe erexerunt ponuntur in ꝓfundiſſimo carcere ſub terraꝫ. ⁊ ibi a demonibus ꝯculcantur. Secundo ꝓpter auariciam inſatiabilem cruciabuntur igne inextinguibili. Tertio ꝓpter luxurie fetorem ſm Pſ. Ignis ſulphur ⁊ ſpiritus ꝓcellaruꝫ pars calicis eorum. Quarto ꝓpter inuidiaꝫ quia non libenter viderunt bona alioruꝫ ideo nunqꝫ videbunt ſūmum bonum deum ⁊ ſāctos dei. Eſa. xxvj. Quinto qꝛ guloſi fuerunt vt diues epulo nec guttam aque habere poterunt. Luc. xvj. ſed perpetua fame ⁊ ſiti cruciabunt. Sexto iracundi ex ira ibi blaſſemabunt deum ⁊ linguas proprias mordebunt. Apocal. xvj. Septimo accidioſi. qꝛ triſtes fuere ⁊ tedioſi i bono. ideo vermis corrodet corda eorum. Eſa. vlt. Vermis eorum non moriet ⁊c. Ad hec legitur exemplum in ceſario ⁊ in ſpeculo di. vj. exemplo. v. ꝙ clericꝰ quidam nigromanticus adiurauit demonem vt oſtenderet ſibi animaꝫ domini ſui ducis. adductus autem a demone ad os ſcilicet inferni vidit teterrimuꝫ demonem tuba enea immiſſa buccinare tam valide vt videretur clerico totus mūdus tremere et puteꝰ eructabat flāmas ſulphureas horrendiſſimas. in quibus vidit cruciari animam illius ducis clamantez. ve mihi vtinaꝫ nunqꝫ natus fuiſſem. Quibus ſcꝫ penis viſis tantum extimuit vt vix ꝙ non mortuꝰ fuerit. tamē tam pallidus ⁊ lānguidus rediit vt vix etiam a notis agnoſceretur. ⁊ relictis omnibus factus eſt monachus ordinis ciſtercien. omnēqꝫ laborem ſubiit tēpalem vt penas viſas euaderet. Rogemus ergo dominū ieſum ⁊c.

Feria ſexta poſt primā dominicā. Sermo. xj. de peccati grauitate infinita ⁊ permiſſione.

ERat quidaꝫ homo ibi triginta ⁊ octo annos habēs in infirmitate ſua. Joh. v ⁊ i euāgelio hodierno Sicut Chryſ. ſup h euangelio dicit. Iſti homini ex ſuis peccatis nata fuit hec egritudo paraliſis. ex quo enī anima ſepe in nobis inquit egrotat inſenſibiliter. ideo deus punit corpus ꝑ his que anima deliquit vt oſtendat peccati grauitatem. pro quo ſcilicet peccato demeretur homo in preſenti longum ⁊ in futuro infinitū ſupplicium. Proinde chriſtus dominus permiſit huic paralitico talem languorē tam diutinū ſcilicet. xxxviij. annorum. nec vnqꝫ curari potuit niſi per ipm chriſtuꝫ quatenus doceamur ꝙ tam grauis eſt anime infirmitas hoc eſt peccatum: ꝙ valde diutinum hoc eſt infinitum in inferno demeretur ſupplicium ſi hic nō fuerit per penitentiā emendatum. ⁊ talis ac tante etiam grauitatis eſt peccatum ꝙ non niſi per chriſtum ⁊ eius paſſionis meritum poteſt ſanari vł remitti. ideo chriſtꝰ huic paralitico de peccatis mentionē fecit ⁊ ſolus eum ſanauit vt patet in euāgelio. Itaqꝫ ex quo per infirmitatem hanc grauē grauitas peccati ſignificat de ipa tria myſteria notabimus.

Primum de grauiſſima dei offenſione.
Scdm de infinita mali incurſione.
Tertiū de iuſtiſſima peccādi ꝑmiſſiōe.

Feria. VI. poſt. I. dominicā

O Circa primū de grauiſſima offenſione dei Queritur vnde ꝓbatur offenſa dei per peccatum mortale fore grauiſſima. ad qḋ reſpōdet ꝙ hoc omni lege patet. ſꝫ precipue hic probari ſufficiat triplici regula.

Prima ex lege ſumit theologica.
Scḋa ex lege canonica ꝛ ciuilica.
Tertia ex lege philoſophica.

Primo inq̄ ex lege ſacra theologica ſumitur que dictat ꝙ deꝰ diligat ſuper omnia vt in veteri teſtamento ꝛ etiam nouo ꝯtinetur ſcꝫ Deutero. vj. et Mat. xxij. ergo ſequitur ꝙ deum offendere eſt ſup omnia ĝuiſſimū. ꝑ maximā ꝫ thopicā. Sicut ꝓpoſitum in ꝓpoſito. ſic oppoſitum in oppoſito. propterea Pš ait. Si mei ſcꝫ affectus ſenſuales. nō fuerint dominati ſcꝫ rationi. tunc īmaculatus ero ꝛ emundabor a delicto maximo. ħ eſt a mortali peccato quod eſt maximū. Secunda regula ex lege canonica ꝛ ciuilica ꝙ tanto offenſa ꝛ iniuria eſt grauior quāto ꝑſona que offendit ē dignior. inſtitut. de iniurijs. §. atrox et extra ḋ ſentētia excōmunicatiōis. ca. cū illorū. Exempli gratia dare alapam grauius eſt iudici q̄ꝫ ruſtico. ꝛ regi dare grauius eſt q̄ꝫ iudici. ſed quia deus eſt infinite maieſtatis ꝛ dignitatꝫ ꝛc. O ḡ quāte grauitatis eſt tāte maieſtatis deum offendere. nulla certe capit mens. nlla explicabit ligua. P Tertia regula ex lege phica que dictat ꝙ cuius habitus melior. eius priuatio eſt peior. et econuerſo. vt patet. ij. thopicoꝝ. et. j. mataphiſice. vbi phus queſtionem. vtrum melior ſit viſus q̄ꝫ auditꝰ determiat ex hoc ꝙ priuatio viſus ē peior q̄ꝫ priuatio auditus. quia habere viſum ē melius eo ꝙ plures reꝝ differentias oſtēdit q̄ꝫ habere auditum. nam ſi homo vnꝰ ſit ſurdus tamē videns. iudicare poteſt ꝑ viſum de coloribus. ꝛ de guſtandis. ꝛ tangendis. ꝛ odorandis rebꝰ. ꝛ etiā quodammodo de his que audiri deberēt. ſed ſi ipſe homo ſit cecꝰ tñ audiens nō pōt iudicare niſi ex auditu. ergo ꝛc. Sic ad ꝓpoſitum ex quo deus ē obiectū infinite bonitatis. ergo deum habere eſt ſūme bonum ꝛ ipſo priuari per peccatum eſt ſūme malum ſuper omne quodcūq̄ꝫ malū etiā pene infernī. Hinc ꝛ phus. viij. ethicoꝝ dicit. peſſimum eſt cōtrariū eſſe principi optimo. id eſt deo. O peccator pēſa hec ꝛ caue peccatum. nam ſpiritualiter iuxta q̄ſtionē phicā ꝑmiſſam. peius eſt carere viſu fidei vere q̄ videtur deus ꝛ celeſtia ac ſalubria: q̄ꝫ ſi q̄s credens careat auditu verbi dei. licet hoc ſit malum: tamē illud peius. Malꝰ enim eſt chriſtianus ignarus nolens audire verbū dei. ſꝫ peior ē infidelis nolēs credere.

O Circa ſecundum de infinito malo ſcꝫ peccati mortalis Notandum ꝙ peccatū mortale pluribus ex cauſis reputatur infinite malicie ꝛ grauitatꝫ adeo ꝙ nulla creatura etiā angelica poſſit comprehendere vel effari q̄ꝫ malum ſit peccatū ideoq̄ꝫ ſūme cauendum. Primo nanq̄ꝫ quia ab infinito bono. hoc eſt a deo ſeparat. hoc autem peius eſt homini q̄ꝫ q̄dcūq̄ꝫ malum. ideo Augꝰ. xxxij. q. v. ca. ita ne. ait. potius debet quis mala quelibet tolerare q̄ꝫ peccato conſentire. Exemplū habemus ī aplo qui Roma. viij dic. Quis nos ſeꝑabit a charitate dei que eſt in chriſto. tribulatio an gladius an fames an periculum ꝛc. Certus ſum enī ꝙ neq̄ꝫ mors neq̄ꝫ vita neq̄ꝫ creatura aliq̄ poteſt nos ſeparare ꝛc. Secūdo qꝛ infinito bono. id eſt deo iniuriam irrogat vt patuit primo articulo. ideo peccatum eſt viliſſimum et peſſimum. Vñ Seneca di. Si ſcirem deum ignoſciturū ꝛ demones non noſcituros: adhuc peccare erubeſcerem ꝓpter peccati vilitatem. Exemplū bonus filꝰ non lederet patrem. etiam ſi ſciret illum ignoſciturū. ſimiliter ꝛ fidelis ſeruus regem.

Tertio quia infinita felicitate celeſti priuat. nam fraternitas illa eſt perpetua ꝛ ſic infinita a ꝑte poſt. Oh oh ḡ malum ē peccatum q̄ḋ non quidem vnum comitatuꝫ non vnuꝫ temporale regnū. non diuitias dicam totius mundi. ſed quod ſūmum eſt eternum regnuꝫ ꝛ eternas diuitias ꝛ omnia bona eterna perdere facit. Eccles. ix. Qui in vno offendit multa bona perdet.

Quarto quia infinita ad ſupplicia infernalia obligat. que etiam ſunt perpetua et per cōſequens a parte poſt infinita. vnde Berñ. O miſerabiles miſeri quos huiꝰ vite miſerie ſeducunt vt in bonis dies du

cant et in puncto ad inferna deſcēdāt vbi
non vno die aut anno nec decem aut cen-
tum milibus annorum cruciabuntur. ſed
ſine fine ſeculorum. Ue ergo ꝛ ve tibi pec
catoꝛ niſi penitueris. Quinto quia infi
nitos in potētia homies morte damnat.
nam ſm Bonauen. in. iij. di. xx. q. iiij. con
coꝛ. Rich. ſi deo placeret indiuidua hu-
mana multiplicari in infinitum. omnia il-
la per peccatum Ade vnicū corrumperē
tur. ꝛ in potentia eſſent corrupta ac morti
damnata Item ſi ponen̄. caſum ꝙ omnes
homines quot fuerunt a principio mūdi
ꝛ fierent ſine fine. conſentirent in vnū pec-
catum cōmiſſum a b aliquo. omnes digni
eſſent morte ꝛ damnatiōe Roma. j. Dig-
ni ſunt morte non ſolū qui faciunt ſed etiā
qui conſentiunt facientibus. O ergo cha
riſſimi ꝑtimeſcamus quia ecce oīes mo-
ri habemus ꝓ peccato lꝫ in baptiſmo re-
miſſo. quid ergo erit ꝓ actualibus pecca-
tis. Ultimo quia peccatum infinitum
meritum paſſionis chriſti et beate marie
ac omnium ſanctorū ꝛ totius eccleſie ab-
alienat vtpote ab inimicis dei ꝛ occiſori-
bus chriſti. Aug⁹ ſuper Heb. Per omne
pctm̄ moꝛtale qđ cōmittimus ꝗtum i no
bis eſt chriſtum crucifigimus. et ſic oīa
bona que fecimus ꝛ bona eccleſie ꝑdim⁹.
O quis ſufficiat enarrare quāta mala in-
finita facit peccatum.

R Circa tertiū ergo de permiſ
ſione peccati queritur Cur de⁹ bonus ꝑ-
mittit tantū malum. hoc eſt peccatum fie
ri per mundum. Ad qđ breuiter reſpōde-
tur ſm Bonauē. in ꝓncipio di. xlvij. ꝙ de-
us ordinatiſſime permittit. Primo ꝓpter
hominis liberum arbitrium ꝛ peccare po
tentem. decet enim vt vnāqueꝗ rem pro-
prios motus agere ſinat. ꝛ nō cogat liber
tatem arbitrij quam cōdidit. vt dicit Au-
guſtin⁹. vij. de ciuitate dei. nam ſi cogeret
ꝛ non permitteret peccare iam non eſſet li-
berum arbitrium. Secundo ꝓpter electo
rum gloriā ꝛ maiorem iocunditatem ſcꝫ
quam habebunt ex hoc ꝙ peccare nolue-
runt cum potuerunt. Tertio propter mi-
ſericordie dei claritatē in penitente vt ma
nifeſtetur. Quarto propter iuſticie equita
tem in reproborum punitione. Exemplū
ꝙ peccatum eſt grauiſſimum ꝛ damnabi
le. Legitur in vita ſociorum beati Franci
ſci ꝛ in diſcipulo de quodā apoſtata ex or
dine cui. apparuit chriſtus fundens ſāgui
nem quaſi recentem ex quinꝗ vulneribꝫ
abundanter dicens. Ecce quomodo pec-
catum tuum vulnera mea renouat et me
crucifigis ad tuam damnationē. Et ille
territus veniam petijt ꝛ fidelis in ordine
permanſit. Rogemus chriſtum ꝛc.

Sabbato poſt primā dominicā. Ser-
mo. xij. ſcꝫ de peccato ꝑ venialiū euitatiōe
ꝛ diſcernendis eis.

P Recepit eis
p ieſus di. Nemini dixeritꝭ viſio-
nē donec filius hoīs a mortuis
reſurgat. Matth. xvij. et in euangelio ho
dierno. Dn̄s ieſus tam verbis ꝗ factꝭ in
ſeipō docuit nos cauere omne pctm̄ non
ſolum mortale ſed etiā veniale ꝗtū poſſu
mus. ſic enī conari debet bon⁹ xp̄ianus.
ideo apl's in epl'a hodierna. j. Theſſa. v.
oībus dicit. Ab oīi ſpecie mala abſtine-
te vos. et h̄ ꝓ themate alio. Proinde dn̄s
ieſus exēplū nobis p̄bens. dū diſcipulis
oſtēdiſſet in mōte gl'iā ſuā i trāſfigurati-
one tādē deſcēdētibꝫ illis de mōte p̄cepit
eis ne viſionē illā dicerent. h̄ ideo ne i po-
pulo h̄ foret incredibile pro rei magnitu
dine. ſm Hiero. Et etiā ideo ſm Remigi
ūm. ne ſi maieſtas xp̄i in ꝑp'lo diuulgaret
ꝑp'li reſiſtendo p̄ncipibus ſacerdotū impe
dirent ei⁹ paſſionē. ꝛ ſic redēptio humani
generis retardaret. inſup ideo etiā vt no-
bis exemplū daret occultare bona nr̄a ne
ſaltem venialiter in vana gl'ia eleuemur.
ideo p̄cepit vſꝗ in diē mortis nō publica
ri. vt ptꝫ in euāgelio. Exq̄ g̃ docet xp̄s ca
uere etiā venialia. idcirco de pctis veniali
bus tria myſteria i h̄ ſmōe declarabim⁹.
Primū de venialiū diligēti euitatione.
Scōm de hoīm ſine veiali vite ductiōe
Tertiū đ venialiū a mortali diſcretōe.

S Circa primum de diligenti
euitatione peccati venialis Notandum ꝙ
valde vtile eſt ſcire quare quilibet chriſti-

anus debet diligenter cauere non ſolum peccatum mortale ſed etiam peccatum veniale ꝓ poſſe. Et ad id notãt ſm Aureo. in compen. li. iij. ca. xij. plures rationes q̃ etiam ab alijs doctoribus ſimul colligũt.

Primo q: animã maculat.
Scd̃o q: boni opis impedimẽtũ pſtat
Tertio q: charitatꝫ feruorẽ laſſat.
Quarto quia diſpoſitionẽ ad mortale cauſat.
Quinto q: exſoluere penã obligat.
Ultimo q: a felicitate celeſti retardat.

Primo inq̃. quia peccatuꝫ veniale animam maculat. ꝛ ſi nõ totaliter obtenebrãdo. tamen aliqualiter obſcurãdo. Unde ſanctus Greg⁹ dicit ꝙ veniale peccatum obſcurat. mortale obtenebrat. Exempluꝫ aliquando denigratur imago aliqua depicta intantũ vt videri non poſſit. aliquãdo ꝑo ſic obſcuratur ꝙ videri quideꝫ poſſit ſed non plene diſcerni. ſic eſt in ꝓpoſito ſm Aureolũ vbi. ſ. Item aliud exemplũ de armis totaliter rubigine denigratis. ꝛ de partiali eorum rubigine. Itẽ de ſordidata veſte in parte vel in toto in qua non licet ꝯſpectui regis apparere. ¶ Secundo veniale cauendum eſt. q: boni operis impedimentum pſtat. ſicut quãdo põdus graue ponitur ſuper equum minus ꝓmptus erit ad currendum. ꝛ ſic premiuꝫ accidẽtale qd̃ debetur bonis operibus in celo minuit. nõ quidem illud qd̃ habem⁹ iam repoſitum per merita. ſed qd̃ mereremur per bona opera que medio tempore faceremus ſi venialia non fierent. ꝓpterea poſt venialium ꝑpetrationeꝫ oportet nos opera quedam conuertere ad ſolutionem huiuſmodi debitoꝝ per que nobis deberet creſcere cumulus eterni premij in celo. hec Aureolus. Tertio quia charitatꝫ feruorem laſſat ꝛ diminuit. ſicut aqua in ignem ꝓiecta. ꝛ ſi ignem nõ extinguat feruorem tamen illi⁹ temperat. Aug⁹. Minus te dñe amat q̃ tecuꝫ aliquid amat qd̃ nõ ꝓpter te amat. ¶ Quarto q: diſponit ad mortale. nam venialia ſepe ſunt occaſiones mortalium peccatorũ. et hoc accidit quãdoq̃ ex cõſciẽtia. quia vt Aug⁹ dicit. omne qd̃ fit contra conſcientiã edificat ad gehẽnã. Secũdo quãdoq̃ fit ex cõplacentia. Aug⁹. Nullũ peccatum ẽ adeo veniale qd̃ non fiat mortale dũ nimis placet. glo. ſcꝫ vſq̃ ad ꝯtemptuꝫ di. xxv. §. criminis. Tertio ex itẽtionis malicia Mat. v. Qui viderit mulierẽ ꝛc. Quarto diſpoſitiue ex frequẽtia. nam ꝑ lapſum frequentem in venialia diſponit̃ homo ad mortalia. ſicut exempli gratia freqẽter ſine cauſa iurans labitur in piurium. nam ꝛ gutta cauat lapidem non vi ſed ſepe cadẽdo. Ideo Greg⁹. Uitaſti grãdia vide ne obruaris arena. Quĩto quãdoq̃ fit ex ꝓgreſſus inualeſcẽtia. naꝫ lꝫ peccatũ veniale in ſubſtãtia nõ poſſit fieri mortale ſꝫ ex veniali occaſionalit̃ poteſt fieri ꝓgreſſus ad mortale ſi non prohibetur. Exempluꝫ patet in primis motibus venialibus quãdoq̃ delectatio inualeſcit ꝙ ꝯſenſus accedit ꝛ tunc mortale erit. Item poſt baptiſmum in paruulis primo ſurgũt venialia. puta vituperia. mendacia. et huiuſmodi. poſtea mortalia. hec Aureo. ſ. Quinto quia exſolutioni pene obligat. nam lꝫ non obliget ad penam eternam. tamẽ obligat ad tẽporalem ſatiſfactioneꝫ vel in ꝑſenti. vel ſi hic non ſoluit grauius ſoluet ĩ purgatorio. Ultimo q: a felicitate celeſti retardat. nunq̃ enim ab aliquo facies dei videbit̃ donec ſoluat minimũ quadrantem venialiũ peccatorum vel hic vel in purgatorio. vel ſaltem per indulgẽtias plenas. oportet enĩ quẽlibet ita mundum eſſe ante introitũ paradiſi ſicut fuerat ĩ innocentia baptiſmali. hec Aureo. ſ. O ergo hõ chriſtiane cohibe in te peccata etiaꝫ venialia q̃tuꝫ potes. quia penam lues ꝑ omnibus.

¶ Circa ſecundum de vite ductione ſine peccato veniali. querit̃ vtrum aliquis hominum poſſit vitam ducere in preſenti ſine peccato veniali. Rñdetur ſm Aureo. vbi ſuꝑ. ca. xij. alioſq̃ doctores ꝙ ſi loquimur de tota vita hominis qui peruenit iam ad etatem adultam de excellenti ꝛ ſpecialiſſima gratia eſt ꝙ talis ſine veniali peccato ſit ſicut dicit Aug⁹ de beata virgine. nec excipitur aliq̃s alius poſt chriſtum niſi ſola beata virgo. ſed omnes alij peccauerunt quandoq̃ venialiter in vita

vnde.j.Joh.j.Si dixerimus quia pecca/
tū non habem⁹ veritas ī nob̄ nō est. Itez
si ꝓ loquimur ꝺ aliqua particula vite p̄
sentis.sic ad aliquod tempus pōt aliquis
viuere ſine peccato veniali. Iſta patent ꝑ
exemplum.quia nauta poteſt ſingula fo/
ramina nauis ad horam obſtruere ne aq̄
intret.ſed non poteſt ſimul om̄ia obſtrue/
re ſic ꝙ aqua nuſꝙ̄ ⁊ nūꝙ̄ ſubintret. Vn̄
ſi in aliquo homine ſit charitas etiaꝫ ꝑfe/
cta.hec non facit ꝙ peccatum veniale non
adueniat.ſed facit ꝙ non duret.quia quē/
admodū caminus ignis guttaꝫ aque ap/
poſitam citius conſumit.ita ꝑfecta chari/
tas ſtatim inflām̄at hominēꝫ vt de venia
li peccato doleat et peniteat. qꝺ non facit
charitas imꝑfecta. ſed imꝑfecti aggregāt
multa venialia ꝑ que diſponunꝫ ad gra/
uia.hec vbi ſupra.

y Circa tertium de noticia ve/
nialium ⁊ diſcretione a mortalibus pecca
tis.queritur quomodo diſcerni habeant
⁊ differant venialia peccata a mortalibꝫ.
ad qꝺ nota ꝙ ī pluribus differūt ⁊ diſcer/
nunꝫ. Primo in gratie cōpaſſibilitate.qꝛ
peccata venialia ſtant ſimul cū gratia ſpi/
ritusſancti.etiaꝫ ī ſanctis.ſed mortale nō.

Secundo in obligatiōis grauitate.qꝛ
vt magiſter in.ij.di.xlij.deſcribit vtrunꝙ
Mortale inquit eſt per qꝺ homo mortez
eternam meretur.ſed veniale eſt qꝺ homi
nem vſꝙ in reatuꝫ ꝑpetue mortis nō gra
uat.verūtamen penam meretur ſed facile
indulgetur.hec ibi. Tertio differūt ī re
miſſionis qualitate.quia mortale non re/
mittitur niſi per ſpecialē ꝯtritionem ⁊ cō/
feſſionem.ſed ad venialis peccati remiſſi/
onem ſufficit generalis cōtritio ⁊ huiuſ/
modi.vt dictum eſt de penitētia. Quar
to in cauſalitate.nam mortale plerūꝙ fit
ex certa malicia lꝫ quādoꝙ etiam qs pec/
cet mortaliter ex fragilitate vt cum forni/
catur.ſed peccatum veniale vt cōmunius
fit ex ignorātia vel infirmitate.fit etiā ve/
niale peccatum ex euentu ſm qꝺ de pecca
to mortali fit veniale.id eſt venia dignuꝫ.
⁊ ſufficiat. ꝝ Vltimo in offenſe mo/
dicitate. Vnde Aug⁹ vt habetur.xxv.di.
§.al's ea denū.dic. Que ſint minuta pec
cata lꝫ omnibus nota ſint tamē quia lon
gum eſt vt omnia replicenꝫ.opus eſt vt ex
eis aliqua nominem⁹. Quotiens ait a li/
quis in cibo vel potu plus accipit ꝙ̄ neceſ
ſe eſt.quotiēs plus loquitur.plus tacet ꝙ̄
expedit.quotiēs pauperes importune pe
tentes exaſperat. quotiens ſanus alijs ie/
iunantibus prādet. aut ſomno dedit⁹ ad
eccleſiaꝫ tardius ſurgit.ad minuta pecca/
ta nouerit pertinere. quotiens excepto fi/
liorum deſiderio vxorem ſuā cognouerit.
incarceratoſ tardi⁹ requiſiuerit.infirmos
tardius viſitauerit.diſcordes concordare
neglexerit.pluſꝙ̄ oportet ſuos exaſperaue
rit.aut amplius blanditus fuerit:ſi maio
ri adulari voluerit.ſi fabulis ocioſis ſe oc/
cupauerit ⁊c̄.hec ⁊ plura ibidem Aug⁹.q̄
inductiue ponantur ꝑ exemplo. Nam le/
gitur in ceſario et ſpeculo di.vj. exemplo
xcix.ꝙ quedam incluſa vidit in nocte lucē
magnaꝫ q̄ſi diei fulgere.⁊ ecce vidit iuxta
ſepulchrum cuiuſdaꝫ clerici beatam virgī
nem mariam aſtare. et anima clerici ſta/
bat ſupra tumuluꝫ quaſi columba niuea
quam beata virgo in brachia accepit.iter
rogauit incluſa illa que eſſet. et reſpondit.
ego ſum mater chriſti.⁊ animam hui⁹ cle/
rici in celum afferre veni.quia innocenter
vixit. Rogemus chriſtum ⁊c̄.

Dominica ſecūda in q̄drageſima. Ser
mo.xiiij. in mane. de regulis cognitionis
peccatorum mortalium.

Reſpōdens ie
ſus ait illi. O mulier magna eſt
fides tua fiat tibi ſic̄ vis.⁊ ſana
ta eſt filia eius ex illa hora. Matth.xv.et
in euangelio hodierno ſm conſuetudinē
eccleſiarum plurium.ſup quibus verbis
Rabanus dicit ſic. Si quis conſcientiaꝫ
habet alicuius vitij ſorde pollutam filiaꝫ
habet male a demonio vexatam. Item ſi
quis bona que geſſit peccatoꝝ peſte feda
uit.filiā habet īmundi ſpiritus furijs agi
tatā.ideoꝙ neceſſe eſt vt ad preces lachrȳ
maſꝙ confugiat.ſāctorūꝙ interceſſiones
⁊ auxilia querat.hec Rabanus.et nos er
go chariſſimi qui multꝫ peccatis leſimus

animas noſtras ꝛ demonijs ſubiecimus recognoſcamus noſipſos exemplo huius mulieris chananee ꝛ accedamꝰ ad chriſtū miſericordiā poſtulañ. forti fide ꝛ humillime penitendo. quatenus audire valeamꝰ piiſſimū ieſum dicentē verba predicta. fiat tibi ſicut vis ꝛ ſaneř filia. id eſt conſcientia noſtra ex omnibus peccatis. Itaqꝫ vt agnoſcere valeamus peccata mortalia. ꝛ de eis ſanitatē a xp̄o querere per penitentiam ꝛ cōfeſſionem. ac de cetero cauere declarabimus certas regulas theologicas: in trib' myſterijs diſtinctas ꝑ h̄ ſmone.

Primū de regulis ex pte cognitionis.
Scdm de regulis ex pte dilectionis.
Tertiū de regulis ex pte volitionis.

A Circa primum de cognitiōe peccatorum mortalium ꝛ venialiū. Nota ꝙ precipue tres regule traduntur a theologis circa cognitionem.

Prima dr inquiſitionis.
Scda dr dubitationis.
Tertia dr ignorationis.

Prima regula quā ponit Antho. flor. parte pma ſūme ti. ix. ca. j. ſm cancellariū pariſieñ. ſez ꝙ cuilibet homini multū expedit inquirere ꝛ ſcire d qualitate ſue culpe. q̄uis non quilibet teneař ſcire de quolibet peccato an ſit mortale vel veniale declarař. quia cōmunes homines de ſingulis ſcire non poſſunt. ſed iuxta vires vniuſcuiuſqꝫ ꝛ ſtatum ꝓut poſſunt teneñř ꝛ plꝰ eccleſiaſtici q̄ȝ laici. ꝛ inter eccleſiaſticos p̄lati ex officio plus obligātur vt ptz. xxxvj di. per totum. Et huius regule ratio ē. qꝛ Seneca ad Lucilliū dicit. Nō eſt extrinſecus malū noſtrum. intra nos eſt. in viſceribus noſtris ſedet. ſed ideo difficulter ad ſanitatē venimus. quia nos egrotare neſcimus. hec ille. Ideoqꝫ opus eſt inquirere ꝛ verba dei audire vt ſciamus curare ꝛ cauere. Si eni inquirimus ꝛ conſulimus medicos de infirmitatibus corporalibus quāto magis debemus inquirere ꝛ conſulere d peccatis. Ad id ē autoritas Aug. xxj. de ciuitate dei. ca. vlř. dicentꝫ ſic. Que ſint illa peccata que impediunt peruentionem ad regnū dei. difficillimū eſt inu eni re ꝛ periculoſiſſimū diffinire. Ego inquit certe vſqꝫ ad hoc tempus cum inde ſatagerem ad eorum indaginē ꝑuenire nō potui. hec Augꝰ. B Sed poteſt queri quare voluit deus peccatorū qualitatem occultam nobis fieri quo ad plurima eoꝝ. Rñdet ibidē Augꝰ ſic. Fortaſſis inquit ꝓpterea latent ne ſtudium proficiendi ad omīa peccata cauenda pigreſcat. quoniā ſi ſciretur que vel qualia ſint delicta ꝓ quibus etiam ꝑmanentibus nec ꝓuectu vite melioris interceſſio ſit a ſanctꝫ inquirēda ꝛ ſperāda eis ſecura ſe obuolueret humana ſegnicia. nec inuolui talibus implicamentis vllius virtutis expeditione curaret. hec ibi. O ergo homo diſce que peccata ſint cōfitenda. ꝛ quere talē confeſſorem q̄ melius nouit diſcernere. Secunda regula ꝙ quicūqꝫ facit aliquid de quo dubitat eſſe peccatum mortale. peccat talis mortaliter. quia diſcrimini mortalř peccati exponit ſeipm. Vñ Bonauen. ſuper iiij. di. xvij. dicit. ꝙ dubitans d aliquo peccato cōmiſſo. ſi eſt mortale vel veniale: tenetur ꝯfiteri. ne diſcrimini ſe exponat. hec regula ponitur etiam ꝑ Anthoñ. vbi. ſ. C Tertia regula ꝙ ignorantia nō ſemper excuſat hominē a peccato quin illud ſit mortale. Declarař ſm Bonauē. ſuper ij. di. xxij. et Rich. Alioſqꝫ. quia ignorātia quedam eſt inuincibilis: vt in infantibus ꝛ amentibus. ꝛ huiuſmodi ignorantia excuſat a toto. Similiter in ebrijs quādo ſine culpa incidit quis ebrietatem. quia nō aduertit fortitudinem vini vt Noe excuſatur. alřs ſi ex culpa non excuſatur a toto ſꝫ a tanto vt Loth. Itē ignorantia quedā ē vincibilis ſed craſſa et ſupina cum quis ex negligentia non curat veritatem diſcere cum poſſet. ꝛ hec excuſat a tanto ſcilicet ꝙ non eſt tam graue peccatum. ſed non excuſat quin ſit mortale in his que ſunt de p̄cepto diuino ꝛ nature. xxxviij. di. Qui ca. Deniqꝫ alia ē ignorātia affectata. q̄ quis non vult ſcire veritatem vt liberꝰ peccet. et hec non excuſat nec alleuiat peccatū vt dicitur i Angelica. quinpotius grauat. ſicut exempli gratia. ſi ſeruus nec vult audire verba domini ſui nec facere grauius offendit q̄ȝ q̄ audit. tamē nō implet. Ex his

patet quomodo ſit ꝯfitendum de hmői.

D Circa ſecundum de regulis peccatorum que accipiuntur ex parte di-lectiōis. Et ſic i ordine ad ꝑdicta Quarta regula dicitur contrarietas diuine charitatis. et eſt talis. Omne qḋ directe contrariatur diuine charitati eſt peccatū mortale. et hanc ponit Tho. ij.ij.q.lix.ar.iiij. Ratio. quia charitas ꝛ peccatum mortale ſunt contraria que ſe mutuo non cōpatiuntur vt dicit Aug⁹ ſuper Joh. naꝫ ſm Rayne. in ſūma per charitatem mens cōuertitur ad deum ꝛ deo cōiungit᷑.j. Joh. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ꝛ de⁹ in eo ꝛc. Sed per peccatum mortale mens auertitur a deo. ſicut ergo conuerti ad deum ꝛ auerti a deo non poſſunt in eodem homine eſſe ſimul. ſic charitas ꝛ peccatum mortale. Proinde omne qḋ eſt contra charitatem directe. ſicut odire deum. blaſſemare. idolatrare. piurare in nomie eius. ꝛ huiuſmodi eſt de genere ſemp peccatum mortale. Si autem aliquid non ſit directe contra charitatem dei lꝫ ſit contra feruorem charitatis veniale eſt. puta ſi q̇s nimis diligit diuitias. ꝛ huiuſmodi. tamē citra deum ita ꝙ ꝓpter amorem taleꝫ creature nullo modo vellet facere contra dei preceptum. veniale peccatū eſt. Alioquin ſi intātū diligeret ꝙ ꝓpter amorem ſcilicet diuitiarum vel honorum vel filiorum. et huiuſmodi. paratus eſſet facere cōtra dei ꝑceptum. eſſet contra charitatem ꝛ mortale. Quinta regula dicitur offenſa fraterne dilectionis ſcilicet ꝙ omne illud in quo notabiliter offenditur proximi dilectio eſt mortale peccatuꝫ Dicitur notabiliter. qꝛ ſm Tho. ij.ij.q.lxvj.ar.vj. id quod modicum eſt ratio apprehendit quaſi nihil. ex.ij. phicoꝝ. ideo in modico offendere veniale reputatur. puta furari obolum vel acum. ſed notabiliter offendere cōtra charitatem proximi mortale eſt. Exemplū de ſingulis ꝑceptis ſcđe tabule ſcilicet de primis. ſi quis patrem vel matrem notabiliter exaſperat. vel ꝓximuꝫ in corpore vł rebus vel vxore vel fama ledit aut ledere intendit notabiliter in aliquo. ſimiliter ſi q̇s minus iuſte iudicat proximo vel calūniatur vel opprimit illuꝫ. omnia huiuſmodi ſunt contra preceptuꝫ charitatis. ergo ꝛc.

E Sexta regula dicitur cōtrariatio cōſciētie proprie aliq̇d dictātis. ſcilicet ꝙ omne quod fit contra conſciētiam edificat ad gehennam. hanc ponit Auguſtin⁹. xxviij q.j. omnes. §. ex his. et intelligitur ſi conſcientia ſit fixa ꝙ illud ſit mortale. Similiter ſi eſt conſciētia dubitans de hoc vt patuit ex ſecunda regula. Si autem cōſcientia eſt timida de hoc ꝛ ſcrupuloſe titubās dūmodo ſub conditione actualiter vł habitualiter nolit peccare mortaliter nō peccat ſm Anthoñ. floreñ. vbi ſup̄. ꝛ Aureo. in compen. niſi eſſet in his que ſunt manifeſte contra legem dei ꝛ nature. Ratio regule eſt ſm Tho. in quodlibeto. iij.q. antepenult. quia actus humanus iudicatur ſm id in qḋ voluntas fertur. nam ꝛ Hieronymus. xxiij.q.j.ca.odi. dicit: ꝙ deus iudicat cauſas potius ꝙ̄ opera. ſicut exempli gratia. ſi quis volens occidere patrem occidit ceruum. patricida eſt coram deo ꝛc. Et econuerſo. ſi quis volens occidere beſtiam occidit hominem debita diligentia adhibita. non eſt homicida. Sic ad propoſitum. qui in conſcientia dictat hoc non eſſe faciendum. quia mortale eſt. ſi contra conſcientiam facit iudicatur reus. Unde. O tu peccator diſce ꝙ ḋ omnibus que feciſti cōtra charitatem dei ꝛ etiā proximi. ꝛ contra conſcientiam debes cōfiteri. Exemplum legitur in ſpeculo di. iij exemplo. ix. ꝙ quidaꝫ non tenens conſciētiam rectam in cauendis vitijs infirmat⁹ coram aſtantibus dixit. Ecce video infernum apertum ꝛ ſathā et Caypham cum ceteris qui occiderunt chriſtum in profundis ꝛ flammis tartari. inter quos heu mihi infelici locuꝫ perditionis conſpicio paratum. Cūq꞉ exhortaretur ad penitentiaꝫ ꝛ ſpem. Reſpondit deſperañ. nō ē mihi tēpus penitendi cum iam viderim iudiciuꝫ meum. et ſic exſpirauit.

F Circa tertium de alijs regulis que accipiuntur ex parte voluntatis. ꝛ in ordine ad predicta Septima regula dicitur conſenſus rationis. et ponit eā cācellarius pariſieñ. ꝛ Anthoñ. vbi ſupra

videlicet ꝙ nullū eſt peccatū mortale actuale abſq; conſenſu deliberato rationis vero vel interp̄tatiuo. Et declarañ. ſubdit. Interp̄tatiuū autem conſenſum eſſe dicimus dum habuit ratio tempus ſufficiēs deliberandi ea circa que vitanda eē peruigil tenebat̄. ⁊ non reſtitit dum repugnare debuit. Nam ſicut qui tacet conſentire videtur. vt dicitur de regulis iurꝫ: ſic qui non reſiſtit dum debet interp̄tatur cōſentire. quemadmodū qui non reſiſtit ſerpenti intranti ſinū eius. Ad idem de pe. diſ. j. ca. Voluiſſent. Gregor̄. dicit. ꝙ quicunq; nunq̄ꝫ peccare deſinunt dum viuūt, tales oſtendunt ſcilicet interpretatiue ꝙ ſemper in peccato manere cupiunt. ⁊ ꝑ conſequēſ iuſte in perpetuū in peccatis damnari digni ſunt. Ratio autē huius regule dicte ē quia vt Aug⁹. xv. q. j. ca. j. dicit. Peccatū vſq; adeo voluntariū malum eſt ꝙ niſi ſit voluntariū nullo modo peccatū eſt. ergo patet regula. ¶ Octaua regula dicitur finalis intentionis videlicet ꝙ omnis actus intentus ad peccatū mortale principaliter eſt mortalis etiam ſi non ſequatur intentū. Et hoc ſm Anthoñ. ſiue intendatur actu ſiue habitualiter. quod ſcitur per hoc. ꝙ ſi talis operans interrogatus cur hoc facit Reſponderet. Ad hunc finē feci ⁊c̄. Hec regula ꝓbatur ꝑ verbum chriſti Matth. v. dicens. Qui viderit mulierem ad concupiſcendū eam iam mechat⁹ eſt in corde ſuo. Ex hoc patet primū documentū ꝙ deliberate cogitat ad peccandū cum aliqua. ⁊ quotiens ad hunc finem illam alloquit̄ vel aſpicit vel mancipat vel amplexatur ⁊c̄. peccat mortaliter totiens. dūmodo interior intentio ⁊ actio exterior ſunt ſeparata ſm tempus. ⁊ ſic ſunt diuerſa peccata. ⁊ ideo ſingula cōfitenda ſm doctores: vtpote plura deordinata ⁊ deordinationes. Secus ſi ſunt coniuncta ſm tēpus ⁊ coordinata vt cauſa ⁊ effectus quia ſic ſunt vnū peccatū formaliter illa plura.

Secundū documentū ꝙ ex quo cogitationis ⁊ intentionis ſpecies ex obiecto iudicat̄. ideo debet homo ꝯfiteri ſi illud peccatum voluit exercere cum virgine vel cōiugata vel vidua. Nam ſi quis deliberate intendit peccare cum virgine eſt ſtupri ſpecies. ſi autem cū cōiugata, eſt adulteriū. ſi cum vidua voto cōſecrata eſt ſacrilegiū. Si cum cōſanguinea inceſtus eſt. Si contra naturam ſodomiticū eſt. Et ſic debet confiteri. Nona regula dicitur nimie affectionis. que accipit̄ ab Auguſtino. xxv. diſt. §. Criminis. et docto. videlicꝫ ꝙ nullum eſt adeo peccatū veniale q̄n fiat mortale dum nimis placet. hoc eſt dum cōſenſus fit vt in mortale, vel dū contēptus ſeq̄tur. quia ſic fit mortale per contemptum. Unde de pe. di. j. tres ſunt. in glo. ſcribit̄ ſic. Si quis contēnit venialia propter contemptum eorū conſtituitur dignus morte eterna. Sicut ſi q̄ſis cōtemnit obſtruere foramina nauis ſubmergit̄. Et ecōuerſo nullum peccatū eſt adeo mortale quin fiat veniale dum diſplicet. i. non placꝫ cōſenſu deliberato ¶ Et hoc claret ex regula ſeptima predicta. Nam nec peccatum mortale nec etiā veniale dicit̄ peccatū actuale niſi ſit voluntariū. quia nemo peccat etiam venialiter niſi cum habet voluntatis vſum. Et nemo etiā venialiter peccat in eo quod nullo modo poteſt prohibere nec etiā potuit precauere. vt patet ſm Bonauen. ſuper. ij. diſt. xlj. O ergo homo nō potes conqueri contra deū. quia ſi vis potes deo auxiliante cauere omne peccatum. Nam licꝫ omnia venialia precaueri vel ꝓhiberi nō poſſunt quin in aliq̄d eorū tota vita incidat quis: tamen nullum ē ſingulariter quod non poſſit precaueri. Hec Bonauētura. Decima regula dicit̄ penitentie actōnis: videlicꝫ ꝙ omne peccatū q̄ntūcunq; mortale graue per penitentiam veram ſequentē ſit veniale. id ē venia dignum. Unde Math. iiij. Penitentiā agite appropinquabit eñ regnū celoruꝫ. Et ad p̄miſſa ponemus finale Exēplū in ſpeculo exem. di. vij. exemplo. liiij. ꝙ ī Anglia rector cuiuſdam eccleſie pecunioſus ⁊ luxurioſus infirmatus grauiter ordinē p̄dicatoꝝ intrauit. Et cum aliquantulū conualuiſſet exiuit: et multis ſe criminib⁹ expoſuit. Unde vidit in ſomnis chriſtū dominū in aere ſedentē ad iudicandū. et omnia peccata ſua ſuper caput ſuum eſſe ſcripta ⁊ infernū ſubtus hiantē ad ſe recipiendum. Cūq; territus ad chriſtū reſpiceret

vidit terribilē ⁊ intolerabilē plꝰ q̄ infernū ⁊ dicentem. Aut ſoluat preciū ꝓ peccatis aut in infernū vadat. Euigilans cum lachrymis cōfeſſus eſt et habitū ordinis reſumpſit. ⁊ dimiſſa ſunt ſibi peccata. Poſt menſem migrauit ſacramētis munitus in chriſto. et ſaluatus eſt prout reuelatū ē cōfeſſori ſuo apparēdo. Rogemus ergo Jeſum chriſtū ⁊c̄.

Dominica ſecūda quadrageſime poſt prandiū. Sermo. xiiij. de alijs regul' peccatorum

Non vocauit nos deus i immundiciā ſ; in ſanctificationē in chriſto ieſu dño noſtro. Verba ſunt apl'i. j. ad Theſ. iiij. ⁊ in epiſtola hodierna. J Item aliud thema. A peccato meo munda me deus. Quoniā iniquitatē meam ego cognoſco. ps. l. Chariſſimi ſi diligēter aduertimus ſumme neceſſariū; eſt homini cognoſcere ſua peccata. et illa ſummo ſtudio ꝺ cetero cauere. ac de commiſſis penitentiā agere: vt miſericordiā a deo poſſit obtinere. Nā ad id monet nos ratio noſtre vocationis. Quare enim nos deus vocauit ⁊ elegit ad chriſtianitatē niſi vtiq; vt ſimus ſancti ⁊ imaculati ab omni peccato. ⁊ digni gratia ac gloria dei. vt docet apl'us in epl'a hodierna dicens. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra. id ē emūdatio ab omī peccato. Et infra. Non in paſſione deſiderij ſicut ⁊ gentes que ignorant deū. Et infra. Non em̄ vocauit nos deus in immūdiciā ſc; peccati: ſed in ſanctificationē ⁊c̄. Sed quoniā initiū ſanctificatōis eſt noticia peccati proprij et ſuijpius ꝓut dicit Bernardus. Unde ⁊ Seneca in epl'is. Qui peccare ſe neſcit. neſcit nec vult corrigi. ergo ⁊c̄.

Secundo quoq; monet ratio curationis. ſc; a peccatis. Unde Augꝰ ſuper ps. l. dicit. Nemo eſt inſanabilior eo qui ſibi ſanus videtur. Sicut enim infirmus q̄ non cognoſcit infirmitatē et ꝑiculum nō curat querere ſanitatē Sic in ꝓpoſito m'ltē anime chriſti ſanguine redempte heu vt videmus pereūt in peccatis quia nō cognoſcunt ſua peccata nec pericula perpēdunt. Quocōtra Bern̄. in ſermone. ⁊ Augꝰ in ſoliloquio docent. ꝙ nulla breuior et melior oratio eſſe poteſt q̄ illa oratio a ſanctis tradita. ſc; Deus da vt nouerim me nouerim te. Ideoq; et pſal. orat dicens ſuꝑ. Amplius laua me ab iniquitate ⁊ a peccato meo munda me. Subdit. Quoniā iniquitatē meā ego cognoſco ⁊c̄. Itaq; de peccatoꝝ cognitione preter p̄dictas ſupra regulas ponemus adhuc plures alias i h' ſermone vt melius ſciamus diſcernere inter lepram ⁊ lepram. ſc; mortalē ⁊ venialē; Et hec in tribꝫ articulis myſterioꝝ.

Primū de regulis delictorū in ſacris
Secundū de regulis tranſgreſſionū in (preceptis.
Terciū de regulis offenſionum in ꝓximis.

Circa primū ꝺ ſacramentis ſuſcipiendis Notandu; ſm doctores traduntur certe regule ad cognoſcendū delicta mortalia vel venialia. Et de iſtaꝝ regularum primis duabus plurima ſcripſi etiam in quadrageſimali de penitētia. ſmone. xxxvij. T U. vide ſi placet ibi. Prima regula dicit indigne ſuſceptōnis. vic; ꝙ quicunq; aliquod ſacramentū eccl'ie ſuſcipit indigne. hoc eſt cū cōſcientia mortalis culpe. totiens quotiēs ſic ſuſcipit peccat mortaliter. Et hanc ponunt ⁊ tenent cōmuniter doctores ſuper. iiij. Declarat ex autoritate. j. ad Choꝝ. xj. de euchariſtia. Qui inquit mādu cat ⁊ bibit indigne iudicium ſibi mādu cat ⁊ bibit. Unde de alijs etiā ſacramētis generaliter Auguſ. ꝯtra Permenā li. j. dicit. ꝙ mali omnes dicunt polluere ſacramentū q̄tum in ipſis ē cum tamen illa ſacramēta impolluta ꝑmaneant. Sed hoc ꝓ tanto quia in bonis digne ſuſcipientibꝫ ꝑmanent ad premium. i malis autem ad iudiciu; . Hec ille. Item Bern̄. ſuꝑ cantica. ſmone. xciiij. expꝛſſe dicit ꝙ abſq; ſpūſancto ſacramentū om̄e ad iudicium ſumitur. Item hoc idem patet ex ratione. quia quicūq; indigne cū cōſcientia mortalis culpe ſumit ſacramentū facit ſacramēto iniuriā ⁊ irreuerentiā. S; vt Augꝰ li de vnico baptiſmo expreſſe dicit ſic. Nulli ſacramento faciēda eſt iiuria.

⁊ patet li. originaliū. ergo ⁊c̄. Deniqȝ exē-
plificatiōe patet. Nonne iniuria fieret re-
gi ſi quis eum ſuſciperet in hoſpitium ſter
core plenū. Sic qui regem chriſtū ſuſcipit
in ſacramento quocunqȝ in peccatis. Ex-
emplū de ſingulis ſacramentis pone. Pri
mo de baptiſmo. Si quis adult⁹ baptiſ-
mū ſuſciperet in voluntate peccati exiſtēs
Similiter ſecundo de confirmatōe. ſi q̄s
incontritus accedit ⁊c̄. Tertio de ordinis
ſuſceptōe. Quarto de eucbariſtia. Quin
to de penitētia ficta. Sexto de matrimo-
nij ſacramento cum conſcientia mortalis
peccati ſuſcipiendo. Et vltimo de extre-
ma vnctione ſimiliter in peccato ſuſcepta
Unde in Angelica ſumma ſm Bonauē
turā dicitur ꝙ vnctio debet dari infirmis
tm̄ qui in mortali peccato non ſunt. ergo
⁊c̄. Unde quotiens quis aliquod ſacra-
mentū indigne ſuſcipit tenetur confiteri.

¶ Secunda regula dicit̄ indigne admi
niſtratiōis. videlicet ꝙ quicunqȝ indigne
hoc eſt cum conſcientia peccati mortalis:
vt miniſter eccleſie aliquod ſacramentuȝ
adminiſtrat vel pertractat: totiens mor-
taliter peccat: quotiens huiuſmodi actuȝ
indigne facit. Et patet autoritate Augu-
ſtini ad Parmenā. vt habetur. j. q. j. cap.
Oīa ſacramēta inquit obſunt indigne
tractantibus: proſunt tamen digne ꝑ eos
ſumentibus. Item Dyoniſius. j. ca. eccle
ſiaſtice hierarchie dicit. Immundis nec
ſymbola: id eſt ſacramentalia ſigna tange
re phas eſt. Proinde Ambroſius. Meli-
us eſt ſacramentoꝝ celebritatē omnino di-
mittere q̄ȝ indigne tractare. Unde pſby-
ter tenetur confiteri quotiens immūdus
tractauit vel miniſtrauit quodcūqȝ ſacra
mentū. Nota ſm Petrū de palud. ⁊ An-
thoñ. par. ij. ti. ix. ca. xiij. ad oīe ſacramen
tum ſuſcipiendū p̄terq̄ȝ ad baptiſmuȝ ne-
ceſſaria eſt vt ſit p̄us confeſſio de mortali
nondū confeſſo. Hec illi. In adminiſtrā-
te autem cum ip̄e non ſuſcipit requiritur
ſaltem contritio. Item ratione patet. Nā
Tho. in. iiij. di. xxiiij. querit. vtrum aliq̄s
in peccato mortali exiſtens poſſit ſine pec-
cato vti ordine ſuſcepto. Et reſpondet di-
cens ꝙ ex quo lex precepit Deutꝫ. xvj. iuſte
quod iuſtuȝ eſt exequaris. Ideo quicūqȝ
hoc quod ſibi cōpetit ex ordine facit indi-
gne. quod iuſtū eſt iniuſte exequitur: et ſic
contra preceptū legis facit. ac per h̄ morta
liter peccat. Quicunqȝ autē in pctō morta
li exiſtens aliquod ſacrū officium pertra-
ctat: nō eſt dubiū quin indigne faciat. er-
go ⁊c̄. Addit idem Tho. ꝙ de iure natura
li eſt vt homo ſancta ſancte ꝑtractet. ideo
nullus contra hoc poteſt diſpenſare. Un̄
cōcludit ꝙ quilibet miniſter eccleſie exiſtēs
in peccato mortali quotiēs ſcienter exhibꝫ
ſe in aliquo actu: vł tangit res ſacras qua-
ſi ſuo officio vtēs totiens peccat mortalit̄.
Secus ſi aliqua neceſſitate aliquod ſacrū
ꝯtingeret vel exequeret̄. Sic exēpli gratia.
ſi baptiſaret in articulo mortis. hec Tho.
Ex iſtis pro exemplo patet ꝙ ſacerdos in
mortali exiſtēs quotiēs ſciēter miſſam cele
brat vel ſacramentū adminiſtrat alteri: vł
abſoluit vel baptiſat extra articuluȝ neceſ-
ſitatis. vel matrimonia cōſecrat. vel vncti
onem extremā dat: mortaliter peccat. Itē
ſi dyaconus euangeliū legit vel ſubdiaco-
nus epiſtolaȝ ſolēniter in eccl'ia. Item epi
ſcopus quotiens cōfirmat in peccato pec-
cat vel ordines confert ⁊c̄. Itē opinari for-
ſitan pōt idem iudiciū de leuante in bap-
tiſmo vel cōfirmatōe cū ſint actus ſolēnes
Ad hec exēplū de Oza ſacerdote quē ſubi
to ꝑcuſſit dn̄s eo ꝙ archā tetigit idigne. ij.
Reg. vj.

¶ Tercia regula dicit̄ ꝯtē
ptus euāgelij ⁊ gratie ſacramentalis. ſ. ꝙ
cōtemptus de ſuſcipiendis ſacramentis ⁊
etiā de cōſilijs euangelicis eſt culpa morta
lis ⁊ damnabilis. ⁊ ideo confiteri eſt neceſ-
ſitatis. Declarat̄ quia ſm fratrē Ange. de
clauaſ. et docto. aliqua ſunt ſacramēta oi-
no voluntaria. quia ſine ipīs pōt homo ſal
uari ſi ea non vult ſuſcipere. vt ſunt matri-
monium ⁊ ordo. Tamen ⁊ iſta tenet̄ ho-
mo nō contemnere quaſi nō eſſent ſalutife
ra. vt patet per Anthoninū in ſumma. qꝛ
hoc ad hereſim pertineret. Itē alia ſūt ſa-
cramenta omnino ad ſalutē neceſſaria. vt
baptiſmus: et maxime penitētia poſt pec-
catū mortale. Similiter neceſſaria eſt ſaltē
in voto confirmatio ⁊ eucbariſtie ſūptio.
⁊ extrema vnctio. j. q. i. ca. Remiſſionem.
§. ſꝫ notandū Et iſta ſi ex ꝯtēptu obmittū
tur cum haberi pn̄t damnabile peccatū ē

Denicꝫ ſm Scotū in.iiij.di.xv. Conſilia omnia euãgelica: puta caſtitatis.obedientie paupꝑtatis et alia q̄ſuis non aſtringant omnes ad ſeruandum :niſi qui ſe voto ad ea obligauerūt vt religioſi.tamen oēs obligant ad non contemnendū tanq̄ȝ non eſſet ſalubrior obſeruatio eorum q̄ȝ oppoſitorum. Unde patet q̄ cōtemnere talia ē peccatum mortale et confitendū. R

Sed pro excitatōne dormitantiū dicam⁹ conſolatoriū Exemplū quod narratur cōtigiſſe in regno vicꝫ iſto. q̄ quidam prediues cum multos florenos auri congregaſſet in ciſtam deſuper foramen habentem: per quod immitteret ſemper ſucceſſiue plures. Quidam eius pauper conuicaneus picam tenebat. que ſepius per feneſtram diuitis illius abſentis intrans: roſtro per foramen de florenis extrahebat quotquot poterat. Et aſcendens ad pilam cucurbite iſtius que pendebat in ſignum medonis propinati (vt moris eſt) raptos florenos reponebat. Poſt multū temporis homo ille pauper deficiente medone depoſuit pilam ſuam.ſcilicꝫ cucurbite.et inuenit in ea aliquot centenos florenorū. Admirans d̄ hoc iterum expoſuit pendentem pilam. et conſiderañ ſepius vidit picam ibi reponētem florenos. Tandem diues ille quadã die effundens de ciſta florenos ꝛ numerãs vidit in multis deficere. Et neſciens quo deperijſſent triſtatus eſt ꝛ obdormitare cepit cogitando. Interim pica ſuperueniēs rapuit vnum ex florenis effuſis in menſa. Excitatuſq̄ȝ repente diues vidit illam rapiētem: et cogitauit vt in iudicium attraheret illum pauperem conuicaneū. Tunc in iudicio interrogat⁹ ille paup dixit ſe nolle pro illa pica in ſuis factis et rapinis reſpondere. Quid plura. Judicium diffiniuit picam ſuſpendi debere. Et data eſt in manus diuitis vt ſuſpendat. Ille autem turbatus contempſit ſententiam. ꝛ picam illam eliſit ad parietem. Tunc pauper ille reconueniens diuitem de hoc q̄ picã cōtra ſententiã iudicij tam dire occiderit aliter q̄ȝ diffinitum fuerat. Ecce in iudicio de homagio q̄draginta florenorū auri diues condemnatus eſt pro contemptu. Sic erit in iudicio diuino q̄ homo pro contemptu grauius punit.

O Circa ſecundū de regulis trangreſſionis in preceptis notabim⁹ breuiter hic ſolum pro memoria ꝛ fortiori mētis indagatione tres regulas ſupra.videlicet ſermone.vj.late deſcriptas Un̄ in ordine ad p̄dicta Quarta regula dicit̄ trãſgreſſio decalogi legis.videlicꝫ q̄ oīs tranſgreſſio contra quodcūqꝫ preceptū decalogi eſt peccatū mortale. Pro exemplo enarra precepta decalogi. ꝛ q̄ de ſingulis eſt neceſſario ꝯfiten dū Quinta regula dr̄ trãgreſſiōis eccleſiaſtice iniunctōiſ.vicꝫ q̄ oīs tranſgreſſio contra quodcunq̄ȝ preceptuȝ iniunctū ab eccleſia eſt peccatū mortale et confitēdum. Unde ſaluator Math.xviij. dicit. Si eccleſiam nō audierit ſit tibi ſicut ethnicus ꝛ publicanus. Exempli gratia.eccleſia p̄cepit q̄ quilibꝫ in anno ſemel confiteat̄ et cōmunicet.de pe.ꝛ re. Omis vtriuſqꝫ. Item die feſto miſſam integraȝ audire. Item in quadrageſima ieiunare: ꝛ in vigilijs apoſtolorū ꝛc̄. Item precepit man⁹ violentas in clericū non inijcere ſub excōmunicatōne.xv.q.iiij. Si quis ſuadēte. Item precepit eccleſiam nō infringere. Item cum hereticis et excōmnnicatis nō participare: et huiuſmodi plura.contra q̄ facere eſt mortale Sexta regula dicitur tranſgreſſionis p̄cepti liciti preſidentis. videlicet q̄ omnis trãſgreſſio contra q̄dcunqꝫ licitum preceptū pertinens ad officiuȝ cuiuſcunqꝫ preſidentis ſiue eccleſiaſtici ſiue temporal'dum fit ex contemptu ē peccatum mortale. Nam ad Romañ.xiij.dicitur. Qui reſiſtit poteſtati dei ordinationi reſiſtit. Qui autem deo reſiſtūt damnationē ſibi acquirunt. Unde Scotus i.iiij. diſt.xv.dicit. q̄ non implens penitentiam iniunctã rationabiliter a cōfeſſōre mortaliter peccat. Item ſi quis ad mandatum epiſcopi non exoluit iuſte decimas quas tenetur.vel non ſeruat interdictum impoſitum. Similiter ſi quis prouentū iuſtuȝ parochiali non reddit cum poſſet ꝛc̄. Similiter ſi licito mandato regis vel domini ſui.aut patr̄ꝫ aut matris cōtemnit obedire p̄ſertim in hijs que ad ſalutem pertinent mortaliter peccat.

¶ Circa tertium alie regule ſe-
quētur ꝛ in ordine Septima regula di
citur periculoſe expoſitiōis videlicet ꝙ q̄/
cunqꝫ ſeipm̄ vel ꝓximuz ex ꝓpria culpa ex/
ponit ꝑiculo peccati mortalis peccat mor
taliter. Ratio quia facit contra charitatē
Vñ Eccl.iij. Qui amat periculū. Lyra.
id eſt occaſiones peccatorū. in illo peribit
ſicut auicula volitans circa laqueum. hec
ibi. Exempli gratia. dum q̄s aduertenter
inebriat ſe vel ꝓximum peccat mortaliter
ſm Tho. ij.ij.q.cl. Item dum q̄s ocioſe
viuit. Catho. Diuturna quies vitijs ali/
mēta miniſtrat. Itez dum quis ad ſalutē
neceſſaria addiſcere nō vult. ꝛ verbuz dei
audire ꝯtemnit. Itez qui cum mulierib
ſine cauſa rationabili icaute familiariter
ꝯuerſatur. Item mulier vicina partui dū
non ꝯfitetur. ſimiliter qui bellum ingreſſu
rus non ꝯfitetur. ꝛ huiuſmodi periculo ſe
exponūt. Octaua regula dicitur. cōſen
ſus aliene offenſionis videlicet ꝙ quicūqꝫ
conſentit peccanti mortaliter ꝓximo pec/
cat ꝛ ipe mortaliter. Roma.j. Digni ſunt
mor. non ſolum qui faciunt ſed etiam qui
conſentiūt facientibus. Dicitur autez q̄s
cōſentire pluribus modis. iuxta illos ver/
ſus. Juſſio conſilium conſenſus palpo re
curſus. Participans mutus nō obſtans
non manifeſtans. Nona dicitur ſcāda/
liſationis videlicet ꝙ quicūqꝫ ex ſe prebet
ſcandalum alteri vel occaſionem mortali/
ter peccandi. etiam ſi non placeat ſibi pec/
cat mortaliter. naz extra de iniurijs ꝛ dā/
no dato. ca. ſi culpa. ſcribitur ꝙ qui occaſi
onem damni dat. damnuz dediſſe videt᷑.
Vñ ꝛ Mat.xviij. Ve homini per quem
ſcandalum venit. ¶ Ex hoc ptz ꝙ vt
Aug.xxij.q.v. ille q̄. dicit qui ꝓuocat ho
minem ad iurandum quem ſcit falſuz iu/
raturū eſſe: vincit homicidā. quia homici
da ſolum corpus occidit. ille autem duas
animas ſcꝫ ſuaz ꝛ illius. hec ibi. Aliud ex/
emplum de ꝯiugatis facientibus dormi/
re puellas in eadem domo in qua cū ma/
ritis copulant᷑. Item aliud de mulierib
ſe ornantibus vt ꝯcupiſcātur. ꝛ ſic d alijs
Item de ꝑlatis male viuentib quorū ex/
emplo alij ſcādaliſant᷑. Vltima dicit᷑ ne
glectiōis. videlicet ꝙ quicūqꝫ negligit cor
rigere peccatum mortale quodcūqꝫ dū ex
officio tenet᷑ obuiare ꝛ poſſet facere. etiaz
ſi ſcandalū non dedit ipe. nec ſibi placeat.
mortaliter peccat. ꝛ patet per Innocētiū
di.lxxxiij.ca. error. et per Grego. Alioſqꝫ
ibidem pluribus ca. Exemplum habem
primo li. Regū. de heli ſacerdote q̄ ꝓ iniq/
tate filiorum ſuoruz eo ꝙ non corripuit vt
debuit damnatus ē vt dicit Hieronym.
Aliud exemplū legitur ad idem in libro
de ſeptem donis. et in ſpeculo di.ix. exem/
plo.lxxxvij. ꝙ i ordinis ciſtercieñ. ꝑncipio
quidam ipm ordinem intrauit ꝛ tempta/
tus. exire ꝓpoſuit. cui apparuerūt pater et
mater diu iam ante mortui redarguētes
eum ne exiret. ꝛ tandē cum tertia vice om
nino exire vellet. apparuit ſibi mater mul
tū triſtis querēs quare vult exire. Reſpō
dit ꝙ aſperitatem ordinis nō poteſt ſuffer
re. mater ait. et quomodo poterꝭ aſperita
tem inferni ſuſtinere. cuius vide modicuz
experimentū. et ecce audiuit horridū grū/
nitum porcorum vt videretur quaſi celuz
ſcindi ꝛ cadere ſuper caput eius. et cum ꝑ
timore deficeret ipſum confortauit mater
Poſt hoc audiuit ineffabilez ſuauitatem
omis armonie celeſtꝭ. tūc mater ait. ſi vis
infernum euadere ꝛ celum tenere ꝑſeuera
ꝛ ſic ꝑſeuerauit. O ḡ peccator elige ꝛ tu ce
lum cauendo a pctis. Rogem xpm ꝛc̄.

¶ Poſt ſermones ꝑmiſſos de vitijs in ge
nerali. iam reſtat agendum in ſpeciali de
vnoquoqꝫ pctō capitali cum filiabus.

¶ Feria ſcd̄a poſt dominicā ſcd̄am. Ser
mo.xv. de ſuperbie deteſtatiōe ꝛ remedio
contra eam.

IN peccato
veſtro moriemini. et quo ego
vado vos non poteſtis veni/
re Joh.viij. ꝛ in euangelio hodierno. ver/
ba ſunt redemptoris noſtri domini ieſu lo
quentis ad iudeoſ. ſup quib v̄bis Orig.
dic ꝙ q̄cunqꝫ nō credit in xpm moritur in
pctis ſuis. et qui intēdit ad ꝯtraria eoꝝ q̄
cōſiderāt᷑ in xpo in peccatꝭ ſuis morit᷑. hec
ille. Sed quid aliud conſiderañ. reperim

in xpo: niſi maximā humilitatē. Nā deus ipe ſūme humiliauit ſeipm carnē mortalē in vtero virginis aſſumendo: humiliterqꝫ de matre humillima inter bouē ⁊ aſinum naſcendo in ſtabulo. deniqꝫ tota vita chriſtus humilitatē tenuit ⁊ tādē humillima morte inter latrones mortuus eſt in cruce: vt ſic noſtrā ſuperbiā cōfunderet ⁊ humilitatē ſuo exemplo nobis cōmendaret. Quare hec: niſi quia qui vult habere gratiā dei ⁊ gloriā celeſtem per humilitatē ſolam promeret. quoniā Jac. iiij. Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus autē dat gratiam. ſ. viuificantē. Unde dicit. In peccato moriemini. ⁊ quo ego vado. ſ. ad gloriā per humilitatē paſſionis ⁊ mortis. vos ſuperbi ⁊ increduli nō poteſtis venire ⁊c. vt patet in euangelio. Itaqꝫ de ſuperbia q̄ animā mortificat ⁊ gloriā celeſtem perdere facit tria myſteria notabim⁹.

Primū dicit deteſtationis.
Secundū dr̄ extirpatiōis.
Tertiū dr̄ remediatiōis.

R Circa primū de ſuperbie deteſtatione inquirendū eſt. quare quilibet fidelis debet ſuperbiā ſumme inter omīa vitia deteſtari. Ad quod ſm theologos tradūtur plures rationes. Prima ratio diuine execrationis. Intantū em̄ deus execrat ſuperbiā ꝙ a principio mundi nūqꝫ aliqui ſuperbi placuerunt deo. Judith. ix Superbi non placuerunt tibi dn̄e ab initio. Et intantū ꝙ pre ceteris peccatis grauius a principio vltus eſt. vt patet primo in angel. quoꝝ innumerabilē multitudinē de celo eiecit ꝓpter vnam ſuperbiā perpetue damnando ⁊c. Item in primis parentibus qui voluerunt eſſe vt dij. quos cum omī poſteritate innumerabili de paradiſo eiecit ⁊ innumerabilibus miſerijs huius vite ſubiecit omēs vt diſcamus nō ſuperbire: ſed humilitatis cauſam ex his habeamus. Unde Eccl. x. Odibilis ē coram deo ⁊ hominibus ſuperbia. Et infra Sedes ducū ſuperboꝝ deſtruxit dominus radices gentiū ſuperbarū areſecit a pncipio. Item deniqꝫ deus intantū odit ſuperbiā ꝙ ꝓpter eam etiam ſi lateat in homine ſpirituali. ⁊ qui ſanctus videtur priuat illum gratia ⁊ ꝑmittit cadere. Bern. ſup cantica. ſermōe. xlj. Argumentū ſuperbie priuatio eſt gratie. Iſidorus de ſūmo bono. li. ij. Deus nōnunqꝫ deijcit occultaꝫ mentis ſuperbiā per carnis manifeſtā ruinam. vt humilietur ſuperbus per id quod erubeſcit ⁊c. O ergo homo caue. S Sed diceres. quare deus ꝑſequit intantum ſupbiam. Reſpondet ſm Aureolū i compēdio li. iij. ca. xv. quia ſupbus id qđ dei eſt vſurpat ſibi. ſcꝫ gloriā. cum tamen dicat deus Eſa. xlij. Gloriā meam alteri ñ dabo. In bonis em̄ operibus que facim⁹ duo ſunt. ſcꝫ honor ⁊ vtilitas. ſed primū deus ſibi reſeruat. ſecundū nobis tribuit. vnde debemus deo partē ſuam relinq̄re ſi noſtra parte nolumus ſpoliari. hec ibi. Et ſic patet ratio. Secunda ratio q̄re debet ſupbia deteſtari dicit inuide ꝑturbationis. quia vt Aug⁹ dicit ꝓut allegat Aureolus vbi ſupra. ſupbia omnibꝫ inuidet. ſcꝫ maioribꝫ quia eis non equat. inferioribus quia eis equari timet. paribus quia ei equant. hec ille. Et ꝓpterea omnes perturbare nitit. Unde odibilis eſt deo ⁊ etiā hominibꝫ ſupbus vt ſupra. T Tercia ratio dicit diabolice deſignatōnis: q̄a per ſupbiam ſignū certū habetur ꝙ hō a diabolo poſſidet. ſicut in caſtro erecto vexillo alicuius deſignat caſtri illius poſſeſſio ab eo cuius eſt vexillū. Unde qñ i homine depoſitū eſt vexillū crucis chriſti qđ eſt humilitas penitētie ⁊ erigit vexillū diaboli ſignum eſt ꝙ talis eſt caſtrū ⁊ poſſeſſio diaboli Job. xlj. Ipe eſt rex. ſ. diabol⁹ ſuper omnes filios ſupbie. Unde Grego. Euidentiſſimū ſignum reproboꝝ eſt ſupbia. Quarta ratio dicit infatuatōnis qꝛ hominē ſupbia infatuat ⁊ fatuum demōſtrat. Patet hoc. quia vt dicit Gre. xxviij. moral. Stultus eſt omnis ſupbus. qꝛ cū alia multa ſcit et ſeipm neſcit. et qꝛ magna ſcꝫ celeſtia gaudia ꝓ vili ſtercore ꝓprie voluntatis ⁊ paruo vento glorie vendit. et quia credit ſe poſſe cū ſua ſupbia celū obtinere quod diabolus in celo exiſtens ſupbiendo ꝑdidit. In huius exemplū Nabuchodonoſor ſupbus infatuatus fuit rationem amitteñ. ⁊ vt bos fenū comedit Dan. iiij. V Quinta ratio dicit exemplifi-

cationis. Nam videmꝰ naturaliter omnia etiam animalia ferocia ſuperbis eſſe infeſta. ꝛ humilibus mitiora vt claret ꝺ leone. qui ſuperbos ꝛ rubea veſte pomposos inuadunt. proſtratis autẽ parcũt. Simile dicitur de vrſo ꝛ de apro ſm Amb. in exameron. Item Areſtoteles. ij. rhetorice ca. vij. dicit. ꝙ canes non mordent eos qui reſident. ꝛ ſic patet ꝙ etiam bruta deteſtantur ſuperbiaꝫ. Deniqꝫ ꝛ ipſi ſuperbi plurimi dum congregantur ſcꝫ deteſtari mutuo in ſeipſis oſtendunt eo ꝙ ſeſe mordent. Prouerb. xiij. Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. ꝛ hoc ob ſuperbiã ſingulorum. Preterea oĩs creatura deteſtat̄ ſuperbiã. quia vt dicitur Tob. iiij. Ab ipſa ſumpſit initium oĩs perditio. ſcilicet in oĩbus creaturis mundi. Cũ enim pmo angelus peccauit ſuperbiendo ꝛ tandem homo oĩa creata punita ſunt a ꝺo quodãmodo. O ergo deteſtabile vitium peſſimũ. o maledicta ſuperbia que totuꝫ perdidiſti mundũ.

X Circa ſecundũ de ſuperbie extirpatione queritur. vtrũ ſuperbia poſſit aliqua induſtria humana ex corde penitus extirpari. Reſpondet̄ ſm Johannẽ Climacũ li. ſcale ſue. ꝙ ſuperbia ẽ duplex in homine. Una interior que eſt in mente ꝛ hec extirpari vel curari non poteſt niſi a ſolo deo qui ſolus habet dominiũ plenũ ſuper cor humanuꝫ. Unde Prouerb. xxj. Sicut diuiſiones aquarum: ita cor regis in manu domini quocunqꝫ voluerit inclinabit illud. Lyra. Sicut diuiſiones aquarum que ſunt ſupra firmamentũ ab hys que ſunt ſub firmamento facte ſunt a dei voluntate: ita cor regis. ꝛ per conſequens aliorũ hominuꝫ in poteſtate eſt dei. Ideo a deo debemus petere. Item Hieremie x. ſcribitur. Scio domine quia non eſt hominis via eius. Lyra. id eſt non eſt in poteſtate hominis recte ambulare in via iuſticie: ſed a deo eſt. Alia eſt ſuperbia exterior. ꝛ hec poteſt curari facilꝰ dei gratia adiuuante per remedia que ſubſcribemus.

Exemplũ ad id in Antiocho ſuperbiſſimo. ij. Machab. ix. qui licet eſſet humiliatus exterius quando apphendit eum dolor viſcerũ ꝛ vermes ſcaturiẽ et fetor intolerabilis: tamen in corde veritatẽ humilitatis plene non habuit vt debuit. ideo nec veniã promeruit peccatorũ. Y Item exemplũ aliud legitur in Speculo exẽplorũ diſt. vij. exemplo. xxxj. ꝙ quidam miles victorias multas fecit ꝛ poſtea ordinẽ minorum intrauit. ꝛ adhuc etiã in ordine tẽptabatur de ſupbia. ꝛ dixit militibꝫ. Cum fuerim hactenus fortis alios impugnãdo de cetero volo eſſe fortꝫ meipm impugnãdo deo iuuante.

Z Circa tertium de remedijs ſupbie Notanduꝫ ꝙ plura tradunt̄ remedia ſm Anthoninũ in ſecunda pte ſũme q valent facere ne in homine dominet̄ ſupbia. Primũ eſt chriſti exemplũ ꝛ inſtructio. patet in euãgelio. Secundũ eſt exercitijs vilibus occupatio. vt abluere ollas ꝛ ſcutellas in coquina: vel infirmis ſeruire ꝛc. Terciũ eſt vilitatis proprie ac miſeriaꝝ anime ꝛ corporis cõſideratio. Bern. Mirũ eſt vnde ſupbit homo: cuiꝰ conceptio culpa. naſci pena. viuere miſeria. mori neceſſaria anguſtia. poſt mortẽ vermis fetor ꝛ horror ꝛc. Quartũ ẽ alioꝝ vite melioris intuitio. Grego. Sicut incentiuum elatõis eſt conſideratio deterioris: ita cautela hũilitatꝫ ẽ conſideratio melioris. Unde ppende ſanctorum vitã. Ultimũ eſt iudicij dei animaduerſio. quia deus nullo mõ patitur ſupbos quin humiliet ꝛ ꝯfundat. Pſal. Retribuet dñs abundãter. ſ. penas facientibus ſupbiam. ꝛ patet ex pdictis. O ergo chariſſimi caueamꝰ ſupbiam deo ꝛ angelis ac omnibꝫ creaturis odibilem. ꝛ hũillime pſternamꝰ nos Rogantes xpm dominũ noſtrum vt det nobis in pſenti gratiam ꝛ in futuro gl'iam Amen.

Feria tercia poſt dominicã ſecundam. Sermo. xvj. De ſupbia peſſima quid ſit. ꝛ de eius ſpeciebus ꝛ filiabus.

Qui autem ſe exaltauerit humiliabit̄. Math. xxiij. c. et in euãgelio hodierno,

Sermo XVI

Verba ſunt chriſti ieſu qui ſuos diſcipu-
los ꝛ omnes nos ſepe tam verbo ꝙ exem-
plo monuit fugere ſuperbiā ꝛ ſectari hūili-
tatem ꝓponens penā ſupbie dicēs. Qui ſe
exaltat. ſ. ꝑ ſupbiam in p̄ſenti: humiliabiť
ſcȝ in futuro ꝑ penam inferni. Item econ-
trario ꝓponens meritū humilitatis dicit.
Et qui ſe humiliat exaltabiť. ſ. in celo. pro
pterea ꝛ redarguit ſcribas ꝛ phariſeos q̇
vacabant ſupbie ambitōni ꝛ glorie vane
ꝑ omnia. vt patȝ in hoc euāgelio. Unde
de ſupbia peſſima p̄ter p̄dicta adhuc tria
in hoc ſmone declarabimus myſteria
Primū diciť diffinitionis
Secundū diciť ſpecificationis
Terciū diciť germinationis

A Circa primū de diffiniti-
one ſuperbie inquirēdū eſt quō diffinitur.
quid ſit ſupbia vt cognoſcen̄ melius ſcia-
mus ipam cauere. Ad quod notanduȝ ꝙ
Aug. xiiij. de ciui. dei diffiniens dicit. Su
perbia eſt ꝑuerſe celſitudinis appetit⁹. vn̄
ſupbus dicitur qui ſupra vult videri ꝙ ē.
ſm Iſido. li. ethimoľ. Superbus em̄ di-
citur quaſi ſup id quod eſt iens vel vadēs
ſcȝ extollēdo. Sed queritur. Quare ap
petitus proprie excellentie reputatur pec-
catum mortale et graue: cum huiuſmodi
appetitus pertinet ad bonum virtutis et
etiam naturalis ratōnis: quia homo na-
turaliter deſiderat perfectionē boni quod
cōſiſtit in quadaȝ excellentia ꝛ honorab ili
exiſtentia. B Reſpondeť ad hec ſm
ſanctū Thomā ſcd̄a ſecūde. q. clxij. ꝛ in q̄
ſtionib⁹ de malo. ac Anthoninū ſecūda ꝑ-
te. titulo. iij. ꝙ appetit⁹ ꝓprie excellentie q̄n
do fit ſm regulam recte ratōnis. ſcȝ debi-
tis modis et medijs in operādo magna ꝛ
ardua virtutis ꝛ ſanctitatis opera ꝛ ad de
bitum finem: iuxta ſuam conditōnem ad
virtutē pertinet magnanimitatis. Sicut
per contrarium deficere et retrahere ſe ab
opere magno et honore ſibi proporciona-
to timore deficiendi pertinet ad viciū pu-
ſillanimitatis. Sed quando quis appetit
propriā excellentiā excedendo regulam re
cte rationis ſupra ſuam conditōnem: vel
non ad debitū finem: hoc pertinet ad vi-
cium ſuperbie. Sicut cum quis ſacerdos
vellet agere ea que ſunt tēporalis autori-
tatis: et ruſticus ea que ſunt iudiciarie vľ
regie dignitatis. Item ſicut etiam cū pri-
mi parentes voluerūt fieri vt dij. et mali
angeli noluerunt ſubeſſe deo ꝛ eius regu-
lis obedientie. Et huiuſmodi appetitus
eſt peccatū graue. immo pre alijs grauius
mortale plurib⁹ ratōnib⁹ ſm Anthoninuȝ
vbi ſupra. quarū aliquas ponamus.
C Prima ratio cōtemptus et oppoſiti-
onis. quia ſuperbus cōtemnit deum eo ꝙ
non vult ſubijci preceptis ꝛ regulis eius.
Ideo aſſimulatur diabolo Iob. xlj. Ipſe
ſcȝ diabolus eſt rex ſuper omnes filios ſu-
perbie. Deniqȝ pre alijs vicijs opponit ſe
deo ſuperbia. Unde Boetius dicit. ꝙ cū
omnia vicia fugiant a deo: ſola ſuperbia
opponit ſe deo. Patet in filijs Nemroth:
qui cum vellent edificare turrim pertingē
tem vſqȝ ad celum vt poſſent defendi a di
luuio cōtra deum. deus confudit linguas
eorum. Idem patet in Pharaone ſuper-
bo bellante contra deum. Secunda ra-
tio aggrauatōnis Nam grauius eſt a deo
auerti ꝛ peccare ex ſuperbia ꝙ prout eſt
in alijs peccatis. ſciľȝ auerti ex ignorantia
vel ex concupiſcentia vel ex fragilitate. q̇a
per ſuperbiaȝ plus homo iniuriatur excel-
lenti maieſtati diuine quaſi appetens eq̄-
litatem dei. Et contrariatur pre ceteris
charitati dei Ideo ex ſuo genere ſuperbia
mortale peccatuȝ ē. Hinc etiam eſt ꝙ vnū
quodqȝ peccatū quod fit ex ſuperbia re-
putatur grauius. ideo ipſum eſt grauiſſi-
mum. Nam ſm Areſtotelē primo poſteri
orum. Propter quod vnūquodqȝ tale ꝛ ip
ſum magis. D Tercia ratio ꝑmiſ-
ſionis. quia minora mala permittunť pro
pter maiora euitanda. Iuxta illud Phi-
loſophi in Topicis: Inter duo mala mi-
nus malum eſt eligendum. Sed in reme-
dium peccati ſuperbie ſepe videmus ꝙ de
us permittit hominem ruere in peccata a-
lia turpia. Quia vt beatus Gregorius i
moralibus dicit. Deus permittit etiam
ſpirituales viros cadere in luxuriam vt re
cognoſcant ipi ſuam ſuperbiam. et ſic hūi
lientur. Ergo ſequitur ꝙ ſupbia grauis ē.

Exemplū in vitaſpatrū de quodam tante ſanctitatis vt quotidie paſcereẗ ab angelo. Cūq; ſupbire cepiſſet in ſe ita fuit deuictus a ſtimulo carnis ꝙ ad ſeculum fugere cepit ꝓ perficienda luxuria. ſed in via apud duos germanos religioſos hoſpitatus dum ad eorum inſtantiā eos inſtrueret in ſe reuerſus penitentiā egit. Quarta ratio animatōis. ſcꝫ demonis. Nam diabolus in nullo ſic proſterniẗ ſicut in hūilitate. ita in nullo plus animaẗ et ꝯfidit vincere hominē q̄ꝫ in ſupbia prout dicit Auguſtinus li. de penitētia. Unde legiẗ etiaꝫ Exemplū i ſpeculo exē. di. vj. exēplo. xxviij ex Ceſarij dialogo ꝙ cū q̇dā magne opinionis monachus virgo corpe vellet a q̇daꝫ obſeſſo demonē eijcere: demon reſpondit Iſtiūs nō timeo caſtitatē nec opera ſupbꝰ eſt eīn. ergo ⁊c̄. O ergo chariſſimi. o vere xp̄iani diſcite deteſtari ſupbiā.

E Circa ſecundum de ſpeciebus ſupbie Notandū ꝙ ſm̄ Grego. xxxij. moral. quem ſequunẗ doctores ſupbia habet quatuor ſpecies in quibꝰ eſt pct̄m mortale ſm̄ genus quādo fit ſm̄ deliberatōeꝫ ratōis vt dictat Anthonina vbi ſupra. alioquin ſi nō fiat deliberate venialis eſt ſupbia. Nam qn̄ homo nō vult ſubijci deo et regulis eius deliberato animo mortale eſt vt patet ex p̄dictis. alias motus ſupbie dū eis ratio nō conſentit deliberate veniales ſunt. Species aūt ſupbie a Gregorio enumerantur ⁊ ſunt cōfitende. Prima ſpecies cum quis extimat bonū quod habet a ſeipō habere. Hoc declaraẗ ſic a doctoribꝰ ⁊ in angelica ſumma atq; Anthonina: ꝙ ex quo recta fides tenet ꝙ om̄ia bona ſūt a deo autore Iaco. j. Omne datū optimū ⁊ omne donū pfectū deſurſum eſt deſcendens ⁊c̄. aliud tenere īfidelitatis eſſet. Sꝫ ꝙ aliquis ꝓpter inordinatū appetitū ꝓprie excellentie ita glorietur de ſuis bonis acſi ea a ſeipō haberet hoc ptinet ad ſupbiam vt quādo quis bonuꝫ naturale. ſ. ingeniū fortitudinē pulchritudinē ⁊ hmōi. vel temporale vt diuitias potētias honores dignitates et hmōi. vel etiaꝫ ſpirituale vt ſapientiā p̄dicationē ꝓphetiā grām ⁊ huiuſmodi ſibi attribuit quaſi a ſe haberet non a deo: hoc eſt ſupbia. ſicut fecit Antiochꝰ qui a ſe extimauit non a deo ꝙ poteſtatem haberet in iudeos. Sic multi ex ſuperbia elati ſunt intantū ꝙ extimant ſe habere diuitias dignitates ⁊ huiuſmodi ex ſua induſtria nō a deo. Similiter ꝙ ſapiētes ſunt: vel bene p̄dicant vel ꝓphetant ⁊ hmōi.

Secunda ſpecies ſupbie eſt cum q̇s bonum quod habet aſſcribit a deo ſuis proprijs meritis obtinuiſſe vel obtinere. Un̄ ſupbus extimat ꝙ meritis ſuis bona que habet a deo acquiſierit. ſ. diuitias et alia p̄dicta. Et ſupbo videẗ ꝙ deus ſit ſibi obligatus. cōtra illud ad Tytū. iij. Nō ex operibus iuſticie que fecimus nos ſed ſm̄ miſericordiā ſuā ſaluos nos fec. Tercia ſpēs cum quis iactat ſe habere bonū quod nō habꝫ vel apud ſe exiſtimat. aut plus habere q̄ꝫ habeat in veritate. vt prudentiā magnam in agendis. vel induſtriā aut ingenium aptiſſimū vel ſcientiā. vel ſe ſanctiorem putat ꝓpter bona opa. Quarta ſpecies eſt cum deſpectis ceteris ſingulariter vult videri. ſcꝫ tanq̄ꝫ melior p̄ alijs. ſic̄ ſcribitur Lu. xviij. de phariſeo dicēte. Nō ſuꝫ ſicut ceteri hominū ⁊c̄.

F Circa terciū d̄ vicijs que naſcunẗ ex germine ſupbie tāq̄ꝫ ex radice nota ꝙ q̄ꝫuis generaliter ex ſupbia habeant oriri om̄ia vicia. vt dicit Gre. Propterea Caſſiod̄. ſup pſal. xviij. ait. Superbia ex angelo diabolū fecit ⁊ homini mortem intulit. omniū maloꝝ mater. ſcelerū fons. vena nequicie. Hec ille. Tamen ſpecialiẗ ex ſupbia naſcunẗ filie crimīnoſe. vt patet ꝑ doctores. Prima eſt ſeculi ambitio. Secūda vana gloria. Tercia p̄ſumptio. Quarta exceſſus curioſitatis. Quinta rixoſa cōtentio. Sexta beneficioꝝ igratitudo. Septima irriſio. Octaua alioꝝ temerarium iudiciū. de quibus confitendū eſt Et ideo alibi de certis earū vt videbiẗ neceſſe populo tractabimus. Hec ad p̄ſens ſufficiāt Et ꝑ finali concludamus ꝙ om̄is hō diligenter debꝫ cauere ſupbiam in ſingul' ſpeciebus ⁊ filiabus. quia deus ſemp deſtruxit ⁊ confudit ſupbos. Unde beata virgo dicit Luce. ij. Depoſuit potentes de ſede ⁊ exaltauit humiles. Item legiẗ exēplū

etiam in Anthoñ. vbi. s. ꝙ dū quidaꝫ do‐ ctor magnus legeret epl'as Pauli. et ex ſu‐ perbia dixiſſet ꝙ melius itelligeret ꝙ̄ ipe Paulus apoſtol⁹. ſtatim deus eum ſic pu‐ niuit ꝙ oblitus eſt penitus omnis ſcietie ita vt nec litteram cognoſceret. Rogem⁹ ergo chriſtum ꝛc̄.

Feria q̄rta poſt dominicā ſcđam. Ser‐ mo. xvij. de ambitione q̄ naſcit̄ ex ſupbia.

Qui voluerit inter vos primus eſſe. erit veſter ſerū⁹. Matth. xx. et in euāgelio hodierno. verba ſunt ſaluatoris noſtri. in quibus reprehendit ꝛ cōfutauit ac fugiendū docuit ambitionis vitiuꝫ pe‐ riculoſum. Cum enim chriſtus predixiſſet ſuam paſſionem ꝛ reſurrectionem putañ. illico chriſtum in mundo regnaturū mun‐ dialiter. filij zebedei iohes ꝛ iacob queſie‐ runt per matris interceſſionē habere pri‐ matuꝫ ſup ceteros in regno chriſti vt vn⁹ ad dexteram ſederet alius ad ſiniſtram. ſa‐ piebant enī adhuc aliquid terrenum atꝗ carnale. et de hoc alij etiā diſcipuli adhuc carnales indignati fuerūt. propterea chri‐ ſtus dominus humilitatꝭ magiſter redar‐ guit tam illos duos di. Neſcitis quid pe‐ tatis. et omnes alios vt ambitionem p̄ſi‐ dentie et honoris euitarēt admonuit. pa‐ tet in euangelio. Itaꝗ de ambitionis vi‐ tio ꝓpter qđ multi periclitantur tria my‐ ſteria in hoc ſermone declarabimus.

Primū de culpabili offenſione.
Scđm de mortali grauatione.
Tertiū de eius mali abomiuatiōe.

H Circa primū de offenſiōe cul‐ pabili ambitiōis Querit̄ vnde ambitio reputatur offendere deum culpabiliter et grauiter. cum enī honor ſit premium vir‐ tutis. iiij. ethicorū. ergo ſaltem virtuoſus poteſt licite ambire honores. quia q̄libet licite poteſt appetere illđ qđ ſibi debetur ꝑ premio. mirum eſt ergo ꝙ ꝓbo viro nō liceat honorem appetere: cum etiaꝫ vt idē phus. vj. thopicoꝝ dicit ꝙ omnes homi‐ nes honoreꝫ appetūt. Sed ad hec reſpon‐ detur ſm fratrem Angelū in ſūma ꝙ ſcꝫ honor bene poteſt licite appeti quādo nō ꝓpter ſeip̄m homo appetit honorē ſed ad gloriam ꝛ laudem dei. vel ꝓpter ſalutē ani‐ marum. ꝛ ſic ſoluitur obiectio. al's autem appetere ſemꝑ eſt peccatum ꝓpter inordi‐ nationem. Vñ ſm Alex. ij. parte ſūme. ꝛ Tho. ij. ij. q. cxxxj. ambitio diffinitur ſic. Eſt inordinat⁹ appetitus honoris vel po‐ tentie vel dignitatis. Et quia inordinat⁹ appetit⁹ opponit̄ ordinato. ergo ambitio pctm̄ eſt. et hoc declarat̄ ex triplici rōne.

Prima ratio originationis.
Scđa ꝯtrariationis.
Tertia inordinationis.

Prima ratio originis. quia a peſſima radice ꝓpagatur. Nā Aug⁹ li. de vera reli‐ gione dicit: ꝙ ambitio ꝓcedit ex ſuperbia ꝛ cupiditate. que ſunt grauia peccata. ſed quia om̄is arbor mala fructus malos fa‐ cit Matth. vij. ergo ſicut fructus eſt infe‐ ctus qui ex infecta radice vel arbore gene‐ ratur. ita ꝛ actus humanus qui ꝓcedit ex peccato oportet ꝙ ſit peccatum. hec Alex.

Secunda ratio ꝯtrariationis. quia ge‐ neralis regula eſt ꝙ om̄e illud eſt peccatuꝫ mortale qđ contrariatur directe charitati dei vel ꝓximi vt patuit ſermone dñice. ſed ambitio eſt huiuſmodi. vnde. j. Corꝭ. xiij Charitas nō eſt ambitioſa. vbi glo. dicit id eſt non vult alijs p̄poni. charitas enim diligit ꝓximuꝫ ſicut ſeip̄m. ꝛ ideo nō vult proximum ſubijcere ſibi ſꝫ ſocium eſſe. imo appetit ſeruire ꝓximo ꝛ non ſibi ſeruiri. ſi‐ cut filius hominis non venit miniſtrari ſꝫ miniſtrare. Deniꝗ ambitioſus facit etiā deo iniuriam contra charitatē dum vult dignitatem vel honorem aut p̄ſidentiam ab homine. quia ſicut iniuriam faceret re‐ gi qui ſine regꝭ conſenſu ab aliquo vellet p̄fici in regno vt eſſet loco regis. ſic q̄ dig‐ nitateꝫ querit ab aliq̄ alio ꝙ̄ a deo Heb. v. Nec quiſꝗ̄ ſibi ſumat honorem ſed qui vocatur a deo. H Tertia ratio inor‐ dinationis. quia ſm Tho. vbi ſup. honor ordināte debet exhiberi pro reuerentia ex‐ cellentie virtutis vel dignitatis hominis hoc autem ꝙ homo excellit alium hoiem non habet homo a ſeipo. ſed eſt quoddaꝫ diuinum in eo donum a deo datum ſibi.

ideo q ex hoc non debetur ſibi principaliter honor. ſed deo cuius eſt ⁊ a quo. Item hoc q homo excellit datur a deo homini ꝓpterea vt alijs ꝓſit. ꝓpterea non ordinate appetit homo honorem vel preſidentiam niſi appetat ꝓpter deū ei deſervieñ. vel utilitatem aliorum. et quia ambitioſus inordinate appetit. quia nō propter premiſſa. ideo ambitio peccatum eſt. ⁊ eo ipſo quo appetit ſe indignū honori reddit vel preſidentie. quia eo ipſo vitioſus eſt ⁊ prauus qui non eſt dignus honore. iiij. ethicorū. Exemplum ſm Berñ. de vmbra que inſequentē fugit. ⁊ fugientē ſequitur. Proinde. j. q. j. ca. ꝑncipatus dic̄. q ambitioſus ad ꝑlationē etiā ſi ſanct⁹ ſit reprobat.

I Circa ſecundū de mortali grauatiōe queritur Utrum ambitio ſemper grauat hominem mortaliter. Respondet ſm Anthoñ. ij. parte ti. iij. ca. v. et etiā in Angelica. q non ſemꝑ ſed appetitus honoris vel ꝑſidentie vel potentie inordinatus poteſt eſſe tripliciter. ⁊ ſic grauare pōt mortaliter. Primo quando appetit honorem de excellentia quā non habet qd ē appetere honorem ſupra ſuam ꝓportionē vt ſi malus vult honorari tanq̄ bon⁹ vel ac ſi eſſet ſanctus ⁊ tamen nil curat de virtute. vel ſi deſideret regimen ⁊ ꝑſidentiā que non debetur niſi virtuoſis. vt eſt prelatio eccleſiaſtica. Unde ꝑ generali regula tenendum eſt ſm Angelicā. q quicūq appetit aliqd beneficium eccleſiaſticū vel etiam officium ſeculare aut principatum ſciens ſe indignum ad illud ratione criminis vl ignorātie ⁊ huiuſmodi. peccat mortaliter. ⁊ ratio. quia deliberate vult quod lex ꝓhibet. di. lxj. miramur et alibi. Secundo quando appetit honorem per illicita media vel periculoſa. puta quādo quis appetit plura beneficia eccleſiaſtica extra caſum licitum mortale eſt. patet extra de prebendis ar. ca. quia intantū. Item ſi etiā licitum tamē ſimoniace vult acquirere. ſimiliter ſi appetit tale officium ſeculare qd eſt periculoſum. vt ſūt thelonia iniuſta vel exactiōes ⁊ officia vſuraria ⁊ huiuſmodi. Tertio quando appetit fine illicito ſcꝫ quia in ipſo honore conſtituit finem nō referens ad honorem dei vel vtilitatē aliorum. Unde ſi quis appetit dignitatem q̄ habet curam animarum vel etiam aliud beneficium principaliter ꝓpter honorē, videtur mortale. ſimiliter ſi appetit officiū ſeculare ꝑncipaliter ꝓpter honorē vel principatum. paratus quodcūq mortale cōmittere ꝑ conſequēda tali potentia vl honorificentia mortale peccatum eſt. ⁊ ſic patet. ſed magnanimitas virtuoſa tendit ad honores ordinate. cū quis virtuoſos act⁹ ꝓſequitur intendens principaliter ex illis honorare deum vel ſeruire deo. ⁊ prodeſſe ꝓximis. lꝫ ex conſequenti ſibi ꝓueniat honor de quo gaudet ⁊ ꝯtētatur. Ex iſtis patet quomodo ambitio ꝯfitenda ſit.

K Circa tertium de abominatione Notādum q ambitiōis vitiū abominandum eſt ⁊ fugiendū ꝓpter tria.

Primo q multa crimina inducit.
Scdo q quietē mentis tollit.
Tertio q oīs iuſtus illud fugit.

Primo inq̄. quia multa crimina inducit. Nam Anthoñ. vbi ſup. allegat quēdā ꝓhm dicentem ſic. Hoc maximū malum habet ambitioſus quia non reſpicit deū vel ſe vel alios. ſed per fas ⁊ nefas ⁊ ꝑ mille pericula ad dignitatem tendit quā appetit. mentitur. adulat. humilitatem ſimulat. nulli parcit etiam ſuorū vt ſolus regnet. nam ꝓpter hoc Romulus occidit fratrem Remulū vt ſolus regnaret. Similiter Athila occidit fratrem ſuū Budā q̄ ciuitatem ſuo nomine budā nominauit. Item Julius ceſar plurima bella geſſit cōtra Pompeiū multis occiſis. vt ſibi imperium vſurparet. Item magnus Alexāder ex ambitiōe mlta bella fecit. preterea Abſalon patrē ꝓprium dauid de regno eijcere voluit. vxoreſq illi⁹ publice cognouit ⁊ male ipſe in quercu pendens occubuit. ij. Reg. xviij. Itē Athalia vt ſola regnaret omnes filios regis occidi fecit ꝑter Joas abſconditū. iiij. Reg. xj. O quis poſſit enumerare quāta mala fecit ambitio. Secundo quia mētis quietem tollit. Unde Berñ. li. iij. de ꝯſideratione ad Eugenium dicit. O ambitio ambiētium crux

quomodo omnes torques. ⁊ omnib⁹ pla
ces. Nil acrius cruciat. nil moleſti⁹ inquie
tat. et nil apud miſeros mortales celebri⁹
negocijs eius. hec Bern̄. ꝓpterea fugien-
da eſt ambitio. Tertio quia om̄is iuſt⁹
illud fugit. patet hoc pᵐo in domino ie-
ſu qui fugit cum eum vellent facere regeꝫ
Joh. vj. Iteꝫ moyſes cum dominus vel-
let eum mittere vt eſſet dux populi iſrael
excuſauit ſe. Exo. iiij. Et Hieremias cuꝫ
mitteretur ad annunciandū ſuper regna ⁊
reges Rn̄dit. a a a domine deus neſcio lo
qui. Hiere. j. Item Marcus euāgeliſta
pollicem amputauit ſibi vt ſacerdotio re-
probus haberet. Et Greg⁹ magn⁹ fugit
cum in papam acclamaret. ſic innumera-
biles iuſti ambitioneꝫ deteſtati ſunt. Ro-
gemus ergo dominum ieſum ⁊c̄.

Feria quinta poſt dominicam ſecūdā.
Sermo. xviij. de vana gloria pompaꝝ va
riarū. ⁊ p̄ſertim in ornatu.

Homo qui-
dam erat diues et induebat
purpura et byſſo. Luc. xvj.
⁊ in euāgelio hodierno. Verba ſūt domi
ni ieſu. qui in hoc diuite plurima vitia in-
ſinuat ꝓpter que damnatus eſt. naꝫ pᵐo
inſinuat ꝙ erat valde ſuperbus pompo-
ſus ⁊ vanglorioſus in hoc ꝙ dicit. quia i-
duebatur purpura ſcilicet ad pompā glo-
rie ſue. Secūdo ꝙ erat carnalis ⁊ delicio
ſus in hoc ꝙ dicit. Et byſſo indutum pro
delitijs carnis. Tertio ꝙ erat guloſus. q꞉
epulabatur inquit ſplendide. Quarto ꝙ
peccatis lingue erat plenus. ſcilicet mēda
cijs iactantijs falſidicis. detractionib꞉ p-
iurijs ⁊ huiuſmodi. ideo dicit chriſtus ꝙ i
lingua cruciabatur acrius in qua refrige-
rari petebat. vt hoc dicat Bern̄. Deniqꝫ
quinto ꝙ erat immiſericors pauperibus.
quia Lazaro mēdico nec micas dabat.
vt hec patent in euangelio. Ex quo auteꝫ
diues iſte damnatus iter alia vitia deno-
tatur de pompa vane glorie in veſtiuꝫ or
natu. de hoc tria myſteria in hoc ſermone
declarabimus.

Primo de deteſtabilitate.
Scd̄o de mortalitate.
Tertio de varietate.

I Circa primuꝫ de deteſtabili-
tate pomparum in veſtibus et ornatu vel
apparatu Notandum ꝙ plures ſunt con
ſiderationes que corda hominum retra-
hunt ab affectione pompe et huiuſmodi
vane glorie i veſtibus vl' ornatu ⁊ deteſta
ri faciunt. ſicut hortatur etiam ſcriptura
Ecci. xj. In veſtitu ne glorieris vnq̄. nec
in die honoris tui extollaris ſcilicet in ſu-
perbiam pompoſam. et hoc pro alio the-
mate. Prima cōſideratio eſt primordia
lis oſtenſio. quia deus cum hominē crea-
uit precioſam animam eius ad imagineꝫ
ſuam factam ſub vili carnis ſacco abſcon
dit ad oſtendēdum ꝙ corpus noſtrum vi-
le non debet precioſum tegumētum habe
re. deniqꝫ deus quando eiecit primos pa-
rentes de paradiſo non fecit eis tunicas
ſericas ſed pelliceas ꝺ pellibus ſcilicet ani
malium Gen̄. iij. vt cognoſcerent ſe ſimi-
les beſtijs effectos. ⁊ viliter induēdos ad
tegendum nuditatem ⁊ frigus arcenduꝫ.
Sed vnde adinuēte ſūt tot precioſe ve
ſtes modo Reſpōdet Anthon̄. flor̄. pte. ij
ti. iiij. ca. v. ꝙ adinuenit preſumptio noui-
tatum que eſt filia vane glorie et vanitas
hominuꝫ que prius pannos laneos ex la-
na ouium confecit. Poſtea ſecundo line-
os i molliciem carnis ex corticibus herba
rum adiunxit contexendo. his non contē-
ta Tertio ſuperinduxit ſerica ex ſtercori-
bus vermiuꝫ. Quarto adiunxit varia ex
pellibus muriū ſcilicet hermellinis ſabel-
linis vulpinis. ⁊ huiuſmodi precioſis. po-
ſtremo addidit gemmas aurum ⁊ argen-
tum ex vanitate. ſed timendum eſt ꝙ i in-
ferno cū reprobis dicant tales illꝺ Sap.
v. Ve nobis quid ꝓfuit nobis ſuperbia
aut diuitiarum iactantia quid cōtulit no-
bis. M Secunda eſt verecundialis
confuſio. quia ſm̄ veritatem homo debe-
ret potius verecūdari ⁊ erubeſcere de ve-
ſte q̄ gloriari. q꞉ veſtꝫ ē ſignū pc̄ti parētuꝫ
nroꝝ ꝓpt̄ qꝺ itroduct⁹ ē vſus veſtiū. Vn̄
Bern̄. Qui gl'iatur de veſte ſilis eſt furi
gl'ianti ꝺ cauterio vl' auriū abſciſiōe. Itē

Guilhel. in ſūma vitiorū dicit. Sicut ad
gloriam loripedi non cedit ꝙ pedem ligne
um habet. etiam ſi ip̄m pedem ligneū de//
pingeret vel deauraret. cum ſit remediū
infirmitatis. ſic non eſt ad veram gloriā
ornatus veſtium ſed ad ꝯfuſionem homi//
nis. quia ſignum eſt ꝙ homo habet ex pec
cato turpitudinis erubeſcentiā. Geñ. iij.

Tertia ē diuinalis dehonoratio. quia
per hoc ꝙ ſi homo ſe ornat. oſtendit quaſi
deus non ſatis bene ⁊ pulchre fecerit ho//
minem. ⁊ ſic iniuriam facit deo. ideo In//
nocentius de vilitate caplo. lxv. dicit. Ar
tificialis ſpecies homini dum ſupducitur
ſiue in fucatione ſiue in veſte hominis ar//
tificium artem ſupare contēdit creatoris.

¶ Quarta cōſideratio eſt irrationalis
infatuatio. Nam fatuitas ornandi ſe oſtē//
ditur ex multis. Primo qꝛ animam pre
cioſiſſimam ornare non curant. ⁊ tamē vi//
lem ſaccum ſtercorum ſcȝ corpus magnis
expenſis ornant vt aliorū oculos in aſpe//
ctibus ſtercorum taliū paſcant. a quib⁹
ſcȝ ſtercorib⁹ corporū nil aliud ꝙ̄ vermes
⁊ ſerpentes hereditabūt Unde Guilhel.
in ſūma. allegat ꝙ quidam ph̄us cuidam
militi turpia verba ꝓferenti ait. aut veſtes
aureas depone. aut teip̄m mundicie tua//
rum veſtium conforma. Ali⁹ quoqȝ dixit.
Ualde mirabile eſt ꝙ homines maiores
habent oculos ꝙ̄ ventrem et ora. quia ꝓ
oculo ſcȝ vt videantur glorioſi in veſtibus
multas expenſas perdunt. ſed ꝓ ore fame
lico et ventre ac anima minus curant.

Secūdo fatui ſūt tales vt Seneca. iiij
epiſtola ad Lucill. dicit. Quemadmodū
ſtultus eſt qui equū empturus non ipſū
aſpicit. ſed ſtratum ⁊ frenos. ſic ſtultiſſim⁹
eſt qui hominē ex veſte exiſtimat ⁊c̄. ſic ē i
ꝓpoſito. Tertio quia ſtultus eſſet quis
ad mortem damnatus qui cū duceretur
ad ſuſpendium potius cogitaret de orna//
tu vt ſericis funibus ſuſpendatur ꝙ̄ quo//
modo animam a morte tali liberaret. ſic
in ꝓpoſito. quia vt Aug⁹ dicit. Nil aliud
ē tempus p̄ſentis vite ꝙ̄ quidā curſus ad
mortē. O ergo demētia ſūma vane gl'e.

Quinta ꝯſideratio eſt ruinalis occaſio
quia ornatus vanus multos ad laſciuiā
ꝓuocat ⁊ occaſionē prebet ruine animarū
Unde cōſideret homo ꝙ vt Greg⁹ dicit.
tot mortibus dignus eſt et tot penis in//
ferni. quot animabus prebet ruine occaſi
onem. extra de iniurijs et dāno dato. ca.
Si culpa. Qui occaſionē damni dat. dā//
num dediſſe videtur. et talis fortius dam
natur ꝙ̄ occaſionē corporalis mortis da//
ret. Exemplū narrat Anthoñ. vbi ſup
de quadā comitiſſa que lȝ erat liberalis
ad om̄es pauperes ⁊ orationibus dedita
ſed in ornatu vana. et poſt mortem appa//
ruit cuidam deuote mulieri ſibi familiari
habens caput plenum ſerpentib⁹ mordē//
tib⁹. ⁊ dixit ſe dānatā ꝓpt' ornatū capitis.

¶ Circa ſecundum principale
de mortali culpa queritur in quibus caſi
bus ſit licitus viri vel mulieris ornatus.
ac etiam aliorum ſcȝ domorū ⁊ ſuppellecti
lium cultus. ⁊ in quibus illicitus. Reſpō
detur ſc̄m fratrē Angelum de clauaſ. i ſū
ma ⁊ doct. ꝙ ad hoc vt ſit licitus requirūt'
p̄cipua ſex. Primo recta intentio. naȝ ſi
fiat ꝓpter libidinem. indubitāter eſt mor//
tale. et ſi ꝓpter ſuperbiam vel aliam cauſā
que eſt peccatū. tale erit quale peccatū in//
tendit. Naȝ fingere pulchritudinē non li//
cet. ſȝ occultare turpitudinem licitū eſt ni//
ſi talis occultatio fieret intentione praua.
Unde ꝓpter cauſam rationabileȝ etiā fu//
care moderate licet. vt quādo per hoc ali
qua turpitudo in facie non naturalis. ſed
ex aliqua egritudine accidens occultatur
ſicut dicit Tho. ij. ij. q. clxix. et i Anthoñ.
⁊ p̄ſertim vt coniuges ſibi mutuo placeāt
ſcȝ vir vxori ⁊ ecōuerſo. Item cum mulier
innupta ornat ſe vt placeat alicui accipe//
re eā in vxorē non eſt peccatū. et ſimiliter
cum quis ſe ornat vt nō ſit in cōtemptum
honeſtis perſonis. ſed fucis vti vix fit ſine
peccato ſc̄m Alexā. ideo tutius eſt cauere
vt in Angelica. Secūdo requiritur ho
neſtatis obſeruatio. vnde quando aliqui
veſtimenta breuia portant ſic ꝙ turpia vi
rilia apparent. vel in mulieribus pectus ⁊
mamille videntur. tales non excuſantur a
mortali quando notabiliter excedūt: niſi
aliqua ex neceſſitate hoc facerēt aliqui. vl'
intra domum ſuam coram ꝓpria coniuge
quis faceret. hec latius in Angelica.

Tertio requiritur perſone conueniẽtia ⁊ conditio. nam alium habitum debet habere religioſus. alium clericus. et ſimiliter alium vir alium mulier. vñ quãdo ſine legitima cauſa mulier ornaret ſe veſte virili vel vir veſte muliebri peccaret mortaliter vt patet ibidẽ ſecus ſi cauſa legitima.

Quarto requiritur moderatio. nam in ſuperfluitate notabiliter exceſſiua tam quo ad multitudinem et diuerſitatem quam quo ad precioſitatem ⁊ curioſitatem peccatũ eſt mortale vt cõmuniter volunt doctores. et iſte exceſſus conſiderari debet ſm Alexã. ij. ij. ſm cõſuetudinem ⁊ morem patrie vel terre illius. et ſm nobilitatem perſone. et dignitatem offitij. ita tamen in omnibus intelligeñ. ꝙ aſſit intentio ſãcta. Quinto vt euitetur nimia ſollicitatio ⁊ ſcandaliſatio. naz ſi quis nimis ſollicitus eſt circa ornatum ⁊ pompã vt ꝓpter hoc dimittat neceſſaria ad ſalutem. vel non curet ꝙ euitetur ſcandalum ruine in concupiſcentiaz mortale eſt. Sexto vt nouitatis caueatur adinuẽtio que ſcz laſciuiã eſſet ꝓuocatiua hec etiam Anthoñ. in ꝯfeſſionali.

¶ Circa tertiuz de varietate põparum. Notanduz ſm Anthoñ. ij. parte vbi ſup. Multi ſunt ⁊ varij modi peccandi in pompis ⁊ ornatibus. Nã primo aliqui gloriantur in veſtimentis et fuca pulchritudinis vt dictum eſt. Secũdo alij in equis ⁊ equitaturis ⁊ apparatu in illis. ſz aduertant ꝙ angel9 domini de hoc redarguit heraclium imperatorẽ cuz crucẽ chriſti portaret in hieruſalem ⁊ portas clauſit ac humilitatem chriſti ſuper aſinam ſedẽtis in exemplum ꝓpoſuit. Tertio alij gloriantur in conuiuijs ⁊ vaſis aureis ⁊ huiuſmodi. ſed aduertãt ꝙ diues epulo ſplẽdide epulans damnatus eſt. Quarto alij in edificijs ⁊ palacijs. ſed aduertant maledictionem dei. Hiere. xxij. Ve qui dicit edificabo mihi domum latam ⁊ ſpacioſã. Quinto alij in nobilitate generis ⁊ potẽtia ac diuitijs. ſed aduertant illud Apoc. xviij. Quãtum ſe glorificauit tantuz date ei tormentum. Ultimo alij gloriantur in lectis ⁊ lectiſternijs. ſed audiant ve maledictionis eterne a deo Amos. vj. Ve vobis qui dormitis in lectis eburneis et laſciuitis in ſtratis veſtris. Denique tales aduertant ꝙ vt Aug9 dicit. chriſtus lectum ſuum in quo dormiuit p mortem ſcz crucẽ in teſtamento dimiſit diſcipulis. qui ergo vult cum chriſto quieſcere in celo iaceat in crucis lecto. moriatur in cruce ſi vult chriſtum videre. conſiderent etiam tales qualem lectuz habebunt in futuro. Sicut exempluz narrat Anthoñ. ibidem ꝙ frater quidam viſitans quendã mundanũ ſcholarem cõpatriotam ſuum: vidit in illi9 camera pompam lecti delicati et ait ei. Chariſſime recorderis quid dicit Eſa. xiiij. de talibus. Cõcidit cadauer tuum ſcz ĩ morte. ſubter te ſternetur tinea ⁊ operimentuz tuuz e. vermes. Et hoc verbum adeo impreſſum eſt cordi illius ꝙ non potuit q̇eſcere ſed religionẽ ĩtrauit. Rogem9 xp̄m ⁊c̄.

Feria ſexta poſt dominicam ſecundaz. Sermo. xix. de peccato contentionis que naſcitur ex vanitate ſuꝑbie.

Malos male perdet ⁊ vineam ſuaz locabit alijs agricolis. Math. xxi. et in euangelio hodierno. Hãc ſententiã ꝓtulerũt contra ſeipos iudei ⁊ chriſtus dominus approbauit eam tãꝗ veram vt dicit Lyra. cum enim ſacerdotes iudeorum ſcribe ⁊ phariſei ꝯueniſſent contra chriſtũ ⁊ ſuperbia pleni ac inuidia cõtentioſe agerent contra dominum. ipe dominus chriſtus ꝓpoſuit eis parabolam de vinea locata agricolis. qui ſeruos domini occiderũt ⁊ heredem. ſic fecerũt iudei ꝓphetis domini ⁊ tandem apoſtolis. ac ipm filium dei chriſtũ occiderũt. Interrogauit ergo chriſtus dicẽs eis. Cuz venerit domin9 vinee id eſt eccleſie ſcz ad iudicandum quid faciet agricolis. Reſpõderũt malos male ꝑdet. ⁊ hoc fecit per romanos ꝑdeñ. iudeos et vineam. id eſt eccleſiam ſuam tradidit alijs ſcz diſcipulis ⁊ conuerſis ex gẽtibus patet in euangelio. Ex quo autem hec peſtis vitioſa ſuperbe contentionis ex vana gloria naſcitur. ⁊ ẽ valde periculoſa ac dãnabilis. ideo de ipa vt cauere ſtudeamus

tria myſteria hoc ſermõe declarabimus.
¶ Primũ dr effugationis.
¶ Scdm dr diuerſificationis.
¶ Tertiũ dr circũſpectionis.
Item aliud thema ꝑ hoc poteſt poni illð Phil'.ij. Nihil facietis per contentionem neqꝫ per inanẽ gloriam.

O Circa primum de effugatiõe contẽtionis .nota ꝙ cõtentio litigationis rephenſibilis eſt ⁊ fugienda ꝓpter plures rationes. Primo propter aſſimilationeꝫ. nam contentioſus aſſimilat̃ diabolo. vñ Aug⁹ vt allegat̃ in ſumma vitioꝝ dicit ꝙ videlꝫ nihil ẽ ita ſimile actib⁹ demonũ q̃ litigare. Ratio quia ſicut diabolus ſemꝑ ſupbe ⁊ ptinaciter contradicit deo ⁊ ſuaꝫ ſententiã falſam defendit ſic talis ⁊c̃. Vñ Prouer.xvij. Semper iurgia q̃rit malus ſcꝫ homo. angelus autem crudelis mittetur contra eum. Lyra ſcꝫ vt a iudice occidatur tanq̃ ſedicioſus. Exemplũ etiã habem⁹ ð iudeis q̇bus ait Moy. Deutero. xxxj. Scio ꝯtentionem veſtram ⁊ ceruicẽ duriſſimam. ⁊ adhuc me viuente ſemper contentione egiſtis contra dominũ quãto magis cũ mortuus fuero ſcꝫ quia contentioſe ꝯtra chriſtũ egerunt. vnde tunc omnes interfecti ſunt in deſerto deo ordinante qui exierãt de egypto p̄ter Joſue ⁊ Caleph fidelibus. ⁊ poſt xp̄i aduentũ oẽs ſũt ꝑ romanos ptim occiſi partim captiuati.
R Itẽ int̃ beſtias aſſimilat̃ ſm cõmeſtorem in ſũma ipi cani. Naꝫ ſi querit̃. Cur vel vnde eſt ꝙ canis ſtatim vt ſtrepitũ audit vel ſentit alicu⁹ latrare incipit. Rñdet magnus Alber. ð animalib⁹ ꝙ ex innata ſibi melancolia canis ſtatim vt ſentit aliquid latrare incipit non cõſiderãs ſiue ſit amicus ſiue inimicus vel extraneus ſit ille de quo ſcꝫ latrat. ſic facit homo cõtẽtioſus. ſtatim enim vt fatu⁹ canis poſtq̃ aliqua verba audierit loqui incipit ⁊ ꝯtendere non curãs an ſit ad ꝓpoſitum vł nõ. hec cõmeſtor. fuge ḡo homo ⁊c̃. Secũdo fugiẽda ẽ ꝓpter pturbationẽ. qꝛ homo ꝯtentioſus alios pturbat et in ſe pturbat̃ Prouer.xvj. Homo peruerſus ſuſcitat lites. Et ratio. quia in ſeipo ꝯtradictiones habet carnis ad ſpiritũ. ⁊ vitioꝝ ꝯtra ſeſe ꝯtendentiuꝫ. nam ꝯtentio ſignũ ẽ ꝙ talis ſit carnalis et caro non obedit rationi. j. Corĩ.iij. Cũ ſit inter vos zelus ⁊ ꝯtentio nõne adhuc carnales eſtis. S Proinde Egidius ð roma. li.ij. pti.j. ca.viij. tractat quare mulieres pl⁹ q̃ viri ſũt ꝯtẽtioſe ⁊ in litigando pſeuerãt. Et reſpõdet. qꝛ in eis minus viget ratio que poſſet homines retrahere. ſꝫ ſi q̄nqꝫ retrahunt̃ hoc eſt ex verecundia. Itẽ ſm alios qꝛ vir factus ẽ imediate de terra. ſed mulier de coſta viri. ſi autẽ coſta cõcuſſa fuerit ſonat. nõ ſicẽ de terra. ergo ⁊c̃. Pro exemplo ꝯtra hec ĩ vitaſpa. quidã pater remediũ docuit di. Si q̇s loquit̃ tecũ de quacunqꝫ cauſa noli ꝯtendere cũ eo. ſi bene dicit dic bñ. ſi male dic. tu ſcias q̇d loqueris. ⁊ ſic mens tua erit pacifica. Tertio ꝯtẽtio fugienda ẽ ꝓpter vitioꝝ deriuationem. ab ea eni ſepe deriuantur plurima ſcãdala odia diſſenſiones rixe. ⁊ quãdoqꝫ poſt verba venit̃ ad verbera. ⁊ aliquando tota cõmunitas turbatur vſqꝫ ſanguinis effuſionem. Eccĩ.xxj Ab vna ſcintilla augetur ignis ⁊ a doloſo augetur ſanguis. Vñ phus.v. politicorũ ca.vij. docet ꝙ cõtentiones in qualibet policia ſunt ſũme vitande tanq̃ cõmunitatis deſtructiue. Oh quot p̄ncipes ⁊ milites inter ſe diſſideñ. ⁊ cõtendeñ. mouent bella in quibus ſequit̃ paupeꝝ oppreſſio ⁊ plura mala. Heu iam impletuꝫ videm⁹ illud Pš. Effuſa eſt contentio ſuper principes et errare fecit e. Lyra. id eſt iuſto iudicio deus pmiſit errare illos in inuio deuiando a iudicio rõnis recte. ⁊ non in via ſupple dei eſſe que eſt via charitatis ⁊ mãdatoꝛuꝫ a qua deuiãt. Quarto fugiẽda eſt ꝓpter acq̇ſitionem ſcꝫ honoꝛis digni et gr̃e dei ac gloꝛie. nam Prouer.xx. dr. Honoꝛ ẽ homini qui ſepat ſe a ꝯtentionibus Item Roma.xiij. Nõ in ꝯtẽtione ⁊ emulatione ſcꝫ ambuletis. ſed induimini dñm ieſum xp̄m imitãdo eius humilitatẽ. ⁊ ſic habeñ. in anima chꝛiſtum per gratiaꝫ ⁊c̃. de hoc exemplum in fine ſmonis.

T Circa ſecundũ de diuerſitate ꝯtentionis Notandũ ꝙ contentio ꝓut eſt vitium ꝓprie diffinit̃ ſm Alexã. in.ij. ſũme ⁊ in Angelica ſic. Cõtentio eſt impugna

tio veritatis cum cõfidentia clamoris. vñ naſcitur ex vana gloria ſupbie. quia vult vincere cum clamore propter apparere. et põt fieri diuerſis modis ⁊ cauſis. Primo mõ ꝓ defenſatiõe veritatis põt fieri ꝯtentio. quia vt ſcribitur. xlvj. di. In pncipio. Ruſticoꝝ arrogantia garrulitatez putat autoritatẽ. Unde quãdo cõtra hereticos qs non ꝯtenderet ruſtici ſcandaliſarent in tali diſputatione. ſicut narratur fuiſſe craco uie in diſputatione cum huſcitis coraz rege. qs magiſter kozlinczki ſagaciter ꝟbo rum multitudine ⁊ argumentoruz ꝯuicit et huiuſmodi ꝯtentio meritoria eſt vt dic Anthoñ. ij. pte. Secũdo modo poteſt fieri cauſa correctionis ſm Alexã. nec hoc eſt peccatũ quando ſic neceſſe eſt fratrem corrigi. Tertio poteſt fieri cauſa diſpu tationis vel eruditionis. ⁊ hoc licz non ſit peccatuz ſi fiat modo debito poteſt tamẽ ibi ꝯcurrere veniale peccatuz ex inordina to clamore vel ex aliqua titillatione vane glorie vel honoris ſicut legit de apoſtolis Luc. xx. ꝙ facta eſt contentio inter eos qs eorum videretur maior. ⸿ Quarto cauſa emulationis ſicut diſcipuli Joh. cõ tendebant de ſuo magiſtro ſcz baptiſta. ⁊ de chriſto. ſic ⁊ modo ꝯtendunt aliqui de religioſis ⁊ eorum fundatoribus vel ꝺ do ctoribus ⁊ pdicatoribus. ⁊ hoc etiam licz ſit veniale de ſe tamẽ ſepe concurrũt mortalia puta detractiones ⁊ huiuſmodi. Itẽ ſimile eſt de illis qui pferre contẽdunt aliquẽ ſanctum in celo alijs. Ultimo põt fieri contentio cauſa male litigationis vt cum quis contendit contra fidem vel con tra bonos mores vel contra veritatez no tabilem peccatum mortale eſt. Si autem cõtenderet contra veritatem aliquam in his in quibus nullum eſſet periculuz ⁊ ex quadam leuitate non eſſet peccatum mortale. Item ſi quis etiam in notabilem iniuriam vel damnuz proximi contenderet ſicut faciunt ſepe aduocati et pcuratores vel litigaret contra iuſticiam mortale pec catum eſt ſcienter talia facere. O ergo ho mo diſce talia confiteri ⁊c̃.

⸿ Circa tertium de circũſpectione Notanduz ꝙ recolligendo ex ſcriptu ris plura ſunt genera hominuz que valde circũſpecte debet homo obſeruare vt non contendat cum talibus. Primo cuz diuite et potente Ecci. cap. viij. Ne litiges cum homine potẽte ne forte incidas i manus illius. non contendas cum viro locu plete ne forte ecõtra conſtituat litem tibi. hec ibi. Secundo non eſt cõtendenduz cum verboſo garriente Ecci. viij. Ne litiges cum homine linguato ne ſtruas i ignem illius ligna. hoc eſt fomenta rixe am plioris. Tertio cum peſtileute infamã te. quia talis conuitia et infamatoria ob probria obijcit tibi. Prouer. xxiij. Ne con tendas cum peſſimis. Lyra. incorrigibili bus. ⸿ Naz talis ⁊ ſi tunc non dicat infamatoria poſtea dic. Sic de lupo phs viij. de animalibus dicit. ꝙ cum maxime iraſcitur diſſimulat ⁊ ſe inuadentez abire permittit ac ſi non attendat quouſqꝫ impremeditatum illum inueniat ⁊ tunc eum occupat ne euadat. Quarto cum vxore non tacẽte preſertim coram aliquo preſen te. nam ſepe ſcandala exoriuntur inter patrem ⁊ filium. et inter fratres vel vicinos ꝓpter contentiones mulierum. ſed vir ſapiens ratione debet vti non litigio. ⁊ vnuſ quiſqꝫ debet ſuam corrigere in ſecreto. iuxta illud apoſtoli. Cum patiẽtia ſupportã tes inuicem in charitate. Ephe. iiij. Sic enĩ melius ſcandaluz aliorum cauetur et pax tenet Quã magni meriti ſint ꝯiuges ſine contentione viueñ. ⸿ Exemplũ legitur in vitaſpatrũ ꝙ ſãcto Machario orante vox inſonuit ad eum dicens. Non dum ad menſuram perueniſti duarũ mulierum habitantium in proxima ciuitate. vnde Macharius veniens iterrogauit illarum cõuerſationẽ. Reſponderũt ꝙ erãt mulieres duoꝝ fratrum et quindecim an nis ſimul habitañ. nec verbuz contẽtiõis nec factum contriſtationis vnqꝫ ſibi inuicem fecerãt. hoc audiẽs Macharius. edi ficatus receſſit. Rogemus ergo chriſtum dominum ⁊c̃.

Sabbato poſt dominicam ſecundaz. Sermo. xx. de ſuperborum ingratitudine ad deum ⁊ ad homines.

Sabbato poſt dominicā .II.

Adoleſcentior filius peregre pfectus eſt in regionē longinquā: et ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam Luc. xv. et in euangelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoris noſtri parabolice dicta. in qbus deſignat ingratitudinē hominū ad deū. Propoſuit nāq parabolam talem dicens. Homo quidam habuit duos filios etc. Lyra. id eſt deus pro nob humanatus. duos filios: id eſt iuſtos et peccatores habet. qui peccatores licet nō ſint per gratiam filij dei: tamen ſunt ad imaginem dei et p baptiſmum adoptati. et ſic filij dei. adoleſcentior: id eſt peccator qui moribus eſt iuuenis peregre pfectus eſt longius per peccata elongādo ſe a deo. et ibi diſſipauit oīa bona gratuita: et etiā nature inqtum per peccatū peiorauit luxuriādo cū diabolo. facta fame verbi diuini adheſit vni ciuiū: id eſt diabolo: paſcit porcos id eſt vitia que immūda ſunt. et tandem in ſe reuerſus ad penitentiā rediens ſuſcipitur a deo in gratiā. et de hoc gaudere oportet omnibus angelis et bonis hominibus put de his patet in euangelio iſto. Ex quo autem iſte adoleſcens filius ingratiſſimus patri relinquens illū ſignificat ingratos peccatores vt dictum eſt. et videmus iſtis tēporibus multos factos ingratos ad deū ad parentes et quoſcunq benefactores. quod oritur ex radice damnabilis ſuperbie Idcirco de ingratitudinis ſuperbia in hoc ſermone declaremus tria myſteria.

¶ Pro hoc ſermone aliud thema vide ex intra ſcriptis.

¶ Primū dr qualificatōis.
¶ Secundū dicitur mortificatiōis.
¶ Tertiū dr periclitatiōis.

A Circa primū de qualitate ingratitudinis notemus tria pcipua.

¶ Primo qd ſit ingratitudo.
¶ Secūdo qt mōis cōmittitur ingratitudo
¶ Tertio de exemplari documento.

Primo ergo notandū vt nouerimus qd ſit ingratitudo qz ſm Tho. ij. ij. q. cvij. ſic diffinitur. Ingratitudo eſt vitiū quo beneficiatus non retribuit benefactori qd debet. Et pro hoc aduertendum eſt qz primo omniū et principalius quilibet debet deo eo qz ipe eſt primū principiū a quo eſt omne bonū noſtrū. Ab ipo nanq ratōnales conditi ſumus. ab ipo omnē creaturā ſubiectam habemus. et ſuſtentatōem vite recipimus quotidie. Ab ipo toleramur in noſtris malis equanimiter. cū tamē vt Auguſtinus dicit peccator nō eſt dignus etiā pane quo veſcitur. ergo nec veſte. Item ab ipo deo poſt grandia peccata reuocamur et venia datur. Ab ipo gratia datur et auxilium vt pficiamus in bono. Ab ipo regni celeſtis gloria pmittitur et redditur. Ideo ipſi debemus et tenemur reddere amorem timorem laudē et gratiarū actiōem. Vñ apoſtolus. j. Theſ. v. ait. In omnibus deo gratias agite. Et Col. iij. Omne quodcūq facitis in verbo aut in opere in noīe dñi ieſu chriſti facite gratias agētes deo et patri etc. Cum ergo homo peccat mortaliter ptra deum offendit et non reddit ei debitū amorē et honorem. ergo ingratus eſt. Secundo debet homo parētibus a quibus eē et educatōem accepimus. Tercio debet prelatis et rectoribus ac pſonis dignioribus. ex qbus cōmunia beneficia hominū cōmūitati pcedunt. Quarto debet homo qbuſcunq benefactoribus a quibus aliqua ſpecialia bñficia pcepimus p quibus particulariter tenemur eſſe grati. Unde ſi hijs non reddimus quod debemus ingratitudo eſt. B

Sed di. Quid et qualiter debemus reddere. Rñdetur ſm doctores theologos qz homo ex virtute gratitudis tenetur primo beneficiū recognoſcere. Secundo pro ipo gratias agere et laudes. Tercio retribuere p loco et tēpore ſm ſuam facultatē. et patet infra ex dictis Senece. libro de beneficijs tercio. Secundo reſtat notandum. qt modis cōmittitur ingratitudo. Reſpondetur in angelica ſm Tho. ſupra vicz. ij. ij. q. cvij. qz in toto ſex modis qui accipiuntur ex iā dictis in pcedentibus. Primo quādo quis beneficia dei vel hominū vt debz non recognoſcit. Secūdo qndo gratias et laudes benefactori nō agit. Tercio quādo nō recompenſat benefactori dum poſſit videlicet faciendo honorē vel ſeruitiū vel auxiliū

illi tẽpore ſuo. Ad hec Seneca. iij. de beneficijs ordine retrogrado dicit ſic. Ingrat⁹ eſt qui accepit beneficiũ ꝛ non retribuit. ꝙ ad terciũ. Ingratior eſt qui diſſimulat. ꝙ ad ſecũdũ. Ingratiſſimus omniũ ẽ qui oblitus eſt. ſcꝫ vt nec velit recordari. hec ille. ꝛ hoc quo ad primũ. Quarto quãdo ꝗs in corde cõtemnit beneficiũ receptũ vl' ipꝫ benefactorẽ quaſi ei non benefecerit ſꝫ male dando beneficiũ tale. Quinto quando murmurat vitupãdo benefactorẽ vel beneficiũ vilificando. Sexto quãdo fac iniuriam vel contemptũ illi benefactori vel aliquid reddens malũ ꝓ bono. ꝛ hoc ẽ diabolicum. ¶ Tercio in exemplorum documento Nota ꝙ coram deo ingrat⁹ eſt nimis ꝛ damnaꝛ quãdo quis patrẽ ſuum vl' matrẽ cõtẽneret recognoſcere: ſed negaret ꝓpter paupertatẽ vel defectum corporꝭ ſcꝫ cecitatẽ vel claudicationẽ ꝛc̃. Itẽ ſimiliter qñ quis nõ ſubuenit parẽtibꝫ ꝛ alijs benefactoribus cum poteſt vel nõ laudat in quibus laudãdi ſunt. hec Anthoñ. Deniqꝫ quando quis patri matriqꝫ maledicit vel iniuriã facit. Preterea quãdo quis ſummo deo cõtemptũ facit maledicẽſ. ſcꝫ in tribulatione di. Utinã non creaſſet me deus. vel de filijs etiã tale quid loquendo vel deum blaſfemando ꝛc̃. Heu ꝙ multi ſic peccant.

D Circa ſecundũ de mortali offenſa Queritur primo vtrũ ingratitudo ſit peccatũ mortale: ꝛ confitendũ ſpecialiter. Ad quod reſpondendũ ẜm Petrũ aureo. in. iiij. diſt. xxij. q. ij. in fine. ꝙ ingratitudo poteſt cadere in hominem dupliciter. Uno modo tanqꝫ circũſtantia actus. ſicut dum quis recepit mlta beneficia a deo tamen cõcupiſcentia ductus fornicatur. et ſic nõ eſt per ſe ſpeciale peccatũ ſed circũſtantia peccatũ aggrauans. ꝛ tunc licꝫ bonum ſit cõfiteri ꝙ igratus fuerit deo tamẽ non eſt neceſſariũ: quia non peccauit ex tali fine. ſcꝫ intentione ingratitudinis. ſꝫ ſufficit confiteri peccatũ fornicatõis quod cõmiſit. ꝛ hoc tenetur omnino cõfiteri. Alio modo ingratitudo conſideraꝛ ꝛ cadit i hominem per ſe. ſicut quãdo non alio fine mouetur ad tale faciendũ niſi quia deſpicit vl' paruipendit beneficia dei vel nõ recogitat ꝛ ſic eſt peccatũ ſpeciale ꝛ confitendũ. Nã ẜm Thomã ſecũda ſecũde. ſimiliꝛ Anthoninũ parte. ij. ti. iij. ꝛ ſummã angelicã qñdo quis ex contemptu ꝑtermittit recognitionem beneficiorũ vel beneficũ. puta patrem matrẽ ꝛ quẽcunqꝫ benefactorem cõtemnit mortale peccatũ eſt. Similiter qñdo quis nõ recompenſat ſed ſubtrahit recompenſationẽ debiti quod neceſſario tenetur benefactori a benefacto. puta ñ ſubuenit ei i magna neceſſitate cum poſſꝫ ſubuenire mortale eſt. Itẽ cum quis obmitteret laudare benefactorẽ qui eſt laudand⁹. ꝛ ex tali obmiſſione ſequereꝛ illi vituperiũ vel infamia mortale eſt. Et a fortiori cum non ſolum ꝑtermittit ſed contrariuꝫ agit: vt predictũ eſt. Sed quãdo preter hos caſus dictos eſſet aliqua obmiſſio ſola. puta quia non recognoſcit vel nõ retribuit i hiſ ad que nõ teneꝛ neceſſario veniale eſt. hec vbi ſupra. E Secũdo queritur. quid de ignorante. Reſpondeꝛ ẜm Anthoninũ ſupra cum Thoma. qui ignorat beneficiũ ſibi factũ non eſt ingratus ſi beneficiũ non recompenſat dũmodo ſit paratus recompenſare ſi noſceret. Unde a peccato excuſatur qui oblitus eſt quis fuerit eius pater ignorans defectu rationabili. Tercio queritur quid de impotẽte. Reſpondetur ẜm Anthoninũ vbi ſupra ꝙ non poteſt aliquis ſe excuſare a vicio ingratitudinis ex impotẽtia. ꝙ ſcꝫ nõ poſſit recompenſare benefactori. quia ad debitũ gratitudinis reddendũ magis attendiꝛ volũtas ꝙ̃ opus vt dicit Seneca lib. de beneficijs. et ideo ſufficit volũtas recompẽſandi cum facultas deeſt. Unde nec obliuio ex negligẽtia facta excuſat.

F Circa tertium de periculo ingratitudinis Nota ꝙ ex ingratitudine multiplex periculũ incurriꝛ. Primo qꝛ gratia dei aufertur. Auguſtin⁹. Quod de⁹ dederat gratis aufert ingratis. Exemplũ in primis parentibꝫ quos deus in padiſo poſuit ꝛ gratia impleuit ſed ꝓpter ingratitudinem eiecit. Secundo quia infirmitates ꝛ alia mala immittuꝛ. Nam Ezechias rex poſt ꝑcuſſionẽ exercit⁹ ſennacherib ab

angelo dei.18ſ000.q2 pro gratiarũ actõne nõ fecit canticũ egrotauit ad mortẽ vt di-cit Lyra. Eſa.xxxviij. Tercio q2 christo maxima iniuria irrogaꝛ. Unde Bern. in pſona christi dicit. Uide homo que pro te patior. ad te clamo: pro te morior. vide cla-uos quibus cõfodior. ⁊ cum ſit tãtus do-lor plus tamen crucior ꝙ te ingratũ experi or. Et ꝑ conſequens ſequitur ꝙ etiã beate virgini matri maior fit iniuria. Ultimo quia aduerſario ſup ingrato poteſtas cõ-ceditur ⁊ peſſime piclitatur. ſicut patet fa-ctum in abſalon igratiſſimo ſuo patri da uid qui male periit in corpore ⁊ anima.

Exemplũ ad idẽ narraꝛ ex libro apũ in Spe.diſt.v.exemplo.xl. ꝙ in partibꝫ gallie quidã iuuenis ab adoleſcẽtia ſemꝑ parẽ-tibus ingratus ⁊ inobediens illos ⁊ alioſ ad amaritudinẽ ꝑducebat. Tandẽ poſtꝗ̄ mortui ſunt parentes eius: ipe poſt aliqͣt annos infirmatꝰ eſt. ⁊ in agone ſumptꝭ ſa-cramentis ecce demones vidit turmatim ingrediẽtes. quos q̄ aſſiſtebant licꝫ non vi debant tñ quaſi turmas ſtrepeñ. audiebãt Exclamauit iuuenis infirmꝰ horribilr̃ di-cens. Accipite oẽs arma iuuate me. q2 ecce pater meus conaꝛ me occidere. Hec dicẽs exiluit. videbatur em̃ ſibi ꝙ in ſpecie patris ſui diabolus eũ occidere vellet pro pter rebellionẽ ⁊ igratitudinẽ ad patrem. Nec mora cadens in terrã terribiliter cla-mans expirauit. Rogemus ergo xp̃m ⁊c̃

Dñica.iij.i q̄dragesima. Ser.xxj. ꝺ exe crãda vana glĩa q̄ eſt primogenita ſupbie

Cum eiecisset

ſcꝫ Jeſus demoniũ locutus eſt mutus ⁊ admirate ſunt turbe. Lu.xj. ⁊ in euãgelio hodierno. Sctã eccle ſia ꝑ pſenti dominica legit euãgelium q̄-modo christꝰ dominus eiecit demonium mutũ ad ſignificandũ ꝙ multi ſunt q̄s di-abolus ꝑ hoc tẽpore quo deberent chriſti ani loqui in peccatoꝝ cõfeſſione facit mu-tos vt non confiteanꝛ. ⁊ ſic in pctis ꝑeant Nam vt Lyra ⁊ doctores dictãt. diabolꝰ nõ i ſe ſed ab effectu dicitꝛ mutus q2 mutũ efficit hominẽ peccatorẽ quẽ poſſidet vt ñ confiteaꝛ. Et quoniã ſm̃ Bonauen. ſuper

ij. demones habent diuerſa maledictõnis officia inter ſe quis eoꝝ quid efficere ha-beat. Taciturnitatẽ autẽ confeſſiõis pec-catorũ maxie facit demon ſupbe vane glĩe ne pctõꝛ ſeipſ hũiliet ⁊ accuſet. iõ demõ iſte q̄ fecerat hũc mutũ fuit demon vane glo-rie et ſupbie. Sed ſi liberari quis vult a ta li dmonio ⁊ quocũꝗ alio accedat ad chri ſtum dominũ petatꝗ vt libereꝛ ⁊ ſic loq̄-tur in confeſſiõe. Et ſi peccator q̄ habebat demoniũ mutum ſupbie ⁊ vane glĩe. i. lu-ciferũ ab hoc fuerit liberatus tũc ꝑ confeſ ſionem poterit liberari gratia xp̃i ab aliis etiã demoniis. ſcꝫ mãmona auaricie. Sa-than ire. beelzebub gule. Aſmodeo luxu-rie. leuiathan inuidie. belial accidie. Uide amus itaꝗ euangeliũ. Ex quo aũt va-na gloria eſt primogenita filia ſupbie: ex q̄ oriuntur ſeptẽ alia ſm̃ Grego.xxxj.mora. ⁊ tanꝗ pncipali eiecta alia conſequenꝛ fa cile eiiciunꝛ. Idcirco de ipa in hoc ſermõe ageñ tria myſteria declaremꝰ.

Primũ de modali notificatione
Secũdũ de execrabili conditione
Terciũ de mortali offenſiõe ⁊ cõfeſſiõe.

Itẽ ꝑ alio themate huiꝰ ſmonis põt acci-pi illud apli Gal.vj. Spũ ambulemꝰ nõ efficiamur inanis glĩe cupidi.

B Circa primũ myſterium. ſcꝫ ꝺ modali notificatõe vane glĩe ſũt ꝯſiderẽꝰ

Primo qualis gloriatio reputaꝛ vana.
Secũdo quid ſit diffinitiue vana glĩa.
Tercio quõ differt vana glĩa a ſupbia.

Primo inquam conſiderandũ eſt vt diſcer namus qualis gloriatio reputaꝛ fore va-na. Pro quo notãdũ ſm̃ doc. ⁊ ſcripturas ꝙ gloriatio diſtinguiꝛ ſic.

Primo quedã em̃ eſt diabolica
Secundo quedã eſt beatifica.
Tercio quedã vera ⁊ ſanctificatiua
Quarto quedã eſt vana ⁊ dãnificatiua

Primo quedã eſt gloriatio diabolica quã do quis gloriaꝛ de malicia ſua de qua pſ Quid gloriaris in malicia qui potens es iniquitate. Nico. ꝺ Lyra. quaſi d. Hec eſt peſſima gloria. ⁊ per conſequens diaboli-ca. Nam vt Petriſta ait. Dupliciter pec cat qui ſe de crimĩe iactat. ⁊ hoc eſt diabo li proprium. quia peccat ex certa malicia. vnde diabolicũ facit hominẽ. Propterea

ibidem Ps̄.dicit. Dilexiſti malicia̅ ⁊ ini=quitate̅ magis q̄ꝫ loqui equitatem.ꝓpte=rea deus deſtruet te in finem.ſcilicet ꝑden do cuꝫ diabolo et euellet te de tabernacu=lo tuo ſcilicet per morte̅. Secu̅do que dam eſt gloriatio beatifica ſcilicet que da bitur iuſtis in patria. Ps̄. Exultabu̅t ſan cti in gloria. Et idem. Gloriabuntur in te omes qui diligunt nomen tuu̅.q.t. bene=di.⁊c̄. O q̄ꝫ ſtulti qui illam ꝓ caducis per du̅t. Tertio queda̅ eſt gloria vera ⁊ ſan ctificatiua que eſt conſcientie ſancte teſti=moniu̅.iuxta quod Apoſtolus.ij. Cor.j. dicit. Gloria noſtra hec eſt teſtimoniu̅ con ſcientie noſtre.ꝙ in ſimplicitate. ſcilicet re cte intentio̅is.⁊ ſinceritate:id eſt puritate vite ſancte.in gratia dei conuerſati ſumꝰ. Hec ibi.quaſi di.ſm Lyram. In his con ſiſtit vera gloriatio hominis ⁊ ſancta non in ore hominu̅ ⁊c̄. Quarto eſt quedam gloria vana ⁊ da̅natiua vt eſt gloria mun dana ſiue de corporalibus ſcilicet pulchri tudine ſanitate fortitudine ⁊ huiuſmodi: ſiue de ſpiritualibus .ſcilicet ingenioſita=te vel ſcientia vel ſanctitate:ſiue de exteri=oribus ſcilicet diuitijs:pompis et hmo̅i. in talibus gloriari vanu̅ eſt. Tu̅ quia non ſunt vere glorioſa cum ſint ſtercora. Ideo j. Macha.ij. Mathathias dicit. Gloria peccatoꝝ ſtercus ⁊ vermis vt patet ſi pro ſpicis ſepulchra. Et etia̅ quia grauiori ſup plicio obligant Apoc.xviij.q̄ꝫtum ſe glo rificauit ta̅.d.i.tor.⁊c̄. Unde non licet glo riari de hoc ꝙ quis altius ceteris ſuſpen=ditur ⁊ torquet̄. Propterea Augꝰ.v.de ci uitate dicit. Sanius videt qui amore̅ lau dis vitiu̅ eſſe cognoſcit. H Sed ſecu̅ do videndu̅ quid ſit. Alexand.ij.par.diffi nit ſic. Uana gloria eſt appetitus inordi=natus ⁊ delectatio inordinata hu̅ane lau=dis. Unde dicit̄ gloria ſm Lyram quaſi claria c mutata in g. quia eſt clara.i.mani=feſtato̅nis ad laudem delectatio. Amb.de offi. Gloria eſt clara cum laude noticia.ſcꝫ coram hominibꝫ. Tercio aute̅ de differe̅=tia eius a ſupbia Nota ſm Anthoninu̅.ij. parte.ti.iij.ꝙ vana gloria ſue genitrici ſupbie multu̅ aſſimilat̄ vt quaſi vnum ſint .qꝛ vtrobiqꝫ eſt appetitus ꝓprie excellentie .ꝓpterea aliqui doctores ponunt vtru̅qꝫ pro vno capitali. tame̅ realiter differunt in h ꝙ ſupbus appetit excellentia̅ et ſibi appa=ret magnus intus .ſed vanigloriouſus ap=petit excellentie huiꝰ manifeſtato̅em exte=rius vt laudet̄ in ore hominu̅ ⁊ fametur

Sed di.quare talia appetere ſit peccatu̅: cu̅ tame̅ dicat̄ Eccli. xlj. Curam habe de bono noi̅e.i.fama. Et Prouer.xxij. Meli us eſt nomen bonum q̄ꝫ diuitie multe. Re ſpondet̄ ſm doctores. ꝙ bene curandu̅ eſt de bono nomie inq̄ꝫtu̅ eſt vtile ad dei glo=riam ⁊ pximoꝝ edificato̅em ⁊ ſalutem.ſed ꝓpter ſola̅ laude̅ ꝓpriam appetere viciuꝫ eſt ſm Tho.ij.ij.q.cxxxij.qꝛ eſt ꝯ ordinato̅eꝫ diuinam. I Pro q̄ notemꝰ ſm theolo gos ꝙ deꝰ bn̄dictus eſt me̅ſus hoibꝫ regu las ne q̄s ſup id qd̄ p̄fixum eſt a diuia re=gula excedat ꝑ ſupbia̅ ⁊ vana̅ gl̄iam. Pro pterea apl̄us.ij. Choꝝ.x.dicit. Nos auteꝫ no̅ in ime̅ſum gl̄iamur ſꝫ ſm me̅ſura̅ gl̄ie qua̅ me̅ſus e̅ nobis deꝰ. Pria regula e̅ obe die̅tie p̄ceptoꝝ ne q̄s ea tra̅ſgrediat̄. Scd̄a eſt p̄emine̅tie pximoꝝ i̅ honore ⁊ dignita=te ne q̄s talia appetat niſi ad ſerue̅du̅ deo ⁊ ad vtilitate̅ pximoꝝ licitꝫ modis.j. Cor. xiij. Charitas no̅ e̅ ambitioſa.no̅ q̄rit que ſua ſunt ſꝫ q̄ ieſu xp̄i. Un̄ pctu̅ e̅ ambitio. Tercia regula e̅ i̅ noteſce̅tie bonoꝝ operu̅. vt no̅ ad ꝓpria̅ laude̅ oſtentemꝰ opa nr̄a ſꝫ ad dei laude̅ ⁊ pxioꝝ vtilitate̅ vl̄ edificati one̅ Mat.v. Sic luceat lux vr̄a cora̅ hoibꝫ vt videa̅t vr̄a bo̅a opa ⁊ gl̄ifice̅t ⁊c̄. Quar ta regula e̅ gl̄ie diuie i̅ attributo̅e oim bo=noꝝ.qꝛ oi̅a a deo ſu̅t ta̅ bona tpalia q̄ꝫ ſpu̅ alia. Iaco.j. Io̅ no̅ po̅t ho̅ ꝑacit̄ de q̄cun=qꝫ bono gl̄iari cu̅ no̅ ſint ſua.ſꝫ vt dꝛ ꝑ apo ſtolu̅. Regi ſeculoꝝ ſoli deo honor ⁊ gl̄ia i̅ oibꝫ e̅ attribue̅da.q̄ peccat ho̅ gl̄iaꝫ ꝓpam q̄re̅s in q̄cunqꝫ. Un̄ Bern̄ .ſup can̄.ſmo̅e xxiij. Quicq̄d captas fauoris qd̄ ad deuꝫ no̅ referas p̄te̅ dei furarꝭ ⁊ crime̅ leſe maie=ſtatis incurris.

K Circa ſecu̅dum de execrati one vane gl̄ie nota ꝙ deteſta̅da e̅ ⁊ execra̅=da ꝓpter plura. Primo propter altiſſimo ru̅m deiecto̅nem . Quia vt Chryſo. dicit. Cetera vicia tantu̅modo in ſeruis diabo=li habita̅t.vana gl̄ia au̅t etiaꝫ i̅ ſeruis dei. habitaculu̅ reperit ⁊ altiſſimos deijcit.pa=tet in angelis de celo in infernuꝫ deiectis

⁊ primis parentibus de paradiſo. Ratio autem ſm Anthon̄.s.ti.iiij. eſt quia ex q̄ rationalis creatura facta eſt ad gloriam perpetuam: ideo naturaliter appetit gloriam ⁊ cum non poteſt in vita perpetuari eo q mori oportet querit per famam in hoim memoria ppetuari. ideo etiam viri alte ſanctitatis de glorie appetitu temptant̄ ⁊ cum offertur delectantur niſi per gratiam ſe cohibeant. Pro exemplo ergo dum ſanctiſſimus aplicus creatur quidaʒ eleuās ſtupam accenſaʒ in arundine poſitaʒ clamat dicens. Pater ſancte ſic trāſit gloria mundi. vt ſcʒ caueat. L Secūdo ꝓpter bonorum operum ⁊ meritorū deperditioneʒ Unde Chryſ. ſuper Matth. dic. Sicut ex ligno naſcit̄ vermis qui lignum exterminat et ex veſtimento tinea que comedit illud. ſic d e bonis operibus naſcit̄ vana gloria perdēs illa. Hinc Aug⁹ queſtionem pulchram quis hominum ſit melior ſoluens li. de vera innocētia dicit. q melior eſt in malefactis humilis cōfeſſio q̄ȝ in bonis ſuperba gloriatio. hec ille. Exēpluʒ patet de phariſeo ⁊ publicano orantibus Luc. xviij. Tertio deteſtanda eſt ꝓpter crebriorem infeſtationem. nam veluti muſca canina ingerit ſe crebro operi bono. M Sed q̄ritur an ꝓpter vane glorie infeſtationeʒ debeat homo dimittere opus bonum. Reſpōdet̄ ſm Chryſ ſup Mat. q vana glia triplicit̄ ingerit ſe bono operi. Primo p̄cedendo ſcʒ per preuiam intentionem malam. ⁊ tunc Chryſ di. Melius eſt non facere bonum puta elemoſynam ⁊ huiuſmodi q̄ȝ ꝓpter vanam gloriā facere. quia qui nō facit in celo nil inuenit ⁊ in terra nil perdit. qui auteʒ ꝓpter honorem facit ⁊ in terra perdit ⁊ in celo nil inuenit. hec ille. ergo tunc dimittendum eſt.

Secūdo ingerit comitādo et tunc op⁹ non eſt dimittendū ſed pficiendum opus bona intentione inchoatum. ſicut ſeminator non dimittit ſeminare ꝓpter aues deuorantes plura ex ſemine. Exempluʒ narratur de ſancto Bern̄. pdicante. cū in medio ſermonis videns populū flentem incidiſſet ſibi vana glia. cogitauit vt dimitteret p̄dicationeʒ. ſed ſpūſſancti inſtinctu ait. non ꝓpter te cepi nec ꝓpter te pficiam. ⁊ ſic ſermoneʒ non dimiſit. Tertio ſubſequendo. ⁊ tunc oratione vincenda ē ſm Chryſ. Quarto vana gloria deteſtāda eſt ꝓpter difficiliorē remediationē Chryſ. vbi ſup̄ dicit. Quāto plura bona facis vanam gloriam non cōpeſcis ſed excitas. qꝛ cum omne maluʒ ex malo naſcit̄. ſola hec de bono ꝓcedit. ideo non extinguitur per bonū ſʒ mag̃ nutrit̄. hec ille. N Queritur ergo quid faciēdum ſit pro remedio Reſpondet̄ ſm doct. q primum ⁊ ſūmuʒ contra vanam gloriam remedium ē orationis humilis ſupplicatio vt dicit Chryſ. ſup̄. Scōm eſt bonorum omniū ⁊ glorie deo attributio. vt cū tibi gloria offert̄ dic cuʒ Ps̄. Nō nobis domine ſʒ nomini tuo da gl̄iaʒ. Tertiū ē mortis ⁊ penaꝝ futuraꝝ ꝯſideratio. nā pauo gl̄iaʒ pēnaꝝ extēſaꝝ deponit viſo pede ſic ⁊c̄. Quartū ē execratiōis dei recognitio. nā tam in veteri q̄ȝ in no. te. deus oſtendit q ſumme odit vanā gl̄iaʒ etiā in regib⁹ vt patʒ p̄cipue in ſancto rege Dauid q̄ cuʒ numeraſſet populū ex vana gl̄ia. ij. Reg̃. xxiiij. deus p ꝓphetā Gad penā denūciauit vt eligeret. aut ſeptē annis famem in terra ſua. aut tribus mēſib⁹ fugere coram aduerſarijs. aut trib⁹ diebus peſtē. ⁊ hoc tertio electo. 70000. mortui ſūt ex ꝑl'o ⁊c̄. deniq̄ȝ i nouo teſtamēto. ptʒ in xp̄o dei filio q̄ contempſit gl̄iam mūdi omnē ⁊ diſcipulos q̄ de miraculis factis gloriabant̄ redarguit exemplo ſathane Luc. x. O ergo homo tu chriſtiane caue.

O Circa tertium de mortali offenſa. Notanduʒ ſm doc. vt in Angelica cōpen. ⁊ Anthon̄. habet̄ q vana gl̄ia ex ſe venialis ē ſʒ fit mortalis ⁊ ꝯfitēda neceſſario Primo caſu ex pte opis ſcʒ de q̄ q̄s gl̄iatur. nā ſi q̄s gloriat̄ de ope qd̄ ē pctm̄ mortale ⁊ deliberato animo peccat mortaliter. ſecus ſi de veniali vt de mendatio' iocoſo. Scd̄o caſu ex pte affectionis. vt ſi q̄s tantū afficit̄ ad aliqd̄ bonū puta diuitias ſcientiā ⁊ hmōi. ⁊ ad eorū gl̄iam' q p̄fert deo mortale eſt. qꝛ ꝯtrariat̄ charitati Exemplū ſi quis ꝓpt̄ talia bona ⁊ corum gloriā nō pdēdā nō ꝯfitet̄ deū vel fidē aut nō p̄dicat vel nō dic̄ veritatē dū tenetur.

Tertio caſu ex pte intenti finis. Nã laus põt queri aliquãdo pter vitandũ malũ infamie. ſicut ſamuel ſe laudauit. j. Reg. xij. et aliquãdo pter dei gloriã et primi edificationẽ. et in iſtis caſibus nullũ eſt peccatũ Nã et Paulus ſic cõmendauit ſe. ij. Cor. ij. Deniq aliquãdo laus queritur pter lucrum auaricie ſicut pharíſei faciebant. et tunc eſt mortale ſm Aureol in compen. Et ibi p regula generali ponitur quãdocunq laus conſtituitur p fine vltimo. et quererit quis eam pter ſe patus facere etiã cõtra pceptũ vt aſſequatur laudẽ mortale peccatũ eſt. Secus quãdo quis in aliquo actu venialis peccati vult laudari p eo quod venialiter in laude delectatur. quia ſic veniale eſt. Quarto caſu ex parte boni ſpiritualis cũ fit pter laudem vel gloriã vanitatis pncipaliter. vt ſi quis pdicat vel miſſam dicit vel ſacramenta confert pncipaliter propter gloriã ſuam priam: mortale peccatũ eſt. ſimiliter faciendo alia opera virtuoſa. Hec in Angelica. P Inſup confitendũ ẽ de filiab vane glie q dr cenodoxia ſm Papiã. Et enumerantur iſte ſm docto. vicz contentio: electio: ptinax: nouitatũ pſumptio: obedire nolle: diſcordia: ornatus vanus: xpi a fide error: hypocriſis: iactantia adulatio. De his latius practica ſubſcripta ſi placz pſeqre eã. Rogem g xpm etc.

Notemus finaliter p documento ſimpliciũ practicã de modis qbus debeãt homines confiteri vel confeſſores interrogare ſciant put videbitur expedire. et ſi confitẽs intelligat talia vicz de peccato ſuperbie et eius pmogenita vana gloria cũ filiab earũ que ſunt mortalia in caſibus iſtis. Primo cfitendũ de ſupbie ſpeciebus. de qbus ſermone. xvj. E. Secũdo de vana gloria. vt in ſermõe pſenti. Tertio de ſupbie filiab p ordinẽ ſermõe. xvj. F. De ſeculi ambitione xvij. ſermõe J. De pſumptiõe cfitendũ eſt ſic. Si pſumpſit facere talia q ſunt ſup cditionẽ vel poteſtatẽ ſuã: puta iudex ſecularis iudicat cleros vel nõ ſubditos: mortale eſt ſm Antho. Itẽ ſi exiſtẽs medicus ignarus medicat. vel cfeſſor ignarus cfeſſiões audit et abſoluit qs non poteſt. Item ſi iudex ignarus vel aduocatus ignarus fuit et ex hoc damnũ accidit alicui minus iuſte. De curioſitate. ſi qs vult ſcire altiora que nõ capit. vt de trinitate vel pdeſtinatõe. et ſic in errorẽ cecidit mortale ẽ Itẽ ſi ſcire vel expiri de effectu incantationis vel artis magice vel phibite et h mõi voluit. Item ſi quis videre vel audire vult quõ agitur pctm mortale delectans mortale eſt. De contẽtione ſer. xix. U De ingratitudine. ſer. xx. D. De irriſione. ſi irriſit ſacramẽta vel alia diuina vilipendens ea mortale eſt. Item ſi irriſit plątos aut ſanctos aut deo ſeruiẽtes vel religioſos vt ſic retrahat eos mortale eſt. Itẽ ſi irriſit quẽcunq intendens ex hoc iniuriã notabilem vel pturbationẽ illius mortale eſt. ſecus ſi ex leuitate vel cauſa ioci. De aliorum temerario iudicio. Si deliberate alterius facta dubia que neſcit quo animo facta ſint vel fiãt in malã partẽ interptatus eſt. et ſine ſignis ſufficientibus iudicauit eundẽ peccaſſe mortaliter ex poſito. ipſe ſic ſine ſignis ſufficientibus ad maliciam illius oſtendendam iudicans mortaliter peccauit. Secus ſi d veniali iudicauit. idem ſi iudicauit de mortali ſed nõ ſic quod ille intendit tale feciſſe propoſito deliberato peccãdi mortaliter veniale eſt. Quarto tandẽ confitendũ de filiab cenodoxie. De contentõne ſupra tactũ ẽ. De electõne ptinaci. ſi quis eligit tenere ſententiã aliquã vel opinionẽ tam ptinaciter quod nec doctoribus nec ſi ecclia determinaret contrarium crederet mortale eſt. De nouitate. Si quis adinuenit nouum modũ peccandi mortaliter vel inducendi ad tale. vel taxandi iniuſte. vel fraudandi proximum mortale eſt. De inobediẽtia ſermone. xiiij. O De diſcordia. Si qs diſcordat in neceſſarijs ſaluti: preſertim tenendo hereſim. vel ſi ex odio in notabilibus mortale eſt. Secus in opinionibus de hijs que non ſunt neceſſaria ad ſalutem. De ornatu. ſermone. xviij. O De chriſti fidei errore. Si quis dubitauit de fide vel errorem ſectatur eſt mortale. De ypocriſi. Si quis ſimulauit ſanctitatẽ: vel virtuoſa fecit opera ad decipiendum aliquem vt aſſequatur prelationẽ. vel vt dentur ei elemoſyne ſicut ſancto viro cum ſit malus mortale eſt. De iactantia. Si quis iactauit ſe de aliquo facto mortali. Item ſi iactauit

ſe in vituperiū notabile aliorū mortale eſt.
De adulatione. Si adulatus eſt alicui de peccato facto. ſcȝ mortali. vel ſi adulando prouocauit ad faciendū tale mortale ē. Item ſi laudando adulatorie intendit decipere illum notabiliter in tēporalibus vl' ſpiritualibus mortale eſt. Secus ſi aliqd iuſtum intendit ab illo habere per moduȝ doni vt hiſtriones. Hec ſufficiant ꝓ breuitate epilogando poſuiſſe quatenus ſciat quis predicta fore vt cōmuniter mortalia ꝛ confitenda. Et ſic de alijs etiā vicijs tractabimus ſuis locis. Rogemus ergo dominū noſtrū ieſum chriſtū ꝛc.

Dominica eadem poſt prādium. Sermo viceſimuſſecūdus. De periculoſiſſimo vicio ire.

Fratres am

bulate in dilectōne ſicut ꝛ chriſtus dilexit nos. ad Ephes. v. ꝛ in epiſtola hodierna. Sanctus Paulus apoſtolus i hijs verbis hortaꝛ nos omes chriſtianos vt exemplo chriſti diligamus inuicē deponētes iram et odiū. Aduertendū ergo chariſſimi ꝙ chriſtus dominꝰ dilexit nos Primo dilectōne pleniſſima. qꝛ omnia nobis dedit que pro noſtro amore in ſe aſſumpſit. videlicȝ ex virgine Maria ſcilicȝ carnem in cibū: ſanguinem in potū. animā in preciū redemptōnis. deitatē autem promiſit in ꝑmium eterne felicitatis. Sic ꝛ nos debemus ꝓximos diligere vt i omnibꝰ ſalutē eorum pleno corde velimꝰ. Sicut etiā patet de pe. diſt. ij. Charitas.
Secundo chriſtus dilexit nos dilectōne ſanctiſſima. quia dilexit nos: ſed non dilexit imo redarguit et reprobauit noſtra vicia. Sic et nos debemus proximos diligere. Augꝰ. Sic diligantꝛ homines vt eorū non diligantur errores. id ē peccata Tercio dilexit nos chriſtus dilectōne pacatiſſima. quia cū eſſemus inimici reconciliauit nos deo ꝛ angelis. Exemplū dans vt omnem iram ꝛ odiū deponamus ꝛ pacē cum deo et ꝓximis teneamus. Et ad hec apoſtolus hortaꝛ in verbis ꝑdictis dicēs. Ambulate in dilectōne ꝛc. patet in epiſtola
Itaqȝ de ira que cōtrariaꝛ dilectōi tria myſteria declarabimꝰ ꝑ ſmone
Primū de retentiōis ꝑiculoſitate
Secundū de offenſiōis mortalitate.
Tertiū de ꝓductiōis vitioſitate.

Circa primū de periculoſitate ire retente. quoniaȝ multi ſunt qui faciliter iraſcuntur ꝛ diu iram tenent contra proximuȝ nec volunt pacificari. tales ergo audiant quot periculis damnationis ſubſunt. Primum periculum abominationis diuine. Ecci. xxvij. Ira et furor ꝛ execrabilia ſunt. Gloſa. in cōſpectu di.
Sed quare. Dicendū ꝙ primo quia trinitatis ſanctiſſime imaginem deſtruit: et diaboli imaginem in ſe ponit. Gregorius ſuper Job. v. dicit. Manſuetudo ſeruat in nobis imaginem dei qui ſemper tranquillus eſt. ſed ira diſſipat ꝛc. Si ergo qs crucifixi imagineȝ de eccleſia eijceret ꝛ deſtrueret loco illius diaboli imaginem poneret. ſic ꝛc. Secundo quia diuinam maieſtatem de ſuo habitaculo deturbat ꝛ diabolo locum dat. Unde Bern. et Auguſtinus ſuper Pſ. Sicut in pace factus eſt locus dei. ita in ira ꝛ diſcordia non niſi locus eſt diaboli ꝛc. Unde ſi quis regem de ſuo grato hoſpitio exturbaret ꝛ inimicuȝ introduceret. ſic ꝛc. Tertio quia quod ſolius dei eſt ſibi vſurpat ſcilicet vindictam quam ſibi ſoli deus ſeruauit. Roma. xij. Mihi vindictam ꝛ ego retribuā dicit dominus. Sicut ergo vſurpans coronam regis offendit. ſic ꝛc. Exempluȝ legitur in vitaſpatrū. ꝙ quidam ſanctus pater dixit ꝙ iracundus etiam ſi mortuos ſuſcitaret non poſſet deo placere. ꝛ hoc Antho. par. ij. ti. vij. cap. j. ponit intelligēdo de eo qui leuiter iraſcitur ꝛ tenet iram. R
Secundū periculum breuiationis vite hoc oſtenditur Primo ex lege theologica Eccleſiaſtici. xxx. c. Zelus ꝛ ira minuunt dies. Secūdo ex lege phica. quia philoſophus primo de anima dicit. ꝙ ira eſt. accenſio feruidi ſanguinis circa cor. Et ergo Damaſcenus lib. ij. cap. xviij. diffinit eam ſic dicens. Ira eſt feruor ſanguinis

circa cor ex euaporatione fellis vel per re/
turbationem fellis. Hec ille. Ex tali autē
paſſione corpus maxime tranſmutatur vt
patet per Gregoriū. v. moral. dicentē. Ire
ſtimulis accenſum cor palpitat: corp⁹ tre/
mit: lingua ſe prepedit: facies igneſcit: ex/
aſperantur oculi. non recognoſcuntur no/
ti. quid loquatur ignorat: licet ore ſermo/
nem format: veluti arrepticius. Hec ille.
Et conſequēter ex hijs ſequitur diminu/
tio vite. Unde ⁊ Philoſoph⁹ dicit ꝙ ani/
malia iracūda ſicut ſūt canes de facili mor
dentes ⁊ latrantes ſunt breuis vite. Item
narrat Auguſtin⁹ de ciuitate dei. ꝙ quidā
conſul romanorū nomine Silla: cum pre
ira turbulentiſſim⁹ eſſet fracta eſt ſibi ve/
na ſanguinis in corpore vnde mortuus eſt
Tercio declaratur ex lege canonica. xiij.
q. j. ca. j. Et extra de iudeis. c. et ſi iudeos.
vbi dicitur ſic. Mus in pera. ignis in ſi/
nu. ſerpens in gremio male ſuos remune/
rant hoſpites ⁊c. Sic facit ⁊ ira que cor/
rodit cor tanꝗ mus peram: et accendit et
mordet ac ſic conſequēter vitam breuiat.
Et hoc videmus in multis ꝙ pre ira fer/
uidi nec ſibijpſis parcunt ſed morti ſe expo
nunt. Nec etiam curant proximos: nec vx
orem nec filios nec parentes. ſed contume
lijs omnes afficiunt ⁊ in illis ſe vindicant
cum in taberna vel alibi cōmoti ſe vindica
re nequiuerūt. ⁊ ſic quādoꝗ tale nocumē/
tum alijs inferunt ꝙ per leges occidentur
Et ſic patet. ¶ Quarto oſtenditur
preterea ex lege poetica. Nam ſm Vale/
rium de naturis rerum. Antiqui ire viciū
ſub ſpecie martis depingebant ſic. Erat fi
gura hominis furentis in curru ſedentis:
flagellum in manu gerentis. ante quē lu/
pus ſtare depingebatur ⁊c. Hec autem ſi
gnificabant primo ꝙ ira eſt iſana furia. vt
dicit Seneca lib. ij. de ira. Ideo in figura
furentis hominis erat. Secūdo ꝙ volu/
bilis foret. et homo talis vite breuis. ideo
in curru. Tercio ꝙ vindicatiua eſſet ideo
flagellum tenebat. Quarto lupus depin/
gebatur coram eodē. quia ſicut lupus di/
lacerat oues. ſic irati principes dilacerant
⁊ deuaſtant paupes: etiam per calumniā.
Sicut ad idem Eſopus ponit exemplum
parabolicū. videlicet ꝙ dum lupus iret cū
oue quadam et veniſſent ad fluuiū bibere
ceperunt. Lupus a parte ſuperiori fluen/
tis aque: ouis autē ab inferiori. Et impo/
ſuit oui. ſcz calūnioſe ꝙ turbauerit aquā.
Ouis ſimplex reſpondit veritatē. Domi/
ne tamen ego ſum ab infra. ſi a me eſſet a/
que turbatio iſta deflueret ⁊ vos non im/
pediret. Lupus reſpōdit. Ah tu loqueris
ſic ſuperbe ſicut et pater tuus ſemper ꝯtra
me ſuperbit. Et ſic deuorauit eā. Sic mul
ti diuites et pricipes falſa calumnia deuo/
rant pauperes ¶ Tercium periculū in ira
eſt crucifixionis chriſti ⁊ iniurie. Nā adeo
ira facit iniuriā chriſto paſſo: vt videatur ſin
gulas eius paſſiones renouare. Iuxta il/
lud Hebre. vj. Rurſus crucifigētes chri/
ſtum in ſemetipſis. Nam chriſtus capti/
uari voluit vt nos liberaret a diabolica ca
ptiuitate. Contra hoc chriſtianus per irā
captiuari vult a diabolo. Guilhel. in ſum
ma. Tenes iram cum proximo tamdiu te
neris a diabolo. Item chriſtus flagellat⁹
eſt et ſanguinem fudit. iracundus mem/
bra chriſti. id eſt proximos flagellat ⁊ ſan/
guinem fundit illorū vindicañ. Itē chri/
ſtus iniuſte iudicatus eſt et condemnat⁹ a
Pilato: qui debuit potius penam inferre
iudeis cum ſciret ꝙ illi chriſtū per inuidi/
am tradiderant. Sic iracundus non pu/
nit quem deberet. id ē ſeipſum iratum. ſed
proximū qui eſt chriſti membrum: et ſepe
innocens. Item chriſtus in cruce orauit
pro inimicis vt conuertantur: nec ſe vin/
dicauit. Sed iracundus vindictam expe/
tit. O ergo iracunde compatere ſaltē chri
ſto et noli eum in membris perſequi cuius
ſanguine redemptus es a diabolo. ¶
Quartū periculum damnatōnis iuri/
dice. Nam in hora mortis diabolus po/
teſt allegare contra iracundum et iuridi/
ce illum poſſidere ineternum. Primo ex re
gula iuſticie euangelica. que habetur Ma/
thei. vj. vbi chriſt⁹ dicit. Si non dimiſeri
tis hominibus: nec pater veſter dimittet
vobis peccata veſtra. Secundo ex regula
canonica ſimul quoꝗ et Tercio ex lege ci/
uilica. quibus concorditer ſancitum eſt ꝙ
heres non ſeruans teſtamentum defuncti
exhereditādus eſt. xj. q. j. c. Silueſter. ⁊. ff.
de fideicōmiſſis. l. amplius. Sed qꝫ chri/

ſtus legauit hereditatē celeſtem illis q̄ obſeruant charitatem et pacē fraternā ideo iuſtum eſt vt exhereditet̃ et damnetur is q̄ iram tenuit. VI Quintū periculum exorationis cōtra ſe imprecatorie. quia tal' orando dominicā oratione cōtra ſe imprecatur. Unde Athanaſi⁹ ſup dn̄ica oratōe dicit. Si nō dimittis iniuriam que tibi facta eſt nō orationē pro te facis ſed maledictionē ſup te inducis cū in oratōe dominica dicis. Dimitte nobis debita noſtra ſicͭ ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ noſtris. Si dicas. nōne ergo melius eſt talib⁹ nec orare pater noſter. Reſpondet̃ ſm Alexan. d ales ⁊ Aſter. ꝙ non debēt ꝓpterea dimittere quin orent. quia ſi nec orant nec quicquid boni faciūt diabolus maiorē poteſtatem in eis habebit. Sed tales orent pater noſter in pſona eccleſie ⁊ nō in pſona propria. q² ſic mentirent̃ ⁊ ſup ſe maledictōes impcarent̃ vt dictū eſt. Ecce ergo ptz q̄nto in piculo ſunt poſiti iram tenētes. Ve ergo ⁊ ve talibus. O chriſtiane noli in te fouere diabolū p iram ⁊ odiū ex q̄b⁹ innumera mala oriunt̃. ſcȝ homicidia ⁊ huiuſmodi. Itē bella maledictōes ⁊ rixe. ⁊ q̄nꝙ recurſus ad ſortilegia. Exemplū cōſolatoriū pro excitatione dormitantiū narratur ꝙ vxor cuiuſdā viri recurrēs ad mulierē ſortilegam voluit maritū ſuum vt incantatiōib⁹ ꝓuocaret illum ad amorē ſuū Et illa cōmiſit vt ſibi apportaret de pilis oculorum mariti. Cumqꝫ vir ille ad mercādum cū ſocijs deberet ire longius vxor ei⁹ dixit ei. O mi dn̄e da mihi aliquid de pilis oculoꝝ tuorū vt teneam interim apud me p memoria tue dilectōis. Vir aſtutus dedit ſibi de pilis faretre ſue quā ſup ſe habebat. Cūqꝫ ptrāſita dieta cum ſocijs hoſpitati forent in hoſpitio ⁊ ſero lete cōuerſarentur. ecce faretra illius pendēs in gomſo cōmota ſtrepitū fecit. Dixerūt omnes. Quid hoc. Vir ille recognoſcēs dixit. Forſitan vias vult currere. ⁊ ſic tercio cōmota reuerſando ſagittis excidentib⁹ hic ⁊ illic exiuit p oſtium donec domū peruenit. Unde illius vxor confuſa contra intentū verbera incurrit.

X Circa ſecundū d mortali offenſa ire Querit̃ quare ira reputat̃ peccatum graue ⁊ mortale. Cum enim vt Auguſtin⁹ dicit. nullus peccat in eo quod vitare nō poteſt. ſed iram nullus homo vitare poteſt cum ſit naturalis paſſio homis. Unde pſal. iiij. ſcribitur. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. Ubi glo. dicit. Motus ire n̄ eſt in poteſtate noſtra. ergo nō videt̃ peccatum. Sed ad hec reſpondet̃ ſm Tho. ſecunda ſecūde. q. clviij. et Anthoninuȝ. ij. pte. ti. vij. ⁊ etiam Angelicā ſummā Aureolū in cōpendio ⁊ alios regulas certas recolligendo. Prima de paſſione qua quis turbatur ꝙ nulla paſſio ire vel alteri⁹ cuiuſcunqꝫ eſt peccatū ſub ratōne paſſionis pure ſed habet potius rationē pene. Ratio q̄a ineſt nobis a natura. ſicut paſſio famis ſitis ⁊ triſticie mentis ⁊ huiuſmodi. Unde. iij. ethicoꝝ. Paſſionib⁹ naturalib⁹ nec meremur nec demeremur. Et q̄m ira ꝓprie loquēdo eſt paſſio naturalis aīe ſenſitiue a qua vis iraſcibilis denominat̃. ido vitari nō poteſt. vt patȝ p obiectōem iaȝ p̄fatam. ⁊ ſic nō eſt peccatū. Nā vt ſic etiā in brutis eſt ira. ⁊ oēs hoīes inclinati ſunt ad iram. magis tamē colerici ratōe ignee complexionis. ⁊ mlīeres ratōe debilis rationis. Eccli. xxv. Non eſt ira ſup irā mulieris. Secūda regula de ipa paſſione dum ratōne regulat̃ ꝙ omnis paſſio inq̄tum ratōe recta regulat̃ eſt bona. ⁊ inquātum ordinē ratōnis excludit eſt mala. Proinde paſſio vel motus ire in hoīe poteſt eē quādoqꝫ virtuoſa ⁊ bene meritoria. ſicut cum quis rationabiliter iraſcit̃ ꝓpter peccata ſubditorū vel aliorū. Et hec eſt ira p zelum. Nam ſic chriſtus etiam iratus contra phariſeos redarguit eos et eiecit emētes ⁊ vendentes in templo. Item poteſt ira eſſe vicioſa quādo non eſt ſm ordinem rationis. et talis dicit̃ ira per vicium. q̄ diffinitur ſic. Eſt inordinatus appetitus vindicte ſm doctores ſupra. Et notanter dicitur inordinatus. quia ſi eſſȝ ordinat⁹ appetitus vindicte nō eſſȝ petm̄ ſȝ zel⁹ laudabil'. Sȝ quō fit inordiat⁹ tal' appetit⁹. Dicēdū ꝙ trib⁹ modis Pr̄o ex pte mali q̄d alteri appetit̃. Secūdo ex parte modi q̄ q̄s intra ſe iraſcit̃. Tercio ex parte facti quod extra oſtendit̃ vt patet in regul' ſubſeq̄ntib⁹.

y Tertia regula ꝙ ira pōt eſſe mor/
talis culpa ex pte mali qḋ alteri appetitꝫ ꝑ
vindicta videlicet ſi appetit q̄s iniuſtā vin
dictā vel punitionē ꝓximi notabilē delibe
rate. hoc aūt fit pmo ſi punire vult eum q̄
nō meruit. Secūdo ſi pl⁹ ꝙ̄ meruit. Ter
tio ſi nō ſm modū legitimū ꝓceſſit ad pu
niendū illū. Quarto ſi nō ꝓpter bonū iu/
ſticie ɔſeruandū hoc. ſ. voluit: ſꝫ pncipalit
ꝓpter vindicandū vel ꝓpter malū illius vt
ex eo ſatieꝫ quodlibet hoꝝ mortale ē. quia
ɔtra charitatē ⁊ ɔtra iuſticiā intēdit: alꝛs
veniale eſt. vt punire in modico ſicut tra/
here puerū capillis ⁊ hmōi. Quarta re/
gula ꝙ ira poteſt eſſe mortalis culpa ex p/
te modi quo quis iraſciꝫ ab intra. ſcꝫ cum
quis tanta vehementia ire feruet vt deci/
dat a dilectiōe dei ⁊ ꝓximi qḋ ɔtingit quā
do ira tranſit in odiū. tunc eīm fit mortale
Hec Anthon. Quīta regula de facto
vel ſigno qḋ oſtendiꝫ ē ſcꝫ ꝙ ira poteſt eſ/
ſe mortalis culpa ex pte ſigni vel facti qḋ
quis oſtendit ab extra vicꝫ cū quis ex ira
oſtēderet ſigna odij: ⁊ ex hoc ſcādaliſaret
notabiliter ꝓximos. qꝛ negat ſigna cōmu
nia charitatis vicꝫ ſalutantē nō reſalutat
interrogāti dū deberet nō reſpōdet. vꝉ cū
cōmuniter orans illū inimicū excludit ab
orōne. Hec ſm Richar. Secus de ſignis
ſpecialibꝫ ad que q̄s nō teneꝫ oſtēdere. q̄a
veniale eſt. Silꝛ eſt de ira eoꝝ q̄ gerūt cu
ram domorū ⁊ ſubditoꝝ in q̄bus accidit
quotidiana ira ⁊ ɔturbatio aliqua. ſicꝫ di
cit xp̄s marthe Luce. x. qꝛ venialis ⁊ non
mortalis eſt talis ira vt cōmuniter. Hec
Anthon. ſ.

z Circa tertium de filiabus q̄
ꝓducit ira queriꝫ. quales ſūt filie ire crimi
noſe de q̄b⁹ ɔfiteri teneꝫ hoīes ex neceſ/
ſitate. ad qḋ ſm Grego. xxxi. moralꝛ. ponū
tur aliq̄ q̄bus in Angelica ſupadduꝫ plu
res: aliter tn̄ ꝓſequemur practice. Et pri/
ma dr̄ indignatio. Scd̄a rixa. Tertia ani
mi tumor. Quarta ɔtumelia. Quīta vitu
perij clamor. Sexta maledictio. Septīa
dī vel ſanctoꝝ blaſphemia. Octaua iniu
ſtū bellū. Nona ſanguinis effuſio. De ali
q̄bus hoꝝ ꝓp̄lo magis. ſ. neceſſarijs age/
mus etiā in ſpēalibꝫ ſmonibꝫ. Sꝫ hic bre/
uius notem⁹ ꝑ practica ɔfeſſiōīs ꝙ ɔfitē
dū ē De indignatiōe. Si q̄s ex ira nō lo
quiꝫ ꝓximo in caſu q̄ teneꝫ ex p̄cepto mor
tale ē. vel ſi h̄ facit cuꝫ ſcādalo notabili vt
dictū ē q̄nta regula. De rixa. Si rixaꝫ q̄ſ
ɔcutiēdo ꝓximū aīo vindicādi vel nocēdi
notabiliꝫ mortale ē: alꝛs veniale vt i puerꝫ
De animi vel mētis tumore: h̄ ē q̄n q̄s i
plicat mentē deliberate excogitādo vias
diuerſas ⁊ modos q̄bꝫ poſſet ſe vindicare
⁊ de h̄ iudicādū ē eo mō q̄ de ira ex q̄ proce
dit vt patuit. De ɔtumelia vel cōuitio.
Si dixit talia ꝟba. ſ. ꝙ ſūt infamatoria co
rā alijs mortale ē. de h̄ ſermōe. xxiiij. K.
De clamore: h̄ eſt ſm Aureo. dū q̄s exal
tat vocē ꝑ vituperiū: idē vt de ɔtumelia.
De maledictōe. ſer. xxv. O. De blaſfe/
mia dei ⁊ ſctōꝝ. ibidē. T. De bello. Si
q̄s mouet bellū iniuſtū. ⁊ oīs q̄ dat auxiliū
ɔſiliū ⁊ fauorē mortaliter peccat. ⁊ ad re/
ſtitutionē teneꝫ. ſecus de iuſto. De ſan/
guinis effuſiōe. ſ. notabili vel enormi ſi ſi/
ne iudicio iuſto fecit vel homicidio ɔſiliū
vel cauſaꝫ dedit. Hec ſufficiāt ad preſens
Rogemus aūt dn̄m ieſū vt det ⁊c̄.

Feria ſecūda poſt dn̄icā tertiā Sermo
viceſimuſtertius de ira peſſima capitali ⁊
ei⁹ remediatiōe.

R Epleti ſunt
oēs in ſynagoga ira Luc. iiij.
⁊ in euāgelio hodierno. Sicꝫ
Lyra dicit dn̄s ieſus multis miraculꝛ ſuā
deitatē ɔfirmañ. inter ſuos ꝓpīq̄s pauca
miraclꝛa fecit. qꝛ erāt idigni eo ꝙ miraclꝛa
xp̄i ñ credebāt eē ꝟa. ⁊ ipꝫ deſpiciebāt ꝓpꝫ
paupꝫtatē ſuā ⁊ ɔentū ſuoꝝ. q̄ lꝫ forēt nobi
les erāt tn̄ paupes. Vñ phariſei illi de na
zareth dixerūt ad ieſū dſpectiue. Quāta au
diuim⁹ facta in caphar. fac ⁊ hic in patria
tua. ac ſi di. Si faceres ꝟa miracula citius
faceres inter ꝓpīq̄s ⁊ in ciuitate tua ꝙ̄ i
ter extraneos. Sꝫ ipe xp̄s dn̄s rn̄dit oſtē
deñ. ꝑ exēpla helie ⁊ helyſei ꝙñ niſi ex ipo
rū malicia eēt ꝙ nō faceret inter eos talia
Sicut nec helias miſſus fuit ad mulieres
alias eo ꝙ nō eſſent ita deuote: ſed ad ſare
ptanā gētilē deuotā. nec heliſeus munda

dauit alios lepros͛os ꝓpter ingratitudinē erga deū. q꞉ declinauerat regnū iſrael ad idolatriā.ſed naaman mūdauit gentilē q̄ erat bon⁹ ⁊ ad deū ꝯuerſurus. Tūc illi d̄ nazareth repleti ſūt oēs ira:hec audieñ. ſcꝫ ꝙ ꝑponebat eis gētiles ⁊ voluerūt occidere eū.ſed dñs ꝟtute deitatis ꝑ mediū illoꝝ illeſus trāſiuit. Et vt Beda dic̄.deſcendens de monte ſub rupe latere voluit vbi ſaxum illud tanq̄ꝫ cera ſoluta ſinū fecit.in q̄ xp̄us ē receptus ⁊ oīa lineamēta ⁊ ruge veſtis ibi adhuc apparēt. d̄ his in euāgelio. Itaq̄ꝫ de ira in qua ⁊ mō mł'ti pleni ſunt ⁊ peccant ꝯtra xp̄m reſtāt adhuc tria myſteria declarari in h̄ ſermōe.

¶ Primū de eius pctī grauitate.
¶ Secūdū de capitali ſublimitate.
¶ Tertiū de remediali qualitate.

A Circa primū de grauitate pctī ire querif. vtrū ira ſit grauiſſimū omniū peccatoꝝ ꝯtra ꝓximū cōmiſſoꝝ. Naꝫ Chryſ. omel'.xlviij.ſup Ioh. videf dicere ꝙ ſic. Nil inq̄t turpius viſu furētis.ire em̄ ⁊ inſanie nil eſt mediuꝫ. Sed rñdetur ꝺm Rayne.in ſūma iuxta dicta ſancti Tho.ij ij.q.clviij.ꝙ circa grauitatē pctī pñt tres attēdi ꝯſideratiōes ꝺm quas iudicaf grauı⁹ vnū alio. Primo pōt conſiderari grauitas peccati ex eius nocumenti illatione Nam illud peccatuꝫ grauius eſt qd̄ mai⁹ nocumentū infert ꝓximis.⁊ ſic ira in effectu exteriori videlicet rapina homicidio ⁊ bello ac h'mōi poteſt eſſe grau⁹ peccatuꝫ q̄ꝫ internū odiū. Sed ſi cōſiderem⁹ irā ꝑut tm̄modo manet in corde ⁊ ſimilif odium. Sic grauius peccatū eſt odiū q̄ꝫ inuidia.⁊ inuidia eſt grau⁹ q̄ꝫ ira. Ratio.q̄a odiū appetit ꝓximo malū vel nocumētuꝫ ſub rōne mali. ſꝫ inuid⁹ appetit ſub rōne ꝓprie glorie.iratus aūt ſub rōne vindicte. qd̄ habet aliq̄d iuſticie q̄nq̄ꝫ.ideoq̄ꝫ min⁹ malū eſt vt ſic ira q̄ꝫ inuidia.q꞉ ira appetit vindictaꝫ ſub rōne cuiuſdā boni iuſtioris qd̄ eſt vindicta.ſed inuidia ſup rōne ꝓprie glorie vt ipſe ſit felicior altero cui inuidet. odiū ꝟo q꞉ appetit ſub rōne mali maluꝫ. qd̄ eſt peſſimū ⁊ ꝯtra charitatē. B Scdo pōt conſiderari ḡuitas pctī ex charitatis oppoſitiōe. Et ſic ceteris paribus inter oīa peccata que cōmittunf in ꝓximū odiū eſt grauiſſimū ꝓpter directā contrarietatē charitatis. Sicut em̄ charitas eſt virtutū potiſſima:ita a contrario odiū eſt omniū vitioꝝ peſſimū. Et ſic claret ꝙ odiū multo grau⁹ eſt q̄ꝫ ira. Primo quia odiū ꝯtrariaf charitati directe.ideoq̄ꝫ ex ſuo genere eſt mortale.ſed ira non ſemper nec ex ſuo genere ē mortalis. Vñ glo.ſuper illud Ps̄. Iraſcimini ⁊ nolite peccare dicit. Venialis eſt ira que nō ducif ad effectū.ſ.notabilē. Secūdo q̄ꝫ q꞉ paſſio ire citi⁹ tranſit:ſed odiū ꝑmanet. Vñ phs.ij. rhetorice dicit ꝙ odium eſt magis inſanabile q̄ꝫ ira. Tertio pōt conſiderari grauitas pctī ex modali deordinatōe. ⁊ ſic illud peccatū grauius eſt qd̄ magis aufert rōnem homis ⁊ minus habet de miſericordia in ꝓximū.⁊ ſic ira eſt grauiſſimū pctm̄ q꞉ ſup oīa alia aufert rationē hoīs. Catho. Ira impedit animū ne poſſit cernere verū. Et q꞉ eſt ferociſſima ⁊ impetuoſa ſine vlla miſericordia. Prouerb.xxvij. Ira nō h꞉ꝫ miſericordiā nec erūpēs furor.⁊ ſic itelligendū ē dictū Chryſ.ſup in obiectiōe ⁊ ſic patet. C Sed di. Quid de cōcupiſcentia an grau⁹ peccatū ſit q̄ꝫ ira. Rñdetur ꝺm ꝑdictos doctores ac alios cōiter ꝙ ex quo ira tēdit in vindictā q̄ eſt iuſticie bonū.ideo eſt min⁹ malū q̄ꝫ ꝯcupiſcentia q̄ tēdit in bonuꝫ delectabile qd̄ nō habet rōnē iuſticie. Vñ phs.vij.ethicoꝝ dicit.ꝙ incōtinēs ꝯcupiſcētie eſt turpior q̄ꝫ incōtinēs ire. Verūtamē ſi ira deducif ad odiū ꝑſeuerās eſt grauiſſimū oīm pctoꝝ in ꝓximū cōmiſſoꝝ ceteris ꝑibus. qm̄ vt Auguſt.⁊ Chryſ. de cōpunctiōe di. Hūanuꝫ eſt peccare:ſed diabolicū in odio ꝑſeuerare. O ergo homo xp̄iane noli fieri diabolus per iram.

D Circa ſecundū de capitali ſublimitate inquirenduꝫ eſt quare ira magis ponif ꝑ vitio capitali q̄ꝫ odiū:qd̄ tamē ḡuius peccatū eſt cōter. Reſpondef ꝺꝫ Anthon.p.ij.ti.vij.c.j. Quia inquit ira habꝫ finem multū appetibilē.quoniaꝫ appetit malū ſb̄ rōe boni:id eſt iuſti magis q̄ꝫ odium qd̄ appetit ſub ratiōe mali. Itē qu ia habet plures ſpecies.⁊ odiū ac alia mul

ta vitia ex ira tanq̄ ex p̄ncipali oriunť: vt patuit ſermone p̄cedenti. Sed quot ⁊ que ſunt ſpecies ire philoſophus .iij. li. ethicorum ponit tres.

¶ Prima acuta.
¶ Secunda diciť amara.
¶ Tertia diciť grauis.

Prima diciť acuta qua quis cito ⁊ ſubito iraſciť ⁊ leuiter ceſſat ab ira. ⁊ hoc eſt optimū in talibus ꝙ nō retinent iram in corde quia diciť Eccī. c. vij. Ira in ſinu ſtulti reqeſcit. ⁊ tales ſunt ſepe cholerici ſm Alber. li. j. de motib⁹ animaliū tractatu. ij. Secūda diciť amara que ꝑmanet ⁊ i vetuſtatem deuenit. ⁊ ſunt amariſſimi in ſe donec diutius iram digerāt ad quā maxime diſponunť melācolici ſm Alber. ſup̄. Tertia diciť grauis vel difficilis que obſuat tēpus ad penam inferendaꝫ. nec ceſſat ab ira concepta donec vindictā faciat. ⁊ h̄ eſt peſſimū. E Notandū autē ꝙ vt phs vij. ethicoꝝ. ⁊ ſup eodē Alber. di. ꝙ ira ſuper oīes alias paſſiones corꝑales ē valde naturalis. quia frequēter innaſciť a parentib⁹ ⁊ tranſit ab eiſdem in genitū. cauſam quā ponit dimitto. Exemplū recitat ibidē Alber. ꝙ quidā accuſatus de hoc ꝙ patrē ꝑcuſſerat excuſañ. ſe dixit. ꝙ ira foret ſibi ex patre igenita. in cuius ſignuꝫ pater ſuus patrē ⁊ auus ꝓauū ꝑcuſſerat. ⁊ oſtēdit filiū ſuū pueꝝ dicens. Et iſte filius ꝑcutiet me cū increuerit. oīibus inquit nobis ſm totā genealogiā ira eſt. ⁊ alius per filiū ſuū tractus ad oſtiū dixit filio. Ulterius iaꝫ nō trahe. quia ⁊ ego ipe antea patrem meū nō vltra q̄ ad oſtiū traxeram. ⁊ ſic ira a parētibus contrahiť: licet inequaliter ſit in patre ⁊ filio. Hec Alberť. Ecce ergo peſſimū hoc vitiū quantū debent cauere oīes.

F Circa tertiū de remedioꝝ q̄litate nota plūia remedia ire tradita a doctorib⁹ q̄ doꝫ hō ꝯſiderare vt irā poſſit vincere ⁊ patiēs fore. Primū dꝛ aduerſe ire a deo admiſſio. qꝛ Aug. ꝓ generali regl'a pōit ꝙ nil fit in mūdo qđ nō ex aula impiali diuine maieſtatis ꝓcedat. Sic ḡ cogitās ꝙ deus ꝑmiſit tibi talia aduerſa ⁊ pati vult vicēs te ne iraſcarꝭ. ſicut vincit dauid ſe cum malediceretť a ſemey di. Dn̄s miſit euꝫ vt maledicat dauid. ij. Reg. xij. Scđm dꝛ beatitudinis future p̄miatio quā xp̄s ꝓmiſit patiētib⁹. Tertiū dꝛ crucꝭ xp̄i cogitatio Grego. Si paſſio xp̄i ad meoriā reuoceť: nil tā duꝝ qđ nō eq̄ aīo toleretť. Quartuꝫ dꝛ defectuū ꝓprioꝝ recognitio. qꝛ facil⁹ q̄ſ portat defect⁹ alienos dū ꝓprios agnoſcit Aug. Iraſcerꝭ ſuo tuo ne peccet iraſcere tibi ne pecces. Quintū dꝛ elocutōis euitatio. Ps. Poſui ori meo cuſtodiā dū ꝯſiſteret pctōr aduerſū me. G Un̄ legiť exēplū in vita phoꝝ ꝙ Dyogenes ſilētio irā vicit. Nā cū q̄dā in eū cōſpuiſſet ꝓterue: ⁊ ipe nil diceret interrogat⁹ an ꝯtra illū eēt irat⁹. Rn̄dit. Nō iraſcor: ſꝫ dubito an iraſci oporteat: vt narrat Seneca li. iij. đ ira. Rurſū cū ali⁹ eū v̄bis dehoneſtaret ⁊ taceret interrogat⁹ cur nō rn̄deret. Rn̄dit. Nolo ꝯtēdere cū hoīe ſuꝑ re in q̄ ille q̄ obtinet vilior habeť. Itē Theodoſi⁹ imperator cū ſe iratum ſentiret nūq̄ ſentētiā ferebat niſi p̄us xxiiij. l'ras moroſe intra ſe diceret. ⁊ p̄cepit miniſtris vt nil pōderoſum qđ ſero p̄cepiſſꝫ exeq̄renť niſi mane idē cōfirmaret. O q̄ntuꝫ ḡ xp̄iani deberēt ſe ab ira cauere. Sextū dꝛ future mortꝭ incerta ꝯditio. Un̄ Eccī. xxviij. Memēto nouiſſimoꝝ ⁊ deſine inimicari. Exēplū in vitaſ patrū legiť đ ſctō iſaac abbate. q̄ reqſit⁹ q̄re demones eū timerēt ⁊ fugerēt. Rn̄dit Ex quo fact⁹ ſuꝫ monach⁹ ſtatui in me vt ira extra guttur meū nō ꝓcederet. ideoq̄ ſic me timēt demoneſ. Et ꝑ ꝯ̄riū ad iracūdos accedūt p̄ſertim in morte. qꝛ ius poſſeſſionis habēt in eis. Ue ḡ talib⁹. Rogemus chriſtum ⁊c̄.

¶ Feria tertia poſt dn̄icā tertiaꝫ Sermo viceſimuſquartus de ꝯtumelijs ⁊ ꝯuitijs ac vituꝑijs q̄ naſcunť ex ira.

Domine quotiēs peccauerit in me fr̄ me⁹ ⁊ dimittā ei Mat. xviij. ⁊ i euāgelio. Hanc queſtionē fecit petr⁹ chriſto. ⁊ ipe dn̄s chriſtus docuit euꝫ ⁊ oēs diſcipulos. i. xp̄ianos ꝙ nūq̄ debeant irā tenere ſꝫ dimittere p̄xis ſeptuagieſſepties. i.

toties q̄tiēs. q2 numer⁹ determinat⁹ poni tur p indeterminato. Docuit etiā quō de beat quiſq3 corrigere fratrē ſuū peccātē Pri mo in occulto. Secūdo in alioꝝ cōſpectu Tertio in publico p eccl'iam ꝛ ei⁹ p̄latos vt ꝺ iſtis patet clare in euāgelio. Sꝫ qm̄ multi ſolent q̄tidie peccare in ira ꝯtra ꝓxi mos p ꝯtumelias ꝛ ꝯuitia ac vituperia ꝛ hmōi quaſi ꝯſuetudinarie. Jdcirco ꝺ iſtꝫ vitijs vt ſciāt ꝯfiteri tria myſteria decla rabim⁹ in hoc ſermone.

Primū ꝺ2 ſollicite cohibitiōis.

Secundū ꝺ2 mortifere offenſiōis.

Tertiū ꝺ2 pacifice toleratiōis.

Aliud thema p hoc ſermōe Prouer. x. Qui ꝓfert cōtumeliā inſipiens eſt. Lyra. id eſt oſtēdit ſe inſipientē p ꝯuitia. q2 cum ex abūdantia cordis os loquit᷑ Mat. xij. patet talē eſſe in corde malū.

H Circa primū de cohibiti one contumelie vel conuitioꝝ ꝛ vituperi orū vt nouerim⁹ talia vitia fore valde de teſtabilia notemus tria. Primo de noti cia quid ſit contumelia. Et ſm̄ Anthoñ. ij. pte. ti. vij. ca. vj. ac fratrē Angelū alioſq3. Cōtumelia eſt expſſio defect⁹ alterius corā eo p verba vel etiā p facta ad ip̄m de honorādū. Vñ Glo. Ro. j. dicit Cōtume lioſi ſunt q̄ dictis vel factis iniurias ꝛ tur pia alijs inferunt. Exempli gratia de ver bis. Si quis dicat alicui in vituperiū q̄ē latricus fur ꝛ hmōi. Si autē p ꝓiciat lutuꝫ vel ſputū ꝛ hmōi in illis factis irrogat cō tumeliā. Secūdo de differētia. quō vicꝫ differūt contumelia ꝛ conuitium. Et ſm̄ Alexan. ꝛ Tho. ij. ij. ac theologos. contu melia ꝓprie eſt ſolum culpe. vt ſi dicat ali quē furem adulterū ꝛ huiuſmodi. Sꝫ cō uitiū extendit ſe generaliter ad omnē vicꝫ defectū culpe vel etiā pene. vt dicendo ali quē ſlauū ſpuriū: mendicū: cecū: cū ſit: cō uitiū dicit tm̄mō. Sed dicēdo illū furem iniurioſe contumeliā ſimul ꝛ conuitiū in fert. tamē vnū p reliquo ſepe accipit᷑ idif ferēter. Et apud nos cōmuniter vituperi um nominant᷑. i. zychok. J Tertio ergo de malicia deteſtabili taliū peccato rū notandū. q̄ pluribꝫ ratiōibus debent homies deteſtari ꝛ ſe cohibere ab hmōi vi tijs. Prima dicit᷑ vulneris charitatis. q2 talia verba multū vulnerant ꝛ ledūt cha ritatē ꝛ amiciciā hominū quia penetrant ꝛ vulnerāt cor amici. Vñ Ecci. xxij. Mit tens lapidē in volatilia deijciet ea. Sic q̄ ꝯuitiat᷑ amico diſſoluit amiciciā. Unde ſi cut debet quis cauere ne lapidibus impe tat ꝓximū vel pcutiat illū baculo aut vul neret iaculo: ſic nec pcutere debet cōuitio

Secūda ratio dicit᷑ infernalis idiomatꝫ Nā Chryſ. dicit. Unuſquiſq3 de qua gē te ſit p linguā. i. idiomate cognoſcit᷑. Sic qui eſt de terra vel gente infernali p talia maliloquia ꝛ conuitia agnoſcit᷑. quia hec habēt eſſe in inferno. Sicut p contrariuꝫ verba laudis diuine habent locum perpe tuum in celo. Jdeo Prouerb. x. Labia iu ſti conſiderāt placita ſcꝫ deo. os aūt impi orū pu̇erſa ꝛc̄. Sed heu mō videm⁹ q̄ cu riales multi gloriant᷑ ꝛ gaudent de hoc q̄ nouo ꝛ inaudito modo vitupia formare norunt. Sed hoc quid aliud ē q̄ꝫ gaude re de diabolica ſimilitudine ꝛ dānatione. Nam p̄mo omniū diabolus dixit vitupe riū mendax ꝯtra deū in paradiſo di. pare tibus p̄mis. Nequaq̄ꝫ moriemini. ſcit eñ deus q̄ quacūq3 hora comederitis apien tur oculi vr̄i. ꝛ e. ſicut dij ꝛc̄. ꝛ ſic iuidū de um eſſe dixit. Tertia ratio dicit᷑ ꝯcurren tis culpe multiplicꝫ. Nā in talibꝫ ꝯcurrūt innumerabilia mēdacia dicēdo filiū anti qui canis vel aſini vel filiū meretricꝫ ꝛ hu iuſmōi. Jtē qñq3 ꝯcurrit infamia. qñq3 p iuriuꝫ ꝛ dei blaſphemia. bella iniuſta. ho micidia. ꝛ ſanguinis effuſiōes. q2 inde ꝓxi mus cōcitat᷑ ad irā: rixas: verbera ꝛ pre lia. Deniq3 talibꝫ aſſuet⁹: nec ſufficit ꝯfi teri omia hmōi pctā: ꝛ vix corrigit᷑. iuxta il lud Ecci. xxiij. Hō aſſuet⁹ verbis impro perij oibꝫ diebꝫ ſuis nō erudiet᷑. Ve ḡ mł tiplex talibꝫ cū mortaliter in hmōi pecca uerint. R Sꝫ q̄rit᷑ an liceat correcti onis cauſa dicere alicui hmōi ꝯuitia vł cō tumelias ſiue vitupia. Rñdet᷑ ſm̄ Tho. ij ij. q. lxxij. ꝛ in Angelica. q̄ ſicut licet ver be rare vel in rebus dānificare cauſa diſcipli ne: ita ꝛ ꝯuitiū dicere. Nā ꝛ xp̄s dñs dixit diſcipulis. O ſtulti ꝛ tardi corde. Et pau lus inſenſatos galathas dixit. Vñ Aug. li. de ſermone dn̄i in monte dicit q̄ raro ꝛ

magna neceſſitate obiurgatões ſūt adhi bēde. in q̄bus nō vt nobis: ſed vt dn̄o ſer uiat̄ inſtem⁹. Deniq̄ʒ in Angelica. c. inter rogatiões. circa irā dꝛ. Aduerte hoc ꝙ li cet q̄s nō dicat ꝯuitiū vel ꝯtumeliā vt illi auferat honorē ſʒ cauſa correctōis. ſi tñ di cit talia q̄ de ſe notabiliter ledūt: puta mu lieri dicit ꝙ eſt putana. i. meretrix peſſima vel alicui ꝙ eſt traditoꝛ ⁊ hmōi. ⁊ audien tes ſcādaliſant̄ ō tali cui dicit̄. qꝛ ſic credūt eē nō excuſat̄ a moꝛtali pctō. Hec Angel.

L Circa ſecundū de moꝛtali offenſiōe querit̄. vtrū ꝯtumelia vel ꝯuitiū ſit moꝛtale pctm̄. Rn̄det̄ ſm Tho. ſ. Alex an. ⁊ Antho. ⁊ Angelicā. ꝙ ꝑ generali te nendū ē hoc vicʒ ꝙ in pctis verboꝝ maxie attendēdū eſt quo aīo verba ꝑferant̄. Po teſt aūt verbum hmōi dici tripliciter. Pri mo aīo iniuriādi. vt ꝑ verba q̄ ꝑfert aufe rat honorē alteri⁹. ⁊ hoc ꝓprie ⁊ ꝑ ſe ē dice re ꝯuitiū vel ꝯtūeliā. ⁊ ſic loquēdo ē pec catū moꝛtale nō min⁹ q̄ʒ furtū. qꝛ ledit ꝓ ximū in honoꝛe ꝯtra iuſticiā ⁊ charitatē. honoꝛ aūt diuitijs p̄fert̄. Sʒ ſi quis talia alio aīo dicit nō eſt ꝯuitiū formaliter ⁊ ꝓ prie ſed ꝑ accidēs ⁊ materialiter inq̄ʒtū. ſ. dicit̄ id qd̄ pōt eē ꝯuitiū Vn̄ poteſt hmōi dici Secūdo ex aīo ſolatiādi. ⁊ tūc eſt ve niale pctm̄ ſcʒ cū verbū ꝑfert̄ ex aliq̄ ani le uitate vel leui ira abſq̄ʒ firmo ꝓpoſito de honeſtādi: vt puta qꝛ intēdit ꝯtriſtare leui ter ſolū illū. Si aūt etiā aīo ſolatiādi ex le uitate vel ludo ꝑferret verbū tale qd̄ eſſet ꝯtra honorē alteri⁹ vel de q̄ extimare poſ ſet ipm̄ notabiliter iraſci ⁊ odiū incurrere vel aliqd̄ graue pctm̄ nō excuſaret̄ a moꝛ tali etiā ſi hoc nō intēderet. Sic cū q̄s i lu do grauiter ꝑcuteret mutilādo nō excuſa ret̄ a culpa. Proinde debet hō eſſe mode rat⁹. qꝛ xp̄us dicit Matth. v. Qui dixerit fratri ſuo fatue: reus erit gehēne. Sʒ h̄ p̄ cipue intelligit̄ ſi dixerit aīo iniuriādi. ⁊ ta lis vltra moꝛtale tenet̄ ad ſatiſfactionem. Sed di. Quō tenet̄ quis ſatiſfacere pꝛoxi mo quē verbo leſit. Reſpondet̄ ſm Vm bertū in expoſitiōe regl'e. ⁊ Anthoñ. ti. vij ca. vi. §. v. ꝑtʒ ſecūde. ꝙ tenet̄ ꝓut offēdit i ſecreto vel in publico. Nam ſi offendit ver bo i ſecreto ⁊ offenſus q̄rat ſibi ſatiſfactōʒ fieri in publico nō tenet̄ offendēs ſic fur q̄ latēter accepit nō tenet̄ publice ſʒ in occul to reſtituere. Excipit̄ ſi factū in occulto eſt publicatū. deniq̄ʒ ſi offendit in publico nō ſufficit ſatiſfacere in occulto. Sed q̄d ſi of fenſus nō vult contētari niſi offendens di cat ſe fuiſſe mentitū. Rn̄det̄ ꝙ ſi veꝝ dixit nō tenet̄. nec ille debet exigere. ſed ſi ſcit vl' credit eſſe falſū vel incertū aut dubiū pōt dicere aliq̄ verba alleuiātia: puta ꝙ audi erat ⁊ tūc credebat. nūc aūt nō credit vl' ꝙ ex ira dixit ſi ſic eſt. nec debet dicere ſe fuiſ ſe mentitū ſi nō fuit mētitus. Hec in An tho. Tertio pōt dici tale verbū ex aīo coꝛ rigendi. ⁊ tūc nullū eſt pctm̄ ſi fiat debito mō vt dictū eſt ſupꝛa nec debet ſatiſfacere

M Circa tertium de tolera tiōe querit̄. vtrū hō teneat̄ illatas ꝯtume lias ſemꝑ tolerare patiēter. Reſpōdet̄ ſm Tho. vbi ſupꝛa. ⁊ Anth. ⁊ in Angelica. ꝙ q̄ʒtū ad p̄parationē animi ſcʒ q̄n op⁹ eſſet ſemꝑ ſuſtinere debʒ ſicut ⁊ alia dāna Vn̄ xp̄s dicit ꝑcutiēti maxillaʒ p̄bere. Et ſm Aug. hoc q̄s tenet̄ ſm p̄parationē animi quādo opus eſſet. ſed q̄ʒtū ad actū non ſꝑ tenet̄ ſuſtinere. ſed

Aliq̄n tenet̄ nō ſufferre.
Aliquādo aūt decet tolerare.
Aliquādo ꝓo ſatiſfactionē exigere.

Primo aliq̄n tenet̄ quis nō ſufferre ſed rep̄hendere. Nā ⁊ ſaluatoꝛ contumeliat⁹ facto cum ꝑcuſſus eſt in faciem ꝑcuſſoreʒ reprehendit Joh. xix. Et ad hoc tenet̄ ho mo triplici caſu. Primo quādo talis rep̄ henſio cedit in bonū ꝯtumeliātis vt puta ad rep̄mendū eius audaciā. Secūdo q̄n do ex ſufferentia alioꝝ ꝑfectus impediret̄ Vn̄ Grego. ſuꝑ Ezech. dicit. quoꝛuʒ vita in exēplo imitatiōis eſt poſita debēt ſi pn̄t verba detrahentiū ſibi cōpeſcere ne eoꝛuʒ p̄dicationem nō audiāt qui audire pote rant ⁊ in pꝛauis moꝛibus remanentes be ne viuere contēnāt. Hec ille. Tertio quā do ex taciturnitate cōtumeliatus infami am incurreret. qꝛ vt Aug⁹ dicit crudelis ē qui famā negligit ꝓpꝛiā. xij. q. j. ca. Nolo. Secūdo aliquādo decet tolerare ſcʒ ra tiōe euitande temeritatis ne magꝭ ad irā accēdat contumeliantē. ⁊ ratōe conſeruā

de virtutis patientie.⁊ etiā ratiōe incorri
gibilitatis. Cū em̄ contumeliās eſt incor/
rigibilis nec in eū habes autoritatē ſuffer
re debes. Sicut ⁊ xp̄s corā herode ⁊ pila
to obſtinatis iudeis contumeliātibus nō
reſpondit. Tertio aliquādo licet ſatiſfa/
ctionē exigere in iudicio. quia ſm̄ Lyrā ⁊
in Angelica. Cōuitiator vltra peccatū te
netur p ſe vel p interpoſitā pſonam contu
meliato culpā ſuā dicere ⁊ veniā petere ſa
tiſfaciendo vt pmo articulo dictum eſt.
¶ Excipit̄ platus ⁊ paterfamilias qui
corrigēdo licet exceſſerit nō tenet̄ petere ve
niam a ſubdito: ſed a dn̄o deo. ne dum ni/
miū ſeruat̄ humilitas regendi frangatur
autoritas vt dicit Aug⁹ in regula. Intel
ligendū tamē hoc eſt dūmodo platus vel
paterfamilias non exceſſerit nimis liuo/
re vindicte ex ꝓpoſito. quia ſic tenet̄ petere
veniā. Exemplū legit̄ in ſūma Anthon̄.
par. ij. ti. vij. c. vj. §. iij. in fine. ꝙ quidā cō/
tumeliā intulit cuidā fratri noīe Nicolao
nec veniam petiuit. poſt paucos dies ille
mortuus eſt. ⁊ poſt mortē ecce idē apparu
it ipi fratri Nicolao petens veniā de con/
tumelia. Cui Nicolaus ait. Veniā pete
a chriſto in cui⁹ ſtas iudicio. Et ille. Xp̄s
mihi nō vult dimittere niſi pus veniā a
te petam humiliter. Qd̄ Nicolaus liben
ter fecit. ⁊ ſic diſparuit ⁊ veniā a xp̄o obti
nuit. Rogemus chriſtū ⁊c̄.

Feria quarta poſt dn̄icā tertiā Sermo
viceſimuſqntus de maledictiōe creatura/
rū ⁊ dei blaſſemia vel ſanctoꝝ.

q

Qui maledi
xerit prī vel matri morte mo/
riat̄ Matth. xv. ⁊ in euange
lio hodierno. Hec verba deus dixit in ve
teri teſtamento ⁊ allegat xp̄s in euāgelio
vt homies caueant a maledictiōib⁹ qua/
rūcūq3 creaturaꝝ: pcipue autē patr̄ ⁊ ma
tris carnalis ⁊ ſpūalis. ⁊ maxime a male/
dictiōe blaſſemie dei ⁊ ſanctoꝝ eius. Naꝫ
deus eſt ſummus pater omniū. ideo ipm̄
blaſphemare eſt ſuper oīa peſſimū. Sꝫ
heu horrendiſſimū eſt ꝙ iam in vſum ve/
nit etiam apud chriſtianos maledictiōes
facere vel dicere contra creaturas vel fili/
os aut filias ex ira vel patrē ⁊ matrē. ⁊ qđ
eſt peſſimū deo maledicūt a pio deo imp/
can̄. malum. Hugo. Blaſphemia eſt cuꝫ
opprobrioſa iacit̄ in aliquē maledictio: q
fit deo contumelia. Ppropter in hoc ſer
mone agemus de peccatis maledictiōis
⁊ blaſſemie vt audita grauitate peccati ca
ueant homies ne morte moriant̄ eterna.
Nam euangeliū hoc dicit. Qui maledixe
rit patri vel matri morte moriat̄. Itaq3
de ipa maledictōe ⁊ blaſſemia declarem⁹
tria myſteria hoc ſermone. Pro quo a iō
thema. Benefacite perſequētib⁹ et nolite
maledicere Rom. xij.

¶ Primū de creature maledictiōe.
¶ Secūdū de hui⁹ culpe offenſiōe.
¶ Tertiū de blaſſemie euitatiōe.

O Circa primū de maledicti
one creature tam rationalis ꝙ̄ irrationa/
lis notandū. ꝙ ſm̄ Aug. xxiij. q. iij. c. de/
us. ⁊ doctores. Maledictio ꝓprie eſt imp
catio mali facta alicui ſub ratiōe mali: h̄ e
intendens malū inqꝫtum malū. Hoc au/
tem ꝙ̄ peſſimū ſit vitiū ideoq3 cauenduꝫ
oſtenditur ex pluribus ratiōibus. Pri/
mo ratiōe amiſſionis regni celeſtis. Nam
j. Cor. vj. Apoſtolus dicit. Nolite erra/
re quia neq3 fornicarij neq3 idolis ſeruien
tes neq3 maledici neq3 rapaces regnū dei
poſſidebūt. ecce ꝙ̄ grauib⁹ peccatis cōnu
merat̄ Secundo ratione diuine vltiōis.
quia deus ſepe vlciſcit̄ hoc peccatuꝫ ita ꝙ
maledictionē quaꝫ aliquis impcat̄ alteri
ſuper caput maledicentis conuertit Gen̄.
xxvij. q maledixerit tibi ſit ille maledict⁹.
Et Ecci. xxvij. Qui in altū mittit lapidē
Lyra. ſ. directe, pijciendo ſurſum: ſuper ca
put eius cadet. ⁊ plaga doloſi diuidet vul
nera. i. plaga a doloſo homine imprecata
diuerſa mala ſuper eū multiplicabit. Vn̄
Bern̄. Inexcuſabilis es o homo. in quo
em̄ aliū iudicas. ſ. maledicendo: teipm̄ cō
demnas. Tertio ratiōe crudeliſſime ma
lignationis. Nam cū quis maledicit agē/
tibus contra ſe eſt magna crudelitas. qa
potius compati deberet illis tanꝙ̄ infir/
mis in anima. Item cuꝫ pater vel mater
maledicit filio eſt maior crudelitas. qꝛ im/

precatur malum filio quod non liceret imprecari etiam diabolo. Similiter nec cuicunque inimico dicens. Deus perdat te. et huiusmodi est impietas maxima. Ratio. quia se constituit iudicem. et deum vult esse suum tortorem quod est iniuria deo. Ideo Aug. in quodam sermone in persona dei dicit. Tu miser homo iraſceris et dicis. Deus perdas vel occidas illum meum inimicum: ille malus est. et tu imprecando malum plus malus factus es. ergo petis vt primum te occidam: cum sim deus tuus tortorem tuum me constituis. et ſic mihi iniuriam facis. Preterea tales ſunt etiam crudeliſſimi contra ſeipsos. quia animam propriam occidunt ex ira. Similes ergo ſunt apris ſeuiſſimis qui impingunt in lanceam venatoris vt illum ledant et ſe in lanceam magis et magis intrudunt. et ſic patet. ¶

Quarto ratione inhibitionis. quia ſacra ſcriptura inhibet maledicere omni creature etiam diabolo. Eccli. xxj. Cum maledicit impius diabolum maledicit ipſe animam ſuam: hoc est ſecundum Lyram cum peccator homo dicit diabolum iuſte condemnatum maledicit animam. i. denunciat damnandam eo quod in factis diabolum maledictum imitatur. Unde nec diabolo debemus maledicere inquantum est creatura dei. quia vt ſic bona est: ſed per culpam incurrit maledictionem. et ſic culpam tantummodo illius poſſumus maledicere non naturam. Exemplum in epiſtola iude dicitur. quod michael archangelus cum altercaretur cum diabolo de corpore moyſi ſcilicet quia diabolus volebat illud reuocare propter idolatriam filijs iſrael. quod michael occultauerat. tunc michael non est auſus diabolum maledicere: ſed ait. Imperet tibi deus. Sed di. Quid ergo de ſanctis de quibus legimus quod dauid maledixit montibus gelboe. ij. Reg. j. et Iob diei ſuo. Item chriſtus maledixit ficulnee. Preterea noe maledixit chanaan Gen. ix. et heliſeus pueris di. irridendo. Aſcende calue. et huiuſmodi. Respondetur communiter ſecundum doctores. quod ſancti qui leguntur maledixiſſe creaturis in hoc non peccauerunt. quia non niſi licitis modis ex inſpiratione ſpiritusſancti hoc fecerunt. ideo non est trahendum in conſequentiam vt vnuſquiſque pro ſuo libitu creaturis maledicat. et patet in ſequentibus.

¶ Circa ſecundum de offenſione queritur. vtrum maledicere ſit ſemper peccatum mortale. Ad quod ſecundum doctores communiter: preſertim Alexan. et Tho. ij. ij. q. lxxvj et Anthon. ij. par. ti. vij. respondetur. quod maledictio poteſt fieri precipue quattuor modis et cauſis. Primo ex animi indeliberatione ſcilicet ex ſubita ira et quaſi cauſa correctionis vt talis terreatur ſicut quotidie faciunt parentes erga filios et magiſtri diſcipulis et domini ſeruis: qui tamen non optant illis mala illa. et hoc eſt veniale. Nam et Aug. xxv. diſt. §. Alis ea demum. huiusmodi inter venialia computat. Verumtamen cauendum eſt ne in conſuetudinem ducantur. quia ſecundum Alexand. poſſunt fieri mortalia propter contemptum et quandoque deus tales punit. ſicut Aug. dicit de quadam vidua habente decem filios. et cum vna dierum ex aliquo illorum opere ſibi diſplicente maledixiſſet omnes effecti ſunt toto corpore tremuli vt videntes omnes mirarentur de eis. O dei iudicia terribilia in talibus. Secundo ex animi deliberatione et liuore vindicte vel odij vel inuidie. et ſic est contra charitatem et mortale: puta cum optando malum dicit. Mors perdat te vel infirmitas accidat tibi: vel pes frangatur: vel diabolus accipiat animam tuam et huiuſmodi. Et tanto grauius peccatum eſt: quanto perſonam cui maledicit plus deberet diligere et revereri: vt ſunt pater mater et prelati. Similiter ſi quis ſeipſum maledicit ex impatientia mortale eſt et confitendum. ℞ Tertio ex dei conformatione et amore iuſticie. quia talis videt deum velle tale malum homini illi. et ſic ex inſtinctu ſpiritusſancti viri ſancti leguntur aliquibus maledixiſſe: vt petrus ſimoni mago di. Pecunia tua ſit tecum in perditionem. et paulus helime reſiſtenti verbo dei di. Percutiat te deus cecitate filij diaboli. et huiusmodi omnia que leguntur dixerunt ſancti pronunciandi animo non autem imprecando vt communiter tenetur. Item ſic noe maledixit chanaan. quia Cham deriſit ipſum patrem. et heliſeus pueris deridentibus ſe quia erant filij idolatrantium patrum ſecundum Ly. iiij. Reg. ij. et dauid montibus gelboe propter cedem iſrael ibi factam. et Iob diei ſuo di. Maledicta dies in qua natus ſum etc.

intendēs φ dies natiuitatis nō poſſit dici dies gaudij ſed meroris eo φ cōtraxit peccatū originale. Sic etiā xp̄s maledixit ficulnee ad ſignificandū φ. ſ. pp̄lus iudeoꝝ ꝓpter pctā ſua maledictiōi ſubijciebatur. Silr̄ cū aliqs malediceret alicui optādo vl' p̄nūciādo aliquā egritudinē vl' aliud impedimentū: nō ꝓpter aliud niſi vt p̄ h' bonus efficiat'. vel a bonoꝝ alioꝝ impedimēto ceſſet: pōt eſſe ſine pctō. quia amore iuſticie facit. Hec in Antho. Quarto poteſt qs malediceſre irrationali creature vl' demoni vel alteri cuicūqꝫ facture. Et hoc poteſt etiā eſſe mortale ſi facit i deteſtationē dei in tali ope. nā blaſſemia eſſet. Similiter mortale eſſz ſi faceret referēdo in poſſeſſorē illi⁹ ex maliuolētia q̄ vult vt dānificet' ꝓximus. ſ. p̄ mortē equi: bouis ꝛ hmōi notabili damno. Si aūt maledicit creaturā ſm ſe tm̄ reſpiciendo. vt qꝛ aliqd brutū nō moueť vt vult vel nocet ſibi. ꝛ hmōi ex quo iraſciť appetēs ei penā: veniale peccatū eſt. ſicut vanū ꝛ ocioſum ꝛ ꝓ tanto illicitū. Hec oia Anthonina.

¶ Circa tertium de blaſphemia Notandū φ ſup oia debet hō cauere blaſſemiā dei ꝛ ſctōꝝ. Primo qꝛ ē crimē grauiſſimū. Vn̄ glo. ſup Eſa. xviij. dicit. Omē pctm̄ blaſſemie cōpatū leui⁹ eſt. vn̄ patres veterꝫ teſtamenti nec audire volebāt eā. Nā ſm Tho. ij. ij. q. xiij. blaſſemia grauī⁹ pctm̄ eſt infideli paganiſmo. qꝛ paganus loquiť de deo q̄ credit eſſe vera: licet ſint falſa. ſed xp̄ian⁹ blaſſemās loqtur cōtra veritatē quā credit. Grauī⁹ etiaʒ dicit eſſe qꝫ homicidiū inqꝫtū eſt directe contra bonū deū. homicidiū aūt ꝯ ꝓximū tm̄modo ſepe intendiť. Itē grauī⁹ eſt peccato crucifigentiū xp̄m. Aug⁹. Magis peccant blaſſemātes deū triumphantē in celis qꝫ q crucifixerūt ambulantem in terrꝫ.

¶ Secundo qꝛ eſt mortale pctm̄ ſm genus ſuū. Nā ſm Alex. ꝛ Antho. i ꝯfeſ. Blaſſemia ſiue ſit i ore dicēdo ſiue in corde credēdo deū nō eſſe iuſtū in oib' vel nō curare de actib' hoim vel nō poſſe hoc vel illud: ſp eſt mortale. niſi ex ſurreptōe hmōi diceret. vel nō aduerteret aut nō intelligeret qd dicit. qꝛ tūc nō haberet rōnem blaſfemie. ſed eſſet veniale. vt in Angelica.

¶ Tercio qꝛ eſt oi lege dānabile graui pena dignū. vt patet etiā apud ſaracenos et alios. Quarto qꝛ mirabiliť a deo eſt punitū in oīm exemplū. vt patet. iiij. dyalo. Gregorij in puero qnqꝫ annorū. Aliud Exemplū refert Petr⁹ Damiani qd habet in Speculo diſt. j. φ in Bononie ꝑtibus duob' viris amicꝫ in mēſa cōſedentibus: aſſato gallo oblato vn⁹ in fruſta illū diſſecuit pipato liquamie ſupfuſo. tunc alter ait φ ſctūs Petr⁹ hunc gallū reintegrare nō poſſet. Ali⁹ dixit. Sed ꝛ ſi ipſe deus impet hic nō ſurget. Mox ecce gallus viuus ꝛ plumis plex' exiliuit: alas ꝑcuſſit et cecinit. et plumis ꝯcuſſis totū liq̄rē ſuper ꝯueſcētes aſꝑſit. in q̄ aſꝑſione mox lepra ꝑcuſſi ſunt. Quā plagā nō tm̄modo ipſi vſqꝫ ad obitū ꝑtulerūt ſed ꝛ poſterꝫ ſuis in omnes generatōes velut q̄ddam hereditariū reliquerūt. Rogemus ḡ ꝛc̄.

¶ Feria q̄nta poſt dn̄icam terciā Sermo xxvj. de peccato luxurie turpiſſimo cauendo ꝛ eius occaſione.

Exibāt demonia a multis clamātia ꝛ dicētia quia tu es fili⁹ dei Lu. iiij. et in euāgelio hodierno. Chariſſimi ſi diligenter aduertim⁹ apte cognoſcim⁹ qm̄ diabolus libenter diligit habitare in luxurioſis. vt patet tā in ve. qꝫ no. teſtamento. Nā Job. xl. dicit φ vehemoth. i. diabolus libēter dormit in locꝫ hūentib'. i. in luxurioſis vt exponit Gregori⁹ et doctores. Et Math. viij. legiones demonū q̄s xp̄s voluit eijcere de duob' demoniacꝫ petiuerūt vt mitterenť in porcos. ꝛ ſic factū eſt. per porcos autē luxurioſi figuranť ſm docto. Idcirco xp̄s dn̄s volēs nos in aīa curare a pctis oib': curauit in ſignū hui⁹ varios corpoꝝ lāguores ꝛ demonia eiecit: vt doceret nos q̄tin⁹ peniten̄ eijcere curaremus demonia vicioꝝ ꝑ grām xp̄i. Vn̄ h' euāgeliū dicit φ xp̄s varios languores curauit ꝛ exibāt demonia. ſ. ad ei⁹ īpiū a multꝫ.

Itaqꝫ de pctō luxurie vt ſciam⁹ ei⁹ a nobis demoniū eijcere ꝛ cauere tria myſteria

in hoc ſermone declarem⁹ (Aliud thema. Hec eſt voluntas dei ſctificatio veſtra vt abſtineatꝫ a fornicatione. j. Theſ. iiij.)
¶ Primū de nocumenti mlta leſione
¶ Secunduꝫ de ruinali praua occaſione.
¶ Terciū de diuiali mira punitione.

V Circa primum Notandū ꝙ luxuria ꝛ eius ꝯcupiſcentia ſi conſentiť eidē multa mala ꝛ nocumēta infert hoib⁹ idcirco ſūmo ſtudio eſt deteſtanda ꝛ vitāda. Primo q꞉ aīe rōnem obnubilat ꝛ infatuat. Qḋ patet pmo autoritate Pſ̄. lvij Supcecidit ignis ꝛ nō viderūt ſolē. Glo. ignis praue ꝯcupiſcentie ſuper cor cadēs nō ſinit videre ſolē iuſticie xpm. Jdō Grego. in dyaľ. dicit. Carnalis delectatio mētē quā inficit obſcurat vt videre claritatē veri luminis nō valeat. ꝛ ꝑ ꝯſeqns nec picula dānationis eterne ꝛ alia q̄ incurrit aduertat. Vn̄ ꝛ Seneca in ꝓlogo declamañ ait. Nihil eſt tā mortiferꝫ ingenijs q̄ꝫ luxuria. ſiqdē rōneꝫ ꝑturbat: intellectū ebetat: memoriā eneruat: obliuionē ꝛ ignorātiaꝫ inducit. Hec ille. Scdō patet ratiōe ſm Egidiū de Roma. li. ij. ꝑ. j. ca. xx. q꞉ aīe ratiocinatio viget in ipo cerebro qḋ eſt iſtrumentū aīe ſicut martellus fabro vel dolabrū carpētario. et ḡ ſicut debilitato illo debilitať actio carpētarij in fabricando. ſic ꝛ debilitato cerebro ꝛ alijs mēbris nobilib⁹ tūc impediť aīa ab vſu rōnis vt nō poſſit ſcꝫ bene ꝯſiliari de expedientib⁹ ad ſaluteꝫ Propterea etiā phs. vj. Ethi. dicit ꝙ act⁹ venereus intantū ipſam ratiōeꝫ abſorbet ꝙ impoſſibile eſt aliqd itelligere in ipſa delectatōe tali. Et ſm q̄ſdā relinquiť ꝑ. xxiiij horas in aīa hmōi ꝑturbatio. Tercio patet exēplaritate. Nā rex Salomō ſapiētiſſimus fuit ꝑ luxuriaꝫ infatuat⁹ adeo vt in ſenectute idola coleret ſingulaꝝ vxorū. Jtē Samſon amore Dalide fuit decept⁹ ita ꝙ pluries vinculat⁹ picula nō aduertit et capt⁹ eſt ac excecat⁹ Judic. xvj. in figurā ꝙ luxurioſus excecať in mente a demonijs. Secūdo q꞉ beſtijs aſſimilat et fetidiſſimo ſtercore inqnatis. Joel. j. Cōputruerūt iumenta in ſtercore ſuo. qḋ Greg. xxiiij. moraľ. exponens dicit. Qui carnali affectione ſuccūbunt nō hoīes ſed iumenta narranť. Jumenta q̄ppe in ſtercore ſuo cōputreſcere eſt carnales hoīes i fetore luxurie vitā finire. Hec ille. O ḡ peſſimū viciū. X Sed qualib⁹ brutis aſſimilat hoiem Rn̄deť ſm Chryſ. ſuper Math. ꝛ doctores ac phos ꝙ potiſſime aſſimilať luxurioſus porco hyrcanos oclōs hn̄ti in fetidiſſimo ſtercore iacenti. Rō. q꞉ porc⁹ eſt aīal luxurioſum ꝛ delectať in ſtercoribus vel luto iacere fetido. Sic hō luxurioſus nō libenter vult exurgere de ſceno luxurie vt dicit Grego. moraľ. q̄ ſ̄. Oculi aūt hyrcini libidioſi ſunt vt dicit Jſiď. xij. ethim. et ſignificāt illud Auguſtini dictū. qm̄ ipudicus oculus impudici cordis eſt nūcius. O ḡ hō caue tibi ꝛc. Tercio q꞉ corpus debilitat ꝛ fortitudinē eneruat. Vn̄ Hugo de ſctō vic. Luxuria eſt venenū delectabile q̄ hūanū corp⁹ debilitat ꝛ virilis animi robur eneruat. Exemplū habem⁹ in pluribꝫ fortiſſimis q̄s luxuria infirmauit. Primo in Samſone. de q̄ Hiero. ad Euſtoch. dicit. Samſon leone fortior q̄ vnus et nudus mille ꝑſecut⁹ eſt armatos: in dalide molleſcit amplexib⁹. Hec ille. Secundo in Dauid q̄ leonē vicit ꝛ in oīb⁹ bellis triumphū habuit: vni⁹ mulierꝫ. ſ. Berſabee ꝯcupiā ꝟtutē amiſit. vt dr̄ Amb. Proinde etiā Anthoñ. in ſūma. ꝑ. ij. ti. v. c. j. § xiiij. rationē hui⁹ ſcꝫ Quare antiqt⁹ plus viuebant homies ꝛ robuſtiores erāt. nūc aūt parū viuunt ꝛ pleni ſunt debilitate dicit hanc eſſe. ꝙ erant magis continentes. Nā tarde ꝯtrahebāt matrimoniū. ſ. circa xxvij. vel. xxx. annos. vt dicit phus: interiꝫ ſeruando caſtitatē. nunc aūt ab adoleſcentia ꝯtrahunt. ꝛ ab etate adhuc puerili incipiunt luxuriari. ideo non ſunt fortes nec mltū viuunt. Quarto q꞉ diuitias ꝛ oīa tpalia diſſipat. vt patet de filio ꝓdigo qui oēm ſubſtantiā ſuam diſſipauit viuēdo luxurioſe Lu. xv. Job. xx. Qui nutrit ſcortum ꝑdit ſubam. O q̄t ꝛ quanta expēduntur in hmōi ſtercora ad ꝯ ſeqndū eťna tormēta. ꝑ que poſſent lucrari celeſtia regna ſi erogarenť in paupeꝝ ſubſidia. de qb⁹ rō exigeť. Vltimo vt plurima cōprehēdamus Luxuria vilis extermiat omnia bona et expoliat ac extremis malis obligat. nam aufert hominis rationē: corpus: glo

riam: famã: diuitias: honores: vitaȝ. Et quod maiꝰ eſt oīa ſpūalia.i.ꝟtutes merita gratiã ꝛ gloriã. et inſuꝑ ad eternã penam obligat. De qb⁊ hic cã breuitatꝫ ꝑtrãſieñ in alijs ſemonib⁊ tangemus.

y Circa ſecundum de occaſione ruine in luxuriã Notandũ ꝙ Robertus Holkot ſuꝑ li. Sap̄. ponit plures occaſiones luxurie. Ex qb⁊ p̄cipue ſeptē ꝓſequit᷑ Antho.p.ij.ti.v. Et hec bonũ eſt ſcire vt caueamus. Prima occaſio ḋ᷑ ocioſitas. Bern. Oim tēptationũ malaꝝ cauſa ꝛ ſentina viciorũ eſt ociũ. Exemplũ de ſodomis Ezech.xvj. Hec fuit iniq̄tas .i. cauſa iniq̄tatis ſodome: ſuꝑbia: ſaturitas panis ꝛ ociũ. Ideo Hiero. Sꝑ aliq̄d facito vt te diabolus inueniat occupatum.

Scḋa dicit᷑ ſomnij ꝛ q̇etꝫ diuturnitas. Catho. Nã diuturna q̇es vicijs alimenta miniſtrat. Tercia mulieꝝ familiaritas Prouer.vj. Nunq̇d hõ põt ignē abſcõdere in ſinu ſuo vt nõ ardeãt ſua veſtimenta. ſic q̄ ꝯuerſat᷑ cum muliere familiariter ꝛc̄.

x Ideo Ecc̄i.xlij. ſcribit᷑ q̊ddã mirũ dictu. ſic vicȝ. In medio mlīeꝝ noli cõmorari. melior eſt eñ iniq̄tas viri q̄ꝫ bñfaciēs mulier. Hec ibi. Sed h̄ exponit Lyra ſic. Melior eſt iniq̄tas viri.i. minus mala q̄ꝫ benefaciens mulier.ſ. ad cohabitandum. Magis eñ ꝑiculoſuȝ eſt homī cohabitare cũ muliere extranea.i. bona q̄ꝫ cum viro iniq̊. Hec ille. Quarta ḋ᷑ vini ſuꝑfluitas. Ideo Eph̄.v. Nolite inebriari vino in q̊ eſt luxuria. Exemplũ de Loth ꝛc̄.

Quinta ſenſuũ curioſitas q̄ eſt in aſpectu pulcre rei vel choreaꝝ vel ī auditu turpiũ cãtilenaꝝ ꝛ hmõi. ideo Ecc̄i.ix. Auerte faciē tuã a muliere cõpta. Sexta carnis delicioſitas p̄ſertim in cibis: veſte ꝛ lectiſternijs. Bern. Periclitat᷑ caſtitas ī delicijs. Septima ḋ᷑ elationis prauitas. vñ Hugo. Sepe hõ intra ſe ſuperbit ꝛ neſcit. ideoq̄ꝫ ꝑmittit᷑ cadere in luxurie viciũ manifeſtũ qḋ erubeſcit. et patuit s̄. ſermone de ſuꝑbia.

ꝛ Circa tercium de punitione luxurie Notandũ ꝙ bñdictꝰ ꝛ iuſtus deus vt oſtendat deteſtabilē fore luxuriã hoib⁊ ꝛ damnabilē atq̄ꝫ euitãdã: mirabilia exēpla fecit ꝛ mõſtrauit ꝑ mundũ. Primũ in diluuio. In q̊ totũ mundũ iſtũ inferiorē diſſipauit. ꝛ oīa aīalia t̄reſtria ac volatilia ꝛ hoīes occidit. p̄ter illa q̄ in arca Noe fuerunt collecta. Terrãq̄ꝫ totam ſteriliorē reddidit ex ſalſis aq̇s marꝫ ex qb⁊ diluuiũ ꝓ maiori ꝑte efferbuit ſm Lyrã. et ſic oīa terrenaſcentia ꝛ plãte ꝛ ſemia ꝛ herbe defecerũt in ꝟtutꝫ valore. Et hec oīa fecit deus in punitionē deteſtabil᷑ luxurie vt patȝ Geñ.vj. Scḋm exemplũ in ſodomitarũ incendio. Geñ.xix. Suꝑ q̊s pluit deus ignē ꝛ ſulphur de celo. ad ſignificãdũ ꝙ luxuria fetidiſſima puniꝫ ꝑpetuo igne inferni fetidiſſimo. vtpote ſulphureo. et ſic etiã ſodomitaꝝ ꝑuulos ꝛ boues ꝛ oīa q̄ habebant in deteſtatiõeȝ ꝑdidit. Terciũ exēplũ patet in hyſtoriarũ documēto. Et int᷑ multa legit᷑ in dyalogo Gregorij. ꝛ in ſpeculo. diſt.j. exē.lxj. Q̄ꝫ q̇daȝ peccauit cũ q̄dã iuuēcula. ꝛ intrauit eccl̄iam ſubſequēti feſto paſce. ꝛ ꝑ ſex ꝯtinuos dies ſub octaua. die aũt ſeptima ſubitanea morte defũctus eſt et ſepulture traditus. Et ecce videntib⁊ cunctꝫ de ſepulcro eius flãma exibat ꝑ longũ tempus. ꝛ tãdiu oſſa eius cõcremauit q̊uſq̄ꝫ oē ſepulcrũ illiꝰ ꝯſumeret et terra q̄ in tumulo collecta fuerat defoſſa videret᷑. Subdit ibidē Grego. ꝙ in hoc exemplo nobis formidabili oſtēdit deꝰ vt cõſideremꝰ nos q̇d aīa ſentiēs ꝓ reatu ſuo in īferno patit᷑: ſi tãto ignis ſupplicio etiã inſenſibilia oſſa ꝯcremant᷑. Ve itaq̄ꝫ ꝛ ve luxurioſis q̄ nolũt penitere q᷑ punient᷑ ꝑpetuo igne in aīa ꝛ corꝑe. Rogemꝰ g̊ ꝛc̄.

Feria ſexta poſt terciã dñicam Sermo xxvij. de luxurie graui offenſiõe et de eius ſpeciebus.

Dicit ei. idē.

D mulieri Jeſus. Bñ dixiſti q̇a nõ habeo virũ. q̇nq̄ꝫ eñ viros habuiſti. ꝛ hũc queȝ habes nõ eſt tuus vir Joh̄.iiij. ꝛ in euãgelio hodierno. Dñs ieſus oſtendit᷑ pietate fore plenus ꝑ omnia in hoc euãgelio. Primo quia diſcurrebat ꝓ hoim ſalute pedeſter vſq̄ꝫ ad fatigatio-

nem nimiã itinerꝫ: etiã in eſtu maxio diei eſuriens ꝛ ſitiens. Ideo dicit hoc euãgelium ꝙ fatigatꝰ xp̃s ex itinere venit ad fontem hora ſexta .i. meridiei q̃ ſolis eſtus feruet. et petiuit a muliere bibere ꝓpter ſitim et eſtus refrigeriuꝫ vt ait Chryſ. Scḋo q̄ꝗ maximã pietatẽ oſtẽdit. qꝛ a tali muliere quã ſciuit fore adulterã bibere petiuit et eidẽ ſermonẽ de altis myſterijs fecit vt eam a pctis ꝯuerteret. Et etiã in hoc exẽplũ dedit ꝙ p̄dicatoꝛ libenter p̄dicare debet paucꝫ cũ nõ h̄ret ſufficientẽ populum.

Tercio qꝛ nõ dure obiurgãdo ſed pctã illiꝰ ſecreta reuelãdo ex reſponſione illius pijſſime ꝛ ꝯuenĩeter reȝ oſtẽdit. ꝛ eã a peccatis luxurie: adulterij: ꝛ ficti mendacij de marito illegitimo redarguit ꝛ conuertit. Utinã ꝛ nũc tales ꝯuerterenť de iſtꝫ. Patet euangeliũ. Itaꝗ de luxurie vicio in q̄ ſicut hec mulier: ſic ꝛ multi nũc peccant tria myſteria declarabimꝰ in hoc ſermõe.

Primũ de eius moꝛtifera offenſione.
Scḋm de eius ſpecifica variatiõe.
Terciũ de eiꝰ maligna ꝯditione.

Aliud thema ꝓ hoc ſermone põt poni illud Eph. v. Hoc ſcitote itelligẽtes ꝙ oĩs fornicatoꝛ aut imũdus non habet hereditatem in regno xp̃i ꝛ dei. Et ſm Lyraꝫ ꝑ hoc ꝙ dicit: aut imũdus. includunť oĩa ad viciũ luxurie ꝑtinentia vt ſpecies eius et filie.

A Circa primum de offenſione Queritur. Unde luxuria ꝓbatur eſſe moꝛtalis culpa ſemꝑ extra legitima matrimonia. Ad q̄d breuiter reſpondeť ſm doctores. ꝙ ſm omnes leges ſcripture patet luxuriã ſemꝑ eſſe pctm̃ moꝛtale: niſi excuſeť matrimonij lege. Uñ maxime errãt q̄ dicunt heretice ꝙ ſimplex foꝛnicatio q̄ eſt ſoluti cũ ſoluta: non ſit pctm̃ moꝛtale. imo ſemꝑ eſt moꝛtale ſm oẽs leges. Primo qꝛ eſt ꝯtra legẽ diuinalẽ Exo. xx. Nõ mechaberꝫ. Suꝑ q̄ Aug. dicit. ꝙ nomie mechie oĩs illicitꝰ ꝯcubitꝰ. .ſ. extra matrimoniũ atꝗ illoꝝ mẽbroꝝ nõ licitus vſus intelligiť foꝛe ꝓhibitus. vt patet. xxxij. q. iiij Meretrices. Itẽ Iſidoꝛꝰ ibidẽ. q. v. c. nõ mechaberis. .i. nec quiſq̄ꝫ preter matrimonij federa alijs feĩs miſceať ad explẽdaꝫ libidinẽ. nec ob aliã cauſam vt addit glo. Et ſic patet ꝓpoſitũ. Scḋo quia eſt cõtra legem ꝓpheticalem Thob. iiij. Attende tibi. .i. caue ab oĩ foꝛnicatiõe et p̄ter vxorẽ tuam nunꝗ̄ patiarꝫ crimẽ ſc re qḋ ꝓpe moꝛtale diciť. Tercio contra legẽ euangelicalẽ Math. v. Qui viderit mulierem ad ꝯcupiſcẽdũ eam: iam mechatus eſt ꝛc̃. Ecce cõiter dicit: mulierem. ergo intelligẽda eſt non ſolum de cõiugata ſed etiaꝫ de ſoluta quam ſolo viſu concupiſcere eſt peccatũ moꝛtalis mechie. vt patet per Gregoriũ. xxxij. q. v. Qui viderit. Et itelligitur de viſu ad concupiſcendũ turpiter deliberate. A foꝛtioꝛi ergo moꝛtale eſt opere foꝛnicari. B Quarto contra legeꝫ apoſtolicalẽ. Nam in primo concilio ꝑ apoſtolos hieroſolymis facto mandatũ fuit conuerſis ad fidem ex gentilibus vt abſtinerent ſe a foꝛnicatione Act. xv. quia pagani putabant ſibi hoc licere. Et apoſtolus Gal. v. dicit. Manifeſta ſũt opera carnis que ſunt foꝛnicatio: imundicia: impudicicia: luxuria. Lyra. Sic omnia que pertinent ad hoc vicium ſub nomine generali ſcilicet luxuria includuntur que non ſunt etiam annumerata. Et ſubdit apoſtolus. Que predico vobis ſicut predixi: quoniam qui talia agunt regnum dei non cõſequentur. Sed non excludit homineꝫ a regno dei niſi peccatum moꝛtale. ergo ꝛc̃.

Quinto quia eſt contra legem canonicalem. ſimul et Sexto contra legem ciuilem. vt patet. xxxij. q. iiij. per Ambroſium c. Nemo. dicentem. Nemo ſibi blandiatur de legibus hominũ. ſcꝫ ciuilibus tolerantibus meretrices in lupanari. quia non excuſantur per hoc a peccato moꝛtali. Idcirco ibidem ſubdit Ambroſius dicens. Nulli licet ſcire mulierem preter vxorem. Item in Angelica ſumma ꝓbať per Hoſtien. ꝛ Iohan. andree ꝛ Panoꝛmita. ꝙ nõ licet ꝯcubinatus etiam de iure ciuili Ideo ſm iura non debet abſolui concubinarius niſi a ſe abijciat mulierem malam. xxiiij. q. ij. c. Legatur. C Exemplum narrat Anthoninus. par. ij. ti. v. c. ij. Q, quidam concubinarius cum eſſet infirmus et confeſſoꝛ nollet illum abſoluere niſi concubinam de domo emitteret

ille aſſenſit. ſicq̧ cū lachrymis ſacramētis ſuſceptis deceſſit. tandē ꝯfeſſori ꝑ eo orãti vt poſſet illū liberare ex purgatorio quo putabat trāſiſſe ꝓpter penitentiā. Ecce apparuit eidē aſſerēs ſe fore damnatū ꝓpter hoc ſolū. q2 intēdebat ꝯcubinā reaſſumere ſi euaſiſſet. Septimo q2 eſt ꝯtra legē naturalē. q2 deus ab initio fecit hominē ſic ꝙ vnā vni tm̄mō voluit copulari ad generationē ꝓlis legitimo matrimōio. Unde ꝯtra dictamē legis nature eſt vag⁹ cōcubitus vt patet ꝑ exēpla naturalia etiã in aīalib; pluribꝫ. Nā vt Iſid. xij. ethy. dicit palūbes. i. colūba ſilueſtris ſm̄ Catholicon que in arborib; nidificat amiſſo corporali ꝯſorte ſolitaria incedit nec p̄ter illū carnalem copulā requirit. Itē de turture li. ꝓprietatū. et ꝑ Bern. ſup cātica ſermōe lx. d2 ꝯſil'e. ꝙ vno ꝯtēta cōpare illo amiſſo aliū nō requirit ⁊ nūq̧ in viridi ramo reſidet ſed vbiq̧ gemit. Deniq̧ ſm̄ Tho. ij ij. q. liiij. in oībus aīalibus generaliter cernit̄ ꝙ in eis nō eſt vagus ꝯcubit⁹ ſed certi maris ad certā feminā vnã vel plures. O ḡ hō agnoſce q̄ꝫ mltas leges violat luxuria tua ⁊ caue.

D Circa ſecundū de ſpeciebus luxurie varijs querit̄ ꝑ ſimplicib; edocendis quot ⁊ que ſunt ſpecies vel modi differētie ipſius peccati luxurie. de q̄bus tenetur ſe hō accuſare in ꝯfeſſiōe. Ad qđ r̄ndetur recolligēdo ſm̄ docto. p̄cipue Aureo. in compenđ. ꝙſunt octo differētie quas ꝑ captu ponem⁹ ſm̄ lr̄as hui⁹ dictōis luxuria reſoluēdo x in c ⁊ ſ. Pria ſpēs vel differētia đ2 ab l libidinoſus exceſſus ꝯiugalis q̄ qn̄q̧ ē venialis qn̄q̧ mortalis: vt cū amor talis delectatiōis p̄ponit̄ deo: puta cū q̄s pat⁹ ē facere q̄cūq̧ turpia ꝯtra deū in talib; ſine vllo timore dei. ⁊ tūc eſt mortale: al's ſec⁹ ſi fiat vt debet naturalit̄. De his p̄dicatoꝝ nō ē loq̄ in p̄dicatōe. ꝯfeſſorū em̄ ē in p̄uato docere. Scđa ſpēs vel differentia đ2 ab u vaga. ſ. fornicatio ſimplex q̄ ē ſoluti cū ſoluta. ſ. a vinculo matrimonij: ꝯſanguinitat'ꝫ: ordinis: voti ⁊ huiuſmōi. ſicut ſunt meretrices vel cōcubine vel corrupte. Tertia ab x ⁊ ei⁹ ſono c dicit̄ cōtra naturā. vt ſodomia. ⁊ hoc vitiū ē grauī⁹ oībus alijs ſpēbus luxurie. de q̄ cōfeſſores habēt īterrogare modos. Quarta ab eodē x ⁊ ſono ei⁹ ſ đ2 ſacrilegiū q̄ ꝯtinētia deo dicata ledit̄ vt in clericis ⁊ religioſis viris ⁊ monialib; vel alijs q̄cūq̧ emiſerūt votū ꝯtinētie. ⁊ tales grauiter peccāt. Quinta differētia ab u đ2 virginis ſtuprum vel defloratio. Sexta dicit̄ ab r raptus ſiue v̄ginū ſiue nupte alteri. Septima ab i đ2 inceſtus q̄ vinculū cōſanguinitatis vel affinitatis vel ſaltē cōpaternitatis corrūpit̄. Hec Compē. Octaua ab a đ2 adulteriū qđ eſt alieni thori violatio. De iſtis oībus ⁊ ſingulis ꝯfiteri q̄s tenet̄ put peccauit. q2 ſingula mortalia ſūt. Itē de filiab; luxurie etiā ꝯfitendū eſt de q̄b⁹ cauſa breuitatis h̄ ptraſeo: ſꝫ in ſubſequētib; ſermōib; ꝓſeq̄mur vt patebit intuēti.

E Circa tertium de luxurie malignitate notandū ꝙ glioſus Hierony. in ep'la quadā eā aſſimilat igni īfernali. Similiter ⁊ Hugo de ſancto vict. vt per hoc clareſcat malignitas. i. mala igneitas ei⁹. Primo quidē ꝓpter inſatiabilitatē. q2 ſicut ignis infernalis nūq̧ ſatiat̄ animaꝝ periculis. ſic ⁊ luxuria. Un̄ ph's. iij. ethic. dicit. Inſatiabilis eſt concupiſcentia quãto quis plus ſe dat veneri: tanto amplius excitatur appetitus ad illam. Ideo Prouerb. xxx. Tria ſunt inſatiabilia. infernus ⁊ os vulue: id eſt luxuria. ⁊ terra que nō ſatiatur aqua. Ideo fatui ſūt qui dicūt nūc ſatiſfaciam concupiſcentie ⁊ poſtea abſtinebo. Secūdo ꝓpter feditatē. quia ſicut ignis infernalis ē fetidus: vtpote ſulphureus: ſic luxuria fetet. Ps̄. Ignis ſulphur ⁊c. Tertio ꝓpter maloꝝ multiplicitatē. q̄a in infernali igne oīa vitia habēt penas ſuas. Sic in luxuria ꝯcurrunt plura. Unde Hiero. in epiſtola ſup̄ exclamañ. dicit. O ignis infernalis luxuria. cui⁹ materia vel ligna gula. cuius flāma ſupbia. cuius ſcintille praua colloquia. cuius fumus infamia. cuius cinis inopia. cuius finis gehēna. Hec ille. Exēplū narrat̄ i ſer. wañ ꝙ q̄dā ſodomita dū in extremis admoneret̄ ad ꝯfeſſiōē ⁊ ſpē r̄ndit. q̄d mihi ð ðo ecce video aptū mihi īfernū ⁊ demōes paratos ad rapiēdū, ⁊ ſic cū diabolo expirauit.

F Ultimo ꝓpter demonū localitatē
q̄a ſicut ignis inferni paratus eſt diabolo
ꝑut dr Math.xxv.ita luxurioſi corpus et
aīa tradēda eſt demoni ꝑ loco habitatio-
nis niſi peniteat. ⁊ ſubijcit̃ eius poteſtati.
Exemplū legit̃ in Specl'o exēploꝝ.diſt.
ix.exem.xxviij.ꝙ iuuenis q̄daꝫ luxurioſus
cū vidiſſet mulieres malas intrantes ru-
betum:intrauit ⁊ ipſe intentione peccandi
cum illis. Et diabolus accepta in eū po-
teſtate occurrit eidē di. Uade bñ tibi ſol-
uam. Qui vlteriꝰ ꝓgredienti ecce occurrit
xp̄s in habitu religionis di. Quo vadis fi-
li. Et ille. Quid ad te:nō es tu pater meꝰ
Tūc xp̄s apte oſtendit ei manus cruenta-
tas ⁊ latus et pedes. Ecce vide qr ego ſuꝫ
pater tuꝰ ꝑ te crucifixus. Ait ille. Dñs de-
us meꝰ. Dixit ei xp̄s. Uade cōfitere cito
qr diabolus q̄ tibi occurrit expectat te po-
teſtatē hñs vt iā frāgat collū tuū. Diſpa-
ruit q̄ꝫ xp̄s. Et ille cepit exire ſtatim de ru-
beto ⁊ feſtinare ad ꝯfeſſionē. Cūqꝫ exiſſꝫ:
diabolus expectās ibidē eū non agnouit.
ſed reſpiciens in eū dicebat. Certe tu non
es ille ſuꝑ q̄ ego acceperā poteſtatē vt oc-
ciderē eū vicꝫ ꝓpter intētiōeꝫ luxurie. Qui
cōpunctꝰ confeſſus eſt. ⁊ dei miſcdiam ta-
lē circa ſe penſañ:intrauit religionē et ſan-
cte vixit. Rogemus ꝙ ⁊c̄.

Sabbato poſt terciā dñi cam Sermo
xxviij. de ꝑiculoſo vicio luxurie et filiabus
eius ac de remedijs.

M Agiſter hec
mulier modo dephenſa eſt in
adulterio Joh.viij. ⁊ in euan-
gelio hodierno. Hec v̄ba iudei impij ple-
ni iniq̄tate dixerūt dño Jeſu tēptantes eū
vt poſſent accuſare eū. Uñ ſm Lyrā. ma-
ligne inſidiabant̃ xp̄o in iſta interrogati-
one. Primo in hoc ꝙ mulierē hāc in adul-
terio dephenſam adduxerūt ad Jeſū. ſed
eius adulteꝝ nō adduxerūt: cū ſm legem
eadē pena vtriqꝫ eſſent plectendi. Et h̄ fe-
cerunt ex malicia. vt ſic poſſent ponere in
corde populi ſuſpitionē ꝙ ille adulter fue-
rit aliq̄s diſcipuloꝝ xp̄i et ideo non addu-
xerunt illum ad iudicium xp̄i. Scd̄o qr ꝑ
poſuerunt q̄ſtionē brigoſam cuiꝰ reſpōſio
ad quālibet ꝑtē videbat̃ eſſe ꝯ chriſtū Nā
ſi diceret non lapidandā: accuſaret̃ ꝙ eſſet
tranſgreſſor legis Mo. que mādauit ta-
les lapidari. Si aūt dixiſſet lapidandam
illi impoſuiſſent xp̄o ꝙ faceret ꝯtra ſua di-
cta ⁊ p̄dicationes d̄ miſcdia ⁊ pietate. Sꝫ
xp̄s ſapientiſſime illos cōfutauit ſcribens
in terra illoꝝ peccata vt eos oſtēderet in-
eptos ad accuſandū illam mulierē. quia
grauiora ipſi fecerant. ⁊ ſic confuſi exierūt
patet in euangelio. Itaqꝫ ex iſtis claret
ꝑiculoſitas luxurie Idcirco de ea in h̄ ſer-
mone tria adhuc reſtāt myſteria declarā-(da

Primū de cōdēnatiua ꝑiclitatōe.
Secundū de maledicta generatiōe.
Terciū de ſaluifica remediatione.

Itē aliud thema ꝑ hoc ſermone pōt poni
illud.j.Coꝝ.vj.Fugite fornicationē. Itē
aliud eiuſdē.x. Quidam ex ipſis fornicati
ſunt ⁊ ceciderūt vna die.xxiij.milia. Ad id
hyſtoria patet Nūeri.xxv.

H Circa primum de periculo
damnabili luxurie Notandū ꝙ multipli-
ci ratione ꝓbatur luxuria fore ꝑiculoſiſſi-
ma ⁊ damnabilis culpa ſuꝑ alia peccata.
et ꝑ ꝯſequens deteſtanda Primo rōne
amplioris infectiōis. Nam Grego. di.l.c.
Quia ſctitas.in fi. dicit. ꝙ pauci inueniun-
tur ſine carnis luxuria. ⁊ ſic patet ꝙ oēs in-
ficit ⁊ ꝑdit p̄ter paucos. Uñ etiā Aug.li.
de agone xp̄iano dicit. Inter oīa xp̄iano-
rū certamina q̄tidiana eſt pugna caſtitatꝭ
et rara victoria. Hec ille. patet ꝙ amplitu-
do vl'is infectionis hoim. Secundo ra-
tione breuiationis vite hoīs et accelerate
mortis. Nam triplicē mortē accelerat

Primo mortem naturalem
Secundo mortē caſualē.
Tercio gehennalem.

Primo mortē naturalē. qr vt Areſt.iiij.et
vj.ꝓbleu. ⁊ li. de lōgitudie ⁊ breui. vite di-
cit. Luxuria calorē naturalē et humidum
pingue minuit ⁊ deſiccat. corpꝰ nimis de-
bilitat. ⁊ ſic morteꝫ accelerat. H Uñ
anialia luxurioſa ſunt breuioris vite vt pa-
tet de paſſeribus. Et mulus eſt longioris
vite q̄ꝫ equus ⁊ aſina ex quibꝫ generat̃: ꝓ-
pter hoc. quia equus ⁊ aſinus ſunt luxuri

oſa vt ibidem deducit phus. Nam etiã de
hoib⁹ legunt plures fore repẽte mortui in
luxurie actu. vt narrat Valeri⁹ li. viij. de
duob⁹. ſ. de Cornelio balbo. ⁊ de Cicerio
romano. Narrat etiã Petr⁹ Damia. de
quibuſdã. Idẽ legit ⁊ de Athila rege huno
rũ in cronicis. ⁊ ſic de alijs. Scdo mortẽ
caſualẽ accelerat. Quot em ppt luxuriam
intoxicant. qt violẽter occidunt. qt infatu/
ant. quot a dño in punitionẽ peſte ⁊ cladi
bus priuant vita celeri⁹: certe innumeri.
Patet in diluuio. in ſodomitis. in ſichimitis
pcuſſis ppter dynam. in tribu Beniamin
deleta p vxore leuite. Itẽ ppter helenã per
decem annos troya fuit deſtructa ⁊ mul/
ta milia hoim occiſa vt Boeti⁹ tangit. iiij
de ↄſol. Tercio accelerat mortẽ gehen
nalẽ. Hiero. ad matrẽ ⁊ filiã. dicit. Qui lu
xuriat viuens mortu⁹ eſt. ſ. morte culpe et
gehẽne. Ve ḡ ve luxurioſis. Tercio pe
riculoſa eſt luxuria rõne coinqnatõnis: ne
dũ aie ſed ⁊ corpis ⁊ inſup etiã fame. Vñ
j. Cor. vj. Qui fornicat in corp⁹ ſuũ pec
cat. Et ca. iij. Neſcitis q̃ tẽpluz dei eſtis. Si
qs aũt tẽplũ dei violauerit diſpdet illũ do
min⁹. Quarto ratione diabolice ſubie
ctionis. Nã in luxurioſo diabolus ptatẽ
habet ſicut in pecore ſuo habet qs ad occi
dendũ. vt patet Thob. vj. expſſe. vbi legi
tur q demoniũ occidit. vij. viros Sare p
pter luxuriã. I Quinto rõne expoli/
ationis gr̃e ois. Gen. vj. ca. Non pmane/
bit ſpũs me⁹ in hoie q̃ caro eſt. i. carnalis.
Nã luxuria aufert nõ ſolũ grãm gratũ fa/
cientẽ vtutis. ſed etiã gratias datas. Ad qd
Greg. li. dyal. Exemplũ narrat q cũ qui
buſdã pdicãtib⁹ ṽitatẽ fidei lingue p van
dalos fuiſſent abſciſe radicit⁹: poſtea mi/
raculoſe loqbant ore vacuo pfecta verba
formãdo. Sed vn⁹ illoꝝ in luxuriã poſtea
cadens pdidit h donũ. Itẽ narrat Pe/
trus Damiani q qdã ſanctus pſbiter dũ
miſſam celebraret ↄſueuerat angelus ad/
uenire ⁊ corp⁹ dñi ex offerentis manib⁹ aſ/
ſumebat vidente pncipe cui⁹ erat capella
nus. Sed poſtea cecidit in luxuriam ⁊ ab
eo tpe grãm hanc amiſit. Et ſic patet.
Vltimo rõne fortioris inheſionis. Vñ
Gregorius dicit q luxuria eſt turpioris in
quinatiõis pre alijs vicijs: infamieq gra/
uioris ⁊ adherẽtie fortioris: ita vt raro eã
quis dimittat vſq ad ſenium ob delectã/
tionẽ aſſuetã. ⁊ ſic raro tales vere penitẽt.
O ergo periculoſiſſimũ vicium.

K Circa ſecundum de male/
dicta generatiõe filiaꝝ luxurie ingrendũ
reſtat Que ⁊ qt ſint filie luxurie. Ad qd re
ſpondet. ſm Gregoriũ in Moral. ponunt
octo. Prima dr̃ cecitas mẽtis. q̃ vt Au/
guſtin⁹ dicit p luxuriã tota ratio abſorbe
tur. Et ſic cognitionẽ dei ⁊ ſuipſius ⁊ ne/
ceſſarioꝝ ad ſalutem aufert. vt patuit ſer/
mone. xxvj. V. Secunda dr̃ inconſide
ratio ſcz mortis inferni ⁊ alioꝝ nouiſſimo
rũ ſm Aureo. in compẽdio. Proinde ta/
les inuerecunde ſe omni luxurie dant ſine
timore. Tercia dr̃ pcipitatio qua quis
currit pcipitanter exponendo ſe etiã picu/
lis mortis ppter luxuriã faciendã ſm Aur.
Quarta dr̃ amor ſui quo qs deſiderat
longã vitam ad hoc vt ampli⁹ expleat vo
luptatem ſuam. ibidem Aureo. Quin/
ta dr̃ futuri ſeculi horror vel deſperatio ex
qua homo vellet nunq mori. ſed dicit ſibi
ſufficere vt frueret bonis hui⁹ ſeculi. vxore
diuitijs ⁊ hmõi i ppetuũ. mortlẽ ẽ ſm An
tho. in confeſ. Sexta dicit incõſtantia.
ſcz quando quis non ſtat cõſtanter in bo/
no quod deliberauit agere. ſed facit ↄtra
riũ amore vel paſſiõe luxurie. Hec in An
gelica. Septima dicit mundanoꝝ affe
ctio. ſcz quãdo quis toto corde affectat p̃/
ſentis ſeculi bona. hoc eſt: diuitias: ſanita
tem: fortitudinẽ ⁊ hmõi. vt per hec volu/
ptatem ſue luxurie quam optat p fine cõ/
ſequatur. Hec Aureo. Octaua dr̃ odi
um dei. ſ. quando quis odio habet deum
vel eius legem eo q phibet cõcupiſcentiã
vel punit. Et hoc eſt grauiſſimuz ſm pdi/
ctos ſimul.

L Circa tercium de remedi/
is luxurie Notandum q pluima valent cõ
tra eam. Primũ dicit abſtinentia ieiu/
nij et afflictio. Nam omne caſtrum expu/
gnari poteſt cum ſubtrahit cibus et pot⁹
illi. Sic quantumcũq fortiter teneat qs
a diabolo per luxuriam: expugnari poteſt
ieiunio p dei grãz ⁊ vigilia orationis aſſi/

due. Unde ⁊ chriſtus dñs dicit Mar. ix. Hoc genus demonioꝝ nõ eijcitur niſi in oratione et ieiunio. Ideoq Gregoriꝰ ad Celantiū dicit. Ardentes diaboli ſagit/te. ſ. concupiſcentie carnis: vigiliarū et ie/iunioꝝ frigore ſunt reſtringende. Se/cundum dicitur bonoꝝ operum occupa/tio. Unde Hieronymꝰ ad Ruſticū dicit Nunq quis ocio vacet ſed continue alter natim laboret: ne vno labore nimis atte/diatus ſe fatiget. ſed modo legat. mō oret modo agros colat. nunc ſcribat. ſicq tem pus occupatus deducat: ne eum ſpiritꝰ for nicationis opprimat. Idem. Ama ſcien/tiam ſcripturarū ⁊ carnis vicia non ama/bis. Hec de cõſe. diſt. v. c. Nunq. Ter/cium dicit crucis chriſti ⁊ paſſionis cogi/tatio. Unde Berñ. Nil tam efficax reme dium contra omnia vicioꝝ temptamēta quemadmodū paſſionis chriſti frequens memoria. Quartum dicit dura carnis domatio. Ecci. xj. Malicia vniꝰ hore ob/liuionem facit luxurie magne. Et loqtur de malicia. i. pena carnis. M Ad hec habemus Exemplū in vitaſpatrū. q qui/dam ſancti cum ſenſerunt carnis tempta/tionē in vrticas ⁊ ſentes ſe piecerunt. qui/dam in foueam niue plenam. qdam ma/nus igne cõbuſſerunt. Quidam etiā ado/leſcens grecus vt dicit Hiero. ad Ruſti. cum nulla abſtinentia: nullo opere: tēpta/tiōis flāmam poſſet extinguere. abbas p cepit cuidam fratri vt iurgia ⁊ cõuicia at/q iniurias illi irrogaret. ⁊ ſic vexatione tri bulationis liberatus fuit anno expleto: ſe pius infra illum annum perturbatus.

Quintum remediū euitatio occaſionū De qbus ſermone. xxvj. Ultimū dicit finis conſideratio. ſcz mortis: iudicij: ⁊ in/fernaliū penarū: ac priuationis regni cele ſtis. Unde ſanctꝰ pater Franciſcus legit q amore caſtitatis ſe nudum inter vepres ponens ſpinis laceratus ſanguinē ſparge bat ⁊ eunde roſe excreſcebant: quas ange lo mandante chriſto ⁊ beate virgini Ma rie in eccleſia apparentibꝰ obtulit et indul gentiam portiūcule impetrauit. Chriſtus autem precepit eidem vt roſas illas pſen taret pape in teſtimonium veritatis. ⁊ ſic papa confirmaret illas indulgentias. qđ et factū eſt. Rogemꝰ g xpm dñm ⁊c. Amē

Dñica quarta quadrageſime in mane Sermo. xxix. de abominanda gula ⁊ ſpe/ciebus eius ac modo offenſionis.

Accepit ieſus

a

panes ⁊ cum grās egiſſet diſtri buit diſcumbentibꝰ Joh. vj. et in euangelio hodierno. Dominus nr̄ Je ſus chriſtus voluit panes benedicere cuz gratiarūactiōe in ſuo cõuiuio facto popu lo. A Et hoc ſm Chryſ. ideo vt oſtē dat eos qui comedere incipiunt: gratias agere oportere deo ⁊ benedicere in nomi/ne domini. Cuius vna ratio eſt vt dei be/neficium recognoſcamus in hoc q quoti/die paſcit nos. licz ſimus peccatores ⁊ dei inimici. Nam vt Auguſtinꝰ ait. peccator non eſt dignus etiaz pane q veſcit. ſed dei benignitate paſcit. Nam videmus q bo/ues oues et porci ac alia bruta cum come dunt faciem inclinant terre vnde habent capere cibum. et recognoſcunt ſuos nutri tores ⁊c. quanto magꝫ debet hō recogno/ſcere deū qui dat eſcā omni carni ⁊ pullis coruoꝝ inuocātibꝰ eū. vt dicit Pſ. Uñ be ſtijs peior eſt q p cibo et potu deo non re/gratiat. Alia ratio eſt. vt virtute oratiōis ⁊ gratiarūactionis inſidias demonū effu gare poſſimus q nos decipe ⁊ in pctm̄ gu le ſatagit deijcere per actum comeſtionis. ſicut decepit ⁊ pdidit p gulam primos pa rentes noſtros Geñ. iij. O quis enume/rare ſufficiat quot animas diabolus p gu lam pcipitari facit etiam modo inter xpia nos ſanguine xpi ablutos. Idcirco vt ca/ueamas: audiamꝰ qm̄ xps panes bñdixit grās agēs. vt dicit euāgeliū. vide textuz ſi placet. Ex q itaq dñs ieſus panes cum gratiarūactione bñdixit vt p hoc doceret nos maledictionez gule euitare et cauere. Ideo de ipſa gula tria myſteria declara/bimus in hoc ſermone. Pro q aliđ thema Lu. xxj. Attēdite vob ne forte grauent cor/da vr̄a crapula ⁊ ebrietate. hec ibi dic xps

Primū đr abominationis.
Scđm đr offenſionis. a
Terciū đr ſpecificationis.

O Circa primum de abomi/
natiõe vicij gule vt magis inducamur ad
cauendũ Notandũ ꝙ multis rõnib⁊ gula
homi eſt abomiabilis. Primo quia eſt
animaꝝ multaꝝ ꝑiclitatiua. Nã ipa totũ
genus humanũ in ꝑmis parentib⁊ ꝑdidit
⁊ morti dãnauit. Ecce expꝛientia teſte oẽs
hoies capite plectunt̃ ꝓ vna gula. iuxta il
lud Geñ. iij. Quacunqȝ hora comederitȝ
morte moriemini. i. neceſſitatẽ mortis in/
curretis. Itẽ ipſa Eſau cũ oib⁊ ſuis poſte
ris bñdictione ꝑuauit cũ ꝑmogenita pro
edulio lentȝ vẽdidit Geñ. xxv. Itẽ ipſa ſo
domitici pcti cã fuit ⁊ qnqȝ ciuitates ſub/
uertit. vt patȝ Ezech. xvj. Hec fuit iniqui
tas ſodome abũdantia panis ⁊ vini. Vñ
Petr⁹ Damia. in epłari ſuo. dic. ꝙ cũ ven
ter incaute reficit̃ luxuria accẽdit̃. Et po/
nit exemplũ de q̊dam ꝙ dum frixas ſtudi
oſe carnes furtiue comediſſet: ilico tãt⁹ ar
dor libidinis eũ inuaſit ꝙ pctm̃ ꝯtra natu
ram qꝺ nunqȝ antea fecerat diabolo inſti
gante cõmiſit. Preterea ipſa gula filios iſ/
rael magna plaga ꝓſtrauit ꝓ ꝺſiderio car
nis ⁊ nauſea manne ſapidiſſime. vt patet
Nume. xj. Preterea quot anie etiã moder
nis tꝑib⁊ ꝑ gulam peccent ⁊ ꝑiclitent̃ expꝛi
entia teſtis eſt. nec ſufficim⁹ enarrare. Nã
apud oẽs ſtatus hoim cõmune et q̃tidia/
num peccatuȝ eſt. Et ſicut de iuda legim⁹
ꝙ poſt buccellã panis intrauit in eum ſa/
thanas. ita in innũerabilibus xp̃ianis im
plet̃ ꝙ ꝑ gulam intrat in euȝ ſathanas. vt
Petrus Damiani vbi ſ. tãgit. P Ni
mirũ vt exempla naturalia ꝓponam⁹: dia
bolus ſic ſolet nob̃ facere ſicut ſerpens. de
quo Areſt. vij. de anialib⁊ dicit. ꝙ ſerpens
carnes libenter comedit ⁊ ſugit eaꝝ humi
ditates. habet aũt q̃tuor ordines dentiuȝ
duos in mandibula inferiori. ⁊ duos in ſu
periori q̇bus vorat coluber ſerpẽs carnes
vt dicit idẽ. v. de anialib⁊. ꝓpterea videm⁹
in ſepulcris latitare ſerpentes. Sic diabo
lus libenter delectat̃ in gula hoim ⁊ mor/
det taliũ aias q̃tuor dentiũ ordinibus. ſcȝ
morſu cõſcientie. ⁊ amara morte. ⁊ dira pe
na ignis. ⁊ ꝑmis infernalis. Deniqȝ nar/
rat̃ a phiſologo. ⁊ li. xviij. de ꝓprietatib⁊ re
rũ ꝙ cocodrillus herbas bonas guloſe co
medit libenter: inter q̃s cindores ſerpẽs q̇
dam ꝑuulus q̇ ei inimicat̃ caute ſe inuol/
uit. et ſic inter herbas cocodrillus ſerpen
tem tranſglutit q̇ ipſius viſcera corrodit
et ip̃m occidit. Sic facit diabolus gulos̃.
Propter p̃dicta bñ ſcribit̃ Ecc̃i. xxj. hortã
do ſingłos Quaſi a facie colubri fuge pec
catũ. ſ. ꝑmo a ſerpẽte ꝑſuaſum. Secun/
do q꞉ eſt bonoꝝ oim leſiua. Et patet
Primo in bonis ſp̃ualib⁊
Scꝺo in bonis corꝑalib⁊.
Tercio in bonis tꝑalib⁊.
O Primo ledit in bonis ſp̃ualib⁊. q꞉ vt
Grego. dicit. xxx. moraľ. dum vẽter a gula
nõ reſtringit̃ cuncte ꝟtutes obruunt̃. Idẽ
Incaſſum inq̇t bellũ ꝯtra exteros gerit̃ ſi
intra menia vrbis hoſtis inſidians habet̃
Sic incaſſum cõtra mundũ ⁊ diabolũ q̇s
pugnat ſi intra ſe gulã nõ refrenat. Se
cundo ledit in bonis corporalib⁊. q꞉ Ecc̃i
xxxvij. In multis eſcis nõ deerit infirmi/
tas. Et auiditas appropinq̃t ad coleram
Sup q̇ Guilh. in ſumma vici. dic. Qui
vicio gule laborat ſepe ꝓ delectatione vni
us hore patiet̃ moleſtias et infirmitates
vnius menſis. Tercio ledit in bonis tẽ
poralib⁊. Prouer. xxj. Qui diligit epulas
in egeſtate erit. Exemplũ de filio ꝓdigo
Lu. xv. Tercio q꞉ gula ẽ corꝑalis mor/
tis acceleratiua. qꝺ oſtendit Primo ſcri/
ptura ſacra Ecc̃i. xxxvij. di. Propt̃ crapu/
lam mł'ti obierũt. qui aũt abſtinẽs eſt ad/
ijciet vitam. Nã abſtinentia eſt ſũma me/
dicina vt dicit Galien⁹ ⁊ Lyra ibidẽ. Vñ
idẽ Galienus fert̃ dixiſſe ꝙ multo plures
ꝑ mundũ occidit crapula vel gula q̃ȝ gla/
dius vel mors violenta. O q̃ q̃ȝ fatuus q̇
ꝓ gula explenda toto ſtudio laborat q̃ſi q̇
ſibi mortẽ ꝓcurat. Scꝺo hoc idẽ oſtẽdũt
exempla hũana. q꞉ cum hoies ante diluui
um nõ comedebãt carnes ſed ꝯtẽti erant
herbis terre ⁊ fructib⁊. ⁊ aquaȝ bibebant
multo q̃ȝ ꝓpterea plus ⁊ ſani⁹ viuebant. vt
ꝑ Lyrã dr. Deniqȝ ⁊ ſcti patres i heremo
ſobrie viuentes longius vixerũt. R
Tercio oſtendit ipa natura: que vt do
ceret tꝑantiam gule: dedit hoi os paruuȝ
reſpectu corꝑalis quantitatis. vt dic phs
Et ſic ordiauit ꝙ delectatio quo ad guſtũ
vix eſt latitudinis duorum digitoꝝ in lin/
gua ⁊ in faucib⁊. ꝑut dicit Alber. ⁊ Ber.

li. de miſeria homīs. Vñ Areſto. iij. ethi. ca. xij. reprobat ꝙ philoreus exilius piſciū ⁊ pulmenti vorator exiſtēs orabat iouē vt dū comederet fieret guttur eiꝰ longius ſicut gruis vt ſic longiꝰ delectaret̄ in guſtu. Nam oēs phi tenēt rpantia vitam ꝓlōgari. Nimiꝝ ſicut teſte Areſtotele li. ď plātis. Arbores que in plenilunio inſerūtur: fructus ꝓducunt putridos vel cito putreſcentes ꝓpter humorē nimiū qui in plenilunio augetur in illis: ita arbor corꝑis noſtri ſi plena humore īgluuiei ſit ex ſuꝑfluitate citius putreſcit vlceribꝫ ſcabie ⁊ apoſtematibꝫ infirmitatibꝫ ⁊ morbis exide generatis. S Quarto abominabilis ē gula. quia eſt dei honori maxime derogatiua ⁊ iniuriatiua. qm̄ vt Apl's dicit. Guloſi ventrē ſuū ſtercore plenū habēt ꝓ deo Phil. iij. Multi ambulāt quos ſepe dicebam vobis. nūc aūt ⁊ flens dico quoꝝ finis interitus quoꝝ deus vēter eſt ⁊c̄. ⁊ ſic peius idolatrant ꝙ̄ pagani. Sed quare dicit̄ deus fore guloſo venter ipius. Ad h̄ reſpondet̄ ſm Hugonē li. j. ď clauſtro aīe ca. xviij. et Alanū de planct. proſa. vj. ꝙ ꝑ ſimilitudinē inquit vēter deo aſſimilat̄ in guloſo. qꝛ tota eius aīa circa ventris cultū deuote miniſtrat ſua facta celebrādo. Nā ſicut in tēplo dei laudes canūtur: ſic cantilene in comeſſatiōe. ibi orō: hic detractio ⁊ fabula ⁊ calix inebriās. ibi ſūt ꝓceſſiōes: hic choree ⁊ tripudia. ibi dicit̄ dñſ vobiſcū Reſpondet̄. ⁊ cū ſpū tuo. hic mutua exhortatio ad ingurgitādū di. vt tecū ſit ⁊ mecū deus. debes bibere. hoc piccariū eſt ďi hoc amor ſancti Joh. vel Nicolai. Ibi ꝓ licētia canit̄. Ite miſſa ē. hic dicit̄. Ite mēſa ē. ſ. euacuata ⁊ vaſa vini exhauſta. Hec ⁊ plura ibi. Nā cū hodie dñica letare dicitur. ideo talia leta ſint ꝓ doctrina. Ultimo quia gula eſt euidētis fatuitatis oſtenſiua. Primo quia fatuū eſt ꝓ tam vili ſtercore vt ip̄o impleat ſaccū corꝑis ſui tantuꝫ laborare ꝙ ꝓ ea animā ſuā p̄cioſiſſimā perdat. Nā gula nō niſi ſtercus ꝯgregat. Secūdo qꝛ fatuū eſt lardū vermibꝫ ad ſepulchrū ſplendide nutrire. Nā vt Seneca q̄rto declamationū dicit. Quicquid auium volitat: quicq̄d piſciū natat: quicq̄d feraꝝ diſcurrit: totū in noſtris ventribꝫ ſepelit̄. ⁊ ſic ſtercꝰ ⁊ eſca vermiū efficit̄. Deniqꝫ tertio qꝛ fatuū eſt ꝓ tā vilibꝫ ſtercoribꝫ cōgregādis deū offendere. ⁊ ꝓximū cū tantū expēdit guloſus vno die ꝙ viginti diebꝰ ſufficeret aut decē ꝓ pauꝑe ꝓximo paſcendo de pane. Et inſuꝑ ex gula mlta alia vitia cōmittit q̄bus aggregat ſibi penam ſcꝫ rixas rapinas luxuriā ⁊c̄.

T Circa ſecundū de offenſiōe gule querit̄. vtrū gula ſit peccatū mortale. Et ratio. quia cibi ⁊ potꝰ delectatio ē naturalis hōi ſano. nec vitare pōt. Quō ḡ eē dicit̄ peccatū: cū etiā ſaluator Matth. xv. dicit. Qď intrat in os nō coinquinat hominē ⁊c̄. Deniqꝫ nō videt̄ p̄cepto ꝓhiberi aliquo. Mirū ḡ vnde reputat̄ eſſe mortale. Ad hec rñdet̄ ſm Alex. de ales in compenď. ſuo ⁊ in Angelica. concorď. Tho. ij ij. q. cxlix. et in Anthoñ. par. ij. ti. vj. ꝙ ꝗ̄uis gula ſit capitale vitiū. tñ nō ſꝑ eſt mortale pctm̄: ſed quādoqꝫ q̇s in ea peccat venialiter: quādoqꝫ mortaliter. Et hoc ꝓ generali regula tenendū eſt. ꝙ quādocūqꝫ aliq̇s ꝓpter delectationeꝫ gule auertit̄ ab vltimo fine. i. a deo paratus facere contra p̄cepta dei vel ecclie eſt peccatuꝫ mortale. Nam ꝗ̄uis nō ſit directe cōtra p̄cepta decalogi: tamē indirecte ꝑ quandā reductionē eſt contra p̄ceptū de ſanctificatiōe ſabbati. in quo intelligit̄ p̄cipi vt hō quieſcat in vltimo fine. ſ. in deo nec auertat̄ ab illo. V Unde ꝓ clariori noticia aduertēdū ſm doctores p̄dictos ꝙ appetitus vel delectatio comedēdi vel bibendi poteſt eē p̄cipue quinqꝫ modis. Primo appetēdo ſolū naturaliter vel delectādo. ⁊ vt ſic ē naturale. vnde nō eſt pctm̄. quia vt dicit̄. iij. ethicorū. In naturalibus deſiderijs nō ē ꝑ ſe peccatū. ⁊ ſic qď intrat in os. i. cibus ⁊ potus ſm ſuam ſubſtantiā ⁊ naturā nō coinquinat hominē ſpūaliter vt ſuꝑ. Proinde ſi q̇s ſanus indigēs cibo vel potu cum delectatiōe comedat vel bibat. ⁊ in ſapore plus vel minꝰ delectat̄ ſm qď habet guſtū melius diſpoſitū. ⁊ ſm qualitateꝫ cibi et potus: ip̄a hmōi delectatio de ſe non eſt mala cum ſit naturalis. ſed cū homini cōplacet in cibo ⁊ potu p̄ncipaliter ꝓpter delectationē: non ꝓpter ſuſtentatione. hoc eſt

peccatũ ſed veniale. Secũdo affectu ni- mio occupando ſe totaliter hmõi delecta tiõi ſicut fecit diues epulo quotidie: hoc ẽ vicinũ mortali. vt i Angelica. Tertio cõ tra pceptũ dei vel eccłie transgrediẽdo ſcꝫ frãgendo ieiunia extra neceſſitatẽ. Quar to delectatiõi tali finaliter inherẽdo. ſ. dũ patus eſt facere quecũqꝫ: puta vſuras fur ta ꝛ hmõi vt ſue gule ſatiſfaciat. et in iſtis duobus caſibus eſt mortale. Quinto eſ cam nociuã vel potũ aduertẽter ſumẽdo: puta ſi ꝓpter gulã comedit ſciẽter aliquid quo infirmitatẽ notabilẽ vel malũ incur- rit: vel bibit potũ in quãtitate tanta ꝙ p- dit vſum ratiõis eſt mortale. ſecus ſi nõ ad uertẽter ſumeret Sed ſi modicũ nocumẽ tũ ex tali incurrere ſe credat veriſimilit̃. ſi- cut infirmus qui potius vult pati augmẽ tum febris ꝗꝫ ſitim ꝛ hmõi. tunc eſſet ve- niale vt in Angelica. O ergo hõ diſce cõ- fiteri de gula. o xpiane vide xpm pro te in cruce felle cibatũ. ideo abſtine.

X Circa tertium de ſpeciebus gule querit̃. quot ſunt ſpecies gule. Rñde tur ſm Grego. in moral. Et de conſe. diſ. v. ca. Quinqꝫ mõis. ꝙ ſunt q̃nqꝫ ꝺ q̃bꝫ ſũt ꝟ. Prope laute nimis ꝛ ardenter ſtudioſe. Hec ſm omẽs doctores. Et iſtꝫ mõis ẽ cõ feſſio faciẽda dum peccatũ eſt mortale qꝺ cõmiſit iuxta p̃dicta. Prima ſpecies vel modus eſt ꝓpere comedere. i. horã debitã comedendi puenire: p̃ſertim die ieiunij vt patet ſermõe de ieiunio in alio quadrage ſimali. Secũda eſt lautiores cibos ꝗꝫ cõ ueniat ſue q̃litati querere. di. xlj. c. j. ꝛ ſeq. Tertia eſt nimiũ menſurã comedẽdi vł bibendi excedere. Sed de quãtitate cibi ꝛ potus vt dicit Anthoñ. ſup. nõ põt dari certa regula oĩbus ſm eandẽ mẽſurã. q̃a plus ꝛ minꝰ exigit̃ ſm varietatẽ humane cõplexiõis ꝛ fatigatõnũ. Unus etiã ꝛ idẽ hõ plus indiget vno tpe ꝗꝫ alio ſm variã diſpoſitionẽ ſui corporis. y Uñ phs li. ethicoꝝ narrat de quodã fortiſſimo vi- ro milone q̃ comedebat ſolus aliquando ſine grauamine douẽ. ꝛ alius de paucis bu cellis grauabat̃. Hoc tñ ꝓ documẽto q̃s teneat vt nõ vſqꝫ ad nauſeã ſumat: ſed cũ aliquali adhuc appetitu comedẽdi finem faciat. Ideo Hiero. in epła ad Letã dicit ſic. Comedat vt ſp aliquãtuluꝫ eſuriat vt ſp poſt cibũ legere poſſit. ſ. diſticte. Quar ta ſpecies eſt ardenter ſeu nimia auiditate ſumere. tales ſepe ſine debita maſticatõne ſumũt. ꝛ ſic nõ poſſũt bene digerere: ſꝫ in- firmitatẽ incurrũt. Quinta ſpecies ẽ ſtu dioſe nimis ꝛ accurate cibos ppare ꝓpter maiorẽ delectationẽ capiẽdã in cibis exq̃- rẽdo varios ſapores cũ aromaticis p̃cio- ſis. Et iſte ſpẽs gule q̃ñ ſint mortales vel nõ iudicandum eſt ex dictis ſcꝺo articulo.

Z Pro exẽplo finali legit̃ in ſpeculo ex em. exem. lxxxij. di. vij. ꝙ quidã ſanctꝰ mo nachus helias raptus vidit ab angelis p̃ parari tribunal miro ornatu in q̃ rex xps ſole lucidior ſociatus multitudine ſancto- rũ conſedit ꝛ cepit facere iudiciũ. ꝛ ecce de mones adduxerũt quandã animã igneis catenis ligatã: inſtar fornacis ſulphureaꝫ flãmã erũpentẽ. q̃ cepit diris vocibus cla mare. Ue ve mihi. digna ſũ ait eternis ig nibus: q̃m in põpis mũdi ꝛ ꝯuitijs ac co- meſationum ſtulticijs nimis delectabar. Tũc iudex ſententiã tulit dãnatõis ppetue ꝯ eã: ꝛ ſic demões rapieñ. eã dire clamañ. receſſerũt. Ibidẽ legit̃ di. vj. ꝙ nocte q̃dã miles q̃ antea fuerat mortuꝰ fortit̃ pulſa- uit oſtiũ domꝰ vbi filiꝰ ſuus morabat̃. et forte tũc epulabat̃. interrogatus q̃s foret. Rñdit. ego ſũ miles ille dñs quodã huꝰ poſſeſſiõis itromitite me. cũqꝫ diutiꝰ pul ſaſſꝫ ꝛ territi illi ſibi nõ apirẽt. tandẽ dixit Detis piſces iſtos q̃bus ego veſcor in in- ferno filio meo ecce ad portam illos ſuſpẽ do. Mane facto exeũtes de domo reppe rũt mł'titudinẽ horrẽdoꝝ bufonũ atqꝫ ſer pẽtiũ ſuſpẽſoꝝ in porta. Ue ergo guloſis qꝛ ĩ inferno habebunt cibos hmõi. q̃ igne ſul phureo decoquent̃. Rogemꝰ ergo xpm ꝛc.

Dñica eadẽ poſt prãdiũ Sermo trice ſimus de ebrietate ꝛ filiabus que naſcunt̃ ex gula.

Fratres ho- neſte ambulemus nõ in comeſa tionibꝫ ꝛ ebrietatibꝫ: ſꝫ induimi- ni dñm ieſũ xpm. Uerba ſũt apłi Ro. xiij

⁊ canit eccl'ia in epiſtola dñice pme. In q̄ bus hortaṫ nos ad cauendū gulā oēm: et pſertim ebrietatē: ⁊ ſequi xp̄m induēdo p imitationē ei⁹ ſanctitatis ↄuerſationem.

A Nimirum dñs ieſus multiplicit nos docuit gulā: comeſatiōes ac ebrietates oi mode cauere ⁊ refrenare: tā ſuis ſacris exemplis q̄ȝ dictis. Primo quidē in puericia qm̄ vt canit eccl'ia. Feno iacere ptulit pſe pe nō abhorruit puocȝ lacte paſtus eſt p quē nec ales eſurit. Paruo inq̄t lacte. ſ. virgineo. ad ſignificādū pcitatē. licet em̄ beata virgo haberet vbera de celo plena lacte: tñ xp̄s paꝝ ſumpſit ꝑ cōmendāda tēperātia. Auȝ em̄ de ſancto Nicolao legaṫ ꝙ in infantia ieiunabat quarta ⁊ ſexta feriis ſemel tm̄mō ſugēs vbera. forti⁹ credendū eſt ꝙ xp̄s in ſugēdo pcitatē tenuit. Secūdo in vita. Nā ⁊ euāgeliū hodie dicit ꝙ xp̄s panes ⁊ piſces dedit populo miraculoſe multiplicādo: tamē vinū cū bene poſſet eis nō dedit bibere ne inebriarenṫ. Itē licet xp̄s cōeȝ vitā duxerit: tñ vinū raro legiṫ bibiſſe in euangelio ſcȝ in nuptijs quādo aquā cōuertit in vinū. ⁊ in vltima cena qñ de vino ſuū ſanguinē ↄſecrauit: vt doceret exēplo ſobrietatē. Tertio in doctrina. q2 Luc. xxj. dixit. Attēdite vob̄ ne forte gra. cor. ve. crapula ⁊ ebrietate ⁊ ſupueniat in vos rep. dies. ſ. iudicij. Quarto in mortis hora. q2 vinū myrrhatū ſibi oblatū cū guſtaſſet noluit bibere vt acerbior eſſet pena: ſed ⁊ in cruce fel'e cibatus ⁊ aceto potat⁹. ⁊ ſic patet. Vñ ꝺ ebrietate quā debem⁹ vitare exēplo xp̄i tria myſteria declarem⁹ ꝑ iſto ſermōe applicādo ſil'r ⁊ de filiab̄ alijs gule.

Primū de execrabili ↄditione.
Secūdū de ei⁹ mortali offenſiōe.
Tertiū de modali ↄfeſſiōe.

B Circa primū de execratiōe ebrietatꝭ vt inducamur ad cauendū nota plures rōnes. Primo q2 autoritas oīs legis ipam ↄdēnat vt claret pmo lege diuina Gen. ix. vbi legiṫ noe fuiſſe inebriatuȝ. de q̄ Amb. dicit. c. Sexto die. di. xxxv. In ꝑncipio gener' hūani ignorabaṫ ebrietaſ pm⁹ noe vineā plātauit ⁊ inebriat⁹ ē: vbi malū ebrietatꝭ agnouit ad remediū. ſ. ſobrietatꝭ ſe tpauit. Et infra dicit. Nō eēt hodie fuit⁹ ſi ebrietas ñ fuiſſet. Hec ibi. Vñ q̄ȝ mala ſit ebrietas ptȝ ex malo pene ex ea ſecuto. q2 ex h̄ factū ē ꝙ noe denudareṫ ⁊ a filio ſuo cham irrideretṫ. ⁊ ↄſeq̄nter noe ipſū chanaā malediceret ⁊ ſuituti ſubijceret. Scdo lege ꝓphetica ebrietas ↄdēnatur Eſa. v. Ve q̄ ↄſurgitꝭ mane ad ebrietateȝ ſectādā ⁊ potādū vſcȝ ad veſperā. Et infra Ve. ſ. dānatōis eterne. ſm Hiero. q̄ potētes eſtis ad bibēdū vinū ⁊ fortes ad miſcēdā ebrietatē ⁊c. Sic q̄dam faciūt duſcas. Itē Johel. j. Expgiſcimi ebrij. Lyra. id ē aduertite h̄ malū. flete ⁊ vlulate oēs q̄ bibitis vinū in dulcedine. qm̄ pijt ab ore veſtro. q. d. Sitietis in inferno in eternum. Plures autoritates cā breuitatꝭ tranſeo. Tertio lege euāgelica vt ptȝ ex v̄bis xp̄i Luce. xxj. ſupdictis. C Quarto lege apl'ica. vt patet in themate pāſſūpto. Et Eph. v. Nolite inebriari vino in q̄ eſt luxuria: ſed implemini ſpūſancto. Quinto lege canonica. Nā. xj. q. iij. ca. Ad menſam. Chryſ. dicit. ꝙ cū ebrioſis nec cibū debet q̄s ſumere: ſed debet eos vitare. Item ſm Ray. ep̄s vel pſbyter vel diaconus ebrioſus ſi admonit⁹ nō deſiſtat deponiṫ. inferiores v̄o aut etiā laici cōione puanṫ vl' v̄berantṫ. xxxv. di. Ep̄s. et c. vl. Itē de vit. et hone. cle. A crapula. Sexto lege ciuilica q̄ dictat ꝙ ſentētia lata a iudice temulēto nō valeat. ff. de penis. Vñ ⁊ Valeri⁹ li. vj. c. ij. narrat ꝙ mlier q̄dā innocēs dānata fuit a philippo rege temulento. Illa autē appellauit ad philippū: ſȝ ſobriū. Rex g̃ aduertēs. cauſa illi⁹ pſpecta ſentētiā reuocauit. Septīo lege ph̄ica. q2 ph̄s. iij. ethicoꝝ. dic. ꝙ ebrioſus mereṫ duplices maledictiōes. Et hoc ſm Tho. ⁊ Antho. p. ij. ti. vj. c. iij. ꝑpter duplex peccatū. ſ. ebrietatis ⁊ culpe ſequētis ex ea. ſ. ↄtumelie: rixe ⁊ hmōi. Qm̄ lex cuiuſdam pictaci vt ꝺr. ij. politicoꝝ ſtatuit. ꝙ ebrij ſi pcuterēt pl⁹ punirenṫ q̄ȝ ſobrij. q2 tales pluries iniurianṫ. O ergo quāto magꝭ debēt xp̄iani execrari ⁊ cauere ebrietateȝ quā etiā pagani dānāt. D Secūdo execrāda eſt quia beſtijs vilius hominē deturpat. Dum quia in anima rationali peccati turpitudinem facit tanq̄ȝ diaboli: cū excludit dei gratiā.

qd nõ habet locũ in beſtia. Tũ quia rati-onis vſum tollit: quo ſolo hõ pcellit beſti-as. Tũ quia turpiſſimos actus facit ho-mo ebrioſus quos nulla faceret beſtia. ſcz infundẽdo potũ vltra menſurã: ſecreta pã dendo: turpiter vomẽdo: in luto reptãdo ꝛ alia hmõi: ac peccata cõmittẽdo. Nã qn docꝫ vmbrã ſalutat. Vñ phs. vij. ethico. dicit. ꝙ hõ prauus cẽties milleſies peior ẽ omi beſtia. Ad hec in geſtis romanoꝝ̃ le gitur p exẽplo capitlo eiuſdẽ. clix. ꝙ ioſeph⁹ inquit li. de cauſis rerũ naturaliũ refert ꝙ vicz noe inuenit vitem ſilueſtrẽ. i. labruſcã qᵉ cũ eſſet amara tulit ſanguinẽ anima-liũ iſtoꝝ ſcz leonis: agni: porci: galli ꝛ vrſi. qbus terre cõmixtis fecit fimũ quẽ ad ra-dices labruſcaꝝ poſuit. ꝛ ſic vinũ dulcora tũ fuit. Indecꝫ dicitur ꝙ aliq potãtes vinũ fiũt ſupba loquẽtes vt leones: alij deuoti-ſantes vſcꝫ ad lachrymas tanꝙ agni: alij pcipites in lutũ ꝛ luxuriã vt porci: alij ſe-creta ꝓpalantes vt galli canẽtes: alij autẽ repente iraſcẽtes ꝛ murmurantes vt vrſi. Hec de vite nõ habemus ex ſcriptura au tẽtica: tñ ꝺ ebrioſis ſic facere exptũ ẽ. E

Tertio ebrietas deteſtabilis eſt. qꝛ cru ci xpi ꝛ paſſioni multimodã iniuriã irro-gat. Ideo Apl's Phil. iij. vocat tales cru cis xpi inimicos di. Multi ambulant qͦs ꝛ nũc flens dico crucis xpi inimicos quo-rũ deus vẽter eſt ꝛ glia in cõfuſiõe. Quia nimiꝝ tales pmo ꝯtrariantur xpo cum xps paſſus ſit pro nobis famẽ ꝛ ſitim. Iſti nec volũt p xpo pati vt tẽperẽt ſe a ſupfluita-te. Secũdo xps p nobis continue labora uit. iſti ociantur in taberna ludẽtes: piuran-tes in noĩe xpi. ꝛ ſic tẽpus expendũt. Ter tio xps triſtis fuit p nobis vſcꝫ ad mortẽ ꝛ ſepefleuit p peccatis noſtris. ebrioſi aũt lete cantãt ꝛ turpia. Quarto xps affixus ẽ cruci manib᷒ ꝛ pedibus. iſti ſaltãt plau-dũt ꝛc. Quĩto xps ſe totũ expoſuit pro no bis vt redimeret a peccatis et a poteſtate diaboli. Nam animã corp⁹ ꝛ ſanguinẽ ex-poſuit. ſed ebrioſus ſe totũ exponit peccatꝭ ꝛ dat diabolo. Unde allegatur in ſũma viti orũ Greg. di. ſic. Ebrietas ẽ blãd⁹ demõ: dulce venenũ: ſuaue pctm̃. quã q̃ hꝫ ſe nõ habet: quã qui facit: nõ ſolũ peccatũ facit ſed totus peccatũ eſt. Denicꝫ vt dicitur diſ. xxxv. ca. vlt. et. xv. q. j. ca. Sane. p Ambro ſiũ. ebrietas omniũ vitioꝝ fomes ꝛ nutrix eſt p quã crimina cauere nõ poſſum⁹ que ſobrij cauemus. Hec ille. Exẽplũ de loth

F Quarto deteſtabilis eſt. quia debi-litates accumulat ꝛ vitã exterminat. Naꝫ ij rhetoricoꝝ. ꝛ. ij. li. ſecreti ſecretoꝝ Are-ſtoteles ponit multa mala que facit vinũ multũ ſumptũ in aĩa ꝛ corpore ꝛ in ſenſi bus. Et hoꝝ plura etiã Aug⁹ tangit. Nã cerebrũ turbat: intellectũ obſcurat: vſum ratiõis tollit ꝛ memoriã obliuioſam facit linguã ꝯfundit. Itẽ in corpore debilitat iuncturas corpis vt nec ſtare nec ambula re queat: ſanguinẽ corrũpit: membroꝝ tre morẽ generat ꝛ appetitũ fugat: complexi onẽ diſtemperat: cholerã accẽdit: ſomnia phãtaſtica fac ꝛ leprã inducit: mortẽcꝫ ac-celerat. Unde etiã in pbleumat. iiij. parti cula idem Areſtoteles dicit. ꝙ creſcentes iuuenes citius moriuntur ſi multũ vinũ bi berint nõ limphatũ. qd nota bene. Deni cꝫ de ſenſibus idẽ vbi ſup dicit ꝙ ledit vi nũ multũ omes quincꝫ ſenſus. ſ. auditũ: guſtum ꝛc. ꝛ pſertim facit lippitudinẽ ocu loꝝ. ꝛ vnã rem facit apparere quaſi duas

Exemplũ ad id p conſolatione excitatio nis refert Rober: Holkoth. ſup li. Sap. lect. cxxj. ꝙ ruſticus quidã inebriatus qc-quid videbat duo ſibi apparebant. redijt domũ ꝛ vidẽs filios ſuos duos appuit ꝙ eſſent quattuor. impoſuit ergo vxori ꝙ du os illoꝝ generaſſet ſine ſcitu ſuo. illa negã te iuſſit p purgatione vomerẽ afferri ꝛ po ni in ignẽ. dixitcꝫ vxori ꝙ omino non cre-deret niſi ferrũ ignitum manu nuda por-taret. At illa prudens femina dixit. Ego faciam: ſed tamen ferrũ ipm ignitũ mani bus tuis capiens mihi trade. Qd ille tan gens manũ combuſſit ꝛ ſobrius eſſẽ cepit Additur quod etiã narratur ab aliquibus. ꝙ mulier cepit virũ ſuũ aure capta ad iu-ga trahere. Cui ille. Quid ſic facis. Illa reſpondit. quia bos factus es quadrupeſ manibus ꝛ pedibus reptans: iugũ te tra here oportꝫ. Sicꝫ ille ſe recognouit ꝛ tã dem abſtinuit. O vtinã moderni ebrij ho mines corrigerentur ex dictꝭ.

G Circa ſecundũ de mortali

offenſiõe queritur. vtruȝ ebrietas ſit ſemp peccatū mortale. Reſpondet ſm Alex. ij. ij. et in Angelica. concor. Tho. et Anth. alioſqȝ doctores recolligēdo. ꝙ in ebrietate põt quis peccare quadrupliciter.

¶ Uno modo vſum ratiõis nõ totaliter ꝑuando ſed alterando.

¶ Alio modo vſum ratiõis totaliter tollendo ſed hoc raro.

¶ Tertio modo vſum ratiõis frequēter ⁊ aſſidue ꝑdendo.

¶ Quarto alijs occaſionē dando vel conſentiēdo. Et ſm hec iudicādū ē ⁊ ꝯfitēdū.

¶ Pmo inqȝ qñ quis in ebrietate nõ totaliter ꝑuat vſu ratõnis ſed alterat: ita ꝙ ſcit quid facit. tunc ſi hoc accidit inaduertent ſiue raro ſiue etiā frequēter nõ eſt peccatū mortale. qꝛ nõ facit a ꝓpoſito ⁊ ſciēter. nec ita tenet talē alterationē vitare ſicut ebrietatē que ꝑuat vſu rõnis totaliter. Si autē ſciēter tantū biberet ꝙ talem grauedineȝ incurreret. ⁊ hoc cū notabili leſiõe ratiõis nõ excuſat a mortali. quia ꝑiculo ebrietatꝭ ſe ſciēter exponit vt dicit in Angelica. Secus ſi ſine notabili leſione rõnis grauaret quia veniale eſſet ſic. H Secūdo. qñ in ebrietate tollit totaliter vſus ratiõis: ſȝ accidit raro. Et tunc nota tres caſus. Primus. ſi homo inebrians ſe neſcit vini potentiaȝ: vel neſcit ꝙ ex tali potu poſſit inebriari: vel nõ aduertit potū eſſe immoderatū: ſic poteſt eſſe nullū peccatū ſicut creditur de noe: vel ſaltē ē peccatū veniale. Secūdus. ſi aduertit potū immoderatū eſſe: tñ dubitat an poſſit inebriari ex tali. tūc in hmõi dubio nõ debet ſe ꝑiculo ebrietatis exponere bibēdo adhuc de potu. alioqui mortaliter peccat ſm Bonauen. et Tho. Secus ſi extimaret ꝙ nõ põt inebriari ex ſumptiõe. qꝛ tūc veniale eſſȝ: ſed in dubio mortale. Tertius. ſi aduertit bene potū eē immoderatū ⁊ inebriare valentē. ſciēs ſuam cõplexionē diſpoſitā ad ebrietatē: ⁊ tñ magis vult ebrietateȝ incurrere ꝙ̄ a potu abſtinere. tūc mortaliter peccat ſm oēs doctores. qꝛ ſe ſciēter ꝑuat vſu rõnis et exponit ꝑiculo peccati. Tertio. qñ ebrietas eſt aſſidua vel conſuetudinaria perdēdo vſum rõnis. Naȝ ebrius ꝓprie dr quaſi extra briam. i. regulā rõnis ſm Anthoñ. Et de hoc Aug⁹. xxv. di. §. Als ea demū dicit. ꝙ ebrietas ſi ſit aſſidua mortale peccatū eſt. ⁊ hoc ſm doctores ꝑdictos nõ ꝓpter iterationē actus vel frequentationeȝ quia ꝓpter hoc veniale nõ fit mortale. Sȝ qꝛ nõ poteſt eſſe ꝙ homo aſſidue inebriet quin ſciens ⁊ volens ebrietatem incurrat dū multotiēs experit ſuam inabilitatē ad vinū. I Quarto quādo occaſionē dat quis vel conſentit in alterius ebrietatē. et de hoc ſm doctores ſupdictos ponunt caſus tres. Primus eſt generalis. ꝙ quicūqȝ ꝓcurat vt quis inebriet. ſiue hoc faciat ex leuitate vt inde ſolaciū ſumat. ſiue ſtudioſe: peccat mortalit ſi etiā nõ ſequat ebrietas in illo. quia in dānuȝ notabile ꝓximi conſenſit ⁊ occaſioneȝ peccati mortalis illi dedit ꝙ̄tū ex ſe. extra de iniurijs ⁊ damno dato. Si culpa. Secūdus caſus de tabernarijs. ꝙ quādocūqȝ tabernarij ꝓpendunt aliquos ex vino nimio ſūpto inebriari qd̄ experti ſunt pluries in eis vt in ebrioſis ⁊ nõ curant reſiſtere quātū licet. ſed ꝓpter auariciaȝ dant illis plus de vino ꝙ̄ oportet grauiter peccant ſm Antho. p. ij. ti. vj. c. iij. Tertius caſus eſt de infirmis qbus licet poſſit dari vinū ſupfluū ad prouocandū vomitū: tñ nõ vſqȝ ad ebrietatē. als dans ⁊ bibens mortaliter peccant niſi crederent ex illo potu nõ poſſe inebriari. Hec ſufficiant.

K Circa tertium de modo cõfeſſiõis nota. ꝙ ſm Grego. xxxi moral. et doctores ponunt ꝑcipue qnqȝ filie gule ꝺ qbus faciēda eſt cõfeſſio. Un̄ practice ponendo ꝓ ſimplicibꝫ ꝑmo confitēduȝ eſt de gula iuxta ſpecieſ dictas ſermõe. xxix. Itē ꝑſertim ſi ieiunia de ꝑcepto exiſtētia non ſeruauit. Secūdo de filiabꝫ eius. Quarū ꝑma eſt ebrietas ſm fratrē Angelū in ſūma. Sed Grego. vbi ſup ponit hebetudinē mentis: hoc eſt: ratiõis ſubuerſionē: vt dicit Aureol. in compenꝺ. ⁊ ſic ꝓ eodē accipiunt: licet aliquo modo differant. Unde de iſtis ꝑmo confitendū eſt ſi ſcienter ſe inebriauit vt patuit hoc ſermone. Item ſi alteri cauſam inebriandi dedit ſcient mortale eſt. Itē ſi induxit aliqs iuuenes vl mulieres ad tabernā vt ꝑuertat ad turpia vl

fecit frangere ſine cauſa ieiunia ⁊c̄. hec ꝯfitēda ſunt. Secūda filia eſt verbi multiloquiū. Nā gula facit effluere in multiloquia inania. ⁊ hoc cōiter veniale ē: niſi ſint nimis turpia vel infamatoria vel ex cauſa mala dicta. Tertia eſt leticia inepta vt ſunt choree tripudia ⁊ hmōi. ⁊ ꝯfitēda ſūt hmōi ſi facta ſunt intentiōe luxurie vel cū ſcandalo. Quarta filia ē leccacitas. Gregori⁹ dicit. ſcurrilitas. ⁊ idē eſt. Nā ſꝫ Catholicon librū ſcurilitas dicit̄ a ſcurra. qđ eſt leccator. vulgo in lingua noſtra dr̄ leubezes. Proinde de hoc confitēdū eſt videlicꝫ ſi fecit actus vel geſtus ſcurriles q̄ prouocant ad luxuriā vel ob hoc dixit iocularia verba laſciua. quia mortale ē niſi cū legitima vxore ſm Tho. ⁊ in Antho. Itē ſi fecit tact⁹: āplexū vel oſcula vel cāt⁹ laſciuos: vel lr̄as: vel exeniū miſit ob amorē libidinoſum mortalia ſunt. Item ſi mediator fuit inter tales vel aſſociauit euntē ad hmōi ſciēter peccauit. Quinta filia gule ē abomināda immūdicia. Et ſm Tho. et Antho. ſup̄ intelligit̄ de quacūq; ſuperfluitate. ſicut eſt eructatio fetida: vomitus: et p̄ſertim pollutio carnalis. Proinde confitendū eſt ſi tantū ſe ingurgitauit ex delectatiōe gule q̄ vomitū facere oportuit: licet eñ vomere ſit vtile: tamē vitioſum eſt ex gula ſe ſbdere huic neceſſitati. Itē ſi comedit vel bibit vt poſſit luxuriari mortale eſt p̄terq; cū vxore. Item ſi pollutus eſt in ſomnis ex gula vel cogitatiōe aut delectatiōe moroſa p̄cedenti. ⁊ ſi hoc intendit mortale eſt. Similiter ſi poſtea in vigilia deliberate complacuit q̄ delectationē huiuſmodi habuerit mortale eſt: al's ſi accidat omino p̄ter voluntatē pollutio. nec cōſentit ratio nō eſt peccatū mortale. ¶ Pro exemplo finali legit̄ in Ceſario ⁊ in ſūma Frāciſci cōmeſtoris de vitijs. q̄ quidā pegrinus veſtem ſue pegrinatiōis p̄ vino forti exponēs inebriatus eſt: ita q̄ a circūſtantib⁹ putaret̄ mortuus ⁊ anima ei⁹ ducebat̄ ad infernū: viditq; puteū pfundiſſimū: ⁊ ſup os principē tenebrarū diabolū ſedere. Interim quidā abbas ipi pegrino bene notus fuit adductus. quē diabolus ipe pnceps ſalutañ. potum ſulphureū ignitū in calice ſibi porrexit. quē bibēs in puteū illum p̄cipitatus eſt. tūc pegrin⁹ nimis timuit. ⁊ ille diabolus alte clamauit di. Adducite huc ⁊ illū qui veſtem pegrinatiōis vino exponens ſe inebriauit. tunc videns pegrinus angelū ſuū aſtantē promiſit q̄ nunq̄ amplius inebriaret̄ et petiuit liberari. ⁊ ſic liberatus et exꝑgefactus diem ⁊ horā notauit ⁊ in terrā ſuā rediēs dictū abbatē illo die obijſſe cognouit. Ecce ḡ q̄ dānabilis ē ebrietas. Rogem⁹ ⁊c̄.

¶ Feria ſecūda poſt dñicā quartā q̄drageſime Sermo triceſimus p̄mus de auaricia vendentiū ⁊ ementiū vel mercatorū ⁊ negociatoꝝ.

Aſcendit ieſus hieroſolymā ⁊ inuenit ī tēplo vendētes. Item aliud thema. Nolite facere domū patr̄ꝭ mei domū negociatiōis Joh. ij. ⁊ in euangelio hodierno. Dñs ieſus voluit de tēplo eijcere vēdentes ⁊ ementes oues boues ⁊ colūbas ad ſignificandū q̄ multa peccata cōmittūtur inter negociatores ꝑpter que dignū ⁊ iuſtum eſt tales a dei regno eijci. Vñ Alchuinus ſup hoc euangelio dicit ſic. Myſtice dñs quotidie ſuam eccl'iam ſpiritualiter intrat. ⁊ qualiter ibi vnuſquiſq; conuerſetur attendit. Caueamus ergo ne in eccleſia chriſtiana fabulis vel odijs vel cupidatibus. ⁊ ſic fraudib⁹ ac q̄buſuis vitijs inſiſtamus ne chriſtus veniens ſcꝫ in morte nos flagellet ⁊ de eccleſia ſancta eijciat. ſ. in infernū. Hec ille. Proinde xp̄us facto flagello eiecit tales de templo et dixit. Nolite facere domū patris. i. aīā que eſt domus dei. domū negociatiōis. ſ. vitioſe vt patet in euāgelio. Itaq; de auaricia mercantiū ⁊ negociatoꝝ in qua multi peccant tria myſteria declaremus in hoc ſermone.

Primū de licita conditiōe.

Secundū de iuſta appciatiōe.

Tertiū de illicita defraudatiōe. ⁊ ꝑ cōſequēs de ſollicita cautiōe.

M Circa primū de licita cōditiōe querit̄. vtrū licitū ſit mercari vel negociatōes exercere xp̄iano: ita q̄ poſſit ī ta

li ſtatu ſaluari. Ratio queſtionis eſt. quia Chryſ. ſup Matth. xxi. dicit. ꝙ mercator nō poteſt deo placere. Nullus ergo chriſtianus debet eſſe mercator aut ſi voluerit eſſe ꝓijciatur ab eccleſia. Qui em̄ emit ⁊ vēdit nō poteſt eſſe ſine ꝑiurio Hec ille. Sꝫ ad hec reſpondet̃ ſm Alexan. iij. par. ſumme. alioſqꝫ theologos ⁊ canoniſtas vt in Angelica. ꝙ negociatio vel mercantia de ſe non eſt mala nec illicita. Sed Chryſ. ſupra loquit̃ execratiue ꝓ eo ꝙ pauci ⁊ raro ſine peccato eam exercent. iuxta illō Leonis dictū. de pe. di. v. Qualitas. Difficile eſt inqt inter vendētis ementiſqꝫ cōmerciū nō interuenire peccatū. Proinde notādū ꝙ negociatio poteſt eſſe mala ex pluribꝫ a qbus ē cauendū ſm Alex. et Tho. et Antho. p. ij. ti. j. c. xvj. ponit ſeptē rōes.

¶ Primo rōne intēti finis cupidi.
¶ Secūdo rōne ꝑſone clerici.
¶ Tertio rōne offenſiui medij.
¶ Quarto ratiōe loci ſacri.
¶ Quinto rōne tpis feſti.
¶ Sexto rōne iniuſti ꝯſortij.
¶ Septimo rōne male acqrendi.

Primo ratōe intenti finis cupidi. Nam ſi quis pͥncipaliter intendit ſolum ꝓpter cupiditatē negociari: finem vltimū in lucro ponen̄. ⁊ ſolum diuitias in immenſuꝫ augere intendens in ſtatu damnationis eſt talis. quia eſt peccatū mortale auaricie tali intentiōe congregare ſm oēs. ¶

Sed di. Quali ergo intentiōe debeaꝫ negociari. Reſpondet̃ ſm pͣdictos doctores. ꝙ nō niſi ꝓpter finem honeſtū ⁊ neceſſariū: vel vtilitateꝫ rei publice. Vn̄ poteſt negociatio et mercantia eſſe licita Primo ꝓpter neceſſitatē ad ſuſtentationē ſui et familie iuxta ſtatum ſuū condecentē. ꝙ ſi nimis ſuperflua congregat ad ditandū ſe ⁊ ſuos vltra condecentiā peccatū eſt. Secundo poteſt etiā eſſe licita ꝓpter pietateꝫ vt inde pauperibus ſubueniat vel in cauſas pias eroget. Tertio ꝓpter publicam vtilitatē ne res neceſſarie ad hominuꝫ vitam patrie deſint vel ꝓximis. ſic fit fine bono ⁊ lucrū talis inde licite expetit. nō qua ſi finem ſed quaſi ſtipendiū laboris ſeruatis alijs circūſtantijs nō damnatur talis mercantia. Secūdo illicita fit ratiōe ꝑſone clerici. quia talibus ꝓhibet̃ negociatio di. lxxxviij. per totū. Unde. ij. Timot. ij. Nemo militans deo implicat ſe nego. ſecularibus. Tertio ratōe offenſiui medij: hoc eſt mediantibus mēdacijs periurijs ⁊ fraudibus. Nam ſi quis intendit ꝓximū decipere ꝑ talia mendacia notabiliter peccatū mortale eſt. Secus ſi in modico. Similiter ſi quis mendacio vtitur in emendo vel vendendo vt conſeruet ſe indemnē: puta vt vendat rem ſuam iuſto ꝓcio mentitur ſibi conſtitiſſe plus q̄ȝ conſtitit peccat venialiter ſm Anthoñ. ſupra. ⁊ hoc tene. q̄uis quidā dixerunt eſſe mortale. verūtamē ſi periurat mortale ē ſm omnes. ¶ Quarto ratōe loci ſacri. ſicut quādo in cymiterio vel in eccleſia venderet̃ aliquid. Nam ſic irreuerentia ficret loco ſacro. Et vt ſcribit̃ in Angelica ſūma in ecclīa nō pōt fieri ſine pctō mortali negociatio niſi mag neceſſitas excuſet vt pꝫ extra de imunitate ecclīe. decet domū dei li. vj. iuncto. ca. Relinq nolumꝰ. de cuſtodia eucariſtie. Et h̄ intelligēdū dic̄ d̄ actuali ꝯtractōe rex̄ q̄ ſine ſtrepitu fieri non pōt. ſecꝰ in ꝯuētiōe alicuꝰ rei emēde vl̄ vēdēde poſtea. qꝛ nō eēt mortale pctm̄. Hec ibi. Sꝫ qd de cādelis q̄ ibi vēdūt̃. Et ibi dē rn̄det̃ ꝙ pn̄t ibi vēdi. qꝛ ſine v̄bis ⁊ ſine ſtrepitu fit vēditio illa. Antho. aūt vbi ſ. dic̄ ꝙ q̄ h̄ faciūt ad ſatiſfaciēdū deuotōi fideliū q̄ eas offerūt in honorē dei excuſant̃. Si aūt pͥncipaliter faciūt ꝓpter cupiditatē ⁊ lucrū nō excuſant̃ a pctō. ſic̄ nec ſacerdotes veterꝫ teſtamēti in his q̄ vēdebant in tēplo. Hec ille. Quīto rōne tpis feſti. qꝛ h̄ ꝓhibet̃ extra de ferijs. c. j. Et de h̄ late ſer. de ſctificatōe feſti. Sexto rōne iniuſti ꝯſortij. qñ qs ſocietatē facit cū eo queꝫ nouit eē male ꝯſcie ꝑ fas ⁊ nefas male negociari. Nā tenet̃ ꝓhibere ſociū q̄ntū pōt vel ſocietatē ſoluere ⁊ de iniuſtis lucrꝭ pticipare nolle. Hec Antho. Septimo rōne male acqrēdi. ſ. ꝑ vſuras ꝑ ſymoniaꝫ ⁊ hmōi negocia q̄ de ſe ſūt mala. Silr̄ ꝑ ea negocia qbꝫ hoīes vt plurimū abutūt̃ ad maluꝫ. vt facere taxillos ⁊ chartas: aleas: ⁊ ornamenta laſciua ⁊ omnia huiuſmodi que homo tenetur nō vendere eis q̄s ſcit abuti ad pctm̄ mortale: puta meretricibꝫ.

quia coopant̄ tali in crimie. Idē de baliſtas vendētib⁹ vel lanceas vel ſagittas vl' gladios vel venena ⁊ hmōi de qb⁹ ledunt̄ hoies. Nam ſi qs talia illi ſcienter vendat q̄ abutit̄: penam incurrit oim ei⁹ ſcelerum tanq̄ coopator.ij.q.i. Notū. Hec in Anthonina.

P Circa ſecundum de iuſta appciatione querit̄ Utrū aliqs poſſit ſine pctō vēdere rem pcio cariori. vel emere pcio minori q̄ valeat iuſte. Ad hoc breuit̄ reſpondendo ⁊ plurima q̄ circa hec doctores tractant dimitten̄. p ſimplicib⁹ dicere ſufficiat tria pcipua documēta. Primū eſt ꝙ regulariter ⁊ vt cōiter nō licet rē vendere vel emere niſi iuſto pcio. Un̄ q̄ ſcienter vendit notabiliter plus q̄ valeat in reſpectu ad vſum noſtꝝ. vel q̄ min⁹ emit: peccant mortalr̄ ⁊ tenent̄ ad reſtitutionez. vt patet ex ſumma Angelica et Anthonina vbi ſ. Si dicas. Quare non licet mihi ſm meū placitū vēdere cari⁹ cū nullus cogit me ad vendendū. Et q2 pverbiū legale eſt ꝙ res tantū valet q̄ntū vendi poteſt. Reſpōdet̄ ſm Antho. ⁊ doc. ꝙ q̄uis te nō cogat qs vendere. tn̄ ſi vēdere vis: iuſticie regulā ſeruare tenerꝭ. Et cū dr̄ ꝙ res tantū valet q̄ntum vendi poteſt. intelligit̄ de iure q̄ntum valet: nō de facto. vt dicit Anthoni⁹ de butrio. Un̄ accipe pciū pualēs eſt pctm̄. q2 ꝯtra iuſticiā. Q Secundū documentū ꝙ ſm iura qn̄ pciū q̄ vēditur res excedit medietatē iuſti pcij. ſeu pcium q̄ emit̄ deficit a medietate iuſti pcij: cōtractus eſt nullus ⁊ vicioſus. extra de emptiōe ⁊ ven. c. Cū dilecti. Exēpligra. Ualet res decē flor. put cōiter extimat̄. ⁊ tn̄ vēditor vendit p.xvj.flo. vel cū valet decem emptor emit p q̄tuor cū dimidio. Et tal' ꝯtract⁹ pōt p iudicē irritari ⁊ defect⁹ ſuppleri. Terciū eſt ꝙ in foro ꝯſcie etiā minor in pcio exceſſus q̄ medietas iuſti pcij ſi notabilis ſit eſt pctm̄ mortale. ſm Scotū in.iiij.diſ.xv. ⁊ Tho.ij.ij.q.lxxvij. quia ibi eſt iniuſticia ⁊ p ꝯſeqns eſt reſtitutio facienda ab eo p quē fit deceptio aduertenter in pcio notabiliter. Secus ſi fiat deceptio hmōi ignoranter q2 extimat emptor vel venditor tantū valere. ſic nō eſt mortale cum fit p errorem. Sed cū poſtea ppendit tenet̄ ad ſatiſfactionez leſo. Sed cū in hmōi ledit̄ pxim⁹ in modico veniale eſt. et debet ſatiſfactio erogari paupib⁹.xiiij.q.v. Qui habetꝭ. Hec Anthonina ſ.

R Circa tercium de fraudib⁹ varijs in negociādo vt ſciat quiſq̄ cauere vel cōmiſſa cōfiteri Notabim⁹ plures modos peccandi in fraudādo. Primo em̄ peccat qs alterādo. i. aliā rem p alia vēdēdo. vt auricalcū p vero auro. vel vinū limphatū p puro. vilem pānuz p pcioſo. ſicut narrat̄ de Ipri ⁊c̄. Scdo bonis mala miſcendo. vt vinū defectuoſuz vino bono infunden̄. corruptas carnes cū ſanis venden̄. oua vetera cum nouis ⁊c̄. vel aromata antiquata ⁊ ſic ꝟtute debilitata p recentibus ⁊c̄. Tercio cōpaciſcēdo. ſ. ꝙ null⁹ mercatoꝝ det minori pcio tales merces. Quarto defectū rei tacēdo vel ſophiſticando. ſicut q̄dam dicūt ꝙ equus tal' non aſcendit arborē ⁊ hmōi. S Querit̄ q̄ An venditor teneat̄ ſp dicere defectuz rei quā vēdit. Rn̄det̄ ſm Tho. ſ. et Antho. ꝙ ſi defectus eſt occult⁹ et reddit vſum rei noxiū puta vendit equū claudicantē p veloci. vel cibum corruptū p ſano: tenet̄ manifeſtare ꝓpter piculū pximi vitandū. Si aūt defectus nō totaliter impedit vſuz rei nec reddit noxiū. ⁊ tunc demit de pcio q̄ntum importat talis defect⁹: non tenet̄ manifeſtare. Item ſi defect⁹ eſt manifeſt⁹ puta equus eſt monoculus: nō tenet̄ manifeſtare. ſ3 tenet̄ pciū diminuere. niſi vſus ei⁹ eſſet piculoſus vel noxi⁹: tūc em̄ tenet̄ dicere emptori illud ignoranti. Hec i Anthonina. Quinto peccat exterꝭ et hoſpitib⁹ carius vendēdo. hoc patet extra de emp. ⁊ vendi. c. Placuit. Sexto falſificando ſc3 pōdus vel menſurā vel modiū vel monetā vel cōputationē. Septimo fraudē quocūq̄ cōmittēdo. ſ. ore mētiendo vel piurādo. vel opere q̄cq̄ iniuſte faciendo.

Exemplū legit̄ ex Ceſario ⁊ in Specu. diſt.vj. exem.xxv. ꝙ duo ciues Colonien̄ ꝯfeſſi ſunt pctā iniuſtaꝝ mercationū. ⁊ dixerūt ſe nil poſſe lucrari ſine mendacio: piurio ⁊ fraudib⁹ ⁊c̄. Quib⁹ ꝯfeſſor ait. Promittite talia cauere et ego ꝓmitto vob ꝙ

ſuſte negociando ditiores eritꝫ. Qđ cũ illi ſuſcepiſſent: ꝑmo illo anno (diabolo tẽptãte) nil ꝓfecerũt. ſed ad ꝯfeſſoris ꝯfortationẽ ꝑſeuerãtes poſtea fuerunt nimis ditati in breui. ꝛ gratias deo egerũt ꝛ confeſſori. Rogemus xp̄m ꝛc̃.

Feria tercia poſt dñicam quartã Sermo. xxxij. de peccato mẽdacij quod ſepe naſcitur ex auaricia.

S I dixero qꝛ neſcio eum (.ſ. deũ patrẽ) ero ſimilis vobis mẽdax Joh. vij. et in euãgelio hodierno. Hec vba xp̄s dominus dixit ad iudeos q̄ erãt multũ mendaces. Nã vt dicit hoc euãgeliũ: cum eis xp̄s dixiſſet. Nemo ex vobis facit legẽ q̄d me q̄ritis interficere. q. d. Lex ꝓhibet occidere innocentẽ ſicut ſum ego innocẽs. Reſpõderũt iudei di. Demoniũ habes. q̄s te querit interficere. Et in hoc mendaciũ dixerunt. qꝛ eũ q̄rebãt interficere vt in textu expſſe dꝛ. Chriſtus itaqꝫ dñs redarguit illos de mẽdacio vt patꝫ in themate. Sed qm̄ multi ſunt etiã xp̄iani q̄ q̄tidie peccãt in mẽdacio. cõtra q̄s ſcriptura cõminatur pſalmo. v. dicens. Perdes oẽs q̄ loquunᷓ mẽdaciũ. ꝑdes. ſ. tu deꝰ. Et ideo Ecci. vij Noli velle mentiri omne mẽdaciũ: aſſiduitas eñ eius nõ eſt bona. Et hec pñt poni p themate alio. Vñ de mẽdacio tria myſteria declaremus.

Primũ dꝛ realis notificationis.
Scdm̄ dꝛ mortalis aggrauationis.
Terciũ dꝛ dãnabilis ꝑditionis.

T Circa primum de reali notificatiõe quid ſit mendaciũ. Magr̄ i. iij. diſt. xxxviij. diffinit ſic. Mendaciũ eſt falſa vocis ſignificatio cũ intentione fallendi. In qua notanᷓ duo que conſtituũt mẽdaciũ. Primũ eſt falſitatꝭ expſſio. Scdm̄ fallendi intentio. Nã ſi q̄s dicat falſuꝫ nõ intendens dicere falſum qꝛ. ſ. credit eſſe verum qđ tñ nõ eſt verꝫ: tũc nõ eſt mẽdaciũ. vt dicit Augꝰ. xxij. q. ij. Is aũt. Nam formale in mẽdacio eſt loqui ꝯtra mẽtẽ. mentiri eñ dꝛ quaſi ꝯtra mentẽ ire. Unde ſm̄ Raymũ. ꝛ doc. Aliud eſt dicere falſum et aliud dicere mẽdaciũ. qꝛ falſum dicit q̄ dicit id quod nõ eſt verꝫ: licet ipe dicens credat eſſe verꝫ. Sed mendaciuꝫ dicit q̄ dicit id oꝛe quod nõ credit mẽte. ſed intẽdit fallere. Unde ſi iudeꝰ dicit chriſtũ eſſe deum verũ dicit. ſi tñ aio nõ ita credat ipſe verũ dicens mentiᷓ in ſe. vt hoc dꝛ in Catholicon. Eſt ḡ mendaciũ non ſolũ in falſo dicto ſed etiã in vero qđ mẽte q̄s nõ credit. vt dꝛ in Anthonina p. ij. ti. x. c. j. V

Notandũ ḡ ꝓ captu ſimpliciũ ꝙ loquẽdo generaliter vel large mendaciũ fit pluribus in materijs. Primo aliq̄ñ in ſolo corde non in oꝛe. vt qui loquiᷓ verũ de ꝓximo quod nõ credit. ſicut q̄ in faciẽ laudãt. Pſ. Qui loquiᷓ pacẽ cũ ꝓxio ſuo ma. aũt in coꝛ. ꝛc̃. Scđo aliq̄ñ mẽtiᷓ q̄s ſolo oꝛe: nõ i coꝛde. vt cum q̄s dicit ſicut credit corde. licet non ſit ſic in re. ꝛ talis nõ dicit mẽdaciuꝫ ꝓprie nec peccat moꝛtaliter: niſi in caſu quo tenebatur adhibere debitam diligentiam ꝛ non adhibuit. puta in actu teſtificandi vbi ꝓximo iminet notabile dãnum. vel in iudicio. quia ſic eſſet moꝛtale. vel cum habet iurare. xxij. q. ij. Aniaduertendum. Hec Angelica. Tercio q̄s mẽtiᷓ in noie. ſ. falſe nomẽ poꝛtãdo. vñ Anᷓ. ix. de ſilitudinibꝫ ꝓ regula generali ponit ꝙ omne petm̄ mendaciũ eſſe ꝓbaᷓ. qꝛ q̄tiens quis peccat totiens deo mentiᷓ contra id quod ꝓmiſit in baptiſmo. ſcꝫ abrenunciare ſathane ꝛ oibꝫ opibꝫ eius. de conſe. diſt. iiij. c. Prima igiᷓ. Ideo Amb. xxij. q. v. Cauete inq̄t fratres omne mendaciũ. Mendaciũ eſt xp̄ianũ ſe dicere noiẽ ꝛ xp̄i opera nõ facere. Mendaciũ eſt ep̄m vl' ſacerdotẽ vel clericũ ſe ꝓfiteri. ꝛ ꝯtraria huic oꝛdini opari. Hec ille. Quarto in fictione vel ſimlato ope. Unde dicto c. Cauete Amb. dicit. Non ſolum in falſis verbis ſed etiam in ſimulatis opibꝫ mendacium eſt. quod intelligiᷓ q̄ñ fit hoc intẽtione fallendi ꝓximum. ſecus ſi fiat fictio ꝓpter bonum. X Nimirũ ſm̄ Alexandrum. ij. ij. de hypocriſi. ꝛ Bonauenturã in. iij. diſt. xxxviij. Simulatio q̄ñ fit ratiõe cautele vt aliquod malũ euitet: nõ eſt peccatum. Sicut fecit Dauid mutañ faciem ſuam coꝛaꝫ Abymelech. Similiᷓ quãdo

fit ratiõe inſtructionis vel doctrine: nõ eſt peccatū. ſicut religioſus maiorē ſanctitatē q̃ habet ſimulās in ſe obſeruādo a diſſolutione ꝓpter hoc vt ꝓximi bonum exemplū capiant imitandi: nõ peccat. ſed meret. vt patet p Greg. xxxj. moral. Sic ꝛ de verbis ꝛ factꝭ inſtructorijs. Ideo Aug⁹. li. de q̃ſtionib⁹ euāgelicꝭ dicit. Non oē qd̓ fingimus mēdaciū eſt. ſed qñ fictio nil boni ſignificat mēdaciū eſt. Cū aūt fictio noſtra referī ad aliquā ſignificatiõez non eſt mendaciū. ſed figura alicui⁹ veritatꝭ. Sic aūt dicta ita finguntī etiam facta ſine mēdacio ad aliquā rē ſignificandā. Hec Auguſt. Exemplū ſubiūgit ibidē de figuratꝭ locutionib⁹ in q̃bus fingiī aliq̃d: nõ vt aſſeraī ita eſſe factū ſicut narraī. ſed eā ꝓponimus vt figurā alteri⁹ qd̓ aſſerere voluimus. Sicut Judic. ix. iuerūt ligna vt ſibi ꝯſtituerent regem. ꝛ in multis parabolis noui teſtamēti. Itē de factꝭ cõſimilr̓ legiī ꝙ xp̄s finxit ſe lõgius ire Lu. vl. ad ſignificandū qꝛ itur⁹ erat in celum. Hec in Anthonina vbi ſ̄. Itē qñ etiā q̇s ſimulatõez facit rõne ſignificatõis. ſicut Jacob ſimulauit ſe Eſau p accipiēda bñdictiõe q̄ ſibi a deo fuit ordinata. hoc nõ eſt pctm̄. Sic etiā ſi q̇s in rep̄ſentatione myſterij paſſionis xp̄i fingit ſe eſſe pylatū vel iudeum vel xp̄m ꝛ hmõi. nõ peccat vt d̓r in Angelica Sed qñ fit ſimulatio ad decipiendū hoc eſt pctm̄. y Quinto mēdaciū põt cõmitti in ꝓmiſſiõe. ſicut freq̄nī artifices faciunt de ꝑpandis opib⁹ ad certū tēpus. vl̓ de ſoluēdis debitꝭ et nõ implēt. De h̄ ſm Tho. q. cx. ar. iij. ꝛ in Anthonina d̓r. ꝙ cū q̇s ꝓmittit ſimplr̓. ſ. ſine iuramento. ſi habet animū id faciēdi qd̓ ꝓmittit: nõ mētiī qꝛ nõ facit ꝯtra id qd̓ habet in mēte. al̓s ſi nõ intēdit facere qd̓ ꝓmittit peccat mēdaciē ꝓmittēdo. ꝙ ſi intēdit facere ſed poſtea nõ facit videī agere ifideliter p hoc ꝙ animū mutat. Poteſt tñ excuſari ex duobus. Uno modo ſi ꝓmiſerat id qd̓ eſt illicitū. qꝛ ſic ꝓmittēdo peccat. ꝛ illđ ſeruare ñ debet. Uñ Iſiđ. xxij. q. iiij. c. In malis inq̇t ꝓmiſſis reſcinde fidē. Alio mõ excuſaī qñ ſupuenit cauſa rõnabilis nõ implendi. puta nouus caſus imp̄meditatus. aut mutatio ꝯditionis ꝑſonaꝝ ꝛ negocioꝝ. ſic apoſtolus non fuit mentitus non eundo Corinthū q̄ ire ꝓmiſerat. qꝛ poſtea impedimēta ſupuenerūt. Silr̓ Petr⁹ di. xp̄o. Nõ lauabis mihi pedes ꝛc. xxij. q. ij. Beat⁹. Deniq̇ etiā ſi nõ ſupuenit impedimentū nõ ſemꝑ eſt pctm̄ mortale nõ implere promiſſum. niſi ſm Antho. ſ̄. ſcꝫ qñ q̇s ſe obligare intendit ad implēdū tūc teneī ſi põt de neceſſitate. ꝛ maxime qñ ꝓmiſſio eſt alicuius importātie. ita ꝙ graue damnū ſeq̄reī ex fractiõe ꝓmiſſi. Hec ibi.

z Circa ſecundum de mortali grauitate mendacij q̄riī Utrū oē mēdaciū ſit peccatū. Ad qd̓ ſm Bonauēturā in. iij. diſt. xxxviij. et Rich. ibidē. ac Alexand. ij ij. ꝛ doc. cõiter. etiā canoniſtas. ꝙ mendaciū ꝓprie dictū nõ põt eſſe ſine aliq̄ pctõ ſaltē veniali. Et ideo nulla cauſa mētiendū eſt. Tñ veritatē occultare põt q̇s ſine pctõ vt patet p Aug. xxij. q. ij. Ne q̇s. Sicut legimus de Abraā ꝛ Iſaac. vterq̇ eī̄ vxorē ſuā dixit eſſe ſororē. ꝛ in hoc non eſt mētit⁹ ſed veritatē occultauit ꝓpter obuiādū malis. Et hoc mõ ſm Antho. poſſet q̇s ſine pctõ vti ṽbis ſophiſticꝭ ad obuiandū malis. vt dū quis ad mortē quereretur: interrogātib⁹ te an illū videris ꝑ illaꝫ viā tranſiſſe: tu dicas. nõ tranſiuit hinc: intendens loq̇ de loco in q̄ ſtas p nunc. et ſic dicꝭ veritatē occultañ eaꝫ. tñ in iudicio nõ liceret ſic loq̇ ſophiſtice iuridice interrogato. Hec Antho. Sciēdū tñ p declaratione vt ſciamus qñ peccat q̇s in mendacio venialiter vel mortalr̓ ꝙ ſm Augu. et Magiſtꝛ in. iij. ſniaꝝ diſt. xxxviij. mendaciū diuidiī in tres ſpēs generaliores Primū d̓r iocoſum qd̓ fit ſerioſe. ſicut Joſeph dixit fratrib⁹ ſuis exploratores eſtis. ꝛ huiuſmodi plura. Scđm d̓r officioſū qd̓ nulli nocet ſed alicui vtile eſt. Terciū d̓r pnicioſum qd̓ eſt nociuum alicui notabiliter. De primis duob⁹ generalr̓ teneī ꝙ de ſe ſunt venialia. Sed mēdaciū pnicioſuꝫ de ſe ꝛ ex ſuo genere eſt mortale. Uerūtamē p accidēs etiā illa iocoſa ꝛ officioſa poſſunt eſſe mortalia. Proinde Nota ꝙ in q̇nq̇ caſib⁹ p̄cipue iudicaī eſſe mēdacium mortale ſm theologos ꝛ ꝯfitēdū Primo fidei ꝛ dei charitati cõtrariando. puta qñ

veritatē fidei occultat vel corrūpit vt heretici faciunt ſcripturarū veritatē puertēdo vel corrūpendo. Scđo q̄z v̄tuoſos mores dānando ⁊ vicia admittēdo. puta q̄n fornicationē vel vſurā dicit non eſſe pctm̄. Secus ſi dicit aliq̄d qđ nō refert ad ſalutē vtruz ſic vel ſic cognoſcat. q2 ſic venia'e eſſet. vt ſi p̄dicator vl' doctor aliq̄d tale mētiat in p̄dicatione vel lectura. niſi ſcandalum vel cōtemptus eſſet annexus. vt dr in Angelica Tercio ꝓrio notabil'r nocēdo in corpe vel reb9 vel fama. ſicut fit in teſtificādo ⁊ hmōi. Quarto affectu nimio mētiēdo. ita ꝙ p nihilo ducit mentiri. ⁊ ſi eſſz etiā mortale nollet abſtinere. tūc licet eſſet mendaciū iocoſum fieret mortale ꝓpt' contemptū. Quinto ſcandaliſando. vt cum q̄s aduertit ſcādaliſari alios ex mendacio ⁊ tū nō veret publice mentiri etiā in pōderoſis: mortale eſt. Sic etiam mortal'r peccant ꝓnunciantes publice falſas indulgētias ⁊ reliq̄as ⁊ autoritates ſehabere abſoluēdi mendaciter. Hec in Anthonina ⁊ Angelica.

⁊ Circa tercium de damnabili ꝑditiōe querit Qualib9 ſignis euidēter cōprobat ꝙ de9 damnat ⁊ ꝑdet mendaces Rn̄det ponēdo plura ſigna. Primum abominatiōis diuīe Prouer. vj. Odit deus linguā mendacē. Et hoc intantū ꝙ ſic dicit Ant. nō poteſt de9 diſpēſare vt hō dicat mendaciū ſine pctō. q2 non pōt recedere a veritate prima ſua. De furto aūt pōt diſpenſare. q2 cū oīa ſint ſua creata pōt dare alteri cui deus vult auferendo a q̄ vult. Sic ⁊ de homicidio poteſt diſpēſare ⁊c.

Scđm ſignum poſſeſſionis diabolice Nā mēdax diabolū portat in corde ⁊ ore. q̄m primo diabolus adinuenit mendacium cū dixit. Nequaꝙ moriemi. Joh. viij. Mendax eſt. ſ. diabolus. ⁊ pater mēdacij

Terciū exhereditatiōis iuridice. q2 xxij q. v. Cauete. Amb. dic̄. Oēs q̄ amāt mēdaciū filij ſunt diaboli. Filijs aūt iuridice debet hereditas p̄ris. ſ3 hereditas diaboli eſt infern9. Apoc. xxj. Mendacib9 pars eoꝝ in ſtagno ignis ⁊ ſulphurꝭ. Ve ḡ talibus. Quartū ſignū deteſtatōis oīs creature. Nā mēdax cōiter exoſus eſt hoib9 ⁊ aīalib9. q2 cuilibet diſplicet ſe decipi ab alio. ⁊ nulla creatura vult mētiri niſi diabolus ⁊ hō malus. Quintū occiſiōis repentine tā in aīa ꝙ̄ in corpe. Nā Sap. v. Os mēdax occidit aīam. Exēplū de Anania ⁊ Satyra Act. v. ca. q̄ repente mortui ſunt ꝓpter mendaciū. Rogem9 ḡ xp̄m ⁊c.

Feria quarta poſt dn̄icaz quartā Sermo. xxxiij. de execrabili pctō ꝑiurij.

S[s]J quis dei cultor eſt et volūtatē ei9 facit hunc exaudit. ſ. deus. Joh. ix et in euangelio hodierno. Verba ſunt dicta p cecū natū quē dn̄s Jeſus illūinauit Quib9 ꝓbauit iudeis ꝯtradicētib9 miraculis chriſti atꝙ ſanctitati eius derogantibus dicēdo Nos ſcim9 q2 hic homo pctōr eſt: ꝙ hoc falſe mentirent. Et hoc ꝓbauit p effectū miracl'oſū d. Scim9 q̄m pctōres deus non exaudit Lyra. ſ. in faciendo miracula ad teſtimoniū ſctitatis illoꝝ. Sed ſi q̄s cultor dei eſt (p actuz latrie debitū) et voluntatē ei9 facit (implēdo mādata) hūc exaudit. ſ. faciēdo miracula in teſtimoniū p dclaratōe ſctitatꝭ ipi9. ⁊ ſic ꝓbauit xp̄m eſſe ſctm̄. vt patet de his in euāgelio. A

Ex q̄ ḡ cult9 dei reqrit ei9 nois reuerētiā et volūtas dei eſt i h̄ p̄cepto. Nō aſſumes nomē dei tui in vanū Exodi. xx. qđ pōt eē aliud thema. Et q̄m ſm doctores cōiter hoc p̄cepto directe ꝓhibet ꝑiuriū. q2 cum dr Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. glo. interli. dic̄. iurādo p vano. i. p inutili vl' nihilo vl' p falſo ⁊ hmōi. eſt ꝑiuriū. Jdcirco de ꝑiurio ageñ tria myſteria declarem9

Primū dr execratōis. (h̄ ſermone
Scđm dr modificatiōis.
Terciū dr punitiōis.

Circa primū de execratōe ꝑiurij Notādū ꝙ peſſimū viciū ꝑiurij ē oib9 execrabile ⁊ cauēdū plib9 rōnib9 p̄cipue trib9

Prio rōne ꝑiculoſitatꝭ. q2 ꝑiur9 deuz ꝯ ſe inuocat di. Sic me de9 adiuuet. ⁊ ſic per ꝯriū ſm Guil. Lugd. i ſūma vicioꝝ tātū eſt ac ſi d. De9 ꝑdat me ſi falſū dico. vñ tal' ꝓpo laq̄o ſe iugulat iuxta illđ Prouer. vj.

illaqueat⁹ es verbis oris tui. ⁊ ſic patet ꝙ
ē piculoſū. Itē q: ſm eundē Guilh. q: ta//
lis ſeipm dānari eternaliter exorat: cū dic
Sic me deus adiuuet. ſ. tāꝙ mēdaces de
mones q̄s de⁹ dānat. Deniq̧ q: talis ma
nū ſuā illā qua tāgit euāgeliū vel reliq̄as
in q̄bus iurat diabolo dat. ſimiliter ⁊ lin//
guā falſo iurādo atq̧ aīaʒ diabolo dat et
obligat. Vn̄ donec ꝺ piurio peniteat ma
nus illa ⁊ lingua ⁊ aīa ſunt diaboli. ⁊ quā
do ſe ſig̃t manu illa vel comedit vel bibit
totū fac mānū ⁊ ligua diabolica. vt hec dic
idē Guilh. ſup̄. Ideo Ecc̄i. xxiij. Vir mul
tū iurans replebit̃ iniq̄tate. ⁊ ſic plene ha//
bebit̃ a diabolo. B Secūdo ratiōe
enormitatꝭ. q: piuriū eſt enorme vitiū. Et
hoc oſtendit̃ p̄mo. q: deus p ip̄m ſūme in
honorat̃. Nā ſm Augꝭ. Iurare eſt deum
in teſtē inuocare. ſ. locutiōis ſue. Sʒ deus
eſt ſūma veritas que mētiri nō poteſt. iō
ip̄m inducere in teſtē falſitatis eſt iniquū
⁊ blaſſemia deo. certe hoc non faceres vni
hoī ciui quē ſcires ꝙ ei diſplicet mendaciū
vel piuriū. deo autē ſūme hoc diſplicet vt
ſit teſtis falſitatis qꝺ eſt impoſſibile. ḡ ⁊c̄.
Secūdo quia piurare enormius et peius
eſt adulterio. vt patet p Richar. et in An
gelica. quia iniuriatur deo. ⁊ ad dei blaſſe
miā plus approximat ⁊ ſacrilegiū quodā
modo. Tertio quia piurans peius peccat
ꝙ crucifixores xp̄m crucifigētes. quia illi
intulerūt chriſto penā tm̄modo. iſte autē
inuoluit chriſtū in culpā ad teſtificanduʒ.
Quarto quia peius peccat talis demoni
bus ⁊ infernalibus. quia demones et dā//
nati credūt ⁊ contremiſcunt Iacꝭ. ij. per//
iuri autē non contremiſcūt nomen dei ex//
ecrabiliter offendere. Exemplū habem⁹
ꝙ diabolus quādo tēptauit p̄mos paren
tes: mendaciū quidē dixit di. Neq̧ꝙ mo//
riemini. ſed iuramentū mendacio non ad
didit. ⁊ ſic piuri peius peccant demonib⁹
quia mēdacio iuramentū addunt. Nam
iij. ſentētiaꝝ magiſter dicit. ꝙ piuriū ē mē//
daciū iuramento firmatū. O ergo chriſti
ane horror caue. C Tertio ratiōe in
excuſabilitatis. quia piuriū nullo caſu ex//
cuſat̃ a pctō mortali. nec ex ioco piurādo.
nec ex lapſu lingue. nec ex vſu dūmodo ad
uertit vt infra patebit. Sed queritur vtꝝ
metus vel violentia excuſet a mortali per//
iuruʒ. Reſpondet̃ in ſūma Angelica ꝙ cō
muniter tenet̃ a doctoribus ꝙ in iuramen
to aſſertorio non excuſat. extra de his que
vi metuſq̧ cauſa fiunt. ca. Sacris. q: nul
lus poteſt abſolute cogi ad iurandū falſū
Unde quando dominus mandat villico
ad periurandū vterq̧ piurus eſt. xxij. q. v.
cap. j.

D Circa ſecunduʒ de modis
piurandi queritur. qualibus modis dici
tur quis piurare mortaliter. Reſpondet̃
ſm doctores recolligēdo ex ſūma Antho.
par. ij. ti. x. c. vij. et ex Angelica plures mo
dos p ſimplicib⁹. Primo animo contrari
um credendo: vt dum quis iurat eſſe verꝝ
quod tn̄ credit eſſe falſū. ⁊ ecōuerſo dū iu//
rat eſſe falſum qꝺ credit eſſe verū. Et qm̄
ream linguā non facit niſi rea mens vt di
cit Aug. xxij. q. ij. Homies. ergo ſic ē mor
tale. Secūdo blaſſemiā ſonando. Sicut
iurare per dei vel ſanctoꝝ membra vitu//
perioſe. ⁊ ſic ſm Angelicā mortale eſt. Nā
talis laicus excōmunicat̃. clericus deponi
tur. xxij. q. j. Si quis per capillum. Unde
iurans ex irreuerentia vel contemptu per
caput vel oculos vel vulnera chriſti ⁊ ſan//
guinem ⁊ huiuſmodi honeſta mēbra mor
taliter peccat. Secus ſi cum reuerētia. di//
cendo per ſanctū caput ꝺi ⁊ raro. quia ſic
veniale. Exemplū legitur ꝙ quidā miles
in alea dum per oculos dei iuraſſet mox
ipius proprij oculi de capite exiliētes ſup
aleam ceciderunt. Cauendum ergo eſt.

E Tertio conſuetudinarie ex ioco vl̄
ex lapſu lingue periurando. ⁊ tunc ſi quis
aduertat ſe iurare. ⁊ aduertit etiam falſuʒ
eſſe qꝺ iurat mortaliter peccat ſm Bona
uen. ⁊ Richar. in. iij. di. xxxix. et Tho. ij. ij.
Rō. q: nō euitat diuinā irreuerētiā ſʒ ma//
gis auget quodāmō ꝯtēptū cū in ioco aſ//
ſumit̃ in teſtimoniū falſitatis ꝙ ſi in neceſ
ſitate aſſumeret̃ vel p vtilitate. Sʒ ſi non
aduertit de altero illoꝝ. ſ. vel ꝺ dicto. licet
aduertat ꝺ iuramēto vl̄ ecōuerſo: puta ad
uertit ꝙ iurat i ꝺo ſʒ nō aduertit eē falſū. i//
mo putat verū ⁊ hmōi. in comuni locutio
ne nō ſūt mortalia ſʒ venialia pctā. ⁊ a for//
tiori ſi de neutro aduertit nec deliberat:

ſed totū ꝓfert ex ſurreptiõe. niſi qs delibe
rare poſſet ⁊ tñ cõtẽneret. q2 ſic mortaliter
peccaret etiam ex ſurreptione ꝓpter contē
ptum. Unde ſm Aureo. ſup. iij. diſ. xxxix.
et in Angelica. quādo quis dicit. Iuro ꝑ
deum: vl' per fidē meā: in veritate ⁊ hmõi
ſine animo tñ iurandi. ſicut cõmunit' iura
tur in locutione cõmuni hoīm plurimoꝝ
ꝑſertim mulieꝝ: nõ eſt mortale peccatum.
quia talis nec iurare intendit. nec qb9 iura
tur accipiunt ꝓ iuramento. Et ſimilr q iu
rant ꝑ ignem vel celum vt non peccēt pa
tet in Angelica. Quarto de crimine vl'
illicito ſe obligādo. vtꝫ ꝓ occidēdo ⁊ hmõi.
ſic peccat mortaliter iurādo. ⁊ tenet' neceſ
ſario vt nõ impleat. xxij. q. iiij. c. In malis
(inqt) ꝓmiſſis reſcinde fidē. ſ. nõ obſeruan
do. Hec Iſid. Quinto dubia ⁊ incerta
affirmādo. Nam in re dubia nullo mõ de
bet hõ iurare aſſerēdo ꝓ vero. ſed tenet' de
bitā diligētiā ꝑſcrutationis adhibere. nec
excuſat a pctõ mortali ignorātia craſſa cū
poterat ſcire certitudinē. ſm Ray. xxij. q.
v. Qui piurat. Et ſic debet hõ iurare. ſci
ta ꝓ ſcitis. audita ꝓ auditis. dubia ꝓ du
bijs. credita ꝓ credit; ⁊c. Et ſm Aur. de
bet dubia aſſerere hūano modo. ſicut re
ſpondet qs ꝓ ordinādis. di. quantū ꝑmit
tit hūana fragilitas. Sic eñ aſſerere non
eſt mortale. vt dr ĩ angelica. ¶ Sexto
exigendo piuriū ab alio. Uñ Aug9. xxij.
q. v. c. Qui exigit (inqt) iurationē multū
intereſt ſi neſcit illū iuraturū falſum an ſcit
Si eñ neſcit ⁊ ideo dicit Iura mihi: vt fi
des ei ſit. nõ eſt pctm̄. tñ hūana temptatio
eſt. Si aūt ſcit eū feciſſe ⁊ cogit eū iurare:
homicida eſt. Ille eñ ſe piurio interimit.
ſed iſte manū interficiēdi impſſit. Hec ibi
Sed di. Quid ḡ mihi cū ille me dānifi
cauit. nec vult reſtituere ſed vult piurare
oīno. Reſpõdet' ꝙ in iudicio nõ debes ad
eius fidē hoc cõmittere. Item iudex ſi ꝑci
pit aliūde: tenet' ſi iuris ordine põt viā te
nere vt non ꝑmittat tali piurare. ſed poti9
alteri ꝑti quā putat veridice ꝓcedere iura
mentū imponat. et teſtes adhibitos dili
genter examinet. Exemplū bonū legit'
ad id in geſt; romanoꝝ. c. cxxviij. ꝙ regnā
te Maximiano qdam miles iuſtus mor
tuus eſt. cui9 ꝓdia ali9 miles cupidus vo
lens poſſidere: cartā ſcribi fecit ⁊ falſos te
ſtes tres ꝯduxit q teſtarent' ꝙ ꝓdia illi9 pe
cunia emiſſet ab illo dū viuebat. Nota ḡ
lite cum filio defuncti ⁊ adhibitis teſtib9:
iudex prudēs vocato vno teſtiū interroga
uit eū ſecrete an ſciret dñicā orationē. At
ille. Scio. Dic inqt. ⁊ recitauit. hunc ergo
ſtatim iuſſit intrare in domū. Et vocato
altero dixit ſecrete audiētib9 coaſſeſſorib9
ſic. Cariſſime ecce ſoci9 tuus dixit nob ita
verū ſicut pater noſter. ideo ſcito ꝙ niſi et
tu veritatē fatearis ad patibulū te iudica
bimus. Iſte ḡ putauit ex hoc ꝙ ſocius ille
ꝑmus eiſdem veritatē aperuerit. et timēs
totā veritatē faſſus eſt. Quo ſeorſum ſepa
to Terciū vocauit et dixit. Ecce ꝑm9 vr̄m
ita verū dixit ſicut pater noſter. Secūdus
qꝫ veritatē dixit. Niſi ḡ ⁊ tu veritatē fatea
ris patibulo iudicaber;. Et ſic iſte ꝯtime
ſcens veritatē faſſus eſt et fraudē aperuit.
Et ſic actor ꝯuictus fuit de iniqtate.

G Circa tertium de punitio
ne Nota ꝙ piurantes mult; modis puni
unt'. Pmo q2 infames efficiunt'. vj. q. j. In
fames. ⁊ ad reſtitutionē de damno tenent'
Scdo q2 cõuicti ad teſtimoniū in iudicio
nõ admittunt' etiā poſt pniam. ibidē. Ter
cio terribiliter mala morte a deo ⁊ aduer
ſitatib9 puniunt'. Nam vt habet'. ij. Regū
xxj. tpe Dauid facta eſt fames tribus an
nis ꝓpter hoc. ſ. ꝙ Saul iuramento filio
rū iſrael Gabaonitis firmato fractor: mul
tos gabaonitaꝝ occiderat. nec ceſſauit fa
mes vel ſterilitas donec filij Saul occiſi
ſunt. Item Sedechias poſtꝗ fregit iura
mentū fidelitatis factum nabuchodono
ſor: ſterilis effect9 eſt ⁊ in nullo ꝓſperatus.
ſed tandem captus ⁊ exoculatus. Hiere.
xxij. Deniq; in vita ſancti Nicolai legitur
ꝙ qdam dum artificioſe piurauit mutua
tam iudeo pecuniā reſtituiſſe di. hoc. eo ꝙ
in baculo cauato illi tenendū interim de
derat: male fuit mortu9. Deniq; piuri in
futuro eternaliter cruciabunt'. Uñ in ſpecu
lo hyſtoriali Vincen. li. x. cap. cxv. dr ꝙ in
Alexādria qdā vidua ditiſſima noīe Ne
lantia in iudicio accuſauit Eugeniā virgi
nē de ſtupro. et oīs familia vidue falſū de
dit teſtimoniū. Et ecce nõ diu poſt vidue

domus cū oib⁹ ibi exiſtentib⁹ celica flamma fuit cōbuſta. Rogemus ĝ xp̄m ꝛc̄.

¶ Feria q̄nta poſt dn̄icā quartā Sermo xxxiij. de iuramēto debite ꝛ licite faciēdo.

A Ccepit oēs timor ꝛ magnificabant deū. Lu. vij. ꝛ in euāgelio hodierno. Dn̄s ieſus poſtq̄ ſuſcitauit defunctū filiū vidue in porta ciuitatis Naym coraꝫ diſcipulis ꝛ m̄ltitudie populi: accepit oēs timor ꝛ deum magnificauerūt. In q̄ docemur nos xp̄iani q̄ poſtq̄ ſcimus ex euāgelio q̄m xp̄s verus deus qui vſq̄ modo et in finem mundi non ceſſat mortuos ſuſcitare ſpūaliter ꝛ corpaliter miraculoſe. naꝫ p̄ſertim in fine mundi ſuſcitabit oēs mortuos homies ad iudicium vt fides catholica tenet. Idcirco debem⁹ timere ne ipm deum offendam⁹: irreuerenter ꝛ p̄ſertiꝫ illicite iurando. ſed potius magnificemus ipm omni reuerentia: debito cultu et licito iuramēto. vt poſſit verificari i nob hoc qd dicit. Accepit timor ꝛc̄. patet in euāgelio. Itaq̄ de timore dei in iuramēto obſeruādo ꝛ magnifica reuerentia nois diuini inuocandi in ipſo: tria myſteria in h ſermone reſtant declaranda.

¶ Primū de iuramēti liciti circūſpectiōe.
¶ Scdm de iuramēti legitimi ꝯditōe.
¶ Terciū de iuramēti aſſuefacti remediatiōe.

Itē ꝓ his aliud thema pōt poni illud Hiere. iiij. c. Iurabūt i noīe meo viuit dn̄s in v̄itate ꝛc̄. vl' aliquod ex intra ſcriptis.

h Circa primum de circumſpectione licite iurationis Notanduꝫ q̄ ex oi lege ꝛ ſerie ſcripture tenet hō vt ſit valde circūſpectus in iuramēto ad faciendūꝫ licite. Prio ex lege naturali q̄ dictat homini q̄ deum ſummo honore reuereat ꝛ fidelis ſit pxio i pmiſſis. ĝ ꝛc̄. Proinde ſm Tho. ij. ij. q. xcviij. ſi pagan⁹ etiaꝫ p idola iuraret: licet peccet iurādo: tenet tn̄ ſeruare iuramentū factū de re in ſe licita. q: fidelitas in pmiſſis eſt de iure naturali. Et licet nō ſit licitū exigere ab infideli vl' inducere vt p idola iuret. tn̄ ad firmādū paceꝫ vel pactū cū eo de re licita: nō eſt illicitum vti ei⁹ iuramēto rōne ſcꝫ fidelitatꝭ ad quā ille tenet. Et ſic Machabei cū fecerunt ligā cum romanis vſi ſunt iuramento eorū vt credit p idola q̄ colebāt. ſicut d'. xxij. q. j. §. Sic etiā. Vn̄ debet hō circūſpect⁹ eē in iurādo. Scdo ex lege diuiali. q̄a de⁹ p̄cepit Exo. xx. Nō aſſumes nomē dei tui in vanū. Contra qd p̄ceptū peccat q̄s dupliciter. Vno mō q̄n aſſumit nomē dei iurādo ſine cauſa debita vt dicit Lyra ibi. Scdo q̄n aſſumit i vano. i. in falſo qd nō habet firmamētū veritatꝭ vt patet p glo. interli. ꝛ Tho. ij. ij. q. cxxij. Tercio ex lege ꝓpheticali Zach. viij. Iuramentuꝫ mendax ne diligatꝭ: hec em odit de⁹. Itē Ecci. xxiij. ca. Vir multū iurās iplebit iniq̄tate ꝛ nō diſcedet a domo illi⁹ plaga. Et ſi in iuacuū iurauerit Lyra. i. ſine cā debita: nō iuſtificabit. replebit em retributiōe peſſima dom⁹ illi⁹. Hec ibi. Lyra. q: aliq̄n etiā filij puniunt p parētib⁹ tpaliter p aduerſa. Nā et filij audientes patrē freq̄nter vane iurantē: ꝯſilem modū et ipſi accipiunt. Vn̄ ſm puerbiū cōe tales nūq̄ pſperant poſtq̄ piurauerint. Quarto ex lege euāgelicali. patet Math. v. Audiſtꝭ q: dictum eſt antiq̄s Nō piurabis. Reddes aūt dn̄o iuramēta tua. Ego aūt dico vobis nō iurare oīno neq̄ p celū neq̄ per terrā neq̄ p caput tuū. Hec ꝛ plura ibi.

Vbi notāt doctores q̄ xp̄s dn̄s nō phibet nec vult dicere q̄ in nullo caſu debeat q̄s iurare: cū in caſu neceſſitatis ꝛ magne vtilitatꝭ rōnabiliter pōt et debet hō iurare. Vn̄ et ſctōs hoies legim⁹ iuraſſe Dauid Abraam ꝛ Paulū in eplīs ſuis. Als h ptinaciter dicere q̄ nunq̄ liceat iurare ptinet ad hereſim. Sed phibet xp̄s iurare ſine cā ꝛ incaute vel indiſcrete: tā p nomē dei q̄ p creaturas. vt dicit Lyra. Nā ſm Bonauen. in. iij. di. xxxix. et cōiter logicos Negatio p̄poſita ſigno vl'i eq̄pollet ꝑticulari negatiue. Vn̄ xp̄s di. nō iurare oīno. hūc ſenſum vult dicere. non iuretꝭ oi mō. vel nō ſp. q: ſine cauſa ꝛ neceſſitate non eſt iurandū. ſed aliq̄n cū debitis circūſtātijs iurandū eſt. Hec i Anthonina. Quinto lege canonicali. Naꝫ. xxij. q. v. Chryſ. c.

Qui piurare (inq̄t) paratus eſt anteq̃ȝ iu/
ret piur⁹ eſſe videt corã deo. Et poſtea cũȝ
iurat cũ ſolẽnitate grauı⁹ eſt pctm̃. ido ſol
licite cauendũ eſt. Sexto lege ciuili q̄ p/
hibet ⁊ varie punit corpalr trũcando piu
ros tanq̃ȝ infames. ff. de iureiurãdo ⁊ plu
rib⁊. K Ultio ex lege gẽtili ⁊ phica/
li. Naȝ Areſtoteles. j. Metha. dicit. q̄ ius
iurãdũ apud gẽtiles erat honoratiſſimũȝ
⁊ nullo mõ putabant licere ꝯtra illud ve/
nire. Un̄ Valeri⁹ refert li. vij. c. iiij. q̄ Ale
xander dũ iret ad diruendũ Lapſacũ ciui
tatẽ: obuiauit ei q̄dam ſibi carus p̄ceptor
Anaximenes. quẽ Alexãder ſciẽs q̄ p̄ces
ire ſue opponeret: iurauit ſe nõ factuȝ q̄c/
q̄d ille peteret. Tũc ille ait. Precor vt La/
pſacũ diruas. et ſic vrbs illa ſaluata eſt.
Itẽ narrat Uirgili⁹. ij. eneid. q̄ cũ Aſari/
cus vellet edificare Troiã et vidẽs q̄ op⁹
iſtud vires p̄prias excedebat: iurauit i deo
q̄ vicȝ ſi eũ adiuuaret ſinglis annis certa
ſacrificia offerret. et ſic fuit edificata ipſa.
Cũ poſtea a ſacrificijs deſtitiſſent illi tro/
iani: p grecos fundit⁹ ſunt deleti. Et hec
ſufficiãt. Un̄ ex oib⁊ iſtis patet q̄ q̄ illicite
iurat ꝯ oẽs leges peccat.

L Circa ſecundum de condi
tiõe iuramẽti Nota q̄ ſm Hoſtien. Goff.
⁊ in Angelica ſeptẽ ſunt attẽdẽda in oi iu
ramento vt fiat legitime. ỽ. Quis cui p q̄
p qd ⁊ cur quõ q̄n. Primo q̄s poteſt le/
gitime iurare. Et rn̄det ſm doct. p̄dictos
q̄ ois q̄ eſt doli capax. Un̄ nec pueri q̄ non
ſunt doli capaces obligant ex iuramento
xxij. q. v. Paruuli. nec etiaȝ admittunt ad
iurandũ. Silr etiã nec furioſi: amẽtes nec
ebrij oino. Scdo cui fiendũ eſt iuramẽ
tũ. Rn̄det q̄ in iudicio iudici cõpetẽti. ſed
extra iudicium põt fieri cuicũq̄ȝ. M
Sed di. An peccat pſona puata q̄ cum
dubitat de veritate puta q̄s ex ſuis in do/
mo furat⁹ ſit hoc vel illud. ⁊ in hmõi caſu
exigit iuramentũ ab illis. Rn̄det ſm Au
guſt. xxij. q. v. Qui exigit. q̄ veniale pctm̃
eſt. qr ex infirmitate hũana p̄cedit. Sed
dũ ſcit veritatẽ ⁊ cogit falſum iurare illuȝ
quẽ ſcit piuraturȝ: mortalr peccat. Et ido
nunq̃ȝ eſt deferendũ iuramentũ illi ꝯ quẽ
eſt vehemẽs ſuſpicio de piurãdo. alſ mor
taliter peccat deferẽs. Niſi hoc faceret q̄s
vt pſona publica ex ordine iurȝ ad inſtan/
tiã ptȝ. qr ſic ſm Rich. in iiij. diſt. xxxix. nõ
peccaret. tñ quantum iurȝ ordo admittit
debet iudex imponere iuramentũ ei queȝ
putat nõ piurare. Iteȝ addit in Angelica
q̄ etiã ille q̄ dat iuramentũ vt pſona pua/
ta iſti quẽ ſcit falſum iuraturũ: q̄n iſte eſt
diſpoſitus iã piurare puta qr obtulit ſe iu
rare. non peccat ille qui dat: faciẽdo ex ali
qua rationabili cauſa. ſed ſi induceret vel
cogeret non diſpoſitũ iurare: eſſet morta/
le. Et ſic intelligit c. Ille. xxij. q. v. Nam q̄
patus eſt piurare iam piur⁹ eſt ſm Chry/
ſoſtomũ. Tercio p q̄ põt iurari. Rn̄det
q̄ p re licita iuſta ⁊ honeſta. Naȝ p illicita
puta p peccato mortali non tenet iuramẽ
tum. quia vergit in interitũ ſalutis eterne
Similiter q̄n quod iurat eſt pctm̃ venia/
le in ſe. Uel quando iurat ꝯtra ꝯſilia euã
gelica. puta q̄ non efficiet religioſus ⁊ hu
iuſmodi. Silr q̄n iuramẽtuȝ excludit op⁹
pia intentione faciendũ p deo. vt iurãs q̄
nunq̃ȝ mutuabit vel nõ erit p aliquo fide/
iuſſor. vel non ibit ad domũ alicui⁹. Iteȝ
q̄n vergit iuramentũ in diſpendiũ corpis
magnũ vel reipublice. vt q̄ nunq̃ȝ erit iu/
dex ⁊c. Hec ⁊ plura in Angelica. N
Quarto p qd liceat iurari. Et rn̄det q̄
iuramẽtũ fit aliq̄n nõ p aliqd ſed ſolo ſer/
mone. ſicut in veteri lege di. viuit dñs. vel
in noua. Teſtȝ eſt mihi de⁹. vel: veritateȝ
dico in xp̄o. Itẽ teſtis eſt mihi ꝯſcia. vel p
deũ dico. vel p fidẽ vel p aiaȝ. Aliq̄n fit p
aliquid vt p euangeliũ vel crucem vel per
ſanctos ⁊ reliq̄as vel p ordinẽ ſacrũ. xxij
q. j. Si aliq̄. Sed querit An liceat iura
re p creaturã. Rn̄det ſm Bonauen. in. iij
et in Angelica q̄ iurare p creaturas ſic q̄
inuocent in teſtem ſm ſe. ſic nõ licet: ne ho
nor dei transferat ad creaturam. Naȝ per
eas iurare ſic eſſet in eis credere aliq̄d nu/
minis ratione cui⁹ poſſet veritas ꝯfirma/
ri. Et ſic intelligit illd Math. v. ca. Dico
vobis nõ iurare oino neq̄ȝ p celũ neq̄ȝ per
ter. ⁊c. Si tñ creaturã inuocaret q̄s in te/
ſtẽ inq̃ȝtũ relucet in ea diuie veritatis veſti/
giũ. ſic licet. quia ſic iuraret per deuȝ. ſicut
Ioſeph dixit frib⁊ Per ſalutẽ pharaonis
non exibitis hinc. i. ſic det deus ſalutem.

Unde iurare ꝑ creaturas ꝑ imꝑcationez vt dicendo Ita viuat filius meus. ſic licet quia deus inuocat. Quinto Cur. i. q̄ fine ⁊ cauſa debeat iurari. Nam iurare ſine cauſa neceſſitatꝭ vel vtilitatis ꝓprie vel ꝓximi: pctm̄ eſt. Silr iurare pro illicita vel turpi cauſa. Sexto quō fieri debet iuramentū. Reſpōdet Hiero. ſup Hieremiā xxij. q. ij. c. Animaduertendū eſt inqt ꝙ iuſiurandū hos habeat comites: veritatez: iudicium: atq; iuſticiā. ſi iſta defuerint necq̄ꝗ iuramētū erit ſed piuriū. Hec ibi. Ratio ſm Bonauenturā ſup. iij. in lra. qꝛ iuramentū cōpat ad tria. Primo ad rē de q̄ fit. ⁊ ſic debet veritas ꝯſcie. Scđo ad eū q̄ iurat. ⁊ ſic debet iudiciuz hoc eſt diſcretio vt diligēter aduertat ac diſcernat quid et qualiter iurat. Tercio ad cauſaz ꝑ qua fit et ſic debetur iuſticia. i. cauſa iuſta. patet.

Septimo qñ. i. q̄ tpe liceat ⁊ q̄ nō liceat iurare. Et rñdet ꝙ in iudicio illicitū eſt diebꝫ feſtiuis iurare. niſi fieret ꝑ pace ⁊ alijs pijs cauſis. extra de ferijs. c. Conqueſtus Hec ſufficiant.

O Circa tercium de iuramenti aſſuefacti remedio nota ꝙ Primū remedium eſt aliquā penā ſibi ſtatuere q̄tiens accidit piurare. Legit ꝙ q̄dam miles i ſermone cōpūctus ſtatuit ſibi ea die a carnibus abſtinere qua die piuraſſet. ⁊ ſic aſſueuit in contrariuz. Scđm eſt orare q̄tidie vt poſſit cauere. Uñ in dñica orōne pma petitio eſt. Sctificet nomē tuū. ſ. ꝑ debitā reuerentiā hoim. Terciū eſt A dei punitione extimeſcere. Nam Uincen. in ſpeculo. lib. xxiij. narrat. ꝙ tpe Karoli magni dux q̄dam falſe iurauit ꝙ nil teneret ſororibꝫ que in iudicio ꝯtra eū erant cōqueſte. Et ſtatim vt piurauit crepuit mediꝰ ⁊ ſanguine ꝑ os oculos ⁊ aures ac nares effluente: mortuus eſt infra duas horas. Itē in Speculo exē. diſt. ix. exem. clxix. legit. ꝙ refert Oroſius ꝙ Romani legatos miſerunt ꝑ pace firmāda. Et gētes q̄daz cum iuramēto pace cū eis firmata: ꝓditorie illos occiderūt. ⁊ in deteſtationē piurij panis q̄ frangebat ab eis ſanguinez emittebat. Animalia etiam domeſtica cum balatu ab eis ad ſiluas fugerūt. Imꝑator romanoꝝ bellū contra eos mouit ⁊ eos in campo victos occidit. ꝑter. 4000. q̄ fugerūt ad montes. ⁊ ibi illi ſtatim ꝯgelati ad modū lapidū facti ſunt imobiles a dei vindicta. Rogemus ģ xp̄m ⁊c̄.

Feria ſexta poſt dñicā quartā Sermo xxxv. de execranda vſure auaricia.

AIt ieſus. tolli te lapidem Joh. xj. ⁊ in euangelio hodierno. Dñs ieſus ait hec dū reſuſcitauit Lazarū de monumento. Ubi Aug. ⁊ Crýſ. di. ꝙ dñs ieſus reſuſcitañ Lazarū fleuit. vt doceret flere debere hoīes ſup pctōres tanq; mortuos in ania. Sed q̄re p̄cepit lapidē remouere cū poterat etiā de ſub lapide iacente reſuſcitare. ⁊ poterat etiā ſola voce lapidē remouere q̄ potuit voce mortuū ſuſcitare. Utiq; ꝓpter myſteriū: ad ſignificandū ꝙ ſi q̄s vult reſuſcitari ꝑ pn̄iam ad gr̄e vitam debet remoueri lapis. i. ģuitas et frigiditas cordis obdurati in peccatis q̄ ſignificant ꝑ lapidem duꝝ grauē ⁊ frigidū. hoc eſt: vt hō velit abijcere pctm̄. Sed qm̄ auari vſurarij in pctō valde ſūt obdurati vt nolint deſiſtere. aut ſi deſiſtunt nolunt reſtituere vſuras. Idcirco talibꝫ p̄cipit dñs ieſus inter alios potiſſime di. Tollite lapidez. ſ. ſi vultis reſuſcitari. vide euāgeliū. Itaq; de vſura q̄ multū viget in xp̄iano orbe: vt poſſit dici de eis illud Pš. liiij. Non defecit de plateis eius vſura ⁊ dolus. hoc pro alio themate. Tria ģ myſteria in hoc ſermone declarabimus oppugnañ eam.

Primū dr̄ execrationis.
Scđm dicit offenſionis.
Terciū dr̄ modificationis.

P Circa primum de execratione vſure Notandū ꝙ hoc viciuz eſt execrandū pluribꝫ rōnibꝫ. Primo ratōe difficillime cōuerſionis. quia vſurariꝰ valde difficulter poteſt facere veram pn̄ie ꝯuerſionē. qm̄ vltra ꝯtritionē: ꝯfeſſionē ⁊ ſatiſfactionē que ſufficiūt pro alijs pctis penitendo vſurariꝰ inſup tenet ꝙ reſtituat aliena. quia vt Augꝰ. dicit. xiiij. q. vj. Si res.

Peccatū nō remittit͛ niſi reſtituat͛ ablatū.
Nec confeſſor nec eps̄ vel alius p̄latus po
teſt ſibi remittere ius alienū. ſed hoc ipſi
nolūt facere vt burſam euacuent. Simi
les em̄ ſunt vaſculo terreo in quo denarij
ponūtur nec extrahi ex eo poſſunt niſi frā
gant͛: ſic iſti vſq ad mortē non reſtituūt. et
ſic dānant͛. Secūdo rōne ampliſſime pi
clitatiōis. Primo quia alia peccata acto
res ſuos pdunt. Ezech. xviij. Filius non
portabit iniquitatē patris: ſed vnuſq̄ſq i
iniquitate ſua moriet͛. Sed vſura ſicut et
alia iniuſte acq̄ſita tranſit de pgenie in p
genies obligādo dānatiōi in ppetuū ni
ſi reſtituant. Sola ignorātia inuincibilis i
hoc habet excuſare ⁊ nō craſſa ſm Anth.
par. ij. ¶ Secūdo quia oēs parti
cipātes in vſura digni ſunt dānatiōe. Pri
mo notarij ſciēter ↄficiētes ſup vſuras in
ſtrumenta. Secūdo aduocati patrocinā
tes. Tertio ſtatuta faciētes ſup vſur ⁊ iu
dicantes ſm ea ⁊ conſilia p̄bentes ad hu
iuſmodi ſtatuta. Nam ſunt excōmunicati
extra de vſuris. ca. Ex graui. in clement.
Quarto domos locantes ad fenerandū
⁊ hmōi plures pticipañ. Preterea piculo
ſa eſt. Tertio ipi vſurario. quia omni
vice quotienſ deliberate de tali contractu
illicito cogitat mortaliter peccat totiens.
Similiter in omni verbo: in omni com
puto: in omi numeratiōe: in omi ſcptura
vel regiſtro: ⁊ in omi cogitatione cū dolet
nō poſſe aſſequi ſuū intentū ſp mortaliter
peccat. ⁊ ſic die ac nocte vſura rodit aīam
illius ad dānationē vt dicit etiā Leo pa
pa quodā ſermōe. Quarto deniq piclitā
tur dānatōe quicūq dni ↄſentiūt ⁊ pmit
tunt vſuras pter quotā inde recipiendā
vel pter munera exinde ſibi pueniētia.
Quinto pterea piclitant͛ etiā ↄfeſſores ſci
ent͛ abſoluētes ſine debita reſtitutiōe. ¶
ḡ picloſiſſimū vitiū ⁊c. ℞ Tertio ex
ecrāda eſt rōne multimode punitionis ⁊
maledictiōis vt ponit͛ in Angelica ſūma.
Primo q2 ſunt infames: infamia iur ma
nifeſti vſurarij. Secūdo q2 ad cōmunio
nē altaris nō ſunt admittēdi. nec ad obla
tionē offerendā. Tertio ꝙ teſtamēta eoꝝ
nō valent. nec debet aliquis intereſſe eorū
teſtamētis niſi ſatiſfecerint. Quarto ꝙ ad
modū raptoꝝ ⁊ furū nō ſolū tenet͛ reſtitu
ere rem quā accepit p vſuris vſurari9: ſed
etiā tenet͛ reſtituere fruct9 quos pcepit. et
q̄ pcipi potuerūt a vero dño ſm Richar.
in. iiij. di. xv. et cōiter doctores. Quinto ꝙ
vſurarij nō ſepeliant͛ eccl'iaſtica ſepultura
extra de vſuris. c. Quia in oibus. Nam ſe
peliētes tales vſurarios ſunt excōicati ipo
facto vt patet in clemeñ. de ſepulturis. ca.
eos. Hec ⁊ plura in Angelica. Exemplū
legit͛ ꝙ quidā diues vſurarius cū eſſ3 mor
tuus: ipm pleban9 nolebat in cymiterio
ſepelire. Inſtantib9 aūt pinquis illi9 for
titer. tandē in hoc ↄuenerūt ꝙ corp9 mor
tuū poneret͛ ſup aſinū plebani q̄ nō fuerat
aſſuetus niſi libros plebani portare ad cy
miteriū vbi plebanus p̄dicabat. Impoſi
to ḡ cadauere ſup aſinū nullo ipm ducen
te ſub patibulū exportauit. ⁊ ibi ſtetit do
nec depoſuerūt. ⁊ ſic patuit ꝙ ibi ſepeliri de
buit. Sed q̄s dicat͛ manifeſtus vſurarius
vt p̄dictas penas incurrat. Reſpondet͛ in
eadē Angelica ꝙ ille q̄ notorius eſt de iu
re ſcʒ q2 ↄuictus in iudicio: ↄfeſſuſq d vſu
ris ſponte ⁊ condēnatus a iudice vel corā
ſacerdote ⁊ teſtibus in articulo mortis cō
feſſus ſe fore vſurariū. Itē ſi cū hoc q2 no
tori9 eſt d facto. i. notorietate facti. q2 pub
lice tenet menſam mutuādi oibus volen
tibus. qñ ḡ oīa hec ſimul concurrūt tūc
manifeſtus vſurari9 eſt ſm Federicū: al's
ↄfeſſio ſola extra iudicialis nō faceret ma
nifeſtū vſurariū.

S Circa ſecundū de offen
ſione querit͛ pmo q̄d ſit vſura. Ad qd rñ
detur ſm Goffred. in ſūma ſua. diffinit͛ ſic.
Uſura eſt quicquid ſorti accedit p̄ceden
te intentiōe vel pacto. Sors aūt capit͛ hic
p pncipali mutuata re vel capitali. Ex q̄
patet ſm doctores oēs p regula. ꝙ vſu
ra nō ↄſiſtit niſi in ſolo mutuo vero vel in
terp̄tatiuo. Un ⁊ a magiſtris diffinit͛ ſic.
Uſura eſt lucꝝ ex mutuo pncipaliter intē
tū. Exempli gratia. mutuo tibi centū flo
renos hac intentione pncipaliter vt aliq̄d
plus recipiā vltra illos centū florenos: ſi
ue eſcā ſiue veſtē vel frumētū vel quomo
docūq noīes illud: vſura eſt vt Amb. di
cit. xiiij. q. iij. Pleriq. Un ſi q̄s nō mutua

ret niſi ſperaret ſe plus acceptuꝝ. ſola ſpes
lucri etiā ſine interuētiōe pacti vſurā facit
Excipit̃ ſi ſparet ex hoc captare amorē tm̄
modo illi⁹ vel beniuolentiā ⁊ hmōi q̄ non
mēſurant̃ pecunia. Nā ⁊ ſi mutuo tibi vt ⁊
tu mutues mihi poſtea cū indiguero nō ē
vſura niſi in pactū ducēdo facerē in h̄ obli
gationē. Hec ſm Tho. ⁊ in Angelica.

¶ Secūdo querit̃ quare vſura ē dā
nabilis culpa. Et vſurarij arguūt in ꝯtra
riū ſic. q2 nō eſt ꝯtra charitatē ſ3 ꝓ charita
te eo ꝙ vergit in vtilitatē vtriuſꝙ ꝑtiſ. Cū
ḡ ego feci illi magnā gratiā ⁊ charitatem
mutuādo. q̄re ḡ nō licet vt ⁊ ille mihi refū
dat aliq̄ lucro. Itē q2 ille q̄ accipit mutuū
a me volūtarie dat mihi aliq̄d vel vſura3.
q2 null⁹ cogit eū vt ad vſurā accipiat ſ3 vo
lūtate accipit ⁊ dat. ḡ ⁊c. Ad hec rūdet̃ ſ3
Tho. ij. ij. q. lxxviij. ⁊ doct. ꝙ vſura nō eſt
ꝯtra charitatē tanq̄ aliq̄d inutile. ſ3 eſt cō
tra charitatē tanq̄ vitioſū ⁊ malo admixtū
nec accipiēs mutuū dat volūtarie vſura3
ſ3 cū quadā neceſſitate inq̄tū indiget pe
cuniā accipe mutuo quā iſte non vult ſine
vſura mutuare. Proinde ſm oēs theolo
gos in. iiij. di. xv. ⁊ canoniſtas vt patet in
Angelica. Uſura ē dānabilis culpa. Et
ꝓbat̃ p̄mo autoritate legis diuine tā ve
teris q̄ noui teſtamenti. Nā Ps. xiiij. ſcri
bit̃. Dn̄e q̄s habitabit ī tabernaculo tuo
.i. in celo. Et ſubdit̃. Qui pecuniā ſuā nō
d. ad vſurā. Itē Ezech. xviij. ꝯſimile dicit̃
Deniq̄ xp̄s dn̄s Luc. vj. ait. Mutuū da
te nihil inde ſperātes. ſ. tpale. Secūdo ꝓ
bat̃ rōne etiā legis nature. Uſura em̄ eſt
malū in ſe ⁊ ſm ſe ꝓpter qd̄ nulla circūſtā
tia pōt bene fieri. de poteſtate ordinata eti
am a deo. ſicut homicidiū vel furtū poſſet
bene fieri in caſu ſ3 ſeruato debito ordine
⁊ hmōi. ⁊ ſic homicidio pei⁹ eſt malū vſu
re. quia eſt contra rationē naturalē. Nam
ph̄us. j. lib. politicoꝝ ⁊. v. ethicoꝝ dicit. ꝙ
vſura quā vocat achatos. qd̄ eſt ꝑtus de
narioꝝ: eſt maxime p̄ter naturā eo ꝙ nec
a natura nec ab arte denarijs cōpetit pa
rere denarios. Quicq̄d ergo vtilitatis ꝓ
uenit ei cui mutuū dedi: hoc non pecunia
fecit ſed induſtria eius qui ip̄a pecunia ſa
gaciter vſus eſt. Qū ergo vltra capitale q̄s
exigit plus eſt ꝯtra natura3 appciatōis q̄
dedit viro induſtriā. ⁊ eſt etiā contra iuſti
ciā ꝙ in re ꝓximi ſui lucꝝ querat ex alieno
Hec eſt ratio Scoti in. iiij. vbi ſup̄. Plu
res alias ratiōes cauſa breuitatis dimit
to. Tertio ex dictamine legis canonice q̄
ꝓhibet ⁊ punit vſuras vt ſupra patuit. et
qui ꝑtinaciter aſſerit vſuras nō eſſe pecca
tū condēnat tanq̄ hereticos. in clementi.
ex graui ſc3 de vſuris. Tertio queritur
vtrū peccatu3 ſit recipe mutuū ſub vſura.
Reſpondet̃ ſm Richar. in. iiij. et Tho. ſ.
ꝙ nō licet inducere aliquē vt mutuet ſub
vſura: tamē ab illo q̄ ꝑatus eſt facere ⁊ ex
ercet vſuras bene licet mutuo accipe ꝓ
pter aliqd̄ bonū: puta ꝓpter neceſſitatem
ꝓpriā vel alterius. ſed accipe ꝓpter malu3:
puta in alea luden̄. vel ad ſcortandum ⁊
hmōi mortale eſt. patet in Angelica. O
vtinā deus meus penſarēt xp̄iani ꝙ i hoc
peiores ſunt iudeis. q2 illi nō accipiūt vſu
rā ſup iudeos. ſed iſti ſup fratres ſuos xp̄i
anos accipiūt.

¶ Circa tertium notandum
ꝙ multi modi ⁊ caſus ſunt in vſuris. ſed h̄
aliquos tm̄ plus aſſuetos in iſta patria et
neceſſarios ꝯfiteri breuiter ponem⁹. Pri
mo vſura cōmittit̃ aīo intendēdo. ſ. p̄nci
paliter lucru3 ⁊ ob hoc mutuādo. Nam ſi
q̄s p̄ncipalius ꝓpter charitatē mutuat. et
ille ſponte ei ⁊ gratis aliq̄d muneriſ offert
nō eſt vſura cū accipit̃. nō ꝓpter mutuū ſed
tanq̄ gratis oblatum: p̄ſertim ſi verbo te
nus h̄ exp̄mat̃: al's ſi acceptaret ꝓpter mu
tuū vſura eſſet ſm Ray. Secūdo cōmitti
tur bona fructifera ipignorādo ⁊ fructus
in ſortē nō cōputādo: puta agrū: poſſeſſio
nes: domos ⁊ hmōi. Tertio cōſociādo in
ꝯdiu idēdo lucro ſed nō in ſorti ꝑiculo: pu
ta ille dat tibi pecuniā tm̄. ⁊ tu poniſ te ad
queſt⁹ labore. ſi q̄d lucraris ꝑte3 accipit. ſi
aūt ꝑdis q̄litercūq̄ pecuniā datā integrā
reddi ſibi vult. ſilr ⁊ d̄ alia re quā extimat
in capitale intelligēdū. xiiij. q. iiij. Si fene
raueris. Quarto dilationē tp̄is in ſo luen
do ſupuēdēdo. Nā ſm Scotū tps q̄s vē
den̄. vſurā cōmittit. q2 nō eſt ſuū. Quinto
emolimentū a lingua expectādo vt q̄ mu
tuat ꝓpterea vt cōmēdet̃ ad obtinēdū bn̄
ficiū aliqd̄ vl' officiū vſura ē. Sexto famu

latū recipiēdo ab obſequio vt q̄ mutuat paupi ꝓpter hoc ꝙ laboret in agro vel vinea vel alio ſeruitio. ca. Cōſuluit. de vſu. Septimo granū vel bladū vetus mutuādo ꝑ nouo recipiēdo ſi facit ꝓpter melioratione obligādo de ſoluēdo nouo eadē mēſura vſura eſt vt in Angelica. Exēplū finale narrat in Anthon. p. ij. ti. j. c. vj. ꝙ q̄dā vſurari⁹ de lecto ſuo ſubito exiliens dixit. En rapt⁹ fui ad iudiciū dei ꝛ audiui iudicē ꝯtra me ſentētiā tuliſſe vt demões in me ꝑtātē habeāt eo ꝙ vſq; mō nolui penitere. Tūc feſtināter ad quoddā monaſteriū cucurrit. Cūq; eū ad penitētiam et ſpem miſericordie monerēt nil ꝑfecerūt. tādē hora ſexta ꝓpinq̄ eū ducebāt domū ꝑ pontē trāſeū. ꝛ viderūt nauē q̄ndā ꝑ fluuiū aſcēdentē curſu rapido a nullo vt videbat ꝯducta: ſꝫ ſoli vſurario videbat eē demōib⁹ plena. Qui ait. Ecce veniūt demones vt ad ſupplicia me rapiāt. Statiꝫ autē de manib⁹ illoꝝ rapt⁹ in nauim ꝓiect⁹ clamans. Ve mihi ve. diſparuit. Rogemus ꝙ chriſtū ꝛc̄.

Sabbato poſt dn̄icā quartā Sermo triceſimuſſextus de furto multiplici ꝛ rapina in bonis etiā mortuoꝝ.

QUi ſequitur

me nō ambulat in tenebris ſed habebit lumē vite. Joh. viij. ꝛ ī euāgelio hodierno. Uerba ſunt ſaluatoris noſtri ieſu. q̄bus docꝫ nos ipm ſequi fide formata charitate vt exponit Lyra. et ſic nō ambulabim⁹ in tenebr̄ꝭ ignorātie ꝛ vitioꝝ: ſꝫ habebim⁹ lumē vite. ſ. eterne i patria. Sꝫ qm̄ multi ſūt mali xp̄iani q̄ nō ſequunt xp̄m: ſꝫ ambulāt in tenebris vitioꝝ inter q̄s ſūt plurimi fures ꝛ raptores q̄ ſolēt in tenebr̄ꝭ etiā corꝑalib⁹ ambulare ꝛ ꝑ pctā lumē vite eterne ꝑdere. Un̄ q̄ꝛ ō furto ꝛ rapina in h̄ ſmōe reſtat agēdū. Pro q̄ aliud thema. j. Cor. vj. Neq; fures neq; auari neq; rapaces regnū dei poſſidebūt Jdcirco de ipo furto ꝛ rapina declarem⁹ hoc ſermone tria myſteria.

Prio generalit̄ ō fuꝝ ꝛ raptoꝝ offēſiōe. Scd̄o ſpealit̄ ō mortuoꝝ ſpoliatiōe. Tertio differēter ō modoꝝ variatiōe.

x Circa primū generalit̄er de offenſiōe fuꝝ ꝛ raptoꝝ vt moueant ad deteſtādū querit. vtꝝ ꝓbat furtū ꝛ rapina fore mortalis ꝛ grauis culpa. Rn̄det ſm docto. ꝛ Antho. p. ij. ti. j. c. xiiij. ꝙ plurib⁹ rōnib⁹. Primo q̄ꝛ grauiter ledit charitatē q̄ eſt vita ſpūalis aie. ꝛ ſic eā occidit. Nā ē ꝯ dei charitatē ꝛ etiā ꝯ ꝓximi dilectionē vt īfra. Scd̄o q̄ꝛ ꝗuiter offendit ꝯ iuſticie eq̄tatē. nā iuſticia ē q̄ reddit vnicuiq; q̄d ſuū ē vt etiā dicit Bern̄. ꝛ Tulli⁹. Jſti n̄ reddūt ſꝫ auferūt alienū. ꝙ ꝛc̄. Tertio q̄ꝛ peccat ꝯ legū vniuerſitatē. Nā p̄mo dupliciter offendit decalogū diuinalē vbi duo precepta ponūt ꝯ hoc. ſ. Nō furtū facies. vbi ꝓhibet oīs vſurpatio illicita rei aliene vt dicit Aug⁹. xiiij. q. v. Penale. ꝛ ſic noīe furti intelligit etiā rapina ꝓhibita. Jtē aliud p̄ceptū. Nō ꝯcupiſces rē ꝓximi tui. ꝛ ſic q̄druplicit̄ peccat. q̄ꝛ ꝯ deū dupl'r tranſgrediēdo duo p̄cepta. ꝛ ꝯ ꝓximi charitatē etiam dupl'r. Scd̄o offendit ꝯ legē naturalē q̄ dic. Qd̄ tibi nō vis fieri alijs nō facies. Tertio ꝯ ꝓphalē vt ptꝫ. Quarto ꝯ legē euāgelicalē. Mat. xxij. Diliges ꝓximū ꝛc̄. Quīto ꝯ legē apl'icalē Ro. xiij. plenitudo legꝭ ē dilectio ꝛc̄. Sexto ꝯ legē canonicalē q̄ multiplicit̄ ꝓhibet ſub penis ꝗuib⁹ Nā ſm canones excōicant raptores manifeſti vt ptꝫ. vj. q. iij. Placuit. Jtē raptorib⁹ ꝛ etiā furib⁹ denegat penitētia niſi reſtituat ablata. et ſi decedāt impenitētes viaticū ꝛ ſepultura eis negabit̄. extra de raptorib⁹ c. Sup eo. Deniq; tā diſtricte ꝓhibet ꝙ nō ꝑmittit canon ꝛ ſcriptura furari etiā ꝓpterea vt elemoſynas faciat: ꝙ̄uis ſit vſurari⁹ cui furat. ꝛ ſi furat⁹ q̄s ē tenet reſtituere. xiiij. q. v. c. Forte aliq̄s. ꝛ in Angelica. Septimo peccat ꝯtra legē ciuilē que turpi morte ꝯdēnat fures ꝛ raptores. O ꝙ q̄d putam⁹ q̄̄ acerbe puniant in inferno. y Si aūt q̄rat. q̄d horū grauius ſit peccatū ꝛ grauius in inferno crucietur an furtū an rapina. Reſpondet ſm Tho. ij. ij. q. lxvj. Et in Anthonina. ꝙ rapina ē grau⁹ pctm̄ ꝓpterea et grau⁹ punit etiā ſm leges. Rō. q̄ꝛ ꝑ rapinā non ſolū infert proximo in rebus damnū vt in furto. ſed etiā infertur violentia ꝛ iniuria perſone.

Uerũtamẽ hoĩes vanigloriosi plus verecũdanť de furto: cũ tñ veraciter deberẽt de rapina plus erubeſcere. q₃ verecũdia ẽ de turpi actu. iij. ethicoꝝ. ⁊ rapina eſt turpior. Sed q₃ in rapina magis apparet exterius ſtrẽnuitas quedã ꝟtutis ſue corpalis hinc eſt ꝙ minus verecũdanť. Hec ibi Sed qm̃ mlti serioſius peccant rapiẽdo bona mortuoꝝ quoꝝ ſunt executores i teſtamẽtis. Jdcirco d̃ h̃ agem⁹ i. ſequẽtib₉.

¶ Circa ſecundũ ſpecialiter de mortuoꝝ ſpoliatiõe ꝙ̃ grauesit h̃ peccatũ oſtẽdiť pluribꝫ rõnibus. Prima ratio eſt abominatiõis dei ſpecialis. Eſaie. lxj. Ego dñs amans iudiciũ ⁊ iuſticiaꝫ: et odio habẽs rapinã in holocauſto. q₃ talis rapit ex his que ſunt ecclie legata vel i pias cauſas ad ſacrificandũ deo. Ratio. qa quãto amabilẽ ſeruũ regis depdareꝛ vel ſpoliares: tãto plus regis odiũ incurreres ſed exiſtẽtes in purgatorio ſunt deo grati ⁊ electi ſpecialiter. Jdeo etiã Eſa. iij. Rapina paupis in domo veſtra quare atteritis populũ meũ dicit dñs ⁊c̃. Pauperrima q̇ppe eſt aĩa in purgatorio. q₃ nõ põt aliũde ſe iuuare ⁊ liberare niſi p ſuffragia ⁊ his p tales fraudanť. g̃ tales ſũt d̃o odibiles. Secũda ratio excõicatõis legalis q₃ ↄciliũ dicit. xiij. q. ij. c. Qui oblatões inquit defunctoꝝ aut negãt eccleſijs aut difficulter reddũt tãꝙ̃ egentiũ necatores excõmunicenť. Et ca. ſe. in textu cũ glo. tales dicunť fures: homicide ⁊ ſacrilegi: raptores ⁊c̃. Nõ aũt dictat ꝙ p̃ his ſunt adhuc peiores. q₃ illi nocent viuis in reb⁹ vel corpore q̇ poſſunt ſe ſubleuare. ſed iſti nocent anime que cruciať acerbiſſimo igne ꝙ̃diu liberať aliũde ⁊ ẽ pauprima. Tertia ratio diabolice crudelitatis. quia ſicut diabolus vult torqueri aĩas: ſic ⁊ iſti. Et peiores ſunt in hoc ꝙ cũ illi torqueant aĩas reprobas: iſti torqueri pmittũt electas i purgatorio tãdiu. Uñ etiaꝫ phs. iij. rethorice dicit. ꝙ q̇ mortuos ſpoliant aſſimilanť canibꝫ q̇ mordẽt lapides. ſ. ↄtra ſe piectos ex crudelitate. ſic fit ꝙ mordẽdo dẽtes ꝓpos ledũt. ⁊ ſic iſti ꝓpriã aĩam. Ultima rõ iuſte punitiõis eternalis. Naꝫ ſm iuſtas leges heres nõ ſeruãs teſtamẽtũ pentis defuncti ẽ exhereditãdus. xj. q. j. Silueſter. ⁊ in autenť. Ut cũ de appellatiõe cognoſcif. §. Cauſas. Sic iuſte tales executores mali ⁊ heredes de celeſti patria exheredi tanť. Jtẽ q₃ dei iuſticia dãnat q̇ paupibus nõ dant ꝓpria ꝓ deo. g̃ plus dãnat illos q̇ auferũt bona pauperũ aĩarũ. de his alibi latius.

⁊ Circa tertium de modoruꝫ variatiõe ⁊ differẽtia notem⁹ aliq̇s caſus p doctrina vel modos de q̇bus cõfeſſio ẽ faciẽda ſpeciali⁹. Primo de filiofamilias furãte a pente. Nã ſm Antho. p. ij. ti. j. c. xv. Si aliq̇d notabile de bonis pentũ abſtulit ↄtra voluntatẽ eoꝝ furtũ cõmiſit et mortale eſt: ac teneť reſtituere. ⁊ forti⁹ emãcipat⁹ teneť niſi haberet remiſſionẽ a parentibꝫ ſm Ray. Secũdo de vxore. ſi contra voluntate mariti occulte de bonis illius in notabili quãtitate dedit ↄſanguineis ſuis vel in vanitatibꝫ expendit mortale furtũ cõmiſit niſi i extrema neceſſitate alicuius ⁊ ſine notabili detrimẽto ſtatus ſui dediſſet. lxxxvj. di. Nõ ſatis. q₃ tũc põt etiam ↄtra voluntatẽ viri dare. A A

Sed queriť. an vxor poſſit dare elemoſynã vel p pijs cauſis dare ſine ↄſenſu viri: Rñdeť ſm Anthoñ. vbi ſup. ⁊ in Angelica. ꝙ poſſunt in pluribꝫ caſibus. Primo in caſu extreme neceſſitatis in paupe vt p̃dictũ ẽ. ⁊ Secũdo. ſi habet pafernalia: h̃ eſt quecũq₃ habet vxor p̃ter dotes. vt ſũt ſucceſſiões hereditarie vel legata ei facta vel donata ⁊ hmõi. q₃ ſua ſũt. Tertio. ſi lucroſa eſt: puta ſcit aliquã artẽ. vt aurificiũ: lanificiũ: ſerificiũ ⁊ hmõi. tũc d̃ lucro ſuo p̃t dare notabiliter. Quarto. ſi vtiliter gerit negociũ viri: puta q₃ videt viꝝ crudeleꝫ ⁊ ſceleratũ vt de⁹ auertat picula dat elemoſynas ſicut fecit abigail. j. Reg. xxv. Quinto. ſi cõiter cõſueta dat: puta de pane: d̃ vino ⁊ hmõi q̇ cõiter ↄſueuerũt viri cõcedere eis erogãda familie. Et licet talia viri aliq̇ñ ꝓhibeãt debet ſibi formare ↄſciam ſm Rod̃. ⁊ Jaco. de laude. ꝙ intẽdãt ꝓhibere ſic eas a nimio ⁊ nõ a toto. Sexto. ſi aſſignatũ hꝫ certũ q̇d ſibi a viro ꝓ victu ⁊ ex his dare põt. Septimo. ſi dom⁹ diſpẽſatio ptinet ad vxorẽ dũ ſcꝫ fatu⁹ eſt vir. vł abſens vel pegrinãs ⁊c̃. Hec ſm Pet. de palu d̃. p̃ter hos caſus furtiue dando pec

tant ⁊ tenenꝛ restituere. Tertio modo de genita ꝑ adulteriū ꝓle vel alienū ptū sup/ ponēte. Nā ꝗcquid vxoꝛ expenderet ꝓ nu tritiōe ⁊ gubernatiōe illius postꝙ iā a pu ericia excreuit furtū cōmittit. ⁊ ad id i quo succederet putatiuo patri tenetꝛ totū resti/ tuere quātū possibile est. ⁊ quō debeat in hoc ꝓcedere ꝯfessoꝛib reliqͦ. BB

Quarto de inuētiōe. Nā Aug⁹. xiiij. q. v. c. Si qd (inqͭ) inuenisti ⁊ non restituisti: rapuisti. Vnͦ debet ꝓclamari. ⁊ si nec sic scitꝛ cui⁹ est debet in pias causas dari nisi ipe inuētoꝛ esset multū paup. qꝛ tūc de li/ centia ꝯfessoꝛis sibi posset retinere. Quin to de ꝑticipatiōe. Nā hoc fit plurib⁹ mo/ dis. vꝫ. Iussio cōsiliū ꝯsensus palpo recur/ sus. Participās mut⁹ nō obstās nō mani festās. Et quō tales tenentꝛ restituere ha/ bes ꝑmo qͣdragesimali sermone. xliij. E.

Vltimo de iniq deceptiōe in artificio vel in societate negociatiōis ⁊ hmōi q̄litercūꝙ fraus fiat furtū esse pōt. Exēplū finale ex Cesario legitꝛ in speculo di. vj. exem. ciij Religiosus quidā retulit ꝙ dū adhuc q̄si puer infirmat⁹ expirasset angel⁹ aīam iu/ dici ꝑsentauit. cui⁹ vultū iratū ꝓ velamen vidit ⁊ diabol⁹ accusauit d. Puer iste obo lū a germano suo furatus ē nec penituit. g̃ dānari debet fm iusticiā. Xps rn̄dit. Iu/ sticia mea est cū misericoꝛdia. nō debet er go ꝓ tāto dānari sed purgetꝛ. Vn̄ ꝓiectus in ignē purgatoꝛij indicibiles penas sen/ sit. post horā iterū iudici ꝑsentat⁹ vidit cla re faciē xpi ⁊ cū eo beatā virginem ⁊ in cir cuitu mltitudinē angeloꝝ ac sanctoꝝ om niū in splendoꝛib maximis. qbus ꝑ eū ti bus restituta est aīa coꝛpi. mirātib cūctis q̄ aderant. ⁊ videñ. signa in eo crediderūt dictis eius. tandē ipe tam amoꝛe glie ꝙ ti moꝛe pene expte intrauit religionē. Roge mus ergo christū ⁊c̄.

Dn̄ica de passiōe in mane Sermo tri/ cesimusseptimus de iniqua auaricie cupi ditate generaliter cū filiabus suis.

Tulerunt la pides iudei vt iacerent in eū. ie sus aūt abscōdit se ⁊ exiuit d tē plo Ioh. viij. ⁊ i euāgelio hodierno. Cha rissimi sācta ecclīa hodiernā diē vocat do minicā de passiōe. qꝛ hodie diffinierūt iu/ dei in suo ꝯcilio interficere dn̄m iesū post/ ꝙ feria sexta ꝓxime ꝑcedenti suscitauerat lazaꝝ a moꝛtuis ꝓpter qd miraculū mani festū multi credebāt in iesū. ⁊ in signū hu ius ecclīa in illa feria sexta legit euangeliū de resuscitatiōe lazari. ⁊ hodie euāgeliū le git quō xp̄m voluerūt actu lapidare iudei Sꝫ xp̄s volēs moꝛtē crucis pati abscōdit se ⁊ exiuit de tēplo. In q̄ facto fm Aug. et Bedā designatꝛ mysterialiꝛ ꝙ sicut iudei q̄ erāt coꝛdis lapidei. qꝛ i pctis obdurati vo luerūt xp̄m lapidare: ita ⁊ mlti xp̄iani ob/ durati xp̄m lapidare volunt. Vn̄ Beda. Quotq̄t malae cogitatiōes ⁊ affectiones q̄s in coꝛde assumit: tot lapides in iesum mittit vel ꝓijcit vt ipm extinguat in seipo ⁊ sic ies⁹ a talib se abscōdit. ⁊ d tēplo coꝛdis illius exit. Sꝫ ⁊ Aug⁹ ait. Ve illis a q̄rū lapideis coꝛdib de⁹ fugit. ve scꝫ eterne dā natiōis. Videam⁹ g̃ textū euāgelij. Ex q̄ de auaricia restat nobis sermo ꝑ quā mul ti etiā xp̄iani lapidāt spūaliter iesum ⁊ ex/ pellūt de tēplo coꝛdis sui. Idcirco de ipsa tria mysteria in hoc sermone declarem⁹.

Aliud thema ex inscriptis autoꝛitatib in sermone isto pōt accipi.

Primū dꝛ detestatiōis.
Secundū dꝛ offensiōis.
Tertiū dꝛ modificatiōis.

A Circa primum de auaricie detestatiōe notandū ꝙ hoc vitiū est maxīe detestabile ꝓpter plurimas rōnes fm do/ ctoꝛes. Primo rōne multiplicꝭ maledicti onis. qꝛ in scripturis nō inuenitꝛ aliqd vi/ tiū cui tā multipliciter ve maledictioꝙ et na denūcietꝛ sicut auaricie. ⁊ patet inducti ue Primo in lege diuina q̄ ꝓhibet effectū ⁊ affectū. ⁊ sic duplex ꝑceptū ponit ꝯ aua/ riciā qd nō facit ꝯtra alia taliter. Nā ꝑci/ pit Non furaberis. quo fm Augꝭ ꝓhibetꝛ omis vsurpatio rei aliene. Et iteꝝ ꝑcipit Nō ꝯcupisces rē ꝓximi tui Exo. xx. Vnͦ ⁊ Deutꝭ. xxvij. dicit. Maledict⁹ q̄ trāsfert terminos ꝓximi sui. Lyra. vt sic furetꝛ ꝑtē terre ꝓximi ⁊c̄. Et ibidē. Maledict⁹ q̄ ac cipit munera. s. vt ꝑuertat iudicium ⁊c̄.

Sc̄do in lege ꝓphetica multiplicit̃ male dicit̃ Eſa.v.ve q̃ domũ ad domũ ꝯiũgitꝭ ꝛ agrũ agro copulatis. Et.xxxiij. Ue q̃ ꝑ daris nõne ꝛ ipe ꝑdaberꝭ. Itẽ Abachuc ij. Ue q̃ multiplicat nõ ſua vt q̃d ꝯgregat ꝯtra ſe denſũ lutũ. Ibidẽ. Ue q̃ cõgregat auariciã domui ſue. Plures alias in ꝓphe tis ptranſeo. B Tertio in lege euan gelica. Nã Luc.vj.xp̃s dicit. Ue vob diuitibꝫ q̃ habetꝭ h̃ ꝯſolationẽ veſtrã. Et ꝫ Hiero. vbicũq; i ſacra ſcriptura ve denũciat̃ ſp maledictio eterne dãnatõis deſigt̃. ꝫ ꝛc̃. Propterea idẽ dñs ieſus admonuit nos Luc.xij.di.ſic. Uidete ꝛ cauete ab oĩ auaricia. Et ſubiũxit exemplũ terribile de hoc ꝙ auari ſepe inopinate ꝛ morte repen tina moriũt̃ de diuite q̃ di. Ampliabo hor rea mea ꝛc̃. Et dictũ eſt ei. Stulte hac no cte repetẽt aiam tuã a te ꝛ q̃ ꝯgregaſti cuius erũt. Hec ibi. Ecce maledictio mortꝭ ſubite. Quarto i lege ap̃lica. Iac.v.ult. Agite nũc diuites: plorate vlulãtes in mi ſerijs q̃ adue. vob. diuitie.v.putrefacte ſũt aurũ v.ꝛ arg. eruginauit ꝛ erugo e.in teſti moniũ vobis erit.ſ.dãnatiõis ꝛ mãduca bit carnes v.i.affliget corp⁹ cũ aia poſt iu diciũ. Itẽ Apoc.viij. Ue ve ve habitãti bus in terra.ſ.ꝑ totalem affectũ terrenoꝝ. Et dicit̃ ter ve. Primũ in anima. Secundũ in corpore poſt reſurrectionẽ. Tertiuꝫ i tpaliũ bonoꝝ ſimul ꝛ celeſtiũ priuatiõe. Ideo Aug⁹. Ue illis q̃ ſic viuũt vt auge ant res perituras vnde amittant eternas. Hec ille. C Secũdo deteſtãda eſt ra tione inſatiabilis appetitiõis. Nã Eccs. v.ſcribit̃. Auarus nũq̃ implebit̃ pecunia Et Boe.ij.de ꝯſol. ac Ouidi⁹ ꝑmo faſto rũ ꝯcordit̃ di.ꝙ ſi hoĩ tot darent̃ opes (vl̃ aurei) q̃t ſunt arene maris. et quot ſydera celi: adhuc cor humanũ ſp cuperet ditari pluribꝫ. Si petas cur hoc. reſpondet̃.ꝙ h̃ ẽ ꝑmo ꝓpter anime creationẽ ad imaginẽ dei. ideo ipius appetitũ nõ põt ſatiare aliud q̃ ſolus deus. ſicut cera ſigillata nõ be ne ꝯuenit implere niſi figurã ſui ſigilli q̃ ẽ figurata. Alia rõ eſt ꝓpter auaricie igneitatez. quia ignis ſcꝫ auaricie nunq̃ dicit: ſufficit. Prouerb.xxx. Nã ignis ꝑ appoſitionẽ lignoꝝ nõ extinguit̃: ſed creſcit ꝛ auge tur in infinitũ.ij.de aia. Sic auaricia non extinguit̃ appoſitõe diuitiaꝝ: ſed augetur Unẽ.j.politicoꝝ.c.ij. Appetit⁹ pecunie eſt infinitus nec eſt termin⁹ nec finis pecuniatiue. Itẽ dicit Iuuenalis.lib.iij. Creſcit amor numi q̃tũ pecunia creſcit. D

Tertio ratiõe piclitatiõis. quia fere tot⁹ mũd⁹ hoc vitio piclitat̃ ꝛ diaboli laqueo capit̃. Nam.j.Timoth.vj. Qui volũt diuites fieri incidũt in laqueũ diaboli ꝛ i de ſide.mul.ꝛ no.q̃ mergunt in ꝑditionẽ. Et claret de oĩ ſtatu ſeculariũ regũ ꝑncipuꝫ mercatoꝝ nobiliũ ꝛ ignobiliũ. Itẽ eccliaſticorũ ꝑlatoꝝ ſacerdotũ clericoꝝ doctoꝝ ꝛc̃. Itẽ monachoꝝ ꝛc̃. In q̃bus impletũ videmus illud Hiere.vj. A minore vſq; ad maiorẽ oẽs auaricie ſtudẽt. ꝛ a ꝓpheta vſq; ad ſacerdotez cuncti faciũt dolũ. Deniq; hoc vitio captos diabolus piculoſi⁹ tenet vt nõ euadãt vſq; ad mortẽ. quia vt Hiero. dicit. Cũ cetera vitia in homĩe ſeneſcant: ſola auaricia iuueneſcit. Et quia grauitate põderis auri ꝛ argenti trahunt̃ deorſũ in infernũ. Unẽ quãto de ꝓfundiori terre viſcere tollunt̃: tãto plus ferent dũ exurunt̃ in furno. qꝛ approqinquãt pl⁹ ad ignẽ ſulphureuꝫ inferni. ꝛ ſic dat̃ intelligi etiã ex h̃ ꝙ loc⁹ auare diligentiũ auꝝ eſt in fern⁹. E Quarto rõne iniuriatiõis. qꝛ h̃ vitio ſũma fit iniuria. Primo diuine maieſtati eo ꝙ auaricia ẽ idoloꝝ ſuitus vt dꝛ Eph.v. Hoc ſcitote (ait) ꝙ oĩs fornicator aut auar⁹ qd̃ eſt idoloꝝ ſuit⁹ nõ hꝫ hereditatẽ in regno xp̃i ꝛ dei. Sꝫ q̃re rõ ſm Chryſ. ſup Ioh. omel.lxv.ẽ.qꝛ ſic hõ idolatra ſacrificat ſimulacro aureo vel ereo ꝛ in eo latẽti diabolo: ſic auar⁹ aiam ſuã et totũ corp⁹ ſacrificat theſauro ꝛ ei⁹ diabolo.ſ.cor ꝑ amorẽ diuitiaꝝ. caput ꝑ ſupbiaꝫ et corp⁹ ꝑ luxuriã. qꝛ Aug. dicit. Uermis diuitiaꝝ ẽ ſupbia et luxuria. ꝑterea man⁹ ſacrificat diabolo ꝑ furtũ et rapinã: os et linguã piurãdo: pedes currẽdo ꝓ acq̃rendis. Sc̄do iniuria fit xp̃o et beate marie ꝟgini et ſanctis ac angelis dĩ. qꝛ grauI⁹ q̃ iudas vẽdit xp̃m vt ait Aureol. in cõpen. Iudas vẽdidit ꝓ triginta denarijs ſemel ſꝫ auar⁹ ſepe ꝓ vno denario piurãdo nomen xp̃i ꝛ ſanctoꝝ. Tertio fit ſibiipĩ. q̃a nõ audet ad ſufficiẽtiã ſue neceſſitati ſatiſfacere ne defectũ patiat̃ in pecunijs Et qꝛ

ſeipm ꝑ eis exponit multꝭ ꝑiculis. idcirco aſſilat bufoni. de q̄ Alb. li. de aialib9 dicit ꝙ de terra nō audet mādũcare ad ſufficiē tiā timēs ꝙ terra ſibi deficiat. ꝓpterea Hiero. in ꝓlogo dicit. Auaro deeſt tā qđ hꝫ ꝙ̄ qđ nō habet. F Quarto iniuria grauiſſima fit ꝓpinq̄s ⁊ filijs ⁊ vxori. Tuꝫ q̄a dei iudicio iuxta ꝓuerbiū cōe. Reb9 male q̄ſitis nō gaudebit terti9 heres ⁊c̄. Tū q̄a male acq̄ſita illis relinquēdo oīb9 ſcient retinētib9 dat occaſionē dānatōis. q2 et illi tenēt reſtituere. extra de vſu. c. Tua. Nā pctm̄ nō dimittit niſi reſtituat ablatuꝫ vt dicit Aug. xiiij. q. vj. Si res. Ultimo iniuriat om̄i ꝓximo ꝑſertim paupi ꝓpter qđ ſepe de9 punit auaꝝ. Un̄ legit exēplū etiā apud ph̄os ⁊ poetas fabuloſū vt habet. j. politicorū. c. xviij. et. xj. metham. Ouidij. ꝙ Myda rex frigie dū ex auaricia petiuit vt quicq̄d tāgeret ꝯuerteret in auꝝ iudicio iuſto dū ſic cib9 ⁊ pot9 ꝯuerteret fame perijt. Exēplū aliud de xp̄ianis legit in cronica martiniana. ⁊ ponit Anth. par. ij. ti. j. ꝙ quidā diues ex auaricia emebat i meſſe blada multa ea ſeruās vt chariſtiaꝫ induceret. Et ecce dei iudicio mures innumeri egredien̄. ſuꝑ eū corroſerūt corp9 et9 corā oīb9 nec ab vllis hoīb9 potuit defēdi. ⁊ ſic peſſime mortu9 eſt ad dānationeꝫ. Plures rōnes poſſunt accipi ex infraſcriptis ſi placuerit.

G Circa ſecundū de offenſione auaricie querit. quare auaricia iudicat fore pctm̄ graue. Rō q̄ſtiōis ē. q2 cū tpalia ſint bona ⁊ a deo facta vt ſint adūſum hominū ⁊ ſuſtētationē. Un̄ ⁊ Ps̄. dicit. Celū celi dn̄o terrā āt dedit filijs hoīm. Cur ḡ nō liceat ea hoī amare. Ad hec rn̄det ſꝫ docto. theolo. ⁊ canoniſtas ꝙ tpalia bona amare ⁊ poſſidere bn̄ licet ad vſū ſꝫ nō licꝫ ad abuſū vt dic̄ text9 Hiero. xij. q. j. Duo ſunt. cū glo. Sꝫ abutit tpalib9 q̄ iniuſte ⁊ male ea poſſidet vel imoderate et ſupflue amat hr̄e. Nam ſm̄ Tho. ij. ij. q. cxviij. et Alex. tpalia bōa ad vſū hoīm ordinata ſūt i debita. ſ. cōmēſuratōe ⁊ iuſto ordīe poſſidēda: al's ē auaricia. Nota ḡ q̄d ſit auaricia. et diffinit Ab Aureol. in cōpē. ſꝫ Tulliū ſic. Auaricia ē inordiat9 amor habēdi. Itē ſm Ber. ē q̄rūlibet reꝝ iſatiabil' ⁊ inhoneſta cupido. nā Iſid. j. ethy. dic̄. Auarus dr̄ q̄ſi auid9 erꝭ. H Eſt ḡ auaricia ſꝑ pctm̄ vl' mortale vel veniale ſm Tho. Et pmo q2 ē ꝯria legi naturali vt ptꝫ per Amb. di. xlvij. Sic̄ hi. Et Hiero. d. cap. Duo ſūt. Et ptꝫ ꝑ exēpla naturalia. q2 vidim9 ꝙ tra oīa p̄cioſa ꝯcupiſcibilia abſcōdit i ſe ab oclīs hoīm. Itē hō i maxīa paupertate nud9 naſcit ⁊ corpe ē erecte ſtature ſurſus celū ſol' plātꝭ calcās trā. ac tādē in morte nil ſecū aufert. ḡ dꝫ cōtēnere hmōi. q2 ꝓ luto natura horret aiaꝫ ꝑdere. Naꝫ ſer. de aduētu dic̄ Ber. Quid ē auꝝ niſi tra rubea ⁊ argētū tra alba. Sꝫ q̄d fec̄ ea tā p̄cioſa niſi extimatio hoim fatua. Hec Ber.

Scđo q2 ē ꝯria dilectōi dī ⁊ ꝓximi: vt pote radix oīs pcti. j. Tim. vj. Radix oīꝫ maloꝝ cupiditas. Tertio q2 ꝯria tpantie virtuti ex imoderātia ꝓpt qđ ē vitioſa ⁊ piculoſa. Nā ſcribit Eccs. ix. Sic̄ piſces hamo ⁊ aues laq̄o: ſic hoīes capiūt in tpe malo. ſcꝫ ꝑ auariciaꝫ. Nimiꝝ eſca poſita ſuꝑ hamū bona ē piſci: ſꝫ ham9 nociu9. Sic tpalia ſūt bōa hoī: ſꝫ ham9 cupiditatꝭ imoderate ē nociu9 hoī. Itaqꜫ ſi piſcꝭ diligēs eſcā i hamo latēti poſitā capet de ea paulatim ⁊ moderate nō capet hamo. ſꝫ q2 totū ſit' vult deglutire. iō ſua culpa pit. Sic i ꝓpoſito I Quarto q2 ē ꝯria iuſticie et pacꝭ q̄eti. Nā q̄ro te o hō q̄d ē qđ ꝯturbat toti9 mūdi pacē ⁊ nō ſinit hoīes q̄ete viuere. Audi rn̄dentē Senecā di. ſic. Quietiſſime viuerēt hoīes ſi hec duo ꝓnoīa meū ⁊ tuū d̄ medio tollerēt. Hec ille. ⁊ in his ſignificat auaricia. Ad id exēplū ivitaſp. legit. et Antho. ponit etiā ꝙ duo fr̄es nūꝙ̄ potuerūt rixari: licꝫ vn9 aliuꝫ ꝓuocaret de matta in q̄ dormire habebāt dicēdo. mea ē. ali9 ſtati ſibi ceſſit. di. Sit tua i noīe dei. O ſi moderni p̄ncipes et ciues obſuarēt pax cēt. Sꝫ q2 auaricia reḡt in eis. ꝑdāt ⁊ ꝑdant ⁊ bellāt ⁊c̄. O ḡ chariſſimi xp̄iani nos attēdam9 exēplū xp̄i q̄ oīa trena ꝯtēpſit: paupim9 nat9 ē: ⁊ in pauꝑtate vixit: ⁊ ſūma pauꝑtate nudus ꝓ nobis in cruce penden̄. mortuus eſt.

K Circa tertium de modificatiōe varia ſpecierū vel differentiaꝝ auaricie vt ſciamus diſcernere quando ſit culpa mortal' ⁊ necario ꝯfitēda vl' venial' ſm

Alex.ꝛ Tho.ij.ij.q.c.xviij.ꝛ ſūmā Angeli
cā recolligēdo alioſq; doc. generales mo//
dos ponem⁹ octo qbus peccat q̄s in ipſa
auaricia. Pꝛio appetēdo Et ſic eſt moꝛ
tale. ſi appetit volūtate deliberata illicite
aliena niſi illud eſſʒ paruū. Item ſimilr ſi
appetit ea que ſine pctō nō poſſunt teneri
puta thelonia iniuſta ꝛ hmōi exactōes vl
bñficia plura ꝛc. Scđo vtendo. ꝛ ſic eſt
moꝛtale: exponēdo ad pctā faciēda ſua bo
na.ſ.ad meretrices ꝛ hmōi. Tercio ac//
qrēdo. et ſic moꝛtale eſt. ſi ꝑ iniuſta media
acqrit. vt ꝑ furtū rapias piuria ꝛc. vel etiā
ꝑ artē illicitā aut ꝓhibitā vt ꝑ nigroman
tiā ꝛ hmōi. Similiter moꝛtale eſt ſi acqui
rit ſuꝑflua ſic ꝙ ꝓpterea dimittit ea q̄ ſunt
neceſſaria ad ſalutē. vt miſſaʒ audire in fe
ſto et hmōi. Quarto retinendo. et eſt
moꝛtale ſi ſcienter retinet que tenet̄ reſtitu
ere ꝛ poteſt. vel ſi retinet ſuꝑflua ſibi et fa//
milie in caſu q̄ aliqs ꝓxim⁹ eſt in neceſſita
te extrema. Quinto iniuſto titl'o poſſi//
dendo puta vſurario vel calūnioſo moꝛta
le eſt. Sexto cōdendo. hoc eſt: ex auari//
cia theſauriſando. et ſic moꝛtale eſt: ſi ſolū
ex affectu auaricie facit. Sec⁹ ſi ꝑ vtilita//
te reipublice vel cult⁹ diuini ampliādi. vel
filioꝝ aut filiaꝝ ſeruato ꝑſone ſtatu ꝛ mō.
Septimo inutilit̄ ſeruare tm̄modo in//
tendendo nec erogādo duʒ opoꝛtet. Et h
ꝓhibet̄ eccleſiaſticꝫ.xij.q.ij. Aux. Octa
uo affectu nimio amādo. ꝛ ſic eſt moꝛtale
ſi amoꝛe diuitiaꝝ parat⁹ eſt facere ꝯtra p̄//
cepta. al's cōmuniter eſt veniale. L

Deniq; de filiab⁹ auaricie Notandū ꝙ
ſm doc. plurime ſunt ei⁹ filie. Sed p̄cipue
ſunt ꝯſitēde iſte q̄s ponā hic ꝓ captu iuxta
lr̄as matrꝫ eaꝝ q̄ dr̄ Cupiditas. Pꝛima
dr̄ concupiſcētia rei aliene: ita ꝙ vellet illi//
cite carpe furando ſcʒ vel rapiēdo. vel alio
modo malo. hec ſm Iſidoꝝ vocat̄ rapa//
citas. Scđa dr̄ vſura. vt ponit̄ in Ange//
lica. de hac vide ſermone. Tercia dr̄ ꝓdi
tio. ſi vicʒ ꝓdidit ꝑſonā aliquā vl ciuitatē
vel caſtrū inimicis. vel res iniuſte auferen
tib⁹. vel ſecreta niſi talia eſſent iniq vt ꝯiu//
rationes ꝯtra aliquē bonū vel ꝯtra ciuita
tē. q2 ſic liceret. Al's in p̄dictis ſingulis vl
tra moꝛtale pctm̄ tenet̄ ad reſtitutioneʒ de
oi dāno inde ſecuto. Quarta dr̄ iuratio
falſa. vt in emptione. de qua ſ. Quinta
deceptio ſiue fiat ꝑ fallacias ꝟboꝝ ſiue ꝑ
fraudes in factꝫ. Sexta inhūanitas. hoc
eſt: imiſericoꝛdia ad paupes in neceſſitate
p̄ſertim extrema. Septima turpe lucrū
ſi q̄ſiuit pecuniā ꝑ ludū vel ꝑ meretriciuʒ.
vel ꝓ teſtimonio ferendo et hmōi. Octa
ua dr̄ acceptio ꝑſonaꝝ.ſ. i iudicio ꝑuertē
iuſticiā ꝓpter munera vel ꝓpter amoꝛē vel
odiū ꝛ hmōi. Nona dr̄ ſimonia. ſi dedit
aliqđ tꝑale ꝓ ſpūali vt ꝓ ſacramentis. vel
ſi accepit. Similr ꝓ bñficijs ꝯferēdis vel
obtinendis. vel ꝓ oꝛdinib⁹ ꝓmouēdo ꝓpt
pecuniā. Et hmōi plura remitto ad ſum//
mas ꝯfeſſionū. Pꝛo finali exēplo legit̄
in dyalogo Ceſarij. ꝛ i Specl'o. di. vj. exē.
lxxv. ꝙ q̄dā mulier auara ꝛ vſuraria cum
eſſʒ moꝛitura vidit cāpū totū coꝛuis ꝛ coꝛ
nicib⁹ repleri. ꝛ clamauit Ve quia ecce de
mones laniāt pect⁹ meū. ꝛ iteꝝ ve q2 extra
hunt aiam meā. ꝛ ſic moꝛtua eſt. Tandeʒ
eadē nocte coꝛp⁹ de feretro videbat̄ ab il//
lis q̄ aderāt ꝓijci in altū vſq; ad trabē im
pingendo. Indeq; decidit iuxta lumē oſtij
ꝯfractū. Et ſic a diabolo extinctꝫ lumiari
bus fugerūt oēs hoies Tandē mane illō
beſtiali ſepulture tradiderūt in ſignū dā//
nationis. Rogem⁹ ḡ xpm vt nos caueat
ab hoc vicio ꝛ dānatione ꝛc.

Dñica eadē vicʒ de paſſione poſt pran
diū Sermo. xxxviij. de maligno vicio de//
tractionis.

Sanguis chꝛi
ſti emūdabit ꝯſciam noſtraʒ ab
opib⁹ moꝛtuis ad ſeruiēduʒ deo
viuenti. Verba ſunt apl'i Heb. ix. ꝛ in epi
ſtola hodierna. Quib⁹ oſtēdit vir
tutē et efficaciā ſanguinis dñi noſtri Ieſu
q̄ habet nos a peccatis emūdare. Et hoc
plurib⁹ modis. Pꝛio q̄dē redimēdo. Se//
cūdo abluendo. q2 ſanguis xp̄i effluxit de
coꝛpe deitati vnito et de coꝛde xp̄i in q̄ eſt
fons diuini amoꝛis. Vñ Apoc. j. Dilexit
nos xp̄s. ſ. redimendo. ꝛ lauit nos a pctis
nr̄is in ſanguie ſuo. In cui⁹ myſteriū ſan//
guis ꝛ aqua exiuit de latere xp̄i vulnerato
Sanguis in redēptionē. aq in ablutionē.

vt dicit Chryſ. tractatu de paſſiōe. ¶ Er-
go Jeſu bone tibi laus ⁊ gratiaꝝ actio q̄ꝛ
nos redemiſti a diaboli captiuitate ⁊ ab-
luiſti ſanguine tuo a pctīs noſtris. Deni-
q̄ꝫ Tercio emūdat nos ſanguis xp̄i inter
pellādo. Nā vt glo. ſup Hiere. v. dic̄. Sā-
guis Abel vindictam clamat: ſicut ⁊ ſan-
guis cuiuſcūq̄ꝫ .ſ. hoīs iniuſte occiſi. San
guis aūt xp̄i neminē accuſat ſed veniā cla
mat. ſ. penitentib⁹. et ſalutē interpellat: cū
ſit aduocat⁹ noſter apō patrē. Amb. Sā-
guis xp̄i clauis eſt paradiſi. Jp̄m ḡ o cha
riſſimi in corde teneam⁹ vt ſic p eū in celū
intrare valeam⁹. Ultimo ſanguis xp̄i nō
ſolū emūdat p̄dict̄ꝫ modis ab opib⁹ mor-
tuis. i. a peccat̄ꝫ mortalib⁹. ſꝫ etiā obligat
ad ſeruiendū deo viuēti. vt dꝛ in themate
Jdeo. j. Coꝛ. vj. Empti eſt̄ꝫ p̄cio magno
ſcꝫ. ſanguie xp̄i. glˀificate ḡ ⁊ portate deū ī
corpe vr̄o. ſ. ſibi deſeruiendo: nō diabolo.
Sed heu multi xp̄iani redempti ſanguie
chriſti portāt diabolū in corpe p carnalia
pctā. Et adhuc plures ⁊ inūerabiles por
tant in lingua p detractionē q̄ ſeruiūt dia
bolo: adeo q̄ ſicut Hiero. ⁊ glo. ſup Pro-
uer. xxiiij. di. in hoc vicio detractiōis ſpeci
aliter pditaꝛ totū genus hūanū. Jdeo de
ipſa tria myſteria declarabim⁹ p hoc ſer-
mone. Aliud thema vide intra ſmonem.

¶ Primū dꝛ horrende malignatiōis
¶ Scōm dꝛ varie modificatiōis.
¶ Terciū dꝛ mortifere offenſiōis.

A Circa primum de horren
da malignitate Nota q̄ pluurib⁹ rōnibus
ipſa detractio eſt horrēde grauitat̄ꝫ ⁊ ma-
lignitat̄ꝫ ac p ꝯſequēs execranda. Prima
dꝛ diuina deteſtatio. Nā aplus Ro. j. dic̄.
Suſurrones detractores deo odibiles. q̄
talia agūt digni ſunt morte: nō ſolū q̄ faci
unt ſed ⁊ q̄ conſentiūt facientib⁹. Hec ille.
Sed q̄re inter alia vicia detractio ſpeci-
aliter dꝛ deo odibilis. Rn̄deꝛ ſm Antho.
pte. ij. ti. viij. c. iiij. q̄ꝛ quod dei eſt ꝓpriū ſi-
bi vſurpat vel aufert. Nā dei ꝓpriū eſt de
occultis hoim iudicare ⁊ eoꝝ occulta ma
la publice manifeſtare. qd̄ faciet deus ī fi-
nali iudicio. Et hoc detrahēs vſurpat. er-
go ⁊c̄. Propꝛea Jac. iiij. c. Nolite detrahe
re alterutꝝ fratres mei. q̄ detrahit fratri aut
iudicat fratrē: detrahit legi. Hec ibi. Ly-
ra. Detrahit talis legi diuine que ꝓhibet
Leuit. xix. Nō eris ſuſurro nec criminator
in populo. nō maledices ſurdo nec coram
ceco pones offendiculū. glo. Surdo male
dicit q̄ abſenti detrahit. Offendiculū po-
nit ceco q̄ꝛ notificat pctm̄ alicui⁹ ei q̄ neſci
uit q̄ inde ſcādaliſaꝛ. detrahit ḡ deo. Pre-
terea detrahēs ꝓrio detrahit mēbro chri-
ſti. ⁊ ſic ipſi xp̄o. ¶ ḡ horrendū viciū mor
dere deum et xp̄m in ꝓximo. ¶ Se-
cunda rō dꝛ iniqua infamatio. Nā int ex-
teriora bona fama p̄eminet diuitijs tan-
q̄ꝫ p̄cioſiſſima corona oim hoim ſiue ma-
ioꝝ ſiue minoꝝ ſiue dn̄oꝝ ſiue ciuiū ſiue p̄
latoꝝ ſiue ſubditoꝝ ſiue ſeculariū ſiue reli
gioſorum viroꝝ vel mulieꝝ. Prouer. xxij.
Melius eſt nomē bonū q̄ꝫ diuitie multe.
Jdeo Amb. dicit q̄ tolerabiliores ſūt fu-
res q̄ diripiūt bona noſtra q̄ꝫ detractores
q̄ lacerant famā noſtrā. Jtē patet. vj. q. j.
Deteriores. vbi Anaclet⁹ papa dicit q̄ pe
iores ſunt etiā raptorib⁹. Jtē ibidē c. Sū
ma Alex. papa dicit. Sūma iniq̄tas ē fra
tres detrahere. Omnis q̄ detrahit fratri
ſuo homicida eſt. Hec ille. Ad id p exē
plo poteſt poni qd̄ ſcribitur de pe. diſt. j. c.
Homicidioꝝ (inquit) tria genera dicebat
btūs Petr⁹ ⁊ penā eoꝝ parilē. i. ſilēm q̄ꝫ tū
ad deū vt ibi dicit glo. Et ſubdit. Qui oc-
ciderit et q̄ odit fratrē ſuū et q̄ detrahit ei
pariter homicida eſſe demōſtraꝛ. Hec ibi
ex epl'a Clemēt̄ꝫ. Et ſic patet grauitas.

P Tercia dꝛ crudeliſſima leſio Nā quere
ro q̄d ſit ī toto mūdo qd̄ crudeliſſime poſ-
ſit ledere ⁊ occidere hoīes. Et rn̄deꝛ ex ſa-
cra ſcp̄tura ⁊ ex rōnis doctrina ac exēpla-
ri euidentia q̄ lingua mortifera detractio
nis q̄ excedit etiā inferni acerbitatē crude
liſſimam: Declaraꝛ. q̄ꝛ ſcribiꝛ Eccī. xxviij
Mors lingue (ſ. detractorie vl' p̄ue) mors
neq̄ſſima. ⁊ vtilis poti⁹ infern⁹ q̄ꝫ illa Hec
ibi. Et rō. q̄ꝛ infern⁹ nō ledit niſi aīas in
pctō exiſtētes. ſed lingua detrahēs etiam
innocentes. Jtem q̄ꝛ infernus ledit ⁊ cru-
ciat in ſe poſitos. Sed lingua detractoris
ledit etiam diſtantes p mille miliaria tā
viuos q̄ꝫ mortuos īfamando. Un̄ Ber.
ſup pſ. Unus eſt ſepe qui loquiꝛ et vnicū
eſt tm̄modo verbum quod loquiꝛ. et tn̄ re

pente vno ictu p̄imit magnā multitudiēȝ ſcȝ totā ciuitatē vel ꝓuinciā vel religionēȝ infamādo. qđ certe nullus gladius: nulla feralis crudelitas armoꝝ pōt facere. ¶ Pro exemplo Nouim⁹ ꝙ eccleſia canit fore dirā lanceam q̄ vulnerat⁹ fuit chriſt⁹ iam mortu⁹. eo ꝙ vno ictu tria vulnera infixit. Vnū in latere. Aliud in corde. ſ. xp̄i vſcȝ illud pfodiēdo ſm Bern̄. Terciū in aīa v̄gis Marie cōpatientiſ. Sic in ꝓpoſito. Vn̄ Bern̄. O dira lancea triceps lingua detractoris que vno ictu tres cōfodit dicentē ⁊ audientē ⁊ illū in fama cui detrahit. Itē ſcripture exemplū que compat detractorem ſerpēti Eccs. x. Si mordeat ſerpens in ſilentio nihil eo min⁹ habet q̄ detrahit in occulto. Et hoc ꝯgrue Primo qꝛ p̄mus oīm in mūdo diabolus in ſpecie ſerpentis fecit detractionē in paradiſo dicens. Scit deus ꝙ quacūcȝ hora comederitis apient̄ oculi veſtri ⁊ eritis ſicut dij. et ſic deū dixit inuidū mendaciter detrahen̄ Propterea detractores merito dicunt̄ ſerpentini ſimꝉ ⁊ diabolici. Scđo qꝛ ſerpēs vt dicit ph̄us. vij. de aīalibꝫ. carnes et ſanguinē vel hūiditates carnis libēter ſugit. vn̄ ⁊ in ſepulcris cadauerū latitat. Sic detractor. Vn̄ Grego. xiiij. moraꝉ. exponens illud Job Quare me pſeqmini ſicut deꝰ ſcȝ caſtigādo ⁊ carnibꝫ meis ſaturami: dicit. Qui aliene vite detractione paſcuntur pculdubio alioꝝ hoīm carnibꝫ ſaturant̄. O deus meus. o ieſu bone: q̄d hoc eſt vt xp̄iani ſe ſe mordeant ⁊ carnibꝫ paſcant̄ ꝓximoꝝ: cum tu p̄ceperis vt xp̄ian⁹ diligat ꝓximū ſicut ſeip̄m. Proinde Exempluȝ etiā legit̄ in vitaſpatꝝ et in Anthonina ꝙ q̄daȝ ſctūs pater dixit. Meli⁹ eſt. i. minus malū comedere carnes aīaliū in die ieiunij q̄ȝ carnes hominū p detractionem.

¶ Quarta rō đꝛ grauiſſima reſtitutio. vn̄ metriſta. Diffamare caue: nam reuocare graue. Heu q̄ȝ m̄lti tales nō reſtitueñ. falſe penitēt. De hoc infra. Vltima ratio đꝛ reprobatoria deſignatio. Nā vt Aug⁹. ⁊ Hiero. dicūt. Qui libenter mala de ꝓximo loquit̄ doloſe ſignū eſt reprobatiōis eterne. iuxta illud Ps. Dn̄e q̄s habitabit in tabernacl'o tuo aut q̄s req. in mōte ſan. tuo. Rn̄dit infra. Qui loquit̄ veritateȝ: q̄ nō egit dolū in lingua ſua. nec fecit ꝓximo ſuo malū ⁊c̄. Vn̄ legit̄ Nūeri. xxiiij. in huius figurā. ꝙ nullus filioꝝ iſrael qui detraxerūt terre intrare potuit in terrā ꝓmiſſionis ſed om̄es mortui ſunt in illo deſerto. O ergo terribile iudiciū vtinā pertimeſcerent detractores.

R Circa ſecundum de vario modo detractiōis Notanduȝ primo quid ſit detractio. Et diffinit̄ ſm Greg. in moraꝉ. ac cōiter docto. ſic. Detractio eſt denigratio aliene fame p v̄ba occulta. Et đꝛ occulta reſpectu ei⁹ de q̄ talia v̄ba dicunt̄. qꝛ in eius abſentia ꝓferunt̄ q̄ȝuis poſtea ei nota fierent. Nā ſi p apta v̄ba in faciē loqueret̄. tūc nō dicit̄ detractio ꝓprie ſed contumelia poſſet eſſe dum derogat honori. Hec ſm Tho. ij. ij. q. lxxiij. ⁊ in Angelica.

S Scđo Notandū quot modis fit detractio famā denigrādo. i. obfuſcando vꝉ minuēdo. Et ſm Alex. ij. ij. tractatu e. đꝛ. ꝙ ſepteȝ modis. Prim⁹ eſt negatiu⁹. ſ. cū q̄s negat ſcienter alterius bonū qđ de illo narrat̄: dicēdo. Nō eſt veꝝ ꝙ ille ſit talis bonus ⁊c̄. Scđs modus eſt occultatiu⁹ q̄n qđ eſſet manfeſtādū tacȝ. Sicut ſi aliq̄s interrogaret̄ de aliq̄ an eſſet idone⁹ ad platiōnē vel ad bn̄ficiū. ⁊ ille ſciret illuȝ eſſe idoneū ⁊ v̄tuoſum et taceret. aut ſi de aliq̄ puella nubili interrogat⁹ ſi eſſet honeſta. ⁊ ſciens eam honeſtā taceret vel diceret. Nō curo de talibꝫ et hm̄oi. indirecte famā lederet. Vnde Gilb. porritanus dicit Grauis rapacitas eſt cū verā alteri⁹ gloriam ⁊ ſi mēdacio nō corrūpis: ſilētio p̄teriſ. Hec ille. Terci⁹ modus eſt publicatiuus cū occulta pctā publicat vel manifeſtat his q̄bꝫ nō debet: aut ordine q̄ nō debet. vt faciendo libellos famoſos: cātilenas ⁊ hm̄oi. Quart⁹ eſt venenatiu⁹. ſcȝ cū dicūt bona īmiſcēdo mala: di. Bonus q̄dem eſt ſed hoc habet malū ⁊c̄. ⁊ ſic venenū dant ſub melle. Quint⁹ eſt deprauatiuus. cum dicit bonū ſed mala intentiōe factū: di. ꝙ ex hypocriſi vel p vana glīa facit. Sextus eſt impoſitiuus. cū falſa crimina imponit alteri ſiue ſcienter ſiue ex ſuſpicione: aſſereñ qđ neſcit verū eſſe. ſiue ex odio ſiue ex loquacitate mentiendo ⁊c̄.

¶ Septimus modus eſt augmentatiuus.ſ.addendo vel aggrauãdo factum in modo loquẽdi.vt dicere ꝙ grauiter ꝑcuſſit cũ tñ leuiter ꝑcuſſerit ⁊hmõi. Pro exẽplo põt poni cõſolatorio qḋ narrat̃ factũ in hoc regno in oppido noĩe Batha. ꝙ q̃dam frater duz queſt⁹ cauſa ꝑdicaret ſtãs ſuꝑ dolium.⁊ fiſtulator quidam in foro ac q̃ſtu aduerſaret̃ eidez.mutuo ſibiipſis detrahentib⁹ publice: aſtut⁹ fiſtulator ficta deuotiõe acceſſit circa doliũ ſup q̃ ille ꝑdicabat.⁊ clã ſub pallio reſcidit circulos dolij. Tunc ꝑdicañ ille cũ impetu pede fortiter tangeñ ſup doliũ diceret. Hic idem ſubmergar ſi non verũ eſt qḋ dico. Mox aſſerib⁹ dolij decidentib⁹: ꝑdicator ipſe in feces dolij cecidit ⁊c̃. Sic ſolẽt etiã demones ludificare detractores q̃ dũ detractiones affirmãt cadunt ſubita morte in feces inferni.

V Circa tertium de mortali offenſione Notandũ ꝙ in detractione põt q̃s peccare mortal̃r trib⁹ modis. Et ẽm h̃ varij ſunt caſus.

¶ Primo in loquẽdi intentione.

¶ Scḋo in audiendi delectatione.

¶ Tercio in reſtituendi neglectione.

Primo ergo q̃rit̃ Quali intentõe loq̃ndo peccat q̃s mortal̃r in detrahendo. Ad qḋ ẽm theologos ſcz Tho.ij.ij.q.lxxij.et Alexan.Antho.⁊ Angelicã ꝯcor.canoniſtas Pro regula generali tenẽdum eſt ꝙ om̃ia pct̃ã verboꝝ maxie ſunt ex intentiõe dicẽtis iudicãda. Ex hac g̃ regula ad queſituz reſpõdet̃ ẽm eoſdẽ doc.ꝙ detractio in verbis iudicanda eſt ex intentione ipſi⁹ loq̃ntis q̃ñ ſit venialis vel mortalis. Quãuis eñ detractio ꝓprie ⁊ formal̃r ſꝑ ſit mortalis q꞉ intendit ledere famã ꝓximi qḋ eſt ꝯ charitatẽ.tñ materialr̃ in verbis dicentis põt eſſe nullũ vel veniale pct̃m ex intẽtiõe bona. Et hoc pluribus caſibus.vt patet

Primo loquendo talia ꝓpter correctiõez ſeruato debito ordie et circũſtantijs iuxta euãgeliũ ꝑus corrigẽdo in ſecreto. poſtea ſi nõ deſiſtit:dicendo eis qui habẽt et pñt cauere.vt patri:matri:ꝑlato ⁊ hmõi. Sic non eſt pct̃m. Scḋo ꝓpter iuſticie publice bonũ accuſando vel teſtificãdo in iudicio. Tercio ꝓpter cõpaſſionẽ vl̃ ꝯqrulationẽ et hmõi. Quarto ꝓpt̃ veritatẽ manifeſtandã ⁊ audientiũ correptionẽ. Nam ob hoc ⁊ ſcriptura deſcribit multoꝝ crimina hoim. Quinto ꝓpter cautelã ⁊ auiſationẽ alioꝝ bonoꝝ ne ipſi decipiant̃ in rebus vel ꝑſone dãnis ab aliquo occulto fure vl̃ latrone. In hmõi ⁊ ſimilib⁹ licitis non eſt pct̃m oblocq̃. Sexto ꝓpter loquacitatez vel lapſum lingue.tũc eſt veniale ſi nõ animo infamandi dicit talia. Niſi eſſent ṽba grauiter ledentia famã.tũc eñ eſſet mortale:etiã ex loq̃citate dicere. Si ṽo verba non ſunt de ſe infamatoria. puta quia pñt intelligi etiam de veniali culpa.vt di. Talis eſt magn⁹ ſupb⁹ vel nimis iracũdus vl̃ auarus:nõ ſunt mortalia.niſi aio infamãdi diceret maligne. Similr̃ ẽm Scotũ in iiij.di.xv.q.iiij.q̃ñ ex loq̃citate dicit ſe tm̃modo audiuiſſe aliq̃ infamatoria ꝓximi: nõ eſt mortale.niſi adderet aliq̃d q̃ ꝓuocẽtur homies ad credẽduz illa. Itẽ ſimiliter ſi ille cui dicit habebat eũ ꝓ ſcelerato.q꞉ iã infamatus erat apud eũ de alijs: ⁊ ſi nõ ꝺ iſto Hec in Angelica. X Secũdo de audiente querit̃ Utrũ audiens detractionem peccet mortalr̃. Reſpõdet̃ ẽm ſuꝑdictos doc.ꝙ ſi libenter quis audit mortaliter peccat. Uñ Bernardus ad Eugeniũ dicit. Detrahere vel detrahẽtẽ audire q̃d hoꝝ dãnabili⁹ ſit non facile dixerim. Idẽ de ꝯſideratõe dic̃. Detractor ⁊ detractõis libẽs auditor vterq꞉ diabolũ portat. Ille in ore.iſte i aure. Hec ille. Debet g̃ reſiſtere. Et tenet̃ audiens cũ ſcit detractorẽ loq̃ falſum ṽbis etiã ꝯdicere:di.ſe ſcire ꝯtrarium eſſe veꝝ. Si aũt ſcit veꝝ eſſe q̃d dr̃:nõ debet dicere ꝙ falſum ſit. Sed ſi ꝑlat⁹ eſt q̃ audit tenet̃ illũ redarguere ꝙ fratris culpã manifeſtat detrahẽdo. Si aũt nõ eſt ꝑlatus debet nihilominus ſignis oſtendere ꝙ ei detractio diſplicet.vel auertẽdo faciem. vel triſtẽ vultum oſtẽdendo.nõ quidem ridere. Uel dicendo ꝙ cõpatit̃ illi.vl̃ ꝙ nõ ſunt credẽda cito ⁊c̃. Si aũt q̃s ſimpliciter audit detractionẽ ex eo ꝙ credit ipſum loquẽtẽ moueri ex charitate ad remediandũ:nõ peccat. Et ſi ꝓpter verecũdiaz vel timorẽ hũanũ audit ſimplr̃:dũ nõ placeat in corde: veniale eſt.vt cõit̃.niſi ꝑlato.

y ¶ Tertio ꝺ negligẽte reſtituere famã
ꝑſone infamate oẽs doct. ſup. iiij. di. xv. te
nẽt ꝙ mortaliter peccat. quia obligat reſti
tuere ꝓut de hoc in alio quadrageſimali ꝑ
tractauimus in ſer. xliiij. ſcꝫ de reſtitutiõe
legitima N O. Sed hic queritur in quib⁹
caſibus poteſt quis excuſari vt non tenea
tur ad retractandũ ſuum dictũ falſum cri
men imponendo in detractiõe. Reſpõdet
in ſumma Angelica ꝙ in ſeptem caſibus.

Primus quãdo ſequeretur ex hoc maior in-
famatio illius in reducendo in memoriã
illud quod omnino eſt oblitũ. Secũdus.
quãdo periculũ maius fieret reſtituendo
ſcilicet alicuius mortalis culpe vel mortis
corporalis. quia tunc tale malũ ꝑponẽdũ
eſt fame. Tertius. quãdo dixit venialia
vel talia que non ſunt infamatoria detra-
hendo vt ſupra patuit. Quartus. quan-
do denũciauit quibus debuit modo debi
to. Quintus. quando infamis fuit ille
apud illos quibus detraxit de illo. Sex
tus. quãdo audiuiſſe ſe tm̃modo dixit: nil
addendo. Septimus. quando ſciuit ille
cui dixit: poſtea ab alio vel per aliã viam
puta qꝺ tũc erat ſecretũ nũc publicatũ ẽ ꝑ
alios. Hec in angelica. Addi poteſt vlti-
mus. quãdo offenſus exigit vt detractor
dicat in publico ſe mentitũ fuiſſe cum pec
cauit in ſecreto. de hoc ſer. xxiiij. L. de ꝯtu
melijs. Sic patet quõ ſit ꝯfitendũ de de-
tractiõe. Z Exẽplũ finale legitur in ſpe-
culo exẽ. di. ix. exem. lv. et ſe. iij. ꝙ q̇dã cleri
cus ⁊ ali⁹ q̇dã laic⁹ erãt maximi detracto
res. cleric⁹ infirmatus ſine ꝯfeſſiõe ⁊ pnĩa
deceſſit: ſic ⁊ ille laic⁹ qꝛ tales indigni ſunt
ꝯfeſſiõe ⁊ miſericordia. Poſt mortẽ cleric⁹
apparuit cuidã noto ignit⁹ totus. ⁊ dixit
ſe ꝑpetuo dãnatũ. Et ille. quõ. Rñdit. cũ
inq̇t eſſem corã iudice vidi multas aĩas
ſole lucidiores manibus extenſis contra
me clamãtes di. Vindica domine ſangui
nẽ noſtrũ de iſto detractore. ⁊ ſic iudex ſen
tentiã tulit damnatõis. ⁊ ſic iſte infelix diſ
paruit. Laic⁹ aũt apparuit poſt mortẽ ha
bens linguã ignitã ab ore vſqꝫ in terrã de
pendentẽ quã ipẽ met crebris morſibus
lacerabat ⁊ expuebat. et rurſus reforma-
batur ⁊ mordebat. Interrogatus reſpon
dit. Dũ vixi per linguam detrahendo pec
caui. ideo per hanc in perpetuũ habeo pu
niri. Ve ergo mihi ⁊c. ⁊ ſic diſparuit. O
ergo detractores ꝑtimeſcite ⁊ penitentiã
agite. Rogemus ḡ chriſtũ ⁊c.

¶ Feria ſecunda poſt dominicã de paſſi
one Sermo triceſimuſnonus videlicꝫ de
inuidia ꝑniciosiſſima cum filiab⁹ ſuis.

Miſerunt pri

m ncipes ⁊ phariſei miniſtros vt ap
ꝓhenderẽt ieſũ Joh. vij. ⁊ i euã
gelio hodierno. Dñs ieſus qꝛ ꝟitatẽ ꝓdi-
cabat ⁊ vitia iudeorũ arguebat. Idcirco
ex inuidie liuore cõmouebantur ꝓncipes iu-
deoꝝ ⁊ phariſei ꝯtra pijſſimũ ieſũ innocẽ
tiſſimũ filiũ virginis. Naꝫ vt Caſſiod. ait
ſuꝑ Ps. cxxiij. Ira ⁊ inuidia iudicio carẽt
rõnis. Et Aug⁹ in epl'a. Sicut acetũ cor
rũpit vas ſi diuti⁹ ibi fuerit: ſic ira ⁊ inuidia
corrũpit cor ſi durauerit ⁊c. Vñ ꝓncipes
iudeoꝝ ⁊ phariſei ꝑ inuidiã ⁊ irã ꝯceptã
ꝯtra xp̄m ita ſunt obcecati ⁊ mẽte corru-
pti vt ꝯtra legẽ ip̄m innocẽtiſſimũ q̇ mira
culorũ ⁊ ſanctitatis glia fulgebat occide-
rẽt. Sic ḡ moti inuidia miſerũt miniſtroſ
vt apꝓhenderẽt ieſũ vt dicit euangeliũ.
Itaqꝫ de inuidia q̄ multos infeſtat hoĩes
miſeros qua ⁊ occidũt in ſeip̄is ieſũ. ſ. per
pctm̄ mortificãdo aĩam tria myſteria de-
claremus in hoc ſermone. Pro quo ali-
ud thema. j. Pe. ij. Deponẽtes omnẽ ma
liciã ⁊ inuidias ⁊ oẽs detractiões creſcatis
in ſalutẽ. Maliciã expone: id eſt malã vo-
luntatem.

¶ Primũ ḡ myſteriũ dr̄ execratiõis
¶ Secundũ dr̄ notificatiõis.
¶ Tertiũ dr̄ generatiõis.

A ¶ Circa primũ de inuidie ex
ecratiõe ⁊ euitatiõe notande ſunt plures
rationes quare ſit execranda. Prima ra
tio. quia charitati ſũme contrariatur. ⁊ patꝫ
primo de charitate dei. Nam deus ẽ cha-
ritas. ⁊ qui manet in charitate in deo ma
net. j. Joh. iiij. Et de⁹ intantũ eſt charita-
tiuus ꝙ etiam de malis que fiũt in mũdo
elicit bona maiora vt dicit Aug. in enchi.

Et plato. Procul a deo oīs inuidia est relegata. i. exclusa. qꝛ oibus suam bonitatez cōicat. Sed ꝑ ꝯtrariuz inuidus manet in odio et ꝑ ꝯsequēs nō in deo sed in diabolo ꝛ diabolus in ipso. Qui etiaz de bonis alioꝝ elicit mala. i. tristiciam cordis sui. et vellet ꝙ alij secū non cōicarēt bona sed solus haberet ea ꝛ exaltaretꝛ. Vñ sicut videmus ꝙ apis etiā de flore male herbe mel sugit. sed aranea ecōtra etiā de bono flore venenū sumit. Sic hō charitatiuꝰ est tanꝙ apis. sed iuidus vt aranea. Itē de charitate primi claretꝙ ꝯtrariaꝛ tam in aīo volendo illi mala ꝙ in actu nocēdo vel detrahēdo ꝛ hmōi. Scđa ratio. qꝛ iuidꝰ ipsi inimicaꝛ ꝛ in ꝓprium caput retorqueꝛ. Vñ Cipanꝰ li. de zelo ꝛ liuore dicit. Inuidus nulliꝰ magis ꝙ suijpsius inimicus existit. qꝛ seipm plus oibꝫ alijs ledit cū hostem salutis in pectore gerit. Hec ille. Et Chryſ. sup Math. omel. lv. dic. Nil liuore deteriꝰ. nam vt aliū ꝑdat simul ꝛ semet ipm ꝑdit. ꝛ de vita alteriꝰ moriꝛ. s. tristando de bono alteriꝰ. ac de morte alteriꝰ viuit. s. gaudendo de malo vł morte alteriꝰ vt tāgit etiā Aure. in cōpēdio. Hinc Socrates phus dicit. Utinā inuidi in oibꝫ ciuitatibꝫ oclos ꝛ aures haberēt vt de oim felicitate torquerenꝛ. Vñ dei iudicio fit ꝙ inuido retorqtur malū qđ alīi vult in caput suū. Sicut Saul q̄ ex inuidia q̄rebat interficere Dauid: pluries ipse Saul tradebaꝛ dei iudicio in manꝰ Dauid. licz ipse pepcerit eidē. scz in spelunca vbi dauid latitabat ꝛ saul illuc intrauit purgare vētrē. Et alia vice in suo tentorio dormiens: qñ dauid venit ꝛ tulit hastā et vas aq̄. Deniꝙ patet in exemplo de iudeis q̄ dixerūt ꝙ xp̄s deberet occidi ne forte veniant romani ꝛ tollāt locū ꝛ gentē. ꝛ tñ ex hoc facto romani venerūt et hec fecerunt eis. B

Tercia ratio qꝛ diabolice ꝓprietati assimilaꝛ. Nā ꝓpriuz est diaboli inuidere aliene felicitati. Et sic tales vt Chryſ. ait sup Math. omel. xxvij. inuidi sunt demonibꝫ siles. qꝛ peccāt ex certa malicia ꝓximum odiētes. Vñ Augꝰ. sup Joh. Dilectio sola discernit inter filios dei ꝛ filios diaboli Nam ꝛ xp̄s dicit Joh. xiij. In hoc cognoscent oēs quia mei estꝫ discipuli si dilectionem habueritis ad inuicē. Propterea ibi dē Augꝰ. subdit. Baptisenꝛ oēs hoies: signent se signo crucis: oēs cantent all'a: intrent eccl'ias. nō discernunꝛ filij dei a filijs diaboli nisi charitate vel odio. Hec ille.

Quarta rō. qꝛ orbis totus ꝑ eā piclitaꝛ ꝛ difficulter curaꝛ. Nam in pncipio mūdi vt scribitur Sap. ij. inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. Tandē ex ipsa ꝓcesserūt oēs falsitates erroꝝ ꝛ ꝑsecutiones bonoꝝ. Nam pmus filꝰ ade caym ex iuidia occidit abel fratrē. Inde cepit pncipatus amor vt dicit Chryſ. ꝛ gloria vana et auaricia. vt post diluuiū patet in Nēroth q̄ cepit pmus esse potens in terra ꝛ raptor ac oppmens alios. ꝛ hoc ex inuidia. nā solus volebat dñari vt dič Lyra. Hec a pncipio in curijs regū viguit. vt patet i curia pmi regis iudeorū Saul cōtra Dauid. et nunc regnat in curijs oim regū et magnatoꝝ. Nam hec deuorauit Joseph ꝑ frēs. hec in egypto opp̄ssit filios israel. Tandē hec occidit xp̄m dñm oim. ꝛ vsqꝫ in finem bonos oēs ꝑsequiꝛ. Idcirco Chryſ. omelia. xxxv. dicit. Fera venenosa est inuidia: veniā nō habens: oim mater ꝛ causa maloꝝ: inextinguibilis ignis: ꝛ cunctꝭ vicijs difficilior ad remediandū vt dicit Cassio. li. colla. O ğ xp̄iane caue tibi a tali vicio.

E Sed di. Quō ğ remediari possit. Rñdeꝛ ſm Anthon. ꝑ. ij. ti. viij. c. j. aliosqꝫ ꝙ Primū est ꝯsiderare charitatē supnalē. vt ponit Grego. in moral. qꝛ in celesti pria nullus alteri inuidet. ğ et nos euitemus. Scđm est cōsiderare affectionē nostrā corporalē. qꝛ vnū mēbꝛū nostri corpis non inuidet alteri. ꝛ sic in oibꝫ bonis illa sibi mutuo ꝑticipāt ꝛ ꝯgaudent. Ideo Augꝰ. super Joh. ser. xxxij. dicit. Tolle inuidiaz ꝛ sic tuū est qđ habeo ꝛ meuz est qđ habes. sicut oculus nō videt sibi soli sed oibꝫ mēbris ꝛc. Terciū est considerare fraternitatem in xp̄o exemplarez. quia xp̄s nos oēs adoptauit in fratres charissimos ꝛ i se exēplum dedit charitatis qui ꝓ nobis laborauit passus ꝛ mortuꝰ est. O ğ tu inuide ꝯ fratrē cui nisi xp̄o inuides. Sufficiāt.

D Circa secundum de notificatione Uidēdum est quid sit inuidia vt

nouerimus eā. Et Joh. Damaſ. li. ij. ſuarū ſententiarū diffinit φ Inuidia eſt dolor vel triſticia de alienis bonis. Pro q̄ diffinitione declarāda Nota ſm Alex. ij. volumine ſūme. 7 Tho. ij. ij. q. xxxvj. ac in Angelica. quadrupliciť pōt q̄s dolere vel triſtari de bono alterius.

Primo ex metu alicui⁹ nocumenti.
Scd̄o ex defectu illi⁹ boni.
Tercio ex motu ſenſus indeliberati.
Quarto ex ꝯſenſu ſpūs maliuoli.

Primo ex metu alicui⁹ nocumenti. cū q̄s dolet de alicui⁹ bono ideo quia timet veriſimiľr nocumētū iminere vt ledať ab illo. ſiue ipſemet ſibi timeat ab illo dānificari. ſiue alios bonos. Sicut cū triſtať q̄s de ꝓſpitate alicui⁹ tyranni q: ſcit φ ex hoc magꝭ tyranniſabit. Et hmōi dolor vľ triſticia nō eſt inuidia. vt dicit Greg. xxij. moraľ. et phs. ij. Rheto. Exemplū. q: filij iſrael letati ſunt et canticū deo cecinerūt de ſubmerſione egyptiorum. Und̄ 7 eccľia orat vt hoſtes eccľie ꝯteranť. 7 ſic nō eſt pctm̄.

Scd̄o ex defectu illi⁹ boni. ſcꝫ cū q̄s dolet non φ prim⁹ illud bonū habet. ſed q̄a illud bonum ſibi deficit qd̄ alius habet. 7 hmōi dolor nō eſt inuidia nec pctm̄. ſed ē laudabilis ſi eſt de honeſtis bonis. Jdeo aplꝰs. ij. Cor. xiiij. Emulamini cariſmata meliora: Et Hieron̄. ad Letam de inſtructione filie dicit. Habeat ſocias cū q̄bus addiſcat: q̄b⁹ inuideat: quarum laudib⁹ mordeať 7c̄. Si autē eſſet de bonis tpalib⁹ in q̄bus ipſe deficit alijs abundantib⁹: hoc eſſet peccatuꝫ ſed vt cōmuniter veniale. et poſſet eſſe mortale. ſ. qn̄ talia eſſent contra deū 7 ſic doleret φ ipſe nō habet talia.

E Tercio ex motu ſenſus ideliberati. et ſic eſt veniale. Nam naturalis eſt paſſio ſenſualitatis inuidere. Et vt dicit Auguſti. li. ꝯfeſ. Uidi inquit 7 expertus ſum paruulū nondum loquentē et collectaneo ſuo inuidentē. Eſt etiam in brutis. Maxime aūt viget in mulierib⁹ ꝓpter vanam gloriam pulcritudinis ornatus et hmōi qua cupiunt ceterꝭ p̄cellere 7 ob hoc alijs p̄cellentibus inuident. vt dicit in Anthonina ſ̄. Deniq; inuidia naturalis eſt etiā in viris pfectis 7 religioſis. 7 inq̄ꝫtum eſt ex paſſione naturali peccatuꝫ non eſt. ſed ex ſurreptione eſt veniale. Et ſm phūm. ij rheto. abundat in homib⁹ ſimiliū artium puta figulus inuidet figľo. Hec ibi. Sed nō ꝯſentire hmōi motib⁹ inuidie 7 deliberato animo contradicere meritoriū eſt.

Quarto ex conſenſu ſpūs maliuoli. ſcꝫ cum triſtať de bono alteri⁹ animo deliberato inq̄ꝫtum alť excedit ipm̄. vľ mala voluntate. 7 ſic eſt ꝓpꝛie inuidia. 7 eſt peccatū mortale q: ꝯtra charitatē. Nam. j. Cor. xiij. charitas nō emulať. i. nō inuidet. ſed congaudet bonis alterius. Et ſatis patet ex p̄dictis quomō ſit ꝯtien̄.

F Circa tercium de generatione filiarum. Notādū φ ſm Gregoriū. xxxj moraľ. ex inuidia gignuntur quinq; filie. Prima eſt odiū. hoc eſt: velle malū ꝓximo 7 nolle bonū. Scd̄a eſt detractio. Tercia exultatio in aduerſis ꝓximi. Quarta ſuſurratio. ſ. latēs. Quinta afflictio in ꝓſperis ꝓximi. Exēplū finale legiť in ſpeculo exemplorum. diſt. iiij. exem. lvij. φ in monaſterio quodam ciſtercien̄ ordinis frater quidam alteri inuidens accuſabat falſo illum apud abbatem. Jlle aūt humiliter 7 patienter feren̄ orabat deum ꝓ illo perſecutore 7 beatā Mariā. Contigit ergo ſemel Ecce in matutinis horis deuotioneꝫ magnā ſentiēs iſte frater hūilis vidit beatam ꝟginem cum ſancto Johāne euangeliſta nimio lumine choruſcantes ex altari deſcēdere. 7 interim dicētib⁹ fratrib⁹ Gloria patri 7 filio 7 ſpūiſancto. mox reuerenter ſe inclinare. Et tandē fratri dixit. Ego ſum mater filij dei: ſcito φ gloriam tibi impetrauerim ꝓ patientia qua inuidū tolerasti. 7 emulo tuo ꝓpter tuas preces veniam obtinui. At ille interrogauit eam cur ſe inclinaſſet ad Gloria patri. Reſpondit φ omnes virtutes celorū ſe inclināt ad id adoran̄ ſanctaꝫ trinitatem. Et his dictis viſio diſparuit. 7 totum choruꝫ tant⁹ odor repleuit vt omnes mirarenť vnde eſſet tāta ſuauitas padiſi. Et re certa cognoſcen̄ hec emulus ille culpā dixit 7 confeſſus eſt Abbas aūt cū fratrū cōſilio cum experti forent mirifici huius odoris fragrantiā: lapides vbi ſteterāt pedes btē Marie erui et in reuerendo loco iuſſit reponi pro memoria tanti miraculi. Ecce patet q̄ntum

bonum ſit inuidorum ꝑſecutiones tolerare. Rogemus ergo xpm ꝛc.

¶Feria tercia poſt dñicā de paſſiōe Sermo.xl.de accidia circa ꝓcepta implenda.

Ego teſtimoniū ꝑhibeo de illo.ſ.mūdo.quia opa illi⁹ mala ſunt. Joh.vij.ꝛ in euāgelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoris noſtri Jeſu.quibus cōminatur cōtra mundanos homīes qui negligunt ſeruare ꝓcepta dei.ſed mala ꝛ peccata plurima ꝑpetrant. Nam tales in iudicio habebūt tria teſtimonia contra ſe ꝙ digni ſunt eterna damnatiōe. Primū teſtimoniū veteris teſtamenti Deutero.v. Cuſtodite ꝛ facite ea q̄ precepit dñs vobis vt viuatis.ſ.vita eterna ꝛc. Scdm teſtamēti noui Math.xix. Si vis ad vitā ingredi ſerua mandata. Et quodlibet horum poteſt poni ꝓ alio themate. Quibus manifeſtū eſt ꝙ nō pōt quis vitā habere niſi ꝓcepta ſeruet. Terciū teſtimoniū contra malos xpianos faciet ipſemet xps.quoniam nos tantū amauit ꝙ incarnatus paſſus ꝛ mortu⁹ eſt ꝓ nobis vt nos ad dei amorē traheret ꝛ ꝓceptorum obſeruātiam. Unde ſi negligim⁹ ipſe contra nos teſtimoniū ꝑhibebit quoniam opera noſtra mala ſunt.vt dicit in themate ꝛ euāgelio. Ita ꝙ de ꝓceptorū diligenti obſeruatiōe ne ꝑ accidiā ꝛ opa mala dānemur tria myſteria declarabim⁹ ꝑ hoc ſermone vt patet.

¶Primū dr diſtricte obligatiōis

¶Scdm dr debite obſeruationis.

¶Terciū dr ſaluifice fructificationis

H Circa primum de diſtricta obligatione vt agnoſcen̄ quam ſtricte velit deus ꝓcepta ſua obſeruari:magis ſim⁹ ſolliciti oſtēditur oi lege. Primo lege naturali. Nam legim⁹ ꝙ tpe legis adhuc nature inſtiture:primi parentes ꝓ tranſgreſſione vnici ꝓcepti cum tota ſua poſteritate duriſſime morti ꝛ alijs miſerijs ac penis ſūt obligati Gen̄.iij. Quacunq; hora comederitis morte moriemini.hoc eſt:neceſſario habebitis mori.ꝛ nō ſimplici ſed pluripliciꝰ morte. Primo morte aie ꝑ culpā. Nam oēs in originali culpa naſcimur. Secūdo morte corpis vel nature. Tercio morte infirmitatis ꝛ miſerie multe. Propter que vt Gregori⁹ in omelia de marty.talis vita mors poti⁹ dicēda eſt quam vita. Ipſe eīm quotidianus defectus corruptionis quod eſt aliud quam quedam plixitas mortis. O quot homines infirmitates mortiferas habent pati multotiens.quot fame ꝛ ſiti mortifera cruciantur.quot dolores pati habemus quis enumerabit. Deniq; Quarto morte gehēne et ꝓuationis viſionis diuine in ꝑpetuum. Ecce vnius ꝓcepti tranſgreſſionē quam dure puniuit deus En videmus chariſſimi ꝙ oēs capite plectimur.i.morte ꝓ vna tranſgreſſione. Quid ergo fiet ꝓ multis trāſgreſſionibus. Vñ Zach.xiij. Adam exemplū meū ab adoleſcentia mea. Et ſic patet. Secundo ex lege diuinali. vbi legim⁹ ꝙ deus ꝓ vni⁹ ꝓcepti tranſgreſſione multā ſtragē hominū fecit. Nam ꝓ luxuria totū mūdū diluuio deleuit.ꝓ ſodomia ciuitates quinq; ſubuertit.ꝓ duricia inobedientie pharaonē cū multitudine exercit⁹ ſui in mare ſubmerſit ꝛc. Deniq; filios iſrael ꝓ adoratiōe vituli: ꝓ gula ꝛ ꝓ alijs offenſionibus intantū puniuit ꝙ omes mortui ſunt in deſerto qui egreſſi fuerant ex egypto plus quam.60000 preter Joſue ꝛ Caleph qui ſoli ex illis cum filijs iſrael ī deſerto poſt exitū ex egipto natis intrauerūt terram ꝓmiſſionis. Preterea ecce videm⁹ ꝙ oēs iudei ꝓ tranſgreſſione contra xpm expulſi de terra ſua ꝑ orbem ſūt diſpſi ꝛ ꝓ incredulitate eternaliter dānādi. O horribile iudiciū dei. Tercio ex lege ꝓphali. Nā pſ.dicit ad dñm. Tu mādaſti mādata tua cuſto.nimis. Et vtiq; nimis.quia deberet hō poti⁹ mori quam trāſgredi vt fecerūt ſcti dei ꝓphete:apli:ꝛ martyres. de quibus breuiter trāſeo. Quarto lege euāgelicali. Nam vt xps dicit:ex tota xpianitate nullus ali⁹ ſaluari pōt niſi qui facit dei volūtatē Mat.vij. Nō ois qui dicit mihi dñe dñe intra.i reg.ce.ſed qui fa.vo.pa.mei ꝛc. H Vñ nec ꝓphare nec demonia eijcere nec miracula facere valet ad ſalutē ſine ꝓceptorū impletiōe. vt ibidē dicit xps.ſed ſub diſtrictōe iudicij ꝛ dānatōis eterne oēs obligat.ꝓptera ſubdit ibidē. Multi dicēt mihi illa die. Dñe:nōne ī no.t.ꝓphaui⁹ ꝛ dmonia eieci⁹ ꝛ vtutes multas feci⁹.et tūc confitebor illis quia nūquam noui vos.diſcedite a me ꝛc.

Quito lege apoſtolicali. j. Joh. j. Qui dicit ſe noſſe deum ⁊ mandata eius nõ cu ſtodit mendax eſt. i. falſus xpian⁹. Et hoc tã ſtricte ꝙ ſicut Jaco. ij. ſcribit. quicunq; to tam legem ſeruauerit offendat aũt in vno factus eſt oim reus. hoc eſt: eterna dãna tione dignus. Sexto idẽ patet lege ca nonicali. Nam de pe. diſt. v. c. Conſideret Et c. Fratres. tex. cum glo. dicit. ꝙ q̃ totã legẽ obſeruauerit: offendit aũt in vno: fa ctus eſt oim reus. hoc eſt: ꝓ illa vna offen ſione ita damnabit ſicut ⁊ dãnaret ſi omi bus eſſet inuolutus. licet nõ tantũ punia tur ſicut ꝓ oib⁹. Sed q̃dam cauillãt di cũt. Ego a papa de hoc habeo lr̃as diſpẽ ſationis. Contra q̃s expſſe habet. xxv. q. j c. Sunt q̃dam. ⁊ c. ſequenti. ꝙ nec etiã pa pa põt diſpẽſare ꝯtra vnicũ dei p̃ceptũ. li cet poſſit de hũanis. q; tenet obedire dei p̃ ceptis etiã papa. Septimo lege ciuili q̃ ſub varijs penis aſtringit homines ⁊ pu nit tranſgreſſores p̃ceptorũ. puta adulte ros decapitãdo. fures ſuſpendendo. latro nes crurifragio. ſacrilegos cõburendo. et ſic de alijs. Jtẽ lex ipſa dictat ꝙ q̃ nõ obe dit mandato p̃ncipis debet mori. ff. de re militari. l. deſertorẽ. A fortiori q̃ non obe dit mandato ſummi p̃ncipis. i. dei. Vl timo oſtẽdit lege phicali. Nam Caſſiod. li. de anĩa dicit. ꝙ man⁹ noſtre pedeſq; nr̃i ideo denario digitorum nũero formant vt toti⁹ vite noſtre curſus ⁊ opatio ſacramen ta celeſtis decalogi ꝯtinerent. vt p̃ter legẽ dei aut cogitare aliquid aut agere non p̃ ſumeremus. Hec ille.

R Circa ſecundum de obſer uatiõe debita querit Qualiter debet ⁊ te net hõ obſeruare dei precepta. ſ. in decalo go poſita. Reſpondet ſm ſcpturas ⁊ doc. ꝙ tenet q̃nq; modis. Primo addiſcẽdo Deutero. vj. Erunt verba hec que ego p̃ cipio tibi in corde tuo. et nõ mouebuntur ab oculis tuis. i. nunq̃ obliuiſcaris. Vñ ſm wilhel. in rõnali. quilibet fidelis tenet operã dare vt ſciat p̃cepta decalogi. Ra tio. quia cum ſint neceſſaria ad ſalutẽ: idõ q̃ negligit ea ſcire periculo ſe exponit. Vñ dñs p̃cepit Math. xxij. Diliges dñm de um tuum ex toto corde tuo. i. ex tota intel ligentia conando cognoſcere dei volunta tem. Hinc Grego. diſt. xxxviij. Qui ea. di cit. Stultus in culpa ſapiens erit in pena

Scdõ ſubditos docẽdo ⁊ obſeruari fa ciendo. Deutero. vj. Narrabiſq; ea filijs tuis ⁊c̃. Exemplũ de Thobia q̃ filiũ ſuum ab infantia docuit timere deum. Vñ tenet homo filios erudire ad ſalutẽ et corrigere peccantes. al's ſimul cum illis damnabit. lxxxvj. diſt. Facientis inq̃t culpam habet q̃ cũ poſſit negligit emẽdare. Tercio ope implendo Non em̃ ſufficit ſcire niſi imple ant. Quarto de trãſgreſſione penitẽdo Math. iiij. Pniam agite ⁊c̃. R Quin to in obſeruantia ꝑſeuerare intendẽdo. Math. xxiiij. Qui pſeuerauerit vſq; in fi nem hic ſaluus erit. Jdcirco deus decalo gũ dedit deſcriptũ in lapidibus ad ſigni ficandũ ꝙ firmo ꝓpoſito ſint in corde ſcri pta vt nulla deleat obliuio: nulla frangat temptatio ⁊c̃. Sed di. Cur deus tã du re vult agere cũ hoie vt ſi q̃dragita annis vel vltra ſeruauit hõ p̃cepta ⁊ iam decliat a pſeuerantia ad vnicã tranſgreſſionẽ: to tum ſeruitiũ priſtinũ pdit. Quis regũ cru delium faceret vt ꝓ vno impudico aſpectu mulieris ſeruũ ſuũ a multis annis ſeruiẽ tem ſalario puaret ⁊ carceri ppetuo man ciparet. Certe nec ſoldanus faceret. Sed ad hec reſpõdet ſm ſctm̃ Vincẽtiũ de va lentia tali exẽplo. Si rex tibi cõmitteret fi liam cuſtodiendã: quã a multis annis cu ſtodiſti ⁊ iam ipſam ꝓſtitueres latrico. nõ ne mortẽ acerbã demerereris. Jtẽ ſi cõmit teret rex tibi p̃cioſiſſimas res in ciſta por tare vſq; ad intra domũ. et tu a maxia di ſtãtia portaſſes ⁊ iam ꝓpe domũ pijceres furib⁹ rapiendũ ⁊c̃. Sic in ꝓpoſito.

L Circa tertium de ſaluifica impletionis fructificatiõe Nota multos fructus ex ſcriptura. Primo q; amicus di talis efficit Joh. xv. Scdõ q; bñdictio nẽ dei mltiplicẽ ꝯſequit. Deutero. xxviij. ca. Si cuſtodias oia mãdata eris bñdict⁹ in ciuitate: i agro: igrediẽs egre. ⁊c̃. Ter cio q; celeſtẽ btitudinẽ ꝓmeret. Prouerb. xxix. Qui cuſtodit legem btũs. Quarto q; deo habitaculũ reddit. patet Joh. xiiij Si q̃s diligit me ſermonẽ meum ſer. et ad

eũ veniem⁹ ꝛ mãſ. ꝛc̃. Quinto qꝛ exoratio eı⁹ exaudiẗ. Aug⁹ de ope monach. Citi⁹ exaudiẗ vna oꝛo obediẽtis ꝙ decez milia ꝯtẽnentꝫ. Sexto qꝛ flagella ſibi cauentur Eccl. viij. Qui cuſtodit p̃ceptũ nõ experieẗ quicꝗ̃ mali. Septimo qꝛ p̃miis ditabiẗ i celo. Pro exẽplo notem⁹ ꝙ dic̃ de⁹ Exo. xv. ꝙ p̃cepta ſeruãtibꝫ nõ inducet plagas egypti: ſꝫ nõ obſeruãtibꝫ oẽs inducet vt dicit Hiero. in glo. collaẗ. Exo. xx. intelligẽdo ſaltẽ ſpũaliter. Prima aũt plaga eſt aq̃ in ſanguinẽ ꝯuerſio. ꝛ hec ſignificat peccata grauia q̃ vocanẗ ſanguines in ſcp̄tura. Secũda eſt ranaꝝ plaga. ſignificãs horridũ inferni cibuꝫ. Tertia eſt muſcaꝝ. i. demonũ inſult⁹. Quarta e vlcerũ. i. coꝛpaliũ infirmitatũ. Quinta ſciniſuꝫ. i. remoꝛſus ꝯſcientie q̃ eſt vermis inferni. Sexta plaga grãdo occidẽs. i. iudicij ſententia. Septima locuſtaꝝ q̃ breui volatu ſignificant breuẽ vitam. Octaua occiſio pecoꝝ ſignificãs brutalẽ moꝛtẽ ſine ſacramẽtis. Nona tenebraꝝ ſcꝫ exterioꝝ ꝛ ĩterioꝝ que ſũt in inferno. Decima occiſio p̃mogenitoꝛuꝫ id eſt moꝛs eterna aĩe in gehẽna. O ḡ peccatores ꝯtimeſcite de tot malis q̃ ſequenẗ ſup̱ vos niſi penitentiã egeritꝫ. Rogem⁹ ḡ dñm ieſum ꝛc̃.

¶ Feria quarta poſt dñicã ĩ paſſiõe Sermo q̄ddrageſimuſp̄mus de diligẽti obedientia p̃ceptoꝝ ꝛ malo inobediẽtie vl' accidie in p̃ceptis implẽdis.

O

Wes mee vo

cẽ meã audiũt ꝛ ſequũẗ me ꝛ non p̱ibunt in eternũ Joh. x. ꝛ in euãgelio hodierno. Verba ſunt ſaluatoꝛis qbꝫ ĩſinuat ſigna p̃cipua p̱ q̃ cog̃ſci poſſit hõ ꝙ ſit de nũero ſaluãdoꝝ et nõ p̱ibit in eternũ. Primũ ſignũ innocẽtie. iõ dicit Oues. q̃ ſũt mãſueta aĩalia ꝛ nõ nocẽtia vt dic̃ Alchuin⁹. Scõm ſignũ fidei xp̄iane. iõ addit Mee. Nã Heb. xj. Sine fide impoſſibile ẽ placere deo. Tertium ſignũ obediẽtie. iõ dic̃. Vocẽ meã audiunt id ẽ p̃ceptꝫ meis ex aĩo obediũt. Sic exponit Alchuin⁹. Vñ Deutꝫ. xxx. Elige vt viuas ꝛ diligas dñm deũ tuũ atꝗ obedias voci eı⁹. Hec ibi. qḋ põt poni p̱ alio themate. Ad id Aug⁹ ſuper Pſ. dic̃. Sola obediẽtia tenet palmã celeſtẽ. ſola inobediẽtia inuenit penã. tu q̃ verã requiez que poſt hãc vitã xp̄ianis p̱mittiẗ qrꝫ. etiaꝫ h̄ eã inẗ hui⁹ vite moleſtias ſuauẽ guſtabis ſi p̃cepta iplere dilexerꝫ. Hec ille. Sꝫ q̄m plurimi ex malicia vel negligentia accidie trãſgrediũẗ: pꝛopterea q̄rtũ ſignũ daẗ penitẽtie. iõ addit xp̄s dı̃. Et ſequũẗ me. ſ. in cruce pnie poꝛtãda. ſicut ꝛ xp̄ſ crucẽ p̱ nob̄ ꝯtulit penitẽtiaꝫ agẽdo p̱ pctis nr̃is. O ḡ hõ ſi vis vitã eternaꝫ ꝛ nõ p̱ire obẗua hec ſigna. de qbꝫ in euãgelio. Itaꝗ̃ de diligẽti ipletiõe p̃ceptoꝝ ꝯ hmõi accidiã tria myſteria declarem⁹ in hoc ſermõe.

¶ Primũ dꝛ amoꝛoſe inductõis
¶ Scõm dꝛ p̱iculoſe inobeditõis
¶ Tertiũ dꝛ dulcoꝛoſe facilitatõis

A Circa pꝛimũ de inductiõe amoꝛoſa ad obediẽdũ diuinis p̃ceptis. et diligẽter iplendũ notandũ ꝙ plures rões inducũt ad id. Prima rõ dꝛ mãdãtis. ſ. dei maieſtas. Quãto em̄ p̃cipiẽs ẽ altiorꝫ maieſtatis: tãto ſibi p̄ aliis obedire debẽt ſbditi: al's penã incurrẽt: ſꝫ de⁹ ẽ infinite maieſtatis ſup̱ oẽm dñatũ. ḡ ꝛc̃. Vñ Exo. xx qñ de⁹ p̃cepta dedit p̃miſit q̄ddã p̃ambulũ di. ſic. Ego ſũ dñs de⁹ tu⁹ nõ habebis deos alienos. ꝛ ſic de aliis p̃ceptꝫ pſequiẗ q. d. ẜm Lyrã. Ego ſum dñs toti⁹ mũdi p̱ gubernationẽ: deus p̱ creationẽ: tuus p̱ ſpecialẽ tui electionẽ p̄ ceteris populis ad meũ cultũ vt obedias mihi. ſ. tu xp̄iane. et diligas me. qꝛ redemi te de ſuitute diaboli ꝓpꝛio ſanguine meo in cruce p̱ te fuſo tãꝗ̃ iſrael de domo ſuitutꝫ pharaonis. Et iõ ꝓpter iſta debes ſollicite ſuare mandata. Proinde Aug⁹ li. ij. ꝯfeſ. et di. viij. ca. Que ꝯtra. dic̃. Generale pactũ legꝫ ẽ homines obtẽperare regibꝫ ſuis. quãto magis deo ad ea q̃ iuſſit ſeruiendũ ẽ. Sic em̄ in poteſtatibꝫ ſocietatꝫ humane maioꝛ poteſtas minoꝛi ad obediẽduꝫ p̃ponitur: ita deus om̄ibus. Hec ibi. ꝛ ſic patet ꝙ cõtra dei p̃cepta nulli dño eſt obediendũ. Secunda ratio diciẗ acceptoꝛũ ꝛ beneficioꝛũ largitas. Nã a deo accepimus aĩam ꝛ coꝛpus ꝛ om̄ia bona que habemus. ꝛ ſingu

lis diebus ⁊ horis ab eo conſuamur viui
mus ⁊ fouemur. Ideo ꝓ gratitudine te-
nemur ſp̄ ei obedire. Un̄ Bern̄. Dignū
⁊ iuſtū eſt ſp̄ deo ſeruire q̄ nūq̄ ceſſat nob
benefacere. O ieſu bone dignus plane ē
morte q̄ tibi recuſat viuere. Hec ille. Exē
plū hui⁹ cape in xp̄i cruce. q: xp̄s pependit
ꝓ nobis ⁊ mortu⁹ eſt in cruce habēte mo-
dū figure x. q̄ lr̄a x decē ſignificat. ⁊ ſic de-
calogū ſeruādū xp̄ianis inſinuat. Ter
tia ratio dr̄ ꝓmiſſoꝝ bonoꝝ p̄mioſitas. ⁊
cōmiatāꝝ penaꝝ euadēdi libertas. q: ob
ſeruātia meret̄ p̄mia tp̄alia ⁊ eterna. Ino
bediētia ꝟo penas taꝫ tp̄ales q̄ꝫ eternas.
Eſa. j. Si audieritꝭ me dicit dn̄s bōa ter-
re comedetis. ꝙ ſi nō audieritꝭ gladius de
uorabit vos. patet etiā in nouo teſtamen
to. ¶ Sed querit̄. quare deus in no
uo teſtamēto ꝓmiſit p̄cepta ſeruantibꝫ eter
nalia: ſed in veteri teſtamēto ꝓmiſit tēpo-
ralia. Rn̄det̄ ſm docto. ꝙ p̄mo ꝓpter p̄fi-
gurationē q: vetus teſtamētū fuit figura
noui. ⁊ ſic ꝑ illa tp̄alia bona ſcꝫ ꝑ terrā ꝓ-
miſſiōis fluentē lac ⁊ mel deus voluit ru-
di adhuc ꝑplo veteri p̄figurare bona eter
nalia. Ideo Apl̄us dicit ꝙ oīa in figu-
ra ꝯtingebāt illis. Secūdo ꝓpter veꝝ dei
amorē q: lex noua eſt lex amoris. ver⁹ aūt
amor ē ꝙ deū nō ꝓpter tp̄alia amem⁹ ſꝫ ꝓ
pter ſeipm̄. ⁊ ſic ꝓpter deū bona celeſtia q̄-
ramus poti⁹. Tertio ꝓpter celeſtē remūe-
rationē. q: iā in nouo teſtamēto de⁹ ꝑ xp̄i
paſſionē ſtatim nobis morientibꝫ retribuit
eterna ⁊ celeſtia: non ſic aūt in veteri teſta
mēto qn̄ celo nondū ap̄to oēs deſcēdere
habebāt ad lymbū. ḡ eis nōdū ꝓmittebā
tur celeſtia. ¶ Quarta rō dr̄ obediē-
tie ipius ꝟtuoſitas. Nā ſi querit̄. que ſit in
ter ꝟtutes maxia ⁊ p̄ alijs meritoria. Re-
ſpōdet̄ ſm Tho. ij. ij. q. ciiij. ꝙ ꝟtutes the
ologice q̄ deo ſm ſe faciunt aīam inherere
ſunt potiores virtutibꝫ moralibꝫ q̄bus ali
q̄d ꝯtēnit̄ vt deo inhereat̄. Sꝫ. j. Cor. xiij
ſcribit̄. Sūt aūt tria hec: id eſt tres ꝟtutes
theologice: fides: ſpes: charitas. maior āt
hoꝝ charitas. ⁊ ſic ipa eſt excellentiſſima.
⁊ inter ꝟtutes morales maxima eſt obedi
entia. q: quāto maius ꝯtēnit̄ vt deo inhe
reat̄: tāto ꝟtus illa eſt potior. ſed inter oīa
que ꝯtēnunt̄ infima ſunt bona exteriora q̄
facit cōtēnere pauꝑtas. media ſunt bona
corꝑalia que ꝯtēnit caſtitas. Maximū āt
bonū eſt volūtas in q̄ꝫtū ꝑ volūtatē hō oī
bus alijs vtit̄. Et ideo ꝑ ſe loquendo ma-
ior eſt obedientie ꝟtus q̄ ꝓpter deū ꝯtēnit
ꝓpriā voluntateꝫ q̄ꝫ alie ꝟtutes morales.
Proinde. j. Reg. xv. Samuel ait. Meli
or eſt obedientia q̄ꝫ victime. O ḡ hō diſce
diligēter obedire vt merearꝭ p̄mia vite.

¶ Circa ſecunduꝫ de inobe-
dientie ꝑiculoſitate nota. ꝙ ꝑiculoſiſſimū
vitiū inobediētie ꝓbat̄ Primo q: ſcriptu
ra ipam grauiſſime ꝯdēnat tāq̄ꝫ idolatrie
vitiū ⁊ infidelitatꝭ. j. Reg. xv. Quaſi ari
olandi pctm̄ eſt repugnare. ⁊ q̄ſi ſcel⁹ ido
latrie eſt nolle acquieſcere ſcꝫ dei p̄ceptis.
Propterea Grego. viij. q. j. c. Sciendū.
dicit. Sola eſt obedientia que fidei meri
tū poſſidet. ſine qua quiſq̄ꝫ infidelis eē cō
uincit̄ etiā ſi fidē tenere videat̄. Ibi glo. di
cit. ꝙ inobediētia hereſi eq̄parat̄. Secun-
do q: i iobediētia facta bona quecūq̄ꝫ de
us nō acceptat etiā ſi q̄s martyriū ſuſtine-
ret. Ratio. q: vera charitas ꝯſiſtit in obe
diētia p̄ceptoꝝ. Sine charitate autē ſi q̄s
tradiderit corp⁹ ſuū ita vt ardeat nō ꝓdeſt
j. Cor. xiij. Un̄ inobediētis martyrium
nō placet deo. Sicut exēplū ponamus ex
ciuilibꝫ legibꝫ. Ubi habet̄ ꝙ q̄ nō obedit
mādato p̄ncipis etiā ſi id q̄d facit ſit vtile
⁊ licituꝫ ac glorioſū. puta q: vincit hoſtes
tamē debet mori. ff. de re militari. l. deſer-
torē. Proinde narrat Ualerius li. ij. c. iiij.
et Aug⁹ li. de ciui. dei. ꝙ Poſthumi⁹ ha-
bens filiū noīe Anthonum fortē ⁊ armis
doctiſſimū. q̄ ꝯtra mandatū patrꝭ ſua ſpō
te egreſſus a cuſtodia caſtroꝝ cuꝫ hoſtib⁹
ꝯtra romā bellantibꝫ confligen̄. illos de-
uicit ⁊ magnā victoriā reportauit. Sꝫ p̄n
ceps ipe ſcꝫ pater eius eundeꝫ decapitari
iuſſit ꝓpter inobedientiā ne eius exemplo
p̄ceptū contēneret̄. Sic q̄ nō obedit dei p̄
cepto etiam ſi bonuꝫ faciat deo diſplicet.

Tertio q: ardore gehenne ſola inobe-
dientia cruciat. Unde Bern̄. Nihil ardꝫ
in inferno niſi ꝓpria volūtas. tolle ꝓpriam
voluntatē ⁊ non erit infern⁹. Hec ille. Sꝫ
ꝓpria voluntas eſt que non conformat̄ di
volūtati obediēdo ſm doctores. Quar

to quia maledictionē ſibi multiplicat iu/xta illud Pſ. Maledicti qui declinant a mandatiſ tuis ꝛc. Item Deutꝫ.xxviij. Si non audierꝫ vocem dñi vt facias oīa mā/data. veniēt ſup te omnes maledictōes iſte maledict⁹ eris in ciuitate. maledictus in agro. maledictū horreū tuū. maledicte re liquie tue. maledictus fruct⁹ ventris tui. ꝛ fruct⁹ terre tue. armenta boū ꝛ ouiū tu/aruꝫ. maledict⁹ igrediēs ꝛ egrediēs. Hec ꝛ plura ibi.

R Circa tertium de facilitatiōe dulci querit. qualiter poteſt hō facere vt ſibi ſit facile ꝛ dulce pcepta oīa obſ/uare. Ad qḋ rñdet ꝙ pcipue qttuor ſūt q/bus id valet efficere. Primū ē amoris xpi acceſſio eius paſſionē recogitando. Unde G. ego. Si paſſio xpi ad memoriā reuocetur nil tā durū qḋ nō eq aīo tolerer. Se/cunduꝫ eſt beatitudinis ſpes ꝛ expectatio de remunerādo. Si em̄ ſeru⁹ libēter obe dit regi p dādo vno caſtro: qnto magꝫ ḋo obediendū eſt libenter p dando celeſti re/gno ꝑpetuo. Nam ſm Hiero. picula ma ris vel itineris ꝛ laboris ſpes lucri cōpen ſat. Exemplū de abraā legit Gen. xxij. ca. ꝙ de⁹ valde difficile ſibi pcepit vt pbaret eius obedientiā videlicet ꝙ immolaret fi/liū ꝓpriū. Itē vnigenitū. Item iſaac mira culoſe conceptū in ſenectute. ꝛ quē dilige/bat ſūme. Itē vt occideret illū gladio Itē vt etiā holocauſtū faceret ex illo: id eſt to/tum cremaret ad honorē dei: ita ꝙ de filio ſuo nō remaneret niſi cineres q ſtatim per flatū venti ſcꝫ diſpgerent. ꝛ tamē ſm Ly/rā abraā ꝯſtanter obediuit. ſimiliter ꝛ iſa/ac patri obediuit vt ligaret ꝛ occideret ad ipſius dei pceptū cū poſſet reſiſtere tāꝗ iu uenis fortis annoꝝ triginta ſeni pr̄i. Sed quare. reſpondēt doctores ꝙ ꝓpter ſpeꝫ re ſurrectōis future ꝛ remuneratōis faciēde a deo p xpm cuius paſſionē pfigurauit.

Tertiū eſt conſuetudinis inductio ſe fre quēter caſtigādo exemplo Apl'i. j. Corꝫ. ix. Caſtigo corpus meū ꝛ in ſeruituteꝫ re/digo. ſcꝫ obedientie. Quartū eſt damna tiōis tremefactio de eternaliter cruciādo Nam Eccs. vij. Qui timet nihil negligit ꝛc. Exemplū habemus de vxore loth que ꝓpter inobedientiā verſa eſt in ſalis ſtatu/am dānata. Item de ſaul rege quē de⁹ p/uauit regno ꝛ diabolo vexare pmiſit ꝓpter inobedientiā ꝛc. Rogem⁹ ḡ xpm ꝛc.

Feria quinta poſt dominicā de paſſiōe Sermo quadrageſimuſſecūdus de prece ptis pluribus datis cōtra que remurmu rant accidioſi.

Fides tua te

ſaluam fecit vade in pace Luc. vij. ꝛ ī euāgelio hodierno. Uer/ba ſunt chriſti ad magdalenā. ſm ſcriptu/ras non oīs fides ſaluat hominē: ſed ſo la fides formata charitate: obſeruādo ſcꝫ in fide dei pcepta. Unde dicit Deutꝫ. vj. Erit noſtri miſericors deus ſi cuſtodieri/mus ꝛ fecerimuſ oīa pcepta eius. Hoc poteſt poni p alio themate. Proinde poſt ꝙ̄ xps dixit Fides te ſaluaꝫ fecit: addidit. Uade in pace. Pax em̄ vera eſt cū dei vo/luntate concordare in pceptis ſm Cyril/lum. Unde reſtant adhuc de pceptis dei tria myſteria declarāda ꝯ accidioſos re/murmurātes.

Primū de plurali variatiōe.
Secūdū de modali eruditiōe.
Tertiū de exēplari reuelatōe.

S Circa primū de pluralitate pceptoꝝ mlti ſūt: pſertim accidioſi q ſe pius murmurāt ꝯtra dei pcepta. Et dice re ſolēt qre de⁹ dedit plurima pcepta hoībus. Nā cū pu iderit de⁹ ꝙ multi homies nō ſuabūt ſua pcepta. meli⁹ (inquiūt) fuiſ ſet nō pcepiſſe: ne exinde laqueū peccandi haberēt. ꝛ ꝯſequēter iciderēt in piculū dā/natōis. Sꝫ ad hec rñdet ſm Bonauē. ſu per. ij. di. xvij. circa lr̄am ca. fi. Et Alex. in iij. p. q. xxv. recolligēdo. ꝙ ex pceptꝫ a deo impoſitꝫ nulla facta ē hoī iniuria. imo fa/cta ē magꝭ vtilitas meritoꝝ ꝛ pmioꝝ am/plioꝝ ex obediētia illoꝝ. Q, aūt ꝯtriū ali/cui euenit ex inobediētia: hō ē ex culpa ſua. ꝛ nō ē ex dei pceptꝫ. Nā talis ex inobediē tia ſua ꝯuertit ſibi bonū in malū. ſic ipīs ꝛ pctōribꝫ oīa bona ꝯuertūt ī mala ꝓpter ī pioꝝ illoꝝ maliciā ꝛ culpā adeo ꝙ ipe pec cator ſibi met ꝯuertit malū. Nā teſte pſ.

Qui diligit iniq̄tatē: odit aiam ſuā. Deniq̄ ꝓpter iſtius euētus ꝓuiſionē nō debuit de⁹ dimittere dare mādata. Cū q2 ex hoc deus ꝓuidit maius bonū eliciendū ſcʒ iuſticie manifeſtationē in dānatiōe reprobo rū vt dicit Aug. in enchi. Tū q2 ordo vniuerſi ⁊ decor iuſticie nō debet intermitti ꝓpter incōmodū alicuius ſpecialis creature. ſicut nec ɔuenit vt rex dimittat iuſtas leges ꝓ bono toti⁹ regni ɔdere cū ſcit aliq̄s malefactores exinde puniēdos ꝓ trāſgreſſiōe. ¶ Itaq̄ decebat deū vt poneret p̄cepta ⁊ plura. Primo vt āplior ſ obediētie meritū mai⁹ acq̄rat. Si eī nullū foret p̄ceptū nec eēt obediētia nec meritū obediētie. Scdo vt d̄ diuina volūtate hō erudiatur in qua deo debet eſſe ſubiect⁹. Nā ex q̄ hoies proni ſūt ad errorē tam in intellectu q̄ in affectu. ⁊ hoc ex corruptōe nature vel fomite vel ex mala cōſuetudine. idō neceſſe erat vt daret lex p̄ceptoꝝ plurimoꝝ q̄ erudiret ⁊ noſceret hō q̄lia mala cauere deberet tāq̄ dei p̄cepto ꝓhibita. ⁊ q̄lia bōa facere deberet tāq̄ indicta. ⁊ ad hec moueret affect⁹ hois amore ꝓmiſſionis diuine vel a ꝓhibitis retraheret timore cōminatiōis. Et hāc rōnē ponit Alex. vbi ſupra. Tertio vt differētia inter obedientē ⁊ cōtēnentē demonſtret. ⁊ ſic iuſticia illos p̄mians ⁊ iſtos puniēs manifeſtet. Quarto vt iuriſditio dn̄atiōis diuine ſup hoie oſtēderet. in eo q̄ deus p̄cepit hoi oſtēdit ſe iuriſditionē ⁊ imperiū habere ſup hoie in vita ⁊ poſt mortē. Hec oīa ex Bonauē. Un̄ ꝓpter rōnes dictas deus in veteri lege dederat ſexcēta p̄cepta legalia vt ptʒ ꝑ Aug. ad Januariū iuxta rabbi moy. Exemplū cape o hō q̄d ɔferret tibi habere ſeruū et nil iuriſdictōis exercere ꝑ eū vel in eo nec ī aliq̄ tibi obediret. Sic in ꝓpoſito.

¶ Circa ſecundū de mō eruditōis notādū. q̄ de⁹ in p̄cept ſ decalogi īſtruit ⁊ erudit nos pluribꝫ mōis ad ſalutē Primo ſi ɔſideram⁹ q̄ in ſcp̄tis dei digito ſunt tradita. Dei digit⁹ eſt ſpūſſanct⁹: q̄ fecit celū ⁊ terrā. ⁊ q̄ ſcribet electos ſuos in libro vite: ipſe ſcpſit precepta decalogi. Deut ſ. ix. Dedit mihi (inq̄t) moyſes duas tabulas lapideas dn̄s ſcriptas digito dī Sʒ q̄re hoc. vtiq̄ ad ſignificādū ⁊ inſtruendū nos q̄ q̄cūq̄ vult aſſcribi in libro vite debet ſeruare hec dei p̄cepta exiſtēdo in gratia ſpūſſancti: hoc ē ſine oīm pctō mortali. Sine eīm gratia nō ſufficit ad ſalutē decalogi obſuātia ſm genus opis. Nā dr j. Timoth. j. Finis p̄cepti eſt charitas de corde puro ⁊ ɔſciā bōa. Et hec ꝓbat Bonauen. ſup. ij. di. xxviij. exemplū de iudeis. ¶ Secundo ſi ɔſideram⁹ vbi ſunt deſcpta Et nota q̄ deſcripta ſūt in duabꝫ tabulis Deut ſ. ſup. Nā ſm Aug ſ. quē in hoc cōīter ſequūtur doc. catholici. in p̄ma tabula ſcripta ſūt tria p̄ma p̄cepta que ordināt ad deū. In ſcda ſeptē p̄cepta q̄ hoiē ordināt ad ꝓximū. Sʒ q̄re hec. niſi ad docēdū q̄ due ſunt p̄ceptoꝝ oīm radices ſcʒ charitas dei ⁊ ꝓximi. Et q2 deus habitat in celo: ſed ꝓxim⁹ in hoc mūdo. Idcirco ꝑ hec īſtruimur q̄ q̄ nō obſeruat p̄cepta p̄me tabule nō meret habitare in celo vbi deus ē et q̄ nō obſuat mādata ſecūde tabule: nō eſt dign⁹ habitare in terra vel in mundo iſto vbi ꝓximus eſt. nec in celo q2 ɔtra dei p̄ceptū facit q̄ p̄cepit ꝓximū diligere. et ꝑ ɔſequēs relinquit q̄ habitet in iferno vbi eſt locus diaboli ꝑpetu⁹. ¶ Tertio ſi ɔſideram⁹ quotiēs ſint ſcripta ⁊ data. et ſcp̄tura dicit q̄ bina vice. Nam p̄mo data ſunt in duabꝫ tabulis lapideis q̄ ꝓpter peccata idolatrie filioꝝ iſrael ꝑ moyſen deſcēdentē de ipo mōte vbi fuerat cū deo ad radices mōtis ꝓiiciēdo ſunt ɔfracte. ⁊ tandē ad inſtar illaꝝ alie facte ſunt due tabule ꝑ moyſen dolate iterū digito dei deſcripte Exo. xxxiiij. Sʒ q̄re hec. dicūt docto. q̄ p̄me tabule ſignificāt ſtatū hūane innocentie. Secūde aūt ſtatū penitētie. Sic q̄ʒ ꝑ hec docemur q̄ ſi ɔtingat tabulas: id ē ſtatū innocētie frāgi ꝑ peccata mortalia debēt p̄cepta ꝑ penitentiā verā reparari vt hō poſſit ſaluari. Eſt eīm iur ſ ɔſuetudo q̄ inſtrumēta vetuſtate ɔſumpta vel aliter lacerata ꝑ manū notarij renouant exemplata eadē autoritate cū originalibꝫ: ita ſpūaliter eſt in ꝓpoſito. Unde Aug⁹ dicit. Penitentia reparat innocentiā amiſſam ⁊ reducit in gradū priſtinū. Quarto ſi conſideramus qualiter obligāt ⁊ ſunt ordinata ad vitandū vniuerſa pctā. Nā mgr. iij.

li.di.xl.in fine dicit ſic. Audiſtis decē chordas pſalterij vtriqꝫ ſexui impoſitas q̄ charitate tangēda ſunt vt vitioꝝ fere occidāt. Hec ibi. Sup que Tho. in ſcripto e. dicit ſic. Per decē chordas pſalterij decem p̄cepta intelligunt. Sicut em̄ dauid ſono cythare ꝛ pſalterij ſpiritū malū a ſaul fugabat ꝛ vrſum ꝛ leonē interfecit. j. Reg. xvij Ita xp̄s decē p̄ceptis feras oim mortaliū pctoꝝ in nobis occidit. Hec ex Thoma.

y Pro quo notandū eſt ſm Gerſon. cancellariū pariſieñ. in cōpen. tractatus d̄ decē p̄ceptis. ꝙ in decalogo inq̄t fit effectiue ꝛ v̄tualiter oīs pcti mortalis ꝓhibitio. Prohibent em̄ ibi ſeptē capitalia peccata. Et declarat. Nā ſupbia ꝓhibet p̄io p̄cepto. qꝛ ſupbia ɔtēnit deū q̄ p̄cipit coli in p̄mo p̄cepto humili obediētia ꝛ adoratiōe. Auaricia ꝓhibet ſeptimo p̄cepto ſcꝫ. Nō furtū facies. Et decimo ſcꝫ. Nō cōcupiſces rem ꝓximi. Luxuria ſexto p̄cepto. ſcꝫ Nō mechaberis. Ira quinto. ſcꝫ Non occides. vbi ꝓhibet oē nocumentū in ꝑſona. Gula tertio. ſ. de ſanctificādo feſto q̄ p̄cipit vt homo quieſcat in vltimo fine: id ē in deo. nec auertat ab illo ꝑ delectatōes carnis vel mūdi: ſed auertit ꝑ gulā. Inuidia que libēter ꝓximo detrahit. ꝛ falſuꝫ teſtimoniū ꝓhibet ꝓhibet octauo. ſ. Nō loq̄ris falſuꝫ ꝛc̄. Accidia in diuinis tertio ſcꝫ. Sabbata ſanctifices. In his autē q̄ ſunt ad ꝓximū quarto. ſ. Honora patrē et matrē ꝛc̄. Preterea idē cancellarius ibidē dicit ꝙ nō ſolū oē capitale peccatū: ſꝫ etiaꝫ oē aliud mortale ꝓhibet in p̄mo p̄cepto ꝛ ſecūdo. qꝛ p̄cipit ꝙ deus ſuper oīa diligat corde toto: ore ꝛ ope. mortale aūt contrariat charitati. ergo cenſet ꝓhibitū omne tale. O homo diſce hec.

z Circa tertium de exemplari reuelatiōe ſufficiat ꝑ populi edificatiōe exemplū qd̄ legit in li. de ꝑadiſo. videlicet ꝙ quidā ſanctus pater noīe Arſeni⁹ cum oraſſet deū vt ſibi reuelaret hoim mundanoꝝ ſtatū. ecce rapt⁹ in ſpū vidit quendā hoiem nudū toto corpe: ſed tm̄mō habebat in capite mitrā aureā. ꝛ ille nō eſt permiſſus in celū intrare ad conſpectū dei: ſꝫ dānatus ē. Angel⁹ aūt dixit arſenio. Iſte ſignificat xp̄ianos qui fidē habēt tm̄ tanq̄ꝫ mitrā aureā ſed nudi ab opibus q̄ debuerūt ex p̄cepto facere nō ſunt digni deo. Itē aliū vidit nudum tm̄mō cyrothecas aureas habentez. angelus dixit hunc largas elemoſynas feciſſe. ſed qꝛ p̄cepta non ſeruauit dānatus eſt. Itez tertiū vidit nudū tm̄ in calciamētis. ꝛ hunc dixit peregrinatiōes feciſſe. ſed p̄cepta nō ſuauit. g̃ ꝛc̄. Itē quartū vidit nudū ſed cingulū tm̄ aureū habere in ſignū caſtitatis. Itē quintū vidit nudū ſed ſceptrū aureū tenere manibus. ꝛ dixit hunc regnaſſe ꝛ viduas defendiſſe ſed ſine p̄ceptoꝝ obſeruantia. Unde oībus talib⁹ excluſis de celo ꝛ dānatis: vltimo vidit optime veſtitū ꝛ illum intrare celū ꝛ coronari ꝑ obediētia. O g̃ hō cogita qꝛ xp̄s dn̄s vt tibi faceret coronaꝫ decem roſis vernātibus decoratā ꝑ decē p̄ceptoꝝ impletione decies ip̄e ꝑ te ſanguinē ſacrū fudit. Primo in circūciſiōe. Secūdo in ſanguineo ſudore. Tertio in flagellatiōe. Quarto in coronatiōe ſpine. Quinto in manu dextra. Sexto in ſiniſtra. Septimo in pede dextro. Octauo in ſiniſtro Nono in latere. Et tunc ſimul decimo in corde vt dicit Berñ. O g̃ xp̄iane obſua decalogū amore xp̄i paſſi vt merearis coronā ꝑpetuā. Rogem⁹ g̃ dn̄m xp̄m ꝛc̄.

Feria ſexta poſt dn̄icā de paſſiōe Sermo q̄drageſimuſtertius de ſupſtitiōibus quas cauſat accidia frigeſceñ. a fide vera.

IEſus moriturus erat ꝑ gente vt filios dei q̄ erant diſperſi ɔgregaret in vnuꝫ

Joh. xj. ꝛ in euāgelio hodierno. Ecce chariſſimi euāgeliſta expſſe dicit ꝙ dn̄s ieſus idcirco erat moritur⁹ ꝑ hoib⁹ vt filios dei id ē electos ad vitā q̄ erāt p̄deſtinati (vt exponit Aug. Qui inq̄t diſpſi erant ꝑ diuerſos rit⁹ ꝛ ſectas ſupſticioſas gētiliū) ɔgregaret in vnū. i. in vnā fidē verā eccl'ie. Sꝫ q̄re h̄: niſi vt ver⁹ de⁹ vn⁹ ꝑ̄a fide ab oib⁹ agnſceret ꝛ coleret. ſicꝰ p̄cepit deus Exo. xx Ego ſū dn̄s de⁹ tu⁹. ñ hēbis d̄os alienoſ. qd̄ pōt eſſe aliud thema ſermōis. Sꝫ qm̄ diabol⁹ multos heu decipit etiā xp̄ianos q̄ ſūt filij dei ꝑ adoptionē vt diuerſas ſup

ſtitiones erroꝝ ſectentur: pſertim accidioſos frigeſcētes ab amore veri dei ꝛ eiꝰ cultu. Naʒ ꝛ xp̄m dn̄m tēptando de hoc diabolus dixit Matth.iiij. Omnia ſcʒ regna mūdi tibi do ſi cadēs adorauerꝭ me. Sed cōtra xp̄s dn̄s rn̄dit. Scriptū eſt Deutꝭ. vj. Dn̄m deū tuū adorabis ꝛ illi ſoli ſerui es.ſ.cultu latrie.qđ etiā pōt eſſe thema. A fortiori ḡ diabolus tēptat de hoc xp̄ianoſ qm̄ vt.xxvj.q.v.c. Nec mirꝝ Aug.dic. Ad hoc diabolꝰ ſp nitit vt adoret q̄ſi deꝰ.et h̄ ex odio ꝛ ſupbia ꝯtra deū. Proinde cōtra omes ſupſtitioſos vt ꝯfringant errores illoruʒ ꝛ verus dei cultꝰ amplectat a xp̄icol' tria myſteria declarabimꝰ hoc ſermōe de p̄cepto p̄mo decalogi pſequēdo.

¶ Primū de execrabili offenſiōe.
¶ Secundū de mortali criminatōe.
¶ Tertiū de modali diuerſificatōe.

A Circa primum de execratione pcti cuiuſlibet ſupſtitiōis no a ad id plures rōnes q̄re ſupſtitōes omes ſint execrande. Prima rō dr̄ p̄ceptorie phibitionis. Nam deus p̄mo oīm p̄ceptorū phibuit.ad ſignificādū eius grauitatē pctī qꝛ in hmōi attribuit creature qđ debetur creatori. vel pactū fit cū demone exp̄ſſe vel tacite vt dicit Augꝰ.ij.de doctrina xp̄iana. Pro declaratiōe notandū ꝙ deus benedictus poſuit tria p̄cepta obligātia hominē quo ad ip̄m deū. Primo ſm Aureolū. Idcirco vt credamus trinitatē pſonarū in dō.ſ.patrē filiū ꝛ ſpiritūſanctū. Unde p̄mū p̄ceptū poſuit d diuinitate que ptinet ad patrē oīm dn̄m dicēs. Ego ſum dn̄s deus ſcʒ verus ꝛ vnicꝰ. Nō habebis deos alienos. Secundū poſuit de veritate iuramēti in noīe dei. ꝛ veritas attribuitur filio.qui ait. Ego ſum via veritas ꝛc̄. Ideo ꝙ ſecundū p̄ceptū poſuit ſic. Nō aſſumes nomē dei tui inuanū: hoc eſt ſcđm qđ Hugo li.de ſacramētis dicit. Deū tuum in natura aſſumpta crede reuerendū in veritate loquele. Ideo notāter dicit. aſſumes.ꝛ: deū tuū ꝛc̄. Tertiū p̄ceptū poſuit de ſp̄uſancto in quo habemus ſanctificari: recognoſcēdo bn̄ficia bonitatꝭ diuine dicens. Sabbata ſanctifices. Secundo ideo poſuit deus tria p̄cepta de ſeyt eū colamꝰ triplici ɣtute.ſ.vera fide: vera ſpe: vera charitate.nec auertamur ab eo corde idola credēdo.nec ore p nomē ſuū mentiendo.nec ope tp̄e deputato cultū debitū nō exhibēdo: ꝓpterea dedit talia p̄cepta vt patet p Cancellariū pariſieñ.in compen. tract.de p̄ceptis. Tertio ideo poſuit hec tria ſm Tho.j.p.ſcđe.q.c. Ut ſciamus ꝙ deo tribꝫ obligamur.ſicut q̄libet etiā ſubditus tenet p̄ncipi hec tria. Primo fidelitatē ne honorē p̄ncipi debitū alteri deferamus. Ideo p̄cepit deus ne adoremus deos alienos ꝛc̄. Secūdo tenemur reuerentiā ne iniuriā p̄ncipi irrogemus. Ideo ſecūdo p̄cipit nō piurare in nomie dei. Tertio tenemur obſequiū debitū. Ideo dicit tertio. Sabbata ſanctifices. Ad ꝓpoſitū.ſupſtitioſi ꝛ diuini cōtra hec oia grauiſſime peccāt fidē pactū ꝛ cultū diabolo dādo ip̄m reuerēdo ꝛ ſpando et ei ſuiēdo .ḡ ꝛc̄. B Secūda rō dr̄ artꝭ diabolice ꝛ inuētōis. Nā Augꝰ de vita xp̄i.et.xxvj.q.ij.ca. Illud.dicit. Oēs artes hmōi vel nugatorie vel noxie ſupſtitiōis ex quadaʒ peſtifera ſocietate hoim ꝛ demonū quaſi pacta infidelis ꝛ doloſe amicicie cōſtituta penitus ſunt repudiāde ꝛ fugiēde a xp̄ianis. Hec ille. Item ibidē.q.vij.ca. Nō obſeruetis.idē Augꝰ dicit.ꝙ q̄ ſupſtitōes obſeruāt.ꝛ q̄ talibꝫ credūt vel eos ꝯſulunt et interrogāt.oēs tales fidē xp̄ianā negāt et baptiſmū.ꝛ pagani ac apoſtate ac dei inimici ad dānationē eternā vadūt niſi penitentiā agant. Pro exemplo pono queſtionē. Unde eſt ꝙ femine in maiori multitudine repiunt ſupſtitioſe ꝗ̄ viri. Et rn̄det ſm Alexan.de ales.ij.p.ſūme.q.liij. ꝛ alios. ꝙ ſicut in padiſo aggreſſus eſt diabolus p̄mo mulierē: vtpote que minus habebat de rōnis diſcretiōe ꝛ ſuā doctrinaʒ p mulierē tranſfudit in virū: ita ꝛ mō mulieribus magis miſcet diabolus colloqa deceptoria ſue artis. Tū qꝛ mulieres promores ſunt ad credenduʒ diabolo.ſicut et eua credidit.et ſic ſeducta fuit a diabolo. Adam aūt nō credidit licet ꝓpter mulierꝭ complacentiā tranſgreſſus ſit vt dicit magiſter in.ij.di.xxij.allegando Augꝭ. Tuʒ deniqꝫ quia mulieres minꝰ poſſunt ſecreta celare.ideo talem artem malaʒ magis

vult diabolus ſuggerere mulieribus vt ꝑ cas ꝑdat plures compares feminas edocendo. ⁊ ſic conſequēter ad viros diſſeminādo. ¶ Tertia ratio diuine deteſtatiōis Pſ. xxx. Dn̄e deus veritatis odiſti omēs obſeruantes vanitates. Ratio. quia vſurpant ꝓpriū dei. Nam ſcire contingētia futura ſolius dei eſt ꝓpriū. ſic ſcriptura Eſa. ca. xlj. dicit. ſimiliter ſanare infirmos ſine medicinis ⁊ remedijs naturalib⁹ ſoli⁹ dei ꝓpriū eſt: ſed diuini ꝑ auguria ⁊ diabolica pacta volunt ſcire futura ⁊ occulta. ⁊ per incantatōes volunt ſuperſtitioſi ſanare. ꝰ vſurpant id quod eſt dei ꝓpriū. ¶ Exemplū legit̄. iiij. Reg. j. ꝙ rex Ochoſias miſit ad conſulendū deum acharon vtrū poſſit viuere de infirmitate ſua. ⁊ nuncijs occurren̄. helias ꝓpheta dixit. Nunquid non erat deus in iſrael vt eatis ad conſulendū beelzebub deum acharon. quāobrem hec dicit dominus. De lectulo ſuper quem aſcendiſti non deſcendes: ſed morte morieris ⁊c̄. Sic erit ſimilibus alijs.

¶ Quarta ratio dicitur horrende punitionis. Nam lege diuina p̄cipitur principibus Exod. xxij. Maleficos non patiaris viuere ſuper terram. Et Deut. xiij. ſimiliter p̄cipitur. Item contra conſulentes illos dicit domin⁹ Leuit. xix. Anima que declinauerit ad magos ⁊ arioloſ interficiā eam de medio populi mei. Et Deut. xviij. Non ſit in vobis qui conſulat diuinos. ꝓterea omēs tales in futuro punient̄ morte eterna. Deniqꝫ lege canonica diuinis ⁊ maleficis ſi ſunt notorij eucharistia negatur. de conſe. diſt. ij. ca. Pro dilectiōe Inſuper ſi clerici ſunt: deponendi ſunt ⁊ omīa beneficia amittunt: ⁊ in monaſterio retrudendi ſunt. Si vero laici. excōmunicandi. xxvj. q. v. Non oportꝫ. cū duobus ſeq. capitulis. Preterea tales ⁊ etiam ad ipos recurrētes ſunt infames. vj. q. j. Infames. Nec admitti debent ad teſtimonium vel accuſationē. ij. q. viij. c. Quiſquis. Et omēs fautores ⁊ receptatores talium ac ſectatores ſunt in eternū damnabiles. xxvj. q. vij. Non obſeruetis. Inſuper lege ciuilica ſunt concremandi igne ⁊ eorū bona confiſcanda. C. de maleficis ⁊ mathematicis. l. Nemo. et. l. Culpa. Ubi etiaꝫ dicitur ꝙ culpa ſimilis eſt tam prohibita diſcere ꝙ̄ docere. Unde tenent̄ neduꝫ deſiſtere ab huiuſmodi: ſed etiam libros cōburere: aliter abſolui non poſſunt vt dicitur in Angelica. O diabolicū peccatuꝫ ⁊c̄. ¶ Ultima ratio dicitur ſtulte obſeruationis ⁊ ſuperuacue credulitatis quia veram efficaciā non habent quecunqꝫ ſuperſtitiones ⁊ incantationes: ſed tm̄ modo per tales deceptiones perdunt diaboli animas hominū. Unde. xxvj. q. vij. ca. Admoneant. Aug⁹ dicit expreſſe. Admoneant fideles ſacerdotes populos ſuos vt nouerint magicas artes incantationeſqꝫ quibuſlibet infirmitatibus hominū nil remedij poſſe conferre. non animalibus languentibus claudicantibuſue vel etiaꝫ moribundis quicꝙ̄ mederi: ſed hec eſſe laqueos ⁊ inſidias antiqui hoſtis quibus hominem decipere nititur. Hec ibi. Unde autē contingit quādoqꝫ effectum ſortiri dicemus in ſequētibus. Exemplū legit̄ in legenda ſancti Sebaſtiani ꝙ Cromacius p̄fectus de infirmitate nunꝙ̄ potuit ſanari idola plus ꝙ̄ ducenta adorando. Sed cum beatus ſebaſtianus promiſiſſet ſibi ſanitatem: ſi tamen confringeret idola ꝑmiſit omīa ꝯfringi p̄ter vnū qđ occulte reſeruauit. Nunqꝫ nec adhuc ſanaretur ſic. tandē ⁊ illo confracto ſanatus eſt a deo. ¶ Item legit̄ etiā de ſancto Bernardo ꝙ cuꝫ in pueritia graui dolore capitis vexaretur. adducta eſt ergo incantatrix. ſꝫ Bernard⁹ mox exclaman̄. repulit eam. et ꝓpterea ꝑ dn̄m ꝯtinuo ab omī dolore eſt liberatus. Hunc ſermonē feci prolixioreꝫ ad p̄dicandū in feſto occurrenti.

¶ Circa ſecunduꝫ principale ſcilicet de mortali criminatione queritur Primo. vtrū ſortilegia ⁊ ſupſtitionū oīm obſeruātia ſint ſp pctā mortalia: an ī caſu aliq̄ ſint venialia. Rn̄det̄ ſꝫ Hen. đ Frimaria ī p̄ceptorio. alioſqꝫ doct̄. theologoſ cōiter ꝙ general̄r loquendo poſſunt talia fieri tripliciter. Primo ſic ꝙ ꝑ talia credit quis realiter aſſequi qđ intēdit: puta furti reuelationē vel alicuius amorē vel futuri ꝯtigēt p̄cognitōꝫ ⁊ ſic ē mortale Scđo ſic ꝙ licet non credat tamen vult experiri.

vtrū aliqd efficacie ſit in tali actu vel non Et hoc etiā eſt mortale ſed min⁹ pmo dicto. q2 talis eſt dubi⁹ in fide. Dubius aūt in fide eſt infidelis ſm Aug. Tercio ſic. q talia qs facit ex leuitate animi vel intentione ſimplici putādo fore hoc licitū: cum ibi nō appareat manifeſta īuocatio demonū vel pactio vł alicui⁹ creature adoratio nec credit nec expiri vult in talib. et ſic veniale pctm eſt. niſi audiſſet fore hoc illicitū a pdicatorib vel aliūde ſm Anthoni.

F Secūdo qrit de diuina pmiſſione Cur de⁹ pmittit effectū ſortiri maleficiorū in aliqb hoim. q2 vt Aug⁹. xxvj. q. v. Nec mir. dicit. Magice artes nil pnt efficere niſi aut iuſto iudicio aut pmiſſiōe dei Reſpondet ſm doc. q Primo pter peccatorum punitionē vel purgationē. Vn in coll. pa. Caſſian⁹ dicit q boni hoies q ſūt in charitate nō pnt ledi in aia nec cogi in pctm p demones et maleficos. ſed tmmodo in reb corpe vel fama qtum pmittuntur a deo ad eorum meritū et pbationē. vt patet in Job. Sed in malis habent ptātem maiorē pter pctā ſua. Scdo pter animi implicationē. Nā ſm Tho. ij. ij. q. xcv. Ex caſu accidit prius q hō effectū ſupſtitionis expiat. Sed poſtmodū cū incipiūt animū hoies in hmōi implicare: mlta ſic eueniunt deceptōe demonū vt plus attrahant ad obſeruandū et credēdū talia erronea vt Aug⁹. de doc. xpiana dicit. Tercio pter fidei pbationē. Deute. xiij. expſſe habet q tēptat deus hoies p talia. ſ. vt appareat ſi firmi ſunt in fide et vere diligunt deū nō credendo errorib et ſic pbent fore electi. Nam ex pfidia hois fit vt effectum ſortiant incantatiōes. ſed in fide pſeuerantib nil poſſunt efficere. Exemplū legit in ſpec. exē. diſt. x. exē. xvj. q mulier qdā pcio dato cuidā ſortilego emit ɔtra dolorem oculorum ſuorum cartā ſcriptā p illum ſic. demō euellat oculos tuos et ſtercorib impleat loca eorum. Mira res: mlier pfidie credens ſanata eſt. Poſtq aūt audiſſet pdicantē q nil valerent hmōi carte. illa reſtitit verbis illi⁹. Tunc pdicator accepit cartam illā et diſplicās eā: vulgariter ſibi expōſuit ſcripta in ea. Mox illa ſtupēs penitentiā egit. et decetero talib nō credēs meliorē ſanitatē obtinuit. Simile accidit febricitanti cuidā etc.

G Tercio qritur de remediatione Qualia remedia valent ad tollenda maleficia. Nā plures cōiugati ſunt maleficiati qnq vt teneāt odia int ſe. vel vt nō poſſint cōiugale debitum ſibi reddere. vel vt mulieres aut vacce puent lacte. Et hmōi poſſunt facere demones ſi a deo pmittan. vt dicit Iſid. viij. li. Ethimolo. ca. ix. Ad hec reſpōdet ſm Aure. in iiij. diſt. xxxiiij. et in Angelica q maleficiū nō licet tolli p aliud maleficiū. vt determinauit etiam articulus pariſien. q2 ſic tolli nō pōt ſine pctō infidelitatis. Sed tamen ſi qs eſſet actu diſpoſit⁹ ad faciendū maleficiū: pōt aliqs vti eo ad bonū ſuū: qmuis indiſpoſitū vel nolentē non liceat ad id inducere. Et patet lati⁹ in Angelica. Proinde maleficia tollere modis non ſupſtitioſ non eſt pctm. Primo nāq pōt maleficium licite deſtrui p licitū exorciſmū et adiurātiōes diuinas p ſacra euāgelia et hmōi.

¶ Scdo p pctorum ɔfeſſionē et ſacramētorum dignā ſuſceptionē. Tercio p elemoſynarū et bonorum operū p pctis ſatiſfactionem.

¶ Quarto p ſctorum et religioſorum orationē et interceſſionē. Et ſic patet. Sed di. Nō ne excuſant maleficiati di. ſe nō poſſe cōtinere a tali muliere. vł nō poſſe diligere cōiugē. et hmōi. Rndet q nō excuſant a pctō tū q2 voluntas hois nō poteſt cogi. Iac. iiij. Reſiſtite diabolo et fugiet a vobis. tū q2 poſſunt pdicta remedia facere et de⁹ pſto eſt ſubuenire.

H Circa tertium Notandū q diuerſi ſunt modi et ſpēs ſupſtitionis de qb requirit confeſſio. vide ſm lrās dictionis Diuinatio. Primo em fit demonē inuocādo. vt inqrendo theſaurum latentē et quocunq modo ɔiurando. Scdo incātando ſiue homies vel ſerpentes et animalia etc. Tercio viſiones ſomniādo. Pro q Nota q ſomnia fiūt plib ex cauſis vt tractant doc. et in Angelica et in Anthonina. Pmo aliqn fiūt a deo vł a ſctis angelis. Et tūc licet credere et futura ex hoc pdicere: ſi certū eſt fore ex dei vel ſcti angeli reuelatiōe. Scdo fiūt ex cauſis naturalib intrinſecis vel extrinſecis. hoc eſt: ex aeris vł

celeſtis influentie diſpoſitōe q̄ ſunt extrinſeca. Et ſic de intrinſecis p̄noſticāt medici ſine pctō. puta qꝛ ſomniū volādi ſignificat abundantiā ſanguis. natādi abundantiā flegme. ꝛ ſic de alijs. Itē de extrinſecis. vt dum eſt influentia pluuie ſomnijs p̄uidet Nā ꝛ bruta ſudando p̄cognoſcunt hmōi. Tercio fiunt ex p̄cedenti cogitatiōe vel ex caſu ſomniādo ꝑtinentia ad fortunā. vt inuenire theſauꝝ. vel ꝙ occidatꝛ ab aliquo. ꝛ hmōi. ſupſtitioſum eſt obſeruare. qꝛ vt plurimū immiſcet ſe diabolus. Et qꝛ difficile eſt intelligere vn̄ ꝓueniant ſomnia An ex deo vel angelo vel diabolo vel ex caſu: ideo temerariū eſt ea obſeruare credendo et ꝓhibet ſcriptura Deuter̄. xviij. ℐ Quarto fit inuultuādo hoc eſt infantē faſcinando. Nā ſm Auicennā mēſtruate mulierꝫ oculus inficit aerē. ſic̄ ꝛ ſpeculum nouū ꝯtrahit impuritatē ex talis mulierꝫ aſpectu. ꝛ ſic īfans tenellus aereꝫ inſpirañ inficitꝛ ꝛ ledit꞉. Simil'r vetula vehementer ad maliciā cōmota aſpectu venenoſo inficit puerū: demone coopante ſm doc. Cōtra hoc ſignū crucis cum oratione dñica ꝛ Aue maria ſepties dicere: exptum eſt valere. Quinto nigromātiā exercendo ꝛ huiuſmodi ad p̄noſcenduꝫ futura. Sexto auguriādo. hoc eſt: ex voce auiū vel volatu aut curſu aīaliū vel vlulatu canum. aut occurſu religioſoꝝ infortuniū credēdo vel omen ex verbis humanis ꝛc̄. Septio cartas vel caracteres vel breuia ſuſpēdendo. Octauo inſpiciēdo: ſiue ꝯſtellatōes ꝓ bona hora fortune: ſiue fata natiuitatis ſiue inſpiciendo figuras q̄ apparēt in palmo man⁹. hec dicitꝛ cyromātia. Si aūt in aqua fuſa cera vel plumbo: dicitꝛ ydromātia. Si in lapide vl' terra: geomantia. Si in igne: piromantia. ſi in aere: aereomantia. ſi in oſſibus aīalium vel viſceribꝫ vt Cigāi faciunt in capitis ſerpentꝫ oſſe: auſpicium dicitꝛ. Hec ex Anthonina. Vltimo vt plura ſimul dicamus: obſeruādo quecunqꝫ ſupſticioſa vel ſortilegia. vt inq̄rendo res ꝑditas. vel obſeruādo dies egypriacos ꝛ queqꝫ ſimilia. Exemplū finale in legenda de ſancta Iuſtina virgine q̄ ſigno crucis vicit omnes artes demonū. Rogemus xp̄m ꝛc̄.

Sabbato poſt dñicā de paſſione Sermo. xliiij. de homicidio ad quod cōſeq̄ ſolet deſperatio filia accidie.

Cogitauerūt p̄ncipes ſacerdotū vt ꝛ Lazarū interficerent. ſ. cū ieſu. Ioh. xij. ꝛ in euāgelio hodierno. Mira iudeoꝝ crudelitas ꝛ malignitas i h̄ apparet ſm Lyrā ꝙ voluerūt nō ſolū Ieſuꝫ dei filiū occidere ſed ꝛ Lazaꝝ quē de⁹ viuificauerat. p q̄s deſignantꝛ plerīqꝫ hoīes crudeliſſimi q̄ occidunt ꝓximū ſine miſcdia. q̄nqꝫ etiā ſimul cū filio vel vxore vel aliq̄ de familia illius. Ad qd̄ ſeq̄ ſolet dei iudicio deſperatio ꝛ impenitētia. q̄ ſunt peſſima pctā ꝛ filie accidie. ꝛ ſic ꝯſeq̄ntꝛ ſequitꝛ etna damnatio. Sicut factū eſt de iudeoꝝ p̄ncipibꝫ de q̄bꝫ h̄ euāgeliū loquitꝛ. Proinde de horrēdo homicidij pctō qd̄ de⁹ expſſe ꝓhibuit Exo. xx. in decalogo. ꝛ Math. v. Nō occides. Qui āt occiderit re⁹ erit iudicio. qd̄ pōt eſſe aliud thema. declare⁹ tria myſteria

Primū dr̄ deteſtationis.
Scdm̄ dicitꝛ modificatiōis.
Terciū dr̄ punitionis.

K Circa primum de deteſtatiōe ꝛ euitatōe Nota plures rōnes ſm ſcripturas ꝛ doc. Prima rō. qꝛ horrēdū fore homicidiū natura indicat. Nā ius nature dictat. Qd̄ tibi nō vis fieri: alt'i ne facias. vt xp̄s teſtꝫ eſt Lu. vj. ꝛ in decretꝫ. di. j. c. j Sed tu ꝛ oīs hō naturalr mortē fugꝫ. g alteri non inferas. Pro ſigno mirabili hoc expiētia et natura teſtatꝛ ꝙ q̄n q̄s ꝓditorie vel occulte interficit hoīem: ad homicide hui⁹ p̄ſentiā de iā occiſo corpe ſolet ſāguis effluere. ſicut dicit fore exptū Petr⁹ paduanus ſup ꝓbleu. p. vij. ꝓble. vj. Idem dic̄ Galien⁹. vj. medicinaliū. et allegat cōmeſtor in ſūma vi. Certe h̄ eſt ſignū mirabile magni horroris naturalꝛ in hoīe. cū nō videam⁹ tale ꝯtingere in leone occidente vrſum vel leonē alteꝝ. nec in eq̄ nec in ceterꝫ aīalibꝫ. Sed vn̄ hoc Cōmeſtor ples rōnes ponit. Inter q̄s vnā narrat p̄cipuā ꝙ fortaſſis aliq̄ gutte ſanguis remāſerūt in occiſore puta in gladio vel in veſte q̄ natu

rali ꝯformitate ſimilē ſibi ſanguinē attra-hit et educit: maxime ꝓcurāte diabolo vt ſiniſtrā fidē hoībꝫ ingerat. vel vt tali ſigno viſo occidaꝛ occiſoꝛ in pctīs ſine ꝯtritione ꝛ cōfeſſione ab illis q̄ querūt vltionē talis ſanguis. Sed veriſimiliꝰ inq̄t videꝛ ꝙ ad deteſtationē homicidij deꝰ velit hoc ꝑmittere in occiſis. Nā cōiter hoc nō fit niſi cū q̄s ꝓditoꝛie ꝛ occulte interficiꝛ. Hec cōmeſtoꝛ. Proinde Nota ꝙ nō ſufficit hoc ſolū ſignū vt q̄s ꝯdēneꝛ ad moꝛtē tanq̄ homicida. ſed teſtes ſunt inq̄rēdi ꝛ alia certiora ſigna adhibēda ꝓ iudicio certo ꝛ iuſto.

Scḋa ratio. q꞉ vindictā a deo contra occiſoꝛē ꝓclamat Gen̄. iiij. vbi dn̄s dixit ad Cayn. Quid feciſti En vox ſanguis fratris tui clamat ad me de terra. Nec mirū. q꞉ maiꝰ eſt hoīem occidere apud deum q̄ oīa aīalia occidere ꝛ celū ſiderībꝫ ac terraꝫ arboꝛibꝫ ꝛc̄. ꝓuare: cū hō ſit digniſſimꝰ pre oībꝫ. L Nā ſm̄ ſcripturas q̄tuoꝛ peccata ſunt clamātia ad deū ꝓ vindicta facienda. Primū vox ſodomoꝝ. Scḋm vox ſanguis. Terciū vox oppſſoꝝ. Quartum merces detēta laboꝝ. Pro exēplo ponamus q̄ḋ etiā Areſtoteles ꝓptea libro ḋ ſecretꝫ ad Alexādrū dicit. O alexāder monui te freq̄nꝛ ꝛ adhuc moneo Vbiq̄ parce ſanguinē fundere hūani generis ꝛ caue quantū potes. q꞉ ſoli deo couenit q̄ nouit ſecreta coꝛdiū digna moꝛte. Noli igiꝛ tibi aſſumere diuinuꝫ officiū. hec ſi ſeruaueris regnū tuū durabile erit. q. d. Alioq̄n pro clamoꝛe ſanguis vindictā a deo excipies. et regnū ꝑdes. Tercio q꞉ ꝯtra deum ꝛ xp̄m ac btōs iniuriā maximā irrogat duꝫ q̄s ꝓximū necat. Declaraꝛ. Prīo deo prī q꞉ hoīem factū ad dei imaginē deſtruit. ꝛ diaboli imaginē homicida in ſeip̄m aſſumit. Nā Joh. viij. ille. ſ. diabolus homicida erat ab initio. ſ. mūdi. qn̄ p̄mos parentes occidit. Sic ḡ homicida diabolicꝰ fit imitādo. Secundo xp̄o filio dei. q꞉ xp̄ianus oīs eſt frater xp̄i ꝛ mēbrū xp̄i vt dicit aplus. ꝛ ſic talis ꝑimit fratrē xp̄i ꝛ eiꝰ mēbrū. quō ḡ an̄ ꝯſpectū xp̄i ſtabit ī iudicio. Tercio ſancto ſp̄ui. q꞉ eiꝰ templū deſtruit. j. Coꝝ. iij. Vos eſtꝫ tēpluꝫ ſp̄uſcti. qui ſūt dei tēplū violat diſperdet illum dn̄s. Quarto angelo cuſtodiēti q̄ deberet p̄-ſeruare illū. ꝛ cōſeq̄nter oībꝫ angelis. quia oēs optāt bonū hoī. Preterea iniuriam facit btē v̄gini q̄ eſt mater oīs xp̄iani. Et omnibꝫ ſctīs q̄ ſunt fratres noſtri in deo. Vn̄ Exemplū legiꝛ. ij. Reg. x. ꝙ etiaꝫ ipſi dauid ſancto ꝛ licite hoīes plīmos occidēti deꝰ dixit. Nō edificabis mihi domū eo ꝙ ſis fuſoꝛ ſanguis. hoc in ſignū diuie deteſtationis homicidij.

M Circa ſecūdum de modificatiōe queriꝛ Vtꝝ homicidiū poſſit aliquo mō fieri ſine pctō. Et rn̄deꝛ ſm̄ doct. breuiꝰ recolligēdo ꝙ homicidium pōt fieri nō ſolū ſine pctō ſed etiā cū merito ex diuino p̄cepto. Nā vt dicat Cancellariꝰ pariſienꝛ in cōpen. trac. de decē p̄ceptis. deus q̄ ꝓhibuit di. Nō occides. loquiꝛ ꝑſonis p̄uatis q̄ nullā habent iuriſdictiōeꝫ vel autoꝛitatē occidēdi. idē deus p̄cipit occidere legi vel miſtro iuſticie. d. Exo. xxij. Maleficos nō patiaris viuere. Vn̄ iudex ſm̄ legē occiden̄ hoīem dūmō nō deſit iuſtꝰ oꝛdo. ſ. iudicij queꝫ lex ſtatuit. nec deſit iuſta cauſa: ita ꝙ mereꝛ ex pctō occidi. nec deſit iuſtus animꝰ vel intentio. ſ. vt nō ſit liuoꝛe vindicte ſed amoꝛe iuſticie. tūc nō peccat ſed mereꝛ. Hec ex Angelica. nā ſm̄ Thomā. ij. ij. q. lxiiij. occidere malefactoꝛē oꝛdinaꝛ ad bonū ꝛ ſalutem totiꝰ cōmunitatꝫ. Ideo ad illū ſolū ꝑtinet cui cōmittiꝛ cura cōitatis ꝯſeruāde. Sicut ad medicū ptinet p̄cidere mēbrū putridū qn̄ ei cōmiſſa eſt cura totiꝰ coꝛpis. Vn̄ ꝓpria autoꝛitate nec iudeū nec paganū nec hereticum licet occidere. ſed iudicio iuſto. N Sed de homicidio extra iudiciū Notandū ſm̄ doctoꝛes et Cācel. aliosq̄. ꝙ pōt fieri pluribꝫ modis vt peccet q̄s in hm̄ōi vł venialiter vel moꝛtalr̄. Primo anīo ſolū volēdo. et h̄ q̄nq̄ ſolo odio. j. Joh. iij. Qui odit fratrē ſuuꝫ homicida eſt. Itē q̄nq̄ firmo occidendi ꝓpoſito. ſicut Eſau voluit ipſi Jacob. hec moꝛtalia ſunt. Scḋo v̄bo. et h̄ fit q̄nq̄ p̄cipiendo: q̄nq̄ ꝯſulēdo moꝛtem alicuiꝰ ſine lege. ſicut cayphas de xp̄o occidēdo. q̄nq̄ falſe teſtificādo ꝯtra aliquem. q̄nq̄ ꝓdēdo. ſic fecit Dauid vrie et iudas xp̄o. Itē q̄nq̄ fit detrahēdo. vt ī ſer. de detractiōe. Hec moꝛtalia ſunt et cōfitenda.

Tercio ope vel facto Et hoc fit qn̄q3 venenū ſterilitatꝭ ꝓcurādo vel ꝯceptū fetu3 ſuffocādo vel potū aut medicinā talē dando vt non poſſit talis generare aut ꝯcipe vel naſci ſoboles ꝯcepta. oēs hmōi peccāt mortalr̄. Nec excuſat timor ſcādali de hoc ꝙ adulteriū vel fornicatio alicuius partu manifeſtaꝛ. De irregularitate aūt q2 nō ꝑtinet ad ꝓpōm ideo hic nō curo agere. ¶ Quarto cauſam dādo. puta qn̄ mulier cām dedit vt abortireꝛ: opam dādo rei illicite. ſc3 ex nimia ingluuie vel nimia ſtrictitudine veſtiū laſciuaꝝ: aut ſaltu in choreis vel ludis. vel lōgo balneo nimis calido. aut grādi laborꝫ. His eñ ẜm Alb. x. li. de aialibꝫ accidit aborſus. Sic etiā viri 2 mulieres rei ſunt homicidij q2 luxuriantur cū impḡnatꝭ. Nā dicit idē Alb. ix. de aialibꝫ ꝙ pſertim poſt octauū menſem cōpletū: coitus cū impḡnata aborſum facit. Deniq3 viri rei ſunt homicidij q̄ ꝑcutiūt impḡnatas. Quinto improuiſo caſu. et tūc cū nō ſit voluntariu3 excuſaꝛ ſi dabat opam rei licite. puta dū edificat domū vl̓ p̄cidit arborem 2 ibi caſu lapidis vel ligni aliqs interijt: ſi diligētia debita nō obmittiꝛ qcq3 de ꝯtingētibꝫ: excuſaꝛ. al's dando operā rei illicite nō excuſaꝛ a pctō. vt pat3 ex p̄dictis. Vn̄ parētes q̄ collocant filios tenellos iuxta ſe nō excuſanꝛ illos opp̄mēdo. ij. q. v. Cōſuluiſti. Niſi forte ita paupe res eſſent ꝙ nō poſſent illos pānis fouere ꝯtra frigꝰ. Hec Angelica. Sexto iuſto bello. vt pugnādo ꝯtra paganos vel hereticos. vel defendēdo ſe ab eo q̄ vult occidere in neceſſitate ieuitabili excuſaꝛ. ſecꝰ ſi poterat euadere. Septimo ſpūalr̄ occidēdo. hoc fit qn̄q3 cogēdo ad peccandū aliquē. qn̄q3 malo exēplo ſcādaliſando. Ite3 mala docēdo. Vltimo fit obmittēdo. ſ. cū poſſes liberare ꝓximū a morte. pt3 diſ. lxxxiij. §. j. Vn̄ Antho. p. j. ti. xiiij. §. ix. allegans glo. ſup dicta di. lxxxiij. dicit ꝙ medici teneꝛ mederi infirmis paupibꝫ. imo etiā medicinas emere ſi poſſunt: cū aliter d̄ ſalute illis ꝓuideri nō poſſit: al's peccāt Silr̄ q̄ nō ſubueniūt in extrema neceſſitate indigētibꝫ: homicide reputanꝛ. vt dicit Amb. lxxxvj. diſ. Nō ſatꝭ. Paſce fame morientē ſi nō paiuiſti occidiſti Hec i Anthoū.

¶ Circa tercium Nota ꝙ puniꝛ homicidiū Primo pena legali vt pat3 in ve. 2 no. teſt. Math. xxv. Oīs q̄ accipit gladiū gladio ꝑibit. Et inſup in lege ciuili 2 gentili patet. Scdo pena canonicali ſc3 irregularitate. 2 aſtringiꝛ ad ſatiſfaciēdū. al's nō abſoluiꝛ. Tercio pena diuinali. 2 patet in cayn q̄ occidit Abel. Item in Achab 2 Jeſabel qꝝ ſanguinē canes linxerūt in loco vbi occiderunt Naboth. iiij. Reg. ix. Itē in iudeis xp̄m occidentibus Vltio pena gehēnali ẜm ſcpturas. Hec ſufficiāt. Rogemꝰ xp̄m 2c.

Dn̄ica Ramiſpalmaꝝ mane Sermo xlv. de accidia vel negligentia confeſſiōis 2 cōmunionis faciende ex p̄cepto eccleſie.

Euntes diſcipuli fecerunt ſicut p̄cepat illis ieſus. Math. xxj. 2 in euāgelio hodierne ſolēnitatꝭ. In q̄ docemur chariſſimi ꝙ nos xp̄iani libēter faciamus oīa p̄cepta dn̄i ieſu vt ſic ſimꝰ bōi diſcipli ipiꝰ 2 ſic nullū p̄ceptū negligāꝰ. Sed heu mlt̄i ſūt pigri ad faciēdū cōfeſſiōe3 cōionē 2 verā pniam: q̄ tn̄ p̄cepit dn̄s ieſus. Contra q̄s euāgeliū h̓ dicit ꝙ diſcipuli depoſuerūt veſtimta ſua ponētes ſup aſinā ſub ieſu. plīma etia3 turba ſtrauerūt veſtimēta ſua i via corā ieſu. Sic Lyra dicꝛ ſup cañ. ꝑ veſtimta ſignificāꝛ modi viuēdi. Qui ḡ nō vult deponere vicia i ꝯfeſſiōe 2 ꝓpoſito finē eis ſtatuēdi: talr̄ non honorat xp̄m ſed potiꝰ dehoneſtat i ſe denudādo 2 crucifigēdo ip̄m. Itē alij ſternebāt ramos oliuaꝝ 2 arborꝝ flores corā ieſu. Dicit āt Chryſ. ꝙ bone volūtates 2 ſctē affectiōes ſūt ſuaues corā deo queadmodū odoriferi flores Hos ḡ flores nō ſternit xp̄o q̄ negligit deuota opa 2 orōnes 2 recogitatōe3 paſſiōis xp̄i ac pnie actꝰ. Deniq3 turbe p̄eūtes 2 ſequētes clamabāt xp̄o. Bn̄dictꝰ q̄ venit i noīe dn̄i. Hoc faciūt ſpūalr̄ 2 ſacralr̄ boni xp̄iani xp̄m veniēte3 in ſe in eucariſtia digne ſuſcipien̄ vt teneꝛ ꝓ futuro paſca. Sed mali ad hec pigri ꝑ accidiam mortalem xp̄i paſſionē renouant. iuxta illud Hebre. vj. Rurſus crucifigentes xp̄m in ſeipſis. Itaq3 hodie etiā paſſio xp̄i legitur vt

pateat clarꝰ quõ xp̄m quē boni honorāt mali ſuis opib ignominioſe dehoneſtant cū iudeis. Proinde de accidia ꝯfitēdi: preſertim ⁊ cōicandi ac penitendi veraciter q̄ facere p̄cepit ieſus ⁊ eccl'ie ſtatuit ꝑ his tē poribus tria myſteria declaremus pro ſermone.

¶ Primū de accidie hmōi deteſtatōe.
¶ Scōm de eucharıſtie negligēti ſūptōe.
¶ Tertiū ꝺ ſumēdi indigne vel obmittēdi punitiōe.

Itē aliud thema ꝑ ſe ꝑ ſmōe iſto Eccs. vij. Qui timet deū nihil negligit. ſ. q̄ nō dimittit neceſſaria ad ſalutē.

Q Circa primū de deteſtatōe accidie notādū ꝙ plures tradunt ad id rōnes quare accidia in quocūꝙ bono opere ad ſalutē neceſſario p̄ſertim de penitendo ⁊ cōmunicādo deteſtabilis ſit cuilibet.

¶ Pria rō ꝺr artiſſime obligatōis q̄ multū ſtricte obligauit nos deꝰ ad ſeruiendū ſibi ſollicite ⁊ ſtudioſe in omi bono et p̄cepto. ⁊ hoc ꝑ oēs modos qb pōt qs alteri obligari. Nā. ff. de obligatōib. Et Inſti. Quib mōis ꝯtrahit obligatio. habet. ꝙ vnus pōt alteri obligari qn̄ꝙ lr̄is quādo ꝙ verbis qn̄ꝙ reb accōmodatis. Deniꝙ qn̄ꝙ p̄cijs datis. His omib mōis obligati ſumꝰ deſeruire ꝺo in omib. Primo lr̄is tāꝙ inſtrumētis obligatorijs obligauit nos deꝰ. ſ. lr̄is legis nature q̄ dictat in aīa ꝙ ſup oīa deū diligamꝰ ⁊ ei obediamus. Itē lr̄is legis veterꝫ ſcp̄te ⁊ lr̄is legꝫ euangelice ⁊ legꝫ eccl'iaſtice. Vn̄ accidioſus offendit ꝯtra p̄dictas leges. Secūdo verbis obligati ſumꝰ in baptiſmo ꝑmittē do abrenunciare ſathane ⁊ omibus operibus eius. ğ fidē frangit peccator. Tertio rebus accōmodatꝫ. Nam dedit nobis deus animā ⁊ corpus ⁊ oīa bōa mūdi nobis vt deo ſeruiamus nō diabolo. Quarto p̄cio dato ꝑ noſtra redemptōe ſcꝫ ſanguie filij dei. Ideo. j. Corꝫ. vj. Empti eſtis precio magno glo. ⁊ p. ꝺ. ı̄ cor. ⁊c̄. Bern̄. Ve mihi ſi igratus fuero. ve ſi penitentiā non egero. qa reqret ſup me ſanguis ille iuſtus q̄ effuſus ē ꝑ me in terra. R Secūda ratio ꝺr periculoſe incurſiōis. Nam ſignū ē ꝙ talia neceſſaria ſalutꝫ negligentes ruūt multipliciter in p̄icula dānatiōis eterne. Ideo Apl's de talib Heb. ij. dicit Quō nos effugiemꝰ dānatōēꝫ ſi tantā neglexerimꝰ ſalutē. q. d. nullo mō. Declarat ꝑ rōnē. q̄ negligētes ꝯfiteri ⁊ cōicare p̄nt faciliter morte inopinata mori vel loquelā amittere exiſtētes in mortali in quo decedēn. oīno habēt dānari. Itē q̄ mlt'a pctā ex dilatiōe obliuiſcēt. obliuio āt craſſa nō excuſat in talib ſm Raymū. ⁊ docto. Deniꝙ tales ſūt in p̄iculo iudicij. q̄ ꝓbātur plꝰ dilexiſſe caligas ⁊ ſotulares ꝙ animā. Cuꝫ em̄ illas q̄tidie a luto mūdare velint animā vix ꝑ annū ſemel mūdāt. ⁊ ſic iuſto dei iuditio dānant. Hic Bern̄. O nimia inſania hoīm ſordes pudet abſtergere. ſcꝫ in ꝯfeſſiōe ⁊ nō pudet ꝯtrahere. abſtergit caliga ⁊ ꝯtēnit aīa. Hec ille. Augꝰ etiam ait. Rogo te p̄pone animā tuā caligę tue. ſcꝫ in emūdatōe. Preterea patet hoc exemplo. Narrat qdē in Anthoñ. p. ij. ti. ix. ca. xiij. §. iij. ꝙ legit in vitaſpa. de quodā bono viro q̄ erat virgo ſꝫ tardus ad ꝯfeſſiōꝫ. Vn̄ in īfirmitate vidit xp̄m iudicare mūdū. ⁊ cū iudicaſſet plures ſm opa ſua ventum ē ad ip̄m ⁊ accuſatus eſt de tarditate confeſſiōis. ꝓpter qꝺ ſentētia data eſt ꝙ trahere t ad penā. ſed beata ꝟgine īterce dente pro eo quia ſibi fuerat deuotus fuit ſentētia mutata vt illa vice pceret ei: ita tñ ꝙ de confeſſiōis tali pigricia ſe emendaret.

S Tertia ratio dicit ruinoſe criminationis. Qꝺ oſtendit p̄mo ex ꝓcreatiōe ſcꝫ vitiorꝫ. Nam mater hec accidia gignit vitia multuꝫ ruinoſa: p̄ſertim negligendo confeſſionē ⁊ cōmunionē ſcilicet ip̄am deſperationē que eſt culpa diabolica. et alia grauia de quibus ſcilicet eius filiabus ꝑ breuitate alio ſermone dicemus. Sed hic ponam exemplū quod narrat quidaꝫ doctor theologie wiennēſi. ꝙ rome cuſtos eccleſie ſancti petri petiuit beatū Gregoriū papam vt in craſtino feſti omniū ſanctorum celebraret per ſe vel per aliū miſſam pro anniuerſario cuiuſdā ciuis qui dotauit ibidem vnuꝫ altare vbi ſepultus eſt et ordinauit miſſaꝫ perpetuā. Cumꝙ ſanctꝰ Gregorius miſſam diceret Requieꝫ eternam dona eis domine ⁊c̄. vox celitus ſonuit dicens Non faciam. Sed dubitans ſi hoc eſſet a deo vel diabolo. Iterauit ergo papa Requiē eternā ⁊c̄. iterū inſonuit

Nõ faciã ꝑ iſta aĩa damnata. Cũq; peti-
uiſſet deũ in canone: reuelauit ꝙ ideo dã-
nata eſt qꝛ q̃dã anno nõ cõicauerat tenẽs
irã. nec penituit de hoc. Exinde papa ſta-
tuit miſſe introitū ſꝑ iterare ꝓ memoria
hui⁹ reuelationis. Scḋo oſtendit̃ ex rui
ne deductiõe. Nam ſm̃ Ruptũ ſup Geñ.
iſto ordie ducit̃ hõ ad caſuꝫ. Primo negli-
git modica. ſcḋo ſe ocio dat. tercio raro cõ
fitet̃. ꝛ ſic inducit̃ ꝑ diabolum in dãnabile
pctm̃. Sicut Exemplũ circa doliuꝫ vini
ſunt magni circuli q̃ in extremitatib; ſuis
paruis ꝟgultꝫ ſunt colligati q̃b; ſolutꝫ ſol
uunt̃ circuli. ꝛ ſic totum dolium decidit.

Tercio ex rõne. qꝛ vt Aureo. in cõpen-
dio dicit. accidia tenet incitamẽta oĩm vi-
cioꝝ ꝑ ocioſitatẽ adiunctã. ꝛ locũ diabo-
lo ꝑparat. q̃a hõ ocioſus eſt q̃ſi puluinar
diaboli: in q̃ requieſcit in hoĩe ꝑſertĩ negli-
gente pniam et cõmunionẽ. qꝛ hec ſunt di
abolica. Vñ̃ Helinandus dicit. Stare ꝛ
nõ cadere i pctã angelicũ eſt. Cadere ꝛ re-
ſurgere hũanũ eſt. Cadere ꝟo ꝛ non reſur
gere diabolicũ eſt. O pctõꝛ ptimeſce.

Quarta rõ dicit̃ obſtinate deſperatio-
nis ſibi annexe. Querit̃ nãq; ſm̃ doc. vtꝝ
accidia ſit oĩm pctõꝝ grauiſſimuꝫ. Et re-
ſpondet Alex. ij. ij. tract. de e. ꝙ de accidia
loquẽdo ſm̃ qḋ termiat̃ vel ꝯſũmat̃ in de
ſperationẽ: ſic eſt grauiſſimũ pctõꝝ. q̃uis
rõne generꝫ peccati nõ ſit grauiſſimũ. Nã
ꝑ deſperationẽ annexã habet finalẽ impe
nitentiã. ꝛ ſic eſt grauiſſimũ pctm̃ in ſpũm
ſanctũ. Vltima rõ dꝛ digniſſime dãna
tiõis. qḋ oſtendit xp̃s q̃n ficulneã in q̃ fru
ctũ quẽ deſiderabat nõ inuenit ideo male
dixit Math xxj. Et in parabola de ficul-
nea quã ſuccidẽdã oñdit ne ſine fructu ter
ram occupet in vinea. i. in eccl'ia Luc. xiij.
Nã hõ ad hoc creatus ꝛ ad fidẽ vocat⁹ eſt
vt fructũ faciat etne ſalutis. Ad qḋ exem-
plũ dant creature. angeli deũ ſꝑ laudãdo
ſidera ad ortũ currendo. plãte creſcendo ꝛ
fructificãdo. Preterea o hõ accipe Exem
plũ a xp̃o q̃ ꝓ te vſq; ad morteꝫ laborauit
vt te ad imitandũ ꝓuocaret.

V Circa ſecundum de negli
gentia cõicandi ſpecialiter agendum cen
ſui. qꝛ multi in hoc peccant. Prio q̃a aliq̃
nõ cõicant ex obſtinatiõe. Scḋo alij ex fal
ſa hũiliatione. Tercio alij ex ignoratione.
Quarto alij ex tepefactiõe. Primo g̃ de
illis q̃ ex obſtinatiõe nõ cõmunicant eo ꝙ
ꝑmanẽt in pctõ mortali noleñ dimittere.
ſcꝫ in odio vel luxuria vel alienoꝝ detẽtiõe
ꝛ hmõi. Hoc ꝓ generali documẽto tenen
dũ eſt ſm̃ doc. et i Anthonina. p. ij. ti. ix. c.
ix. ꝙ q̃uis min⁹ peccãt tales q̃ ſi in pctĩs
maneñ cõicarẽt. tñ ꝓpterea nõ excuſant̃ a
mortali ſi obmittunt cõicare. Ratio. q̃a
poſſunt ꝛ debẽt dimittere pctã ꝛ nõ ꝑma-
nere in obſtinatiõe. ac tenent̃ ſatiſfacere p̃
cepto eccl'ie. Et de hoc lati⁹ ſcripſi ſermõe
de cena dñi alia pte. Scḋo de illis qui
obmittũt ex falſa hũiliatiõe. qꝛ ſcꝫ reputãt
ſe indignos tanto ſacr̃o ideo dimittunt.

X Hoc ꝓ generali regula tenendum
eſt ꝙ falſa vtiq; hũilitas eſt q̃ frãgit prece
pta. ideo nõ excuſat. Nimiꝝ ſi attendat̃ ſo
lũ magnitudo exiſtentis in ſacramẽto: nul
la creatura inuenit̃ digna ipſo. nec apoſto
li. nec martyres. Sed nec hoc deus req̃rit
a nobis ſcꝫ tantã diſpoſitionẽ ꝛ ſctitatem
quantã meret̃ maieſtas ipſi⁹. ſed q̃nta eſt
poſſibilitas fragilitatꝫ nr̃e. Itẽ nec req̃rit
ꝙ efficiamur oĩno ĩpeccabiles. ſed ꝙ dole
amus de p̃teritꝫ ꝛ ꝓponam⁹ abſtinere fir-
miter in futuꝝ: occaſiones ꝓximas euitã-
do. Nam ꝛ Petr⁹ et diſcipuli in cena cõi-
cantes poſtea ceciderũt. Tercio de ne-
gligentib; ex ignorãtia. q̃a neſciũt ſe ad id
teneri: ignorantia craſſa videt̃. cum ſit p̃ce
ptũ generale publicatũ ad oẽs. ideo nõ ex
cuſat. Quarto de tepidis q̃b; difficil'la
bor videt̃ ſe p̃pare ad cõfeſſionẽ ꝛ cõioneꝫ
eo ꝙ implicant̃ ſic terrenis ꝙ poſtponunt
ſpũalia: mortaliter peccãt. g̃ ꝛc. Preterea
Vltimo ſi q̃s obmitteret cõicare vel cõfi-
teri ex impotentia vel cauſa rõnabili pu-
ta qꝛ ꝓ tũc eſt in mari ꝯſtitutus vel incar-
cerat⁹. vl' qꝛ timet exire domũ ꝓpter inimi
cos capitales. vel qꝛ nõ põt habere ſacer-
dotẽ vt in finitimis caſtris ꝛ metis paga-
noꝝ. vel ſi de licẽtia confeſſoris obmittat.
in hmõi caſib; nõ peccat dum habeat deſi
deriũ ſumendi ꝛ ꝓpoſitũ ſupplẽdi defectũ
q̃n poterit. Sed impedimento ſublato te
net̃ cõicare. al's peccat mortalit̃. Nã in hu
ius figurã in veteri lege p̃cipiebat̃ ꝙ q̃ in-

pediti die ſuo nõ poſſent comedere agnũ paſcalẽ: menſe ſequẽti ſupplerẽt comedendo. hec Anthon. s. y Sed q̃rit̃ Quid ſi q̃s obmiſit confiteri vel cõicare in anno cũ pctõ mortali. Nunq̃d tenet̃ in ſubſeq̃nti anno ſupplere bis cõfitẽdo et bis cõicãdo. Rñdet̃ ẽm Antho. vbi s. q̃ q̃uis tal' poſt paſca teneat̃ ſupplere defectũ vt iã dictũ eſt. et q̃ncunq̃ ac q̃tiens firmat ſe in ꝓpoſito nõ ꝯfitẽdi vel cõicandi ꝓut eccleſia mandat: totiẽs mortal'r peccat. Si tñ talis diſtulit ꝯfiteri vſq̃ ad aliud ſequẽtꝫ anni paſca. tũc iam licet nõ teneat̃ neceſſario bis cõfiteri et cõicare bis ꝓpterea. eo q̃ eccleſia tm̃ ſemel obligauit in anno ad illa. Sicut a ſimili exẽplo ſi q̃s violauit feſtuꝫ aliq̃d nõ tenet̃ feſtiuãdo die altero in hebdomada illud ſupplere. Verũtamẽ ex cõgruitate debet et inducẽdus eſt ꝑſuaſionibus vt pluries q̃ ſemel ꝯfiteat̃ et cõmunicet: ſi al's eſt idone⁹. Hec ibi.

z Circa tercium de penis indigne cõmunionis vel obmiſſiõis Notãdũ ẽm doc. et Antho. q̃ indigne cõicãtes ſcꝫ q̄ ſine cõpetenti ꝯſcie diſcuſſione accedunt vel cũ ꝯſcia pcti mortalis incontriti vel nõdũ confeſſi. Et etiã q̃ obmittunt penitus cõicare: multipliciter a deo puniuntur. Ideo cauendũ eſt Primo q̄ aĩa tal' excecat̃ vt nõ poſſit videre quõ a diabolo captiuat̃ et occidit̃. Nã qui digne cõicat in anima illũinat̃ ad cauendũ ꝑicula. ita ecõtrario excecat̃ negligens. Sap. ij. Excecauit illos malicia eoꝝ. Exemplũ legitur in vitaſpatrũ et narrat̃ in Anthonina vbi s. q̃ mulier q̃dam maritata honeſta et caſta malefico q̃dam operante viſa eſt ſibi et alijs q̃ſi eſſet ꝯuerſa in equã. Marit⁹ q̃q̃ plangebat q̃ equa iaceret in lecto ſuo. nec panẽ videbat̃ illa manducare nec reſponſum dare loquẽtib⁹. Tunc ad ſctm̃ Machariũ fuiſſꝫ adducta Rñdit ſctũs. q̃ oculi oĩm illoꝝ ſunt cecati vl' ſeducti. Et expoſuit q̃ idcirco hec ſibi permiſſa ſunt a deo q̄ diſtulerat cõicare Et precepit vt nunq̃ ceſſet a cõione. et ſic ſanauit eam. Scd̃o punit̃ hoc pctm̃ q̄ boni etiaꝫ et mali ſepe cõiter ob hoc tpaliter affligunt̃ in bladis: vineis et alijs. ꝑſertim cũ publice peccant nec a ſuꝑiorib⁹ corrigunt̃. Hec ẽm Aug. Tercio q̄ crucifixorib⁹ xp̄i i iudicio cõparant̃. vt ap'lus docet. j. Coꝛ. xj. de tali q̃ reus erit ſanguis xp̄i. Quarto q̄ diabolo ampli⁹ ſubijciunt̃. vt patet de iuda. Ultimo q̄ eternal'r damnant̃. vt patet ex ſupraſcp̄ta reuelatiõe facta ſancto Gregorio pape. Rogem⁹ ĝ xp̄m etc.

¶ Dominica ramiſpalmaꝝ poſt prandiũ Sermo. xlvj. de ſenſuum cuſtodia et accidie filiabus.

FRatres hoc ſentite in vobis q̃d et in chriſto Jeſu. Verba ſunt apl'i Phil. ij ca. et in epl'a hodierna. In q̃b⁹ ṽbis hortatur ap'ls oẽs xp̄ianos ſentire i ſeipſis (A y ra). i. hr̃e in corde: ea q̃ ſunt in xp̄o ieſu domino nr̃o. A Et notemus chariſſimi q̃ ꝑcipue tria debemus corde nr̃o ſentire in xp̄o. Primo reamãdo admirãdã charitatem qua ꝓ nobis ipſe de⁹ oim fact⁹ eſt hõ. Vñ. j. Joh. iiij. In hoc apparuit charitas dei in nobis: qm̃ filiũ ſuũ vnigenitũ miſit deus vt viuam⁹ ꝑ eum. Grego. in ꝑ̃fa. O mira circa nos tue pietatꝫ dignatio O inextimabilis dilectio charitatꝫ vt ſeruum redimeres filiũ tradidiſti. s. tu de⁹ miſericors etc. O ĝ chariſſimi hoc ſentite i vobis ꝑ reamationẽ ꝓ tãta charitate in xp̄o ne reddatis odiũ peccãdo ꝓ tãta xp̄i dilectione. Secundo debem⁹ ſentire in chriſto cõpatiendo humillimã eius paſſioneꝫ et doloroſitatẽ. Vñ Heb. xij. Recogitate eũ q̃ talẽ ſuſtinuit a pctõrib⁹ ꝯtradictionẽ vt nõ fatigemini anis veſtris deficientes Nõdũ em̃ vſq̃ ad ſanguinẽ reſtitiſtis aduerſus pctm̃. q. d. vſq̃ ad mortẽ deberetꝫ reſiſtere: recogitãdo q̄ xp̄s paſſus eſt pro nob vt a pctis erueret. O ĝ hõ cogita ẽm ſingulos ſenſus q̄ xp̄s dñs Primo in viſu et oculis paſſus eſt lacrimationẽ et ſic caligatiõem vt et tu lacrimas pn̄ie fundas et ab illicito viſu caueas. Secũdo i auditu paſſus eſt blaſſemias et vituꝑia ac detractiões: vt tu a talib⁹ audituꝫ cohibeas etc. ne de ꝓxio velis audire. Tercio in guſtu xp̄s felle et aceto potat⁹ ẽ: vt et tu refrenes

te. Quarto in odoratu fetores ſputoꝝ iu/
deoꝝ ſuſtinuit: ne tibi placeāt odoramēta
ad luxuriā ꝓuocātia ⁊c. Quinto in tactu
paſſus eſt xp̄s ꝑ dolores oīm mēbroꝝ: vt
tu carnis delicias horreas ⁊ pniaꝫ tanq̄
crucē ſufferas. Tercio ꝗ debemus ſenti
re in xp̄o: imitādo etiā ope: eius ſctām exē
plaritatē. vt iā dictū ē. Vñ apl's Eph. iiij
dicit. Teſtificor in dño. ſ. ieſu vt iam non
ambuletꝭ ſicut et gentes ambulāt in vani
tate ſenſus. hec ibi. Hoc ꝓ themate alio.
q. d. Per deū peto ⁊ hortor vos in xp̄o re/
frenate ſenſus vr̄os a vicijs ne ſitꝭ ſicut pa
gani ſed veri xp̄iani. Et ſic patet. Itaq̄
vt ꝓ amore xp̄i ꝓ nobis paſſi ſenſus nr̄os
a vicijs refrenem⁹ ⁊ cuſtodiā eoꝝ accidio/
ſe nō negligam⁹: de hoc tria myſteria de/
clarabimus ꝓ ſermone.

¶ Primū dr̄ inductionis.
¶ Scōm dr̄ offenſionis.
¶ Terciū dr̄ remediatiōis.

B Circa primuꝫ de inductio
ne vicꝫ Quare debeat q̄libet xp̄ianus ſol
licite cuſtodire ſenſus ſuos Notemus ꝙ
pluribꝫ rōnibꝫ ad id inducētibꝫ. Prima
ratio eſt accidie mortalis ruinatio. qꝛ duꝫ
ſenſus exteriores nō bñ cuſtodiunt: pctm̄
mortalis accidie ſepe incurrit. Et hoc de/
clarat tribꝫ ꝯſiderationibꝫ.

¶ Primo ex accidie q̄ditate.
¶ Scōo ex eius culpe grauitate.
¶ Tercio ex geniture prauitate.

Primo ſi ꝯſideram⁹ q̄d ſit accidia. et Au
reo. in cōpen. diffinit ſic. Accidia eſt de vir
tutū laudabili exercitio vtriuſq̄ hoīs lan
guida deiectio. Nā accidioſus in aīa atte/
diat de oī bono ſpūali: mēteq̄ euagat cir
ca illicita q̄rens exteriores in ſenſibꝫ dele/
ctatiōes. ⁊ in hoc ſepe ruit in crimē. Se
cundo ſi cōſideram⁹ culpe accidie grauita
tē. Tho. ij. ij. q. xxxv. ar. iij. dicit. ꝙ accidia
ex ſuo genere eſt mortale. q̄n ſcꝫ eſt ſm de/
liberationē rōnis. ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns vt ſic graui⁹
eſt pctm̄ q̄ gula vel vana glīa. Ratio. q̄a
ſm ꝓpriā rōnem accidia eſt ꝯtra charita/
tē q̄ habet gaudere de bono diuino. acci/
dia aūt triſtat. Nam ab acedine dr̄ q̄ſi aci
da ſeu acetoſa q̄ ſūt frigida. frigiditas aūt
facit tarditatē in motu. Ideo ſenes qꝛ fri
gidi ſunt: q̄ues ſunt ad ambulāduꝫ. Sed
iuuenes ecōuerſo qꝛ viget in eis calor na/
turalis feſtināter diſcurrūt. Accidia ꝗ eſt
q̄dā frigiditas a feruore diui amoris qua
quis difficilis fit ad bñ opanduꝫ. Hec ex
Tho. q. ſ. Sed talis frigiditas aīe a dei
amore ⁊ torpor in bono ope maxie orit ex
ſenſibꝫ exterioribꝫ diffuſis incaute ad dele
ctationes corpales vel mūdiales. quia vt
Grego. ait. tanto q̄ſq̄ a ſupno amore diſ/
iungit q̄nto in infimis delectat. Hoc expi
entia certa docet ꝙ poſt delectamenta vi/
ſus auditus ⁊ colloquij carnalis tepidus
fit homo ad orationeꝫ et ad ſpūalia bona
frigeſcit. Tercio ſi ꝯſideram⁹ geniture
ſcꝫ accidie prauitatē. C Nam vt ſcia/
mus de ea ꝯfiteri ⁊ ipſam cauere Notan/
dū ꝙ accidia ſic creſcit ⁊ ingrauat ſm Au
reo. in compen. Primo hō mouet ad tedi
um ⁊ triſticiaꝫ de ope bono inchoando ex
naturali appetitu ſenſitiuo quieſcendi. et
ſic nullum eſt pctm̄. vt cū naturalr̄ horret
ieiunare vigilare. Nā ſm phum. iij. Ethi
corū. naturalibꝫ paſſionibꝫ nec meremur
nec demeremur. Secundo ꝓcedit tale te
dium ad obmittendū talia bona que poſ/
ſet facere: ad que tamē ex p̄cepto nō tenet
et ſic eſt veniale. Tercio ꝓcedit intantum
ꝙ obmittit etiaꝫ ea que ſunt neceſſaria ad
ſalutē. Et tunc ꝓ regula generali tenēduꝫ
eſt ſm doctores oēs ꝙ accidia et q̄cūq̄ ei⁹
filie q̄n ꝯſiſtunt in obmiſſione eoꝝ q̄ ſunt
neceſſaria ſaluti ſunt mortalia. al's venia/
lia. niſi ꝓcedat in deſperationem. Exēpli
gratia. Si accidia redūdat intantū ꝙ frā
git p̄cepta dei. vel ſi p̄cepta eccl'ie ſine cau
ſa rationabili: mortalis culpa eſt. Quar
to accidia vltra ꝓcedit ꝓducendo plures
culpas filiales. et ſenſus ſuos relaxando
ad delectationes. et tunc grauius peccat
quanto plura talium viciorum accumu/
lat. D Sunt aūt filie accidie ſm Gre
goriū et in Angelica. Prima torpor circa
precepta obſeruanda. Secunda Euaga/
tio mentis et ſenſuum exteriorum circa il
licita. Tercia filia eſt puſillanimitas reſpe
ctu conſilioruꝫ. Quarta ocioſitas. Quin/
ta malicia qua quis deteſtatur bona ſpi/
ritualia. Sexta Deſperatio. Vltimo ꝗ
accidia creſcit ⁊ procedit in deſperationeꝫ

et ſic in finalē impenitentiā ⁊ ad occidēdū
ſe ſicut iudas. Proinde vt talē ruinam qs
euadat caueat ſenſus. Pro exēplo acci/
pe o tu homo qđ Gregoꝛi⁹ dicit. Qui pre
ſentꝫ ſeculi voluptatibꝫ paſcit̄ qſi p amena
(ſenſibꝫ) prata ad ſuſpēdiū ducit̄.ſ.patibu/
li infernalis. Scđa rō cuſtodiendi ſen/
ſus eſt diuine volūtatꝫ delectatio. qꝛ deus
vult ⁊ diligit cuſtodiā ſenſuū: vt aīa ⁊ coꝛ
pus in oī ſctītate ſeruet̄ tanq̄ dei templū
et habitaculū mundū ab oīs pcti ſtercoꝛe
Vñ.j.Theſ.iiij. Hec eſt volūtas dei ſan
ctificatio vr̄a vt ſciat vnuſquiſq̄ veſtꝝ ſu/
um vas poſſidere in ſctificatiōe nō in paſ/
ſione deſiderij. E Itē ſicut regi valđ
placet qñ bñ munit̄ ⁊ cuſtodit̄ caſtꝝ ſuum
in q̄ ipſe habitat ⁊ tenet ſponſam ſuā.p̄ſer
tim ſi caſtrū tale eſt in metis inimicoꝝ im
pugnantiū. Sic in ꝓpoſito de⁹ cū ſua ſpō/
ſa.i.aīa dilectiſſima p fidē deſpōſata ma/
nens in nobis diligit cuſtodiā hui⁹ caſtri.
Vñ Berñ.in ſer. Dom⁹ hec.dicit. Caſtꝝ
aīe in terra inimicoꝝ ſitū eſt: vndiq̄ impu
gnat̄.ſ.a demonibꝫ. ideo ex oī pte eſt muni
endū. vt nec p oculoꝝ feneſtras nec p cete/
roꝝ ſenſuum poꝛtas det̄ ingreſſus moꝛti.
Hec Berñ. Deniq̄ p ꝯtrariū magna fit
deo iniuria qñ hō ſeru⁹ dei facit tradimen
tū tal' caſtri: p aliquā foueā ſenſus intro/
mittendo diabolū. Sicut legit̄ de ciuita/
te Babylonie p quadrū in giro nobiliſſi/
me ſita hñs in q̄libet frōte.xv.miliaria. et
muros cubitoꝝ ducentoꝝ in altitudine.
in quā fluui⁹ magnus p foueā influebat.
quā foueā qꝛ nō obſeruauerūt: aduerſarij
flumē ad aliā ptem deriuantes: p illam in
greſſi ciuitatem ceperūt. F Tercia ra
tio eſt ad id ſcꝫ diabolice fraudis euitatio
qꝛ diabolus p q̄nq̄ ſenſus exteriores ſo/
let decipe hoīes incautos. Sicut ⁊ p̄mos
parentes decepit Geñ.iij. vbi legit̄ q̄ au/
ditu v̄boꝝ ſerpentis hoc eſt diaboli et vi/
ſu ⁊ guſtu ſimiliter tactu et odoꝛatu decepti
ſunt. Vidit (inq̄t) mulier q̄ bonum eſſet li
gnum ad veſcēdū.ſ.ex odoꝛe bono fragrā
te.ſequit̄.⁊ pulcꝝ oculis aſpectuq̄ delecta
bile. ⁊ tulit (tāgendo) ⁊ comedit. Ecce oēs
ſenſus ꝯcurrerunt ad deceptionē: q̄s ſen/
ſus p̄ſertim auditum v̄boꝝ p̄cedentē ⁊ vi
ſum ſi cauiſſet mulier non p̄iſſemus. Et h̄
mirū eſt q̄ ſerpentē loquentē nō expauit.
Sed hoc ideo. quia vt Beda dicit oſten/
dit faciē v̄gineā quā mulier reſpiciēs cau
dam ſerpentinā illi⁹ nō conſiderauit. Sic
multi etiā modo a diabolo decipiunt̄ per
delectabilia ſenſuū illecti. ſicut aues dulci
cantu fiſtule aucupis. qꝛ non ꝯſiderāt no/
uiſſima.ſ. moꝛtis ⁊ dānatiōis future. De
q̄bus Deute.xxxij. Gens abſq̄ prudētia
vtinā ſapent ⁊ intelligerent ac nouiſſima
ꝓuiderēt. O ḡ homo aduerte hec et caue.
G Quarta ratio eſt offenſe multipli
cis p̄iclitatio. Primo qꝛ p ſenſus accendi
tur ꝯcupiſcētia carnalis. Et hoc mō in tā
nep̄handa peccata cecidit mundus q̄ to/
tus diluuio perijt Geñ.vj. Videñ filij dei
filias hoīm q̄ eſſent pulcre: accep̄unt vxo
res ⁊c. Et hec fuit p̄maria cauſa diluuij.
Et ſm Lyrā per filios dei intelligunt̄ filij
Seth q̄ erant vni⁹ veri dei cultoꝛes. ſed p
filias hoīm filie de Cayn deſcendentes q̄
pompoſe ⁊ laſciue ſe oꝛnabāt et ꝯcupiſce/
rent̄. Itē Samſon qui fuit deo conſecra/
tus ab vtero: viſu Dalide p̄iclitatus ⁊ ex/
cecatus eſt. Item Dauid cui facta fuit ꝓ/
miſſio de xp̄o aſpicieñ Barſabee ſe lauā/
tem adulterauit ⁊ homicidia fecit. et mul
tipliciter a deo punitus eſt ⁊c. Quoniam
multi p ſenſus coꝛruerūt etiā ſancti ꝯcupi
ſcentia deprauati: nō ſufficit tp̄s enarran/
di. Scđo ex ſenſibꝫ occaſio omnis offen/
ſionis ⁊ pditiōis accidit etiā in iudicijs vt
p ꝯcupiſcentia oculoꝝ viſis muneribꝫ fal
ſam ferant iudices ſententiā. Sicut p con
ſolatoꝛio narrat̄ de q̄daꝫ viro paupe qui
in agro vidit canem ſuū pedibꝫ fodere.ac/
currenſq̄ repperit theſauꝝ abſconditū et
furatus eſt. canemq̄ intantū dilexit q̄ tā/
dem moꝛtuū ſepeliuit in ſacro cimiterio.
ꝓpter qđ p plebanū tract⁹ in iudiciū ⁊ vi/
dens q̄ dānabit̄ p ſniam: obtulit ſingulis
iudicibꝫ pecuniā magnā: dicēs. q̄ canis ſu
us p linguā moꝛtu⁹ fuerit ⁊ in teſtamento
hec ipſis legauerit. Iudices viſis aureis
acceptis illecti: falſam ſententiā tulerūt ꝯ
plebanum q̄ debuiſſet ire pceſſionalr̄ cuꝫ
cruce ad ſepeliendū canem talem. Ecce er
go patet q̄ ex ſenſibus nō bñ cuſtoditꝫ oꝛi
tur nō tm̄ luxuria. ſed et auaricia: ſacrile/
giū: falſum iudiciū. ⁊ multa alia crimina.

H Circa ſecundū de offenſio
ne pcti in ſenſibꝰ vt ſciamꝰ qualiter ɔfite
ri debeamꝰ de eis queritur. quō vel q̄t mo
dis cōmittit q̄s mortale peccatū. ⁊ ꝑ cōſe
quēs neceſſario cōfitendū in actibꝰ quinqꝫ
ſenſuū exterioꝝ. Ad qd̄ rn̄detur q quatuor mo
dis. Et ſm̄ hos modos ponuntur quatuor de
hoc regule. Primo offendit in aīo morta
liter ɔcupiſcēdo. Scd̄o ɔcupiſci volendo
Tertio ɔtēptu aggrauādo. Quarto peri
culo pcti ſe exponēdo. Prima ḡ regula ē
Omnis actus cuiuſcūqꝫ ſenſus exterioris
q̄ fit deliberato aīo ad ɔcupiſcentiā pecca
ti mortalis eſt culpa dānabilis. Et patet
Matth. v. Qui viderit mulierē ad cōcu
piſcendū eā iam mechatus eſt in corde ſuo.
Scd̄m glo. notāter dicit. ad ɔcupiſcēdū:
id eſt intentōe ɔcupiſcēdi. q2 videre abſo
lute mulierē vt pulchrā rem nō ē peccatū
ſed videre vt ɔcupiſcat eā peccatū eſt. Et
idem iudiciū de aliis ſenſibꝰ ſcꝫ q ⁊ audire
verba ⁊ colloquia mulieris vel eā tange
re vel guſtare cibū aut potū cū ea hac in
tentiōe peccatū eſt mortale eo q ex fine in
tento iudicatur actus ſm̄ doctores. Se
cūda regula eſt q omnis actus ſenſus exte
rioris q̄ fit deliberate intētione huiꝰ finis
vt ſcꝫ ɔcupiſcatur in ſequelā peccati morta
lis eſt culpa dānabilis. Nā Augꝰ in regu
la dicit. appetere vel appeti velle. ſ. in faci
endū mortale: vtrūqꝫ eſt dānabile. Vn̄ li
cet tu nolis peccatum ꝑpetrare: tn̄ ꝓpterea
aſpicis mulierē vel tangis vel audire vis
verba eius vt ipa ɔcupiſcat te in peccatū
mortale. vel vt poſſis ꝑ talia decipere eam
in rebus notabiliter eſt mortale. Tertia
regula eſt. q omnis actꝰ ſenſus exterioꝝ ex
ɔtēptu pōt fieri mortalis: puta qn̄ patus
eſt vel facit etiā ɔtra p̄cepta dei vel eccl'ie
ɔtēnendo ꝓpter delectationē ſenſualē. Ex
empli grā. ꝓpter videre ſpectacula vel pro
pter itereſſe choreis: aut epulis: aut ludis
dimittit in feſto miſſam audire: aut tpe q̄
tenetur ɔfiteri vel cōicare ɔtēnit: aut periu
rādo mētitur: aut furatur ꝓpter guſtū ⁊ hm̄ōi
Vn̄ de pe. diſt. j. Tres ſunt. glo. dicit. Si
q̄s ɔtēnit venialia ꝓpter ɔtemptum dignꝰ
efficitur morte eterna. Quarta regula eſt
q quādocūqꝫ hō aduertit ſibi imminere
periculū peccati mortalis ꝑ aliquē actum
ſenſus exterioris. ⁊ tali piculo ſe volunta
rie exponit. nec vult ſibi cauere a tali pec
cat mortaliter. Vn̄ Eccī. iij. Qui amat pi
culū. Lyra. id eſt occaſiōes peccatoꝝ peri
bit in illo. ſicut auicula volitans circa la
queū. Exemplū de nimia ⁊ frequēti fami
liaritate mulieris in viſu auditu et tactu:
ac aliis peccat q̄ nō abſtinet: cū pcipit ſibi
vel illi piculū pcti iminere. Hec ſufficiāt.

J Circa tertium de remedia
tione notandū q plurima ſunt remedia q̄
bus hō pōt ſibi cauere a peccatis ſenſuum
exterioꝝ. Primū eſt humanā ɔditionē cō
ſiderare. q2 deus ſingulos ſenſus noſtros
ſub aliqua cuſtodia ɔdidit vt diſcamꝰ cu
ſtodire a pctis. Primo oculos clauſit pal
pebra duplici ſupiori ſcꝫ ⁊ inferiori. cum tn̄
aues ſola inferiori palpebra habēt claude
re oculos. Beſtie aūt ſolū ſuperiori vt ho
mo oculos vndiqꝫ cuſtodiat. Item audi
tus a retro habet carnē cartilaginoſā vi
delicet ꝓ cuſtodia vt ſit tm̄mō ad anterio
ra. i. ſalutifera aptus. Itē guſtus clauſus
eſt dētibus ⁊ labiis tāqꝫ ſeris. Itē odora
tus naſus longitudine q̄ defluūt immun
dicie vt diſcamus fetorem peccatoꝝ reco
gnoſcere ⁊ emūdare. Itē tactus cute tegi
tur. ⁊ inſuꝑ veſtimētis vt caueatur. Secūdū
remediū eternā punitionē ptimeſcere que
ſingulis ſenſibus iuxta numeꝝ peccatoꝝ
remetietur. ſicut epulo q̄ in lingua plus pec
cauit plus punitꝰ eſt Luc. xvj. Tertiū eſt
crucem xp̄i mox cogitare q̄ cito tēptaris.
Quartū eſt auertere ſenſus citiꝰ ab oble
ctatione. Vn̄ Augꝰ in regula. Oculi ve
ſtri ſi iaciantur in feminā in nulla figātur. Im
poſſibile em̄ ē nō tāgi viſis qn̄qꝫ. Vltimū
ē deū orare vt caueat. K Pro finali
documēto cautele exemplū ponamus. qd̄
ſcribitur in ſpeculo exem. di. ix. exem. xciij. q
demon apparuit cuidam vetule ⁊ dixit. A
pluribꝰ annis laboraui ponere diſcordiam
inter illū viꝝ ⁊ vxorē eiꝰ nec potui. q2 non
habeo linguā qua poſſem familiariter lo
qui eis vt auditū mihi accōmodarēt. Tu
ḡ cum poſſis hoc ſi feceris dabo tibi pecu
niā magnā. Illa ꝓmiſit. ⁊ accedēs ad do
mū illiꝰ vxori dixit q vir ipius aliā mulie
rē iuuenculā adamauit ⁊ cū illa adulteratur
In ſignū veritatis ecce hodie veniet inq̄t il

la iuueculā vt accipiat pannū tunice ꝓ ſuo
ꝑcio. Tandē ſecrete viro dixit ꝙ vxoꝛ ſua
cū quodā clerico haberet illicitū amoꝛem
ꝛ die altero ſi obſeruauerit in eccl'ia collo-
qͥnt mutuo: oꝛdinauitqꝫ cū eodē viro ꝙ ꝑ
ſuā iuueculā quā deſtinaret illa die ꝓ acci
piēdo panno mitteret ſibi pannū a ſe em
ptū. cuius ꝑciū ecce nūc inq̄t tibi ꝑſoluo.
Tandem miſit iuuenculam pꝛo panno ꝛ
vir ille pannicida dedit eidē. Uxoꝛ hec vi
dens eſt ſuſpicata de malo qđ ꝑdixerat ve
tula. deniqꝫ ꝓcurāte vetula die altero vx-
oꝛ in eccl'ia cū clerico ꝯfabulaꝫ. ꝛ ſic ſuſpi
tio generata eſt viro de vxoꝛe. tandē vetu
la ꝯſuluit vxoꝛi ꝙ de pilis barbe viri cū ra
ſoꝛio ſumeret ꝛ ſic vetula ꝑ pilū efficeret ꝙ
vir eā pl'amaret: ſꝫ viro ſecrete dixit ꝙ ob
ſuaret. qꝛ vxoꝛ eū raſoꝛio occideret. Cū ḡ
ille vir fingēs ſe doꝛmire vxoꝛ raſoꝛiū cepiſ
ſet ecce vir repēte ſurrexit ꝛ diſcoꝛdia ma-
xima fit inter eoſdē ꝛ ꝯſanguineos vtriuſ
qꝫ. Ecce lingua ꝛ auditus quāta mala cō
citant. Tandē dei iudicio diabolus pote
ſtate accepta vetulā illā rapuit ad inferna
ꝛ oꝛantibꝫ iſtis deꝰ ꝑ diſcretionē ꝯfeſſoꝛis
declarauit maliciā. ꝛ ſic vir ꝛ vxoꝛ ad amo
rē p̄ſtinū reducti ſunt. O ḡ xp̄iani diſcite
cauere ſenſus. Rogemꝰ xp̄m ꝛc.

¶ Feria ſecunda poſt dñicā ramiſpalma-
rum Sermo quadrageſimuſſeptimꝰ vi-
delicet de ꝑnicioſiſſimis peccatis in ſpm̄
ſanctū de q̄bus reſtat poſt ꝑdicta ſaltem
breuiter agendū. vt cauere ſcꝫ vel confite-
ri diſcāt pctōꝛes.

Vnxit pedes ieſu ꝛ domus impleta ē ex odo
re vnguēti Joh. xij. ꝛ in euāge-
lio hodierno. Chariſſimi in hoc facto ma
gdalene vnguētis pedes ieſu figuraꝫ vn-
guentū contritōis vt dicit Bern. ſup can
tica. ſermone. xij. Dū eñ ex vnguento cō
tritiōis confecto ex peccatoꝝ recoꝛdatiōe
vereqꝫ penitēdo vngit peccatoꝛ homo ie-
ſum qui coꝛ contritū ꝛ humiliatū non de-
ſpicit ſed amat. tunc domus aīe et totius
eccleſie impleꝫ odoꝛe delectabili. qꝛ gaudi
um eſt deo ꝛ angelis. ꝛ ſic oībus electis
ſup peccatoꝛe penitentiā agente: vt xp̄us
teſtaꝫ Luce. xv. Sed heu qꝛ multi de hoc
diſplicentiā accipiūt ꝛ remurmurāt. ſicut
dicit de iuda q̄ indigne tulit ꝛ murmura-
uit. qꝛ multi ſunt deſperati vt iudas q̄ lo-
quūtur contra ſpūſſancti bonitatē erro-
nee. ſcꝫ ꝙ deus nō remittit peccata: preſer
tim que ſunt in ſpm̄ſanctū: male interpꝛe
tantes verba xp̄i Matth. xij. vt infra pa-
tebit. Uñ ꝯtra hm̄oi poteſt etiā poni pꝛo
themate illud Apl'i dicētis Eph. iiij. No
lite fratres ꝯtriſtare ſpm̄ſanctū dei i quo
ſignati eſtis ꝛc. In q̄bus oēs hoꝛtatur
xp̄ianos ne ꝯtriſtent ſpm̄ſanctū peccādo
certis ꝯtra ſpm̄ſanctū peccatis. de q̄bus
hic agemus nec ꝯtriſtent erroꝛe ꝛ deſpa-
tionis inductiōe cadeñ. vel docētes ꝙ ſūt
talia peccata que etiā penitentibus nō re
mittit deꝰ. deniqꝫ nec alijs peccatis moꝛ-
talibꝫ q̄buſcūqꝫ ꝯtriſtent expelleñ. dī gra-
tiā. ſicut fecit iudas. de quo in hoc euāge-
lio. Itaqꝫ de peccatis in ſpm̄ſanctū de-
claremus tria in h̄ ſmone myſteria.

¶ Primū dꝛ notificatōis.
¶ Secundū dꝛ ſpecificatōis.
¶ Tertiū dꝛ remiſſiōis.

I Circa primū de notificati-
one vt ſciamus quando dicaꝫ q̄s peccare
in ſpm̄ſanctū vel qualiter: notandū ē ſm
Tho. ij. ij. q. xiiij. et Antho. par. ij. tit. viij.
ca. viij. ꝙ de peccato in ſpm̄ſanctū docto-
res loquūtur tripliciter declarañ. ꝛ notifi
cando illud.

¶ Primo aliq̄ dicunt ꝙ eſt quādo contra
ſpm̄ſanctū dꝛ blaſſemia.

¶ Secūdo alij dicūt ꝙ non eſt aliud q̄ꝫ fi
nalis impenitētia.

¶ Tertio alij dicūt ꝙ eſt peccatū quodcū
qꝫ factū ex certa malicia.

¶ Primo inqꝫ peccatū in ſpm̄ſanctū dicit
blaſſemia. que dicit contra ſpūſſancti ꝑſo
nā. ꝛ hoc dicūt antiqui doctoꝛes. ſ. Atha-
naſius. Hilariꝰ. Ambꝛoſiꝰ. Hieronymꝰ
ꝛ Chryſoſtomus. iuxta illud xp̄i dictum
Matth. xij. Quicūqꝫ dixerit verbū cōtra
filiū hominis remittetur ei. Qui aūt dixe
rit verbū ꝯtra ſpm̄ſanctū non remittetur
ei neqꝫ in h̄ ſeculo neqꝫ in futuro. Hec ibi.
Nā ex q̄ xp̄s dñs erat deꝰ ꝛ hō quedā fa-
ciebat hūanitꝰ. ſ. comedēdo: bibēdo. doꝛ-

mlendo ꝛ hmōi. Quedā aūt faciebat di/ ninit⁹ ꝑ opationē ſpūſſancti ꝗ erat plen⁹: vt miracula faciēdo: demones pellendo: celeſtia ſecreta reuelādo ꝛ hmōi. Judei āt ꝑmo dixerāt blaſſemiā in filiū hois.i. vir ginis dicēs eū vorācē potatorē vini ꝛ ami cū publicanoꝝ. ꝛ hoc fuit pctm̄ grue. poſt modū dixerūt blaſſemiā in ſpm̄ſanctū dū opa diuinitatis ꝗ faciebat opante ſpūſā/ cto attribuerūt ꝑncipi demonioꝝ dī. In beelzebub eijcit demonia. ꝛ hoc fuit grauiſ/ ſimū pctm̄ iudeis qḋ eis ꝓpter infidelita/ tē ꝛ obdurationē nō eſt remiſſū. Secun do alij doctores vt Aug⁹ li. de verbis do mini ꝛ eundē ſequētes pctm̄ in ſpm̄ſanctū eſſe dicūt finalē impenitētiā quādo ſcꝫ ali quis ī pctō mortali pſeuerat vſqꝫ ad mor tē. ꝛ tale dr̄ ꝟbū nō ſolū oris: ſed ꝛ cordis ꝛ opis ꝯtra ſpm̄ſanctū. qꝛ eſt ꝯtra remiſſi onē pctoꝝ ꝗ fit ꝑ ſpm̄ſanctū. ꝛ tale pecca/ tū chriſtus dixit ꝙ nō remittet neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro. ſiue illis iudeis xp̄m blaſſemātibus: ſiue alijs quibuſcūqꝫ pec catorib⁹ penitētiā nō agētib⁹ vſqꝫ ad mor tē. quia poſt mortē nulli poterit eſſe peni/ tētie locus. ¶ Tertio alij doctores dicunt ꝙ generaliter oīe peccatuꝫ qḋ fit ex certa malicia eſt pctm̄ in ſpm̄ſanctū. qꝛ ex malicia certa peccare eſt facere ꝯtra dei bonitatē ſciēter ex ꝯtēptu. bonitas aūt at/ tribuit ſpūiſancto. Unde magiſter. ij. ſen/ tentiaꝝ di. xliij. dicit. ꝙ ille peccat in ſpm̄/ ſanctū cui malicia ꝑ ſe placet. Naꝫ homo poteſt peccare quādoqꝫ ꝛ peccat ex īfirmi tate. i. ex paſſiōe vt cū tēptat ꝯcupiſcentia vel ira ꝛc. ꝛ tunc dr̄ peccare ꝯtra deum pa trē cui attribuit potētia. Item quandoqꝫ peccat ex ignorantia. ꝛ tunc peccat in filiū cui attribuit ſapiētia. Quādoqꝫ autē pec cat ex certa malicia nō ſolū ex certa ſcien/ tia. quia hoc etiā accidit in peccato ex infir mitate: ſed ex ipa electōe mali. Ideo notā ter dicitur. ex certa malicia ꝛ non ſimplici ter ex malicia. ad plus ſcꝫ deſignanduꝫ ꝙ peccat quis in ſpūſſancti bonitateꝫ contē/ nendo. ¶ Querit ergo. qualis mali cia facit peccatū in ſpm̄ſanctū. Responde tur in ſūma Angelica ꝛ Anthonina ſup. ꝙ peccare ex malicia poteſt ꝯtingere plu/ ribus modis. Uno modo ex malicia ſim pliciter: hoc eſt ex voluntate mala qua elī git facere malū peccati. Secūdo ex incli/ natiōe habitus vitioſi que dicit malicia. ꝛ iſtis modis licet ſit peccatū mortale: tamē adhuc non eſt in ſpm̄ſanctū ꝓprie. Exem/ pli gratia ſm̄ Bonauen. in. ij. di. xliij. Si aliquis ſenex qui non habet ꝯcupiſcentiā fornicandi: excitat ſeipm̄ ad fornicanduꝫ ꝗuis peccat mortaliter ex induſtria ꝛ ma licia quadā: tamē illud non dr̄ peccatū in ſpm̄ſanctū. Tertio ergo peccat qs ex ma/ licia eo ꝙ ꝯtēnit ꝛ abijcere ꝯtendit id qḋ poſſet eū impedire ab electōe peccati: pu/ ta cū aliquis intendit peccare ꝛ occurrūt menti alique inſtigatiōes vel timoris dei punientis vel ſpei vel enormitatis pecca/ ti ꝛ hmōi: ſed ipe abijcit vel ꝯtēnit ſtudio ſe hmōi vt liberi⁹ peccet. tunc ex certa ma licia peccat in ſpm̄ſanctuꝫ. Exemplū de ſancto longino ex legenda cuius feſtū qr/ ta die poſt Gregorij colitur. qui cum eſſet Centurio gentilis caliginoſis oculis: ſed viſis ſignis in paſſione xp̄i: pſertim ꝙ ſan guine xp̄i ex vulnere ꝑ lanceam decurrēte clare vidit ex illius ꝯtactu nō cōtēpſit: ſed in chriſtū credidit. ꝛ poſtea ſanctus mar/ tyr factus eſt vt infra patebit: ſꝫ iudei om nia contempſerunt dei ſigna vt effrenate occiderent chriſtum ꝛc.

¶ Circa ſecundum de ſpecie/ bus queritur. que ꝛ quot ſunt ſpecies pec cati in ſpm̄ſanctum. Reſpondet ſm̄ magi ſtrū in. ij. di. xliij. ꝛ doctores. ꝙ ſex ſunt ſpe cies. Prima deſperatio. Secūda verita/ tis agnite īpugnatio. Tertia obſtinatio. Quarta pſumptio. Quinta inuidentia fraterne gratie. Sexta finalis impeniten tia. Et iſtoꝝ ꝑ clariori intellectu notādū ſm̄ doc. s. ꝙ ſpūſſanct⁹ ſex mōis ſuggerē/ do vel iſtigādo in nob̄ īpedit pctm̄. Et ſic ſex mōis hō ꝯtēnendo tales ſpūſſcti iſtiga tōes peccat in ſpm̄ſanctū vt dictū ē. Prio inſtigat qñqꝫ pctōres ad ſpeꝫ diuie mie vt ꝯſiderādo qꝛ de⁹ miſericors pat⁹ ē remitte/ re peccata penitētibus et dare premia ce/ leſtia repromiſit. Ideoqꝫ reſipiſcant et re/ ſurgant. ſed hō ꝑuus hoc a ſe remouet ꝑ deſperatōꝫ. Et ſic ꝑma ſpēs dr̄ deſpatio. ꝗ licꝫ credat ꝙ de⁹ penitēti remittit ꝑ ctā: alioqn h̄ñ credēdo eēt heretic⁹ vt īfidelis

tū cū talis inſpiratio tāgit coꝛ ſuū cōtēnit vel nō recipit nec ad penitentiā ꝯuertitur ſ3 pſuad3 ſibi ſe foꝛe dānādū nec deū īgſcituꝝ rū. ⁊ ſic libere peccat. ⁊ hoc eſt peſſimū om niū pctōꝝ in quo pctō periit cayn d. Maioꝛ eſt iniq̄tas mea q̄ȝ vt veniam merear. Bern. Mētiris cayn mētiris. q2 maioꝛ eſt dei miſericoꝛdia q̄ȝ toti9 mundi iniq̄tas ⁊ culpa. Nā vna ſanguinis xp̄i gutta ſufficeret ad remittēda toti9 mūdi pctā. Hinc etiā Leo papa de pe. di. iij. Sceleratioꝛ dicit. q̄ iudas graui9 peccauit deſperādo q̄ȝ xp̄m tradēdo. Quia Iſid. de ſūmo bo. dicit. Peccare moꝛs aīe ē: ſ3 deſperare eſt deſcēdere in infernū. ⁊ ſic diabolicū ē. Secūdo ſpūſſanct9 inſtigat ad veritat3 fidei ⁊ ſalut3 agnitionē illuſtrando qn̄q3 ꝑ ſcp̄turas vel p̄dicationē vel alio mō. ſ. vt intelligat q̄ talis errat i fide vel ꝯtra moꝛes: puta vſurā eſſe pctm̄ vel foꝛnicationē ⁊c̄. S3 hō repꝛob9 pſeuerat ꝯtra ſpiritū ſanctū defendēdo ſuū erroꝛē. Et tūc ſequitur veritat3 impugnatio. ⁊ intelligitur de veritate agnita in his q̄ ſunt neceſſaria ad ſalutē. ⁊ non in aliis. ſ. naturalib9 vel artificialib9. patet in Anthoñ. ⁊c̄. Exemplū de ſcribis iudeorū. Tertio inſtigat ad abominandū peccati prauitatē. q2 ait Greg. Momētaneū eſt qđ delectat: ſed eternū qđ cruciat. Vn̄ deberet hō reſipiſcere. S3 ꝯtēnendo ſeq̄r obſtinatio q̄ ꝯtra talē inſpirationē ſpūſſācti firmat in peccato. Quarto ſpūſſanct9 inſtigat ad timoꝛē iudicij dei iuſti moꝛt3 ⁊ dānatōis. ſed hō p̄ſumēdo abiicit hoc. et ſic ſequitur p̄ſūptio. ſ. q̄ ſine meritis ⁊ ſine penitētia ſaluabitur. Quinto inſtigat ſpūſſāctus ꝑ auxiliū gratie ſubleuātis a peccat3 Grā eñ ſpūſſancti ſola hoīes ſubleuantur a peccatis vt Aug9 dicit. qđ cernimus fieri in mult3 quotidie ad deū ꝯuerſis. S3 peccatoꝛ hoc abiicit dolēdo q̄ grā dei creſcit i hoīb9 q̄s videt ꝯuerti in p̄dicatiōe a ſuis peccatis. ſicut paganos legim9 q̄ dolebāt de hoc q̄ multi ꝯuertebantur ad fidē ꝑ apoſtoloꝝ p̄dicationē. P Et hec ē inuidētia fraterne gratie ꝯtra ſpm̄ſanctū. Exemplū legitur in ſpeculo exē. di. x. exem. xxvij. q̄ ſutoꝛ quidā dolēs ob q̄ſtus diminutione3 q̄ cōtra calceos roſtratos p̄dicaretur maledixit p̄dicāti đ hoc. ⁊ diabol9 terribili ſpecie viri apparēs: arreptū illū ſutoꝛē ꝑ capillos violenti impetu tāto in terrā deiecit vt auulſa cū ſua pelle coma capit3 in manu illius remāſerit ⁊ ſanguineā iſte coꝛona3 habuerit. Sicq3 ad horā ꝑditis ſenſib9 i terra iacuit vertice cruētatus. tandē oꝛantib9 ꝑ eo ſacerdotib9 reſtituto ſibi vſu rōnis dicit nō maledicere nec dolere q̄ ab hmōi deſiſtitur. Sic etiā peccāt q̄ dolēt q̄ amaſie ad caſtitatē ꝯuertuntur. Sexto ſpūſſanct9 inſtigat ꝑ remoꝛſū ꝯſciētie de pcti turpitate: ſed pctoꝛ abiicit ꝑ ſpeciē ſextā q̄ eſt finalis impenitētia q̄ impoꝛtat ꝓpoſitum nūq̄ȝ penitēdi. vel ſm̄ Tho. nūq̄ȝ vere ꝯfitēdi ꝓpoſitū ſed ſꝑ ficte. O ḡ pctoꝛ ſequere p̄dictas inſpiratōes. ne pecces ⁊c̄.

Q Circa tertium de remiſſione pctōꝝ in ſpm̄ſanctū queritur. vtrū equaliter deus remittat peccata oīa in ſpm̄ſanctū ſicut ⁊ alia pctā. Rn̄detur. nulli dubiū q̄ penitēti om̄ia pctā a deo bono remittuntur vt ſacrū ꝯciliū teſtatur. j. q. vij. Si q̄s omnē. poſt mediū. Si aūt dicas. Quare ḡ xp̄us dicit Matth. xij. q̄ nō remittetur. Rn̄detur q̄ ſm̄ Aug3. loquitur ibi xp̄s de finali impenitentia vſq3 ad moꝛtem incluſiue vt ſup̄ dictū eſt. Vel ſm̄ alios hoc dicit q2 homies de talib9 peccatis difficilius cōuertuntur eo q̄ ꝯtrariantur ſpūſancto q̄ habet homies a pctō ꝯuertere vt iā oſtēſū eſt. ⁊ ſic xp̄s dic q̄ nō remittuntur. ſicut dicitur cōiter de infirmitate q̄ difficulter curatur q̄ hec nunq̄ȝ curatur. Vn̄ ⁊ ph̄s dicit. q̄ ꝓ impoſſibili dicere ſolem9 id qđ difficulter poſſum9: tamē ſi q̄s etiā ex peccatis in ſpm̄ſanctū ꝯuertitur in p̄ſenti vita de9 eque faciliter ex ſe remittit ſibi om̄ia. Sicut ad hec aliis dimiſſis ſunt exēpla ſcp̄ture ſc3 de paulo blaſſemo p̄us fidē impugnāte: ſed poſtea Apoſtolo maximo. Itē de longino q̄ xp̄i latus vulnerauit crudeliſſime coꝛā ꝟgine matre ſed ꝯuerſus modo ſupꝛadicto poſtea i capadocia monaſtice vixit. xxviij. annis. cui ſacrificare idolis nolenti p̄ſes om̄es dentes excuſſit ⁊ linguā excidit: tamen longinus loquelā non ꝑdidit ⁊ idola ſecuri confregit quoꝝ demones in p̄ſidē ⁊ eius ſocios intrañ. p̄ſide cecato ip̄e ⁊ om̄es inſanientes latrabāt. cui cū longin9 diceret. Nō

ſanaberꝫ niſi quãdo occaſus fuero ꝛ poſt ꝑte orauero. Juſſit ꝙ pſes eũ moꝝ decollari. ꝛ poſtea ad corpus eius ꝓſtratus cũ lachrymis penitentiã egit ꝛ pfecte ſanatus. tandẽ bene vixit. Rogem⁹ ꝙ xp̄m ꝛc̄.

Feria tertia poſt ramiſpalmaꝝ Sermo qdrageſimuſoctau⁹ de obduratõe cordis humani in pctis ꝛ quorundã pditõe alioꝝ aũt liberatõe.

Tu domie ſabaoth ꝗ iudicas iuſte probas renes ꝛ corda Hiere.xj.ꝛ in ep̄la hodierna. Jn q̄bus ꝟbis inſinuaꝛ ꝙ deus ſabaoth.i.exercituũ ſcꝫ angeloꝝ: ꝗ oĩa q̄ facit iuſto iudicio facit. ꝓbat hoies nõ vt aliq̄d ſibi.i.deo occultũ inoteſcat qꝛ oĩa nuda ꝛ apta ſunt oculis dei etiã cordis ſecreta teſte Ap̄lo.ſed vt alijs innoteſcãt iudicia dei fore nõ niſi iuſta i oib⁹ ꝗ facit vel pmittit R Tria aũt innuũtur in p̄dictꝫ ꝟbis que de⁹ ſolet ꝓbare. Primo renes.i. caſtitatẽ.an q̄s intra ſe pũa ꝯcupiſcentiã carnalẽ foueat ꝛ peccare intẽdat ad ſuam dãnatiõẽ. Secũdo corda: an ſint dura ad rebellandũ deo ꝛ eius inſpiratõibus quibus vocat homies ad fidẽ ꝛ penitentiã ac ſalutẽ.ſicut fuit in iudeis obduratis ꝯtra xp̄m ꝑpter qḋ de⁹ puniuit illos. Tertio ꝓbat eadẽ corda an molleſcãt ad penitẽtiã ḋ pctis: p̄ſertim aũt his tpib⁹ paſſiõis xp̄i deberẽt molliri corda hoĩm ad penitentiã ꝯtritionẽ ſcꝫ ꝯfeſſionẽ ꝛ ſatiſſactionẽ intuitu paſſiõis xp̄i q̄ ſcidit etiaꝫ petras ꝛ monumẽta apuit ꝛc̄. Propterea etiã eccl̃ia a dñica de paſſiõe inchoãdo p totã hebdomadã canit ꝑ inuitatorio matutinali illḋ Ps.xciiij.di. Hodie ſi vocẽ dñi audieritis nolite obdurare corda veſtra. qḋ põt etiã poni ꝓ themate. Sꝫ ve mũdo ab ſcãdalis qꝛ mľti xp̄iani etiaꝫ hoc tpe obdurati manẽt ſine ꝯfeſſiõe. Proinde de obduratõe in pctis hoc ſmõe declaremus tria myſteria.

Primũ de cauẽda duricie occaſiõe.
Scḋm ḋ q̄rũdã in ſua duricie pditõe.
Tertiũ ḋ q̄rũdã dono gr̃e liberatõe.

S Circa primũ de cauenda occaſione obduratõis vt ſic remota cauſa remoueaꝛ effectus.ſicut ꝗ venenoſa ꝛ periculoſa cauet tutior eſt. Queriꝛ ꝙ. ex quibus occaſionib⁹ oriꝛ cordis obduratio in hoib⁹. Rñdeꝛ ſm doctores vt claret in ſũma Anth.p.ij.ti.viij.c.ix.ꝙ p̄cipue ex q̄nqꝫ. Prio ex auaricie nimia cura ꝛ ſollicitatõe. Vñ Bern.ad Eugeniũ. Prudẽti⁹ te abſtrahas a curis hui⁹ ſeculi ꝙꝫ traharis ab illis ne paulatim ducarꝫ ad cor durũ. Exemplũ de iuda ꝗ p pecunia ꝛ auaricia adeo obdurat⁹ eſt ꝙ xp̄m triginta denarijs vẽdidit. ꝛ a tali duricia nec ꝟbo xp̄i nec ablutõe pedũ ei⁹ hũiliꝛ facta nec oſcľo amorꝫ ei⁹ retrahi potuit. deniqꝫ ꝛ p̄ncipeſ ſacerdotũ ꝛ phariſeoſ auaricia obdurauit. Secũdo ex bonoꝝ mũdi ꝓſpatõe. Nã videm⁹ ꝙ multi in infirmitate ꝛ paupertate vľ tribulatõe ſunt deuoti ꝛ cõpũguntꝛ ḋ peccatis. ſꝫ poſtꝙꝫ pueniũt ad ꝓſpitatẽ duri fiũt ꝛ crudeles. Vñ Aug⁹ ad Marcellinũ ait. Nihil infelici⁹ eſt felicitate.i.ꝓſperitate peccantiũ. qꝛ mala volũtas velut hoſtis interior roboraꝛ.i.induraꝛ in ſua malicia ex ſua ꝓſpitate. Exemplũ de Anthiocho duriſſimo ꝙꝫdiu ꝓſpe ſcꝫ ſibi ſucceſſit ſꝫ poſtꝙꝫ flagellat⁹ fuit infirmitate ſe recognouit di. Juſtũ eſt ſubditũ eſſe deo. et petiuit iudeos orare ꝑ ſe.ij. Mach.ix. Tertio ex criminũ aſſuefactõe. qꝛ quãto q̄s ꝓlixiori ꝯſuetudine pcti teneꝛ: tãto plus induraꝛ ꝛ difficili⁹ ſurgit. Nã phs li. de mẽoria ꝛ reminiſceñ. dicit. Cõſuetudo eſt altera natura. Hinc Greg. dicit. Difficile ſurgit quẽ moles male ꝯſuetudinis premit. Vñ Lazar⁹ mortu⁹ ꝛ ſepult⁹ ſub lapide ac fetidus ſignificãs peccatorẽ ꝯſuetudinariũ ꝛ obduratũ in peccati fetore difficilius ꝙꝫ alij mortui legiꝛ reſuſcitat⁹ p chriſtum: hoc eſt plurib⁹ ꝯcurrẽtibus ſcꝫ lapidis remotõe. chriſti fletu. oratõe ꝛ clamore. T Quarto ex diuturne ire ꝛ odij tentiõe. quia ſic cor frigeſcit a dei ꝛ ꝓximi amore. ꝛ induraꝛ ſicut glacies. Vñ Geñ. xlix. dr. Maledictus furor eoꝝ quia pertinax. ꝛ indignatio eoꝝ quia dura. Maledicta ergo eſt ira ptinax ꝛ dura. Exemplũ de Eſau ꝗ odio durus nõ inuenit locũ penitẽtie Heb.xij. Quinto ex emende contẽptu in flagellatõe. Sunt em̄ heu multi

qui nec flagellis emendanꝛ:ſed magis in
duranꝛ.ſicut incus ferrea et frequēti mal
leatiōe plus induraꝛ ꝯ ta'i. Job.xlj. Cor
eius indurabiꝛ quaſi lapis ⁊ malleatoꝝ
incus. Hec ibi. Sz tales ꝑtimeſcāt q2 vt
Gre.dic. Quos pñtia flagella ñ corrigūt
ad futura ſupplicia ꝑpetua ꝑducūt. Nam
Ecci.iij. Cor durū male habebit ī nouiſſi
mo ⁊c. Exemplū de pharaone q̄ flagellis
induratus in mari periјt cum ſuis omib⁹
Ve ḡ ⁊ ve duris corde.

V Circa ſecundum de perdi
tione aliquoꝝ queriꝛ.quare deus benedi
ctus qui ſuauis eſt vniuerſis:aliquos per
mittit ſic indurari in peccatis vt nunq̄ꝫ re
ſurgant:ſed in eternū pereant. Responde
tur ſm Alexā.de ales.j.par.et. Tho.et in
ſūma Rayne.concorditer q̄z alios docto//
res ſup.j.di.xlj.aſſignaꝛ cauſa triplex que
ꝯcurrit in hoc.

Prima eſt cauſa deficiēs.
Secūda eſt cauſa ꝓmerens.
Tertia eſt cauſa ꝑmittens.

Prima inq̄ꝫ cauſa eſt deficiēs ſcz hominis
liberū arbitriū quod vult ⁊ eligit maluz.
⁊ ſic impedimentū p̄ſtat gratie dei. Exem
plū ponit Augu.xij.de ciuitate dei dicēs
ſic. Sint duo homies equaliter affecti aīo
et corpore conſimiles videant vnam rem
pulchrā:puta mulierē aut equū ⁊ ſimilia.
quā vnus illicite ꝯcupiſcit:alter non.que
cauſa huius nō rei pulchritudo cuz eadez
eſt in ſe equaliter monēs vtrūq̄ꝫ. Item nō
carnis concupiſcentia cū ſit ſimilis diſpo//
ſitōis vterq̄ꝫ.nec ſuggeſtio maligni ſpūs.
quoniā ille quātuz de ſe eſt vtrūq̄ꝫ equali
ter tēptat. Vnde ſequiꝛ ꝙ huius diuerſi//
tatis non eſt alia cauſa niſi ꝓpria vtriuſq̄ꝫ
voluntas. Sic a ſimili.ꝙ iſte peccator in//
duratur ⁊ non habet bonū ꝓpoſitum ſed.
impedimentuz p̄ſtat dei gratie:alius aūt
vult gratiā dei:eſt a voluntate deficiēte in
obdurato. X Secunda cauſa eſt pro
merens ſcilicet peccatuz tam originale q̄ꝫ
actuale.quia homo ꝑ peccatū ſuum ꝓme
retur ſeparari a deo ⁊ eius gratia Eſa.lix
Iniquitates veſtre diuiſerunt inter vos
⁊ deum veſtrū. Sicut exempli gratia.in//
fideles per ſuam infidelitatē demerenꝛ in
durari.⁊ mali chriſtiani per vitia varia q̄
continuant nec penitent. Tertia cauſa
eſt ꝑmittens ipſe deus ſcilicet cuius iuſti//
cia dictat vt hominez ꝑmittat in ſuo libe//
ro arbitrio ⁊ non cogat eū qui nō vult re//
cipere gratiā ⁊ ſurgere a peccatis.⁊ ſic pa//
tet ꝙ perditio hominis in ſua malicia ē ex
ſeipo quā deus iuſte ꝑmittit vt exinde cla
reſcat dei iuſticia peccatores puniens qui
voluntarie peccauerunt. Sicut exēpli gra
tia ſm Scotū. Rex legem ſtatuit iuſtam
ꝙ fur ſuſpendaꝛ vel latro puniatur:q̄ꝫuis
ſciat ꝙ multi nō curantes hanc legem fur//
tum facient ⁊c.neminez tamen cogere de//
bet a ſua voluntate furandi.nec iuſtum eſ
ſet vt me incarceraret anteq̄ꝫ furtum feci
ſed iuſtuz eſt vt ſi furtū fecero puniat. Sic
in ꝓpoſito. Idcirco Oſee.xiij.dicit domi//
nus. Ex te perditio tua o iſrael. ex me au
tem auxiliū tuum.ſcilicet niſi p̄ſtes impe//
dimentuz auxilio gratie que ſemper p̄ſto
eſt omī facienti quod in ſe eſt.

Y Circa tertium de liberatiōe
aliquoꝝ queritur. Vnde eſt ꝙ miſericors
deus liberat adducendo ad penitentiam
aliquos etiam induratos alijs relictis in
ſuis criminibus:vt patet de petro et ma//
gdalena ac latrone ad penitentiam redu//
ctis. ⁊ de iuda ac iudeis induratis dereli
ctis ⁊c. Respondeꝛ ſm Tho.contra gen//
tiles li.iij.cap.clxxxj.et in ſūma Rayne.ꝙ
h̄ eſt ⁊ fit ex cauſis trib⁹.

Primo ex abundantia diuie bonitatis
Scdo ex euidētia diuine pietatis
Tertio ex cōplacētia diuie voluntatis.

Primo inq̄ꝫ ex abundantia diuine boni//
tatis.q̄ꝫuis em̄ induratus peccator nō eſ//
ſet dignus ſm exigentiā diuine iuſticie vt
ſibi infunderꝛ gratia emolliens ad peni//
tentiā:tamen deus vt oſtendat ſuam bo//
nitatē immenſam p̄ter ordinē rebus indi
tum operaꝛ. Sicut exempli gratia. cuz ce
cum illuminat ⁊ mortuū ſuſcitat facit pre
ter ordinem inditū rebus ex ſua gratuita
bonitate. Sic interdū ex abundantia bo
nitatis eos qui impedimentū p̄ſtant gra
tie peccando ⁊ induratos auxilio ſuo pue
nit ꝯuertendo illos. Et ſicut non omēs ce
cos illuminat nec omēs ad hanc vitā mor

tuos suſcitat ſed aliquos: ita non om̄es in duratos liberat a peccato ſed aliquos ⁊c̄. ¶ Secūda ratio. vnde hoc fit eſt euidētia diuine pietatis: vt ſicut in reprobis oſtendit deus ordinē iuſticie: ita in reuocat᷒ induratis euidenter oſtendat magnitudinē miſericordie ⁊ pietatis. ⁊ hoc docet Ap̄ls Roma. ix. Nam ſi nullus dānaretur non appareret dei iuſticia. ⁊ ſi nullus peccator durus reuocaret̄ non appareret miſericordia dei tam magna. Tertio fit ex complacentia diuine voluntatis. Sicut em̄ ex volūtate dei ꝓceſſit vt fierent creature ex nihilo ⁊ quedā alijs digniores. ⁊ ſicut ex voluntate artificis ꝓcedit vt ex eadē materia ſimiliter diſpoſita quedam vaſa formet ad honorabiles vſus vt ad menſam ꝑicaria. Quedā autem ad ignobiles vt ollas ⁊ cacabos igne deturpandos. Sic in ꝓpoſito. Ex quo tota natura humani generis facta eſt maſſa vilis ⁊ corrupta in p̄mis parētibus per peccatū ſi q̄s d̄s ex hominibus liberat vt ſint ad honorē celeſtē ⁊ gloriā poteſt ſicut vult. ⁊ facit hoc ex mera gratia ⁊ miſericordia. quos autē in culpa relinquit iuſte facit ſicut ille demeruit. X Unde Aug⁹ ponit exemplū de h̄ xxiij. q. iiij. ca. Nabuchodonoſor dicens. ꝙ nabuchodonoſor poſt multas impietates flagellatus penituit. ⁊ regnū quod ꝑdiderat rurſus accepit. Pharao autē ipſis flagellis durior effectus perijt. Cū enim conformes eſſent q̄tum ad naturam ambo homines. q̄tum ad dignitatē ambo reges erant. Item q̄tū ad cauſam ambo captiuū dei populū poſſidebant. q̄tū ad penā in ambo flagellis admoniti clementer. Quid ergo fines eoꝝ fecit diuerſos niſi ꝙ vnus ingemuit ſcilicet penitendo. alter cōtra dei miſericordiā libero arbitrio pugnauit. Et tandē concludit ꝙ boni per gratiā dei corrigunt̄ non ex neceſſitate p̄deſtinationis vel p̄ſcientie. quia p̄deſtinatio vel p̄ſcientia non facit neceſſitatē. ⁊ ſic mali libero arbitrio pereūt. Hec ibi Auguſtinus diffuſe tractat. O ergo peccator audi deum clamantem om̄ibus. Zach. j. Conuertimini ad me ⁊ conuertar ad vos O miſer indurate vide chriſtū in cruce ꝓ te manibus expanſis vt amplexet̄ ſi conuerti volueris. aſpice ſanguinē ꝓ te fuſū ad abluēdū. O ergo anima chriſtiana cōuertere ne perdas te cum diabolo obdurato in perpetuū. Rogemus ergo chriſtū vt det nobis om̄ibus gratiam qua corda noſtra ad penitentiā emolliant̄ ⁊ cōſequamur gloriā ſempiternā Amen.

Feria eadem poſt prandiū Sermo q̄drageſimuſnonus ponit̄ p̄dicandus propter occurens feſtum eodē die ſcilicet ſancti Benedicti vt hoc anno vel alio anno occurrente alio ſcilicet feſto ſancti Gregorij vel ſancti Joſeph vt ſepe contingit propter interualli variationē. Ideoq̄ poteſt quis p̄dicatoꝝ legendā talis ſancti applicando p̄dicare de materia quacunq̄. Sed nunc nobis p̄dicantibus ſermo reſtat de accidie ſcilicet negligētia circa feſta obſeruanda. de qua conueniens thema applicando ꝓſequemur.

Dedit illi dominus cor ad p̄cepta ⁊ legē vite ⁊ diſcipline Eccl. xlv. ⁊ i epiſtola hodierne feſtiuitatis. Itē aliud thema ex euāgelio. Nō veni ſoluere legē ſ; ad implere. xp̄s dicit Matth. v. ⁊ in euangelio feſti. Itē aliud. Q̄d vob dico oibus dico vigilate. ſ. ad implēdū p̄cepta Mar. xiij. ⁊ in euāgelio feſti. Reuera chariſſimi maxima eſt gratia dei qn̄ dat̄ hoi vt apponat cor ꝑ oia ad p̄cepta iplenda. ⁊ ad legē vite. ſ. eterne: h̄ eſt ad ꝯſilia euāgelica obſ̄uāda. ⁊ ad legē diſcipline. ſ. docēdā alijs. Nā ⁊ xp̄s dn̄s legē ipleuit. ⁊ iſte ſanct⁹ cuius feſtū colim⁹ hec obſ̄uauit. O ḡ cariſſimi vigilate ad hec. Sed qm̄ int̄ p̄cepta obſeruāda a d̄o mādat̄ in decalogo Exo. xx. ſabbata. i. feſta ſanctificari. Et de h̄ nobiſ reſtat ſ̄mo. ideo de hoc tria miſteria declarabim⁹ ꝑ ſermone.

Primū d̄r grauis offenſio violatōis
Scd̄m d̄r legalis punitio trāſgreſſiōis
Tertiū d̄r modalis tentio vacationis

A Circa primum de graui offenſa violatōis feſtoꝝ notādū ꝙ pluribus rōnib⁹ ꝓbant̄ grauiter peccare q̄ feſta violant. Et patet.

Primo q̄z eſt magne ingratitudinis.
Secūdo q̄z eſt magne puerſitatis.
Tertio q̄z eſt diuine odibilitatis.
Quarto q̄z ē mltimode dānabilitatis.

Primo q̄z feſta nō obſeruare ē magne ingratitudinis. q̄z ipſe de⁹ ꝓpter hoc p̄cepit ſabbata.i.feſta colere vt ſaltē illo die recogitaremus di beneficia impēſa ⁊ gratias deo agerem⁹. ꝓpter qđ in p̄ncipio hui⁹ p̄cepti poſuit di. Memento vt diē ſabbati ſanctifices. vt ꝑ hoc verbū memēto recordationē ſignificet. Qui ḡ nō vult obſuare feſta ſignū eſt ꝙ nō vult deo grates agere ꝓ ſuis beneficijs.ſ.creatōis: ꝯſuatōis: incarnatōis: paſſiōis. ⁊ ſic de alijs. ⁊ ꝑ conſequēs nō ſunt digni gratia dei nec glīa nec vita. Grego. Nō eſt dignus de dādis qui nō agit grates de datꝭ. Exemplū. Si aliq̄s tibi dediſſet ſeptē aureos: ita ꝙ ſex habeas ad nutū tuū. ⁊ ſeptimuꝫ ſibi reddere tenearꝭ: magna ingratitudo eēt ꝙ ſibi ſeptimū velis auferre vel furari. ⁊ ꝓpter ingratitudinē poſſet legitime reuocare ipſe dator hoc donū. q̄z vt habetꝛ. C. de reuocādis donationib⁹. l. vltima. ꝓpter ingratitudinē donatōes iuſte reuocātꝛ. Sic ad ꝓpoſitū de⁹ bñdictus ꝯceſſit ꝓ nr̄a vtilitate ſex dies ad ogandū. ⁊ dieꝫ ſeptimū.i.feſtū vel dñicā ſibi reſuauit ad h̄ vt ei tūc deſeruiatꝛ. quē ſi nō reddimus iuſte reuocat nobis dies ꝯceſſos ad laborandū tollendo nos de vita vel alio modo puniēdo.ſ. frāgendo pedē vel manū vel immittēdo aerꝭ indiſpoſitionē vel infirmitatem ⁊ hmōi. ⁊ ita fit ꝙ q̄ vno die feſto nō vult abſtinere a labore. ſepe iuſto dei iuditio ꝑ grandineꝫ vel guerrā aut fractionē pedis bouis vel equi: aut aliter optebit abſtinere toto mēſe vel anno. B Secundo violare feſta vel non obſuare eſt maxime peruerſitatis ⁊ fatuitatis. Primo quia talis poti⁹ vult laborare in ſeruitio diaboli q̄ꝫ quieſcere in ſuitio chriſti. Secundo quia potius vult eſſe in ſtatu miſerie infernalis cuꝫ magno labore in die feſto acquirēdo ſibi tormenta q̄ꝫ eſſe in ſtatu patrie celeſtis vbi eſt quies eterna. Unde Hierony. in teſtamento. O quanta dementia hominum quanta fatuitas miſerabiliū mundanorū qui cum etiā per labores ⁊ pericula parati ſint damnari nolunt ſuaue iuguꝫ dñi ⁊ onus leue portando ſaluari. Hec ille. Nōne fatuus eſt qui magis vult laborare cū maximis ſudorib⁹ q̄ꝫ quieſcere in regia dignitate celeſti. Tertio quia cum boues et equos ſuos nō ꝑmittant onerari vltra q̄ꝫ debeant: tamē ꝯtra ſe puerſe agunt. quia in nullo ſibi tales cōpatiuntꝛ: ſed quotidie etiā in feſto portant onera laborꝝ ⁊ peccatorū ⁊ tormentorꝝ infernaliuꝫ demerendo ꝑ hmōi peccata ſua. Quarto quia cuꝫ in feſto deberēt querere gratiā dei ⁊ ſanctorū amiciciā: ipſi querunt irā ⁊ vitiorū ſtercora ſibi accumulāt magnis laborib⁹. Uñ talib⁹ Malach. ij. dicit dñs. Diſpergā ſuper vultū veſtrū ſterc⁹ ſolennitatū veſtrarū.i. vitia in feſtis facta in ꝯfuſionē veſtrā puniā pena mltiplici. C Tertio quia violare feſta eſt diuine odibilitatis. Nam Exo. xxxj. penā mortis ⁊ excōmunicatōis a dei populo cōminatꝛ deus violatoribus in ſignū odij ſpēalis ad hoc peccatū. Dicit em̄ ſic. Uidete vt ſabbatū meū cuſtodiatis. Qui em̄ polluerit illud morte moriatꝛ. qui fecerit in eo opus peribit aīa illius de medio populi mei. Hec ibi. Et ſic patet ꝓpoſitū ꝙ deus tales punit corpaliter occidendo ⁊ a celo etiā excludendo. Si petas querendo. Unde eſt hoc ꝙ tantum deus odit violationē feſti. Reſpondetꝛ quia cuꝫ feſtum ſit quoddā ſignū recognitionis diuine vt p̄dictū eſt. ideo eius violatio videtur quodāmodo eſſe dei negatio. Inſuꝑ cū homo ſe totū pro om̄i tēpore habeat a deo a quo eſt ⁊ quolibꝫ momento temporis a deo conſeruatꝛ. Idcirco magna iniuria fit deo vt homo ſe totū ſubtrahat deo illo die quo deberet poti⁹ ſe dare deo. Inſuper donat ſe totū ſeculo vel diabolo dei inimico. ꝓpter hec merito deus odit tales.

D Quarto q̄z eſt multimode dānabilitatis. Nam om̄is lex totius mundi dānat ⁊ puniendos dictat violatores feſtorꝝ vt pſequemur ſecundo articulo ſermonis Nam non ſolū leges iuſte: ſed etiaꝫ ritus idolatrarū gentiliū puniebat violatores vt patet exemplo vulgato in geſtis romanorꝝ. Ubi legitꝛ ꝙ Athus in ciuitate roma regnauit qui ꝓ lege ſtatuit ꝙ dies primogeniti ſui coleretur ſub pena mortis.

Cuncꝫ multi tranſgrederentur conſuluit Virgilium ⁊ petiuit vt arte ſua faceret ꝙ trāſgreſſores accuſarent. Virgilius ergo arte magica fecit vt ſtatua erecta ī medio ciuitatis omnia hmōi in ciuitate facta occulte in illo feſto violando reuelaret. et ſic plures occidebant. Erat autē quidaꝫ faber noīe Focas q̄ laborabat in nocte feſti. maneꝙ facto ꝑerans cū malleo cōminabat dicen̄. Si tu me ꝑdideris confringā caput tuū. ⁊ ſic domū redibat. Quodam mane feſti miſit imperator ad ſtatuaꝫ illā vt requirerent de tranſgreſſorib᷒. ⁊ ſtatua oſtendit illis tria metra deſcripta in fronte ſuo ſic. Tempora mutant homines q̄ꝫ deteriorant. Qui veritatē dicit caput fractum habebit. Audi vide tace ſi vis viuere in pace. Itaꝙ imꝑator venit ad ſtatuā interrogans quis ſibi minaret. Et tandē reſpondit ꝙ Focas. Captus eſt ergo ⁊ adductus. inquirentiꝙ imperatori cur contra legem ageret: reſpondit. Domie: hāc legem nō poſſum ſeruare. quia om̄i die octo denarios oportet me acquirere quos nō poſſum ſine labore habere. quia duos denarios ſoluere habeo quotidie. duos accōmodare: duos perdere: duos autem expendere. Cunꝙ hec verba nullus intelligeret iurauit imperator ꝙ non occideret ſi ediſſereret. ⁊ ſic ille explanauit dicēs. duos debeo ſoluere quia patri meo qui me enutruit dare teneor ꝓ victu eius paupꝫtatis. duos accōmodo quia filium habeo in ſcholis diſcentem ꝓ quo ſoluo. qui tandem cū ego ſenuero me nutriet. Item duos perdo quos in vxorē que mihi contraria eſt quotidie expendo. duos autē in vſū neceſſitatis mee expendo. ⁊ ſic liberat᷒ eſt Focas per ſapientiā. ⁊ a ſenatu commendatus. tandē poſt mortē imperatoris electus eſt imperator. in cuius corona capitꝭ in imagine depicti ſunt octo denarij.

E Circa ſecundum de legali punitione nota ꝙ om̄is lex punit trāſgreſſionē feſti. Patet p̄mo lege intrinſeca ſcilicet nature in anima. quia ratio ip̄a naturalis dictat vt homo aliquando intendat vite contemplatiue deū ⁊ dei beneficia recognoſcendo. ⁊ per conſequēs conſcientia remurmurando ꝓ tranſgreſſione puniendū decernit. Propterea de ſancto Job. q̄ fuit tempore legis nature dicit. ꝙ cum in orbem trāſiſſent dies: id eſt in capite hebdomade quod eſt dominica die mittens. ſanctificabat filios ſuos Job. j. ſcilicꝫ admonendo de gratitudine beneficiorū dei ⁊ corrigendo de peccatis. Ideo ſubditur. dicens. Ne forte peccauerint filij ⁊c̄. Secundo lege moyſaica. Numeri. xv. vbi dominus p̄cepit lapidari euꝫ qui colligebat ligna in ſabbato. Deniꝙ tertio lege ꝓphetica. Hieremie. xvij. Ezech. xx. ⁊ pluribus alijs dominus ponit multiplicē cōminationē penaꝝ contra tranſgreſſores. ¶ Quarto lege euangelica. Matth. xix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata ⁊ ſic per contrariuꝫ ſi non ſeruas damnaberis. Quinto lege apoſtolica. Ab apoſtolis em̄ exorta eſt diei dominice celebratio ꝓpter multa eius p̄uilegia vt in ſpeciali ſermone parte de tēpore tractauimus. Et p̄ſertim quia chriſt᷒ reſurrexit die dominico ⁊ diſcipulis apparens gaudiuꝫ fecit. Sed malus diſcipulus ſcilicet Judas traditor ſm quod Aug᷒ dicit. eodem die ſe ſuſpendit audita chriſti reſurrectōe: licꝫ euāgeliſte per anticipationē ſcribant hoc factuꝫ in ſerie paſſionis. Sic fiet malis ꝙ die dominica ſcilicet noſtre reſurrectionis finalis ſuſpendent corpore ⁊ anima ad ꝑpetuam damnationē in iudicio. Iteꝫ die dominica apoſtoli ſpiritumſanctū acceperunt. g̃ ⁊c̄. Sexto lege canonica que p̄cipit. extra de ferijs. ca. om̄es dies dominicos celebrari om̄i veneratione. Iteꝫ de conſe. diſt. iij. ca. Peruenit. Grego. decernit ꝙ violatores dominice diei ſunt antichriſtiani. Septimo lege ciuilica. Nam C. de ferijs. l. vltima precipitur ſub pena amiſſionis militie ⁊ p̄ſcriptiōis patrimonij non fieri in feſto iudicia et ſpectacula. Et ſic patet ⁊c̄.

F Circa tertium de modo vacandi ex quo ſermone de tempore latius egi non oportet hic repetere. Sed reſtat queſtio. vtrū chriſtianus die toto vel maiori parte diei in feſto vacare ſalubrib᷒ teneat ex p̄cepto. Reſpondet ſm Cancella

rũ pariſieñ.et in Anthonina.par.ij.titul'.viij.ca.vij.ꝙ licet hoc facere eſſet bonum: non tamen obligaẗ.immo poteſt quis in feſto aſſumere aliquã recreationẽ vel ſpaciatũ vel ſolatiũ dũmodo ſit honeſtũ ⁊ taliter fiat ꝙ non cõmittaẗ peccatũ mortale Unde ſi quis audit miſſam ⁊ poſtea tota die ſolatiaẗ vel ociaẗ honeſte nõ peccat mortaliter ſed venialiter:al's ſermo eſſet nimis durus.⁊ multi ꝑter cõmune crederé damnarenẗ. Unde ex ꝓcepto non tenetur niſi miſſam audire ⁊ ab operibus ſeruilibus abſtinere.⁊ ſic a peccatꝫ. Sed qñto plus vacat:tanto pl⁹ mereẗ. Hec Anthonina. Exemplũ legitur in ſpeculo.di.vij.exem.lxxij.ꝙ feſta quelibet quidã deuote celebrauit diuturnis vacañ.orationibuſ ⁊ in feſto omniũ ſanctoꝝ migrauit de uote:ac poſt mortem cuidã apparuit in glͥoſa pulchritudine dicens ob hoc ſe ſanctis aſſociatũ. Rogemus ḡ xp̃m ⁊c.

¶ Feria quarta poſt dñicã ramiſpalmarũ Sermo qnquageſimus de remiſſione peccatorum ⁊ eius regulis generalibus ac ſignis.

IEſus autem dicebat.pater dimitte illis nõ em̃ ſciunt quid faciũt Lu.xxiij. ⁊ in paſſiõe euangelica que canẗ in miſſa hodierna. Dñs ieſus chariſſimi pietate ⁊ miſericordia plenus orauit ꝓ ſuis crucifixoribus vt nullus peccator quantũcunqꝫ in peccatis ꝓfundatus deſperet de peccatorũ ſuoꝝ remiſſione ſi cõuerſus fuerit ad penitentiã. Proinde diligenter aduertamus chariſſimi ꝙ chriſtus dñs hanc orationẽ ꝓ remiſſione noſtroꝝ peccatoꝝ fudit quando erat cruci affixus ⁊ tribus clauis vulneratus ac ſanguine ſacro perfuſus vt doceret ꝙ per meritũ crucis ⁊ ſanguinis chriſti omĩa peccata quãtumcũqꝫ grauia nobis donanẗ vel dimittunẗ.ſi tamẽ compatimur imitando ipm̃ in cruce penitẽtie in qua ⁊ nos debemus configi tribus clauis ſcilicet contritiõis vere ⁊ confeſſionis ⁊ ſatiſfactionis quibus vulneramur amore chriſti.de quo Grego.dicit.Mala ẽ ſanitas cordis que neſcit dolorẽ huius vulneris ſcꝫ charitatis que operit multitudinẽ criminis ⁊ introducit in regnũ eterne beatitudinis. Unde ꝓpheta Pſ.xxxj.dic Beati quorũ remiſſe ſunt iniquitates et quoꝝ tecta ſunt peccata.qđ poteſt poni ꝓ alio themate. Ecce beatos dicit penitentes in charitate.quia ſcꝫ remiſſionẽ habẽt peccatorũ ꝑ ſanguinẽ chriſti ⁊ in ſpe beati ſunt ⁊ ſi re nondũ exiſtant cũ ſint in gratia q̃ ẽ arra beatitudinis future. Hec Lyra.

Itaqꝫ de remiſſiõe peccatoꝝ mortaliũ omniũ de qͥbus ꝑ totum hoc quadrageſimale egimus reſtat tanqꝫ ꝓ medela infirmitatũ aliquid ſaltẽ generaliter ꝓponere qͣuis autẽ in alio quadrageſimali plurima ſpecialius egerimus de penitentia: tamẽ ⁊ in hoc quadrageſimali neceſſitas cogit breuiter iuehere ꝓ populi doctrina ſalubri. Unde de ipa peccatorũ remiſſione declarem⁹ tria myſteria ꝓ hoc ſermone.

¶ Primũ de remiſſiõis notificatiõe.
¶ Secundũ de regularitatis obſuatiõe.
¶ Tertiũ de cognitõis ꝯiecturatione.

A Circa primũ de notificatione queritur quid ſit peccatũ remitti aut qualiter fiat a deo remiſſio peccati.hoc vtile eſt vt nouerimus quomõ a noſtris peccatis debeamus expiari. Reſpondeẗ ſm Tho.in queſtionib⁹ diſputatis de malo queſtiõe de peccato veniali.articulo.xj.ꝙ peccatũ remitti nihil aliud eſt qꝫ peccatũ homini non imputari.⁊ oſtendit ex ſcriptura ſic. Nam cum Pſ ꝓmiſiſſet dicẽs. Beati quorũ remiſſe ſũt iniquitates ⁊ quorũ tecta ſunt pctã. Exponeñ.hec ſubdit. Beatus vir cui nõ imputauit dñs pctm̃. ⁊ ſic peccatũ remitti nõ eſt imputari. B

Pro clariori intellectu nota ſm intentionẽ Scoti ſuper.iiij.di.xiiij. ꝙ poſtqꝫ quis ꝑfecit actũ peccati licet iam actus tranſierit:tamen aĩa que peccauit manet in dei volũtate obligata ad penã pctõ.ſ. ꝯmiſſo correſpõdente vt dicit Aug⁹ ſuꝑ eadẽ verba ꝓdicta Pſ. Exẽplũ poſtqꝫ qs offendit regẽ vel iudicẽ licꝫ act⁹ offenſiõis iã trãſiuit:tñ in offendẽte remanet imputatio ad penã. Sic ⁊ in ꝓpoſito manet poſt pctm̃ in aĩa macula pcti ꝓpter quã nõ ẽ digna dei

amoꝛe vel gr̃a nec viſiõe diuina tãq̃ inq̃/
nata ſtercoꝛe pctī. Sicut em̄ nõ decet nec
admittit᷑ q̃s ad cõſpectū regis facie ſterco
riſata. Sic in ꝓpoſito. Vñ Apoc. xxj. Nil
coinq̃natū. ſ. pctõ intrabit in illud. ſ. celuꝫ.
Itē poſt pctm̄ manet etiā reatꝰ pcti ad pe
nā quā opoꝛtet ſoluere anteq̃ ꝑueniat ta
lis. ſ. aīa ad btitudinē. Tunc ḡ dꝛ pctm̄ re
mitti Primo qñ tali anie peccatrici nõ im
putatur talis. ſ. pcti macula. ſed infuſa dei
gr̃a delet᷑ vł tollit᷑. Scdo qñ etiā nõ impu
tat᷑ eidem illa pena a deo oꝛdinata ad quā
fuit obligata. ita ꝙ deus nõ reſeruat talē
aīam ad penam ꝓ illo pctõ. nec vult vin/
dicare ꝑ penam ipm̄ ꝑctm̄ cõmiſſum.

I Secundo quoq̃ ex his q̃rit᷑ Quali
hoī deꝰ nõ imputat pctm̄. Rñdet᷑ ſm̄ Caſ
ſiodo. ſup e. ꝟba Pš. ꝙ oī agenti verā pe/
nitentiā. Propterea cū dic Pš. Beatus
vir cui non imputauit dñs pctm̄: ſubdit.
nec eſt in ſpū eiꝰ dolus. Ubi glo. Cui non
imputat dñs pctm̄ niſi illi in q̃ non eſt do
lus falſe pnie ſed ſe vero coꝛde. ſ. penitēdo
accuſat in confeſſione ⁊ ſatiſfactionē intē/
dit ꝑficere. Exemplū in Dauid q̃ cū pec/
caſſet cum Barſabee vxoꝛe Urie ꝑus im
putauit deꝰ pctm̄ ſibi ꝑ ꝓphetā Nathan. q̃
ꝓpoſita ꝑabola ꝙ diues q̃dā pepercit ſuis
ouibꝫ. ⁊ ouiculā paupis hoīs mactauerit
ꝑegrino aduenienti. Et data ſnīa a Da/
uid ꝙ filꝰ moꝛtis eſt vir ille diues q̃ hoc fe
cit. ſubiūxit ꝓpheta. Tu es ille q̃ Uriam
occidiſti ⁊ vxoꝛē eiꝰ tuliſti: q̃obrem non re
cedet gladius de domo tua ⁊c̄. Sed cuꝫ
dauid vere penituiſſet ꝯfiteñ. peccaui do/
mino. ꝓpheta mox eternā denunciauit re
miſſionē dī. Dñs trāſtulit pctm̄ tuum. ij.
Reg. xij. O ḡ ſacra pnia que pctā deles.

K Denicq̃ tercio querit᷑ Quō ꝑ pniam
tegit deus in aīa peccatū vt dicit Pš. vbi
š. ſ. q̃ꝝ tecta ſunt pctā. Quō em̄ fit in btifi
cato hoīe vt cõmiſſa in hoc mūdo pctā nõ
ſint apta deo: cuꝫ deo nil pōt celari vel te/
gendo abſcōdi cui oīa ab eterno nota ſūt
⁊ apta oculis eius Heb. iiij. Et ꝑ ꝯſeq̄ns
mirū eſt ꝙ nõ videāt etiā btī. Sed reſpon
det᷑ ſm̄ Lyram ⁊ doc. cõiter. ꝙ pctā hoīm
cõmiſſa nõ ſic dicunt᷑ tegi vt nullo mõ vi/
deant᷑ vel cognoſcant᷑ foꝛe facta. qꝛ hoc eſt
impoſſibile vt p̄teritū nõ ſit p̄teritū. vel ꝙ
deo ſit ignotū. Sed dicunt᷑ tegi vel tecta
ꝑ pniam. qꝛ nõ videt deus ad puniendūꝫ
illa. nec erūt ad ꝯfuſionē hoīs in pria btā
qꝛ videbunt᷑ tanq̃ dei miſcdia ⁊ gratia re
miſſa. hoc aūt ꝑ charitatē pnie annexam.
Pā. j. Pe. iiij. Charitas opit multitudi/
nē pctõꝝ. Sicut em̄ ferrū cū in ſe ſit turpe
⁊ rubiginoſum: ſi ignitū fuerit totaliter
ſplendoꝛē ignis induit ⁊ fit pulcrū nec ap
paret rubigo in eo. ſic erit in aīa igne cha
ritatꝫ ⁊ glīa ſplēdente in celo. Et ſicut mi/
liti qui in bello cecidit ſi poſtea ſurgēs ho/
ſtes ſtrauit magnifice: caſus nõ eſt ad con
fuſionē. Sic in ꝓpoſito.

L Itez ex di/
ctis Hug. ſup Eccle. Exemplū pōt poni
tale. Si q̃ram te o hõ quid eſt ꝓfundius
inferno. Rñdet Hugo ibi. ꝙ pctm̄. nam ſi
non eſſet pctm̄: non eſſet infernꝰ. et peiꝰ eſt
eſſe in pctõ q̃ in inferno ſine pctõ. vt patet
ꝑ Anſ. li. ſimilitudinū. Item ſi q̃rā Quid
eſt altius celo ⁊ angelis q̃ ſunt in celo. Re
ſpōdet ibidē Hugo ꝙ iuſticia. qꝛ angeli ꝑ
iuſticiā aſcenderūt ſupra celū. ſ. ad dei viſi/
onē. in q̃ celo a principio fuerūt creati. Et
ſubdit idē Hugo. Quātū ḡ deſcēdit q̃ de
celo ad infernum deſcendit: tantū deſcen/
dit q̃ de iuſticia ad iniq̃tatē ruit. Et q̃ntū
aſcendit q̃ de inferno ad celū aſcendit: tan
tum aſcendit qui de iniquitate ad iuſtici/
am redit. Hec ille. Sed qꝛ de celo ī infer/
nū cadere eſt ſumme confuſionis vt patet
in demonibꝫ. Et ꝑ ꝯtrarium de inferno ſi
q̃s poſſet in celū aſcendere: hoc eſſet ſum/
me gloꝛie. vt patet in chriſto reſurgente vi
delicet ⁊ aſcendente cū ſanctꝫ patribꝫ. Sic
in ꝓpoſito non cõfuſio ſed virtutis gloꝛia
magna erit in celo eis q̃ ꝑ pniam de ꝓfun
ditate. ſ. pctõꝝ tanq̃ de inferno aſcende/
runt in celeſtē btitudineꝫ. O ḡ ſacra pnia
q̃ mirabilis virtutis es. O q̃ntum ama/
ri deberes.

M Circa ſecundum de regu
lis obſeruandis ꝓ remiſſione pctõꝝ obti/
nenda Notandū ꝙ plures regule genera
les tradunt᷑ de hoc a doctoꝛibus recolligē
do ex dictis Cancellarij pariſien. ⁊ aliorū
Prima regula fidelitatis Heb. xj. Si/
ne fide impoſſibile eſt placere deo. Unde
Augꝰ. xxiiij. q. j. c. Ubi ſana fides non eſt

non poteſt eſſe iuſticia. quia iuſtus ex fide
viuit. Exemplum de hereticis ⁊ ſciſmati-
cis. Item de ſortilegꝪ ⁊ hmōi. Nam ꝗa fi-
dem ſanam non habent: non conſequenꝭ
peccati remiſſionem. Secunda regula
dicitꝭ integritatis. vicȝ ꝙ peccatū mortale
vnuȝ nō remittitꝭ ſine alio. ideo integra eſt
penitentia agenda nullo mortali retento.
Nam de pe. diſt. iij. §. His autoritatibus
Leo pa. ⁊ diſt. v. c. Fratres. Innocētiꝰ ex-
pſſe dictāt hanc regulā. Rō ſm Cancella
rium. quia manente vnico mortali rema-
net inimicicia pctōris ad deum. ꝰ pnia de
vno vel pluribus retento aliq̄ mortali nō
valet ad remiſſionē etiā illoꝝ. Unde con-
trariū tenere eſt hereſis. vt ibidē dicit Cā
cellarius. Exemplū de homīe qui licet de
alijs peccatis peniteat: tamen nō vult re-
ſtituere alienum. talis penitentia non fa-
cit remiſſionē peccatorum. vt patet p Au
guſtinū. xiiij. q. vj. Si res. Tamē valet ad
alia tpalia retribuenda. ſicut opus bonū
in mortali factum. Similiter eſt dicendū
de penitentia iram retinentis vel meretri
cem ⁊c. ¶ Tercia regula dꝛ venialis
qualitatis. ſcȝ ꝙ peccata venialia exiſten-
te homīe in mortali non remittunꝭ niſi re
miſſo pctō mortali. Et patet ſm Richar.
in. iiij. di. xvj. q. ⁊ ar. ſi. Quia homo ꝙdiu
eſt in peccato mortali eſt inimicꝰ dei. Au-
guſtinꝰ. Scio deū eſſe inimicū omi crimi-
noſo. inimico aūt ꝙdiu eſt inimicus non
remittitꝭ offenſa nec magna nec parua. qꝛ
remiſſio culpe nō fit niſi p gratiā ſpūſſan-
cti a q̄ talis eſt alienus. ergo manēte mor-
tali quo ad culpam: non remittitꝭ veniale.
Nec poteſt dici ꝙ veniale poſſit remitti p
pniam ſine gratia. quia talis penitētia eſt
informis non accepta deo illa acceptatiōe
que requiritꝭ ad remiſſionē peccati. Uerū
tamē mortale remitti poteſt ſine veniali. ⁊
vnū veniale ſine alio veniali. Hec Rich.
Exemplū. Quādo tu contritus es de
mortali: non tamen tanto feruore vt etiaȝ
venialia tollanꝭ. nam mortale tollitur per
contritionem ſolam. ſed venialia per fer-
uorem contritionis vel charitatis qui im
plicite vel explicite contritionem continet
vt per aquam benedictam: dominicā ora
tionem ⁊ huiuſmodi ſm quantitatem fer
uoris tollunt plus vel minus de venialibꝫ
que ſunt innumerabilia. nec poteſt homo
omnia memorari. ¶ Ad pdicta exē
plum naturale. Si manus ſit fetoribus
ſtercoris ſordidata: fetores non tolluntur
niſi ſtercus abluatur. Et quandoqꝫ abla
to ſtercore adhuc fetor manet. Quarta
regula dicitur neceſſarie veritatis. ſ. ꝙ ad
remiſſionem peccatorum neceſſaria eſt ve
ra contritio. Hec autem conſiſtit in pecca
ti deteſtatione ⁊ ꝓpoſito cauendi et ꝓpoſi-
to ↄfitendi ac ſatiſfaciendi. vt patet ex dif
finitione contritionis. Sine contritione
autem vera nec cōfeſſio nec ſatiſfactio va-
let remittere peccata. puta ſi ꝗs habet vo-
luntatē peccandi: licet confiteaꝭ. Quin
ta regula dicitur totalitatis. id eſt cuiuſli-
bet partis vicȝ ꝙ penitentie vna pars cō-
tempta altera non ſufficit remittere pec-
cata. puta ſi quis confiteri vere non vult
vel ſatiſfacere: licet defleat. Nam cum nō
poteſt quis confiteri ſufficit habere ꝓpoſi-
tum. ſimiliter de ſatiſfactione. Sed ſi con
temnit: ita ꝙ non vult confiteri vel ſatiſfa
cere: etiam ſi poſſet. hoc damnabile eſt. et
patet de peni. diſt. j. §. Ex his. et c. Men-
ſuram. Sexta regula dicitur amoris et
charitatis. ſcȝ ꝙ ad remiſſionem peccati
requiritur vt homo agat penitentiam ex
amore dei et charitate ſine qua non eſt ſa-
lus. j. ad Corinth. xiij. Septima regu-
la dicitur ſempiternitatis. videlicet ꝙ ſem
per velit dolere ſcilicet dum menti occur-
rit peccatum cōmiſſum. Unde Hugo de
ſancto vict. dicit. ꝙ deus quemcunqꝫ ab-
ſoluit a peccatis ligat eundem vinculo p-
petue deteſtationis. ſ. habitualiter. ⁊ dum
recordatur tenetur etiam actualiter. Pro
inde ſi quis penitet ſic ꝙ ꝓpoſitum habet
in poſterum aliquando recidiuandi: non
conſequiꝭ remiſſionem. Si auteȝ penitet
cum ꝓpoſito non peccandi de cetero: tunc
vera pnia eſt et remittitur peccatum. licet
poſtea contingat recidiuare. Nec talis dā
natur pro peccatis de quibus prius peni-
tuit. ſed ſolum pro recidiuo de quo non-
dum penituit morte preuentus. De iſtis
omnibus in alio quadrageſimali latius
¶ O ꝰ peccator agnoſce ꝙ miſericorditer ti
bi parcit deus ⁊ age penitentiam.

P Circa tertium de cognoſcenda rem.ſſiõe pctõꝝ. Queritur Utrū hõ poſſit cognoſcere certitudinaliter ꝙ ſibi remiſſa ſunt pctã. Rñdet ſm Rich.i.iiij.di. xiiij.ar.ix.q.j.ꝙ de lege cõmuni nõ põt certitudinalr ſcire qs hoc certitudie ſcie. iuxta illud Eccẽs.ix. Nemo ſcit vtrū odio/vel amore dign⁹ ſit. Dicit:de lege cõmuni. qr de lege ſpeciali aliqb⁹ ſctis certitudialit fuiſſe legim⁹ reuelatū. vt Paulo aplo ⁊ etiã ſctõ Frãciſco vſq ad nouiſſimū qdrantez ⁊ ſic de alijs ſctis. Uerūtñ etiã de lege cõi põt hõ de ſuoꝝ pctõꝝ remiſſiõe eſſe cert⁹ certitudine pbabilis ↄiecture. Et hoc ſufficit penitentib⁹. Hec Rich. M Sed qb⁹ ſignis poſſit homo pbabili cõiectura agnoſcere ꝙ ſibi remiſſa ſunt pctã. Rñdet ꝙ ſummū et Primū eſt qð ponit ibidem Rich.ſcꝫ feciſſe qð eſt in ſe veraciſſime dolendo cõfitendo ſatiſfaciendo ⁊ ꝓpoſitum cauẽdi habẽdo. Et iuxta pmiſſas reglas ſignū eſt remiſſiõis hoc. Scðm qꝫ eſt ardenti amore xpi de pctis dolere. ⁊ ſic ſentire ardẽtẽ dei charitatẽ ⁊ pcti dolorẽ ⁊ horrorẽ in corde. Uñ Lu.vij.xps dixit magdalene. Dimiſſa ſunt ei pec.mlt.q.di. multū. Terciū eſt lacrimas vero corde abūdanter fudiſſe. Aug. Lacrime teſtes ſunt doloris. Iſaac abbas dicit i coll. pa. Cuz ad regionẽ lacriaꝝ pueneris ſcito te exauditū p tuorū remiſſione pctõꝝ. Hec ille.

Quartū eſt ↄſolationẽ ſpūſſcti in cõſciẽtia ſerena accepiſſe. Bern. ad fratres dic. Si de pctis cõmiſſis penitẽs nondū ſpūſ ſancti ↄſolationẽ accepiſti: min⁹ te pniam egiſſe cogita.q.di.ſuppleas ḡ quod deeſt. Idẽ. Serenitas mẽtꝫ ex pnia ſignū eſt remiſſionis. Uñ Pſ. ait. Scðm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ ↄſolatões tue letifi.a.meam. R Exemplū legit li.apū. ⁊ in ſpeculo exẽ.diſt.v.exẽ.cxxx. ꝙ puella qdaz generoſa in amorẽ cuiuſdã iuuenis demonū inſultu ſtimulata: cū mltis lacrimis eſt cõfeſſa. Cunq intantū fuiſſet grauata temptatiõe vt nec dormire nec comedere poſſet. Ecce xps ſibi apparuit ⁊ vidit qſi crucifixū plagꝫ recentib⁹. ⁊ dixit ſibi. Me diligas q ſum formoſus ⁊ ſup oia bonus. Et ſic tantū gaudiuz ſpūſſcti pcepit ſibi infuſum vt ab omni temptatiõe fuerit liberata. Uñ multuꝫ valet memoria paſſionis xpi. S Aliud ibidez in ſeqnti exēplo refert ꝙ militi intranti religionẽ p faciẽda pnia de pctis: temptatio occurrit a diabolo vt exiret. Cui xps appuit d. Porrigo ſum panẽ ordeaceū i intinge in vuln⁹ lateris mei ⁊ ſanguie madefactū comede. Uidebat aūt illi ꝙ ſanguis flueret recẽs de vulnere xpi. Cūq ille panẽ cruentatū horreret ſed ad xpi pceptū ori applicaſſet: ſenſit in pane dulcedinẽ mirabilẽ ſup oẽm ſuauitatẽ et ſic comedit ⁊ ab oi tẽptatiõe trãquillus pſeuerauit vſq in finẽ vite in ſancta pnia. O ḡ tu peccator. o peccatrix ania recognoſce xpm p te paſſum: vulneratum et ſanguine fuſo in cruce mortuum: vt te a tuis pctis ablueret. et amore eius q te tantum amauit age pniam: fac finẽ vicijs: vt cum ipſo eodem dño Jeſu eternaliter regnare poſſis in beatitudine patrie celeſtꝫ Quod nobis preſtet idẽ dei filius Jeſus qui cum patre ⁊ ſpūſancto viuit ⁊ regnat deus p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermones p diebus ſequentib⁹ plurimos habes deſcriptos in alijs ptib⁹ ſermonum Pomerij.

Ad laudem ergo dñi noſtri Jeſu ac ad honorem et gloriam beatiſſime virginis Marie matris eius et ſeraphici patrꝫ noſtri Franciſci totiuſq triumphantis curie celeſtis Finit Quadrageſimale de vicijs ſermonūq hmõi opus Pomerij. Rogo aūt vt oretur deus p me: tanto labore fatigato ad vtilitatẽ animarū ex chriſti charitate.

In nomine do/mini Jeſu incipit Tabula ſm ordinē al/phabeti de materijs contētis in hac par/te Pomerij vicʒ Quadrageſimali de vi/cijs.

Abominabi le eſt ſumme peccatum deo ⁊ angelis. Et pbaṫ pluribꝫ ſi/gnis.vj.O.vſqꝫ fi.
Abominaṫ ne deus hoiem pctōrem plus ꝙ̄ diabolum. vj.P
Abrae obedientia fuit magna. xlj.R
Accidia an ſit grauiſſimuʒ peccatum pre alijs xlv.T
Accidia que obmittit cōfeſſionem vel cō/munionem xlv.V X y
Accidia circa ſēſuū cuſtodiā.xlvj.B ⁊ ſe.
Accidia quid ⁊ an mortale ſit ⁊ de filiabꝫ eius.ibidem.
Accidia circa p̄cepta implenda. vide vbi de preceptis.
Ambitio eſt graue et abominandum pec catum xvij.p totum
Aie appetitꝰ q̄re n̄ niſi do ſatiaṫ.xxxvij.E
Arbores plantare in plenilunio non va/
Auaricia ꝙ ſit deteſtanda (let.xxix.R et quid ſit.xxxvij.A.et ſe. Item quādo mortale peccatuʒ ſit ⁊ de ſpeciebꝫ ac mo dis et filiabus.ibidem.
Aurū quid eſt niſi terra rubea. xxxvij.H

Blaſſemia dei ⁊ ſanctorum eſt ca/uenda xxv.S T
Bona que p pctm̄ quis pdit An denṫ alijs vicʒ electꝫ dei ſaluādis ij.L
Bona opera noſtra diabolus tribꝫ mo/dis inſequiṫ viij.D
Bonum opus an ſit dimittendū cū ſe in/gerit vana gloria xxj.D
Brutꝫ q̄libꝫ aſſimilaṫ luxurioſus.xxvj.X

Cadere ⁊ reſurgere hūanū eſt.viij. Cadere ⁊ nō reſur (D.⁊.xlv.S gere diabolicū eſt.ibidem.
Canis quare ſtatim ad omnem ſtrepituʒ latrat xix.R
Celo q̄d ſit altiꝰ ⁊ inferno pfundiꝰ l.L
Cocodrilli ꝓprietas xxix.P
Cogitationū ſpecies ex obiecto varianṫ.
Cognoſcere certitudinaliter (xiij.G pctā ſibi fore remiſſa. l.P Q
Confeſſionis practica de ſuperbia et va/na gloria xxj.P
Confeſſionis practica d̄ ira et filiabꝫ eius
Confeſſionis practica de lu/ (xxij.X xurie ſpeciebus.xxvij.D.Et de eius fi/liabus. xxviij.K
Confeſſionis practica de gula ⁊ ebrietate ac filiabus xx.K
Confeſſionis practica de furto et rapina.
Confeſſionis practica de aua (xxxvj.⁊ ricia et modis ac filiabꝫ xxxvij.K L
Confeſſionis practica de inuidia et filia/bus eius xxxix.F
Confeſſionis practica de accidia et filia/bus eius xlvj.C D
Confeſſionē vł cōmunionē obmittere cō tingit q̄tuor modis. xlv.V
Item An obmittēs teneaṫ bis facere ad ſupplendū ſequenti anno xlv.y
Confeſſionem vel cōmunionē obmittēs puniṫ pluripliciter xlv.X
Contentio eſt fugienda p̄ſertim cuʒ aliq/bus ⁊ hmōi.de hoc xix.Q.⁊ ſe.
Contumelia ⁊ cōuiciū q̄d ſint. et ꝙ de/teſtanda ſint.et an liceant dici cauſa cor rectionis. Item quando mortale pec/catū cōmittiṫ in talibꝫ xxiiij.H ⁊ ſe.
De contumelijs et verborum offenſione quomodo ſatiſfactio requiriṫ.Et an ſp ſint tolerande.xxiiij.L M.plura ibi.
Correctio. An p̄latus vel paterfamilias dum in corrigendo excedit modum te/neatur veniam petere xxiiij.N

Delectatio moroſa q̄d ſit viij.B
Detractio ꝙ eſt deteſtāda.xxxviij
Detractio quot mo/ (N.⁊ ſe. dis ſit. xxxviij.R.⁊ ſe.
Detractio quando eſt mortale peccatū.⁊ de audiente detractionē xxxviij.V X
Detractor aſſimilaṫ ſerpenti. ibidem P
Deo diſplicet ſumme peccatū. j.F
Deus quicq̄d precipit id facere nō eſt pec catum. v.E
Deus et peccatum ſe non compatiunṫ in homine x.L

Tabula

Diabolo peccatum placere oſtendit plu-
ribus ſignis j.A
Diabolus an poſſit dici cã pcti. ibidẽ B.
Diaboli ſine inſtigatione an fiat aliquod
peccatum. j.C
Diabolus quomodo iocundari poſſit de
peccato hois. j.D

EBrietas quomodo excuſat a pec
cato xiij.C
Ebrietas eſt deteſtãda. xxx. p to.
Elongari a peccatore deus quomodo di
citur. ij.I
Emptio de hoc vbi Negociatio.
Excõmunicati ꝙ ſunt vitandi. de h. ij.I
Executores teſtamẽtoꝝ. de hoc. xxxvj.X
Exẽplũ de deſpato in hora mortꝫ iij.N
Exemplũ ꝙ chriſtus apparens cruentat⁹
reuocauit q̊ſdam a pctis xxx.O
Exemplũ ꝙ btã virgo veniã poſtulat pec
catoribus. iiij.X
Exemplum conſolatoriũ de vana ſollici-
tudine. vj.L
Exemplũ ꝙ pctm̃ ſumme abominat' de⁹
et angeli vj.O
Exemplũ ꝙ patres in deſerto oratiões ꝓ
ſe fieri ordinabant ꝯtra tẽptatiões etiã
dum ipſi dormirent. vij.T
Exemplũ ꝙ deus poſt tẽptationẽ dat cõ-
ſolationẽ vij.X
Exẽplũ ꝺ cruciatib⁹ maxis i inferno. x.N
Exemplũ de grauitate pcti. xj.R
Exẽplũ ꝙ btã ꝟgo ſuſcipit anias ſuoꝝ de
Exemplũ ꝙ q̃dã in extre (uotoꝝ. xij.X
mis vidit infernũ apertum xiij.E
Exemplũ ꝙ xps ſniam tulit vt pctõr aut
ſoluat pctã ſua aut damnet' ꝑpetuo. xiij
Exemplũ ꝯſolatoriũ ꝙ cõtẽptor (H
grauius punit'. xiiij.N
Exemplũ ꝙ gehẽne terror ⁊ ꝑadiſi gaudi
um animãt pctõrem ad penitẽdũ. xiiij.
Exemplũ ꝙ ſupbia (O. Aliꝺ. xviij.P
etiã in religioſis eſſe habet. xv.y
Exemplũ ꝙ in ſupbo nec caſtitatẽ eius ti-
Exẽplũ ꝙ ſupbiẽs (met diabol⁹. xvj.D
de ſcia oblit⁹ eſt oia q̃ ſciuit. xvj.F
Exẽplũ ꝙ ornat⁹ põpoſus vł laſciu⁹ dãna
Exẽplũ de ꝯtentione (bilis eſt. xviij.N
cauenda. xix. S. Aliud ibidem. X
Exẽplũ de ingtitudie circa parẽtes. xx.F
Exẽplũ ꝙ iracũdus etiã ſi mortuos ſuſci-
De ira ſu- (tet deo nõ placet. xxij.O
peranda Exempla plura xxiij.G
Exẽplũ ꝯſolatoriũ ꝙ ſortilega mł'er delu
ſa fuit ꝑ cuiuſdã viri pharetrã. xxij.V
Exemplũ ꝙ offendẽs ꝑmũ tenet' petere
veniam. xxiiij.N
Exẽ. ꝺ mře q̃dã maledicẽte filios. xxv.O
Exẽplũ ꝺ blaſſemia dei vł ſctõꝝ. xxv.T
Exemplũ de luxurie dãnatiõe. xxvj.z
Exẽplũ ꝯ ꝯcubiarios dãnabiles. xxvij.E
Exemplũ de ſodomia ꝙ inducit in deſpe
Exẽplũ ꝙ xps appa (rationẽ. xxvij.E
rens reuocauit q̃ndã a luxuria. xxvij.F
O, luxuria ꝓuat hoiem grã plura exem-
Exempla de caſtigatiõe (pla. xxviij.I
carnis ꝯtra luxuriã plura. Et ꝙ obiur
gatio valet ꝯtra eandẽ xxviij.D
De Gula deteſtãda plã exempla. xxix.P
Exemplũ de horrẽdis cibis (R y X
infernalib⁹ xxix.X
Exẽplũ ꝙ ſnia iudicꝫ ebrij nõ valet. xxx.C
Exẽplũ q̃re ebrij diſſolutões varias faci-
unt ex vio q̃ vitẽ Noe plãtauit talr. xxx
Exẽplũ de ruſtico iebriato q̃ filios (D
vidẽs ſinglos ꝓ duob⁹ putauit. xxx.F
Exẽplũ de ebrij damnatiõe. xxx.L
Exemplũ ꝙ q̃ iuſte negociant' pl⁹ ditant'.
Exemplũ de piurij puni- (xxxj.S
tione. xxxiij. D G. Item F. ibidẽ
Exemplũ de penis piurij. xxxiiij.O
Exẽplũ ꝙ gẽtiles obſuauert iuramẽta ſua
Exẽ. ꝯ vſurarios. xxxv. R V (xxxiiij.K
Exemplũ de auaricia. xxxvij.F ⁊ L
Exẽplũ de detractiõe. xxxviij. P T X
Exẽ. ꝯ ſupſtitioſos ⁊ icãtatores. xliij. D F
Exẽplũ de negligẽtia ꝯfeſſiõis ⁊ cõionis
Exẽplũ de q̃nq ſenſib⁹. vbi (xlv. R S X
etiã exẽplũ ꝯſolatoriũ de eo q̃ canẽ in ci
miterio ſepeliuit. xlvj.G
Exẽplũ de inuidia. xxxix.F
Exemplũ ꝙ duo frẽs non potuerũt rixari
q̃ nõ erãt auari xxxvij.I
Exẽplũ de inobediẽtia (legale ẽ) xlj.O
Exẽplũ ꝙ varijs modis mũdani offẽdũt
circa ꝑcepta ⁊ i bñ opãdo ꝺficiũt. xlij.
Exẽ. ꝙ vetla mala pl⁹ q̃ diabol⁹ põt (X
ſemiare diſcordiã int' ꝯiugatos. xlvj.K
Exẽplũ ꝙ ſutor maledicẽs pdicãti ꝯ calce
os roſtratos punitus eſt xlvij.P

Tabula

Exemplū de ſancto Lōgino q̄ xp̄m in cruce lancea ꝑ latus trāſfixit. xlvij. N O
Exemplū de Nabuchodonoſor cōpūcto ⁊ pharaone obdurato i flagell'. xlviij. X
Exēplū de Foca rome laborāte in feſto. ſ. ꝑ octo denarijs acq̄rendis xlix. D
Exemplū de cultu deuoto feſtoꝝ. xlix. F
Exemplū ꝙ chriſtus eſt ꝓdiligendus omnibus l. R
Exemplū ꝙ paſſionis xp̄i memoria dulcificat pnie opa. l. S

FEſta violare eſt pctm̄ ḡue. xlix. A
Feſtum violantes omni lege puniuntur xlix. D E
In feſto quanta pte diei debet q̄s vacare deo vel ſalubrib⁹ xlix. F
Fictio ſcz in ope. vel Figurata aut ficta locutio An ſint pctā xxxij. X
Fraudes varie cōmittunt' in negociando (xxxj. R
Fructus plures ꝯfert obſeruantia ꝑceptoꝝ xl. A
Furtū ꝙ ſit graue pctm̄. xxxvj. X
Furtum an grauius pctm̄ ſit q̄ꝫ rapina vl' econuerſo. xxxvj. y
Furari de bonis mortuoꝝ q̄ꝫ graue peccatum eſt xxxvj. Z
Furtū varijs modis fieri reputat'. xxxvj. (Z

GLoria vana q̄d ſit. et pl'a. xxj. ꝑ to.
Gratias deo agere debem⁹ cū comedere incipimus xxix. N
Gradibus ſeptem ruit q̄s in pctā ij. H
Grauitas in pctis quō ꝑpōderat'. ix. G
Grauitas maxima pcti oſtēdit'. xj. O ⁊ ſe.
Gula eſt abominanda multiplici ratione xxix. O. et plura de hoc ꝑ totum.
Gula eſt cauſa luxurie. ibidem.
Guſtus delectatio durat ꝑ latitudinē duorum digitoꝝ xxix. R

Hyſtoria vite ſancti Lōgini martyris xlvij. N ⁊ O
Homicida coram deo fit quis ſola voluntate. xiij. E
Homicidiū eſt multū deteſtanduꝫ pctm̄.
Homicida qn̄ p̄ſens eſt q̄re effluit ſanguis ex occiſo hoie. ibidem. (xliij. R
Homicidiū quō fit ſine pctō xliij. D
Homicidij pctm̄ pūit' plib⁹ pēis. xliij. P

Hūilitas falſa eſt q̄ frāgit ꝑcepta. xlv. X
Humilis ꝯfeſſio in malis fact⁹ melior eſt q̄ꝫ in bonis fact⁹ ſugbia glatio. xxj. L

IEiunium duabus alis leuat i celū. j. A
Ignorantia qualis excuſat a pctō xiij. B
Induratio in pctis fit. vij. ḡdib⁹ ij. H
Inferno quid ſit ꝓfundius l. L
De penis eius x. N
Ingratitudo q̄d ſit ⁊ q̄t modis cōmittit'. ⁊ qn̄ ſit mortale. ⁊ pl'a d̄ ea. xx. A. ⁊ ꝑ to.
Iniuria multiplex fit deo ꝑ pctm̄ x. D
Inuidia eſt execrāda. ⁊ de filiab⁹. ac plura alia de inuidia. xxxix. ꝑ totū.
Irā tenere eſt piculoſiſſimū. xxj. O. et ſe.
De ire mortali offenſa et de vindicta. xxij.
De ire filiab⁹. ibidem X (X y
Ira an grauius pctm̄ ſit q̄ꝫ cōcupiſcentia ⁊ q̄ꝫ alia pctā cōmiſſa in ꝓximū. xxiij. A
De ire ſpecieb⁹ ⁊ remedijs. ⁊ ꝙ innaſcit' a parentib⁹ (B E xxij. E F
Iuramenti de circūſpectione cauta et de conditionib⁹. xxxiij. H L. ⁊ ſe.
Iuramentū exigere an liceat pſone puate. ⁊ an ꝑ creaturā iurare liceat. Et plura de iuramento xxxiij. O N

LEgēda ſcti Lōgini. xlvij. N ⁊ O
Liberat deus aliquos a peccatis alijs in obduratione permiſſis.
Libertas eſt maximum bonum homini (xlviij. V y v. E
Lupus cū iraſcit' diſſimulat xix. y
Luxuria mala multa facit xxvj. V
De luxurie occaſiōib⁹ et ꝙ de⁹ deteſtatur eam xxvj. y ⁊
Luxuria ꝙ ſit mortale. et de ſpecieb⁹. xxvij
Luxuria q̄ꝫ periculoſa ſit ⁊ de filiabus eius ac remedijs eius. ⁊ plura. xxviij G. ⁊ ſequen. (ꝑ totum

MAla multa facit pctm̄ hoi in vita ⁊ i morte ⁊ p⁹ mortē. ij. G. D ⁊ ſe.
Mala q̄ fac pctm̄ i mōdo. iij. P O
Mala plura alia q̄ facit pctm̄. iiij. ꝑ totuꝫ.
Maledictio creature eſt cauēda. xxv. O.
Maledicere An ſit mortale. et quid de ſanctis qui leguntur maledixiſſe (et ſeqn. xxv. P O R

Maleficiũ an liceat tollere ꝑ aliud maleficium xliij. G
De maleficijs plura vbi de ſupſtitione
Mēdaciũ q̇d ſit ⁊ quot modis fit ⁊ q̄n ſit mortale. ⁊ de deteſtabilitate. xxxij. ꝑ to.
Mercatura plura de ea xxxj. ꝑ totũ
Mors malorũ hoīm differt a morte bonoꝝ. iij. D
Mulieres q̄re ſunt magꝭ cōtentioſe q̄ viri xix. S
Mulierꝝ familiaritas eſt ꝑiculoſa. iō melior eſt iniquitas viri q̄ mulier benefaciens xxvj. X
Negligentia cōfeſſiōis vel cōionis q̄ deteſtabile pctm̄ ſit. xl v. Q. ⁊ ſe.
De negligentia plura ibidē ꝑ totum ⁊ vbi de accidia.
Negociationē xp̄iano an liceat exercere et quomō xxxj. D. ⁊ ſe.
De negociando plura ibi ꝑ totũ.
Negociator vl' vēditor an tenek dicere viciũ vel defectũ rei quā vēdit xxxj. R
Nocumēta ꝑlima q̄ facit pctm̄. j. E. ⁊ iiij. ꝑ totum.
Obduratio in pctis vñ oritur. xlviij.
Obdurari hoīes q̄re ꝑmittit deus. ibidem S T V ⁊ ſe.
Obedientia Abrae ⁊ Iſaac xlj. R
Obediētia an ſit maxia virtutũ. ⁊ ꝑ oppoſitũ de inobediētia xlj. P Q
Obedire debemꝰ deo plib; rōnib;. xlj. N
Obediētib; deꝰ q̄re ꝑmiſit in ve. te. tēalia ſed in no. te. eterna. ibidem O.
Obedientia dulceſcit ex q̄tuor xlj. R
Obligatio fieri pōt q̄tuor modis. xlv. Q
Odit deꝰ pctm̄ ſūme. vj. O. ⁊. x. N. ⁊ ꝑ to.
Ornatꝰ pōpoſus ⁊ laſciuꝰ q̄ ꝯtēnēdus ſit. Et de offenſa ac varietate. xviij. ꝑ totũ.
Papa dũ ꝯſecrak ſtupa accēdik. xxj. R
Paterfamilias ⁊ platꝰ in corrigēdo ſubditos excedētes modũ an debent petere veniā xxiiij. N
Pctm̄ ſumme placet diabolo j. A B
Pctm̄ ꝑ nullo cōmodo vel incōmodo eſt faciendũ v. ꝑ totũ.
Pctm̄ q̇d ſit ⁊ de eius radice ⁊ ꝑgreſſu. vj
Pctm̄ vnũ alio fore grauius quō iudicak. ix. G. ⁊ ꝑ totum. I K D.
Pctm̄ clericoꝝ an ſit grauꝰ q̄ laycoꝝ in eadē ſpē. ix. K
Pctm̄ q̄re ꝑmittit deꝰ in mūdo cũ ſit peſſimũ xj. R
Pctā inter capitalia q̇d eſt grauiꝰ ceterꝭ. ix. I
Pctā clamantia ad deũ ꝑ vindicta q̄tuor ſũt. xliij. A
Pctā in ꝑmis motib; quō ſunt iudicāda viij. A
Pctā in ſpūmſctm̄ q̄ ⁊ q̄t ſint ⁊ quō dicantur irremiſſibilia. ix. H. ⁊. xlvij. ꝑ totũ
Pctā qualib; regulis ꝯgnoſcunk eſſe mortalia. xiij. ⁊. xiiij. ꝑ totum.
Pctā venialia cauēda ſunt ꝑ poſſe. xiij. S
Itē An ſine pctis venialibus poſſit quis ducere vitam xij. X
Peccata venialia in quib; differũt a mortalibus xij. y X
Peccata quib; nō imputat deus. l. I. Et plura de pctoꝝ remiſſione
Penitentia quō tegit pctā l. K
Periurium ⁊ de modis eius ac de execratione. xxxiij. A
Perſeuerātia i p̄ceptꝭ req̇rik. xl. K.
Plage egipti cōminank a deo nō obſeruātibus p̄cepta xl. L
Pollutio nocturna xxx. K. i fi.
Precepta dei q̄ diſtricte tenemur implere. xl. G H
Item de preceptis ibidē plura ⁊ vbi obedientia.
Precepta plura quare data ſunt homib; xlij. S
Precepta q̄ ad deũ tria poſita ſunt ⁊ quare xliij. A
De p̄ceptoꝝ modis ꝑ noſtra inſtructiōe.
Probare ſolet deus hoīem in tribus xlij. V xlviij. R
Promiſſuz nō ſeruare an ſit mortale. xxxij y
Qualitatem pctōꝝ voluit deꝰ nob fore occultā ⁊ quare xiij. B
De q̄litate obſuādi p̄cepta xl. I
De q̄litate leuificādi obediētiā xlj. R
De qualitate homicidij. Et an poſſit fieri homicidiũ ſine pctō xliij. D
Quinq; ſenſus exteriores q̄ ſunt cuſtodiendi. et quib; modis per eos q̇s peccat. xlvj. ꝑ totum. et plura ibidem.
Rapina de ea vide vbi de furto.
Regule de pctoꝝ cognitione An ſint mortalia vel vēialia. xiij. ⁊. xiiij
Regule de peccatis quinq; ſenſuum ꝑ totuz xlvj. H
Regule ꝑ remiſſione peccatorum obſeruande l. D

Tabula

Remedia cōtra temptationes viij.F
Remedia vtilia pro ſenſibus cuſtodien-dis xlvj.I
Remedia ꝯ aſſuefactōeȝ iurādi.xxxiiij.O
Remedia ꝯtra inuidiā xxxix.E
Remedia ꝯtra maleficia. xliij.G
Remiſſio pctōꝝ qd ſit et ꝗlit̃ fit.l.G.ꝛ ſe.
Remiſſa fore pctā quibus ſignis pōt ꝗs cognoſcere. l.P Q
De pctis in ſpūmſctm̄ quō dicunt̃ nō re-mitti.ix.N.ꝛ.xlvij.
Reſtituere famā in qb9 caſibus quis ex-cuſatur vt nō teneat̃ xxxviij.y
Ruina hois etiā pfecti quō fit xlv.S
Sacramētū qdcūqꝫ ſuſcipiēs ꝑter ꝗꝫ baptiſmū prius ꝯfiteri debet de nondū cōfeſſis. xliij.R L
Satiſfacere quomodo tenet̃ q verbo of-fendit. xxiiij.L
Itē an tenet̃ dicere ſe mentitū fore.ibidē.
Itē quid de plat ꝛ prefamilias an tenen tur veniā ſcȝ.petere a ſubdit. ibidē M
Senſus exteriores ꝗ ſunt cuſtodiendi. et de his plura xlvj.p totū
Serpens in qua ſpecie temptauit pmos parentes.ibidem F
Serpent ꝛ cocodrilli ꝓprietates.xxix.P
Signa qbus cognoſcunt̃ electi xlj.D
Simulatio an ſit pctm̄ mortale xxxij.X
Supbia deteſtanda eſt.ꝛ ꝗ vſurpat ꝓpri-um dei xv.R S
Supbia quō poſſit curari xv.X y
Supbia qd ſit ꝛ ꝗ mortale pctm̄ ſit. Itē de ei9 ſpecieb9 ꝛ de filiab9. xvj.p totū
Superſtitiones in ſomniorꝝ obſeruantia
Supſtitiones ꝗ ſunt exe-crande.xliij.A.ꝛ ſequentib9. (xliij.H
Supſtitioſe magis ſunt mulieres ꝗꝫ viri et ꝗre. Itē de ſupſtitioſorꝝ abſolutione
Supſtitōes ꝛ ſortilegia an ſemp ſint mortalia pctā.ꝛ an habeāt ef ficaciam. (xliij.B C xliij.D E F
Item ꝗre pmittit deus qnꝗꝫ effectū ſorti ri in talib9. ibidem.
De ſupſtitioſi maleficij remediatiōe. xliij.
De ſupſtitionū ſpecieb9 ꝛ modis varijs. (G xliij.H I
Supplicia inferni quō correſpōdēt ſeptē capitalib9 pctis x.N
Temptatōes eaſdē fecit diabolus xpo qs pmo hoi ſm ſpēs v.A
Tēptatiōes ꝗre de9 pmittit hoi. (vij.S
De tēptationū cautela.ibidē X
Temptatio qn̄ fit a diabolo ꝛ qn̄ a carne quō habet cognoſci. vij.X
Tēptatiōi ꝗli difficili9 eſt reſiſtere.viij.E
Item de remedijs.ibidem F
Temptatio quō aggrauat̃. viij.E
Tria ponunt̃ q male remunerant hoſpi-tes ſuos. xxij.R
Triſtari de bono ꝓximi quō eſt pctm̄ Et quō pōt fieri ſine peccato.xxxix. D.ꝛ ſe.
Vana glīa qd ſit ꝛ plā.xxj. p totū
De vane glīe offenſa filiabuſqꝫ et remedijs.ibidem.
Venditio an liceat fieri in loco ſacro ꝛ in feſto.et plā.xxxj.Et vide de negociatōe
Vindicta an liceat xxij.y
Virtutū que ſit maxima. xlj.P
Vitupare vide vbi cōtumelijs ꝛ cōuicijs
Voluntaria dicunt̃ tm̄ eſſe pctā xiij.H
Vſura ꝗ ſit execrāda.et plā.xxxv.p totū.
Vxor an poſſit elemoſynam dare ſine vi-ri ſui ꝯſenſu xxxvj.A A
Xps in infantia parce ſuxiſſe lac vir ginis matris putat̃ xxx.A
Xps in vita ꝛ in morte moderan-tiā verbo ꝛ exemplo docuit.ibidem.
Xpi ſanguis emūdat ꝯſciam noſtrā ꝗtu-or modis. xxxviij.D
Xps tria teſtimonia fert in iudicio cōtra malos.xl.in pncipio.
In xpo ſentire obem9 tria pcipua.xlvj.A
Ypocriſis quō ſit pctm̄ mortale vi de inter filias vane glīe ſpecialit̃.
ypocriſis ſimlātio vel fictio an liceat in verbo vel ope.ꝛ q-bus ex cauſis. (xxj.ꝓpe fi. xxxij.X

Finit Tabula.

¶ In nomie domini Jeſu ſequit̄ terciū Quadrageſimale Pomerij de p̄ceptis decalogi ꝓſequen̄ regiſtratum.

¶ Quia nempe dictante phoꝝ p̄ncipe ſcʒ Areſtotele. j. Phiſicoꝝ. z. viij. Thopi. peccatū eſt fieri ꝑ plura que pn̄t fieri ꝑ pauciora. Cū in partibꝫ p̄cedentibꝫ ſermocinarij pomerij ſufficienter licet ſparſim confecti extent ſermones de vno quoqʒ ipſoꝝ p̄ceptorum decalogi. Jdeo ſuperfluum iudico hic iteꝝ ſcribere niſi q̄ntum oportet aliqua addere ꝓ ſupplemēto materie talis ꝛ coaptatiōe. Sed ſufficiat ꝓſeq̄ hic ſolū regiſtrādo ordinē ꝛ ſeriem p̄dicādi de eiſdē: annotandoqʒ remittere illuc vbi inuenit̄ tal' ſermo vl' materia de hm̄oi p̄cepto de q̄ placet p̄dicari. Et qm̄ deuotio populi gliſcit euāgelium de die vnoq̄qʒ q̄drageſimali audire. Hāc ob rem ſtatui thema ꝓ ſingulis diebꝫ accipere ex euangelio. et eidem cōpetēter materiā eiuſmodi ſermonis applicare. vt patebit intuenti.

¶ Jn capite ieiunij ſcʒ die cineꝝ Sermo p̄m⁹. ſ. de diſtricta obſeruātia p̄ceptoꝝ di

Theſauriſate vobis theſauros in celo Math. vj. et in euangelio hodierno. Uerba ſunt noſtri ſaluatoris ieſu. in quibꝫ hortat̄ nos ad theſauriſandū celeſtes theſauros in ꝑpetuū ꝑmanſuros. Nimiꝝ chariſſimi ſi inq̄ramus quis theſaur⁹ eſt vere p̄cioſiſſim⁹ in toto mundo: ſacra ſcriptura rn̄det nob̄ qꝫ p̄cioſiſſim⁹ theſaurus ſuꝑ oīa eſt charitas. ſicut docet aplūs. j. Coꝝ. xiij. di. Maior hoꝝ eſt charitas. Un̄ Aug⁹. xv. de trinitate. ꝛ Mgr̄ di. xvij. dicit. Jn diuis donis nil ma⁹ eſt charitate: hāc q̄ habet diues eſt: etiaʒ ſi nil videat̄ habere. ſine q̄ nil habet q̄s etiā ſi m̄tū videat̄ habere. Jdē Aug⁹. Auꝝ hn̄s in arca diues eſt. quō ḡ deū hn̄s in cōſcia diues non eſt. Sed qm̄ hunc theſauꝝ charitatis nemo habet niſi ꝑ obſeruantiā p̄ceptoꝝ. ſicut expreſſe dic. ꝛ xp̄s Joh. xiiij. Qui habet mādata mea ꝛ ſeruat ea ille eſt q̄ diligit me. Jdcirco ſancta eccl'ia ꝑ xp̄i v̄ba in hodierno euāgelio docen̄ nos filios ſuos quō debeam⁹ his diebꝫ ſacris ieiunare vicʒ ſine oī hypocriſi ꝛ malicia: inducit ꝛ hortat̄ vt vngamus caput. i. xp̄m placare. ſ. oleo pietat̄ ꝛ operū charitatis. faciē etiam lauare ꝑ pnīe lacrimoſe aq̄s. ꝛ theſauriſare in celo theſaurum charitat̄ ꝑ obſeruantiā p̄ceptoꝝ. q. di. O vos pctōres q̄ hoc anno a mult̄ diebus theſauriſaſtis vobis iram dei ꝑ varia pctā. ſuꝑbiā: auariciā: luxuriaʒ ꝛc. Jā nūc in iſta q̄drageſima ꝯuertimini ad deum ꝛ theſauriſate vobis obſeruando dei p̄cepta in charitate theſauros vite eterne quos nec tinea nec erugo demolit̄. patet in hoc ſacro euangelio. Jtaqʒ de p̄cept̄ p̄dican̄ tria myſteria ī hoc ſermone declarabim⁹ de ipa obſeruātia p̄ceptoꝝ diuinorum in generali.

¶ Primū d̄r diſtricte obligationis.

¶ Scd̄m dicitur debite obſeruatiōis vel impletionis.

¶ Terciū d̄r ſaluifice fructificatōis.

De iſtis vide in forma eadeʒ. ſermone. xl. in ſecundo quadrageſimali ſcʒ de vicijs.

¶ Feria quinta poſt cinerū Sermo. ij. de obedientia diligenti in p̄ceptis dei.

Multi venient ab occidēte ꝛ oriente ꝛ recūbent cum Abraam Jſaac et Jacob in regno celoꝝ Math. viij. et in euangelio hodierno. Uerba ſunt ſaluatoris quibus edocet qꝫ ad regnum celorum intrare quis non valet et cum ſanctis dei regnare niſi per fidem chriſti et obedientiam preceptorum diuinoruʒ. ſicut Abraam Jſaac ꝛ Jacob et omnes electi ꝑ hec ſaluati ſunt. Un̄ legim⁹ Math. xix. qꝫ dū quidam interrogaſſet dn̄m ieſum d. Magiſter bone quid boni faciam vt habeā vitam eternaʒ. Reſpondit ieſus di. Si vis

ad vitā ingredi ſerua mandata. Proinde etiā i hodierno euāgelio xp̄s Cēturionis fidē ꝯmēdauit. ⁊ p̄dixit iudeos nō credentes in eū eternal'r dānādos. q̄ x̄o crederēt fide formata. ſ. charitate obſeruando p̄cepta: cum ſanctis patriarchis in celo corregnaturos. patet in euangelio. Itaq; de obediētia diligēti p̄ceptorū dei tria myſteria in hoc ſermone reſtāt declaranda.

Primū dr̄ amoroſe inductionis.

Scdm piculoſe inobeditionis

Terciū dulcoroſe facilitationis.

De iſtis vide in ſecundo q̄dragesimali de vicijs ſcʒ in ſermone. xij. vbi ſub eadē forma diuiſionis habenť.

Feria prima poſt cinerū Sermo. iij. ſcʒ de pluralitate p̄ceptoꝝ dei.

Dictū eſt antiq̄s Diliges p̄ximū tuum ⁊ odio habebis inimicū tuum. Ego aūt dico vobis: diligite inimicos veſtros Math. v. ⁊ in euangelio hodierno. Saluator nr̄ voluit nos obligare non ſolū ad diligendū deū ſed etiā p̄ximū. Et ſic dedit plura p̄cepta. Unū d̄ diligēdo deū Scdm de diligēdo p̄ximū. Tercium q̄d difficili' ē etiā de diligēdo inimicū. Quare hec niſi q2 vt Chryſ. dicit. dilectio dei ⁊ p̄ximi etiā inimici cōcatenate ſunt. ita q̄ vna ſine alia haberi nō valet. Nam q̄ diligit deū ei' p̄cepta ſeruat: q̄ p̄cepit p̄ximuʒ etiā inimicū diligere. Qȝ aūt antiquis dictū fuit: odio habebis inimicuʒ tuū. h̄ ſm Orige. intelligiť de diabolo q̄ obſtinatus eſt in malo ꝑ odiēdus. Sed p̄xim' etiam inimic' hō diligi debet ꝑpter deuʒ in q̄ɫtū hō ꝑticeps gr̄e et b̄titudis. ꝗuis malicia ei' nō ſit diligēda. vt ait Aug'. Et q2 p̄ximus diligiť ꝑpter deū ⁊ in deū. ideo eo ip̄o de' diligiť in p̄x̄io. Unď. j. Joh. iiij. Hoc mādatū habem' a deo vt q̄ diligit deū diligat ⁊ p̄ximū. Qui em̄ dicit q2 diligo deū ⁊ p̄ximū odit: mēdax eſt. Un̄ xp̄s i h̄ euāgelio docet ď iſt̄ ⁊ alijs p̄lib9. patʒ intuēti textū. Itaq; ex q̄ data ſūt p̄l'a p̄cepta dilectiōis vt dictū eſt: tria myſteria ponem'

Primū de p̄ceptoꝝ p̄l'alitate (i h̄ ſer.

Scdm de documētorū modalitate.

Terciū de exemplaritate.

De q̄b9 ſub eadē forma diuiſionis vide in ſecundo q̄dragesimali. ſ. de vicijs ſer. xlij.

Sabbato poſt cineꝝ Sermo. iiij. de p̄ceptiſ p̄me tabule ⁊ ſcďe ⁊ ſupadditis.

Deprecabantur vt vel fimbriā veſtimēti ei' tāgerent. ⁊ q̄tq̄t tāgebant ſalui fiebāt Mar. vj. ⁊ in euangelio hodierno. Sicut ſacrū canit euāgeliū. cū dn̄s ieſus ſupra mare ambulan̄ diſcipulis nauigātibus ⁊ ꝑpter ventū ꝯtrariū laborantib9 in remigando apparuit. Illi q̄ʒ turbati ſunt putan̄ eſſe fantaſma. vn̄ exclamauerūt. ſʒ dn̄s ieſus ꝯfortauit eos et in nauē aſcēdit et ceſſauit vent'. Per hec myſtice deſignauit q̄ ipſe dn̄s ieſus ſuos xp̄ianos in temptationib9 et tribulationib9 vexatos ſolet ꝯfortare ⁊ conſolari per grām ⁊ quietat illos. Tandem euangelium dicit q̄ egreſſis de naui: ceperūt ad Jeſum venire multi ⁊ infirmos circūferre ad eum ⁊ in plateis ponere ⁊ dep̄cabanť eum vt vel fimbriam veſtimenti eius tangerent. et quotq̄t tangebāt ſalui fiebant. A Spiritualiter Fimbria xp̄i que eſt pars vltima ei' indumenti ſignificat vltimū vite xp̄i. i. paſſionem et mortē: quam q̄ tangit xp̄ianus ſaluus erit. Sed quomō debet ⁊ poſſit tāgere Nota ſm noſtrū Richar. ſup. iij. diſ. xix. arť. j. q. j. Anima humana virtualiter vel ſp̄ualiter tangit paſſionem xp̄i ꝑ fideʒ et dilectionem que dilectio conſiſtit in obſeruantia p̄ceptorum. et talis anima ſalua erit. Nō em̄ ſufficit chriſtiano ſolum videre paſſionem chriſti per intellectuʒ. nec ſolum audire in ſcripturis predicatis. nec ſolum odorare ꝑ deuotionis ſimplicis affectum in oratione. nec etiam ſolum guſtare in ſacramento euchariſtie. Sed requiritur vt tangat etiā ꝑ fidē ⁊ caritatē q̄ aīam ꝯiungit deo. j. Jo. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ de' in eo. Tāgam' ꝑ chariſſimi manu. i. ope implēdo p̄cepta in charitate ⁊ ſic ſalui erim'. patet de p̄dictis in euangelio. Itaq; de ipſis p̄ceptis adhuc tria myſteria declarabimus.

Primum de p̄ceptis tabule prime.
Scōm de p̄ceptis tabule ſecunde.
Tertiū ꝺ p̄ceptꝫ additꝫ ex ſerie ſcṗture

Circa primum de preceptis prime tabule Notanduȝ ꝙ ex quo pre omnibus ꝛ primo debemus deum diligere. ſecundo autem ꝓximuȝ ſub deo ꝛ ſm deū. idcirco deus dedit p̄mo p̄cepta que ordinant hominē in deū debite diligendum. et de hoc dedit in prima tabula tria precepta priora. ſed quare eſt ꝙ quo ad dilectionem dei tātūmodo tria ſunt data p̄cepta. nec plura nec pauciora. vide ꝺ hoc in ſcḋo quadrageſimali ſcȝ de vitijs. ſmone. xliij. ſub lr̃a. A. §. notandū ꝙ deus bn̄dictus. vſqꝫ. B. litteram.

Circa ſecundum de preceptis ſcḋe tabule notandū ꝙ deus de ꝓximi dilectione dedit ſeptē p̄cepta in ſcḋa tabula ad id ordinātia. Primū honora pa. ꝛ ma. Scḋm nō occides. Tertiū nō mechaberis. Quartū nō furtū facies. Quītū nō loq̄ris falſū teſtimoniū. Sextū non ꝯcupi. vxorē ꝓximi. Septimū nō ꝯcupiſces rem ꝓximi tui. ꝑtꝫ Exo. xx. Sic itaqꝫ ī prima tabula ſūt tria p̄cepta de dei dilectiōe ꝛ ī ſcḋa ſeptem de dilectione ꝓximi q̄ in toto faciūt decē. q̄ dicunť p̄cepta decalogi a deca qḋ eſt decē ꝛ logos qḋ eſt ſmo. q̄ſi decē preceptoꝝ legis ſmo. B Sed iuxta hec etiā pōt queri Quare tantūmodo decem p̄cepta ſūt tradita in toto ꝛ nō plura nec pauciora. Rn̄detur ſm Tho. j. ij. q. c. arti. v. et poſt euȝ Rayner⁹ ꝛ Anthoñ. in ſūma ſua ꝑte. j. ti. xiiij. declarañ. ꝑ ſimilitudīnē hūane cōmunitatis diceñ. ſic. Quia inquiť ſicut p̄cepta legꝫ humane ordināt hoīem ad cōmunitatē humanā. ita ꝛ p̄cepta legis diuine ordināt hoīem ad quandam cōmunitatē ſub deo. Ad h̄ autēȝ vt hō in aliqua cōmunitate bene commoreť duo requirunť videlꝫ Primo vt bn̄ ſe habeat ad eū q̄ p̄eſt cōmunitati tanq̄ ad caput multitudinis. Et cum h̄ ſcḋo vt bene ſe habeat ad multitudinē ſcȝ ad alios cōmunitatis ꝯſocios tāq̄ ad membra. nam man⁹ male ſtaret in corꝑe ſi vel capiti vel etiā ceteris mēbris nō deſeruiret vt deberet. Sic hō in multitudine ſi ſe habet ad p̄ncipē cōmunitatis bene in his trib⁹ q̄b⁹ ei teneť ſcȝ fidelitate. ꝛ reuerentia ac famulatu. vtiqꝫ bn̄ ſtat. alioq̄n ſi vi ī vno ſe male habeat malū eſt. ſed q̄m de⁹ caput ꝛ p̄nceps oīm eſt. idcirco req̄rit a nobis p̄mo fidelitatē in p̄mo p̄cepto. ne honorē ei⁹ alteri tribuam⁹. ideo p̄cipit. non adorabis deos alienos coram me. ſcḋo req̄rit reuerentiā ſui noīs. ideo p̄cipit. non aſſumes nomē dei tui in vanum. tertio requirit famulatū ī ſabbati ſanctificatiōe. Secūdo q̄ȝ homo bn̄ ſe habet ad multitudinē cōmunitatis in duob⁹ videlꝫ. Primo vt nulli hoī noceat. nec opere. nec ore. nec corde. Et ſcḋo vt debitū ſpeciale cui debet reddat. Et q̄tū ad h̄ debitū reddēdū p̄cipiť. quarto p̄cepto ſcȝ honora pa. ꝛ ma. q̄tuȝ aūt ad nocumentuȝ poſſet q̄s nocere ꝓximo ſcȝ vel in ꝑſona ꝓpria. ideo ꝓhibetur Quinto nō occides. vel in ꝑſona ꝯiūcta. ideo p̄cipiť Sexto nō mechaberis. nam mechia nocet ī vxore. ꝛ in ꝓpagatiōe ꝓlis ꝓximi. Itē poſſet q̄s nocere in rebus. iḋo ꝓhibeť Septimo nō furtum facies vel in verbis oris. ideo p̄cipiť Octauo nō falſū teſtimoniū dicis vel poſſet q̄s nocere corde volendo. ideo p̄cipiť. ix. et. x. p̄ceptis. cōcupiſcentia vxoris ꝛ rerū.

C Circa tertiuȝ de preceptis additis Notandum ſm Anthoñ. flor̄ p̄ma ꝑte ſūme ti. xiiij. ca. iij. §. vj. ꝙ benedictus deus vltra hec p̄cepta decalogi digito dei deſcripta in tabulis voluit ī ſacra ſcriptura veteris teſta. addere aliqua que voluit vt deferanť ꝓplo cōmuni a deo. mediāte doctrina ꝛ inſtructiōe ſapientum ſubtiliori eoꝝ ꝯſideratiōe. et hoc ordinauit deus Primo ꝓpter confutationē iudeoꝝ male exponentiū. Scḋo ꝓpter dānationē hereticoꝝ male ſentientiū. Tertio ꝓpter cauendam aſtutiam demonū ſeducentium. hec Anthoñ. Sed q̄ ſint illa p̄cepta addita Rn̄deť ſm Anthoñ. ibidem enumerādo ſcȝ ꝙ in primo p̄cepto vbi ꝓhibeť cultus alienoꝝ deoꝝ ꝓhibeť addēdo oē illud qḋ ordinat ad cultū idoloꝝ ſicut habetur Deutero. xviij. vbi ꝓhibeť luſtratio filioꝝ aut filiaꝝ. et ſciſcitatio ꝑ ariolos ꝛ obſer

uatio ſomnioꝝ ꝛ auguria ꝛ ↄſultatio maleficioꝝ incantatoꝝ phitonū ꝛ diuinoꝝ. ꝛ ſic oīs ſupſticio ꝛ vana obſeruatio ꝓhibetur. Itē ſcdo p̄cepto q̄ exp̄ſſe ꝓhibetꝛ ꝑiurium ſupadditꝛ eidem ꝓhibitio blaſſemie. Leuit. xxiiij. et ꝓhibitio falſe doctrīe. Deutero. xiij. et irritatio votorum ꝛc̄.

Tertio p̄cepto q̄ p̄cipitur exp̄ſſe vacare deo. ſupadditꝛ oīa cerimonialia diuini cult⁹ i feſto exerceñ. nunc autē illis ceſſantibus additꝛ cultus noui teſtamēti ſm ordinationē eccl'ie in ſacramētis ꝛ diuinis officijs ꝛ colendis feſtis ſtatutis. vt patꝫ di. xj. eccleſiaſticaꝝ. Quarto p̄cepto de honore parentū ſupaddūtꝛ vniuerſa precepta de obediētia faciēda p̄latis ꝛ reuerentia ſenū. iuxta illud Leuit. xix. Honora pſonam ſenū ꝛ coraꝫ cano conſurge capite. Item additꝛ etiā de beneficētia exhibēda proximus tam in tēporali elemoſyna q̄ꝫ i ſpiritualib⁹. Itē cura de ſubditis ꝛ filijs ꝛc̄.

Quinto p̄cepto de ꝓhibitione homicidij additꝛ odium ꝓhiberi Leuit. xix. Non oderis fratrē tuum in corde. ſꝫ publice argue eum. Et iterū ibideꝫ. Nō ſtabis ↄtra ſanguineꝫ proximi tui. Et ſimiliter ꝓhibetꝛ detractio q occidit lingua. Sexto de ꝓhibitiōe mechie ꝓhibitio. additꝛ de omni luxurie ſpecie. Septimo de ꝓhibitione furti. additꝛ ꝓhibitio vſure ꝛ fraudis oīs i venditione vel emptione et rapine. ꝛ huiuſmodi. Octauo p̄cepto de ꝓhibitiōe falſi teſtimonij. additꝛ prohibitio falſi iudicij. ꝛ omnis generis mendacij ꝛ ſuſurrationis. Ultimo in nono ꝛ decimo p̄ceptis oīm vitioꝝ. ↄcupiſcentia ꝛ cogitatio mala ꝓhibetꝛ. hec ex Anthoñ. ꝛ ſufficiant.

Dominica p̄ma quadrageſime in mane. Sermo. v. ſcꝫ de ſupſtitionibus omnibus cauendis.

Dixit ei ieſus vade ſathana. Scriptū eſt eni dominū deum tuum adorabis Matth. iiij. ꝛ in euāgelio hodierno. Charisſimi aduertam⁹ in hodierno euangelio quō domin⁹ ieſus a ſathana temptat⁹ fuerit. primo de gula. ſecūdo de gloria vana. tertio de auaricia. ꝛ q̄ diabolus ipi ꝓmittebat ſe daturū oīa bona mundi ſi adoraret ipm. chriſtus aūt domin⁹ dure increpās. dixit eidē. Uade ſathana. ſcriptum ē eni dominū ꝛc̄. patꝫ Deutero. vj. ca. Sꝫ quare hoc niſi q꞉ hec adoratio cedebat in ↄtumeliam dei. cū honoꝛ dei trāſferretꝛ in creaturā. Et qm̄ xp̄s hmōi tēptatiōibus nō ↄſenſit. ideo ſequitꝛ in euāgelio q̄ angeli acceſſerunt miniſtrañ. eidē. In his oib⁹ docemur p̄dicta vitia cauere ꝛ preſertim idolatrie ſupſtitiones. q꞉ ad hec tenemur ex ſcripturis ꝓpter qd̄ ꝛ xp̄s ſcripturas allegat ↄtra dictas tēptatiōes diaboli. ſed heu multi xp̄ianoꝝ in his vitijs ↄſentiūt diabolo in ꝑniciem aīaꝝ ſuaꝝ. Sꝫ attendite o xp̄iani. o aīe xp̄i ſanguine a diabolo redēpte attendite qd̄ dixerit xp̄s dn̄s diabolo de hoc tēptāti. Uade inq̄t ſathana ſic debes et tu repellere talia ꝛc̄. Proinde de ſupſtitiōib⁹ q̄buſcūq꞉ ſūmope vitādis put ad id obligat nos p̄ceptū dei primuꝫ in quo ꝓhibetur oīs ſupſtitio. declarem⁹ tria myſteria in hoc ſermone.

Primū d꞉ execrabilis offenſionis.
Scdm d꞉ mortalis criminationis.
Tertiū d꞉ modalis diuerſificationis.

De his ſub eadē forma diuiſiōis vide i q̄drageſimali ſcdo ſcꝫ de vitijs ſmōe. xliij.

Dominica eadeꝫ p̄ma poſt prandium. Sermo. vj. de cultu dei in fide pura ꝛ ſpe ſalutis vt p̄cipitur.

Dominū deum tuum adorabis ꝛ illi ſoli ſerues. D Hec v̄ba xp̄s dn̄s allegauit ſcripta ſcꝫ Deutero. vj. ꝛ in hodierno euāgelio Mat. iiij. ꝛ h̄ eſt p̄ncipiū fundamētale primi p̄cepti decalogi ꝛ ↄſequēter ſequētiū. vt dic̄ Lyra ſup Deutero. vj. et ſm Rayne. i ſūma. ſicut in edificio domus ponitꝛ fūdamētuꝫ ſic i edificio ſp̄uali q̄ hō ſit bonus req̄ritꝛ primo oīm fides vera de q̄ ē h̄ p̄ceptuꝫ. in q̄ p̄cipitꝛ veri dei vni⁹ cult⁹ ꝛ veneratio oīm falſoꝝ deorū cultu excluſo. ꝛ ſic oī ſupſtitiōe remota ſicut in p̄cedēti ſmone patuit p̄cipitꝛ nob̄ i h̄ p̄cepto religiōis ſacre fundamētū. vt ſcꝫ

vnū verū deū credamꝰ ⁊ illū colamꝰ cultu latrie ſibi ſoli deſeruiēdo ⁊ adorādo. ſꝫ qm̄ vt Augꝰ. x. d̄ ciui. dei ac doc. ſup. iij. ſniaꝝ di. ix. Latria q̄ ē cultꝰ ſoli deo debitꝰ i interiorib' potiſſime ꝯſiſtit i v̄tutib' theologicis ſcꝫ in fide ſpe ⁊ charitate. quia ſic dicit Rabanꝰ ſup Gen̄. adorare eſt deū qui eſt adorādus tota mētis intētione q̄rere. ⁊ h̄ p fidē ſpem ⁊ charitatē. ſequit̄ g̃ ꝙ in h̄ p̄cepto ſcꝫ dn̄m deū tuū adorab' ⁊c̄. p̄cipit̄ vera fides ad deū i ſpe ⁊ charitate. ideo ꝗꝫ de vera fide q̄ debem' deū colere ⁊ amare ac i ipo ſperare. tria myſteria h̄ declaremus.

¶ Primū de fidei pure adoratione.
¶ Scōm de ſpei firme ſecuratione.
¶ Tertiū de fidei xp̄iane certificatione.

E Circa primū queritur quare debeat ⁊ obligat̄ hō deū colere ſoluꝫ vera fide vnica excluſo cultu ⁊ fide oīm aliorū deoꝝ. ⁊ oi ſupſtitiōe remota. Ad qd̄ rn̄detur ſm Tho. ⁊ poſt illū ſm Anthon̄. flor. p̄te prima ſūme ti. xiiij. ca. iiij. §. ij. ꝙ ad id plures aſſignāt̄ rōnes inductiue.

¶ Prima ex dei largitate.
¶ Scd̄a ex dei dignitate.
¶ Tertia ex pacti fidelitate.
¶ Quarta ex p̄mij felicitate.

¶ Prima rō ex dei largitate. q: omne bonū ſiue naturale ſiue t̄pale ſiue ſp̄uale nō aliūde ꝗꝫ a deo ſolo p̄ncipaliter habemꝰ. j. Cor. iiij. Quid habes qd̄ nō accepiſti. Et certū ē ꝙ oīa i nihilū redigerent̄ niſi manus dei oipotētis ea ſuſtētaret. dic̄ Gregꝰ in moral. Ergo nimis ingratꝰ ē q̄ deum nō colit a q̄ oīa bona recepit. Silis eſt talis filijs iſrl̄ q̄ miraculis multis oſtenſis liberati a ſuitute egyptiaca ſatꝭ cito poſtea in deſerto coluerūt idola vituloꝝ. Sic xp̄iani mali faciūt ingrati q̄s xp̄s ſua paſſione ⁊ morte redemit a diabolo. ⁊ tn̄ diabolū colūt p ſupſtitiōes cū diabolꝰ nil boni fecerit nec faciat illis ſꝫ potiꝰ torq̄bit in inferno. Proinde Deutero. xxxij. Nunq̄d nō ipe ē pr̄ tuꝰ. q. d. ipe deꝰ eſt q̄ poſſedit ⁊ fecit ⁊ creauit te. g̃ ⁊c̄. Secūda rō ex dei dignitate q: vt d̄r Eccl. j. Vnꝰ ē deꝰ oīpotēs rex potēs et metuendus nimis ⁊ c̄. vn̄ oīa alia nec q̄cꝗꝫ boni nec mali facere poſſūt hoi niſi ꝗꝫtum deꝰ ꝑmittit. g̃ ⁊c̄.

Tertia rō ex pacti fidelitate. q: i baptiſmo q̄libet xp̄ianꝰ abrenunciat diabolo et pōpis eiꝰ ⁊ oib' opib' eiꝰ. q̄lia ſūt oīa ſupſtitioſa ⁊ vitia. obligat q̄ꝫ ſe hō xp̄ianꝰ ad ſeruandū fidē ⁊ mādata dei vn̄ magnum ſuppliciū demeret̄ frangēs ꝓmiſſū. Heb. x. Irritā q̄s faciēs legem moyſi duobus aut trib' teſtib' occidit̄ ſine vlla miſeratione. quāto magis putandū ē deteriora mereri ſupplicia q̄ filium dei ꝯculcauerit.

Quarta ratio ex p̄mij felicitate. q: nulla lex ꝓmittit obſeruatorib' ſuis tam feliciſſimum premiū ſicut ꝓmittit lex chriſtiana Declarat̄. primo nanꝗꝫ iudei credūt venturū meſſiam antichriſtū in quem ſperant p premio expectan̄. reſtitutoēꝫ regni ſui ⁊ terre ꝓmiſſionis. ⁊ ſic terrenū premiū vel mundiale expectant. Secūdo ſaraceni ⁊ thurci credunt ⁊ ſperāt in ſuo falſo ꝓpheta machometo p obſeruatione ſue legis carnalia p̄mia ſcꝫ habituros i futuro fluuium lactis ⁊ mellis et vxores multas ⁊ huiuſmodi. et ꝓpter huiuſmodi premia ſollicite colūt tam iudei ꝗꝫ ſaraceni cōtra hoc preceptum deos alienos ſtultiſſime. Tertio heretici ac ſciſmatici p ſua hereſi defēdēda vſꝗꝫ ad mortē ſe exponūt ſperātes in illa hereſi poſſe ſaluari ⁊ tamē certū eſt ꝙ p̄ter vnicam fidem veram ⁊ catholicam ſancte eccl'ie romane non pōt eſſe ſalꝰ vt xp̄s docuit qui Petro apl'o claues dedit. ⁊ omnis etiā ſcriptura clamitat. vnde p premio debetur ignis eternꝰ hereticis. Sꝫ xp̄ianis veraꝫ fidē ſeruantib' ꝓmittit̄ gr̄a i p̄ſenti ⁊ gloria ꝑpetue beatitudinis in futuro. angeloꝝ ſocietas ⁊ omne bonū in celo. O g̃ ꝗꝫ ſtultiſſimi ſūt q̄ fidē tenent in ſupſtitiōib' nec pure credunt in deū. q: p hec ꝑdūt p̄mia beata ⁊ ſe tradūt diabolo ⁊ infernali ſupplicio.

Circa ſecundum de ſpei firmatione vel ſecuratione queritur. quomodo quis colens deum veruꝫ xp̄m ieſum poſſit eſſe firmus ⁊ ſecurus ꝙ per huiuſmodi fidei cultum indubitāter erit ſaluandus. Ad quod reſpondendo nota regulas ſm litteras huius dictionis fides ꝓut habes deſcriptas p̄te prima pomerij de tempore ſermone. xxx. Q. X.

Feria. II. poſt dominicā. I.

Circa tertium de fidei chriſtia-
ne certificatione ꝑ teſtimonia infallibilia.
vide de hoc ꝑte ſcd̄a pomerij de ſpe. ſmo-
ne. lxxviij. arti. iij. ꝑ totum. Item ſi placet
de fide plura alia predicare vel de ſpe vide
recolligendo ex tabulis eiuſdem pomerij.
ſed qꝛ ego ꝓ nunc intendo de alijs ſermo-
nes facere. ꝑ ꝑtranſeo.

Feria ſcd̄a poſt dominicā primā. Ser-
mo. vij. de regulis p̄ceptoꝝ generalibus
⁊ implicite contentis.

Venite bene

dicti patris mei poſſidete pa-
ratū vobis regnū. Mat. xxv
⁊ in euāgelio hodierno Saluatoꝛ nr̄ dn̄s
ieſus in h̄ euangelio docet de futuro iudi
cio terribili. quō oēs impios peccatores q̇
p̄cepta dei nō ſeruāt nec miſcdie opa ꝓxi-
mis impendūt maledicet ⁊ eterno igni in
fernali tradet cruciādos. bonos v̄o et mi
ſericoꝛdie opa exercētes bn̄dicet ⁊ ad reg
nū celeſte inuitabit ⁊ introducet. Sed vn̄
ip̄i mali demerebunꝶ maledictionem ꝑpe
tuā niſi ex malis opibꝫ ⁊ p̄ceptoꝝ dei p̄ſer
tim trāſgreſſione. nam certuꝫ ē ꝙ ip̄a opa
miſcdie non ſufficiūt hoi ad ſalutē niſi ob
ſeruet p̄cepta diuina. vn̄ Ps̄ dicit. Male
dicti q̇ declināt a mādatis tuis ⁊c̄. Deni-
qꝫ vnde iuſti hoies merenꝶ a xp̄o bn̄dicti-
onē illā ꝑpetuā niſi ex p̄ceptoꝝ oim obſer
uantia. ideo idē Ps̄ dicit. Beatꝰ vir q̇ ti-
met dn̄m in mādatis eiꝰ volet nimis. Ge
neratio rectoꝝ bn̄diceꝶ. ⁊ infra. In memo
ria eterna erit iuſtꝰ ab auditione mala nō
timebit. id ē a ſnia maledictionis q̄ audie
tur in iudicio. Proinde tūc xp̄s dn̄s inui-
tando bonos dicet p̄dicta verba. Venite
bn̄dicti pa. mei. poſſidete regnū ſcꝫ quod
meruiſtis ꝑ obſeruātiā p̄ceptoꝝ ⁊ opa mi
ſericoꝛdie ꝑtꝫ in euāgelio. Ex quo autē vt
cepimꝰ in p̄cedentibꝫ p̄dicare de p̄ceptis
diuinis decalogi. reſtant adhuc in genera
li tria myſteria declarari ſm regl̄as illoꝝ.

Primū de ꝯuenīēti oꝛdinatione.
Scd̄m de differēti ꝓpoſitione.
Tertiū de virtuali implicatiōe.

F Circa primū queritur Utrū
p̄cepta decalogi ꝯuenīēti oꝛdine tradita
ſūt vt ſciamus rōnem q̄re ſcꝫ ꝓ p̄mo p̄rece
pto oim poniꝶ p̄ceptū hoc de cultu vnius
dei ⁊ remotiōe cultꝰ alioꝝ deoꝝ. ⁊ quare
ꝓ ſcd̄o poniꝶ de reuerētia nois dei. ⁊ ſic cō
ſequēter. Ad hāc q̄ſtionē reſpōdendo ex
Rayne. in ſūma ſua. et Rich. in. iij. di. ix.
Thomaſqꝫ prima. ij. q. 100. arti. vj. elici-
mus aliq̄s regulas ſiue v̄itates. Prima
regula de oꝛdinis eq̄tate ꝙ p̄cepta prime
tabule q̄ ſūt de dei dilectiōe ꝑponunꝶ re-
cto oꝛdine p̄ceptis tabule ſcd̄e. Ratio eſt
ſm Rich. s. ſcꝫ in. iij. di. ix. vbi q̄rit vtꝝ la-
tria ſit nobilioꝛ inꝶ alias v̄tutes. qꝛ cū oīa
p̄cepta etiā de ꝓximoꝝ dilectiōe finaliter ī
deū oꝛdinent hoīeꝫ vt ſcꝫ deꝰ diligaꝶ ⁊ eiꝰ
volūtas impleaꝶ. ꝑ primo oim de ip̄o deo
diligēdo tanq̄ꝫ de nobiliſſimo fine debue
rūt p̄cepta tradi. naꝫ finis melioꝛ ē oꝛdina
tis in finē. ij. thopicoꝝ. Scd̄a regula d̄
impletiōis ſalubritate videlꝫ ꝙ nō ſufficit
hoi ꝓ ſalute mādata decalogi implere ſi-
ne gr̄a ⁊ charitate. Ratio ſm Bonauē. ⁊
Tho. ac cōcoꝛditer Scotiſtas ſuꝑ. ij. di.
xxviij. ⁊ etiam ſuꝑ. iij. di. xxxvj. ⁊. xxxvij. qꝛ
deꝰ in p̄cipiēdo vult ⁊ intēdit ꝙ hō ip̄a p-
cepta ex charitate impleat ac ī gr̄a vt vitā
eternā mereaꝶ. Vn̄ ſi hō implet mādata
q̄tū ad genꝰ opis vel eſſentiā lꝫ non pec-
cet pctō obmiſſiōis. tn̄ nō meretur vitam
eternā niſi impleat ī gr̄a. qꝛ vt Augꝰ li. de
libero ar. dicit Sine gr̄a nec infantes nec
etate grandes ſaluari poſſūt. Exemplum
de iudeis q̄ꝝ aliq̄ implent aliq̄ p̄cepta. ſiľr
de infidelibꝫ qui carēt gr̄a. ꝑ nō ſaluātur.
Tertia regl̄a de trāſgreſſiōis ꝑgrauita
te in p̄ceptis p̄me tabule reſpectu ſcd̄e ſcꝫ
ꝙ trāſgreſſio ꝯtra p̄cepta p̄me tabule gra
uioꝛ ē ceteris paribꝫ q̄ꝫ ꝯtra p̄cepta ſcd̄e ta
bule. Ratio qꝛ illa oꝛdināt imediate ī deū
quē ſicut regē ī ꝓpria ꝑſona offendere gra
uius ē q̄ꝫ ledere ī ſubditis. nam inſtiꝶ. d̄ in
iurijs. §. atrox. ⁊ extra de ſnia excō. ca. cuꝫ
illoꝝ. tāto offenſa ⁊ iniuria grauioꝛ quāto
ꝑſona q̄ offendiꝶ eſt dignioꝛ. ꝑ ⁊c̄. Ex re-
gula ſequiꝶ ꝙ idolatria ⁊ blaſfemia ſiľr et
ꝑiuriū grauꝰ pctm̄ ē q̄ꝫ adulteriū vel aliq̄
ſpecies luxurie. patꝫ per Rich. ſuꝑ. iij. di.
xxix. arti. iiij. q. ij. Et ibideꝫ di. xxxiij. arti.

v.q.v.excipit peccatum luxurie ↄtra naturã.qꝛ ꝩ videtur peius etiã homicidio ſm Rich.ibidẽ. Sed di. Nũqd ꝑiuriũ grauius pctm̃ ẽ ꝗ̃ homicidiuꝫ. Rñdetur ſm Scotorꝫ.ſup.iij.li.di.xxxix.ꝙ aliq̃ dicunt ſimpliciter ꝙ ꝑiuriũ grauius ẽ rõne eadẽ dicta. Sed alij cũ Rich.homicidium dicunt fore maius ꝓpterea qꝛ in homicidio ẽ maior libido ⁊ malicia ſcꝫ peccandi. nec hoc eſt ↄtra dictam regulã.qꝛ in ea additur ceteris paribus.in iſtis aũt nõ ſũt paria cetera ſcꝫ libido malicia odium ac contemptus.naꝫ ſi ꝑiuriũ fieret mere ex odio dei.homicidiũ autẽ ex odio ꝓximi.tunc ꝑiuriũ grauius eẽt etiam ſm Rich. ſup.iij. li.di.xxxix. arti.iiij.q.j. G Quarta regula de culpe in ſingulis põderoſitate. videlicet ꝙ in ſingulis p̃ceptis culpa offenſionis p̃cepti p̃oris ꝗuiorꝫ ẽ põderꝫ.parib⁹ ceteris.ꝗ̃ offenſa p̃cepti poſterioris. Declarat̃ ex Rayne.s̃.ſm Tho. Primo de p̃ceptis p̄me tabule que ordinãt hominez ĩmediate ad deuꝫ.nam ibi illud p̃ceptum p̄mo ponit̃ cuius trãſgreſſio magis ẽ contraria tam ipi fini.id eſt deo.ꝗ̃ etiaꝫ rationi.ꝓpterea trãſgreſſio huius p̄mi p̃cepti p̄ omnibus grauis eſt. Exemplũ ponitur ſicut eni in exercitu qui ordinat̃ ad ducem vel regẽ ſicut ad finez miles tenet̃ regi vel duci fidelitatez. deinde ꝙ ipm̃ reuereatur Tertio ꝙ famuletur vel obſequat̃ eidem Mai⁹ autẽ peccatũ eſt primũ ſcꝫ infidelitas ſcꝫ cum miles infideliter agens cũ hoſte pactũ habeat. ꝗ̃ ſi aliquã duci irreuerentiã exhibeat. Et etiã hoc ſcõm maius peccatũ ẽ ꝗ̃ tertiũ ſcꝫ ꝙ i aliquo obſequio ducis deficiẽs inueniat̃. ſic a ſimili qꝛ magis eſt ↄtrariũ rationi ꝙ hõ circa finẽ ſcꝫ deũ ꝑ infidelitatẽ peccet. ideoꝗ̃ tãꝗ̃ grauiſſimũ p̄mo p̃cepto ꝓhibet̃.et ſcõ ſcõm ⁊ tertio tertiũ.hec Tho. Itẽ nota ꝙ hm̃oi grauitas peccatoꝝ p̄ponderãda intelligi debet in iudicio dei. quia ſepe aliter iudicatur i iudicio humano vt patet ex Rich. ſup.iij.di.xxxiij.arti.v.q.v. Declarat̃ ſecũdo de p̃ceptis ſcõe tabule que hominẽ ordinant ad ꝓximũ. quia illud peccatuꝫ eſt grauius qȯ magis rationi repugnat.et ꝩ dupliciter põt ↄſiderari. Primo qȯ magꝭ repugnat ex parte debiti. qꝛ magꝭ peccat homo ſi nõ ſeruat ordinẽ debitum ad perſonas q̃bus magis ẽ debitor puta ad parentes qb; p̄ alijs tenet̃.ideo inter p̃cepta ordinãtia hoiem ad ꝓximuꝫ primo ponit̃ p̃ceptũ de honore parẽtũ. Scdo põt cõſiderari ꝗuitas peccati ex ꝩ ꝙ magꝭ repugnat rationi ex ꝑte nocumẽti.⁊ ſic grauius pctm̃ eſt peccare vel nocere oꝑe ꝗ̃ ore vel corde.et inter pctã operis grauius eſt homicidiũ ꝑ qȯ priuat̃ vita ꝗ̃ adulterium.⁊ adulteriũ ꝗ̃ furtũ exterioꝝ rerũ.⁊ vltimo ponitur pctm̃ cordis qȯ ⁊ ſi ſit p̄us alijs i executione.tñ ẽ min⁹ graue i leſione. ideo hoc poſterius cadit in ratione p̃cepti.hec Tho.⁊ ſic patet. O ergo p̄uaricatores redite ad cor ne pereatis.

H Circa ſecundum de differẽti ꝓpoſitiõe.qꝛ p̃cepta q̃dam ꝓponũtur affirmatiue.quedã autẽ negatiue. vnde ſm Rayne.s̃.⁊ cõmuniter doctores.p̃ceptuꝫ diffinit̃ ſic. Preceptũ ẽ iuſſio vel imperiuꝫ faciẽdi aliq̃d vl' nõ faciendi. Et ſic diffinit Alex.de ales.iij.ꝑte ſũme.q.xxv.ſed quare voluit de⁹ ꝑ affirmationẽ ⁊ negationẽ ſcꝫ iniũgendo affirmatiue. ⁊ ꝓhibendo ꝓponere. Ratio p̃cipua ponit̃.s̃.ſm Rayne.talis. quia ſicut trãſgreſſor p̃ceptorum demeret̃ penaꝫ eo ꝙ peccat mortaliter .ita obſeruator meretur vitã eternaꝫ. ſed vita eterna dat̃ nõ ſolũ ꝓ bono oꝑe faciẽdo ad qȯ obligãt affirmatiua p̃cepta ſꝫ etiaꝫ ꝓ abſtinẽdo a malo ad qȯ obligant p̃cepta negatiua. Unde circa ꝩ notem⁹ adhuc regulas p̃ceptoꝝ tres. Prima regula de pluralitate negatiõis ſcꝫ ꝙ plura p̃cepta ſunt in decalogo ꝓpoſita negatiue ꝗ̃ affirmatiue.naꝫ tm̃modo duo ꝓponunt̃ affirmatiue ſcꝫ ſabbata ſanctifices .et honora patrẽ ⁊c.alia om̃ia negatiue ꝓponũt̃. Ratio regule qꝛ plures inclinant̃ ad malũ ꝗ̃ ad bonuꝫ.ꝗ vt retrahãt̃ hoies a malo pl⁹ extendit̃ ꝓhibitio vel negatio .voluit autem de⁹ illa duo affirmatiue ꝓponere ad docẽdũ ꝙ deo ⁊ parẽtib; nõ poſſum⁹ eq̃ualẽtẽ honorẽ reddere vt d̃r etiã. viij.ethicorũ. I Scda regula de p̃ceptꝭ affirmatiuis ſm Alex.ſup̃ ↄcor. Scot⁹ ꝙ p̃cepta affirmatiua obligant hominẽ ſemꝑ. ſed non ad ſemꝑ.hoc ẽ dicere ꝙ obligãt in

omni tēpore ſʒ non ad omne tēpus ſine intermiſſione. verbi grā. honorare parentes teneor ſemp ex pcepto dei affirmatiuo. ſʒ nō teneor ad ſemp qr nō ē poſſibile nec expediēs. nec neceſſe omi tpe ſine itermiſſione honorare. ſʒ tātūmodo cū tps requirit ꝛ neceſſitas parentū ac poſſibilitas ex pte mea. ſiliter ē de ſanctificatione ſabbati.

Tertia regula de negatiuis ſm Alex. s. ꝛ ꝯcor. doc. ꝙ pceptiua negatiua plꝰ obligāt ꝙ̄ affirmatiua. qr obligāt ſemp. ꝛ ad ſemp. ſicut exempli grā. non adorabis deos alienos. ꝛ illud. non mechaberis obligant ſemp ꝛ ad omē tēpus ſcʒ vt nunꝙ̄ ꝛ ꝓ nullo tempore fac tale.

K Circa tertiuʒ inquirenduʒ ē qualia pcepta implicite ꝛ ꝟtualiter ꝯtinētur in h̄ pcepto. id eni ſcire vtile ē. vt diſcatis q̄lr ꝯfitēdū ſit. Ad qd nota ſm doct. recolligendo ꝙ in h̄ pcepto pmo implicite ꝛ ꝟtualiter pcipiunt aliq̄ duplicit. Primo q̄daʒ ꝓhibitorie ſeu negatiue. Scd̄o q̄dam affirmatiue. ꝛ de eoꝝ offenſa ꝯfitēdum ē. Primo nāꝙ̄ ꝓhibet oēs pactiones demonū ꝛ oēs ſupſtitioſe obſeruātie de q̄b. s. ſmone. v. vide. Scd̄o ꝓhibētur oēs errores ꝛ ſecte ꝯtra fidē ꝛ bonos mores. Tertio ſm cācellariū ꝑiſien. tractatu decē pceptoꝝ ꝓhibet ſupbia. qr ꝯtemnit deū ꝛ pcepta cū hic pcipiat humilis ſubiectio ꝛ cultꝰ dei. Quarto ꝓhibet oīs ꝑuerſa appreciatio. ꝛ nimiꝰ amor creature. naʒ Hiero. ait Qd̄ q̄s plꝰ amat ꝛ venerat ꝙ̄ deū hoc illi deꝰ ē. puta ſupbo honor ꝛ gloria. auaro diuitie. guloſo venter deus eſt. Phil. iij. ca. ꝛ luxurioſo carnalitas. iracundo vindicta ꝛc̄. ꝛ ſic ē in talib ſpūalis idolatria. Scd̄o demādāt in h̄ pmo precepto aliq̄ affirmatiue. Primū ē illd̄ pceptū Dn̄m deū tuū adorabis ꝛc̄. ſcʒ in fide vera ſpe ꝛ charitate. Scd̄m ē illud. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ꝛc̄. Tertiū ꝙ pcepta leg̃ nature tāꝙ̄ a deo indita obligāt quēlibet. nā ſm Alex. de ales vbi. s. Lex naturalis q̄ ē inſita ꝯſciētie ſcʒ cuiuſlibet hois ꝯtinet implicite i decalogo. vn̄ facere ꝯ̄ ꝯſciētiā pctm̄ ē ꝛ ꝯfitendū ſiue de bono faciēdo ſiue de malo vitādo. Quartū ꝙ oīa pcepta dei ſūt iplenda neceſſario ex charitate. Ultimum ꝙ volūtati diuine debemꝰ ꝯformare voluntatē nr̄aʒ vt tenemur. Cōſequēter infra agemꝰ de aliq̄b p̄dict̃ vt videbimꝰ expedire. hec itaꝙ̄ nota o hō ꝛ ſm hec diſce confiteri de primo precepto decalogi.

Feria. iij. poſt dn̄icā pmā. Sermo. viij de naturali lege ꝯſcientie que etiā implicite ꝯtinetur in pmo pcepto.

Relictis illis ſcʒ iudeis. abijt foras i bethaniam ibiꝙ̄ māſit. Mat. xxj. et in euāgelio hodierno Dn̄s ieſus ꝟbis et factis docet nos ſaluari. nā vt dr̄ i h̄ euangelio. aſcēdēs i hierlm̄ eiecit de tēplo vēdentes ꝛ emētes q̄ mala ꝯſciētia ſacerdotum auaroꝝ induxerāt ꝑplm̄ talia exercere i tēplo q̄ tn̄ illicita erāt fieri inibi. ꝓpterea xp̄s dn̄s redarguit illos ex ſcriptura di. Scriptū ē ſcʒ Eſa. lvj. Domꝰ mea domꝰ orationis vocabit. vos aūt ꝛc̄. Et i h̄ docemur ꝙ hō dū errat i ꝯſciētia debet ſuā ꝯſciētiā rectificare ꝑ ſcripturā ſacram. ꝛ ſic euadet errorē. Deniꝙ̄ ſubdit euāgeliū ꝙ ſacerdotes iudeoꝝ ꝛ ſcribe obſtinati i malicia redarguebāt xp̄m. q̄ tn̄ ex ſcriptura ꝯuicit ꝛ ꝯfutauit illos. et relictis ill̄ abijt foras ꝛc̄. Spūaliter xp̄s ꝑ hec facta docet rectificare ꝯſciētiā i obediēdo pceptis. ꝛ ꝙ q̄ h̄ nolunt illos relinquet i ſua malicia obſtinatos perire. et abiēs manet libēter in ꝯſcia bona. nā bethania ſm Hiero. de interptata. no. hebrai. interptat domꝰ obediētie et domꝰ gratificata dn̄o. ideo ſignificat conſcientiā rectā hois obediētē deo ꝛ i charitate ac grā dei exiſtētē. vt eni dicit Bern̄. de ꝯſcia. Bona ꝯſcia tēplum ē dei habitaculū xp̄i gratiſſimuʒ. In huꝰ myſterium xp̄s māſit i bethania. ptʒ i euāgelio. itaꝙ̄ exq̄ obligat nos ſub pcepto pmo implicite lex ꝯſcientie de ipa tria myſteria in hoc ſermone declaremꝰ.

Primū de ꝯſcientie obligatiōe.

Scd̄m de ꝯſcientie diſcretione.

Tertiū de ꝯſcientie rectificatione.

De pmo articulo vide quantū expedit ex mult̃ tractatib de h̄ pte pma ſmonū pomerij de tpe ſmōe. xj. ſub lr̄a. F. vſꝙ̄. H.

De ſcďo arti. vide ibidē ſmōe. xij. L. vſqʒ P. De tertio ibidē ſubſequēter ſub lr̄a. P quātū placet ſaltē applicādo. Exemplū in fine illi⁹ ſmonis poſitum.

¶ Feria. iiij. dn̄ice p̄me. Sermo. ix. de volūtatis nr̄e ꝯformatiōe ad diuinā.

Quicūqʒ fecerit volūtatē pr̄is mei q in celis ē. ipe me⁹ frater ē Mat. xij. ꝛ i euāgelio hodierno. Saluator nr̄ in ꝟbis iſtis oſtēdit quātū amet obſeruātes p̄cepta dei ꝛ ſic faciētes voluntatē ei⁹. ꝙ ſcʒ eos amat ſic fratres ꝛ ſorores ꝛ qď maius ē ſicut matrē ꝟginē mariaʒ ꝑ aliqualē ſīītudinē. deniqʒ in p̄cedēti paſſu euāgelij oſtēdit redarguendos dānandosqʒ ꝛ diabolis ſubijciēdos oēs q̄ nolūt facere volūtatē dei i p̄ceptis. ꝛ qꝛ i p̄cepto p̄mo decalogi implicite p̄cipit ꝯformatio diuine volūtatꝫ vt dictū ē ſmōe. vij. idcirco de volūtatis diuine ꝯformatiōe fienda in nobis ꝛ debita hoc ſermone tria myſteria declarabimus.

¶ Primū de volūtatis diuine cognitiōe.
¶ Scďm de volūtatꝫ nr̄e ꝯformatione.
¶ Tertiū de ꝯformatiōis fiēde iductiōe.

De his articul' ſub eadē forma vide quātū tibi placet ꝑ ſinglos articulos ꝓſequi in ꝑte eſtiuali pomerij ſmōe. xviij. vbi tractatur de hoc ꝑ totum.

¶ Feria. v. poſt dn̄icam primaʒ. Sermo x. de adoratiōe debita deo ꝛ imaginibus ac ſanctis ꝛ modis ei⁹ ꝛ cōmēdatiōe.

Et illa venit

a ꝛ adorauit eū ſcʒ ieſum di. Dn̄e adiuua me Mat. xv. ꝛ i euangelio hodierno. ſicut exponit Lyra hec mulier chananea adorauit dn̄m ieſū adoratione latrie. qꝛ credidit ip̄m eē verū deū cui ſoli debet latria. ꝛ h̄ fuit magnū ꝛ mirū i tali muliere pagana. ideo ꝓpt ei⁹ fidē verā meruit ſanatiōeʒ ſue filie a demonio verātē illā. ideo xp̄s dn̄s cū nō ſtatim ei⁹ petitionē exaudiuit voluit vt clareſcat ei⁹ fides ꝛ deuotio ſeruēs q̄ nō deſtitit petere vſqʒ quo dn̄s ꝑ ſua hūili ſupplicatōe ꝛ magna fide bn̄ficiū p̄ſtaret. ꝛ cōmendan̄. eā dixit. O mulier mag̃ ē fides tua fiat tibi ſic̄ vis In qbꝫ ꝛ nos docemur ꝙ xp̄m adoremus vt veꝝ deuʒ ꝑ ſalute nr̄a hūiliter ꝛ in fide magā ac ſpe ꝑſeuerāter ꝛ ſic obtinebimus.

L Ex q̄ aūt adoratio p̄cipit in h̄ p̄cepto Dn̄ʒ deū tuū adorab. ꝛ h̄ p̄ceptuʒ iclusiue demādat in p̄mo p̄cepto decalogi vt p̄dictū eſt. idcirco ď ipa adoratiōe tria myſteria declarabimus in hoc ſmone.

¶ Primū de q̄litate diſtinctiōis.
¶ Scďm de varietate venerationis
¶ Tertiū ď cōmēdabilitate tal' deuotōis

Circa primuʒ q̄rit̄ q̄liter habet diſtingui adoratio. ad qď nota ſm Sco. Bonauē. Rich. Tho. Aureol'. ꝛ Alexā. ꝛ cōiter oēs theologos ꝛ doc. ſup. iij. li. ſniarū. di. ix. recolligēdo. vt etiā habet i ſūma Rayne. ꝙ adoratio eſt triplex.

¶ Prima dr̄ adoratio latrie.
¶ Scďa dr̄ adoratio dulie.
¶ Tertia dr̄ adoratio hipdulie.

¶ Prima adoratio ſcʒ latrie ē q̄dā honor vel cult⁹ q̄ ſoli deo debet. ita eni diffinit. ꝛ h̄ triplici rōne. Primo i recognitiōeʒ bn̄ficij creatiōis. Scďo i recognitiōeʒ ꝯſeruationis. Tertio i recognitiōeʒ ſupremi dominij ꝛ ꝑtātis ſcʒ infinite reſpectu ois creature. vn̄ ſic̄ nec dei ſubſtantia vl' natura. nec creatio nec ꝯſuatio in eſſe pōt cōicari alicui creature. ſic nec adoratio latrie pōt licite ipēdi creature. M Sʒ i q̄ cultu ꝯſiſtit ſpāliter latria. R̄ndetur ſm Scotiſtas ꝛ Tho. ꝯcordit ꝙ ſacrificij oblatio ē adoratio latrie. Sʒ nota ꝙ ſacrificiū ē triplex. Primū bone opatiōis. ꝛ h̄ fit ꝛ ē i oī ꝟtute. ſ. hūilitate obediētia ꝛc̄. Scďm ſacrificiū ē orōnis. et h̄ fit deo ꝛ ē in ꝟtutib⁹ theologicꝫ ſcʒ fide ſpe ꝛ charitate. Tertiū ē ſacrificiū imolatiōis. ꝛ iſtď ē ſpāli⁹ latrie h̄ etiā i ſūma Angel'. vn̄ latria ſm Augꝫ. de ciui. dei. ꝛ doc. ſ. accipit etiaʒ ꝑ theuſebia. i. ꝑ diuio cultu. ꝛ ſic reſpicit cultū dei i teriorē potiſſime q̄ ꝑtinet ꝓprie ad ꝟtutes theologicas qbꝫ ſol⁹ deus colit. Scďa adoratio ſcʒ dulie. ē q̄dā honor vel cult⁹ q̄ creature debet cōiter. ꝛ h̄ debet rōne alicui⁹ magne vl' p̄cipue dignitatꝫ quā creatura tal' ꝑticipat a deo. ꝟbi grā. dignitas dn̄ij ꝑ potētiā data ē a deo platꝫ. dignitas ſapiē doctoribꝫ. dignitas bonitatis ſāctis hoibꝫ ꝛ beatꝫ angel'. idō debet eis dulia.

¶ Tercia adoratio.ſ. hipdulie dr ab hiper
in greco qđ ſonat ſup ꝛ dulia quaſi digni-
oꝛ dulia vel ſupioꝛ que debet creature pcel
lenti ratōe ſingularis autētice a deo date.
puta beate virgini Marie ꝛ cruci xpi: vt
in ſequētib9 patebit.

N Circa ſecūdum de varieta
te adoratōis vel veneratōis impendēde vl
exhibēde inqrendū reſtat Cui ꝛ qualiter
adoratio impēdenda ē. qꝛ nō vna ꝛ eadēꝫ
veneratōe adoram9 vnam creaturā q̄ aliā.
Ideoq nota ſm Rayneriū poſt ſupradi-
ctos doctores recolligēdo Octo ſunt pci-
pua que ſalubriter a xpianis venerantur:
tamē vario modo veneratiōis

¶ Primo deus vl maieſtas eēntie diuine
¶ Scdo trinitas pſone in diuitate.
¶ Tercio xps in quo ſunt due nature.
¶ Quarto hūanitas xpi.i.caro ꝛ aīa dei
¶ Quinto imago xpi p ipſi9 (tati vnite
repſentatōne
¶ Sexto crux xpi pfuſa xpi ſanguie.
¶ Septimo btā virgo maria p materna
dignitate.
¶ Octauo ſanctorū reliquie

Primo de9 adorat adoratōe latrie vt pre-
dictū eſt. Scdo trinitas que eadē adora
tione.ſ.latrie eſt adorāda. Vn̄ pater fili9 ꝛ
ſpūſſctūs equaliter quelibꝫ pſonaꝝ adora
tur. qꝛ in eis eſt vna cauſa honoris .ſ. vna
eſſentia diuia ꝛ vna maieſtas ꝛ eq̄litas et
coequalis bonitas .et qa ſunt vnicus crea
toꝛ oīm creaturaꝝ. ergo ꝛc̄. Tercio xps i
duab9 naturis .ſ. deitatis ꝛ hūanitatꝭ ado
rat vnica tm̄ adoratōe ex pte ipſi9 chriſti q̄
adorat: quia in duab9 naturis eſt vna pſo
na. Exemplū. ſi in vno hoīe ſint plures ex-
cellētie. vicꝫ p̄latio ſciētia ꝛ virtus ſiue p-
bitas que ſunt cauſe honoratōis. in eodēꝫ
hoīe licꝫ ſint plures cauſe honoris: tamē ex
pte honorati.ſ. hominis q̄ honorat exhi-
bet eidē vnus honoꝛ quo honorat tā pro-
pter p̄latōem q̄ ꝑpter ſcientiā ꝛ virtutem.
Sic in chriſto cū ſit vna pſona vna vene-
ratōe adorat latrie. licꝫ ſint in eo plꝛes cau-
ſe hmōi. vicꝫ honoris. Quarto hūanitas
xpi adorat. ſed quō hoc cū ipa nō ſit deitas
Notandū ſm pdictos doctores ꝙ ipa hu
manitas chriſti ſi ꝯſiderat vt ꝯiūcta deita
ti inſepabiliter ſic adorari debꝫ adoratōne
latrie. Vn̄ Damaſce. iij. ſniaꝝ. ait. Adora
tur caro chriſti cū incarnato deo v̄bo non
ꝑpter ſeipaꝫ ſed ꝑpt vnitaꝫ ei deitatē. Sic
exēpli gratia veſtis regis venerat ꝑpt regē
qui eā induit ꝛ non ꝑpter veſtē ꝓprie. Si ḡ
hūanitas chriſti ꝯſiderat vt in ſeipa pūt ē
creatura ſola q̄ poſſꝫ abſoluta potētia ſepa
ri a deitate ſꝫ nūq ſepat tūc hipdulia ado
raret. quia pre oīb9 creaturis eſt venerāda
etiā in ſeipa. Quito imago chriſti ado-
rat. Sed quō Nota ꝙ ꝯſiderādo eā put
eſt quedā res. puta lignū ſculptū vl pictū.
ſic nulla adoratōe eſt adorāda. qꝛ reueren
tia nō debet niſi rationali creature in p̄miū
virtutis. cui9 capax eſſe nō poteſt creatura
irrational. Sed ꝯſiderādo imaginē vt eſt
imago chriſtū repſentās. ꝛ tūc cum idē ſit
motus in imaginē ꝛ in rē cuius ē imago:
ſequitur ꝙ ſicut chriſt9 adorat adoratōne
latrie: ita ꝛ eius imago. qꝛ vn9 honoꝛ de
betur imagini ꝛ imaginato. Vn̄ Damaſ.
li. iij. c. vij. dicit. Honoꝛ imaginis puenit
ad pthotypū. id ē imaginatū. De hoc ptꝫ
đ ꝯſe. di. iij. venerabiles ¶ Sꝫ di. cū
ſcptum ſit Exo. xx. Non facies tibi imagi
nem neq adorabis ꝛc̄. quare ḡ eccl'ia con-
tra hanc ꝓhibitōem honorat eā. Reſpon-
det ſm docto. pdictos ꝙ ante incarnatōeꝫ
chriſti cū deus eſſet incoꝛpoꝛe9. ſ. in veteri
lege ꝓhibitū fuerit imaginē fieri ꝛ colere:
eo ꝙ hoīes pni erāt ad idolatriā. ſed poſt-
q̄ deus factus eſt hō pmiſſuꝫ eſt a ſpūſan
cto in noua lege imagines fieri. Prio q̄dē
ad inſtructōem populi ſimplicꝭ q̄ imagīb9
quaſi libris edocet. de conſe. di. iij. platuꝫ.
Secūdo ad rememorandū myſteriū in-
carnatiōis ꝛ exempla ſanctorū dum quoti
die oculis p̄ſentant. Tercio ad excitandū
affectū deuotōis qui magis mouet ꝛ inci-
tat viſis q̄ auditis. Proinde exemplūꝫ le
gimus ꝙ chriſt9 dn̄s impreſſit ſuā imagi-
nem faciei in veronica ꝛ etiā i lintheo miſ-
ſo ad regem ediſſe Abagaꝝ. Et btūs Lu
cas dicit depinxiſſe imaginē chriſti ꝛ bea
te marie que Rome habet. Sexto ado
ratur crux chriſti ſpecialius pre alijs iſtru-
mentis paſſiōis. quia magis eſt memoꝛia
le ſignū crucifixi. Sꝫ quō. Nota ſm Tho.
ꝙ crux poteſt cōſiderari p̄mo in q̄tum eſt

res iſenſibilis. ⁊ ſic nō debet ei honor. Secundo inq̄tū eſt quedā res chriſti ſanguīe conſecrata vel ꝯtactu . ⁊ ſic veneratur hypdulia tanq̄ noſtre ſalutis inſtrumētū. ſic veneramur ⁊ ſacramenta. que etiā ſm Bonauen. veneramur ſimplici honore vl' reuerentia nō latria ſʒ hypdulia. ſm Thom. ac Rich. Similiter tanq̄ p̄cioſiſſimas reliq̄as ꝓpter contactū chriſti veneramur ⁊ alia inſtrumenta paſſiōis. ſcʒ clauos: lanceā: veſtem coronā: ⁊ ſic de alijs. licʒ nō intantuʒ ſicut crucē chriſti. Tercio conſideratur inq̄tum repſentat figurā chriſti extenſi in ea. ⁊ ſic adoratur latria ſicut ⁊ chriſt⁹. Unde ſic eccl'ia orat eā dicēs. O crux aue ſpes vnica ⁊c̄. Alie vero cruces in quacūq̄ materia: puta lapidis vel ligni nō niſi vt ſunt imago chriſti vel repreſentātes crucifixū adorantur ſic imago chriſti. ſ. latria. Septimo adoratur beata chriſti mater adoratione hypdulie ꝓpter ſingularē excellentiā maternitatis dei. Utrū aūt maiori veneratione debeat venerari q̄ crux xp̄i lati⁹ vide ſcriptum in Stellario virginis Marie. li. xij parte. j. arti. j. Octauo adorātur ſanctorum reliq̄e adoratōe dulie que eis iuſte debetur ſm Tho. ⁊ Rayneriū ſupra . q: ipſi ſunt beati i celo qui etiā ſunt noſtri ductores in celū tā ſuis exemplis q̄ eruditōib⁹ q̄ meritis ⁊ interceſſionib⁹. Et patebit ſeq̄nti ar. iij. O ergo hō xp̄iane diſce ſaluari,

¶ Circa tertiū principale notandū q̄ valde cōmēdabilis ⁊ laudabiliter meritoria ē deuotio in cultu reliquiarū nō ſolū xp̄i vel cruciſ ⁊ imaginū: ſʒ etiā ſanctorū ⁊c̄. put colligitur ſʒ doctores theologos plurib⁹ rōnib⁹ vt patet in ſūma Rayne. ¶ Primo rōne affectōis. Naʒ videm⁹ q̄ q̄ afficitur ad aliquē omīa q̄ ab ipo relinquūtur poſt mortē veneratur in memoriā illi⁹: puta libros: anulū: veſtes ⁊ ſilia. ⁊ in hoc oſtēditur vere dilectōis affect⁹ ad illū. Sic in ꝓpoſito venerādo reliq̄as ſanctorū ⁊ xp̄i claret q̄ veraciter amam⁹ illos. ⁊ ꝑ ꝯſequēs reamamur a xp̄o ⁊ ſanctis. Nā Prouerb. viij. ſcribitur in pſona xp̄i ⁊ ſapiētie. Ego diligētes me diligo ⁊c̄. Secūdo rōe cōiunctiōis. q: veneramur ꝓpter regis magni ꝯiunctionē filios ei⁹ amicos ⁊ cognatos, ⁊ etiā domū ſuos veſtē: ſellam ⁊ etiā calcaria ⁊ ſic de alijs quāto magiſ ſanctos dī q̄ ſūt amici dī ⁊ filij ⁊ tēplū ſpūſſancti honorare debem⁹ etiā in reliquijs corporū illorū ſāctorū ⁊ alijs ptinētib⁹. Tertio rōne diuine ꝯformatōis. q: ipe de⁹ tales reliq̄as ꝯueniēter honorat in pſentia eorū miracula faciēdo . g̃ ꝓ dō honorādo illos ſic meremur cū talia redūdāt in gloriā dei et ipe vult honorare. Uñ Matth. xxv. dicit Qd̄ vni ex minimis meis feciſtiſ: mihi feciſtis. Quarto rōne fruitōis. q: aīa que fuit vnita tali corpi vel vtebatur in mūdo talibus reb⁹: nūc ē beata fruēs dō. Uñ q̄cq̄d petit a deo obtinet ſi abſolute vult petere ⁊ ſic grāʒ ⁊ gloriā tibi pōt obtinere. Quinto rōne future beatificatōis. q: certū eſt q̄ idē corp⁹ reuniendū ē aīe ad beatitudineʒ ꝑpetuo habēdā. ⁊ tu g̃ ſi ſaluaberis cū tali ſancto in eius gloria letaberiſ. Ultimo rōne ſuffragatōis. Nā ſcptuʒ ē Eccl'i. xxix. Oſſa ꝓphetarū pullulant de loco ſuo. ſ. ꝑ ſuffragationem multiplicem liberādo a piculis ⁊ morbis a morte mala ⁊ alijs miſerijs vt patet quotidiana expientia circa ſepulcra ſanctorū. claret ex legēdis eorum Rogem⁹ g̃ xp̄m ⁊c̄.

¶ Feria ſexta poſt dominicā primā Sermo vndecimus ſcʒ de p̄cepto dilectōis qd̄ iplicite continetur in p̄mo p̄cepto decalogi.

Abijt ille homo et nunciauit iudeis quia Jeſus eſſet qui fecit euʒ ſanum. Johā. v. ⁊ in euāgelio hodierno. In hoc miraculo quod recitat euāgelium ſcʒ de homine qui nō potuit curari niſi per imperiū domini Jeſu: doctrina in myſterio datur q̄ vetus lex nō potuit ꝑfecte ſanare ad eternā ſalutem conſeq̄ndaʒ niſi in fide Jeſu. Nam ⁊ quod dicitur in euāgelio. ſcʒ q̄ ad aque motū factum ab angelo ſanabatur egrotus qui prior intraſſet piſcinam bethſaide. Hoc ideo dicitur a pleriſq̄ fuiſſe quia crux chriſti ibi fuerat antea ſepulta: vt narrat etiam Lyra . Unde in hijs conſiderem⁹ chariſſimi q̄ Jeſus q̄ interpretatur ſaluator legem amoris et p̄cepta dilectōnis inſtituit ad ſalutem . hāc predicauit ſine qua homini non eſt ſalus.

Vn̄ interrogat⁹ qd̄ eſſet p̄ceptū p̄mū et maximū in lege in quo ſaluari poſſent homines: reſpōdit. Diliges dn̄m deū tuum ꝛc̄. pater. Hoc quippe p̄ceptū p̄ſupponit ꝛ implicite cōtinet in p̄mo p̄cepto decalogi ꝓut patuit ſupra. Proinde ſub ipo precepto p̄mo decalogi oportunū videt p̄dicare de p̄cepto dilectōis eo ꝙ in illo continetur implicite. ꝛ de hoc tria myſteria declarabimus.

¶ Primū de ipſius maioritate.
¶ Secundū de eius p̄mitate.
¶ Tertiū de ꝓximi charitate.
¶ De iſtis ſub eadē forma vide pte eſtiuali Pomerij ſermone. lj. ſub littera D vſqȝ finem vt placebit.

¶ Sabbato poſt dominicā p̄mā Sermo duodecimus ſcȝ de ſuperbia cauēda ꝓut ꝓhibet p̄mo p̄cepto.

Deſcendentibus

D bus illis de monte p̄cepit eis ieſus dicens. Nemini dixeritis viſionē Matth. xvij. ꝛ in euangelio hodierno. Sed quare chriſtus dn̄s ſue tranſſiguratōis maieſtatē diſcipulis oſtendeñ. p̄cepit ne cuiqȝ dicerent hanc viſionē: niſi ꝓpterea vt dicūt doctores quaten⁹ nos doceret fugere omnē vanā gloriā ꝛ ſuperbiam. ipe em̄ nunqȝ in aliquo potuit peccare ſed ꝓpter nos qui ſepe in talibus peccamus p̄cepit vt caueam⁹ ꝛc̄. Ex quo autē in p̄mo p̄cepto decalogi ꝓhibet ſupbia vt ſup̄ dictū ē. Oportunū ḡ videt ſaltē vnū ſmonē de ſupbia p̄dicare. de q̄ notabim⁹ hic tria myſteria.

¶ Primū dr̄ deteſtatōis.
¶ Secundū extirpatōis.
¶ Tertiū dr̄ remediatōis.

¶ De iſtis ſub eadē forma vide quadrageſimali ſecundo. ſ. Pomerij de vitijs ſermone. xv.

¶ Dn̄ica secūda quadrageſime in mane Sermo tredecim⁹ ſequit de ſcdo p̄cepto decalogi. ſ. Nō aſſumes nomē dī tui in vanū Exo. xx. ca. vbi erit thema ex euāgelio.

De periurio Sermo

Hic eſt filius

meus dilectus in quo mihi bene complacuit. ipm̄ audite. Mathei. xvij. et in euangelio. Hec verba dixit deus pater de chriſto ieſu. quib⁹ p̄cipit vt chriſti mandata et conſilia ac documenta libenter audiam⁹ opere implēdo. Et quia chriſt⁹ dn̄s docuit in euāgelio p̄cepta decalogi obſeruari ſi volumus ſaluari. inter que hoc eſt ſecundū p̄ceptum. ſcȝ. Non aſſumes ꝛc̄. ergo audiamus chariſſimi ꝛ ſtudeamus diligenter obſeruare.

Aliud thema ex euāgelio alio ſm̄ ſeculares Ecce mulier chananea clamabat dicens. Miſerere mei domine fili dauid. Math. xv. ꝛ in euāgelio. Sicut dicit euāgeliū. hec mulier feruēter ꝛ cū maxima reuerentia adorādo inuocauit nomē domini ieſum nominañ ipm̄ dominū ꝛ filiū dauid ab eodem miſericordiā poſtulādo pro filia ſanāda a diabolo. Cui⁹ exemplo docemur ꝛ nos revereri nomen dei ꝛ dn̄i ieſu. Quia deus precepit in hoc ſecūdo precepto. ſ. Non aſſumes nomen dei tui in vanū ſed cū maxia reuerentia. Unde de hoc precepto loquendo Notandū eſt ꝙ in hoc p̄cepto directe ꝛ expſſius ꝓhibetur periurium ſm̄ qd̄ glo. interl. ꝛ cōmuniter doct. theologi q̄uis plura alia p̄cepta implicite in eo contineant. vt patebit infra Proinde de piurio in hoc ſmone declaremus tria myſteria.

¶ Primū dicitur execrationis.
¶ Secundū dicit modificationis
¶ Terciū dicitur punitiōis.
De iſtis myſterijs in forma eadē vide ſecūdo quadrageſimali. ſcȝ de vicijs. ſermone xxiij. in Pomerio

¶ Dn̄ica ſecunda poſt prandiū. Ser. xiiij. de maledictōe ꝛ blaſphemia: que ꝓhibentur ſecūdo precepto.

Scitis que pre

cepta dederim vobis p̄ dominū ieſum. Hec eſt ei voluntas dei ſan

ctificatio veſtra. Scribunt᷑ hec ꝟba. j. ad Theſ. iiij. ⁊ in ep̄la hodierna. In q̄b⁹ verbis ſanctus Paulus in epiſtola p̄mo hortur nos ad diſcendū dei p̄cepta. Ideo dicit. ſcitis. ſ. fratres chariſſimi. Lyra. i. ſcire debetis diligenter addiſcēdo. Vñ Aug⁹ dicit. Neſcio qua fronte audeat quis ſe ꝓfiteri chriſtianuz qui p̄cepta dei non vult addiſcere. ⁊ pauca verba in ſymbolo ⁊ dominica oratōe. Scđo hortat᷑ nos ad obediendū chriſto ꝑ omnia. Ideo ſubdit. que p̄cepta dederim vobis ꝑ dominū ieſum. Lyra. i. de mandato ipſius. cui ſimpliciter eſt obediendū. Tercio hortatur ad ſanctificandū voluntate dei in mūdicia. vñ ſubdit. Hec eſt em̄ voluntas dei ſctificatio veſtra. ſcȝ tam in corpore ꝑ caſtitatē: q̄ȝ ī corde ꝑ ſanctas affectōes. q̄ȝ in ore ꝑ ꝟba honeſta ⁊ ſancta cauendo maledictōes blaſfemias ⁊c̄. Sed heu multi xp̄iani cōtra hec faciunt. alij corpus luxuria fedañ. alij corda peſſimis cogitatōibus. alij ora contra deū blaſſemādo vel alias maledictōes ꝓferendo. Quo cōtra de⁹ p̄cepit. Non aſſumes nomen dei tui in vanū. vbi ꝓhibent᷑ talia. Unde de hijs tria myſteria pro hoc ſermone declarabimus.

Primū de creature execrāda maledictione
Secundū de blaſſemie p̄horrenda offenſione.
Terciū de noīatōis diuie vana aſſumptione.

De p̄mo et ſcđo articul᷑ vide in quadrageſimali Pomerij ſcđo. ſ. de vicijs ſmōe. xxv. ꝑ totū. Terciū autē articuluz hijs addim⁹ ꝓpter populū ſimplicē v t ſciant cōfeſſionē facere de tranſgreſſiōe hui⁹ p̄cepti. Unde nota quot mo dis dicit᷑ q̄s aſſumere nomē dei in vanum ⁊ tenet᷑ de talibus cōfiteri. Et ſm Ray. in ſūma poſt Alex. d̄ ales. iij. p̄te. q. xxv. ar. v. aduertendū ꝙ nomē dei aſſumit᷑ in vanuz tripliciter. Primo corde vana hoc ē falſa fide. ſicut faciūt heretici ſacramēta non recte credeñ. Et hoc ſemꝑ eſt mortale peccatū. Similiter in fide dubitantes vel in aliquo articulo fidei: licȝ inuocent nomen dei ore. Secūdo ore aſſumit᷑ in vanum. Et hoc fit p̄mo ꝑiurando. vel ꝑ vano. id eſt nihilo et ſine cauſa iurādo. Scđo blaſphemādo deū vel ſanctos. Tercio votuz emiſſum frangēdo. Quarto vana intētione orādo vel p̄dicādo vel laudando deuz. ſicut faciūt ypocrite ore tm̄ deum b̄ndicentes. Tercio opere male ⁊ in pctō viuendo. ſicut faciūt falſi chriſtiani qui ſacramētum baptiſmi ⁊ nomē chriſtianū fruſtrāt in ſe operib⁹. quia talis nec vitam chriſtianam gerit: nec fidem ⁊ ea que in baptiſmo promiſit obſeruat. Ve ergo ⁊ ve talibus. Rogemus ergo chriſtū ⁊c̄.

Feria ſecunda poſt dominicā ſecundaȝ Sermo. xv. De iuramento licite p̄ſtādo

Qui miſit me

verax eſt. et ego que audiui ab eo hec loquor in mundo. Johānis viij. ⁊ ī euāgelio hodierno Verba ſūt ſaluatoris noſtri. in quibus docemur vt ſicut deus pater qui miſit chriſtū in mundum verax eſt in omnib⁹. ſimiliter ⁊ chriſt⁹ dei filius. Unde pſal. Fidelis domin⁹ in omībus verbis ſuis ⁊ ſanctus in omnib⁹ operibus ſuis. Nam deus eſt prima veritas et ſumma: que nec fallere nec falli poteſt. vt dicit Anſelmus. Ita et nos chriſtiani debemus ſemꝑ ⁊ in omnibus verbis factis ⁊ operibus eſſe veraces maxime in iuramento faciendo: prout deus precepit hoc ſecundo precepto decalogi ſicut in precedētibus dictū eſt. Unde de iuramēto declaremus tria myſteria.

Primū dicit᷑ debite circūſpectōis
Secundū legitime conditionis.
Terciū ſaluifice remediatōis

De hijs ſub eadem forma vide i Pomerio quadrageſimali ſecūdo. ſcȝ de vicijs. ſmone. xxxiij.

Feria tercia poſt dominicā ſecūdā Sermo. xvj. ſcȝ de votis ꝓmiſſis ⁊c̄.

Secundū ope

ra eorū nolite facere. dicūt em̄ et nō faciunt. Mat. xxiij. ⁊ ī euangelio hodierno. Verba ſunt domini ieſu quibus docet ⁊ hortat᷑ nos ꝙ non ſimus

tales quales erāt ſcribe ⁊ phariſei iudeoꝝ qui ea q̄ deo vouerāt ⁊ ꝓmiſerāt ſcꝫ prece pta dei. ſigniſq; exterioribus ficte oſtēde// bant ſe ipa ſeruare p̄cepta dei ⁊ legē dila// tatis philaterijs inſcribeñ. ⁊ tamē ope nō implebant. ſic heu ⁊ multi xp̄iani ficti que ꝓmiſerunt ⁊ vouerūt in baptiſmo. nō im plent. ideo xp̄s dicit. ſm opera eoꝝ nolite facere. Vñ de voto implēdo qd̄ implicite p̄cipitur in hoc ſcd̄o p̄cepto decalogi no// tabimus tria myſteria ſicut habes parte eſtiuali pomerij ſmone. lxxij. vide ibidem diuiſionem ⁊ quātum placet.

Feria. iiij. poſt dominicā ſcd̄am. Ser// mo. xvij. ſcꝫ vt ſeqtur de tertio p̄cepto qd̄ eſt de ſanctificatione ſabbati.

Filius homi

f nis tradet̃ p̄ncipibus ſacerdo// tum ⁊ ꝯdemnabūt eum morte ⁊ tertia die reſurget Mat. xx. ⁊ in euange lio hodierno. Verba ſūt domini ieſu q̄b; p̄dixit ſuis diſcipulis ſuam paſſionē futu// ram ⁊ reſurrectionē. ſed quia hui⁹ reſurre ctionis diem ſancta eccl'ia celebrat ⁊ reco lit ꝑ totius anni feſta dominicalia q̄ inſti tuta ſunt loco dierū ſabbatoꝝ ob memo riam p̄ſertim reſurrectionis dominice vt dicit Leo papa di. lxxv. q̄ die dñico. ⁊ ptꝫ i decret̃ plurib; paſſib;. ⁊ qm̄ iam ſeq̄t̃ ſer// mo de tertio p̄cepto decalogi vbi precipit̃ Memēto vt diē ſabbati ſāctifices. idcirco de ipa ſāctificatiōe feſtiuitatū in h̄ ſmone agem⁹. nā ⁊ i h̄ euāgelio nō ſine cauſa do min⁹ ieſus p̄dixit p̄us ſuā paſſionē ⁊ mor tē ⁊ tandē reſurrectionē. q; i h̄ docuit q̄ ſic oportebat xp̄m prius pati ⁊ poſtea reſur// gere i gl'iaꝫ. ſic xp̄iani debēt p̄us pati pro xp̄o ſaltē in vera p̄nia ſi volūt ꝑuenire ad futura celeſtia feſta reſurrectiōis q̄ mō ce// lebram⁹ in feſto ꝝ ſolēnitatib;. Itaq; d̄ ſā// ctificatiōe dieꝝ dñicaꝝ ob reſurrectionis xp̄i memoriaꝫ inſtituta tria myſteria hoc ſermone declaremus.

Primū d̄ ſabbati i dñicā diē ꝑmutatōe
Scd̄m de hui⁹ p̄cepti obligatione.
Tertiū de modali ſanctificatione.

De his patet ꝑte eſtiuali pomerij ſermo// ne. l. vide quātum placet.

Feria. v. poſt dñicā ſcd̄aꝫ. Sermo. xviij de dānatiōe eoꝝ q̄ feſta violāt ꝯ̄ p̄ceptuꝫ.

Ait illi abraā

a habēt moyſen ⁊ ꝓphas audiant illos. Luc. xvj. ⁊ in euāgelio ho dierno in q̄ int̃ alia h̄ ſcribit̃ q̄ diues epu// lo dānat⁹ ꝑ ſuis pc̄tis p̄ſertim q; nō fecit miſc̄diaꝫ paupi lazaro tandē i inferno po ſit⁹ petebat mitti Lazarū ad ſuos frēs in hac vita degētes. vt teſtaret̃ illis ne ⁊ ipſi dānarent̃. ſed Abraā ait illi. Habēt moy ſen ⁊ ꝓphetas. i. eoꝝ ſcripta. audiāt illos. q. d. Si volunt dānatiōnē euadere obſer uēt p̄cepta. ⁊ ſic etiā nos docemur q̄ ſi vo lum⁹ ſaluari obſeruemus decalogū. de q̄ ordinate ꝓcedeñ. inſtat p̄dicādū de tertio ſcꝫ vt ſāctificem⁹ feſta. ꝯtra qd̄ multi pec cāt. ⁊ dānatiōe digni ſūt. Proinde in h̄ ſer mone ꝓſequēdo de eodē p̄cepto tertio no tem⁹ tria myſteria de violatione feſtorum de q̄bus in forma habes in q̄drageſimali ſcd̄o ſcꝫ de vitijs ſmone. xlix.

Feria. vj. poſt dñicā ſcd̄aꝫ. Sermo. xix de p̄ceptis eccl'ie iplicite ꝯtētis in hoc pre cepto tertio.

Homo erat

h p̄rfamilias q̄ plātauit vineā et ſepē circūdedit eā. Mat. xxj. ⁊ i euāgelio hodierno. ſicut exponit Lyra hō iſte ſignificat deuꝫ q̄ d̄r p̄rfamilias. q; ſic p̄rfa. bene gubernat ſubditos i domo. ipe plātauit vineā. h̄ eſt filioꝝ iſrl' ſynago gā. ꝑut d̄r Eſa. v. Et hec figurauit. ſācta ecclesiā catholicaꝫ. Huic ſepē circūdedit ſcꝫ clauſurā mandatoꝝ legis diuine ⁊ ſā// cte eccleſie. ſicut enī in ſepe ſunt maiora lig na ſcilꝫ que dicunt̃ pali firmiter tenentes ſepem. ⁊ cū hoc ſunt minora ligna ſcꝫ vir// ge quibus conſepta eſt ipa ſepes. ſic eccle ſia vallata eſt et munita preceptis decalo// gi tanq̄ fundamentalibus ⁊ maioribus. ac preceptis eccleſie conſeptis velut mino rib⁹ quia ſequūtur ius naturale ⁊ diuinū

Un̄ ſicut ſcribitur. Qui diſſipat ſepē.i.ſtatuta vel decreta patrū ſanctorū ꝛ mādata mordebitur a colubro.i.diabolo Eccē.x. Sic ḡ vinea.i.eccl'ia ſepta locata ē agricolis:id eſt hoib' q̄ niſi fideliter operent̄ bona opa obſuādo p̄cepta ſequet̄ ſentētia. q̄ deus malos male pdet ſicut pdidit iudeos malos. ꝛ vineā locabit alijs:id ē electis q̄ reddēt ei fructū bonoꝝ opeꝝ. Hec in euāgelio. Exquo aūt in hoc p̄cepto tertio decalogi de q̄ in p̄cedētib' agere cepim' implicite ꝯtinent̄ ꝛ mādant̄ obſuari p̄cepta eccl'ie plurima vt dicit Antho. Flor̄.p.ij. ti.xvij.ideo de eis hic tria myſteria declaremus.

Primū ſinglarit̄ de miſſaꝝ auditōe.
Scōm ſpeal'r de feſtoꝝ ſcificatōe
Tertiū general'r de alioꝝ obligatiōe

De p̄mo ſcꝫ de miſſe auditōe ad qđ obligat eccl'ia ſpēali p̄cepto vide de hoc parte eſtiuali Pomerij.ſer.j.ſub lr̄a E.vſq̄ ad R. De ſecūdo notandū ſm Anthoñ. Flor̄.vbi ſ.ti.xvij.§.xij. Sācta eccl'ia p cultu ꝛ ſanctificatiōe feſtoꝝ p̄cepit certa p̄cepta oib' obſeruāda ſub obligatōe mortalis culpe de q̄bus expedit p̄p'lo ſcire confiteri de culpa. Primū p̄ceptū eſt feſta colenda colere.de q̄bus determinat̄ de ꝯſe. di.iij.c.Pronūciādū. Secūdū.miſſaꝫ die feſto audire vt dictū ē p̄mo articulo. Tertiū.vigilias feſtiuitatū demādatas ieiūare. Quartū p̄ceptū in q̄dragesima ꝛ etiaꝫ in q̄ttuor tp̄ibus ieiunare.de ꝯſe.di.v.ca. Quadrageſima. Et di.lxxvj.p totū. Quītū eſt ab eſu carniū in omi ſexta feria anni abſtinere niſi cuꝫ natale dn̄i ea die veniret di.iij.de eſu.extra de obſuat̄.ieiu.c.fi. Similiter ꝛ de die ſabbati p̄ceptū ē abſtinere a carnib' vbi eſt talis ꝯſuetudo: ſꝫ non vbi nō eſt hoc ꝯſuetum ſicut apud grecos Sextū p̄ceptū in anno ſaltē ſemel ꝯfeſſionē facere. Septimū in anno ſaltē in paſca cōicare. de iſtis duob' habet̄ de pe.ꝛ re.c. Omis. Octauū circa ipam euchariſtiā ē ieiuno ſtomacho euchariſtiaꝫ ſumere niſi eſſet quis grauiter infirmus.de cui' morte in p̄ximo timeret̄.de conſe.di.ij.cap. Liquido. O ergo xp̄iane diſce hec obſeruare. S De tercio articulo ſermonis eiuſdem nota ſm Antho.ſupra. p̄ter hec dicta ſunt adhuc alia precepta eccleſie plura que extēdunt ſe generaliter ad om̄es fideles. Et alia quedā ad ſtat' diuerſos ptinent.e quibus aliqua magis opportuna enumerabim': vt diſcat populus ſimplex de taliū trāſgreſſione cōfiteri. Primum eſt generaliter quelibet ab omi actu prohibito ſub pena excōmunicatōis abſtinere maxime a pena late ſentētie. Nam contrariū faciendo eſt peccatū mortale ſiue ſit lata ſentētia a iure vniuerſali ſiue ſynodali ſiue ab homine. Exēpla de inijcientibus manus in clericū.ꝛ de hereticis: ꝛ de violatōe eccleſiarū.de exactōne theloneoꝝ a pſona eccleſiaſtica.de falſarijs lr̄aꝝ apoſtolicaꝝ ꝛc. Secundū eſt interdictū obſeruare ſicut tenetur quiſq̄. Tercium excōmūicatos p̄ſertiꝫ denunciatos vitare. Quartum quo ad ſtatum clericorū.officium ſcꝫ canonicaꝝ horarū quotidie porare put tenentur. Item ſacerdotes ſm ritū ꝯſuetuꝫ in conſecratis veſtib' eccleſia altariq̄ cum lumine ꝛ alijs hmōi debito modo celebrare. Quintū quo ad ſtatū religioſoꝝ.regule ſue precepta implere.alioq̄n peccāt mortaliter. Sextū medicorū.ſcꝫ infirmos ad cōfeſſionē inducere. ſcꝫ cum vocāt̄ ad medendum.extra de pe.ꝛ re. Cum ifirmitas. Septimū laicoꝝ.ſ. decimas debite ꝛ fideliter ſoluere. Octauū quo ad ſtatū cōiugatorū in gradib' tēporibuſq̄ꝫ ꝛ caſibus phibitis matrimoniū nō cōtrahere. Alia eccleſie p̄cepta cauſa breuitatis ptranſeo.

Sabbato poſt dominicā ſecundā. Sermo vigeſimus De nō differēda penitentia in feſto maxime.quia hoc p̄cipit̄ tercio precepto

Abijt ꝛ adheſit vni ciuiuꝫ regionis illius ꝛ miſit illū in villam ſuaꝫ vt paſceret porcos. Luce.xv.ꝛ i euangelio. In quo ſaluator noſter docet Primo q̄ꝫ malum ſit.ſ.homini relinq̄re peccādo ipm patrē ſuum.ſcꝫ deum a quo habet omnia bona tā corpalia q̄ꝫ tēporalia q̄ꝫ ḡtuita.que om̄ia peccator homo ſicut filius prodigus recedēs a patre.i.a deo diſſipat viuendo in peccato.ꝛ ſic cōſumit om̄ia bona. Secūdo docet chriſtus i myſterio huius parabole q̄ peccator homo dū differt

cõuerti a peccato quotidie etiã in diebus feſtis occurrẽtibus quibus ſaltem debe-ret ad penitentiã redire ſ; nõ vult. ꝑiculo-ſe eñ talis adheret iuxta themavni ciui-um. Lyra exponit: id eſt diabolo qui ẽ ci-uis in regione vmbre mortis ꝛc. ꝛ diabo-lus mittit illũ in villam ſuã: id eſt occupat omino illũ circa mũdana quoꝝ ipe diabo lus ꝓnceps dr Joh. xiiij. Uenit princeps mũdi huius. q2 ꝓncipatur ꝑ vitia ꝯcupi-ſcẽtijs mũdanis. ꝛ hoc facit diabolus hoĩ vt paſceret porcos: id eſt peccata quotidie ꝯtinuet etiã die feſto q̃ ſunt fetida. ꝛ vt ſic quaſi cũ porcis iacẽtib9 in sceno vel ſterco re ipe iaceat in peccatis. Naz talis peccat dupliciter. Primo peccatũ faciẽdo ſc; lu-xuriando. ꝛ ſic magis violat feſtuz q̃z op9 manuale faceret. Secũdo etiã peccat cõ-tra dei ꝓceptum tertiũ q2 ex hoc ꝓcepto d ſanctificando ſabbato teneret feſtũ ſancti ficare ꝯtritionẽ formãdo ſed cõtẽnit. ꝛc. Tertio xp̃s docet q̃z ſalubre ſit ad dei mi ſericordiã conſequendã penitentiã agere de peccatis ꝓteritis. ad qd̕ homo tenet ſ; doctores: ꝓſertim in die feſto ex ipo prece pto ſanctificandi feſtũ vt dictũ eſt. Nã pe nitẽti reddit ſtola ꝓma ſc; gratie ꝛ venia dat. patet in euãgelio iſto. Proinde h̕ ſer mone expedit oſtẽdere q̃z ꝑmaximũ malũ ſit penitentiã differre ꝛ in peccato ꝑſeuera re etiam in diebus feſtis. de hoc autẽ tria myſteria notabimus.

Primũ dr piculoſitatis.
Secundũ dr fatuitatis.
Tertiũ dr iniquitatis.

De iſtis in forma vide in q̃dragesimali ꝓ mo ſc; de penitẽtia ſer. iiij. Pomerij. Naz optime cõuenit huic materie applicare ea q̃ ibi ponũt de dilatõe penitentie. Ad hec eadez ꝑtinẽtia plura vide in ſer. ſigto h ꝓ ſubſeq̃nti die. ſ. dñica ꝓut tibi placet.

Dñica tertia q̃dragesime Sermo vice ſimuſꝓmus de ꝯtritiõis obligatõe i feſto ꝛ q̃ hec ꝓcipit iplicite in h̕ tertio ꝓcepto.

Si digito dei eijcio demonia ꝓfecto ꝑuenit in vos regnũ dei Luc. xj. ꝛ in euãge lio hodierno. Uerba ſunt ſaluatoris nr̃i. i quib9 ſimul ꝛ in toto hodierno euangelio oſtẽdit plurib9 ratõib9 ꝛ argumẽtis veriſſi mis. q̃ ſc; ipe eijciebat demonia v̓tute di-uina ꝛ nõ in virtute beelzebub ꝓut falſo i-ponebant ei iudei. Et quoniã chriſt9 dñs dum eijciebat demões ex corporib9 homi-nũ deſignabat q̃ eijceret potiſſime ex ani-mabus hũanis ſpiritualit: quod vſq; mo do ꝛ vſq; in finẽ ſeculi nõ deſiſtit facere. ſc; expellẽdo ꝑ verã penitentiã. ꝛ ſic ad conſe-quendã eternam vitã liberãdo hominez a diabolo qui poſſidebat illum per peccatũ Sed opus eſt hoĩ vt ꝓuideat ne iterato ꝑ peccati recidiuũ introducat in ſe immun-dum ſpiritũ: ꝛ ſic fiant homĩs illius peio-ra nouiſſima priorib9. q̃npotius aduertãt q̃m chriſtus dñs in digito dei. id ẽ in ſpiri tuſancto quem infundit penitẽti eijcit de-monia tot q̃t peccata habuit homo in ſe. Ideoq; ſciat quia ꝓfecto ꝑuenit in ipſum regnũ dei: quod ſolicite cuſtodire deb; ne perdat. Et de hijs patz in hoc euangelio.

Quoniã autẽ ſm Scotũ ꝛ alios docto res in tercio ꝓcepto decalogi. ſc; de ſancti ficando ſabbato (de quo ꝓſequimur) im-plicite ꝓcipitur penitẽtia ꝓ peccato debi-ta ꝓſertim in vera ꝯtritione faciẽda in die feſto: vt patebit hoc ſmone. ideo tria my-ſteria de hoc notabim9

Primũ de cõtritionis in feſto opportu-nitate.
Secundũ de virtutis illi-us poteſtate.
Terciũ de eiuſdem multiplici vtilitate.

De primo ꝛ ſecũdo vide in forma quadra geſimali primo. ſc; de penitẽtia in Pome rio ſmõe. xix. Sed de tercio myſterio vel articulo vide ibidẽ. ſmone. xx. breui9 exci-piẽdo ea que tibi placẽt. Nam ꝑ hijs die-bus valde expedit ꝑp̃lo de hmõi ꝓdicare

Dñica eadem tercia poſt prandiũ Ser mo. xxij. de ꝓceptis vere penitẽtie

Beati qui au-diunt verbũ dei ꝛ cuſtodiũt illd̕ Lucẽ. xj. ꝛ in euangelio hodier-no. Uerba ſunt noſtri ſaluatoris ieſu. qui bus ꝓmittit eternã beatitudinẽ hijs q̃ cu-

ſtodiunt v̄ba p̄ceptoꝝ dei. ſicut ⁊ ſue beatiſſime matri: que beata p̄dicatᷣ portādo ⁊ lactādo chriſtū. Sic em̄ fidelᷓ portat chriſtū ⁊ reficit in corde dum v̄ba dei preceptorū implet: vt patet in euāgelio. Ex quo autē inter omnia v̄ba preceptoꝝ dei maxime neceſſaria ſunt ad ſalutē vere penitentie mandata. Unde ⁊ chriſtus dn̄s primo omniū de penitētia agēda p̄dicauit dicēs. Penitentiā agite appropinq̄bit em̄ regnū celoꝝ. Math. iiij. Et hoc p̄ceptū de penitentia p̄cipue mandatᷣ implicite in hoc tercio p̄cepto decalogi de ſctificando ſabbato. Ideo de ip̄a pn̄ia ac eius p̄ceptorijs obligatōibꝫ tria myſteria declarabim⁹

Primū dr̄ generalᷓ i om̄i lege obligatio.
Scdm̄ dr̄ modalᷓ penitētie diſtinctio
Terciū dr̄ veritatis p̄cepte explanatio.

De iſtis vide Quadrageſimali p̄mo. ſ. de pn̄ia in pomerio. ſermone. vj. vbi de p̄mis duobus partꝫ in forma. Sed de tercio ibidē vide ꝓ ſignis poſitis. ſcꝫ p̄cepta ex eiſdem eliciēdo in quibꝫ ꝯſiſtit vera penitentia. Nam primo ꝑ vera penitētia agenda requiritᷣ ex neceſſitate p̄cepti penitere. i. penam ꝓ peccatis tenere in ꝯtritōe ꝯfeſſiōe ⁊ ſatiſfactōe. Scdo emēdare. ſ. vitā. Tercio negare occaſiones peccatorū. Quarto indulgere. Quinto tenorē iuſticie habere ſatiſfaciēdo. Sexto errores om̄es ꝯtra fidē excludere. Septimo nolle peccaſſe. Octauo cōfiteri vere ꝓponere. Nono integraliter oīa pctā dolere. Decimo amore diuino p̄dicta oīa facere. hec ſmone eodē. Itē de confeſſione ⁊ ſatiſfactōe in ſequētibꝫ dicemus poſtea.

Feria ſecūda poſt dominicā terciā Sermo. xxiij. ſcꝫ de labore manuali qd̄ p̄cipitᷣ eodem p̄cepto tercio.

DUxerunt illum. ſcꝫ Ieſum vſqꝫ ad ſupciliū montis vt p̄cipitarēt eū Luce. iiij. ⁊ i euāgelio. Sicut colligitᷣ ex euāgelio ſm̄ Lyre expoſitionem Iſti phariſei erāt de patria chriſti. ſ. d̄ nazareth qui cōtemnebant paupertatē chriſti ⁊ deridebāt eius miracula quaſi nō eſſent vera. Unde deriſiue di. Quanta audiuim⁹ fcā in capharnaū fac ⁊ hic i patria tua. q. d. Si poſſes facere vera miracula potius faceres hic intᷣ ꝓpinquos tuos q̄ī ter extraneos. Sed xp̄s dn̄s docuit q̄ propter eoꝝ incredulitatē ⁊ maliciam nō faceret inter eos talia. Licꝫ em̄ haberet poteſtatē vbiqꝫ tamē illi erant indigni ad taleꝫ gratiā inter eos faciēdā. Sed illi obſtinati ⁊ irati duxerūt ieſum vt de monte p̄cipitarent eū ⁊ ſic interficerēt. Hec autē facta ſunt in die ſabbati vt etiā p̄mittitᷣ in textu euāgelij eodē cap̄. Unde iſti hoīes peiores erāt diabolo. q̄ licꝫ xp̄m duxit vt pꝫ Mat. iiij. in montē nō tamē p̄cipitare voluit illū Sed heu quia tales ſunt hodie mali xp̄iani q̄ ſub noīe ip̄o xp̄iano ſunt ſpūales fratres chriſti: tn̄ opere ſuo volunt p̄cipitādo ſeu trāſgreſſiones p̄ceptoꝝ ꝑ culpas occidere chriſtū q̄ītum in eis eſt. a q̄bus fugit xp̄s ſubtrahēdo ḡtiam ſuā. Proinde p̄cepta dei ſumma diligētia obſuare debemus ne chriſtuꝫ per peccata occidam⁹ in nobis. Et quia inter p̄cepta adhuc agendum reſtat de tercio p̄cepto. ſcꝫ ſanctificationis ſabbati: quod preceptū in ſecūda ſua clauſula obligat operari alijs diebus: ſcꝫ non feſtis. Cum em̄ dicitᷣ in hoc precepto Sabbata ſanctifices. ſubditᷣ. Sex dieb⁹ operaberis ⁊ facies omnia opera tua. Et ſic prohibetur ociari et precipitᷣ manualis operatio pro illis diebus cōmūibus. Ido de ip̄a tria myſteria notabimus pro hoc ſermone.

Primum de laboris manualis p̄cepti-
Secundum de operis ſalubris (one conditione.
Terciū de laboris ſpūalis occupatōe.

De iſtis i forma vide parte eſtiuali ſermonum Pomerij ſmone. xx. ſub littera. F vſqꝫ finem ſermonis.

Feria tercia poſt dominicam terciam Sermo. xxiiij. De remiſſione iniurie pro feſti ſanctificatōne debita.

DOmine quotiēs peccauerit i me frater meus ⁊ dimittā ei vſqꝫ ſepties. Dicit Ieſus. Nō dico tibi ſeptiēs ſed vſqꝫ ſeptuagieſſepties. Matthei. xviij. ⁊ in euangelio hodierno. Dominus Ieſus chriſt⁹ hec reſpondit Petro qui hāc interrogatōem ſibi ꝓpoſuit. In q̄bus verbis docemur remittere proximis

in deo et propter deum iniurias ɔtra nos factaſ ⁊ ad deponendū indignatōes ac ire rancorē p̄cipue tenemur in die feſto. quia ſm Scotū ſup. iiij. tenemur in feſto eſſe in vera charitate .ita vt actus odij ad deum vel ad proximū nō inſit. alias peccat hō cō tra illud preceptū de ſanctificatōe ſabbati Proinde tria myſteria notabimus i hoc ſermone de remiſſione iniurie de quo loq̄tur euangeliū.

Primū dicit̄ obligationis
Secundū dicit̄ modificationis
Terciū dicit̄ facilitationis

De iſtis vide parte eſtiuali pomerij. ſmōe xj. in forma p totum accipiēdo quantū tibi placet.

Feria quarta poſt dominicā terciam. Sermo. xxv. Sequit̄ d̄ quarto p̄cepto. ſcz de honore parentū.

Deus dixit. ho

nora patrē tuū ⁊ matrē. Mat. xv. ⁊ in euāgelio hodierno. In q̄ dominus ieſus docet primo parētes honorare quia hoc deus p̄cepit cuilibet i decalogo. Secūdo docet q̄ ꝓpter traditōes ⁊ inſtituta hominū nō debem⁹ obmittere q̄n impleamus p̄cepta dei ſicut iudei fecerant quos redarguit. Tercio q̄ cib⁹ ⁊ pot⁹ nō coinquinant hominē ſed cogitatio mala: ⁊ p̄cepti trāſgreſſio. De iſtis patȝ in h̄ euāgelio. T Unde iam de quarto precepto decalogi ꝓſequēdo Prenotandum eſt q̄ poſt p̄cepta p̄me tabule que hominē ordinant ad deū diligendū ſubſequenter p̄mo omniū in ſecūda tabula ponit̄ hoc p̄ceptū. ſcz de honore parentū. Sed quare hoc Dicendū ſm Thomā. ij. ij. q. cxxij. et Ray. q̄ p̄mo ideo quia ſicut de⁹ ē vniuerſale principiū a quo habēt eſſe oīa. ſic parentes ſunt particulare principiū noſtri eē Et ſic eſt quedā affinitas hu⁹ p̄cepti ad illa p̄cepta prime tabule. Scd̄o quia inter omnes primos maxime obligamur parentib⁹. ideo p̄uſq̄ alia p̄cepta ordinantia ad proximū debuit poni de honore parētū. Tercio quia hoc p̄ceptū mandare voluit deus apponēdo remuneratōnem dicens. vt ſis longeuus ſuper terrā: quod nō fecit in alijs. ideo p̄ponit̄ tanq̄ digni⁹ premio licȝ ⁊ alia p̄mient̄. Proinde de hoc precepto honorādi parētes declaremus tria myſteria hoc ſmone.

Primū de obligatōis pluralitate
Secūdum de trāſgreſſiōis p̄grauitate
Terciū de p̄miatiōis vl̄ pene largitate.

Circa primū queſtiones occurrunt.

Prima. qualibus patrib⁹ et matribus ex hoc p̄cepto obligat̄ quicūq̄ homo. Ad quod reſpōdēdo Notandū ſm Ray. ⁊ Anthoninū in ſūma parte. j. ti. xiij. c. iiij alioſq̄ cōmuniter docto. recolligēdo. q̄ multiplex eſt pater ⁊ mater cui obligamur honorem. Primus eſt carnalis. ſcȝ qui te genuit in mundū. Secund⁹ dicit̄ eccl'iaſtica lis. vt eſt p̄latus eccleſie. De hoc Deuter. xxxij. Interroga patrē tuū ⁊ annūciabit tibi. ſ. verba dei ad ſalutē neceſſaria. Et ſic eccleſia eſt mater omniū fideliū. Et iſtȝ tenemur duplicē honorē. ſ. obedire ⁊ eos ſuſtentare reddendo ꝓuentū debitū. ſ. decimarum et oblationū. Unde. j. ad Thi. v. Qui bene p̄ſunt preſbiteri duplici honore digni ſunt. Tercius dicit̄ ſacramentalis. Unde. xxx. q. j. Omnes inquit quos i penitētia ſuſcepimus: ſcȝ confeſſionē audiendo noſtri ſunt filij ſpūales: ſicut quos bap tiſmo regenerauimus. ſimilit̄ quos confirmatione habuim⁹ ⁊ in ordinis conſecratione ac alioꝝ ſacramētoꝝ adminiſtratōne. Et ſic patet de patrinis. Quartus dicit̄ tēporalis. hoc ē tēpore ſenior vel etate. vñ Ap̄lus. Seniores obſecra ⁊ honora ſicut patrē. Quintus dicit̄ officialis ſecularis. Roma. xiij. Omnis anima poteſtatibus ſublimiorib⁹ ſubdita ſit. Idē. Deum timete: regem honorificate. Et ad Hebre. xiij. Obedite p̄poſitis veſtris. Sext⁹ dicit̄ legalis: hoc eſt adoptiuus. extra de cogna. legali. Si qua Septimus dicit̄ beneficētialis ſiue tēporaliter tibi benefecerit. puta nutriendo ⁊ ſubſidia tēporalia largiendo. ſiue ſpūaliter puta docēdo in aliq̄ arte vel ſcientia aut quocunq̄ benefaciēdo. Nam tenemur grati eſſe honorādo illos. ⁊ ſic patet. Secūda queſtio. Qualib⁹ honoribus tenetur quis hoc p̄cepto parentibus Reſpōdet̄ ſm Alex. de ales in. iij. p̄te ſūme

ſimulq; Anthoñ.ſ. aliosq; recolligēdo q filij parentibus obligantur preſertim ad quintuplicem honorem. Exemplo chriſti Primo ad honorez corporalis ſeruitutis ⁊ obſequentie. Secūdo ad honorem dulcis allocutionis ⁊ diligētie. Tertio ad honorem obedientie. Quarto ad honorē beneficentie. Quinto ad honorem ſubuenientie in omni neceſſitate tam in vita q̄ʒ in morte De his vide i parte hiemali pomerij ſmone.xxij. ſub littera. A. Tertia q̄ſtio qualibus viceuerſa ipi parentes obligātur ſuis filijs Reſpondet ſm Anthoñ. ſupra cura parentum erga filios ſub h̄ eodem precepto implicite mandatur ⁊ tenentur parentes filijs q̄ntum ad ſeptez p̄cipua recolligēdo ex diuerſis doctoribus. et de iſtis habes i eadē parte pomerij.eodem ſmone ſub lr̃a. C.in eodem etiaʒ ſermone habes pulchra exempla ad idem.

V Circa ſecundum de grauitate tranſgreſſionis huius precepti Notandum q grauitas tranſgreſſionis ⁊ peccati contra parentes oſtenditur ex pluribꝰ.

Primo quia eſt contra legem naturalē cum ipi filij ſūma bn̄ficia acceperint a parentibus, videlicet primo eſſe exiſtentiale qd omnia appetunt ⁊ illius cauſa agunt vt dicitur.ij.de anima. Et ſcd̄o acceperūt eſſe nutrimentale. quo conſeruati ſunt in eſſe nature. Tertio quoq; eſſe doctrinale quia parentes debēt docere filios ad orādum Pater noſter Aue maria. ⁊ ad ꝯfeſſiones peccatorum faciēdas ⁊c̄. qbus acq̄rere poſſunt beatitudinem eternā. Secundo peccant trāſgreſſores huius precepti contra legem diuinalē. ⁊ p ꝯſequēs cōtra legem ꝓphetalem ⁊ ſapientialem euāgelicalem ⁊ apoſtolicalē que in ſcripturis cunctis ſic dictant ⁊ obligant. O tu miſer qui es malus filius. quid dicturus eris i iudicio vbi tot teſtimonia cōtra te clamabunt Autoritates autez illarum ſcripturarum tranſeo cauſa breuitatꝭ. Tertio poſt predicta omnia peccant contra legez canonicalem que dictat di.xxx.ca.j.ex concilio q qui non honorant parentes debēt excōmunicari. ⁊ in pluribus paſſibus iurꝭ canonici comportādo decernitur q tales videntur fore homicide ⁊ infames. Et q̄ patres contemnunt omne ius perdunt in hereditate ⁊ priuātur omnibus bonis paternis vt patet in glo. capl'i quintauallis. extra de iureiurando .vbi ⁊ leges allegantur ad id. Unde dato q filius fieret papa tenetur honorare parentes vt dicit Baldus.ff.de in ius vocādo.l.adoptiuū.quia filij ſemper ex iure nature ⁊ diuino tenentur debitam obedientiam ⁊ reuerentiam parentibus.ergo papa non poteſt diſpēſare. Quarto etiam peccāt tranſgreſſores contra legē phicalem.quia phus .viij li.ethicoꝝ. ⁊ Auerroris ⁊ Auiceñ .ac communiter omnes dictant cum Areſto.ibidem videlicet q filij intantū obligantur honorare parētes q ſicut nec deo ſic ne parentibus reddere poſſunt inquit equiualens ſed ſemper tenētur in ꝑpetuuʒ ꝓpter eſſe tria ſup̄ dicta. Pertrāſeo de poetis et paganis machometicꝭ ⁊ huiuſmodi q̄ omnes ſuis legibus ad idem obligant. Oh ergo.oh ve ⁊ ve vobis ingratis filijs qui etiam paganis imo ⁊ beſtijs peiores eſtꝭ.

X Circa tertiuʒ de pene vel premij remunerabilitate largiſſima mal'vel bonis filijs. Queritur cur deus iuſtus in omnibus operibus non niſi huius precepti quarti obſeruatoribꝰ appoſuit premium ſpecialius.q̄uis ⁊ alia p̄cepta habeāt mercedem in celeſtibus. vel etiam penam iuſtam inducāt tranſgredientibꝰ Ad hec reſpōdetur ſm Anthoñ.flor. vbi ſup̄ poſt Tho.ij.ij. q hoc fecit deus Primo ꝓpter certificationē q deꝰ dabit ꝓ hoc hoi p̄mium nec putare poſſint homines i hoc nil mereri cum videant in ſe naturā ad honorandum parentes inſtigare. Secundo dicimus q hoc fecit ꝓpter deſignandam per oppoſitum malorum filiorū dignam punitionez. vnde ⁊ in lege ſanxit q mali filij puniantur pro inobedientia ⁊ contumacia parentuʒ pluribus penis. Primo quidem maledictiōe a deo omnipotēte Deutero.xxviij. ⁊ Geñ.ix. Exempluʒ habemꝰ de Cham dicēte Noe. Maledictꝰ Cham ſeruus ſeruorūʒ erit ſcʒ quia inhonorauit patrem diſcoopertū. Secūdo lapidatiōe Deutero.xxj. vbi hoc precipitur expreſſe.

Tertio mala ꝛ accelerata morte Exo.xxj Qui maledixerit patri vel mrī morte moriatur. Exemplū in Abſalon contra Dauid ſuum patrem inſurgente. Quarto ꝙ ſi etiam ſupuiuant puniunt aduerſitate ꝛ omniū bonorum priuatiōe ꝛ depauperatione Ecci.xlj.ca. Filioꝝ peccatorum periet hereditas ꝛ erit eis obprobriū aſſiduitas. Quinto ꝙ ſi habebunt filios ꝛ filias per illos punientur talione. ſicut legitur ꝛ refertur de pluribꝫ quos conſimili modo dei iudicio tractauerunt ſui filij peſſime ſicut ꝛ ipſi fecerant ſuis parentibus vt vidimus. Ultimo punientur infernali igne. ve ergo talibꝰ. Tertio appoſuit deꝰ huic precepto p̄mium vt deſignet ꝙ larga ſua benedictione ditabit bonos filios ꝓpter parentum ꝛ honorationis merita. ſicut ꝓpter merita Dauid benedixit ſuis poſteris. Unde dixit deus. Honora patrem et matrem vt ſis longeuꝰ ꝛc. Primo quo ad vitam nature. Secundo gratie. Tertio q̄ ad bona geniture Ecci.iij. Qui honorat patrem iocundatur in filijs in quibus q̄s dicitur viuere in mūdo. Quarto q̄ ad bona fame. nam bona fama dicitur quedaꝫ bona vita. Quinto quo ad bona ꝓſperitatis fortune. Sexto quo ad bona benedictiōis dei copioſe Ecci.iij. Honora patrem tuuꝫ vt ſuperueniat tibi benedictio a deo. Preterea vltimo quo ad bōa perpetue glorie Amen.

¶ Feria.v. poſt dominicam tertiā. Sermo.xxvj. de opibꝫ miſcdie in ꝓximos

SUrgens ieſus de ſynagoga introiuit i domum Simonis. Luc.iiij. et in euangelio hodierno. In his verbis ſcilicꝫ ꝙ dominus ieſus intrauit in domuꝫ Simonis docetur in myſterio ꝙ ipſe dominꝰ ieſus libenter ingreditur ꝛ reficitur in corde obedientis eius preceptis. nā ſm Hieronymū de interpꝛta. nominū hebrai. Simon interpretatur obediens vel obedientia. Deniq3 idem dominꝰ inibi opera miſericordie exercuit. quia ſocruꝫ Simonis febricitanteꝫ viſitauit ꝛ ſanauit. ꝛ multos infirmos curauit ac demoniacos liberauit. ꝛ preterea erat predicans ꝛ docens in ſynagogis. ꝛ ſic opa fecit miſericordie corporalis ꝛ ſpiritualis. vt et nos eius exemplo diſcamus libenter opera miſericordie exercere. de his patꝫ in euangelio. Proinde de operibus miſericordie reſtat ſermo q̄m ſm Tho.ij.ij.q.cxxij. ꝛ Rayne. ac Anthoñ. ſub precepto de honorandis parentibus intelligitur precipi nō ſolum honor exhibendus ſuperioribꝫ. ſed tanq̄ ſecūdarium implicite precipitur etiam omnium beneficioruꝫ exhibitio. quicquid debetur ad reddenduꝫ cuicūq3 perſone quo ad eleemoſynas corpales ꝛ ſpirituales. Itaq3 de operibus miſericordie tria myſteria declarabimus hoc ſermōe.

¶ Primū dꝛ obligationis.
Scḋm dꝛ diſtinctionis.
Tertiū dꝛ fructificationis.

¶ De his vide parte eſtiuali pomerij ſermone.xxj.A.

¶ Feria.vj. dñice.iij. Sermo.xxvij. ſequitur de q̄nto p̄cepto ſcꝫ non occides.

DIcit eis ieſus. Meus cibus eſt vt faciā voluntateꝫ eius qui miſit me Joh.iiij. ꝛ in euāgelio hodierno. Uerba ſunt ſaluatoris noſtri ieſu: in quibus ſuo exemplo docet nos ꝙ omnis noſter cibus id eſt appetitus ꝛ deſiderium voluntatis ad id tendat vt ſcilicet voluntatem dei in p̄ceptorum ſuorum obſeruantia faciamꝰ Sed quoniā poſt predicta p̄ceptum.v. eſt hoc ſcꝫ Non occides. in q̄ vt dicūt Alexā. de ales. ꝛ Tho. ac doctores cōmuniter ꝙ ꝓhibetur explicite homicidium. implicite vero ꝓhibetur omnis motus ire ꝛ omnis leſio ac nocumentum qḋ inferri poſſet in perſona ꝓximi puta trūcatio. verberatio. notabilis leſio. ſanguinis effuſio. et ſic de alijs. ꝛ etiā deliberata voluntas faciendi talia ꝓximo. Proinde de homicidio i hoc ſermone nota tria myſteria ſicut habes in forma. in q̄drageſimali ſcḋo pomerij ſcꝫ de vitijs. ſmone. xliij. vide ibi.

Sabbato dñice tertie. Sermo.xxviij. de ipſo ſpirituali homicidio .id eſt anime occiſione.

Vade et amplius noli peccare. Joh.viij. ꝛ in euangelio hodierno. Verba ſunt domini ieſu quidum miſericorditer liberaſſet adulteram ne lapidaretur ſm legem moyſi. lꝫ demerebatur. hec verba eidem dixit. Nec ego te cōdemnabo. vade ꝛ amplius noli peccare Et ī hoc myſteria liter docuit ꝙ magis debet homo cauere a peccato quo occiditur anima ꝙ̄ a qualicunqꝫ temporali pena corporis. quoniam ſicut anima precioſior eſt omni corpore. ꝑ ut teſtatur Augꝰ li.lxxxiij.q̄ſtio .ita mors et occiſio aie deterior ē ꝙ̄ mors vel pena corporis. ꝓpter qḋ in h̄ ꝑcepto Nō occides. ꝑ omni homicidio corporali prohibetur ne occidas animam ſcꝫ ꝓpriam vel alienam. vnde ꝛ Augꝰ de pe.di.j. Noli inquit putare non eſſe homicidiū cum fratri male ꝑſuades. cum enim male perſuades occidis ſcꝫ animam per peccatum criminale periurium ſcilicet furtum luxuriam fraudem ꝛc. Proinde de occiſione aie tria myſteria declarabimus.

Primū de occiſiōis aie modalitate.
Scḋm de eiuſdē magna dānoſitate.
Tertiū de ipiꝰ cuſtodie ſtudioſitate.

De primo vide pte eſtiuali pomerij ſmone.xij. D. vſqꝫ. H. De ſcḋo ꝛ etiā tertio vide ibidem ſmone.iiij. quātū placet.

Dominica quarta q̄drageſime ī mane Sermo.xxix. de occiſione in fama per linguā detractoriā q̄ ꝓhibetur ꝑcepto h̄ eodē

Sequebatur eum ſcꝫ ieſum multitudo magna Joh.vj. ꝛ in euangelio hodierno. Circa hec verba ſacri euāgelij aduertamus chariſſimi admirandam manſuetudinē ꝛ charitatem in chriſto ieſu quoniam vt doctores ꝛ Lyra exponeñ. dicūt Sequebātur dominū ieſum multi ex quibꝫ aliqui ꝓpter curioſitatem vt viderēt eius miracula ꝛ audirent qualia predicat. aliq̄ autem ex deuotione credeñ. in eum ꝛ reuerentes eius miracula. vnde dicitur in hoc euangelio. quia videbant ſigna que faciebat ſuper his qui infirmabantur. aliqui ergo etiam ſequebantur vt ſanarentur a lāguoribus ſuis. ſed hoc erat peſſimū ꝙ aliqui ſicut phariſei ſequebātur chriſtum vt haberent vnde poſſent eum reprehēdere ꝛ ei detrahere. et tamē chriſtus dominus pius ſe ſequentibꝫ exhibuit pietatis beneficium faciando illos cum tamen omnes ſciret quali intentione inſidiarētur. in hoc exemplum dans nobis patienter tolerandi noſtros aduerſarios ꝛ benefaciendi detractoribus ꝛ odientibus. Proinde ꝯtra tales bonorum hominū detractores quorum infinitus eſt numerus agentes q̄ ſcꝫ non curant dei ꝑceptum quo precipit nō occidere ꝓximum. neqꝫ facto neqꝫ verbo. neqꝫ animo inique. ſꝫ iſti gladio lingue occidunt vt de detractione peniteant. ergo tria myſteria declaremꝰ ꝑ hoc ſmone. ſicut habes in q̄drageſimali ſcḋo ſcꝫ de vicijs. ſermone.xxxviij. vide.

Dñica eadē poſt prādiū. Sermo.xxx. de liberatiōe a morte aie ꝑ ꝯfeſſiōis ꝑparationē qḋ includitur in hoc ꝑcepto.

Fratres libertate xp̄s nos liberauit. Verba ſūt apl'i Pauli ad Gal. iiij. et in ep'la hodierna in qbꝫ docet ꝙ ꝑ dñm ieſū ꝯſecuti ſumꝰ verā libertatē ī morte ꝛ paſſione eiꝰ vt docet exponendo Lyra. ſed qm̄ nūc ꝓſeqmur ſic̄ cepimus de q̄nto ꝑcepto decalogi. qḋ ꝑcipit di. Nō occides. Scimus aūt Aug. ꝛ ſcptura docēte. qm̄ aīa hūana occiditur ꝑ pctm̄. ꝓpter qḋ ex ꝑcepto tenemur eā ꝑcauere ꝛ a morte ſpūali liberare grā xp̄i Sꝫ q̄lr poſſumꝰ aīaꝫ liberare a tali morte ſcꝫ culpe. Ambro. edocet ḋ pe. di.j. ca. ecce. di. Cōfeſſio liberat a morte ꝛ ꝑadiſuꝫ aperit. Et qm̄ iā iminet tp̄s q̄ tenemur ꝯfiteri ad qḋ reqritur debita ꝑparatio. idcirco opus ē de ea ꝑdicare vt ꝑ eā a morte aie xp̄o donāte poſſimꝰ liberari. vñ ḋ ꝯfeſſiōis ꝑpatiōe tria myſteria declarēꝰ

Primū ďr neceſſarie ꝯtritionis.
Scđm ďr debite examinationis.
Tertiū ďr amare recognitionis.
De primo vide in primo quadrageſimali ſcʒ de penitētia ſmone.xvj.O.vſqʒ finē quātū placet. De ſcđo autē ꝛ tertio vide ibidem ſmone.xxiij.M.

¶Feria.ij.dominice.iiij. Sermo.xxxj.de homicidio ſpūali ꝑ odiū ꝛ inuidiam.

D Ixit ieſus ſoluite templuʒ hoc ꝛ in tribꝰ diebus excitabo illud Joh.ij ꝛ in euangelio hodierno ſicut ďr in littera Dominus ieſus hoc dixit de templo corporis ſui in quo deitas habitauit ſicut in ſuo templo et Lyra ac doct.dicunt ꝙ hec dixit chriſtus ꝓnunciando qđ iudei erant facturi.hoc eſt ꝙ occiderent chriſtum ꝛ ſic ſoluerent animam eius a corpore. naʒ ipi iudei iam conceperant ex inuidia contra chriſtum maximum odium eo ꝙ vitia illorum redarguebat. ſic heu multi nunc faciunt odientes bonos viros qui illorū vitia corripiunt. ꝛ inuidēt eis ac inimicātur ſʒ attēdant ſcriptum.j.Joh.iij.Qui odit fratrem ſuū homicida eſt. Proinde de homicidio ſpirituali huiuſmodi qđ prohibetur eodem precepto ſcʒ Non occides .tria myſteria i hoc ſmone declarabimus.
Primū ďr execratio talis odij ꝛ iuidie.
Scđʒ ďr notificatio eiꝰ culpe vľ malicie
Tertiū ďr obligatio fraterne amicicie
De primis duobus habes in quadrageſimali ſcđo pomerij ſcʒ de vitijs ſermone xxix.ſed tertiū articulum vide in ꝑte eſtiuali pomerij ſmone.xxxvj.arti.ij.H.

¶Feria.iij.dominice.iiij. Sermo .xxxij. de homicidio cordiali ꝑ iram rixam et cōtumeliam.

N Emo ex vobis facit legem.quid me queritis interficere. Verba ſunt chriſti ieſu Joh.vij. ꝛ in euangelio hodierno in quo claret mira chriſti manſuetudo et mititas.quia cuʒ iudei dicerent ſibi cōuicia di.Demoniū habes.ꝛ vellent eum apprehendere ꝛ quererent interficere.māſuete reſpondit nec ꝯuiciū reddidit ꝓ conuicijs.vnde in hoc docuit exemplo ſuo patienter ꝛ manſuete nos tolerare iacula verborum conuicia ꝛ contumelias ꝯtra nos rixantium.de his vide euangelium. Ex quo autem hoc precepto qnto ꝓhibetur implicite omnis inordinatus motus cordis ſcʒ ire odij maxime ꝓrumpens in verba contumelioſa conuicia ꝛ rixas vt expoſuit hͦ preceptum ideʒ chriſtus Matth.v.dicens Audiſtis quia dictum ē.non occides.qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego aūt dico vobis.omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. qui autē dixerit racha.reus erit concilio.ꝛ qui dixerit fatue reꝰ erit gehēne. vnde ſm Alex.iij.ꝑ.q.xxv. ꝛ doc. cōmuniter ꝓhibetur illo precepto eodem omne tale tanꝗ̄ homicidiuʒ cordis .ideo ꝙ de his tria myſteria declara. hͦ ſmone.
Primū ďr deteſtationis.
Scđm ďr offenſionis.
Tertiuʒ ďr ſufferentie vel defenſionis.
De primis vide in quadrageſimali ſcđo pomerij ſcʒ de vitijs ſermone.xxiiij.ſed an debeat qs ſe defendere i talibꝰ. y Addemus hic aliquas queſtiones ď rixa vel priuato bello cauſa defenſionis. Prima queſtio vtrum liceat cuilibet ſeipm defendere. Reſpondetur breuiter ꝙ regula iuris naturaliter eſt et poſitiui .ff. de iuſticia et iure.l.vt vim vi ꝛc.talis ſcʒ vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. ꝛ intelligitur hoc moderamen illud qđ equiualet illate violētie in qualitate armorum ꝛ in concurſu temporis ꝛ in ipo actu violētie.alˀs excedendo videtur eſſe vindicta ꝛ ꝑ ꝯſequens peccatum. Unde ex hoc patʒ ꝙ defenſio licita eſt vniuerſaliter omnibus tam laicis ꝗ̄ clericis ꝛ etiā religioſis.nam opinio cōtraria reprobatur in clementina. extra de homicidio. ſi furioſus. Sed queſtio reſtat Nūquid tenetur quis ad hoc ſcʒ vt vim vi repellat. Rñdetur ſm Tho.ij.ij.q.xlj.ꝙ nullus tenetur ad hoc ſed maioris ꝑfectionis eſſet ſi ſufferret vel ꝑmitteret ſeipſum interfici ꝗ̄ ſe defendendo occidere cuʒ non poſſet aliter euadere

et hoc intellige quãdo talis eſſet in bona
diſpoſitione anime ſue hoc eſt in ſtatu ſa/
lutis. Nam ſic fecit ſanct⁹ Thomas mar
tyr archiepiſcopus cãtuarieñ. qui noluit
ꝑcludi ianuas eccl'ie nec ſe defendi ab oc/
ciſoribus ſed obtulit ſe qđ fuit ꝑfectionis
Similiter fecerũt ſãcti milites thebei ſcꝫ
Mauricius cum ſocijs. vnde quando q̇s
non eſſet in ſtatu ſalutis fatue ſe expone/
ret morti corporis ⁊ anime. Deniqꝫ etiaꝫ
in bello iuſto contra inimicos eccleſie vel
infideles ſicut inter cruciferos obpugnan
tes ꝯtra ſaracenos ⁊ alios huiuſmodi nõ
deberet xp̃ianus ſe morti exponere ſꝫ reſi/
ſtere ⁊ defendere fideles quãtum poteſt.

Secũda q̃ſtio vtruꝫ defenſio huiuſmo
di licita ſit vbiqꝫ ⁊ ſemper et contra quoſ/
cunqꝫ inuadentes. Reſpõdetur ꝙ licita ẽ
Primo etiam in loco ſacro ⁊ in eccleſia et
ſic vbiqꝫ. quia etiam ſi polluatur eccleſia
ſanguinis effuſione tamen poteſt reconci
liari. Magis ergo põderanda eſt conſer/
uatio hominis quando ſequeretur mors
cum illa ſit inreſtaurabilis. ſed quia in ta/
li caſu non iniurioſe fit ſanguinis effuſio.
ſed ſe defendendo ꝓpter periculuꝫ. ideo ꝑ
hoc ſic non polluitur eccleſia. extra de con
ſecratione eccle. li. vj. ca. vnico. Secũdo li/
cita eſt etiam in quocũqꝫ officio occupa/
to etiam ſi miſſam celebrãs inuaditur ad
mortem ſibi vel etiam quodcũqꝫ ſacramẽ
tum miniſtrando. vnde ⁊ tunc ſe defendẽ
do ⁊ occidendo non fit irregularis vt ptꝫ
in ſup̃dicta clementina. ca. Si furioſus.
¶ Sed di. Quid cuꝫ inuadit̃ ſacerdos
ad morteꝫ quando iam puerũ habet pre
manibus ad baptiſandum qui puer eſſet
in articulo mortis. ita ꝙ ſi ſacerdos diuer
tat ſe ad defendendũ puer interim morie/
tur ⁊ ſic damnabitur cum non ſit alius q̇
baptiſet illum. Reſpondet̃ ſm Johẽm de
lignano ꝙ in tali caſu ꝑeligenda eſt mors
corporalis ſacerdotis. que eſt vnum malũ
temporale. quia al's ſequerentur duo ma
la ſpiritualia ſcꝫ mors eterna pueri. de cõ/
ſe. di. iiij. ca. firmiſſime. et etiam neglectus
cure anima qđ ẽ mortale ſacerdoti. extra
de etate ⁊ qualitate. ca. cum ſit. Idem di/
cit ꝑeligendum cum foret dubium proba
bile de morte vel vita pueri interim. ⁊ cõ/
ſtaret de morte ſacerdotis niſi diuerteret
ad ſe defendendum. hec ſm Joh. de lig.

Tertio deniqꝫ licita ẽ prefata defenſio
contra quoſcunqꝫ etiam ſuperiores ſuos
iniuſte inuadentes. ⁊ cõtra iudicem ⁊ po/
teſtatem vel etiam epiſcopũ aut abbatem
iniuſte inuadentem. nam etiaꝫ monacho
licet ſe defendere p̃ſertim in caſu ſi epiſco/
pus vel abbas inuaderet vt ſubito occide
ret. ad p̃dicta facit. C. de iure fiſci. l. prohi
tum. Tertia queſtio ꝓ quibus huiuſ/
modi defenſio ſit licite. Reſpondet̃ ſm ca/
noniſtas ⁊ legiſtas ꝙ non ſolum ꝓ ſeipſo
ſed etiam licet ꝓ filijs ⁊ filiabus. ⁊ ꝓ vxo/
re et ꝓ ſponſa. Sꝫ an quilibet de populo
poſſit quemlibet defendere. dicunt ꝙ non
licet occidendo inuaſores. ſed ſine occiſio/
ne licet p̃ſertim cum mandatum factuꝫ ẽ
vt defendantur tales clamãdo defendite
vel huiuſmodi vt notat Baldus dicta. l.
vt vim. Unde aduerte ꝓ regula ꝙ irregu
laritatem non effugit qui pro alterius de
fenſione alterum occidit. patet in ſumma
Angelica. Iteꝫ nunquid licet defenſionẽ
fieri ꝓ rebus. dicendũ ſm Innocentiuꝫ ⁊
Bartho. di. l. vt vim. ⁊ fratrẽ Angeluꝫ ꝙ
ſic ꝓ rebus auferendis ne auferãtur qꝫ ꝓ
ablatis vt recuperent̃ in continenti. tñ nõ
licet ꝓ reb⁹ ſeip̃m exponere morti ſciẽter.

¶ Feria quarta poſt dominicã quartaꝫ.
Sermo. xxxiiij. Sequit̃ đ ſexto p̃cepto ſcꝫ
non mechaberis.

Rabbi quis

r peccauit. hic aut parentes ei⁹
vt cecus naſceretur. Joh. ix.
⁊ in euangelio. Domino ieſu hãc queſtio/
nem ꝓpoſuerunt diſcipuli đ ceco nato. ad
quam reſpõdẽdo domin⁹ ieſus docuit ꝙ
talis defectus monſtruoſus non ſemper
fit ex peccato parẽtũ. vel ip̃i⁹ ceci nati qui
actuale peccatum nõ habuit lꝫ ſit in origi
nali natus. ſed quandoqꝫ fit vt manifeſtẽ
tur per miraculũ opera dei in illo. Uerũ/
tamen hoc conſtat vt etiaꝫ docet Lyra ꝙ
parentes aliquando pro ſuis peccatis pu
niuntur in filijs mõſtruoſis ex diuina iu/
ſticia. ⁊ dato ꝙ in preſenti non puniantur

certum eſt ꝙ in futuro punietur omnes vitio luxurie peccantes. quia deus precepit Exo. xx. in decalogo di. Non mechaberis Quo precepto ſcḋm qḋ Aug⁹ dicit prohibetur omnis illicitus concubitus ⁊ membrorum illegitimus vſus quomodocunqꝫ hoc fiat preter ſolum vſum licitum cum propria vxore ſcꝫ legitima. contra qḋ preceptuꝫ innumerabiles peccant. Proinde de luxurie vitio qḋ prohibetur ſcḋm omnes ſpecies ⁊ modos ſuos tria myſteria declarabimus.

Primū dr mortalis offenſionis.
Scḋm dr modalis ſpecificationis.
Tertiū dr infernalis aſſimilationis.

De iſtis habes i quadrageſimali ſcḋo ſcꝫ de vitijs in pomerio ſermone. xxvij. per totū. Ad idē plura vide circa nonū preceptū.

¶ Feria quinta poſt dominicam quartā. Sermo. xxxiij. de cauendo turpiſſimo peccato luxurie ⁊ periculis eius.

Atrieſuſado adoleſcens tibi dico ſurge Luc. vij. ⁊ in euāgelio hodierno. Si diligenter conſideramus chariſſimi. mortu⁹ iſte per dominū ieſum reſuſcitatus ſignificat peccatores luxurioſos quos ſepe per gratiam ſuam chriſtus reſuſcitat a morte peccati ad obſeruandum dei precepta. et huic myſterio congruit ꝙ dicitur adoleſcēs. quia in adoleſcentia feruet luxuria. ⁊ etiaꝫ ꝙ dicitur. i porta inquit efferebatur quia talis luxurioſus per portam quinqꝫ ſenſuuꝫ educitur ad ſepeliendum in peccati cōſuetudine velut in morte. Proinde circa hoc preceptum ſextum de cauenda luxuria adhuc reſtat ſermo alius de quo ſubſequenter vbi ſup. vide ſermone. xxviij.

¶ Feria ſexta dominice quarte. Sermo xxxv. Sequitur iam de ſeptimo precepto. qḋ eſt Non furtum facies.

Dicit ei ieſus qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit viuet. Joh. xj. ⁊ in euāgelio. In quibus verbis dominus ieſus docet fidei vtilitatē. quia qui credit in me inquit ſcilicet fide vera et catholica. talis etiā ſi mortuus fuerit. Lyra. ſcꝫ morte culpe per lapſum in peccatuꝫ aliquod. viuet ſcilicet reſurgendo per penitentiam in obſeruantia diuinorum preceptorum que faciens homo viuet in eis vt dicitur Deutero. v. Et quoniaꝫ iam inſtat nobis ſermo de ſeptimo precepto ſcꝫ Non furtū facies. in quo prohiberi intelliguntur omnia damna in rebus proximi vt exponit Tho. ij. ij q. lxvj. arti. vj. vnde Aug⁹. xiiij. q. v. penale. dicit Furti nomine itelligitur etiam rapina ⁊ omnis illicita vſurpatio rei aliene. Proinde de hoc precepto vt homo ſciat cauere omne furtum ⁊ rapinam ⁊ ſic in fide chriſti viuat obſeruando precepta tria myſteria declarabimus. de quib⁹ habes in forma i quadrageſimali ſcḋo pomerij ſcꝫ de vitijs ſermone. xxxvj. vbi agitur de furto ⁊ rapina multiplici.

¶ Sabbato poſt dominicam quartam. Sermo. xxxvj. de fraude vitāda in emptione ⁊ venditione.

Dicebat ieſus. Qui ſequitur me nō ambulat in tenebris. Joh. viij. ⁊ in euangelio hodierno. In quibus monet nos chriſtus dominus vt ſequamur ipm in omni ſanctitate et veritate obſeruādo eius precepta ac non ambulare i tenebris errorum ⁊ vitiorū. Sed heu multi ſunt chriſtiani qui potius ſequuntur diabolum preſertim in fraudibus ⁊ iniquitatibus quas cōmittunt in emptione ⁊ venditione. cum tamen hoc eodem precepto ſcilicet Non furtum facies. omnia talia intelligunt fore a deo prohibita. vt dicit Tho. ⁊ doc. Unde de negociatore in emēdo vel vēdendo tria myſteria declarabimus de quibus in forma vide in quadrageſimali ſcḋo pomerij ſcilicet de vitijs ſermone. xxxj. prout tibi placet.

¶ Dominica de paſſione in mane. Sermo. xxxvij. de eiuſdem precepti. vij. tranſgreſſione varia precipue de vſuris.

Qui ex deo ē
q verba dei audit. ꝓpterea vos non auditis. q2 ex deo nō eſtis. Joh. viij. ꝛ in euangelio hodierno. Verba hec dixit dominus ieſus. que quidem ſunt valde amabilia bonis ꝛ iocunda. ſed valde amara ꝛ terribilia trāſgredientibus ꝑcepta dei. Naz ex quo hoīes mali nō audiunt opꝫe implendo verba dei in ꝑceptis expreſſa eoipo oſtendunt ſe eſſe filios diaboli. ꝛ ꝑ ꝯſequens eternaliter cuz diabolo cruciandos Sed boni eoipo ꝙ audiūt ꝛ obſeruant ꝑcepta oſtendūt ſe eſſe filios dei ꝛ ꝑ ꝯſequens cum deo in futuro beatificandos. Proinde Ambro. in hodierna omel' dicit. Hoc ſcitote fratres ꝙ vnuſqſqꝫ cuius opa facit eius ꝛ filius eſſe dicitur Sed quoniā inter ꝑcepta dei hoc eſt vnū ſcꝫ Non furaberis. qd mali homies multipliciter tranſgrediunt. Proinde de hoc tria myſteria declarabimus.

Primum de execranda vſure iniqtate.
Scdm de varia ei9 culpe modalitate.
Tertiū de ꝯfitēda offenſe in h̄ ꝯrietate

De primo ꝛ ſcdo vide in quadrageſimali ſcdo pomerij ſcꝫ de vitijs ſermone. xxxv. videlicet de vſura ꝑ totum. AA Sꝫ adde ꝓ tertio articulo ꝙ ex quo iam aduenit tēpus confitendi de peccatis. Jdo notandum eſt ꝙ contra hoc ꝑceptum multipliciter hoīes peccant. ideoqꝫ ꝯfiteri tenētur iuxta hoc vt colligo ex Alexan. iij. pte ſūme. q. xxv. arti. iiij. ac Rayne. ꝛ Antho. flor. parte. j. ti. xiiij. c. iiij. Primo peccat quis aliena occulte accipiendo. Naz hoc eſt furari. quia furtum eſt contrectatio rei aliene fraudulenta ꝛ occulta. qliter cūqꝫ fiat hoc vt predicti doct. volunt. Secūdo beneficia ſubtrahendo ſcꝫ in extrema neceſſitate pauperum cuz deberet illis cōmunicare. tunc enim aliena rapit ꝛ inuadit nō dando qd obligatur de ſuis bonis dare illis vt dicit Ambro. di. xlvij. ſic hi.

Tertio capiendo vi vel cogendo ſicut faciunt nō ſolum latrones in ſtratis publicis ſed etiam ipſi principes ꝛ cōmunitates vſurpantes iniuſte aliq territoria villa ꝛ metas ꝛ facientes iniuſtas exactiōes vel pedagia et collectas triceſimas ꝛ huiuſmodi Ezech. xxij. Principes ei9 in medio qſi lupi rapiētes predā. Quarto de fraudando ſicut fit in negociādo ſiue per pōdera iniuſta ſiue alijs modis vt patuit de emptione ſupra. Quinto eccleſie bona male expendēdo ſcꝫ in malos vſus. vñ xij. q. j. §. vlt. glo. dic̄ ꝙ prelati eccleſiaſtici ſi bene adminiſtrant loco domino ꝝ ſunt. ſi male loco predonū vnde ꝛ tenētur ſatiſfacere. Sexto fenus vſure faciendo de quo iā patuit hoc ſermone. Septimo falſe ꝛ iniuſte iudicando Eſa. x. Ve q̄ condunt leges iniquas ꝛ ſcribunt iniuſticias vt opprimant in iudicio pauperes vt eēnt vidue preda eorum. Octauo grauiter damnificando ſcꝫ incendijs bellis iniuſtꝭ ꝛ huiuſmodi. Nono horrenduz ſacrilegium vel ſimoniā cōmittendo Hiero. xij. q. ij. glo ria. Amico rapere furtuz eſt. eccleſiam fraudare ſacrilegium eſt. hec ille.

Decimo illicite q̄modocūqꝫ ledēdo ſcꝫ primum in rebus ꝛ ad id coopando conſiliando mandando vel participādo. ꝛ ſic alijs modis de quibus patuit ſup̄ ſmone xxxv. de furto hec ſufficiant.

¶ Dominica eadem poſt prandiū. Sermo. xxxviij. de confeſſione tranſgreſſionū ꝑceptorū decalogi.

Si confitea
ſ mur pctā nr̄a fidelis ꝛ iuſt9 eſt de9 vt remittat nob. j. Joh. j ca. Jn qb9 ꝟbis ſanct9 apl's certos ꝛ ſecuros nos reddit d pctoꝝ remiſſiōe ꝑ ſacrā ꝛ verā ꝯfeſſionē obtinenda. et h̄ primo ex dei ꝓmittētis fidelitate. q2 fidel' ē de9 ſcꝫ i ꝓmiſſis. nā ꝓmiſit veniā penitētib9 Mat. iiij. Pniaz agite appro. ꝛc. dei aūt ꝟba ſūt veritatꝭ infallibilis. Scdo ex iuſticie eqtate. vñ ſubdit. Et iuſt9 ē. Nā lꝫ nos nō meremur de ꝯdigno. tñ q2 de9 ex ſua liberalitate ꝓmiſit iuſtū ē h̄ facere. q2 oē ꝓmiſſuz cadit in debitū ſm iuſticiā. et q2 xp̄s dñs ſua paſſiōe ꝛ ſāguie h̄ nob meruit ſm iuſticiā ſatiſfactiōis ꝑ nob. vñ ꝛ eccl'a i hodierna epl'a canit ꝙ ſāguis xp̄i emūdat ꝯſciaz nr̄am ab opib9 mortuis. i. mortal' peccati

Quapropꝰ expediēs eſt ſermonē hic face-
re vicʒ inſerendo de confeſſiōe trāſgreſſio-
nis ꝓceptorū. Tum qꝛ ꝑ hoc tp̄e confite-
ri obligauit eccleſia ſancta de omnibꝫ pec
catis: que qͥdem omnia includunꝰ in iſtis
preceptis. Tum qꝛ deuotio ⁊ populi iſtru
ctio id requirit. Tum deniqꝫ qꝛ hoc prece
ptum octauū de quo agenduʒ ſequiꝰ. vicʒ
Non loquaris falſum teſtimoniū ꝯtra ꝓ-
ximum implicite ꝓhibet etiā taciturnita-
tē veritatis ꝓ̄ſertim in iudicio ꝯfeſſionis:
vt patet ꝑ Alexandꝝ. iij. ꝑte ſumme. ⁊ ſic
ꝑ oppoſitū cōtinet ꝙ homo veraciter cōfi-
teri teneaꝰ in iudicio ꝓprie confeſſiōis. qꝛ
Aug⁹. ꝑmo de ciui. dei. c. xxj. dicit. ꝙ teſti-
monij falſi nō minus reus eſt qui de ſeip-
ſo falſuʒ fateꝰ qꝫ ſi aduerſus ꝓximū hoc fa
ceret. hec ille. Unde de cōfeſſionis vero te
ſtimonio in foro ꝯſcientie tria myſteria de-
clarabimus

Primū de ſecuritate diuine acceptatōis
Secūdū de q̄litate debite notificatōis
Terciū de modalitate ꝓ̄ctice ꝯfeſſiōis

De ꝑmis duobꝫ articulis vide in q̄drage
ſimali primo Pomerij: ſcʒ de penitētia ac-
cipiendo que placent. ſmone. xxx.

BB Sed de tercio ꝓ practica ꝯfeſſio-
nis de ꝓceptis decalogi Nota breuiter ꝓ
documēto iuxta populi capacitateʒ de ſin-
gulis ꝓceptis epilogando ex preſcriptis.

Primo de primo ꝓcepto ꝙ vicʒ confiten
dum eſt. Si adoraſti aliquā creaturā vel
ſuꝑſtitōnibꝫ vſus es aut ſortilegijs vꝉ incā
tationibꝫ quōcunqꝫ vel conſuluiſti. Jtem
ſi in aliquo articulo fidei dubitaſti. Jteʒ ſi
hereticis vel iudeis fauiſti: vel fidem nega
ſti. Jtem ſi ꝯmediſti vel bibiſti aut balne
um intraſti cum iudeis vel ea que ſunt ꝓ-
hibita feciſti cū eis cōuerſando. Jtē ſi deū
ſuper omnia non dilexiſti. Jtem ſi in ali-
quo ꝯtra deum voluiſti. Jtem de ſuꝑbia
Si cōtempſiſti obedire alicui precepto ⁊c̄.

De ſc̄do precepto confitendū eſt ď iu-
ramento ſine cauſa. vel ſi ꝑiuraſti. Si irre
uerenter et hm̄ōi. Jtem de voto ſi fregiſti
vel tardaſti vꝉ de malo fiendo vouiſti. Jtē
de blaſphemia dei vel ſanctorū. Jteʒ de ſa
cramentoꝝ irreuerentia: vel ſi in peccato
ſuſcepiſti: vel falſa fide credidiſti. Circa
terciū ꝓceptū de oꝑe manuali. ⁊ ſi miſſam
non audiſti in feſto. Jtē ſi peccatū in feſto
feciſti. vel ſi de factis ꝯtritōeʒ nō formaſti
Jtem ſi vanis ſpectaculꝭ vel choreis ⁊ hu-
iuſmodi te dediſti. Jtē ſi vigilias ⁊ ieiunia
de ꝓcepto nō ieiunaſti. Jteʒ ſi ꝓcepta eccle
ſie non ſeruaſti. Si penitentiā non egiſti.
Si confeſſionē dū debuiſti non feciſti. Jtē
ſi veniā petentibꝫ non indulſiſti. Jtē ſi gu-
le ⁊ ebrietati deſeruiuiſti. ⁊ ſic de alijs.

Circa quartū. ſi parentibꝫ vel ſuꝑioribꝫ
vel cōfeſſori tuo obedientiā vel reuerentiā
nō feciſti. Jtē ſi parentes cōtempſiſti ⁊ eis
neceſſaria non dediſti. Si eos vituꝑaſti.
vel ſi ꝓ eis iā defunctis non oraſti vel non
ſubueniſti. Jtē ſi oꝑa miſericordie in proxi-
mos ⁊ in pauꝑes nō impēdiſti. ⁊ ſic ď alijſ
Si maledixiſti eiſdē. Circa quintū. Si
occidiſti corde odiendo vel iram tenēdo.
aut ꝓpoſitū occidēdi vꝉ mutilādi habuiſti.
vel ſi verbo ďtrahēdo vꝉ facto. Si ad pec
candū induxiſti vꝉ docuiſti. Circa ſextū.
Si mechatus ē in quacunqꝫ ſpecie luxu-
rie: ſcʒ meretricio: adulterio: ſtupro. icēſtu.
ſacrilegio: contra naturā. vel cum vxore il
licito modo. vel in feſtis magnis. ⁊ ſic de
alijs Circa ſeptimū. de furto. de rapaci
tate. de fraude. de vſura. de ſimonia. de ſa-
crilegio. de iudicio iniuſto. de exactōne ini
ſta ⁊ de dāno quocūqꝫ. Circa octauū de
falſo teſtimonio. de mēdacio. Jtē de pec-
catis in ſpiritūſanctū qui eſt ſp̄us ꝟitatis.
de quibꝫ in ſeq̄ntibus Circa nonū de cō-
cupiſcētia carnali cuiuſcūqꝫ aliene. de vo-
lūtate luxuriādi. de quinqꝫ ſenſuū exceſſi-
bus. de cogitatōe cum moroſa delectatōe.
de pollutiōe. de tactibꝫ: oſculo amplexu et
huiuſmodi ꝓponēdo in ſmone honeſte q̄n
tum licet. Circa ďcimū De auaricia. de
malo queſtu. de alienis retētis cum debe-
res q̄ntotius reſtituere ⁊ hm̄ōi. Hec ſuffi-
ciant breuiter Ex iſtis qͥppe pōt qͥs plura
excogitare ꝓ facienda ꝯfeſſione

¶ Feria ſecūda dn̄ice de paſſiōe. Sermō
xxxix. De peccatis in ſpiritūſanctū qui eſt
ſp̄us veritatis ꝓhibens mendaciū

Hec dixit. ſcʒ

Jeſus de ſpiritu quē accepturi

erant credentes in eũ Johã.viij.⁊ in euan
gelio hodierno. Dominꝰ Jeſus ſciēs ꝗ
omnis homo mēdax eſt ex ſe vt dicit ſcrip
tura ⁊ iudeos ꝯtra ſpm̄ſanctũ mēdaces eē
vt ad fidei veritatē conuerterent̄ ⁊ salua
rent̄ deſiderabat ac ſpm̄ſanctũ ꝓmittebat
Ideo ex ſumma pietate in nouiſſimo die
magno feſtiuitatꝫ vt plures cōgregati au
dirent clamabat feruent̄ di. Si quis ſitit
id ē deſiderat vere vite doctrinā ⁊ ſalutem
veniat ad me.ſ.ꝑ fidem. Qui eñ credit in
me flumina aque viue.i.abundantia ḡtie
ſpũſſancti fluent de ventre eius. i.de inter
nis ꝓcordijs eius redũdantes ꝑ doctrinā
in alios. Hoc autē dixit de ſpũſancto quē
acceperũt diſcipuli in die penthe. in ſigno
viſibili in ſpecie lingue ignite ad ſignificā
dum ꝙ eſt ſpũs veritatis docens oēꝫ ve
ritatem ꝑ mundũ ⁊ odiens mendaciũ.ꝓ
pter quod ipſe deus in ꝓcepto decalogi ſpe
cialiter ꝓhibuit dicens. Nō loquaris fal
ſum teſtimoniũ contra ꝓximũ. In q̄ vt di
cit Auguſ. prohibet̄ oīe genus mendacij
maxime ꝯtra fidē. Et ſic ꝓhibet̄ ipugna
tio agnite veritatꝫ. ac conſequent̄ oē pec
catũ in ſpiritũſanctũ que ex illa oriunt̄.nā
ſpũſſctũs cordis oris et opis ac fidei req̄
rit in homine veritatē. Proinde ſub h̄ ꝓce
pto octauo de ꝓceptis cōtra ſpm̄ſanctuꝫ
Nota tria myſteria que in forma vide in q̄
drageſimali ſcd̄o Pomerij.ſ.de vicijs.ſer
mone.xlvij.

Feria tercia dñice de paſſione. Ser. xl.
De mendacio qđ ꝓhibet̄ eodem precep
to octauo.

Mundus me
odit qꝛ ego teſtimoniũ ꝓhibeo
de illo quia opera eius mala
ſunt. Johãnis.vij.⁊ in euãgelio hodierno
Verba ſunt dñi Jeſu qui inter plura do
cumēta huiꝰ euãgelij docet precipue ꝙ ex
emplo xp̄i ipſius nō curemꝰ mundanoꝝ
hominũ vanam cōplacentiā: nec eoꝝ con
tra nos odia ꝗn veritatē ⁊ iuſticiam ſequa
mur. vſqꝫ ad mortē illā obſeruãdo precep
ta. moribus v̄bo ⁊ vita teſtificañ. Nā di
cit chriſtus. Non pōt vos odire mundus.
me autē odit: quia ego teſtimoniũ ⁊c̄. Sꝫ
quare hoc. Huiꝰ ratio. qꝛ omne ſimile di
ligit ⁊ applaudet ſibi ſiſi: ꝑ philoſophum
de anima. Et omne verũ vero cōſonat. pri
mo ethicoꝝ. Quia ergo mũdani homies
ſunt mendaces. pſal. Oīs hō mendax. Er
go non mirũ ꝙ ſimiles ſibi mendaces dili
gunt. Itē alia ratio: quia homo verax (ſi
cut fuit dominꝰ ieſus ſumme verax) redar
guit ⁊ teſtimoniũ ꝓhibet vita ore ⁊ opere
ꝙ fallacia ſit deteſtãda. Et quia mũdani il
lam ſequuntur dolent ergo rep̄hendi. Si
cut dum quis deteſtat̄ ⁊ confundit regem
vel patrē aliquoꝝ tũc filij vel ſerui regis il
lius iraſcunt̄ ⁊ dolent. Rex mundanorum
eſt diabolus qui eſt mendacij pater. vt di
citur Johã.viij.ergo ⁊c̄. Et hoc eſt quod
chriſtus dicit. Me odit mundꝰ. id ē. mũ
dani homines: qꝛ ego teſtimoniũ ꝓhi. ꝗa
opera eorũ mala ſunt. ſcꝫ cũ diabolo dam
nanda. Proinde de mendacio quod ꝓhi
betur hoc ꝓcepto diuino tria myſteria vi
de in quadrageſimali ſecũdo Pomerij. ſ.
de vicijs. ſmonē. xxxij. ꝑ totum

Feria quarta poſt dominicā de paſſiōe.
Sermo. xlj. Et ſequitur iã de nono prece
pto. ſcꝫ Nō ꝯcupiſces vxorē ꝓximi tui.

Reſpōdit ie
ſus. Nonne ſcriptuꝫ eſt in lege
veſtra: quia ego dixi dij eſtis.
Johã.x.⁊ in euãgelio hodierno. Dominꝰ
ieſus allegat ſcripturã legis dicentis ð ho
minibꝫ bonis ⁊ electis ꝙ eſſent dij. non q̄
dem naturaliter ſicut xp̄s ſꝫ ꝑ participati
onem gratie diuie ⁊ ſilitudis. Et hec ſcri
ptura habet̄ pſ.lxxxj. ⁊ Exo.xx. Ex q̄ ar
guit chriſtus ꝙ ſi homines fideles dicunt̄
dij ⁊ filij dei: a fortiori chriſtus qui eſt ve
rus deus ⁊ naturalis dei filius merito ſe
ipm̄ licite dicebat eſſe deũ. Sed quare
deus hunc honorē ꝓſtitit fidelibus vt di
cerent̄ dij ⁊ filij dei. ſcꝫ participatiue niſi vt
doceat in hoc ꝙ ſicut deꝰ eſt puriſſima lux
j.Johã.j. Deus lux eſt ⁊ tenebre in eo non
ſunt vlle. Ita quilibet fidelis debꝫ eſſe pu
rus ꝑ ſuo modulo ab omni culpa tam in
opere ꝗ̄ in ore ꝗ̄ etiā in corde vt nulla ꝑ

ua cōcupiſcentia ſit in eius corde. Propꝫ ea deus ꝓhibuit non ſolū pctā luxurie ⁊ rapine in opere: ſed etiā ꝓhibuit prauā ꝯcupiſcentiā in corde dicēs. Nō ꝯcupiſces vxorem ꝓximi tui. in quo ꝓhibet omne deſideriū carnale illicitū ſm Alexan. Proinde de ꝯcupiſcētia carnali. ſ. luxurie tria myſteria Nota ſicut habes i quadrageſimali ſecundo. ſcꝫ de vicijs. ſmone. xxvj. ꝑ totum.

Feria quinta dñice de paſſione Sermo quadrageſimuſſecūdus ſcꝫ de cauenda ꝯcupiſcētia ſenſuū exterioꝝ ⁊ pctō.

Conuerſuſ ieſus ad mulierē dixit ſimoni. vides hanc mulierē Luc. vij. ⁊ in euāgelio hodierno. Chariſſimi aduertendū ꝙ i h̄ euāgelio legit ꝙ maria magdalēa que antea fuit peccatrix ⁊ ꝑ oēs ſuos ſenſus ſe totā dederat ꝯcupiſcentie carnali. tandeꝫ ad xp̄m ꝯuerſa ō oib̄ ſenſib̄ ꝗb̄ peccauerat penitētie ſatiſfactionē egit. iuxta pedeſ dñi ieſu. Nā ꝓ offenſa oculoꝝ ex oculis lachrymas fudit. ꝓ offenſa auriū verba xp̄i diligēter iuxta pedes illis ſedeñ. audiuit. ꝓ offenſa guſtus: tantuꝫ poſtea ieiunauit ꝙ triginta annis in heremo nil cibi corpalis guſtauit: ſed diuina dulcedine refecta fuit. Item ꝓ odore vnguentū odoriferum xp̄i pedib̄ obtulit. ⁊ ꝓ offēſa veſtiū criniū ⁊ corpis ſe totā in penitētia humiliauit. iō xp̄s eā in exemplū penitētie ꝓponēs ſimoni ⁊ oīmbus pctōribus dixit. Vides hāc mulierē. q. d. Et tu ſequere eā in penitentia facienda. Proinde de cuſtodia ſenſuuꝫ ꝑ quos intrat ꝯcupiſcētia ꝯtra hoc preceptū Nō cōcupiſces ⁊c. nota tria myſteria ex ſermone. xlvj. incipiēdo ſub lr̄a E. ꝓſequēdo vſqꝫ finē vt habes quadrageſimali ſecundo.

Feria eadē quinta ꝓpter occurēs feſtuꝫ ſancti Benedicti vel Joſeph ⁊c. ſermonē quadrageſimūtertiū poſt prandiū applica de ſobrietate ad refrenandā gulā ⁊ cōcupiſcentiā carnis.

Fratres ſobrij eſtote ⁊ vigilate. j. Pe. v. c. In quibus verbis ſanctus Apoſtolus hortat nos ad ſobrietatē ꝯtra gulā ⁊ ebrietatē ꝑ que maxime accendit cōcupiſcētia carnalis que ꝓhibet p̄dicto eodē p̄cepto. hortatur etiā ad vigiliū circa ſenſuuꝫ carnaliū cuſtodiā. Et ſubdit cauſam. qꝛ aduerſarius inquit veſter diabolus querit. ſcꝫ ꝑ vitia gule. comeſatiōis. ebrietatis et ſenſuū exterioꝝ exceſſum quē deuoret. ſcꝫ inducendo ad mortale peccatū ⁊ ꝯſequēter ad eternam damnationē. Et quoniaꝫ hic ſanctꝰ vixit ſobrie ⁊ vigilauit. Unde canitur de eo. Iſte ꝯfeſſor domini ſacratꝰ feſta plebs cuius celebrat ꝑ orbem hodie letus meruit ſecretꝯ ſcandere celi. Qui pius prudens humilis pudicus ſobrius caſtus fuit ⁊ quietus vita dū p̄ſens vegetauit eius corpis artus. ⁊c.

Hic ergo ſub p̄dicto p̄cepto accipe ſermonē de cauēda gula ⁊ ebrietate ſicut habes in quadrageſimali ſecūdo Pomerij ſermōe. xxix. et. xxx. vide ea que tibi ex illis placent.

Feria ſexta poſt dñicā de paſſiōe Sermo quadrageſimuſquartus ſcꝫ de cogitatione mala que ꝓhibet hic.

Ab illo ergo die cogitauerūt īterficere eū. ſ. ieſuꝫ Joh. xj. ⁊ in euāgelio hodierno. Ex q̄ accipimꝰ ꝙ ſicut iudei cogitauerūt male vt interficerēt xp̄m dñm. et hoc peſſime impleuerūt ope. Sic ſp̄ualiť multi mali xp̄iani in ſuis p̄uis cogitatiōnib̄ carnalibus delectati volunt occidere xp̄m dū ꝯſentiūt pctīs ⁊ peſſime illud qđ ꝯcipiūt implent ſepe o pe pctī. de quibus Ap̄ls Heb. vj. Rurſus crucifigētes xp̄m in ſemetip̄ is. ſ. ꝑ p̄uas cogitatōes ⁊c. Proinde ex q̄ h̄ eodē p̄cepto nono ꝓhibet etiā cogitatio carnalis cū delectatiōe tria myſteria declarabimꝰ. de ꝗbus habes in pte eſtiuali Pomerij de tpe ſmōe. lvij. ꝑ totū. vide quātū placet ex eo.

Sabbato poſt dñicā de paſſiōe Sermo q̄drageſimuſq̄ntus. ſequit iā decimuꝫ p̄ceptū vicꝫ Nō ꝯcupiſces rē ꝓximi tui.

S I quis mihi miniſtrat me ſeq̄r. ꝛ vbi ego ſuꝫ illic ꝛ miniſter me⁹ erit Joh.xij. ꝛ i euāgelio hodierno. Uerba ſūt xp̄i ieſu in q̄bus hortat̄ nos ad ſuā ſequelā ꝑ ꝯtēptū terrenaꝝ cupiditatū q̄ eſt venenū charitatis vt dicit Aug⁹ li.lxxxiij.q̄ſtionū. Und̄ dicit. Si q̄s mihi miniſtrat. Lyra. obediēdo mandatis meis. me ſequatur cōtemnēdo oīa mūdana. Et quoniā benedictus deus in p̄cepto decalogi decimo.ſ. Nō cōcupiſces rem ꝓximi tui: nō domū: nō agrū non bouē ꝛ omnia que illius ſunt. Exod. xx. interdicit omnis rei cupiditatē vel auariciā vt dicit glo. ꝛ Ray. in ſumma. Ideo de auaricie cupiditate tria myſteria h̄ nota. de quib⁹ habes in q̄drageſimali ſecundo pomerij de vicijs. ſermone. xxxvij. vide q̄ntum tibi placet. Itē ſub hoc p̄cepto poteris etiā ſermonē facere de reſtitutōne que p̄cipitur incluſiue. de qua plures habes ſermones in p̄mo quadrageſimali

¶ Dominica Ramiſpalmaꝝ mane. Sermo. xlvj. poſt decalogi p̄cepta: agendū iā ſequit̄ de p̄ceptis euāgelicis. Et primo de remiſſione peccatoꝝ ꝑ penitētiā obtinēda

B Enedictus qui venit in nomine dn̄i oſanna in excelſis. Math. xxj. ꝛ in euāgelio huius ſolēnitatis. Hec v̄ba cecinerunt dn̄o Jeſu turbe dū intraret in hieruſalem die ip̄a palmaꝝ. que canit eccl̄ia: vt doceat qualit̄ debeam⁹ xp̄m laudare p̄ſertim ꝓ hoc tēpore iminente.ſ. paſchali ſi volumus remiſſionē pctōꝝ noſtroꝝ obtinere ꝛ ſaluari. Quia p̄mo debem⁹ chriſtū recognoſcere ꝛ ꝯfiteri ore q̄ ip̄e eſt benedict⁹. ꝛ nos tanq̄ pctōres optam⁹ ab eo bn̄dictōꝫ ꝯſeq̄.ſ. remiſſiōis pctōꝝ ꝑ pniāꝫ Ad quā tenemur ꝓ hijs tpib⁹ ex eccl̄ie p̄cepto. Ideo d̄r in hac laude. Bn̄dictus qui venit ⁊c. Et hoc oēs chriſticole canūt hodie ꝑ ora clericoꝝ.q.d. Tu Jeſu bone es benedict⁹. ideo de tua largitate dona nobis benedictōneꝫ tuaꝫ remittēdo pctā nr̄a

confitentib⁹ ꝛ grām infundendo. Scd̄o debem⁹ ip̄m cognoſcere fide ꝛ ꝯfiteri ore q̄ ip̄e eſt v̄e deus ꝛ hō q̄ venit in mūdum. ideo ibi ſubdit. Qui venit.ſ. in mūdū in nomine dn̄i.i. vera deitate. Tercio debem⁹ optare ꝛ exorare vt det nob̄ ſalutē eternaꝫ in excelſis ſue b̄titudinis ꝑticipes faciēdo. Ideo addit Oſanna. Lyra. i. obſecro ſaluifica in excelſis.i. in celeſtib⁹. Et quoniaꝫ ad hec cōſequenda. vt veniat ſcꝫ chriſtus i mentem noſtrā ꝑ grām. ꝛ vt digne veniat etiam in nos ſacramentalit̄ in euchariſtia quam tenemur hijs dieb⁹ ſuſcipe ꝛ vt remittat peccata ac conferat ſalutē eternam oportet nos implere p̄cepta dei ꝛ xp̄i ieſu in euāgelio tradita de q̄bus iā reſtat poſt decalogū agere. Ideo de illis p̄ceptis euāgelicis ꝓſequēdo p̄mo p̄dicabimus de p̄cepto penitētie. Et quia de penitētia aliq̄ in p̄cedentib⁹ egimus: reſtat hic loq̄ tātūmodo de hoc.ſ. quō ꝑ penitentiā remiſſionem cōſequemur pctōꝝ ꝛ grām diuie bn̄dictionis. Unde de remiſſione pctōꝝ nota tria myſteria de quib⁹ habes in q̄drageſimali ſecūdo. ſmone. l.

¶ Dominica eadem Ramiſpalmaꝝ p⁹ prandiū. Sermo. xlvij. de p̄ceptis euāgelicis enumerādis ꝛ breuiter ꝓſequendis.

H Umiliauit ſemetip̄ꝫ (ſcꝫ dn̄s ieſus) fact⁹ obediēs vſq̄ ad mort̄e. Uerba ſūt ap̄li Phil. ij. ꝛ eccl̄ia canit in epiſtola hodierna. vt exēplo xp̄i ꝛ nos diſcam⁹ humilit̄ obedire omnib⁹ mandatis dei ſic̄ ꝛ tenemur. Ad obediendū autē induc̄ nos dn̄s ieſus tripl̄r. Primo dulci admonitōe ꝛ ꝓmiſſione. Joh. xiiij. Si diligitꝭ me mādata mea ſeruate. qui habꝫ mādata mea ꝛ ſuat ea ille eſt q̄ diligit me ꝛ diliget a patre meo ꝛ ego diligā eū. ꝛ manifeſtabo ei meip̄m.ſ. in beata viſiōe. Scd̄o ꝯminatōe Joh. xvij. d. Nemo ex eis.ſ. diſcipul̄ ꝑijt niſi fili⁹ ꝑditōis.ſ. Judas. q.d. Illi ſoli ꝑibūt inefnū q̄ nō diligūt me mādata mea ſuādo. Tercio exēplificatōe.ſ.i oī creatura. qr omnia deo obediūt p̄ter ſolum hoīeꝫ malum ꝛ diabolum. Et inſuper exemplum

dedit in ſeipſo factus obediens vt patuit.
Proinde de preceptis chriſti in euangelio
traditis. poſtq̃ egimus de preceptis deca
logi iam agendum reſtat vt popul⁹ ſciat
qualiter obligatur ⁊ de trãſgreſſiõe pniaꝫ
agat. notemus tria myſteria.
Primũ dr ſupadditionis.
Scdm dr enumerationis.
Tertiũ dr obligationis.

C Circa primũ queritur ex quo
ad ſalutẽ ſufficit chriſtiano obſeruatio de
calogi. Matth. xix. ca. Si vis ad vitã in-
gredi ſerua man. ⁊c. Quare ergo precepta
decalogi debuerunt in euãgelio ſuperad-
di aliqua precepta ⁊ etiam cõſilia. Reſpõ
detur ſm Tho. j. ij. q. cviij. et Anthon. j.
pte ſũme. ti. xv. et Lyrã ſuper Matth. v.
q vna ratio accipitur ex parte finis. quia
vetus lex erat lex ſeruilis timoris nec intro-
ducebat in hereditatem. id eſt ad finẽ eter
ne beatitudinis. vt patet de omnibus pa
tribus ſanctis illius veteris teſtamenti q
non perueniebant ad viſionem deitatis niſi
poſtea per chriſtum qui aperuit ianuã in
morte ſua. oportuit ergo q i noua lege q
eſt lex libertatis ⁊ amoris imediate intro
ducens in beatitudinem ſupadderentur
conſilia perfectionis ⁊ precepta euangeli-
ca neceſſaria ad conſequẽdum finem bea
titudinis eterne. Alia ratio ex impfectiõe
veteris legis. quia cum eſſet illa imperfe-
cta oportebat vt a chriſto ſuppleret imp-
fectio eius per legem nouã. vnde Orige.
in omel. ſuper Mat. v. dicit q imperfecti
onem legis euangeliũ adimpleuit. nã po
pulo infirmo veteri rudi dictum eſt. Dili
ges proximum tuum ⁊ odio habebis inimi
cum. Sed pfectionis magiſter qd perfe-
ctius eſt dicit. Diligite inimicos veſtros.
Exemplũ accipitur. ſicut enim videm⁹ q
pueri ſub pedagogo. ⁊ ſic ſub timore ⁊ di-
ſciplina prius cuſtodiũtur. ⁊ minora docu
menta ⁊ pcepta eis imponunt nec in here
ditatẽ poſſidendã lꝫ ſint domini illarũ in-
ſtituũtur. Sed poſtq̃ fuerint adulti ⁊ pfe
ctioris etatis altiora eis dant documenta
⁊ pcepta a patre vt hereditatẽ filijs debi-
tam habeant. ſic vt dicit Gal. iij. lex peda
gogus noſter fuit in xpo. i. regulatiua ſta-
tus puerilis. diſponẽs ad virtutẽ. id ẽ ad
xpm ⁊ ad hereditatẽ celeſtẽ p ipm haben-
dã ꝗ ⁊c. Tertia ratio ex pte pmiſſiõis
qr vetus lex pmittebat ſolũ tẽporalia bo-
na obſeruantibꝫ. Deutero. xxvj. Sed lex
xpi pmittit grãm ⁊ gliam celeſtem. vnde
Aug⁹ in omel. de martyribꝫ dicit. Nec mi
rum eſt q data ſunt pcepta maiora ſcꝫ in
euãgelio pter regnũ celoꝝ. et minora da
ta ſunt pter regnũ terrenũ ab eodeꝫ vno
deo q fecit celũ ⁊ terrã. Quarta ratio dr
declarationis vt ſcꝫ ſanũ intellectũ prece-
ptorũ declararet. ⁊ errorẽ iudeoꝝ circa ea
excluderet vt dicit Lyra vbi. ſ. naꝫ narrat
q ad pſecutionẽ ſalutis ſufficit inquit ob
ſeruatio mandatorũ decalogi vt dicit ſal-
uator Matth. xix. Si vis ad vitam ingre
di ſerua mandata. Et hoc intellige dũ ta-
lis homo ſit in vera fide xpi ⁊ obedientia
eccl'ie. ſacramenta noue legis volens ſuſci
pere ⁊ tenet. vt non ptemnens. ⁊ ideo inqt
Noua precepta moralia ſaluator non de-
dit. ſed precepta decalogi replicauit ⁊ ad
obſeruationem illorũ homines induxit ⁊
obligauit. tamen appoſuit aliqua que ve
rum intellectum illorum declararent ⁊ er
rores iudeorũ circa hoc excluderent. vt ſic
iuxta euãgeliũ in fide xpi obſeruantes ho
mines ſalui fierẽt. ⁊ ſic ptꝫ de pmo.

DD Circa ſecundũ queritur qt
ſunt genera preceptorum euangelicoruꝫ.
Reſpondetur ſm Aſten. li. j. ti. xliiij. ⁊ fra
trem Angelum in ſũma. alioſq colligen-
do. q quedam ſunt ſpecialia reſpectu per
ſonarum preſidentium vt illa que ſpecia-
liter data ſunt apoſtolis Matth. x. que h
obmitto. Sũt alia quedã generalia reſpe
ctu omnũ chriſtianorum. que ſaltem ſm
genera enumerabimus. Primum pre-
ceptum ⁊ fundamentale eſt catholicam fi
dem habere ⁊ baptiſari velle. Marc. vlt.
Qui crediderit ⁊ baptiſatus fuerit ſalu⁹
erit. Qui vo non cre. ⁊c. Secunduꝫ eſt
penitentiam de peccatis agere in contriti
one confeſſione ⁊ ſatiſfactione. Mat. iiij.
Penitentiam agite appropin. ⁊c. et Luc.
xiij. patet. Tertium eſt decalogum im-
plere ſano itellectu ſine omni errore. ſicut
xps domin⁹ expoſuit videlꝫ q illo pcepto

Nō occides. ꝓhibet etiā inordinata ira inuidia odiū ⁊ hmōi. ⁊ ꝙ tenemur recōciliari ꝓximo leſo Matth. v. Itē ꝙ in ꝑcepto Nō mechaberis. ꝓhibet omis ꝯcupiſcētia tā cordis ꝙ̄ oculoꝝ ⁊ vxoris dimiſſio: ac oīs occaſio mechie. Itē ꝙ illo ꝑcepto Nō piurabis ꝓhibet omis iuratio ſine cauſa. Itē ꝙ illo ꝑcepto Diliges ꝓximum tenemur diligere inimicos. ⁊ ꝙ ꝓximo veniā petenti dimittere debem⁹ in corde ſaltē rancorē ⁊ ſigna rancoris. de ꝑdictis Matth. v. ⁊ pluribꝫ paſſibꝫ euāgelioꝝ. Quartū preceptū ē deū vera charitate amare. ⁊ ſic ab omi pctō mortali cauere. Math. xxij. Diliges dn̄m deū tuū toto corde: tota aīa ⁊c̄. ⁊ hoc intelligit̄ q̄ ad oīm ꝯtrarioꝝ charitati. i. pctōꝝ mortaliū excluſionē ſm doct.

Proinde xp̄s in euāgelio ſingillatim precepit ꝯtra ſingula pctā mortalia ꝑfectam cautelā: puta ꝯtra ſupbiā hypocriſiꝫ ⁊ vanā gloriā Matth. vj. dixit. Attendite ne iuſticiā vrām faciatis corā hoibꝫ vt videamini. Itē ꝯtra auariciā Matth. v. Nolite theſauriſare in terra ⁊c̄. Itē ꝯtra luxuriā ꝯſuluit caſtitatē ꝟginaleqꝫ mūdiciam. Itē ꝯtra irā patientiā ꝑfectiſſimā di. Si qs te ꝑcuſſerit in maxilla vna ꝑbe alterā. Et ſi qs tulerit tunicā da ei ⁊ palliū ⁊ huiuſmodi. Et hec ſm Aug. ſunt de ꝑcepto q̄ ad animi ꝑparationē vt ſcꝫ nolit qs propter talia illata mortalit̄ peccare in ira vel odio: aliter nō ē de ꝑcepto ſed de ꝯſilio ad qd̄ hō non tenet̄. Itē ꝯtra gulā Luc. xxj. Attēdite ne forte grauēt̄ corda veſtra crapula ⁊ ebrietate. Itē ꝯtra inuidiā ⁊ odiū ꝑcepit etiā inimicos diligere ⁊ nō iudicare temerarie Matth. vij. ca. Itē ꝯtra accidiā Luc. xviij. Oportet ſp orare ⁊ nō deficere. ⁊ hoc obligat tribus deputatis.

Quintū ꝑceptū ē ꝓximū diligere ſm eq̄tatē iuris nature Luc. vj. Prout vultis (Lyra. rōnaliter) vt faciat vobis hoies ⁊ vos fa. ⁊c̄. in caſu neceſſitatis ē ꝑceptū. Sextum ē miſericordie opa exercere. Luc. vj Omi petēti te tribue. ⁊ hoc in extrema neceſſitate ꝓximi tenet̄ qs ex ꝑcepto. Septimū ecclie ꝑceptis obedire. Matth. xviij Si ecclīaꝫ nō au. ⁊c̄. Octauū ſacramēta ꝓ loco ⁊ tpe ſuſcipe. patet de cōmuniōe ⁊ alijs. Nono ꝑſeuerare vſqꝫ in finez i ſtatu gratie. Math. xxiiij. Qui ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finem hic ſaluus erit. Et ſic patet.

Ce Circa tercium de obligatione Nota regulas. Prima. ꝙ homo xp̄ianus obligatur ad precepta ſed nō ad cōſilia euāgelica vt cōmuniter obſeruanda. Patet ꝑ Auguſt. xiiij. q. j. c. Quod ꝑcipit̄ inquit impatur. et hoc neceſſe eſt fieri. ſi n̄ fiat penam habꝫ. Sed cōſilio dn̄i ſi vti nolueris minus boni adipiſceris. Secunda regula ꝙ cōſilia euāgelica obligāt quēlibet ſaltem ad non contēnendum. Tercia regula ꝙ conſilia euāgelica obligāt ad implendū eos ſolū qui ſe voto aſtrinxerūt ad aliqua illorū. De hijs vide in quadrageſimali ſecūdo ſcilicꝫ de vicijs. ſmōe. xiiij M N. ⁊c̄.

Feria ſecūda dominice de ramis. Sermo. xlviij. d̄ charitate que eſt finis omniū preceptorū.

Domus imple-

ta eſt ex odore vnguenti. Joh. xij. ⁊ in euangelio. Sicut dic̄ Bern. Vnguentū deuotōnis ⁊ pietatis eſt deo ḡtiſſimū ⁊ ſanctis angelis ac beatis. Vnde ſponſa chriſti ⁊ ecclīa orans canit illd̄ Cāticoꝝ. j. Trahe me poſt te. ſ. ꝑ amorē. quia anima amore trahit̄ quocunqꝫ trahit̄: vt dicit ſanctus Aug⁹. Subditur. In odorem vnguentorū tuorū currimus. Et quia magdalena hmōi vnguēto vnxit pedes ieſu. ideo dicit̄ hic. ꝙ domus ſcꝫ eccleſie militantis ad imitandū. et triūphantis ad cōgratulandū impleta eſt vt patꝫ in euāgelio. Ex quo autē finis omnis ꝑcepti charitas eſt. vt dicit aplus. j. Thimo. j. ipa ē etiam radix et fundamentū ac plenitudo legis. vt dicit idē Roma. xiij. quia oīe ꝑceptū ⁊ lex ad id ordinat hominē vt deum diligat homo: quia ſcꝫ charitate aīa vnit̄ deo qui eſt finis vltimus. Vn̄ dicit̄ charitas quaſi chara vnitas. Propterea iā poſt omnia precepta ſequit̄ agendū de charitate. De qua pro iſto ſermone nota tria myſteria que habes in parte eſtiuali pomerij de tempore. ſermone. xv. per totum.

Feria tercia dominice de ramis. Sermo .xlix. De ꝑdilectōe charitatis a deo et mirificatione.

NOs autē gloriari oportȝ in cruce dñi nrī Jeſu chriſti. Hec verba ſctā eccleſia canit hodie in introitu miſſe. ⁊ accipiūtur ab apoſtolo Gal. vj. Jn quibus docemur que ſit ſumma glīa chriſtiana. ſ. crux chriſti. Sed quare hoc niſi quia per hanc oſtendit de⁹ nobis ſummā charitatem q̄ animā ſuam poſuit ꝑ nobis: ſicut dīc Johānis .xv. vt nos deū reamaremus. q̄a vt Bernā. dicit. Siue ꝑcipiēdo ſiue caſtigando: ſiue benefaciēdo ſiue ꝑmittēdo hoc ſolum requirit deus vt diligatur. Solue tributum amoris ⁊ noueris deo ſatiſfactuȝ. hec ille. Proinde tria myſteria notabim⁹ in hoc ſermōe de charitate. vicȝ.

Primū de dei ꝑacceptatione.
Secundū de eius mirificatōne
Terciū de eius acq̄ſitione

De quibus parte eſtiuali ſupra. ſermōe. lij X: et conſequenter.

Feria quarta eiuſdē dominice. Ser. l. de eadem charitate.

TRadidit in mortē animā ſuam. Eſa. liij. ⁊ i epiſtola hodierna. Dominus Jeſus intātū nos amauit q͛ tradidit ꝑ nobis animā ſuā in mortem. Propterea Aug. dicit. Si piget amare. ſcȝ deum ſaltē pudeat non reamare pro tanta charitate qua nos miſeros tantū dilexit vt vnigenitū ſuum ꝑ nobis in mortē daret. Proinde de ipā charitate ꝑter predicta adhuc tria myſteria notabim⁹

Primū dicit̄ cōmendationis.
Secundū indiminutiōis
Terciū augmentationis.

De quibus in forma vide ꝑte eſtiuali pomerij ſmone. liiij. ꝑ totum.

Feria quinta ſermonē oportet facere de ꝯmunione. Deniqȝ tam de hac q̄ꝫ de ſequentibus diebus plurimos ſermones vide in partibus alijs ꝑcedentib⁹.

Sermones Quadrageſimales ꝑ fratrem Pelbartū de Themeſwar: profeſſuȝ diui ordinis ſancti Franciſci comportati. Impreſſiqȝ ac diligenter emēdati expēſis ꝓuidi Johannis Rynman in impiali oppido Hagenaw ꝑ induſtrioſum Henricum Gran Finiunt feliciter Anno ſalutis noſtre milleſimo quadringenteſimo nonageſimonono. x. die menſis Nouembris

1499

Ex Libris Valentini Bartolij [illegible] eiusdem oppidi. Dono datus à Rdo Dno [illegible] die 06 [illegible] memoriam. Viuat feliciter. Anno 1627.

De deū laudans